

330
70

Francisco el menor de los traidors.

Convinced.

original
clad. H. C. pyramine, complete,
202 fine trade.

Chas. H. O'Connell,
New York.

Gravels, lower Red T.
_____ - t. 19.

Perulacea = Perlect. Sw. Living. - t. 19.
in masses,

Corallata = Plect. Bur. various

Correspondence only necessary,

*Falta para el verso
g. con, a principio.*

g. cae. alysinceps.

L.

De libelo & forma, & conceptione libelli
præter fol. 227. vid. fol. 291. usque ad
fol. 261. — — — — —

P.

Præteritum iudicij, & advocatorum, & qui-
bus & præceptis, qui conducunt ad libelli for-
mationem, et & sententia & finitima. vid. fol.
227. usque ad fol. 249. — — — — —

R.

Ad h. & rebus creditis, & licet petatur
ad leg. 1. & ad leg. 2. ff. eod. tit. vid. fol. 49.
usque ad fol. 89. — — — — —

V.

Ad materiam de uacatione pro emptore. fol.
1. — — — — —

Ad leg. 1. & leg. 2. usque ad textum
in lege 1. qui apud h. Cod. eod. tit. vid.
fol. 7. usque ad fol. 24. — — — — —

De uacatione pro donato, & ad text. in le-
ge 1. 2. & finalis. vid. fol. 25. usque ad fol.
28. — — — — —

De uacatione pro dote, fol. 28. alaba-
stra — — — — —

De uacatione pro herede. & ad text. in le-
ge 1. & 2. & text. in lege opinione falsa, &
text. in lege finali eod. tit. vid. fol. 33. alaba-
stra usque ad fol. 38. — — — — —

Ad h. Cod. communis, & uacationibus &
ad text. in lege & conducto. 1. & ad leg. 2. &
finalis eod. tit. vid. fol. 38. alabastra usque ad
fol. 46. — — — — —

Ad h. & vulgari, & populari substitutione
& ad leg. 1. & ad multos lecturos. Bartoli-
us circa i. vid. fol. 97. usque ad fol. 169. — — — — —

De uacationibus obligationibus, & ad text. in lege 1.
& ad versum qui nec abiens, & ad alios eod. tit.
leg. 1. 5. vid. fol. 167. usque ad fol. 187. — — — — —

Ad text. in lege 2. & lege & stipulationes non di-
viduntur, & ad leg. 4. 2. & 9. & lege in ex-
tione, & illorum 8. eod. tit. vid. fol. 188. usque
ad fol. 216. — — — — —

- Finis - 330
170

Est. 2. de MB.

Tab. C.

17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

5

245
 245

[Faint, illegible handwriting]

V

— — — — — 45 — — — — —

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page, including the word "Lecture" and some illegible numbers and names.

TITVLVS DE VSV

capione pro empto-

re. C.

Auctore Doctore Antonio
Pichardo Secundam Codicis
Cathedram Regente. Sal-

15. mantis. 99.

Ad Rubricam

S

oleo ego docere titulo
re. *conclusionem* ad rei
et materias quas expli-
cada e intelligenti-
am et memorias *pro*
ptiore vsum max-
ie necessaria ipsa
magis res experi-
entior monitus quā
hermogeniani au-
toritate (quā tamen
n. reicio) qui expre

se id p̄stet. in l. 2. ff. de statu ho. ubi et alibi multa
a multis in hac re notant. In cū Justiniani Imperato-
ris Godefr. hic (qui in duodecim libros diuisus est veluti
in duodecim tabulas et Hermenopolis ait) a iure fa-
cto exparit, et de eo, de partibus iuris civilis, de ma-
gistratibus, de ordine quo agit quisq. apud eos, de
advocatis et procuratoribus litum alienarum, de resti-
tutionibus litum, de pedaneis iudiciis et de foro competen-
ti. ex lib. 1. ad ff. usq. 20° libri tertij dixerit: a quo de
actionibus tractatu inchoavit, qui quidem in omne co-
plectit et p̄positis varijs actionibus tam in rem quam

et in persona quae ex contractu vel ex quasi contractu nas-
cuntur veluti tutelae administratae aut aditione heredi-
tatis testamentariae vel legitimae ad finem usque libri
sexti et ex p. septimo libelli de praedictis tractane-
rit in quibus quaestio vertitur de statu hominis puta, an
an servus, ingenuus an libertinus: dictum de interdictis
sive actionibus quae p. is competunt quas constat esse de po-
ssessione vel quasi possessione. de possessionis ipsius iure
et proprietate dicere p. instituit, videlicet de usufructu
one quae ex possessione potissimum consistit p. fiturq. At
deo ut et possessionis nomine quandoq. usufructus signifi-
cet. l. de nupt. 19. b. placet interrupta possessione l.
in miley. 13. b. q. possessio defuncti ff. ex quibus causis
maiores, et de prescriptione longae longiorisq. po-
ssessionis et de missione in possessionem indicat servus
di causa quae est et species possessionis: in quibus
omnibus consumit. q. q. d. est reliqua in hoc lib. 7. et
plane spectant oia ad initium libri octavi.

2. Usurpationem scribi debere usufructu interie-
cto littera. S. quemadmodum et pignoris capionem
divinuto vocabulo contendit Argelius lib. 7. notum
athicaz. c. 10. falsus t. c. et merito en. imphant Otho
manus in prin. iust. de usufructibus enuntiate prima.
sonorus lib. 3. c. u. n. i. Petrus Greg. 3. p. pentagratu
lib. 40. c. u. n. 4. na n. capimus v. p. per usufructu-
ne, sed v. de possessione dominium non v. p. cape-
re dicimus. l. 3. ff. de usufructibus, de qua statim
latius. v. p. incorporali c. s. vico p. s. de rebus cor-
poralibus q. servitus l. 1. ff. de servitutibus, ideo
q. capi n. pot, nec tradi, possideri, nec usufructu
l. servus. q. 3. s. incorporale, ff. de acquirendo re et dominio
l. possideri. 3. in prin. ff. de acquirenda poss. l. servitus
14. l. servitus. 14. ff. de servitutibus, p. inde arguatur
a pignoris capione, prout Argelius argumentatur
ad usufructu, claudicat in substantiali dista

2

ut a separatim et contrariis probatis, pignus quippe cum
a pignus dicat: quo caput? Corporalis res e, et que tra-
di et capi pot. l. si rem aliena. 9. §. pprie ff. de pignorat-
tia actione. l. plebs 137. §. pignus. ff. de vobis fige. Cui
in Andreas Alciatus huius vocis et hypothecae mutuum
usum recte docet) rem exemplo demonstrat (consultus
in l. iusto errore. qq. §. et si possessionis. b. usufructus, et
b. n. minus capiet: usu puer, et b. cur n. capiat usu.
ff. de usufructu. et in l. 2. in prin. b. usufructus, et
b. n. capiet usu ff. hoc tt. q. dicta e usufructus eoq. usu re
p. eam caput quis. i. sine pretio et gratis acquirit, nam
capionem p. gratuita acquisitione poni dubium n. est
l. qui pretio. b. l. si mulier. 12. l. mortis. 13. l. cuius. 21.
ff. de donat. causa mortis et capionibus.

3. Usufructus v. d. d. de ea dicturi illa premitte-
re necessarium e) hic vbi iuxta Pandectarum florentino-
rum venientem lectionem scripsit Modestinus in l. 3. ff. de
usufructibus. Usufructus e adiectio domini p. continua-
tione possessionis temporis lege definiti: aqua n. multu
distat Ulpianus in fragmentis tt. 19. §. si. usufructum
extat. l. 1. in sequentibus, max. lex ib. tt. 19. par. 3. ex-
plicat et exornant preter ordinarios in d. l. 3. et in
prin. iusti. illo tt. et antiquiores quos refert Conar. in
reg. possessor. p. p. §. unico. ex n. 1. Menchaca illustrum
controuersiarum. c. 56. n. 2. Parladorus lib. 1. rer. quo-
tidianarum. c. 1. Balbus, de praescriptis p. p. 3. ap. 1. prin-
cipalibus. q. 3. n. 1. et 2. Contius. lib. 1. disputat. c. 10. et
12. Fornarius. l. 2. selectionum. c. 17. Corracius. lib. 6. mi-
celanearum c. 20. Trebardus. ad leges 12. c. 17. Baldus
ad leges Romuli c. 9. Conamus et Greg. in relati.
Veru contra superiore diffinitione p. figurator unus
et eiusde rei n. pot duplicari dominis nec dominis
dominio adiun. l. possideri. 3. §. ex pluribus ad finem
ff. de adquisita posse. l. seqt. 4. §. lana. ff. de usufructu.
l. et an eade. eq. §. actiones ff. de exceptis rei indicatis.
- 3

l. n. ut ex pluribus. 12. ff. de reg. iur. Cum res. q. ibi
duplicari libi titulus possit. n. potuisse l. de cotrahe
da empt. iuncta cor interpretate. Auctij b. s. sic
itaq. dicuntur. iust. de alt. c. inter dilectos. b. s. q.
tex. d. s. c. iuxta legu. sanctiones. de fide inst. g. vfu
capio n. potuit ee adiectis dominij.

2. Non sufficit possessio nisi et bona fides et iur.
tus t. interueniat. prin. iust. de vfuap. g. in prae
ter possessione bona fides et t. in vfuapione requi
rant. quare h. res Modestinus n. meminit eiu
difficili demumta ee constat.

3. ut generale quid pro totius rei de qua dilu
ri sumus explicat. adducamus sic arg. iure na
tae constituti e. nemine cu. alterius iactura com
pletari posse. l. na hoc nata. l. q. de condit. in debiti
l. iure natae. 2. b. ff. de reg. iur. cu. multis alijs quib.
consonat. l. 17. t. 39. p. 1. sed vfuapione effectus
alienaz res domnia nanciscimur g. in iusta est
et inde n. admitenda. in mutabilio. n. s. que a iure
natali p. dierunt. s. sed natalia iust. de iure nata
l. l. iura sanguinis. 2. ff. de reg. iur.

Hic n. obstantibus optima e. diffio. Et n. obstat
p. qm. omitta alioz opinione q. asserit dominum
natale iure quesi. veluti inuentione. venatione.
traditione. seu alijs modis quos iusti? p. segt. ex
s. fere igit. iust. de rez. diuisione recte poss. dupli
cari n. si iure civili quesi. fuerit. quae conuincit.
ex d. l. segt. 4. b. l. ana. ff. de vfuap. conuincto
s. si q. a n. dno. iust. de rez. diuisione. animaduert
to litera dictae l. vfuapio ff. de vfuapio. va
rie circumscribi. n. nulli. n. legunt vfuapio e. adq
sitio. alij vfuapio e. adeptio. alij vfuapio est
ademptio. alij vfuapio e. adiectio ut constat
ex re latij a nobis s. n. 3. posteriore hac lectio
ne emendatione. codicis retinent et ego in Anto
nio

3

nio Contio et Guiliermo Fornelio magi quam se
explicans premitto

3 Dominus rex. q. ex natali possesse cepisse. Nerva
filius aiebat in. l. i. §. dominus. ff. de adquirenda possess.
duplex olim fuisse auctore Theophilo in tho. just. quis
ex causis manumittere n. licet: natale q. in bonis fi-
ne comitariū appellabat. Civile et legitimū q. ex
iure quiritū: in bonis dominū habebat cui res
tradita erat, nec tū mancipata, vel in iure cessa,
vel tempore ad usufruptionē necessario possesam: ex
iure x. quiritū dominus, quis fiebat mancipate
in iure cessione, usufruptione, quod ubi differt licet
just. f. substituit in. l. unica. §. de nudo iure qui-
ritū tollendo. in. l. unica. §. de usufr. transformatāda
Modestini tū tempore in vfu erant

9 Deinde premitto sū veterē rex distinguit: res res o-
lin aut ee mancipi aut nec mancipi: res mancipi
erant pradia urbana et rustica quae erant in Ita-
lia, res italici soli et intra pradiū rusticorū ut iter,
via, altus, aquae ductus, quae et ipsa res soli italici
intelligunt: eodem iure censent: quo res soli. l. a.
§. exemplo res in mobiliū. §. de servitutib, et aqua.
Item servi res mancipi erant et quadrupedes, quae
dorso collo ve domant: ut boues, equi, muli. l. lpi-
anus in frag. ff. 19. Item uniones. i. grades, margar-
itae, nam Plinius lib. 9. c. 35 uniones ait in ma-
cipatū venisse ut pradiū aliq. idemq. de an-
ni re pretiosa dici pot. i. quae veneat auro co-
tra vel auro supra. Ceterae res nec mancipi erat
veluti pradia princiālia quae dicunt. et stipen-
diaria vel tributaria, et ferre licet domitiae
essent et oves, caprae, fides, et res auro infra, no
tant in iure, qui de robis iuris scripserunt (u-
tatius ad tho. j. §. de usufruptione transformatāda.

10. Ulterius constituo res mancipi ppriā aliena-
tione

tione et quae ferebat certis libris pedae et quin-
que testibus praetibus cuius extant vestigia in §. pro-
terea post. qd. modis in patriae. et in prin. iust.
de testamētis notant praeter alios Rebardus ad le-
ges 12. tab. c. 16. et de autoritate prudentu c. 5.
Cuius lib. 9. observat. c. 19. §. 1. qui mancipi-
um accipit ac tenens ita dicit: hinc ego homi-
nem ex iure quiritium meum esse aio is q. michi emptus
est hoc aere quia libra: deinde gre. ponit
libram is q. dat ac ei a quo mancipium accipit
quasi pretij loco: quo alienationis genere si a
domino mancipatio fiat dominium ^{adquiritur} si a domino
^{requiritur} usucapionis causa praestat. Prae autem nec man-
cipi alienatio propria est traditio per quam et iure qui-
ritium sed in bonis iure naturali dominium adquiritur
nec alienari haec per mancipationem vltimo non poterant
et inde is et illi nominat, quidam autem qui rem
nec mancipi tradi dedit tunc plene in eam ius non
transferrebant et ob id q. eam acceperat si eius
possessionem amiserat vindicationem illam petere non
poterant, quippe cuius haec erat directa formula: hanc
rem ex iure quiritium meum esse aio. l. 1. §. 1. ff. de rei vindict.
sed tunc haec adquisitio hanc possessori utilitatem offerebat
q. ei facultatem praestabat plene iusti q. dominij iure
quiritium adquirendi: veluti per usucapionem: quo de causa cle-
ganter scripsit Ulpianus in l. Julianus. 17. §. fin. infra
usucapionem plene ius offerre. ff. de rei vindict. et Mo-
destinus in d. l. 3. usucapionem et adiectionem dominij. q.
praeter dominium naturale sine bonitarium, infra civile
dominium sine quiritarium possessori adfert, ut si eius
possessionem amiserit ea per rei vindicationem petere possit.
Neq. obstat q. Julius Paulus ait in l. in rem. 23.
ff. de rei vindict. in rem actionem competere ei qui aut
iure gentium aut iure civili dominium adquisivit, qm. tunc
de directa sed de utili rei vindicta intelligendum est

arguto. l. nec ullam. 13. §. apud Marcellum ff. de petitione
hereditatis. l. de re. Anpila. 1. §. de rei vindicatione iuxta quā
interpretandi rationem q̄ vulgo regulariter dicit. idq̄ mē
amplius mē fieri n̄ pot. perspicuum ē id de re quae
iure civili mea facta ē intelligendū ē, n̄ de ea quae in
regentin adq̄sita ē. Similiter accipiendū ē q̄ in
d. l. seqt. 4. §. lara. ff. de usufruptionibus, et in l. in bello. 12.
§. si quis servum. ff. de captivis, scriptū ē idq̄ mē ē usu
capi a me nec debere nec posse veluti fructus ab aliis
fidei possessore p̄ceptos, vel servum alienū ab hostibus re
emptum: nam in hīs locis perspicue tractat. de re
quae iure civili adq̄sita fuerat veluti de servo alie
no ex imperatorū constitutionibus ut ibi de nominatim
tradit. item de fructibus ex iuris conditorū authorita
te et disputat. partim civili, partim naturali ratione su
nexa quos statim pleno iure fieri bonae fidei posse
soris scribit Cuius in l. in p̄cedū. 13. ff. de usuris i
quibus xpi figat usufruptione opus n̄ ē. Adde si pla
cet usufruptionem ad electionē dominij dū et posse quia
usu p̄ continuationē possessionis, quodā veluti latenti iure
mento adicit. dominij possessioni quā quis iusto t̄ et bo
na fide p̄t mox dicemus) alienius rei ingressus ē qua
si alluvionis instar. l. adeo. 7. §. praeterea q̄ p̄ alluvio
nē ff. de adquirēdo res dominis. §. praeterea q̄ p̄ allu
vionem. iust. de res divisiōne.

12 Non obstat 2. argutū s. n. s. et obto. adducto quod
ut declinent interpretē a nobis n. q. velati, multa va
rijs in locis comminuant. p̄hires de minutā. Modest
ni diffonē arbitrant. inter quos Castrensis in d. l. 3. cog
minis videat. continere quā definitū. Franciscus Oto
manus in prin. iust. de usufruptionibus, emittit p̄ eam
sic supplet: usufructio ē adeptio dominij iure vitio nullo
affecta iusto t̄ et bona fide p̄ legitimū tempus posse
Ha. Petrus Greg. iam relatū ex dō adiectio a. Mod
tino p̄ lato forma et matam huius rei deducit. q̄ ad

1
iactio domini; (inquit ipse) demonstrat in fuisse ali-
quod usufruente, ante possessione continuata sed
in pfecta; q. latius ipse fuit.

Ego in alia sum sententia, oia. n. quae ad usufruptione
necessaria sūt. Modestinus illo dō, lege, comprehendit
se existimo; siquidem nec nouū nec insolens ē, et a-
pud J. E. et alios quoq. bonarū literarū auctores
vbi hoc, lege, interpretari i. legitime aut legi-
timo modo; ut apud Ulpianū in l. Barbarus. 3.
d. qui apud eū egerunt, vel lege qua alio iure ff. de
officio tutoris expressa sūt loca in l. i. d. lege duodecim
tabularū, et in l. legitima. 3. ff. de petitione heredita-
tis, et in l. lege duodecim. 130. ff. de iur. iur. fig. extant
integri tti. ff. et l. de legitimis tutoribus et de legitimis
heredibus innotis multis alijs quae in hanc rem
adducit Brissonius lib. 10. de iur. iur. fig. fol. 341. Ita
q. contendō l. aliquid fieri i. legitime fieri, q. vta-
ha plura missa faciam inenitabili eius de Modesti-
ni testimonio fuit, his in l. obligamur. 52. §. lege ff. de
obligat. et act. lege (inquit) obligamur, cū obtempe-
rant, legibus aliquid sūt praeceptis legis, aut contra
facimus: q. cū usufructio ut paulo post dicemus lege
12. tabularū fuerit inducta, eadē q. lege prae po-
sitione ut usufructio procedat, alia quoq. mox reu-
fenda regunt. ea oia vbi illi lege definiti co-
plexum Modestini dicimus.

Sunt aut ad usufruptione quinque omnino nec 13.
saria. possessio, legitimus ipse tempus, titulus, bona-
fides, et integra rei conditio. Possessionem primū Co-
ad tribuimus, qm causa ē usufruptionis efficiens, adeo
ut in quae n. cadit possessio, nec cadat usufructio,
cuiusmodi sūt res in corporales, diximus n. 2. et fuit
et lex seqt. q. §. si viam l. sine poss. 25. ff. de usu-
fructibus. itaq. ex poss. tanq. potissima p. nōmē
inuenit ut n. 1. et 2. diximus: possessio 60. legitima

5

quae in usufruptione desiderat! Eius in usufructu rei
 in prohibita possideri et eius occupatio tempore le-
 ge definita, ut ex Bart. docet Conar. in reg. possessor. 2.
 pe. in initio: quod tri sepe variat: iuxta diversas usufruc-
 tionis species. Quaedam n. e. triennalis in rebus videlicet
 mobilibus. lex. in prin. iust. de usufruptionibus l. unica. c.
 de usufruptione transformada l. 15. l. 13. tt. 29. par. 3.
 Quaedam e. quadriennij ut cu a Fisco res emunt. l. 2. l. 3.
 c. de quadriennij praescripte §. fin. iust. de usufruptionibus
 l. 53. tt. 5. part. 5. Quaedam decem annorum videlicet in
 rebus immobilibus inter praesentis viginti inter absente
 toto tt. c. de longitemporis praescripte et in d. prin. l.
 15. l. 13. et in d. prin. tt. 29. part. 3. Quaedam triginta an-
 norum cu quis sine tt. longissima possess. rem adipiscitur
 l. siquis emptionis. 3. et toto tt. c. de praescripte 30 vel 40.
 annorum. l. 21. tt. 29. par. 3. Quaedam quadraginta anno-
 rum ut in rebus Eccl. praescribendis auth. quor. act.
 c. de sacrosanctis Eulysijs. l. fin. c. de praescripte 30 vel 40.
 annorum. l. 26. tt. 29. par. 3. Conar. d. 2. p. §. 2. n. 8. Quae-
 dam centis annorum aut tanti temporis ut de eius initio n.
 extet memoria ut in rebus civitatis l. fin. c. de sacrosanctis
 Eulysijs. l. 7. tt. 29. par. 3. immo traditi a pssore in §. rer-
 sus. n. 34. et in §. ex maleficijs. n. 41. et qq. iust. de actioni-
 bus. Pinelo in auth. nisi triennale n. 57. c. de bonis
 maternis: in rebus Principis. l. conperit. 6. c. de praescri-
 ptione triginta vel 40. annorum. Conar. d. 2. p. §. 2. n. 7. mul-
 ta Parladorus lib. 2. rer. cotidianorum c. 1. Item in servi-
 tutibus quae causa n. habent continuam. l. 3. §. ductus
 aquae ff. de aqua cotidiana et stina. l. 15. tt. 31. part.
 3. psequenti a nobis relati in §. siquis velit iust. de ser-
 vitutibus. Itaq. possessio in aliquibus rebus brevior, in
 alijs longior requirit: ut integro tractatu de praescri-
 ptionibus et terminis psequitur Jacobus Cuiatius, illudq.
 legitimu. tempus dicit. q. a lege desiderat.
 Titulus sic dictus quia possidenti tunc et iuste

et civilis possessionis causa praestat, e causa aliqua esse
habitis ad translationem domini iustificationemque possessio-
nis, quo. / . quiq. defendit: in eius possessio ab alio impug-
nat: itaq. causa et titulus idem sunt. veluti emptio,
donatio. legatum. l. 3. §. genera ff. de adquirenda pos-
sessione, late Covar. d. 2. p. §. 5. neq. n. sine illo usua-
rio praedit. l. fin. C. de usucapione p. h. red. l. improba-
tio. ff. de adquirenda possessione. l. 4. C. de praescript. la-
gi temporis §. si quis a domino. iust. de rez. divisione: de
quibus Tribonianus lib. q. ff. ex tt. q. et ex mo tt. 26.
de usucapione pemptore, in sequentibus.

Bona fides in hac translatione nichil aliud est quam 15.
secura, sincera, et illesa conscientia, iustae possessionis, Co-
var. in d. rez. possessor. 2. p. §. 6. ex n. 1. Joan. Garcia de
expensis c. 23. n. 9. quis alias ea vox varie accipi
soleat: ut notant Otomanus, Berrusius, Brissonius, et
Iratius. de reb. iuris p. 60 bona fides. v. in §. actio-
nis iust. de actionibus, et in c. c. venerabilis. 6. de ex-
ceptionibus, Covar. lib. 2. miscellaneis c. 8. Reberdy
de auctoritate prudentu l. 3. Qui q. ab alio tanq.
a do. et legitimo dno rem aliquam emit, aut quo-
vis alio iusto tt. accepit, indubitanter illius ve-
ru dominu arbitratur et re alienari n. prohibita
is bonae fidei possessor erit, bona q. fidem cu ha-
bere dicenda et hoc e q. dici solet nemine usi-
capere nisi qui sibi possidet. l. 1. C. coram de usucapi-
onibus.

Ultimu locu obtinet rei condicio n. vitiosa qm quatenus 16
quis bona fide habeat et ex tt. possideat possessio illi n. suffra-
gat: si integra n. sit rei condicio, veluti si quis libentio. re
saeram, religiosam, aut fortuna possideat. l. usucapionem
§. ff. de usucapionibus. l. fin. C. de longi temporis praescrip-
tione quae p. libertate. l. fin. C. ubi causae status. l. fin. §.
i. ff. de libero ho. exhibendo. l. 1. C. de servis fugitivis. l. 6.
l. 23. l. 24. et. l. 26. ff. 29. p. 3. Sed de hoc commodius ad

l. p. q. b. et 7. j. noc. 10. et diximus in d. l. et in d. p. p. tunc just. de usufructu.

- 17 Non obstat 3. argumentum contra Modestianum p. n. v. adductum, qui animadvertit q. et si docti viri putarent l. 12. tab. usufructione inducta et a Romanis excogitata fuisse, quibus favere videtur textus in prin. b. iure civili constituta fuerat just. de usufructu: verum tunc ex Athenienfium iure de prompta fuisse ut ex Platone lib. 12. delegibus Othomannus in d. prin. emittit 3. p. probat. Eam 10. bono publico admissam in l. i. ff. de usufructuibus p. fitetur recte Ulpianus consonat l. 1. ff. de usufructuibus part. 3. expl. cant accurate Baldus in protheorij primis constitutionibus, just. de usufructu. Besenbeckius in paratit. l. i. ff. de cod. 2. 10. Petrus Greg. 3. p. p. utaq. lib. 4. c. 11. Valonius lib. p. declarationum. c. 23. 1. q. Idq. primo ob reus necessitate et conservatione, futurum n. e. si res a dominis contemnerent, nullo audente eos collere ne evincant, p. petro ut sordescant et prius, penitus reddant. Deinde ob p. sona, ut metu ne rebus suis prius, negligenter domini cogant, rebus suis animu. intendere, et ex segnitie ad laborem p. nocent. c. vigilanti de praescript. l. ut p. fellei l. de annali excepte. Huc respicit q. Plutarchus in de lona scriptis in negligentes et segnes mulierum et p. nam eum constituisse, et q. Vogelius lib. 4. c. 12. c. 1. memorat apud Romanos censura nota punitus, qui indiligenter agros suos coluissent, et possi fuisse vineas suos sordescere. 3. inducta fuit usufructio ob negotia, ut aliq. esset litim finis. l. fin. ff. p. p. 1. qui da 2. ff. p. certu. petat. cu. alijs multis, quae alias in re publica graves essent, si libere fuisset rem p. multoq. ia manus p. rogata, praeterea alicuius p. izi exfol tiq. tituli v. dicare. q. miru. n. e. si hinc publicae vti litati cedat lex inferior, quae vetat in iure domino

dominium auferri, et neminem cum aliena iactura co-
mpletari, quoniam omnium summa et suprema lex
quae salutem et utilitatem publicam tuetur. ut lib. 3. de le-
gibus scripsit Cicero, salus inquit populi suprema lex
est. q. latius scribimus in l. 3. n. 77. C. de munilegu-
lis. lib. 11. Cum et iure canonico admissa et fuit, ut mul-
tis patet. Felinus in rub. n. 11. Alciatus n. 3. de pres-
criptionibus, et tractatu de quinque pedum prescripte
n. 28. Pirachius in auth. misitricenale. n. 39. C. de
bonis materis.

Ex quibus descendit q. cum bonum publicum p. p. n. possit 18.
renunciari. l. ius publicum. 38. ff. de pactis. pacto fieri
n. poterit ut usufructus n. p. cedat, docet Bart. in
l. 1. ff. de usufructu. et in l. nemo pot. n. 20. Vbi di-
cit coem Ripa n. 104. Crocus n. 76. Joan. Gu-
tierrez n. 468. ff. de legatis. 1. Felinus in c. 1. n. 10.
de praescriptis. Vbi Alciatus n. 59. Baldus de pres-
criptis. s. p. 20. p. 1. q. 9.

Ceterum contraria sententiam multis rebus verio-
re contredit. Joan. Gutierrez n. 470. Vbi p. xime, qm
lex quae aliquid p. p. fauore publico inducit si prin-
cipaliter fauore privato conseruat renunciari recte
pot. regula l. si quis in conuictio. C. de epis. et de
vicis, et C. de pactis.

Deinde illa ratio, ne res dominia in incerto sint. ite-
ritaliae quae supra p. xime adduximus hoc casu cessant,
certum n. iam tunc cuius dominium sit. Adde. Vlpiani se-
ntentiam in l. q. si nollit. 31. §. si quita venient. b. si do. conue-
nit ut in p. petuum redibitio fieret, puto hanc conuentionem va-
lere ff. de edilitio edicto, et ita contra Bart. post antiquorum dominium
cessedit Baldus in d. l. nemo pot. Angelus in l. 1. C. ne rei
dominicae vel templorum. Gualdus de arte testandi t. 2.
c. cantela. 31. n. 6. licet Bartolus sequat. Greg. in l.
v. do. p. oressa raxon. t. 29. par. 3.

2° infert. interpretatio textus in l. 63. tauri. quae e. lex 19

2

1. tit. 1. lib. 4. Recopil. qua contra e praescribi debemus in
instrumenti publici exequendi. Ut videlicet eadem a contrahi-
tibus possit remitti. cum tunc nullum publicum ius legat.
neq. debitum ipsum praescribat. quod semper contra diffinitum
ibidem defendit Greg. in d. l. 1. Anulerim capitulum per
toz. c. 10. glo. execution. n. 69. Gutierrez ubi d. n. 470.
et n. 480. Parladorus lib. 1. reg. cotidiana. c. 1. §. 13. n. 3.
Arzobedo in d. l. 6. ex n. 29. Utile q. erit in publicis instrumē-
tis abijcere verba aliqua perpetuitate denotantia, puta, fa-
per et quotiescunq. petitu fuerit; q. Utile ē. et mentitene-
dum.

Sed id ad nostrum tit. accedamus in quo in supra n. 14
dixerimus ad usucapionem titulum et causam omnino nece-
ssariam duo proponit. nempe titulus pemptoris et titulus
p. transactione, de quibus sigillatim audiemus.

Ad tex. in l. Mancipia. 1.

De usucapione pemptore

in l. 1. sciens seru. 7.

eod. tit.

- I. Unam et continuentem decisionem p. et 7. huius tit. capi-
tulis probant Imperatores. Vt. Rei alienae venditi-
ne furtum committi, ideo q. eam et a bonae fidei
possessore n. usucapi.

Quae sane sententia valde difficilis ē. et ab ab-
sundo. p. dubitandi none p. sic argutor, si Impera-
torum decisio admittenda esset sequeretur. n. alie-
na vendita, q. in ea furtum committit. Usucapi-
nūq. posse, ex regula. §. furtivae. inst. de usu-
capionibus; hoc tū ē falsum, et contra omnia In-
terconsultorum responsa: quae extant in tit. ff. de us-
ucapione pemptore. et regula. l. 1. (clauibus 79. ff.
de contrahenda empt. b. q. si venditor i. merces n.
fuerint usucapio confestim in coabit. q. neq.
in venditi rei alienae furtum committit. neq. in ea

usucapio inprobata. Maxime si meminere regu-
lar. l. rem aliena. 28. ff. de contrahenda venditio-
ne. l. 9. ff. de par. s. quibus rei alienae venditio
consistere constituta.

Alterius contra rem textus est cum illicita venditio
furti contractus; sic arguitur furtum re committit
nisi res aliena contractata sit ut ex eius dispo-
sitione tradita in. ff. de obligat. quae ex de-
licto nascitur. de prohibitis: sed qui re aliena ven-
dit ea non contractat. l. aliena. ff. in p. ff. de fur-
tis: induci potest textus in. l. si quis uxori 53. ff. neg. do-
bo. ff. eod. et in. l. 3. ff. de adquirenda po-
ssesse; ex quibus constat contrahentem super re alie-
na ubi vel scriptura nisi ea accipiat vel
detineat vel maneat, ea non contractare. q. co-
tra nostrum textum.

3° obstat textus in. l. si vi vel metu 3. ff. quae tur causa.
ubi qui bona fide rem violenta ablata emit, lon-
ga possesse praescribit.

4° obstat textus in. l. unica. ff. adhuc. ff. de annali
exceptis. ubi res fortituae et vi possessae 30. annorum
spatio praescribitur: quod idem probat lex f. 3. ff. de q.
ff. de praescriptis 30. annorum.

5° obstat textus in. l. sequitur. q. ff. si tu me vi. ff. de us-
ucapione ubi res violenta ablata usucapitur.

6° obstat textus in. l. an vitium. ff. in p. ff. de diver-
sis et temporalibus praes. in. l. apud Celsum. q. ff. si quis
aut. 26. ff. de alio. n. de emere. ff. de dolio mali exceptis
in quibus vitium auctoris successoris qui bona fide habet
non nocet. q. nec in specie nostri textus nocere debuit.

His difficultatibus non obstantibus Imperatorum deusionibus
iuris principibus consonas deesse debet, quae vi et potestate
eo precipue tedit ut intelligamus fortituae res
usucapione prohibita esse: quod idem probat textus in. l. sequitur
q. ff. q. aut. cum sequitur lex. sic interpretandum in. l. ubi

Lex 24. in l. 2. §. 33. in prin. ff. de usufructu. l. fin. ff. de bonorum raptorum. l. penultima ff. de re amota. l. si partem si. §. si. violentus. j. hoc et §. furtive in sequentibus. iust. de usufructibus, cum alijs quibus consonat l. q. in fine. et lex 5. tit. 29. p. 5. explicant plures à nobis relati in d. §. furtive. n. 1. constat 12. tab. lege. qua decemviri usufructum admississent n. mo n. fieri mala fide possidere veluti fures, sed in unum sum res furtive quantum bona fide possessor usufructus sustulisse, q. lege. 12. tab. inhibitu erat, postea lex Atinia repetijt ut ex eius verbis, à nobis ubi supra n. 6. relatis deprehenderi quae in illud duodecim tabulis addidit, nisi in potatem domini res furtiva reverteretur, tunc n. vitium furti aut violentiae purgari censet. d. §. q. aut. d. §. aliqui. d. l. sciens. j. eodem l. quamvis. §. 6. l. si ad dominum. §. ff. de furtis. ff. de furtis: quado aut rem in domini potatem redijisse diceret. explicuit Consultus in d. §. q. aut. Id ad usufructum et res vi possessor pertinet, quarum usufructum inhibuerunt Lex Julia et Plautia. ex p. l. 12. tab. et l. Atinae. Nec ea lege Juliana et Plautia innone dices eoq. vis furti fit et rei furtive usufructus iam esset prioribus legibus interdicta; animadverto etenim existimasse veteres in interpretatione legis prohibitionem n. ita facile alio trahi posse.

3. Nec tunc obstat in contrarium adducta: n. p. p. can. in explicat. in iust. in d. §. q. aut. iust. de usufructibus. doceo rem immobilem à non domino habente si entiam rei alienae veditam furtiva n. effi, et in de p. bonae fidei possessor usufructu posse. d. §. q. aut. l. furti. 37. §. 1. in lege sequenti. ff. de usufructibus: abolita n. est quorundam veterum (quorum meminit Agellius lib. 11. c. 13. inter quos fuit Sabinus) sententiam existimantem et furti, loci rei, furti

fieri in quibus furtum non cadit: quod nec latere, nec
contractari possunt, ut in d. l. loci et in l. 2. de fidei
rebus. Et quando et quibus quarta pars debeat? lib. 10.
9. regula d. l. rem alienam in aliena re immobili pedit,
at n. tex. in re mobili, ut h. et b. hursus interpretat. et eo
in relato resolvimus in d. 5. q. aut. n. 7. placuit n. ut il-
log utilitati confunderet. qui res soli longo tempore po-
ssident, ne eis longa et inderbitata possessio auferri de-
beret. res immobilium furtum non fieri: quamvis noviorum in
re 30. annos spatium requirat, quoties mala fide ali-
enatio facta est. auth. male fidei. De praescripte lo-
gi temporis l. 19. ff. de 29. p. 3: notat Greg. in l. 39. ff. de
par. 5. post Bart. in l. Pomponius. ff. de quis. n. 2. et in
l. rem quae nobis. n. 2. ff. de adquisita possessione. Passon
in §. sed iste quidem. n. 7. et sequentibus. et in §. ite Sernia-
na n. 123. iust. de actionibus. Conar. in reg. possessor. 2. p.
5. 9. n. 7. Pinelus in auth. nisi tricennale n. 6. C. de bonis
maternis.

Hanc res mobilis et immobilis distinctionem satis In-
tinianus docet in d. 5. furtivae de fidei finoti, ubi (inquit il-
le) in rebus mobilibus non facile pedit, ut bonae fidei po-
ssessoribus usufructus competat. nam qui sciens alienam re-
vendiderit vel ex alia causa tradiderit furtum eius co-
mittit.

Ex quibus iam constat horum capitulum de usufructibus in universum
matam usufructuendi pemptore non excludit, locum non esse in
in omnibus rebus immobilibus et a sciente venditis; ita et in re-
bus mobilibus, si venditor rei alienae suam non habeat. §. sed
in tutio: ubi b. a nobis adductis. iust. de usufructibus. Item et
ita in re mobili a sciente distracta, quo casu furtum eius
non fit, ut mox dicemus.

Ulterius non obstat 2. argumentum quoniam obferuo quod et si
controversum sit an qui sciens rem alienam illam vendi-
dit ipsa venditione furtum committat, et nostro textu ibi.
ad illicita venditione furtum contractum sit. et l. si per

in. 16. l. de furtis. et d. §. furtive. Xpi. nā q fuerit
sola venditione. furtum committi probari videat. co-
trariū tū verius ē, ex dicta l. alienū. d. l. si q. vxo-
ri. 53. §. neq. vxo. sola venditione rem venditā n̄ con-
tractari, nisi apprehensa res sit, et loco amota, in
quo contractatio consistit. d. l. 3. §. firem deposita.
ff. de adq. res. poss. l. thesaurus. 15. ff. ad exhiben-
dū; docet Martinus in d. l. alienū. vxo furtū facit
et in pnti vxo contractū sit. Bart. et Salicetus in d.
l. si verum. n. 2.

Nec obstat n̄r tex. quoniam ad in eo venditione
rei alienae furtū contractū docebat Imperator, hoc
aut n̄ nisi contractatione contingat traditionem
intervenisse dicendū ē, quemad. et in d. §. furtive
pbat Buz. b. vel ex alia causa tradiderit. Neq.
n̄ sufficit venditio, sed ut, vel ex venditione, vel ex
alia causa traditū sit necessariū ē: Quo et nō occi-
pienda ē d. l. sciens. 2. j. eod. b. contra dñi volūta-
tem vendidit. Bñ in pnt. venditione et traditio-
ne facta absq. eo q. res apprehenderet. p. venditorem
cessaret contractatio; acq. consequens furtum, ita docet
te Aurisio in l. item. q. verbo. v. p. n. cap. 2. Xpi. sed
ego dico ff. de alienate. indicij. Exemplū ē si res
vendida esset pene emptorē interveniret q. p. ta. ta
ditio, ut in exemplis. §. inter dū. just. de re. divi-
ne. quem et cap. egregiū et valde notabile in quo
pcedit v. p. n. rei mobilis p. sciam venditor, eo
q. contractatione deficiente furtū n̄ fuit commi-
sum, q. impere v. p. n. p. p. affirmat Baldus
in d. l. alienū, sequit. Alex. in d. l. Ponponius
§. cū quis. n. 2. ff. de adq. res. poss.

Non obstat 3. ex d. l. si vi vel metu, qm animaduertito
vni pluribus modis inferri posse, in quibz n̄nullis quavis
ille qui ea patit n̄ omnino liberam voluntate habeat
aliquam tū habet, ut in vi compulsiva quā mī appe

stant. l. si mulier. §. si ingru coactus. ff. de eo q. metus cau-
sa, de qua accipiendus est textus in d. l. si vi. ubi vi et
metu distrahere fidei aliquis fuit coactus, qui fidei
ab alio postea fuit bona fide emptus, et longo tempo-
re possessus et inde adquisitus, non obstante legis plan-
tiae prohibitione, quae de vi expulsiua interpretanda
est, ex Acurtio et cōi. quā sequenti sumus in d. §. fur-
tinae n. 9.

Non obstat q. qm̄ ut ibidem n. 10. docemus bona fi- 6
de possessionis initio interveniente et furtinae et vi
possessae res longissime 30. vel 40. annos tempore usu-
capimus. ex d. §. adhuc, cū similibus. l. 21. tit. 29. par. 3.
eo namq. violentiae sine furtivitate vitium elui, tolli,
et purgari censet. n. breviori, in cuius praescriptio-
ne regula nri textus praedit.

Non obstat s. ex d. §. si tu me vi. cuius paulima est 7
explicatio si consideres legē plantiae usucapione tantū
modo res vi possessa inhiuisse, dici autē n. pot.
res vi possessa si tu me vi expuleris de fide possesse
nec ea apprehenderis, alius aut in vacua possessione
intrauerit. poterit autem etiam is bona fide longo
tempore capere, quia n. interdictū vi vi locum
habeat n. m. d. l. c. et vi possessum 40. usucapio n.
erit prohibita.

Ult. arguto ex d. l. an vitium. recte respondet A. 8
cursum in d. §. furtinae. Deo competit, quem ibi se-
quenti sumus n. 12. ita pergamus ulterius.

Ad tex in l. Si contra. 2^a.

Celebris haec imperatoris Alexandri decisio, et quae va-
rijs in locis ab interpretibus commendat. max. a repeten-
tibus in l. filiusfamilias. 119. §. 2. d. m. et 2. ff. de legat. 1.
Ego quo magis ea explicet. et nodi quibus mata involuit.

disoluant. sentiam ppositam difficilima redam, ecce illa.
Si testator heredibus servorum alienatio prohibeat, nec alie-
natio contra prohibitionem valet, nec usufructuendi praestat
conditionem.

Sed contra ea p dubitandi ratione po sic arguitur: precep-
tu modu de non alienando nullam vim habet, nec ex
eo alienatio impeditur. d. s. Trini. l. pater filiu. 33. s. p.
liu. Agrippa. l. furiu titiu. 93. ff. de legatis. 3. l. 99. tit. 5. par.
s. Sed in casu nostrae legis modu praeeptu fuit. qd ali-
enatio valere debet.

2° sic arguitur. Principium dominij effectus est posse do-
minu re, pnam alienare, ut ex eius definitione colligitur. a Bar-
tolo scripta, et a doctis multis exornata in rub. n. s.
iusta dictione divisionis sed aditahereditate pleno iure
dominiu in heredem transit. l. cum heredes 23. ff. de ad-
quirenda possessione. qd inobstante prohibitione testatoris
potuerunt heredes pupilli, et eorum tutores servos alie-
nare.

3° sic arguitur. Ex usufruptione necessario resultat alie-
natio legis auctoritate introducta. l. 1. l. 3. ff. de usu-
fructu. sed appellatur alienationis et sub eius phi-
bitione n comprehenditur alienatio necessaria. l. alie-
nationis 13. cum l. sequenti. ff. familiae erisundae l. 1.
in prin ff. de pldo dotali. qd prohibita alienatione in
nra lege n debet censeri prohibita usufructu.

4° sic arguitur. Qui possidet rem alienari pbitum ex
iusta causa et bona fide possidet. qd poterit illa usufruc-
tuere. reg. l. qd vulgo. 11. ff. de iur. iur. l. 1. ff. de usufructu legato
his terminis in l. 5thico. 36. in prin. ff. de usufructu legato
qd in nra lege praecedet usufructu.

5° sic tri l. ligiosas alienari n possunt. l. 1. et 2. et to-
to l. l. de ligiosis. l. 13. ff. de p. 3. usufructu n pbitur.
l. 1. ff. de praescripte longit. temporis. qd in casu nri textus
qbus recedit textus in l. 1. ibide ab Aturfio. 260
in mancipijs traditis in l. longe. 3. ff. de diver. s. et tempor.

libri prescriptionibus.

Quibus difficultatibus ut occurrant interpretes varie
nostram legem interpretantur, nonnulli enim existimant ideo
in ea usufruptionem non pcedere quoniam eoq. testator servos
custodiri et servari iussit, alienationem prohibuisse censet.
indeq. et usufruptionem, quod alienationis appellatione co-
prehendit. iuxta textum in l. fient. 8. §. venerationis ff. qbus
modis pignus vel hypot. iusta l. traditionibus 20. C. de
pactis l. ubi lex. 24. ff. de usufruptionibus. coniecta. l.
alienat. 28. ff. de obsequiis sig.

Ex quibus et ex nostro textu notabat Italus in c. fidei-
genti n. 8. de prescriptis, ex sola prohibitione testatoris
constitui quem in mala fide, indeq. bona fideicom-
missorum quae per patris familias relinquit. usufruipi nō
possit, quae opinio frequenter sequitur. interpre-
tes et eodem dicit Cornus cons. 294. n. 9. vol. 3. Al-
ciatus et Gregorius in d. l. alienationis 28, plurimae re-
ferens Tiraquelus de rebus l. 1. §. 1. glo. 9. n. 247.
Stuto. Jones in l. 40. n. 9.

Quae tamen Baldi opinio Iuris principijs et naturali ra-
tioni adversatur ut late contra eam advertit Emilius
Terretus in d. §. Bini. n. 129. et expresse. Cum sit
q. et s. arguto supra relatis. Ex quibus et alijs prohibita a-
lienatio nō censeri prohibitionem usufruptionem
diffidit Bart. in d. §. Bini. quae b. sequunt. Alex. n.
208. Jass. 123. resolvit eam Baldus de prescriptio-
nibus §. p. 5. p. q. q. n. 6. Pinellus in auth. n. si tria-
nali n. 28. l. de bonis maternis.

Qua sententia retenta ut nostrum textum interpreterem
restat, in quo ppter. testatoris prohibitionem alienationem
nō valuisse nec usufruptionem pcedere constat. O-
mnis go. pluribus interpretationibus a repetentibus tra-
ditis in d. §. Bini. ubi septem solutes refert et implet
Bolognatus n. 115. frequentius in ea item est opini-
onem quae ex cursu d. b. n. potuerunt deducit.

et propter prohibitionem huius occupationis impediri.
constat in re minorum distrahendi prohibito e. l. i. et
toto. ff. de eo. et l. de pign. et alijs rebus minorum
secum eis occupatione admitti. l. bonae fidei. q. d. in
p. o. b. veluti si pupilli sint. ff. de adquirendo res domi-
nio. constat etiam testatoris voluntate regulariter
observanda ex. l. d. b. legis. 120. ff. de ob. et pign. q. in
finitis a nobis congestis in disputat. de morae emen-
datione. n. 202. q. duabus huius prohibitionibus coram
occupatione h. impediri. mirum n. e. arguto. l. p. a
lista 32. ff. ad Trebellianum. et eorum quae de gremi-
nationis potestate et virtute scriptum in d. d. is-
putat. de morae emendatione ex n. 34. et non si-
me adducit Petrus Augustinus Morla in Emporio
iuris page. ff. 3. q. 1. p. q. induci singulari textus
in auth. de alienate. et emphyteusi. §. sanctissimos.
collat. 9. ubi res ecclesiae quae iure alienari p-
hibent. ut p. totu. ff. extra de rebus ecclesiae. licet
alienari possint ob redemptionem captivorum. si tamen
sint relictas Ecclesiae cum prohibitione alienationis
nec ob eam causam possunt alienari itaq. duplex
prohibitio operatur. q. simplex efficere n. pot.

5. Ex qua coi. nri. tex. interpretate. ubi admodum colli-
git. doctrina in materia prohibitionis alienationis a testa-
tore factae, de qua in d. §. Dini. q. et si alias pro-
ceptis de n. alienando. q. modus e. et fine causa obser-
vandu. n. fit ex d. §. Dini. et d. §. Julius Agrippa. Ceterum
si testator prohibeat alienari rem quae alias de iure
alienari prohibet. valeat prohibitio. quavis alia causa
n. exprimat. iuxta celebrem Accursij sententiam in
l. ea lege. 3. d. d. alienat. c. p. i. item in illa. l. de con-
dictis ob causam, quae communiter recepta e. si
jassoni credimus in d. §. Dini. 2. lectura. n. 66. huius
no. consi. iii. n. 13. lib. talis. n. q. prohibitio n. pot. dici
moda in fideat. eadem causa, qua p. dat. prohibitio

Legis facit leg. in lra interpretate. Bart. l. n.
in l. Titra Sena 39. §. fin. Xpi. in pposita aut cau.
sa. ff. de legat. 2. Quia opinio et doctrina
efficitur ille erit ut in casibus alias a iure pmissi
ppter geminam hanc prohibitionem res n possit a-
lienari, notat glo. Xpi. debeat renovari. Xpi. ful-
pone causae necessitatis. in c. veru. de conditioni-
bus appositis. §. seq. Corcetus in singularibus Mo-
phibitio. Decius conf. 399. n. 3. Gofadinus conf.
125. n. 5. Arctimius conf. 22. n. 6.

Ceterum quis scia haec in se verissima sit et semper
sequenda quid controversat. Probus n. 4. in d. §. Di-
vis: cum arguti, satis faciunt Ripa n. 23. Ferdi-
nandus Loazas n. 9. eodem: quod ad nostrum textum
attinet n. 1. admittenda praesupponit n. minores: tem-
pore huiusmodi leg. servos n. potuisse alienare
q. si falsum est servorum alienatio non tenet inter
dicta minoribus q. Constantinus Imperatorem in
l. lex quae tutores 22. C. de administrat. tutor.
Adde. l. q. tit. 5. par. 1. l. 18. tit. 16. par. 6. qui
imperavit multo post Alexandrum Severum
authorem huiusmodi leg. cuius tempore ne-
cessitas imponebat. tutore dispensandi servos. Et
refertur in principio dictae leg. lex quae tuto-
res, lata autem fuit lex nostra 27. ut constat ex fa-
ctis consularibus Antonij Contij nonis Mar-
tij Iuliano et Crispino consulibus sub Impe-
ratore Alexandro Severo anno domini cen-
tesimo vigesimo quinto. Decisio autem
dictae leg. lex quae tutores, idibus Martij
Constante et Constantino Consulibus ab eodem
Imperatore Constantino anno domini mil-
lesimo centesimo vigesimo nono. Consensit Joan-
nes Volfangus Freymonius in Synchronia In-
ris pag. 520. et 528.

Reiecta q. communis interpretatio. Ex his quae h. Accursius
 et in d. s. Bini. Bartolus et reliqui scripserunt d. huius
 textus interpretatio conficienda ē; prohibitionē in nro
 textu ideo valuisse, qm ad causa facta fuit s. ppter
 peritiā servorum et in favorem heredum testatoris, qbus
 ipse consulere voluit aut opera servorum in sua arte
 excellenti uterent, q satis nrae legis d. b. infuerunt.
 Neq obstat Bartoli impugnatio in d. s. Bini, existimon-
 tis huius di. pceptū non alienandi, cū respiceret utili-
 tate heredum eos n obligare, q. qm illorū gratia fit re-
 soluit in consiliū, q nemo sequi tenet. l. cū pater. 79.
 s. mado. ff. de leg. 2. l. 2. infine. ff. mandati. et induci
 pot. tex. in l. Titio centum. b. qm ad ipsū duntaxat e-
 molumētū legati rediret ff. de codicillis et demonst.
 indeq potuisse heredes alienando suae utilitati renū-
 ciare ex regula l. si quis in conscribendo. C. de epis. et
 clero. et. C. de pactis et magis ex l. pot. n. b. nec
 ei fraudis fit si ius suū dimittat heres ff. ad l. Fel-
 cidiam. Quoniam ut hic textus conveniat tto. cui
 subiacet respondeo, servos h. n. fuisse relictos heredi
 sed quibusdam minoribus, cū onere tū et cor. h. re-
 dibus testatoris servarent i. minorū tutorer cor. ven-
 diderunt, postea heredibus servos redditibus ob-
 diebant emptores usucapionem cū tto. et bona fide;
 qua de re consultus Imperator Alex. Ex. n. po-
 ste servos usucapi deficiente tto., nā emptio contra
 iustā deficti voluntate facta nulla est, quoniam
 facta contra legem, ac p. inde in praestat usucapi-
 endi causam. l. fin. j. eod. ubi latius dicemus.
 2. s. si a pupillo. d. si. q. si s. ff. hoc tto.
 Iuxta quā interpretatē iam videt, quā sit conveniens
 haec lex huius tto. et tractationi de usucapione p. emp-
 tore: obiecta n. h. fuit haecreditū p. tibus servos
 usucapio, quae p. p. p. p. a n. dno fuisse facta ve-
 dit. nā alia si idem fuissent relictos et heredes

ut oēs presupponit, in vñcatione, sed ex ista ven-
ditione dominos se esse factos allegare debent
emptores, cum facta traditio ab eo qd dñs est
non transferat vñcapiendi facultas, sed domini
in l. clauibus. 74 ff. de contrahendo empt.
Ex qua vñca nūtex interpretat. (quā et doli ff. 8
preceptor noster Gabriel Enríquez sequitur, sicut
in lectura d. g. diui) deducit. vñcā esse hoc
soli doctrinā in l. vbi lex. ff. de vñcationibus, quā
late comprobat Pinelus in anth. nisi tricenati. n.
23. de bonis maternis, Teraghy de primogenitu-
ra q. 3. Molina lib. 4. de hispanorum primoge-
nitijs. c. 10. Pelaez de thesauris eodē tractatu q. p.
q. 21. Anto. Gomez in l. q. Tauri. n. 92 Antonius
Gabriel lib. 5. communis opinionis. con. 13. afferentis
bona alienari phibita, cuius modus primogenitorū hispa-
niae prescriptus longi temporis decem vel viginti anne-
rum non admittere, qd clarissime pbat. l. fin. s. fin au-
tem sub cōditione c. communia de legatis, qd late
proxime adducti et p rei explicate omnino videndi
psequunt.

Nō obstat 2. argutū qm ad eius explicationem
noto qd si verū sit maximū domini effectū in li-
bera rei facultate consistere. l. in re mādāta. 21 c.
mādāti, neminiq rei suae alienationē phiberi po-
sse. l. 2. ff. si a parente quis fuerit manumissus. cum
tū n. definire ee dominū, cui a lege phibet. alie-
natio ut ex eadē domini diffinitione a Bartolo
dicto loco tradita desuzhēdit, inquit n. dominium
e in re corporali pfecte disponēdi nisi lex
vel cōuentio obstet. qd cū iuxta testatoris voluntas
q lege sit obseruāda, anth. de nuptijs. s. disponat testa-
tor et erit lex. collat. q. d. l. vbi legij. 120. b.
ius esto ff. de testor. fige. cū multis alijs a nobis accu-
rate cōgestis in disputat. de mora n. 202. et in
prim^o

prim. iust. qbus n. p. missi facere testamentum. iuxta
 et prohibitionem testatoris observanda e.

10. Si et illud deducit. maioratum possessore,
 quamvis temporale quoad vixerint dominum ha-
 beant: nec primogenitorum bona alienare queant, n-
 tu ideo minus dominos esse ut contra Rodericum
 Quarez qui contrarium diffudit resolvit doctissimus
 Molina lib. i. de hispanorum primogenijs c. 19. n. q
 et induci recte possunt. l. i. video minus. 66. ff. de rei
 vendicat. v. generaliter. 29. §. sub conditione ff. quiet
 a quibus cu alijs quae adduximus et exponamus
 in prim. n. 3. iust. de heredit. qualitate.

11. Non obstat 3° argumentum cum alijs sequentibus q-
 bus contendebamus res alienari prohibitas usufructu
 recte posse, quoniam in ea aientium et negantium
 opinione cuius supra n. 3. et q. meminimus verissi-
 ma concordia et confusio e ordinaria tempo-
 ris praescriptione n. sufficere in re prohibita aliena-
 ri, cum titulus habeat. p. n. titulo. ut diximus n.
 7. : extra ordinaria tamen praescriptione 30. vel
 40. annos ee admittenda q. satis infirmat textus
 in d. l. fin. §. fin. aut. c. communia de legat. vbi
 Paulus Castrensis docet, dixit eam opinionem Ferdi-
 nandus Loarez in d. §. Dini. n. 506. Molinens ad
 Alexandrum confi. 29. volu. 3. Menchaca de succe-
 sionu creatione §. 26. n. 129. Anto. Gomez in l. 90.
 Tauri. n. 90. Molina d. l. q. c. 10. n. 1. et 3. qui an
 aliquibus in casibus praescriptio in primogenitorum bo-
 nis admittenda sit docte psequitur. Et haec et

Sequitur tex. in l. Si ma-
 tre. 3. i. tot.

Partus conceptus et editus apud bonae fidei emptorem
 et possessorem et si ex ancilla jurata sit usufructu pot. Ide
 in l. si aliena. 10. §. Cenola l. non solum. 33. in principio

ff. de usufruptionibus. l. qui ob pactionem. 9. l. serinus domi-
no. 10. ff. de usufruptione emptore. l. qui vas. 43. §. an
filla ff. de furtis. l. an fillae. 12. §. eod. l. si ego. 11. §.
partus. ff. de publiciana. conforat. l. 5. tit. 25. par. 3.
explicant à nobis relati in §. furtive in i. iust.
de usufru.

Verum haec nostra lex eiusque sententia gravissimas pa-
titur difficultates. Et usufruptionem hoc in casu adme-
tenda non est sic pbo. usufruptions partus nullus in par-
tu habet titulum, quod partus non censetur venditus. l. si
pregnans. 42. l. vases emptor. 43. ff. de emptionibus
l. ubi aut. 4. alias lex si res in diem §. ff. de in
diem additione. §. 10. usufruptions pcedere pneti-
tulo non poterit. l. nullo. 29. §. de reuendicatio

2°. Versa vice, quinimo hoc casu ut bonae fidei em-
ptor partus anfillae adquirat nullam esse usufruptionem
necessariam, quam tamen haec lex requirit, sic arguitur.
Ea quae ex animalibus nostris nascuntur nostra sunt. §.
ita ea. 13. iust. de rebus diuisione, in alijs quibus con-
stat. l. 25. tit. 23. par. 3. §. 10. in eis usufruptions non erit
necessaria. regula. §. 1. si itaq. dixeris. iust. de ad-
ditionibus. Nec satisfacies si dixeris hunc partum ex re
possessoris non natum, quod res fortuna ei adiri non potuit
ex l. 1. an t. adductis §. eod. qm regula §. 1. si quis à
non dno. iust. de rebus diuisione. procedere et in eo
qui à fure emit, ut §. et his quoque quoad bonae fi-
dei possessor est fructus suos faciat, probat textus
in l. bonae fidei. 43. ff. de adquirendo rem dominio. Et
nominatim usufruptionem nullam requiri probat textus
in l. sequit. 4. §. lana. ff. de usufruptionibus, ubi lana
quum fortunarum apud bonae fidei emptorem daton
sa statim eius fit, nec usufruptions pot.

3°. contra nostrum textum. Et quo casu in eius specie usufruptions
sit necessaria non requiri (quod in tex. desiderat) partum
conceptum penes bonae fidei emptorem esse oportere ut usu-

cipio procedat; obijcio textum diffuilem in d. l. fialierna
 10. §. fin. ad finem ff. de usufruptionibus, ubi ex sententia. Ce
 uole sufficit partu anfillae fortunae editi penes bo
 nae fidei emptorem, quauis penes furem sine furis
 herede conceptus sit. Qui sane textus, et in eo di-

ffuilior e, dum admittit usufruptionem partus in po
 ssessore bonae fidei et si sit conceptus et natus apud
 heredem furis, et ab eo postea alienatus: cum tamen
 in heredem furis non solum quoad anfillam ipsam furti
 ua sed et quoad partu transeat idem vitium q erat
 apud authorem. tex. in d. §. partus, ubi: sed heres. l. si
 quit. q. §. heres, ff. de usufruptionibus, interque pa
 ragraphi heres usufruptionem eo casu excludentem et
 d. l. fialierna. 10. §. fin. eam admittit. in diffolu
 bilem contractus antinoniam plerique existimauerunt.

5. Hic in difficultatibus non obstantibus verissimum
 e partu anfillae et fortunae apud bonae fidei posse
 sorem editu et conceptu usufrui posse. ex ma lege
 et similibus. Quod si quo tempore a bonae fidei po
 ssessore empti fuit partus iam conceptus erat, et a fur
 tina anfilla in utero gestabat: usufrui n poterit
 ut latius j. dicemus. partus. n. du e in utero. iudic
 ris portio e, l. 1. §. ex hoc rescripto. ff. de ventre in spi
 ciendo. l. curator. s. b. q. vident: quae ipsi praestant;
 ipsi praestari qui in utero e. ff. de ventre in possesse. mte
 do: induci potest tex. in l. sed addas. 21. §. si quis mu
 lierem. ff. locati. et quae resoluit glo. in c. 1. d. de cele
 brari de consecrat. d. 1. 1. videlicet mulierem pregnan
 tem si decessat, et in pla sepulchra, quia eo in casu
 et pui et necessarii sit eam adhibere distinctione
 quae ex alijs late explicat Greg. Lopez in l. 14. glo.
 quae negem de conuigador o. de oia lex. d. 10. p. 1.
 arguto. l. 1. negat lex regia sentda. ff. de mortuo inf
 redo, et quae de mulieris pregnantis poena Valpianus
 scripsit in l. Imperator. 13. ff. de statu ho. l. 1. p. 1.

natij. 3. ff. de poenis, quibus consonat tex. in l. fin.
ff. 31. p. 7. et in l. 2. ff. de lib. 4. fori. Anto. Gomez. to.
2. c. 13. n. 37.

Quibus non obstat tex. in d. l. si pignoris. q. 2. cu alijs s.
n. 2. adductis, qm q. attinet ad usucapionis materiam
dicendum e, e mentem anfillam dici non posse habere
tulis particulare ad partu: sed ex generalitudo
p suo usucapere. l. si anfilla. 4. ff. p. suo. Vnde hijs
titulus debilis sit quamvis in ceteris regulariter p
fenerantia bonae fidei. usq. in fine iure civili nec
saria non sit. l. unica. C. de usucapione trans forma.
da ubi latius dicemus: in hac tr. prescripte partus
ex anfilla futura de qua in textu usq. in fine pres
criptionis bona fides erit necessaria. d. l. si anfillam.
l. 5. ff. 29. par. 3., rumpit. n. facit. Titulus hijs p
suo. qui ceteris e debiliior. ut Odofredus in d. l. unica
n. 4. C. de usucapione trans formada scripsit. Baldus
in d. l. anfillae n. 12. C. de furtis. Menessas in l. 1. n. 33.
C. de servitutibus et aqua.

Et usucapionis p suo titulus generalis. l. 2. ff. p. suo. Pro
suo aut possidere non enim auipias enim res e p. sua. d.
l. 2. nemo n. rem p. suam pot. usucapere ut sepe dixi
mus, q. amplius eis fieri nequit. Is go. pro suo possi
det qui putat se rem possidere ut sua et p. suam, cu
tu sit aliena. vel q. causa ex qua possidet. non ad
iecit dominu vel q. re. non intervenit cu p. babiliter
intervenisse crederet. quomo intellige textum
in l. q. vulgo. 11. ff. de usucapione p emptore. Vnde
haec ratio usucapiendi cum reliquis coarrit, non
et qui p emptore, et qui p donato, cesso, soluto, noxae da
dito, indicato, ad indicato, transacto, fidei comisso pro
ssidet, pro suo. i. tanq. suu possidet: et qui credit pro
babiliter aliqua simili causa possidere, cu ea causa
n. subest pro suo usucapit, q. bonae fidei possessor e, cu
n sit malae, nec ullu mediu dari possit. Sic q. inte

Uigey l. 1. a. et sequenti. ff. p. suo l. 14. ff. 29. par. 3. Ergo en
in hac nra lege, partum emptor tanq. suu possideat
iuste existimans suu ae, q² natus ex ancilla qua bona
fide emit, et quo casu si venditoris esset eius dominus
in ipso emptore fuisset translatum ex saepe inculcata
l. clamor. 74. ff. de contrahenda empt. consequens e por
tum pro suo vscapi ex d. l. si ancillam, ex qua elegas
te ad nostrum textu intellectus defumit.

8.

Non obstat 2° argutum, verissimu n. e. (ut et
si n. 3. infirmavimus) ideo partu te emptori anfi
llae quascitu n. fuisse, q² nec ancilla propter furti
uitatis vitu adquisita fuit. Nec preterea pro
pter bona fide illu lucrari, na et si certissimi
uris sit bonae fidei possessore natali rone fru
ctus quos perceperit sibi adquirere p cultura
et cura ex d. l. si quis a non dno, et hys quae in
alijs comentarijs accurate nos scripsimus, partu
tu ancillae quatuor bona fide possessor, ideo n
adquirat q² partus in fructu n. e. l. vetus fuit quas
tio. 63. alioy 75. ff. de usufructu. l. in pecundum
208. ff. de usuris l. qui vas. q. 3. §. ancilla. 201. ex
furtivis. 6. at partus ancillae n. numeratur in fru
ctu ff. de furtis. textus in §. in pecundis just. de rex
divisione. id q² ex eleganti rone J. C. in l. 3. iusti
ffine. 44. ff. de edilitio edicto. et in d. l. in pecundum.
absurdu n. videbat. no? quoy max^a e dignitas
quoy q² gratia rex natura sine potius ipse rex
oer fructus comparavit, in fructu esse. Adde fru
ctu cor e qui ex ipsa reⁱⁿ mediate pduunt. l. fructus pidiy
44 ff. de rei vendi. (in edili. q. 5. l. ff. de donat. (in usufructu n. fructus
licet fructus vice subeant. l. usufruct. 34. ff. de usufructu) q. in fructu, lac, pi

foetus, lac, pilus, et lana; agni, hedi, vituli, immediate ex
vi matae pecori producat. in fructu sunt: n. homo q² aia
sine qua n. est foris venit iuxta philosophu et a Deo et

ut sacrae literae contestantur: . Ex quibus satis constat explicitio-
tem. in d. l. seqt. q. 5. lona: ideo n. neq. in ea quae ex ori-
bus fortunis apud bonae fidei possessore detrahitur. Usua-
rio requiritur qm in fructu est (inquit Paulus) . . . In un-
fructus ad bonae fidei possessore spectent iure domini
d. 5. si quis an dno. Usucapi n. potuit ex sepe repetita
rone. 5. sic itaq. discretis. iust. de actionibus et l. 3. ff. de
usucapionibus. Haec licet iure civili Romanorum certi-
ssima sint, si ponatur n. quid sit ex l. 5. ff. 29. par. 3. b.
si herba, o, iugna, o, bacca, o, oia cosa fenejante: con-
iunctis illis vobis; si acceperitis quaedam pnes q. la copia
que educe e pare en se poder, que el fructo que asi
ha della que lo pnde ganar por tiempo, Ex quibus
vobis constat usucapione et requiri ut foetus pecorum
adquirant. Bonae fidei possessori: cuius rei ratione
assequutus n. fuit Gregorius super ibidem vobis ganar por
tiempo. Constat tñ ex l. 39. ff. 28. par. 3. Obiectum dñi-
sum sit bonae fidei possessore sola modo industriales
fructus suos facere q. labore et industria, natales n. ita
nisi illor usucapione adquirat, consequē ē foetus pecorum
qui magis natales quam possessoris industriae tribuendi
sunt, ante usucapionem ad eum n. pertinere

Difficiliores explicatus habet tertium argumentum iuxta q. 10
et nostrum hunc tex. in illis vobis, tñ postea conceptus
apud te partu usucapere potuisti: incidit eno-
danda celebris illa quaestio usucapionis partus
anfillae fortunae, an videlicet ut admittat: ne-
cessarium omnino sit, et conceptus etiam apud bonae
fidei emptorem partu fuisse: quae res q. nimis est
tortuosa et sub obscura fluctuantium opinionum proce-
llis, laevitate docendi methodo pacatis, sic explicanda
est. Partus anfillae fortunae apud patrem vel patrem hē
redem conceptus, et si editus sit apud bonae fidei po-
ssessorem usucapi n. pot: sedem si apud bonae fidei
emptore anfilla, et concipiat et pariat l. q. in utero. 26.

propterea si ancilla ff. de statu ho. l. si ego. 11. §. par-
tus ff. de publiciana l. sequit. q. §. h. res. §. de illo
l. non solus. 33. in prin. ff. de usufruptionibus l. si ancilla
q. ff. pro suo l. qui vas. q. §. ancilla. ff. de furtis. tex-
tus in hac lege 3. l. de usufruptione emptore: quibus
consonat l. s. tt. 29. par. 3. Vtriusq. rei una eademq.
est ratio, q. partus quo tempore a matre in utero
gestat: eius portio et intelligit. ex Stoycey opinio-
ne q. retulimus in §. furtinae n. 16. iust. de usufru-
tionibus. Vnde furtinitatis vitium partus quoq. afficit, et
postea conceptu apud furem vel furi herede, qui
quoddam rem dandi non restituit furtum committere in-
telligunt. l. fin. b. semper in restituenda ea quam nec
debit auferre, moram facere. ff. de edictione
furtina. coniucto d. §. partus. et d. §. h. res. quae ra-
tio cessat quando apud bonae fidei emptorem partus
conceptus est: Vnde cessante vitio propter bonam fidem
usufrui potest ex eisdem iuribus.

11

Quod tamen ita demum admittendum est ut iam §. n. b. animad-
uertimus, nisi bonae fidei emptor ante perfectam usufru-
tionem ancillam furtivam esse cognoverit, tunc non in furtum
usufructio. ex d. l. q. §. de illo. d. l. n. solus. d. l. si ancilla.
qui textus in d. §. de illo. in illis verbis. si antequam pariat
alienam esse recognoverit emptor, diximus non posse eam
usufructu interpretari de scia, qua cognovita
alienam ancilla, q. furtum subtrahit iuxta speciem etia
sum initio §. propositum: q. ut usufructio tunc procedat de
bit emptor dominum certiore, alias iam possideret
det. et quodam modo nonne furtum committere, ex d. l. si
ancilla. in finalibus verbis. Quibus nec hinc resoluti
obstat difficilis textus in l. intro. q. §. et si possessionis. b.
n. n. ideo minus capietur usu puer, q. alienam matrem
prius q. emitteret. esse cognovit. ff. de usufruptionibus: qui tex-
tus loquitur in simplici scia rei alienae, quae supervenit non
nolet hoc iure, nec cogit possessor ad rei restitutionem.

anteq[ue] res euincat[ur] arguto. l. qui sit. 25. §. fin. ff. de
ufuris. Et si n. quoad fructu[m] p[re]ceptione[m] attinet et bona
fide[m] quae eo casu requirit[ur], dicamus possessor[em] e[ss]e cog-
noscent[em] aliena[m] rem qua[m] omnino intelligit fore eui-
cenda[m], ex tuncq[ue] in mala fide constitui, ut accura-
te explicuimus, in d. §. si quis a n. dno. n. 9. iust. de re-
d[ivi]sione; regulariter t[ame]n t[unc] dicimus rem euicta[m]
cu[m] emptor e[st] euincendi co[n]demnatus. l. utiq[ue]. 16. ff. de
rei u[er]dicat[ur]. l. euicta re. 16. ff. de euictionib[us], cum
alijs quib[us] consonat. l. 32. ff. s. p. s.

Sed grauius adhuc obstat difficilis textus et qui
superiore resolut[us] omnino enertit in d. l. fialia-
na §. Cenola. ubi sine distinctione ex Cenolae
senia qua[m] ultimo loco refert, Ulpianus probat
partis co[n]ceptu[m] et editu[m] apud furi[um] heredem
postea distractu[m], usufructu[m] posse. Cuius textus tanta
est difficultas ut Accursius in d. §. partus d[omi]ni ignoret
sub litera. E. et in d. §. anfilla d[omi]ni. et in p[er]uicacib[us]
et multis alijs in locis, existimauerit seniam Cenolae
in d. §. Cenola. iuris principijs aduersari, corrigiq[ue]
p[er] textu[m] in d. §. anfilla. Sed hoc misero[rum] assiduum
frequenter ee solet.

12
Vn[de] interpretes frequentius existimant partis co[n]cep-
tum penes fure[m] usufructu[m] n[on] posse; nec ab ipso, nec ab
eius herede, nec a bonae fidei possessore, iuxta ea quae
§. n. 10. adduximus; conceptu[m] t[ame]n apud herede[m] fu-
ris, recte a bonae fidei emptore usufructu[m]. Nec obs-
tare furi[um] herede[m] in vitium defectu[m] succedere, ut
latius docemus in d. §. fortinae n. 12., et nominatim
in specie n[ost]ra p[ro]bat textus in d. §. partus, et in d. §. h[er]e-
res. id n. (inquit cois) procedit quoad se ip[su]m, ne usua-
pere possit non interij[us] p[re]iudiciu[m] ex d. §. Cenola; quae
luna sic consilianda esse. frequenter o[mn]es arbitrantur
Sed expresse conuincit. ex textu in d. §. Cenola. ubi si-
ne distinctione, an apud fure[m], an apud furi[um] herede[m]

de concipiat: partus, postea distractus usufructu possesse scriptum est. Deinde q^d ut s. n. 1. diximus, idem furti vitium contrahit: in partum sine apud furem, sine apud eius heredem concepto, q^d et si non contrahitur nichilominus propter iam in matre contractum vitium usufructu n^{on} pot.

13. Ergo omittis varijs alijs opinionibus et ea qua scripsit Cynanus lib. 3. c. 15. n. 3. magis p^{ro}b^{at} Cuiatij et Baldurini opinionem illius in d. s. Senola Scholio finali: huius in Iuris prudentia Mutiana c. 59. q^{ue} recte existimantur a Vulpiano eo loco contrarias Iurisconsultorum opiniones referri. Marcellus cuius opinio apud Senola lib. 11. q^{ue} relata erant) usufructu n^{on} posse partum apud furem conceptum vel apud eius heredem, et editum apud bonae fidei emptorem putabat: propter vitiosum initium, et furti vitium in eo contractum qui pars matris est. Senola contrarius probat q^{ue} ex sententia et opinione qua ipse veriorē credit partus rei fortunae pars n^{on} est; q^{ue} ipse arguto ab abfurdo in d. s. ceteris contendit: q^{ue} si partus esset pars ancillae fortunae matris, nec si apud bonae fidei emptorem peperisset usufructu possesse. Vlpianus, Marcelli et Senolae sententias relatis, quam earum probaret n^{on} explicuit: et licet frequentius ea probari soleat quae ult^{imo} loco refertur: eam ibi admisisse Vlpianum dicendum n^{on} est, cum contrarium expresse profiteatur: in d. s. ancilla. Aliud qui hoc in re et controuersia praestiterit contentiones et gloriae cupidiores qua veritatis fuerunt.

14. Delinquitur igitur ex his quae supra resolvimus max^{ime} n. 3°, usufructu partus ancillae fortunae n^{on} alias admitti, quam si apud bonae fidei emptorem conceptus sit: ideoq^{ue} et necessaria q^{ue} partus in fructu n^{on} est. Quo respexisse videtur idem Vlpianus in l. mulier. 22. §. sed. n. 1° p^{re}terea. ff. ad Tre

Beliam, de cens herede gravato hereditate resti-
tuere, partus, siquidem extant, quinimo et partus
partus restituere fidei commissario teneri. Quam
ratione ut peripis promittit, fructus ante diem fi-
dei commissi cedente, ab herede propter ab ipso reti-
neri, nec in fidei commissaria restitutione venire
l. in fidei commissaria. 58. ff. ad Senatus consultum Tre-
belianum. nisi dies adiectus fidei commissarii favore sit
l. si ita relictus. 43. §. Pegasus. ff. de legatis. 2. Optimum
exemplum in l. Lucius. 78. §. heredu. ff. ad Trebelia-
num. in l. 3. §. in Solidius. ff. de usufructu.

Contraria huius sententiam, quinimo partus nec restitu-
dos scripsit Iulius Paulus in l. respondit. 19. alias
l. moram. 20. §. heres. ff. de usufructu. et in l. Paulus. 24.
alias l. Falpide. 20. §. idem respondit ff. ad l. Falpide-
am.

Quas leges ut componant Interpretes varias con-
stituit interpretationes, omisso tamen quae ab eis
traduntur maxime a Corraio lib. 5. miscellaneas. c. 8. Ne-
nochio lib. 2. de Arbitrariis. casa. 99. ex n. 13. Pro
eas explicare animadvertentes partus hereditarios
anfallax perceptor, post aditionem hereditatis, et
ante fidei commissi diem, ad herede spectare; no-
quidem quod in fructu sunt. (et n. negamus) ideoque
neque ad usufructuarium neque ad bonae fidei posses-
sorem pertinere sed quod iure domini domino adquirenti
tamquam commoditas rei suae, et inde heredi restitu-
re gravato censu, arguto l. n. ideo minus. 67. ff. de
rei vindicatione. l. generaliter. 29. §. sub conditione. ff.
qui et a quibus. in alijs quae adduximus in prim. n. 3.
inst. de heredu. qualitate. Est enim ante diem fidei com-
missi cedentem heres domini hereditatis: quam
cum restituere rogatur, eam qualis fuit tempore ad-
itionis, restituere debet, non quod postea accedit, aut
illius occasione ad eum pervenit, et inde neque restitu-

et fructus d. l. infidei commissaria, nec q heredita-
rius factus p stipulatione ei adfuit. l. ita tu. 27.
§. 1. ff. ad Trebellianum, nec q legatarij quibus quid
relictum erat sub conditione dandi heredi ipsi
dederunt causa conditionis implenda. l. q heredi.
q. 4. §. cū hereditas ff. de conditio. et demonst. ppterca
q retinet partus anfillarū, tanq accessionem et
augmentum ultra id q erat in hereditate, quādo
adita fuit, licet fructus non sint: quomō intelligi
textū in d. l. 29. ff. de usuris. et in d. l. 29. ff. ad l.
Falcidianam.

16 Quod si heres n̄ in diem vel sub conditōe restituere
sit gravatus, sed pure partus n̄ lueratur, ex d. §. sed
n. 29. ppterca. Neq̄ obstat si michi objicias et quo
casu fideicommissū pure relictū ē luerari heredem
fructus quos ante petitionē fideicommissi pcepit
quemodū et illos lueratur ante diem fidei comi-
ssi cedenti: qm̄ cū Ulpiano in d. l. infideicommissa-
ria §. 1. infideicommissaria hereditatis restitut.
n̄ venire fructus nisi ex mora facta, quae eo
casu ante fideicommissarij petitionē n̄ committitur
iuxta ea quae late scripsimus in disputat. de
mora ex n. 93. Quis inter hos et illos fructū
eam pceptionem magnū illud sit discrimē q i-
dem Ulpianus considerat d. l. mulier. 22. §. si h-
res ff. ad Senatū Consultū Trebellianū, fructus n.
qui percepti sūt pure fideicommissa relicto negligē-
tia petentis, n̄ tō iudicio testatoris p̄cipiūt, quē
admodū, quocasu sub conditōe vel in diem h-
res rogatus ē, cuius rei magnū effectū ex eodē
§. si h-res deducet.

17. Sed restat adhuc difficilis alter huius mat-
er articulus an quemadmodū ut partus fortinq
anfillae usufruipi possit cū apud bonae fidei em-
ptorē exceptū fuisse necessariū ē, idē et in pe-

audibz eoz qz foetibz ut bonae fidei possessoria
grat. requiramus, et adquiri bonae fidei possessorii et si apud furem vel eius heredem pecora concipiant, sunt qui partent, inter quos Angeli in d. l. si ego. §. partus. n. q. ff. de Publiciana. Conamus lib. 3. c. 15. n. 13. Quia in d. l. q. §. 9. scholio 2. ff. de Usurpationibus: quibus favere videntur expressa iura in l. bonae fidei qd. §. finali. et ideo ad bonae fidei emptorem pertinent et si praegnantes venierint, vel subreptae sint ff. de adquirendo rez dominio. et in d. l. q. d. qd. §. an filla xpi. ex fortis. ff. de fortis. nam in 3. C. Ulpianus in d. §. an filla doceat ad Usurpationem partus an fillae fortis illius apud bonae fidei emptorem fuisse conceptum, et sine distinctione in d. xpi. ex fortis. acquisitionem bonae fidei emptori et possessori concedat in pecundis foetibus q. in fructibus numerantur in quibus n. §. partus eam adhiberi n. et necessarium consequi e.

Contraria tamen sententia verior et communior est tradita a glo. in d. §. an filla xpi. idem et in pecundis. seqt. Bart. in l. an fillae. n. 10. C. de fortis. Gregorius in d. l. s. partitae glo. 2. p. textu ibi. Neque variu probat textus in d. xpi. ex fortis: nam distinctio qua inter partus et foetus 2. C. constituit in eo satisfactus ut in partu usurpacio necessaria sit, quia bonae fidei possessori n. adgrit. statim; n. xpi. in foetibus, qui cum in fructu sint bonae fidei possessori statim adquiruntur. ut iam diximus n. 8. Potest etiam Ulpianus sententia in d. §. an filla xpi. ex fortis et xpi. idem et in pecundis. quatenus probare videtur ut pecundis foetus bonae fidei possessori adquirantur usurpacione et necessaria, iuxta eam interpretationem accipi, quam scripsimus in §. in pecundis n. 2. iust. de rez divisione. desiderari in hijs

fructibus usufructu ad adgrēdū illorū domini-
um irreversibile, etiam illi, n̄ consumptis iuxta
textū in §. si quis a n̄ dno, et ea quae ibi n̄. v. scri-
psimus iust. de resq. diuisione. Quod 10. inq̄t In-
lin Paulus in d. l. bonae fidei. q. 3. §. fin. fetus quin
ad bonae fidei emptorē p̄tinere et si praegnantē ve-
nerint vel subreptae sint iuxta Accursiū ibi 8.
60 venierint intelligendū ē. ubi. §. oues, fortūae
n̄ apud furem sed apud aliū conceperunt. Nec
obstat textus. b. vel subreptae sint. quae lectio
iuxta nouiores Codices circumfert. Verior. n. est
longe q̄ magis iuris principiis consona quae in vul-
gatis habet. etiam si praegnantē venierint quae
subreptae sint. Et haec de hac lege satis sint dicta.

Ad textū in l. Venditioni

q. 1. i. isto tt. c. de Usucap.
p̄ emptore.

Duplex axioma hoc capite Imperator Alex. docet. al-
ternū venditionem rei alienae bona fide factā, si
dominus ratam habeat retractari postea n̄ posse si
quens rem bona fide et venditam et emptam longi
temporis possessioni usufructui, de uno quoq̄ sigillatim
agemus.

Ergo q̄ in priori p̄t docet textus probatū ē
in l. mater. 3. c. de reuendicat. in l. 2. c. de reb.
alienis. in l. excepte. 11. c. de emptionibus: idē et in
pignore p̄bat tex. in l. aliena. 20. de pignoratitia ac-
tione. l. si fidus. ibi. §. 1. ff. de pignoribus: conforat
l. 9. ff. 13. partita. 5. Nam quemadmodum si res a-
liena ex domini voluntate pignori data sit pig-
noris ius consistit l. 2. et toto tt. c. de si aliena
res pignori data sit. l. 3. ff. 13. partita. 5. ita et
pignus eo ignorante contractum, ratum ab eo
haberi potest, nam ratihabitionem retro trahi
et

et mandato comparari dubium non est. c. rati habitio-
nem. 10. de reg. iur. in 6. l. qd. tt. 5. partita. 5.
l. 10. tt. 34. partita. 7. perinde ac si ab initio
voluntate domini contractus celebratus fuisset. l. 1.
vere promissori. 12. §. finali. ff. de solutionibus
l. fin. C. ad Macedonianum. l. 6. tt. 1. partita
quinta.

Sed vulgaris alia obstat iuris regula quia do- 2
cemur rati ab aliquo haberi non posse quia in nomine
non fit gestum. c. ratum. de reg. iur. in 6. l. si pupilli
6. §. sed si ego. de 6. idem quod ff. de negotiis gestis
l. si ferunt. 13. ff. de procuratoribus. c. cum quis. 23. ad finem
de sent. excom. lib. 6. §. cum Anfila. in parti nomi-
ne domini vendita non fuerit, venditio a do-
mine rata haberi non potest. Plane in nostra
lege venditoris nomine non de domini
nomine venditionem fuisse celebratam eo
constat quia anfillam et bona fide distri-
ctam. id est tanquam propriam et bona fi-
de emptam id est tanquam a vero do-
mino fuisse probatur. Deinde quia ac-
tus magis gerentis nomine quam alieno ge-
tor semper presumitur. l. siquid possessor.
34. aliorum. 31. ff. de petitione hereditatis. l.
et magis. quarta ff. de solutionibus. quod
exornat Menochius de presumptionibus li-
bro tertio quaestione 42. et quaestione centi-
esima trigesima sexta.

Hinc difficultati variis modis respondet
inter praeter Baldus hic oppositione pri-
ma existimat hanc non esse rati habi-
tione sed potius consensum a proba-
torem (ut ipse loquitur) quasi infirmum
et hunc venditoris contractum non va-
lere a tempore conventionis sed a tunc

propter approbationem.

Quae tamen sententia convincitur tum ex nostro textu ibi quam ipsa ratam habuit, in etiam ex d. l. si fundus ib. §. 1. b. voluisse eum retro recurrere ratihabitionem ad illud tempus quo convenit.

Frequentior ergo interpretatio est quae ex Accursio verbo. non prohiberis in dicta lege materna deducitur, ratihabitionem contractus vel actus alieno nomine celebrati a domino factam, in eius quidem prejudicium valere: non in prejudicium alterius, neque in utilitatem ratum habentis, eoque modo regulam dicti capituli. ratum, limitandam et restringendam esse ex Bartolo in dicto paragrafo. sed si ego. numero. sexto. et in dicta lege si fundus paragrafo primo numero. primo, et in lege prima paragrafo sed et si cum quis. ff. de vi et vi armata Berio in l. semper qui n. prohibet. n. 11. ff. de regulis iuris. Tiracquel. de vtroque retractu. §. 1. glo. 9. n. 295. qui eodem modo intelligendum existimant tex. in d. l. materna. et in l. unica. c. si in cor eadem causa. Verum et haec quoque interpretatio et distinctio falsa est et in vtroque membro rejicitur: tum ex textu in d. c. cum quis. 23. de senia lxxviii. lib. 6. ubi nec in prejudicium ratificantis valet ratihabitione actus alieno nomine gesti: tum etiam ex l. i. c. qui admitti. ex qua constat ratihabitionem a patre factam bonorum possessionis quam filius illo ignorante proprio nomine agnovit patri prodesse.

His ergo interpretationibus omissis in eodem Baldo in d. l. i. n. 22. c. qui admitti, dicendum est regulam d. c. n. 23. solum excludere, ne ratihabitione actus alieno nomine gesti, prestet utique videat. actum fecisse ei quod attribuat actum.

tanquam causae efficienti, id. n. e. impossibile, quoniam ut ac-
tus quem quis non per se sed per alium facit fecisse videatur,
ut ille alter qui fecit tanquam minister et instrumentum
ipsius interuenient necessarium est, arguto l. p. ae. s. b.
ius ff. de procuratoribus, quod sane non praestat qui non tan-
quam minister, non alieno nomine sed proprio nomine actum
gerit: quod 20. attinet ad actus confirmationem tam in
sui prauiudicium quam utilitatem, etiam his cuius nomi-
ne gestum non est, ratum habere potest, ex nostro textu. ex d. l.
mater. d. l. si fideus. s. i. d. l. i. Qui admitti: quae
sic interpretandae sunt.

Aliud quod ex nostro textu desumitur iuris principium. b. bona
fide emptam: bonam fidem initio possessionis requiri ut
usufructus praecedat commodius explicabitur in l. omnia
C. usufructu transformato. Quod 20. Accursum in
pauca 20. bona fide docet, etiam et tunc in iure
bonam fidem habere posse, late in alijs examinatis Co-
uarruias in reg. possessor. 2. p. s. 7. ex n. 2. et
n. 10. eum videbitis. Et haec de hac lege.

Ad. l. si partem s. C. isto

11. C. de usufructu empt.

Triplex ex hoc textu colligitur iuris principium: alterum est ma-
le fidei possessori rem cum fructibus restituere debere. Se-
cundum est rem et mala fide distractam a bonae fidei
possessore usufructu impleta longa possessione non
recte peti: Tertium, rem violentia possessam antequam
ad domini potestatem redeat usufructui non posse.

Primum euulenter exposuimus in s. si quis a non
domino. ex n. 16. iust. de rei vindicatione, ubi resolvimus
male fidei possessori nullos fructus suos facere, sed
omnes cogi cum ipsa re restituere, nec propter tan-
tum verum et quod percipere potuit, ex textu l. et
d. s. si quis a non domino. s. fin. coniuncta l. si fideus. 17.
l. certum. 22. C. de rei vindicatione. cum alijs a nobis ad-

ductis ubi s. quibus consonat. l. 40. in prin. t. 23.

21

p. 3. Neq. obstat lex. in d. l. si fructus. b. q. fructus quos cum mala fide percipisse fuerit probatum: qm ex his ubi n. deducit. n. teneri etiam de percipiendis, quz esset vitiosa collectio et contra iura expressa. Sed ideo dixit de illis tñ Imperator, q. de illis solummodo fuit interrogatus, aut tot fructus fuerint percepti, et plures percipi n. potuerint. Plane et si contrarium sit an huiusmodi fructus ex persona petitoris, an ex persona possessoris stimandi sint; in indicando et consulendo resolvendum ex petitoris persona et stimandos. l. si navis. 63. §. generaliter. ff. de rei vendicat. d. l. 40. part. 1. et cū alijs resolvimus ubi s. n. 20.

2. Circa aliud aut q. ex nro tex. deducit. b. vel bona fide emptor nondum implevit usucapionem, meminisse iuvabit q. et si olim ex nro textu et integro tit. j. de prescripte longi temporis, bona fides accipiens sufficeret ut usucapio pcederet, quis traderet malam fidem haberet; hodie ex auth. male fidei c. de prescripte longi temporis, triginta annorum spacium requirit. l. 19. tit. 29. p. 3. Resolvimus in. l. 1. §. hoc tit. n. 3. et in. §. q. aut n. 7. iust. de usucapionibus.

3. Illud vero q. ex nro textu in fine deducitur, rem violentia possessam nec a bonae fidei possessore usucapi posse anteq. ad dñi potestatem redeat, intelliges vñ. et si dñs spoliatus fuerit: hoc n. discrimen inter res vi possessas et furtivas interet, q. ille et usucapi possint si ad possessorem qui spoliatus fuit revertant. satis est. l. certae. c. 6. §. Julianus. ff. de precario, hoc vñ. n. aliter q. si in dñi perveniant potestatem. §. furtivae. iust. de usucap. ubi diximus. et in. l. 1. n. 2.

supra hoc titulo: possessor. n. quādiu possidet pro
dno ē, plurima q. sunt possessionis commoda, teste Iur.
niano in §. commodu. iust. de interdittis: quae ple
niori manu exornavit. Menoch. in integro illo libro
de remedijs possessoris. Ego q. his qui violentia
possessionem amiserat in nra lege, eius de quoq. rei
dñs erat, recte Imperator Alex. in eius dominio
et potatem rem puenire ut usufructu possit req.
rit

Ad tex. in l. cum sit pba
tum. 6^a

Philippi Imperatoris placitum q. fine die et Consule 1.
sexto huius lt. capite Tribonianus atexit utile nobis
dicendi praestat matam; Senia haec ē. Debitorem
rem obligatam vendentem furti committere. indeq.
rem ut furtivam usufructu non posse; q. idem scriptum
ē in l. in actione. 19. §. fin. ff. de furtis

Contra quā seniam, sic arguitur. Si aliqua rōne res
a debitore distrahta usufructu n. pot, ea potissimū, quo
niam eius furtum fit ut noster tex. infirmat b. pa
lam est n. potuisse eam quasi furtivā usufructu; haec
men ratio falsa ē, qm. etsi debitor qui rem pignorat
eam furripiat sine distrahta furtiva res n. efficitur:
neq. in ea usufructu impedit. l. sequit. q. §. si rem pig
nor. ff. de usufructu pignoris. l. si rem. s. ff. de usufructu
pemptore. l. ad aes. 20. §. i. ff. de furtis. q. nec impedi
ri debuit in nro tex. Quae difficultas n. levis
auget. si consideres furti in hoc casu committi non
posse, cū n. furtū sit contractatio rei alienae invito
domino facta. §. i. iust. de obligat. quae ex delicto na
cunt. l. i. ff. de furtis: et dñs rem suā viderit diu
non pot. ab eo furtū commissum fuisse.

2. sic arguitur, qui bona quae habet, et quae habitu
ris ē pignori obligavit, pot. illa alienare. l. ab eo. 3.
C. de seruis pignori dato. ubi serui in generali bonaz

22

obligat. comprehensi, manumitti possunt. y. et in no-
stra lege potest debitor rem pignori obligatā dis-
solvēre. cū generali et speciali obligatio a pari proce-
dant. l. 2. ff. qui potiores. l. si generaliter l. 6. C. eodē.
coniuncta regula. l. qui balneū. 9. l. potior. u. ff. eodē.
c. qui prior. de reg. iur. lib. 6.

Hic tū nō obstantibus verissima ē superior nū textus
sententia; pro cuius explicatione noto varie nostrū textū
interpretari. ut constat ex his quae scripsit in pñti Bar-
tholomaeus Epola. Et licet frequentius in eam itum sit
opinionem furtum in pñti commissum non fuisse respec-
tu dominij, q. dñs rem suam furripens quam alte-
ri obligaverat eam furtivam nō efficit, ex adductis
in p. arguto. Sed respectu iuris hypothecae credito-
ri competentis iuxta speciem. l. 1. et 2. C. si aduersus
creditore, quae ex hac interpretate limitandae sunt
ut videlicet actio hypothecaria quae durat 30. vel 40. an-
nis. l. cū notissima. 7. in prin. C. de praescript. 30. vel 40. an-
nos. l. 27. tt. 29. p. 3. Vbi notat Greg. gto. 5. Covar. in re-
gula possessor. 2. p. 5. ii. in prin. : nisi possessor habeat titu-
lū et bonam fidem, q. tunc longo tempore praescribitur. d.
l. 1. et 2. l. 27. tt. 29. p. 3. l. 39. tt. 13. p. 5. explicat Pinelus in
anth. nisi tricenali. n. 48. C. de bonis materis, Sarmien-
to. lib. 2. celestaz. c. 9. in prin. et n. 5. Gutierrez lib. 1. pra-
cticaz. q. c. 90. praescribi tanq. furtiva nō possit, si ab eo-
dem ipso dñs furripiat, ex mō textu cuius hanc ē mōte
testat. Gulius Castrensis.

Ego in alio casu loquutū Imperatore existimo su-
perior. n. interpretatio evidenter conuincit. ex mō tex-
tu t. rem pignori fuisse obligatam, et t. nō potuisse eā
quasi furtivam vfuari: ex qbus vbi constat, nō de
vfuacione iuris hypothecae, sed ipsius met rei pignori
obligatae agit.

Vn. ut discedentibz lege et contrariae opiniones con-
sistentem meminisse inuolabit Acurfij doctrinae et distinctiōis

in §. aliquo xbo subtraheret iust. de obligat. quae ex
delicto. Aliquando (docet ille) committit: furtu, res
efficit: furtina, et competit actio furti; idq. regulare
est. Veluti cū quis rem alienā in qua nullum ius ha-
bet subtrahit. Aliqn committit: furtu, res efficit: furti-
na, et tū n̄ competit actio furti. Ut in specie §. hij q.
in parentu. iust. de obligat. quae ex delicto. Aliquando
committit: furtu et res n̄ efficit: furtina, quāvis ac-
tio furti competat, ut in specie d. §. aliquando. P. seqt.
q. §. si rem. ff. de usufructibus. l. si rem. s. ff. de usufruc-
tione p̄ emptore. l. cū acq. §. i. ff. de furtis. Veluti si do-
minus rem quā pignori vel hypothecae supposuit
et creditori tradidit postea subtraheret, q. furtu n̄
solū committit: rei, sed et usq. eius, possessionis, re. ex d.
§. i. iust. de obligat. quae ex delicto l. i. ff. de furtis. l. i. ff.
i. p. 7. ideo aut furtina n̄ efficit: res ista, qm ob pig-
norationē dominus debitor n̄ amittit, neq. in cre-
ditore transmitti potuit propter regulā l. neq. pig-
nor. q. s. ff. de reg. iur.; ideoq. nullo vitio afficit: ob q.
in usufructu fiat: nam si q. contraxisset, purgatus
esset eo ipso q. in dñi potatem redisset. d. l. sequit.
§. q. aut. ff. de usufructibus. §. furtinae. iust. eodē.

Nec tūc obstat n̄r. tex. q. interpretandus ē iuxta sen-
tentia glō. xbo posse in d. §. si rem. qm bonae fidei posse-
sor rem pignori dedit cū q. postea furripuit; neq. n.
tūc dñi pot. rem ad dominum redisset, ideo q. efficitur
in usufructu, quasi furtina, nisi ad creditore cui
furripita ē redierit, iuxta tex. quē sic intelliges in l. fin.
ff. p̄ soluto. Huic interpretationi licet ante me nemo
quem viderim adverterit, fauent nimis illa xba no-
trae legis, quasi furtina; si iteq. memineras dominū
in casu nostrae legis furtum committere non potuisse
ita ut rem furtivam efficeret. ex supra animad-
versis: ~~etiam~~ cū x. qui nullū ius in re habebat illud
sine distincte. pataret. q. cū quodā modū inter hos

duos capus constituerit Imperator de bonae fidei possessore loquitur qui quasi dñs ē, toto tt. ff. de publiciana. dicēdū ē.

5. Non obstat 2. argutū ex d. l. ab eo. 3. c. de seruo pignori dato. qm̄ et si dñs sit inter generalē et specialē hypothecam quoad prelationem nullū discrimen ē, ex iuris iuris relatis et magis ex l. 2. ff. qui potiores. et hys quae scripserunt Ripa in l. privilegia ampliata. 7. ff. de privilegiis creditorum. Franciscus Marus de iurisd. 921. 2. p. hebus ad leges gallicas tt. de constitut. redditum. art. 1. p. 13. Greg. in l. 27. tt. 13. p. 5. Felicianus de solis lib. 3. de censibus. c. 5. n. 11. Thirimaet in ff. diff. inter generalē et specialē hypothecā et pignus; quas recensere huius loci n. ē. Est tñ haec inter alias notissima teste Julio Paulo in l. et diff. 6. ff. in qbus causis pignus. l. 2. l. 3. c. de seruo pignori dato. l. 37. tt. 13. p. 5. ut quae speciali pignori nexu tenent. distrahi n̄ possunt, recte tñ si generali obligate comprehensa sint. Quod tñ intelligēdū ē nisi alienatione bonorum quae sub generali hypotheca continēt. creditoribus fraus feret, tñ n. posset revocari ex generali edicto de quo in l. 1. et toto tt. ff. de hys quae in fraude creditorum. ut in dictis locis Accursius et ceteri notant, et nos late in §. item si quis in fraude. iust. de act.

~ Ad tex. in l. Sciens servum alienū.
7. j. 170 tt.

En̄ qui in sciret servum alienū ēē, illū contra domini voluntatē vendidit, furtū cōmittere, proindeq; neq; a bonae fidei emptore posse viciari prius quam rei vitium furtivitate contractū purgatus sit, docet Imperator Philippus h. Idem traditū ē in l. alienū. 6. in l. si servū. ib. c. de furtis. et in l. 1. §. hoc tt. ubi quae ad huius loci p̄tinet explicatē late adduximus, essent q; tñ inculcanda nisi repetitio molesta foret.

Ad tex. in l. ex causa transact.
3^a

Diximus in rubrica huius tituli n. 14. præter possessorium, eius legitimum tempus, bonam fidem, integram rei conditionem, titulum quoque requiri ut usucapio procedat: diximus et titulum nichil aliud esse quam causa ex se habilis ad translationem domini iustificationemque possessionis. Vnde cum titulus sine causa transactionis domini acquisitionem pariat (cum eius non minor quam rei indicatæ auctoritas l. n. minore. 20. C. de transactionibus, quam dominum transferre dubium nonne ut docent oer post glossam b. in rub. ff. de rei indicatæ eam habente usucapere posse docet h. Imperator Philippus, cuius sententiam post alios infra referendos, novissime explicat Augustinus Morla in Emporio Iuris p. 1. tit. 4. q. 1. ex n. 1.

Sed grandis insurgit difficultas à glo. nostra anima duersa, sic clariores doctrinae gratia inducenda. Ex transact. à d. dno facta in accipientem dominum non transfert. l. si sup. poss. 9. l. sine apud alia. 23. iuncta glo. 260. pendente l. si p. fido. 33. C. de transactionibus. 90. si à n. dno fiat. usucapiendi conditionem transferre non poterit, ex regula l. claris. 74. ff. de contrahenda emptione.

Sed varijs omissis interpretationibus quas scripserunt ordinarii interpretes in d. l. si p. fundo præcipue Meneses n. 10. Aliatus n. 20. Roderies Quarez allegat. 19. n. 13. Auto. Gomez in l. 95. Jauri n. 71. Augustinus Morla ubi s. Discrimine constituedum est inter rem ex causa transactionis traditam: et rem dimissam. 1° casu à dno dominum transfert, à n. dno usucapiendi conditio iuxta nostrum tex. 2° casu neq. à dno qm. res dimittit. neq. dominum neq. usucapiendi conditio transit d. l. si p. fido. c. alijs. Discriminis illa est

ratio; nam qui rem dimittit à lite tantummodo dicitur
 dit, arguto. l. si pater. 10. C. de transact. 6: qui rem
 tradit dominium transferre, et qui eam accipit illud
 adquirentem intendit. Neque obstat dimissione idem ope-
 rari per traditionem. §. interdum. iust. de re et diuisione.
 omni preedit eius regula in causa semper habiti ad
 translatum dominij, qualis nunc transactio, quæ ple-
 rumque fit animo dicens ad litem. l. i. ff. de transac-
 tionibus, quam litem exornat Morla. d. 11. q. in
 premissis. Et haec de hac lege.

Ad tex. in l. Eum qui à pu- pillo. finali isto tto.

1 De prohibita pupillaria rebus usurariis agit h. Imperator The-
 ophilus, (de qua nos aliqua ad l. 2. §. eod.) docens pupil-
 lum rem suam sine tutore distrahentem non transferre in ac-
 cipiente, neque dominium, neque usurpandi conditionem;
 quae est summa prioris huius rescripti partis confirmata
 regula l. si fin. C. in quibus causis in integrum restitutio non ne-
 cessaria. l. 3. C. de auctoritate praestanda. l. 3. C. quibus non
 obijcit. Longi temporis praescriptio l. 9. tt. 19. p. 6. explicat post
 Baldum quæ refert Ant. Gom. 2. to. c. 14. n. 3. de qua re multa
 Caldas l. si curatore. de bo. sua facultate. ex n. 25. max. n. 46.
 C. de in integrum restitutio. Cuius rei illa potest comminari ratio
 quoniam pupillus quis rebus suarum dominium habeat illud tamen ami-
 ttere sine tutoris auctoritate non potest. §. nunc admonendi ius-
 tituta. quibus alienare licet. potest fidei pupillus condi-
 tione suam meliorem efficere non deteriores. prim.
 tt. iust. de auctoritate tutorum. Unde titulus ab eo habitus
 habet. p. n. tt.

2 Neque obstat tex. in l. 2. §. si à pupillo. ff. hoc tto. quoniam omi-
 ssis interpretatur: quas h. et t. et alibi, adducit Accursius et
 recenset et refutat Cepola h. ex n. 3. dicens ad rem à pu-
 pillo venditam in d. §. si pupillo. non suam, sed alienam esse, ab eo
 bona fide possessam; sicut in nostro tex. Neque dicitur hanc inter

pretate diminare: si meminere assensisse Bar. d. 8. si a
pupillo. ad finem. illius textus et statim sequenti speciem fini-
tem esse, et in omnibus convenire: Unde quemadmodum apud oes in
confesso est, quod ab eodem Julio Paulo in d. 8. si a furioso scriptum
est, de re aliena esse accipienda est, quod quis a furioso emit,
existimans eum sane mentis esse, ut ostendit Joannes
Robortus lib. 2. receptae lectionis. c. 10. et lib. 2. adima-
duerfionum. c. 27. et lib. 2. notatorum. c. 27., et omnino op-
time Egidius Bramirez de Strellano in d. 8. si a furioso n.
20. cum alijs nec de publiciana nec de accessione po-
ssessionis posset disputari. Accedit frequentius in illo
textu, eorumque tractari in quibus quis a non domino emit, ex qua
emptione resultat illi emptori, ut vides et ex pre-
cedentibus huius textus legibus. Ut inde tibi facile persuaderi
loqui Julium Paulum in d. 8. si a pupillo, quo casu res pu-
pilli non erat. Quam coniecturam textus non admittit
cum in posteriori parte doceat, quod vellet pupillus adven-
sus venditorem quae de facto precessit restitui, et ipsam rem
accipere in lucro morari cum alienari iactura non de-
bet. Plane quae ad huius regulae pertinent explica-
tionem deducere ex l. unica. C. de re putationibus, et
hijs quae scripsimus in §. exstantis n. 56. post de
heredum qualitate. Et quibus modis quis locuspletior fa-
ctus dicat: post glo. n. 260, locuspletior efficitur. Cepo-
la n. 25. Cuius in d. l. fideiuratore. 260. l. 1. n. 57.
quorum ego articulos quod ad huius nostrae l. materiam
multum attinent misisti Paulus.

Illud tamen tacite praeterire non possumus, nisi quod huiusmo-
di pupillares res, quae longa usucapione adquiri non
possunt, longissima saltem 30. vel 40. annorum praes-
entant: Quem late disputat Cepola h. n. 16. Et
sane credendum est, quod a pupillo sciens eum pupillum, ab
eoque emere non posse, ita ut neque in factum neque in iu-
re erraverit emerit nulla temporis praescriptio-
ne defectum, iuxta nostrum textum. §. nullum temporis
spatium

29

spacium defecit, et l. i. pag. 2. C. si quis ignorans rem
minoris. max. si consideres Pontificatus deci-
fione c. fin. de praescript. 6. Ex qua certissimè
male fidei possessoris nullo tempore praescribere
ut et apud Lucitanos receptum est l. l. i. ff. de i. s. o. cu-
ius rei rem psequitur, reulit Caldas ubi su-
pra dco sua facilitate n. 76. Et adducit quæ in
n. dissimili casu Pinelus scripsit in aut. l. i. in
si tricenali n. 11. C. de bonis maternis, et post
Quar. et alior. et Rebelo in l. 2. n. 9. ff. de i. s. o. libro
4. Recop.

Quod si emptor bona fidem habuit vel q.
putavit venditorē n. ee pupillū, arguto l. i. mi-
nor. 32. C. ex aspectu corporis falso probavit p.
fectam statem. ff. de minoribus iuncti quæ in
eius pposito scripsit Caldas ubi s. dco minorib.
n. 1. q. vel putavit a pupillo se emere posse
poterit longissima possesse rem usu capere ex
l. l. i. ad fin. C. si quis ignorans rem minoris.
l. i. s. fin. C. de annali excepte l. fin. C. ubi, et
hij quæ in pposito l. p. et aut. nisi tricenali.
C. de bonis maternis scripsit Pinelus d. ex n. 1.
Nagobstat lex. n. b. nullū temporis spatium defec-
dit: tū q. inpta emendatione, codice legēdū ē
nullū temporis longi spatium defecit, quæ ad et
in l. 3. C. de auctoritate praestata: tū q. tem-
pore Philippi Imperatoris huius nrae legis autho-
ritas longissima praescriptis inducta n. fuerat
ut aliud agens notat Pinelus ubi s. n. 3. Sic q.
ba nrae l. de ea vfuap. quæ tūc in vfu erat ac-
pienda sunt. Et haec dicta sufficiant de lege et tto.

Finis, ad laudem Beate
Virginis.

25

TRIVIVS DE

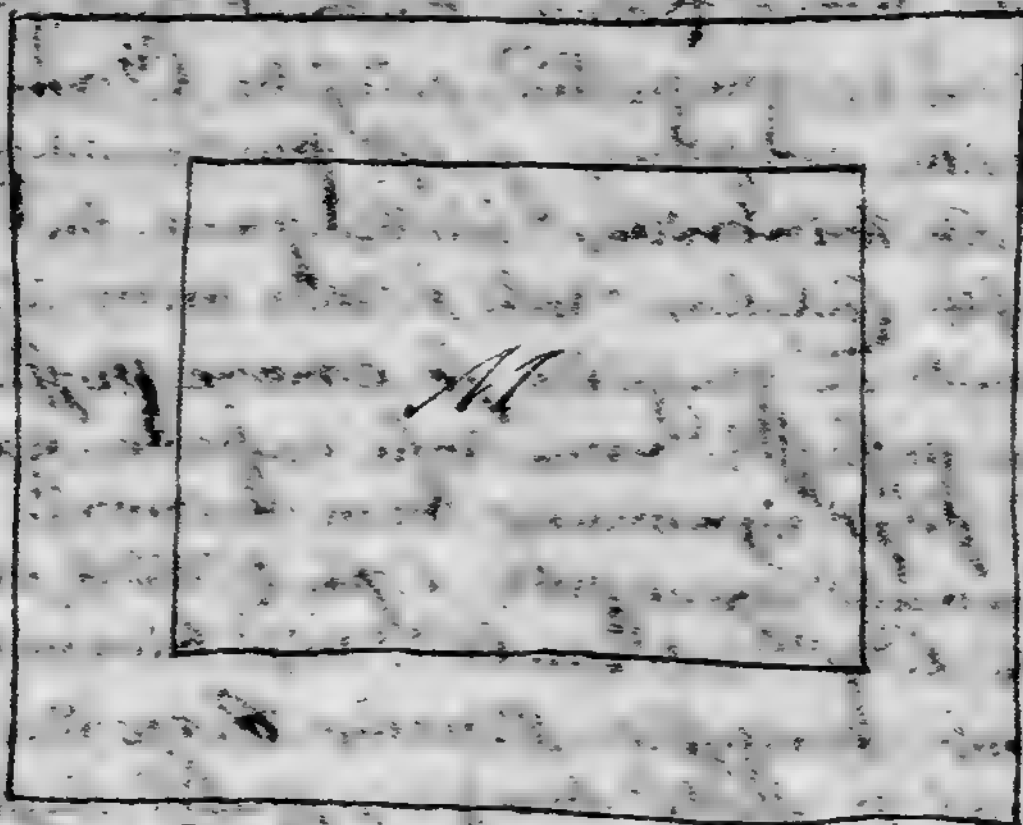
Usucapione pro do-
nato. C.

Autore Doctore Antonio

Richardo Secunda Codicis

Cathedra Regente. 1600

Ad Aurbicam.

eminisse in hac usu-
capionis materia
maxe semp innabit
celebris illius doctri-
nae q̄ in l. Claris.
79. ff. de cotp̄heda
empte. Papinianus
scriptis reliquit q̄
q̄b̄ causis traditio a
dō dno facta trans-
fert in accipientem
dominium, ex eisdem

si a nō dno fiat transfert usurp̄andi condit? Ergo
ad inter acquisitionis domini genera donatio ref-
ret. t̄xi in p̄m. iust. de donat. et a dno facta
irrevocabiliter accipienti dominum faciat. l. 1. ff. de
donat. Ita quomodo causa liberalitatis usurp̄an-
di condit? prebeat videndum erit, et ut genera-
le quid pro rei explicatione adducamus
notandum e q̄ et si donari non possit quod nō
est illius qui donat. l. in edib. 9. §. fi-
nali ff. de donationib. saltem in debi-
mentum veri domini. l. id q̄ nostrum
ff. de regulis iuris, quoniam nemo plus

quā nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet
 l. nemo. 54. ff. de reg. iur. tunc per donato recte is usufructus
 cui donationis, vel qui perinde est imaginariae ven-
 ditionis. l. fin. ff. de donato. causa res tradita est. Ne-
 que tamen sufficit opinari sed et donatio esse oportet. l. pa-
 per. pro donato. nam falsus titulus ad usufructum non pro-
 ficit, nisi iustus error interveniat. l. iusta. 3. j.
 cod. Quare si donatio iure non valeat ut inter pa-
 trem et filium marito et uxorem fratre et sorore nam in aliis
 non secus. l. 3. ff. hoc tit. cessat usufructus. l. per. i.
 l. 3. et q. ff. eod. quod tamen putent contrahentes dona-
 tionem valere, neque in error iuris iustus est, neque
 in usufructibus prodest. l. nullus. 26. ff. de usufructibus.

Ad tex. in l. 1. isto tit.

Apartium enumeratione probet in ponti Impera-
 tor donatarium rem donatam bona fide accipien-
 tem longa saltim possessione eius dominium nancisci,
 quod argumentum genus et apud Rethores dialecti-
 cos et Prudentes et ad philosophos et ad resellendum
 valet, ut apud Iulium in theophrast. 4. 3. ubi exornat
 Guenaro, Quintilianum lib. 5. c. 10. Euerardus c.
 90. et cum neganti oes per tollere necessariis sit, ita
 probanti vni habere satis est ut recte Imperatorum.
 Unde iam constat titulus per donato quemadmodum et per empti-
 onem usufructum parere, quod idem probat lex per et totum
 titulum ff. de donato. l. et iusto. 12. quidem Arito. ff. de do-
 nat. l. si aliena. 13. l. qui aliena. 33. ff. de donat.
 causa mortis. ex ratione l. 9. clauibus. 79. ff. de contra-
 henda emptione. l. traditionibus. 20. l. de postis. Itaque
 et illud deducit. rei alienae donationem valere
 Sed an eo casu de emptione teneat? donator
 quamvis contrahi soleat verior et senior opi-
 nio est (si de vera donato loquaris quae nullum nego-

tu admixti habet. l. p. ff. de donationibus dona-
torem de amictione si teneri d. l. Aristo. 13. §.
finali. ad alios quae adducunt Raimundus in prin-
cipio n. 69. et 105. iust. de donat. Gomez 2. to. c.
2. n. 38. Sallia in l. si p. fido. n. 12. C. de transa-
ctionibus. Linah in l. 1. §. p. n. 62. Xpi. inferitur duo-
decimo. C. de bonis maternis: qui superioris opi-
nionem limitat, qm quis ob bene merita remun-
eratorie donavit, sed haec n. e. p. p. donatio
ut in rub. iust. de donat. ego nonne ut et alia in
tractatu doceo. quibus absoluit. textus in d. l.

Ad tex. in l. donantem. 2.

Et ex Accursio et reliquis interpretibus si constat.
praecipua huius textus sententia quae desumit. ex Xpi
fortum etiam, videlicet Anfillam alienam contra-
ctantem, et si bona fide accipienti illam donatio-
ne largiat. q. re, vitio affecta iam e. causam
usurpandi n. p. bare totidem e. explicanda. v-
bi, quibus l. 1. C. de usurpatione pemptore; ergo
ne repetitio molesta sit pergamus.

Quod 2o. ex prioribus p. huius legis desumit. amb
qui iuris n. e. donante anfillam alienam, nichil
domino diminueri posse de cedit. ex l. id q. nostrum
12. l. nemo p. 59. ff. de regulis iur. id. n. verissimum
e. in hereditaria de possessione tantummodo dari cen-
seri, q. quis in re habet. l. q. in re. 29. §. 1. ff. de
leg. 1. l. uxor patris. 20. C. de legat. exornat Perat
ta in l. Henius §. fido. 18. §. et §. delegat. 2. et plu-
ra nos adducimus in §. n. salu. ex n. 23. iust. de leg.
q. idem an. et in contractibus etiam, admittendi sit
p. interpretatione l. q. tabernas. 32. l. cu. videres. 59.
ff. de contrahenda empt. l. si sterily. 22. §. 1. ff. de alt.
empti. post antiquiore, copiose explicant videndi

21

Marianus Sotomay. in l. ad filio n. 201. de leg. 1. Fabry-
nus de empt. q. 6. principali n. 39. Conarus lib. 7.
c. 7. n. 9. Gomez. 2. to. c. 2. n. 12. Conar. lib. 1. varior.
c. 7. et Copiosus Linalus in l. 1. 3. p. ex n. 37. l. de
bonis maternis. Quibus absoluit. textus in l. 2.

Ad tex. in l. Irritam: fina
li. isto tt.

Quamvis perfecta donatio nec conditis postea ca-
piat nec irrita fieri possit, ex regula l. si finiti-
tio. s. l. de obligat. et actionibus: et magis ex l. si
repetendi. 7. l. si. ad leuitati. l. de condit. ob cau-
sam. l. si donacionis. 3. l. de contrahenda emptione
l. perfecta donatio. 4. l. de donat. quae sub mo. l. 2.
l. 4. l. de renouandis donat. quae donationes ex
alte exornant Burgos de Laz conf. 25. et 26. Gra-
tus. conf. 7. ex n. q. lib. 2. Conarus lib. 5. c. 10. Conar.
lib. 1. varior. c. 19. Sarmiento de redditibus Eclesiasti-
cis. p. p. c. q. n. 9. Matienzo in l. n. q. 3. n. 2. tt. 6. l.
bro. 5. recopil. prout et etiam si alienae rei sit donati-
o de acquirenti usufructu conditionem l. 1. s. eod. l.
putativa in donatio, erranti quoad usufructu
n. patrocinat. ex nro tex. et l. 1. ff. eod. Et induci pot
regula l. si Celsus. 27. ff. de usufructibus. l. q. vulgo.
u. in p. p. ff. de usufructu p. emptore. s. error. post.
de usufructu. consonat lex. 19. tt. 29. part. 3. et expli-
cimus in d. s. error.

Sed grauius nro textui obstat multis in casibus
putatiui et titulum usufructu operari ut in d.
l. Celsus. l. 20. existimauerit plerumq. referens notat
Acurfius. Recte tñ idem Acurfius, (cuius solu-
tione Bart. et ceteri in eodem sequunt. Sicpola h.
n. 16. Greg. in d. l. 19. partitae. l. 20. y errore. et
nos in d. s. error) discrimen constituit inter iuris et
facti errorem: Error iuris vitiat usufructu in acci-

5
piente. l. nūq̃. 31. ff. de usucapionibus. Facti si sit in re
propria veluti in exemplis d. l. Celsus. et d. 5. error.
Quod si aliquam iustam causam facti error habeat ut
in exemplis d. l. q̃. vulgo. Xpi. nam si forte magis est
ut usucapio sequatur. Quo distinctionis federa dividē
tia Iuris Consultorum responsa in amicitia redier, et acci
pie, quae a Iuribus d. Xpi existimaverit, late p̃sequit.
et h. glo. fin. tradit.

Illud aut q̃ initio huius legis docuerunt Celsus p̃fec 3.
tam donatio n̄ posse revocari q̃ et ob alijs et traditū
ut id auditis s. n. i. sic explicandum ē; n̄ posse revocari
postea q̃ p̃fecta ē, est aut p̃fecta donatio quādo n̄
pot̃ ex sola voluntate donatoris revocari, arguto l. 2.
videt. 32. ff. de donat. causa mortis. docet Signorolus
de Homodis. cons. 3. et ex alijs Tiraquehus lib. 2. de re
tractu. s. 2. glo. c. n. 9. Revocari autem n̄ pot̃ donatio
ex sola voluntate donatoris: quod si traditio rei dona
tae fuit secuta: idq̃ si in antiquū respicias et quo
tempore n̄ aliter p̃fecta erat donatio quā si domū da
retur l. i. in p̃m. l. fin. s. lucina. ff. de donat. l. Senatus
35. s. donatio. ff. de donat. causa mortis. l. cū res q̃ b. ex
donat. et traditione. l. de contrahenda empt. nā iure
noviori receptū ē ut donatio solo consensu dona
toris perficiat. et sine traditione aut stipulante
s. p. Xpi. p̃ficiunt. iust. de donat. l. si quis. 33. s. fin
autem l. de donationibus q̃ longe magis iure his
pano p̃cedit ex l. 3. t. cōtra quierā q̃ parezca que
vno sequi obligat a oba quēda obligada t. 8. lib. 3.
ordina. l. 2. t. 26. libro quinto Recopilationis
ex qua apte p̃bat. opinio Acurfij Xpi manifesta
venit in d. Xpi. p̃ficiunt. quam et iure cōi venio
rem et magis receptam testat. Pinelus in l. 2. l.
de rescindenda vendite. 2. p. c. 3. n. 30. Orocus in
l. Iuris gentiū. s. quinimo. n. 6. ff. de pactis. Erit
g. p̃fecta donatio ubi primū qui liberalitatem

exercere, voluntate sua manifestaverit: adde et
 donatorum eam acceptaverit: ex doctrina Grego-
 rij in l. q. t. q. p. s. glo. 1. ex l. absent. 10. ff. de do-
 nat. l. qui absent. 38. ff. de adquirenda posse-
 ssione; quod præter eam quam deff. dit lib. 1. veri-
 arum c. 14. n. 12. Molina lib. 4. de primogenijs
 c. 2. ex n. 57. Et hæc de hoc tt. facti sunt dicta.

Finis huius tituli de usu
 capione pro dona-
 to, ad lau-

dem

Beatae Virginis.

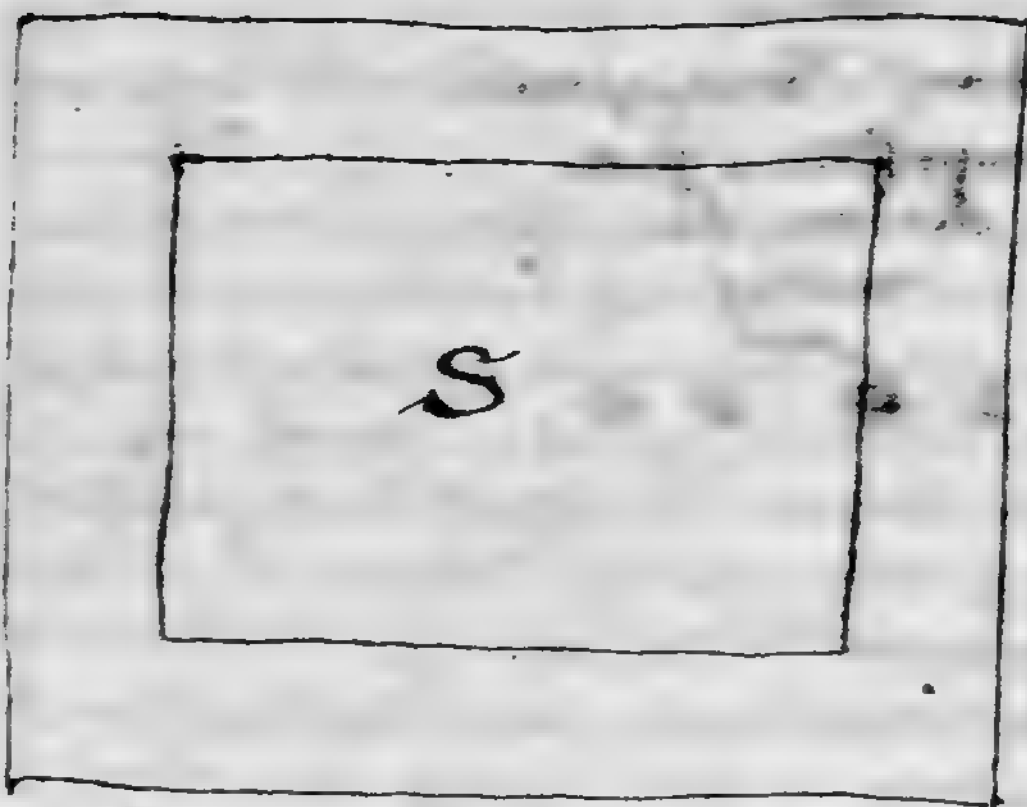
Impositus fuit
 die 21. 3a.

marij
 an.

I 6 0 0.

TITULVS DE Vfuca pione pro dote. &c.

Auctore Doctore Antonio Pi-
charo Sennodam Codici Ca-
thedram Regente. Sal^{ae}. 1600.
Ad Rubricam

olent in hac rubrica
Academici nostri in-
ter preter multa de
dotis diffinitione in-
tempestine satis of-
dere eam hodie cete-
ris elegantius propo-
nit, psequitur, et exor-
nat Petrus Barbosa
in rubrica 3. p. ex 2.

1. ff. soluto matrimonio
Et cum constet iuxta re-

ceptionem esse illud q. dat. a muliere vel eius pa-
tre, marito propter onera matrimonij transire
q. dominum in ipsi accipientem iuxta l. dote
anfilla. 9. C. de rei vendicat. cum multis alijs quae ad-
duximus in prin. iust. quibus alienare licet vel non.
(ubi an id semp. verum sit discussimus) illud. et. etia
fit iustissime vfuca pioni t. et pro dote, ut si cui
res alienae bona fide in dotem dent. his a tempo-
re traditionis spatio solemni quo solet pemptore
vfuca pi, vfuca pere et possit l. 1. et toto t. ff. de
vfuca pione p. dote l. unica. j. eod. ex saepe citata
regula l. clauibus. 79. ff. de contrahenda empt.

2

Sed hic illud videt: monere quod dot sit quid uni-
 versale ex Bartoli recepta sententia in rubrica ff. solu-
 to matrimonio, quod multo exprimit eruditus Barbosa
 d. 8. p. ex n. 2. et p. 1. q. dicit. s. v. n. corporum
 sed dotis sit stimatio. ff. de imperio in rebus dota-
 libus factis. l. 1. in fine prin. ff. de dote prelegata l.
 si marito 23. alias. 31. ff. soluto mat. ubi fructus au-
 gent dotem, ita ut in eadem actione veniant, quod pro-
 prium est iuris universalis l. item veniunt. 22. §. fructus
 ff. de petitione hereditatis. sequitur dominus res
 dotalem transire in marito nullas fructus traditione
 quod in universalibus contingit l. 2. ff. §. foris. l.
 in herede. 23. ff. de acq. quodam poss. Et induci
 potest textus in l. 3. et l. 6. ff. de i. 10. p. 5. l. q. d. t. 8. p.
 3. et quae in eadem proposito adducunt Ruarez
 in l. 1. ff. de al. g. auar. vers. vlt. vlt. quod
 Segura de bonis lucrat. constante matrimonio
 d. 4. q. 4. Salacio Dubiorum in repetite rubricae §.
 66. n. 28. Conam. lib. 3. variaz. c. 19. et ita conclu-
 dit Bartoli in l. tradit. 2. lectura l. de pactis
 vbi videbat. v. usufructuarius et necessarius.

3

Sed contra Bartoli longe verius est ut transferatur
 dominium a d. dno dotante, et a n. dno usufructuarius
 conditio, necessarium est traditione l. de divisione. s. in
 fine, ubi ex numero 9. accurate explicuit eruditus
 Barbosa ff. soluto mat. tex. sic intelligendus in l. dota-
 le. 13. §. dotale ff. de fidei datu. et si pater mulieris, aut
 vxor ipsa oia bona sua doti ratione praeferant. Ac-
 cursum vbi vniuersae in l. 1. ff. hoc t. quam sequit. Lan-
 cy et d. in l. stipulatio hoc modo concepta ff. de v. b. g.
 dicit eodem Antonius Gomez in l. 53. Tauri. n. 27. p. bant
 expresa iura in l. qui tibi hereditate. l. de hereditate
 vel actione redita. in l. qui tibi hereditatem. l. de
 his qui a n. dno manumissi. et bene explicat Perius
 in d. l. traditionibus n. 2. l. de pactis.

unica

Sequit. tex. in l. Prima.

ita. tt.

Res mobiles in dote datus quis alienas sine
vitio in a bona fidei accipiente acceptas, tit.
l. p. dote usufructu, docet Imperator Alex. h.
Iure Consultus in l. 1. et toto tt. ff. de usufructu
p. dote. in l. 1. Proculus. 68. ff. de iure dotium.
Sed tot in hac lege videntur excepta quot
verba p. n. inqt Imperator, res mobiles, quasi si
immobiles in dotem dantur et bona fidei acci-
pientes usufructu non possint: Contra sic arguitur, quod
ratio prodest usufructu in rebus mobilibus ex
causa dotis admitti s. ne earum dominia sint in in-
certo, et ne despub. litibus vexet. l. p. ff. de usu-
fructibus. l. si ff. p. suo: movet in immobilibus
quoque probari, quinimo longe magis in eis in-
stitat: q. si res sint mobiles sine immobilibus ex
causa dotis, a marito usufructu poterunt, arguto
constructo ab eadem ratione, quod in iure fortissi-
mum est.

Difficilior deinde est haec lex ubi, in dotem datus
quis alienae, continet n. implicationem, tum
q. si res erant alienae non potuerunt in dote
dari, et dare sit dominium transferre s. sic ita
p. discretis. Inst. de act. l. ubi aut non apparet
25. p. si ff. de bono obligato, q. qui dominus non erat
non potuit efficere l. ad actio 20. ff. de adquisito
res dominio. l. nemo plus iuris. 54. ff. de reg.
iuris: tunc et qm si res in dotem datae fuerint,
sic q. a principio in accipiente dominium transla-
tum usufructu postea non potuerunt, nemo
n. rem suam usufructu d. s. sic itaq. discretis.
l. q. s. lana. ff. de usufructibus.

Alterius contra nostrum textum obstat lex 2.
ff. eod. ubi Consultus docet estimatam rem an

te nuptias traditam, nec p suo, nec p emptore
ante nuptias vfu capi, quafi infimul post
nuptias vel p suo, vel p emptore vfu capi, n
p dote, iuxta m m hunc textu.

Demiq obijciat textu in l. i. vfu. ceterq ff. is-
to ff. vbi et si matrimoniu contractu fit aliq
vae qz in dote datur, vfu capio ingre-
dit. Nec satis fides fidaxeris, ideo vfu-
pione n admitti, qm matrimoniu contractu
n fuit; et in de neq dote, neq eius vfu capio
effe potuit, qz eadem in spone vfu capio non
preedere poss, pbat textu in l. Proculus. de
ff. de iure dotum.

2 His explicatis argutis quae presignata sunt in hac tracta-
tione explicabitur: sed anteq illa dicamus adma-
duento ex hac ma l. unica p bante vfu capiendi co-
ditu in maritu transferri alienis rebus in dote da-
tis si obijciat l. i. s. l. p. l. clauibus. 79. ff. de do-
tatione empte manifeste deduci eaz de dote
in res dominus in maritu transire, quoties q
dote dedit eaz dominus erat: q licet olim q
ter antiquos glossographos max. fuerit controne-
sum, sint q et aientia et negantia et iura, ve-
rissimul sane e, maritu constante matrimonio
quoad os iuris civilis effectus dominu esse,
prie dominu naturaliter ad uxore p teneat, q
tamen dum p dote matrimoniu sillet et in effectus
est. eo aut dissoluto mox veluti post l. i. iuris ad
mulierem ad effectus reuertitur, vt in prin. n. u. iust.
quibus plenare licet docuimus. et pbat Barbosa in
l. dotalem. de. ex n. i. max. n. 9. et 10. ff. soluto mat.

3 Quam tu sententiam Balda n admittit quando Reg.
n in dote datur quocasa eius neq dominu neq ad-
ministrat in maritu transire probat, in c. significavit. de
n. 3. de rescriptis; inde q fidelitatis iuramentu et ho-

magis q. a. Regni praestat. Reginae, n. Regi eius
marito praestandum, scribit Joannes Menisamus Confili
q. n. 2. Aniles in praemio capitulorum p. 2. q. n. 1.
Ego qui scitear hoc casu, Regni Dominum q. p. p. p.
coeret pene Regina n. e. i. n. h. administrationem
obtinere et eam, contra Greg. Lopez in d. 9. q. 4.
l. 1. p. 2. diffidit cu Joanne Lopez de Palacios Rubios
in tractatu retentionis Regni Navarrae s. p. 5. s. ar-
guto d. 1. l. 9. ae o. Verdaderamente es llamado Rey
aquel que co derecho gana el señorio del Reyno
conueto xpi. La tercera razon es por casamiento.
et magis ex l. 3. b. l. si fuerit fja, p. 1. q. p. cas-
da. ut latius p. bari, in l. 3. et n. ex n. 5. l. d. d.
Munilegulis. lib. 11.

Cui e. et altera limitatio prima quae deducitur
ex traditis a Butrio, Abbate, et alijs in c. fin. de con-
cessione prebendae, Felino in c. causa n. 3. de pres-
cript. et in c. cu Bertoldus de re iudicata, in in-
re videlicet patronatus Ecclesiastici q. pene ex-
re semp recitat. Un licet Villa in dote data
sit in qua iura patronatus uxor habeat etia post
dotis constitutionem, presentandi ius ad uxorem
p. finere frequentius docent interpretes, qui con-
fuerunt Palacios Rubios in c. p. v. h. in pro-
emialibus. §. 93. et f. videndi Paulus de Cithi-
nis de iure patronatus c. p. art. 3. n. 70. Brochus
de Curie eod. tractatu d. 60. ipse vel h. q. 28. n.
6. Baeca de dotibus l. 26. n. 1. et 2. et de deir-
ma tutoris c. 23. n. 19. Un fit concurrentibus viro
et uxore in presentatione, cu preferendus qui ab u-
xore nominatur, ut resoluit ia citati, et post alios
Joannes de Barona in additionibus ad Palacios Ru-
bios d. 8. q. 3. et extat decisio Rotae in nouis 10. de
iure patronatus.

Deducite praeterea ex hac ma lege vix dotulm 5

possessione matrimonio constante pene, marito
esse, et ei usufructus proffit, quae sine possessione
n. 2. l. sine poss. 25. ff. de usufructibus. c. con-
suetudine de praescriptis. ut nominatum docet textus
in l. faciente. c. 8. si fidei. ff. q. satis dare cogit.
l. p. p. p. 13. si in dote. ff. de iudiciis. de poss. et
ut inde intelligas textum in l. dote. 9. C. soluta mat.
ubi ingrediendi poss. res dotalis hereditibus
mariti in iure n. concedit. uxori.

6. Ergo cum dotalis res possessione maritus ex
hoc t. p. dote, alias habili ad dominij translatione
habeat, ear. res (et si quidem essent ab ipso t. in
bona fide acceptae) legitime impleta poss. et
cum dominij non sit dubium n. 2. et in his usufructus
n. finis et effectus sit. Ne t. inde putes domini-
um hoc marito cedere, qm. ut recte Castrensis h.
n. 2. et ante eum Albericus advertunt n. ipsi,
sed uxori cedit, dotalis q. res nichilominus ma-
net. quoniam si proprietati nuda in dotem da-
tae usus fructus accedat incrementum dote vi-
det. n. alia dos. l. si proprietat. 4. ff. de iure dotum.

7. Quae semina extensionibus et finibus Regni legibus
quibus constante matrimonio acquisita, inter com-
munes communi cantur, admittenda est. Et si n. inter
nostros satis sit contempnibile, an usus fructus cons-
tante matrimonio consolidatus sit utri loquunt. cum
proprietate iuxta speciem dictae l. 4. ff. de iure dotum.
communis sit, an 20. illi t. n. adquirent. cuius erat
proprietas, frequentius placuit n. communis, sed
ei t. n. adquiri ad quem res et proprietate pertinet
ut resoluit Palacios Rubios in repetite rubricae
p. 62. n. 13. Greg. in l. 30. 20. proprietate. l. 2. p.
3. et in l. 15. 20. o. estimada no fuisse. ff. de iur. p.
q. Anto. Gomez. 2. to. c. 15. n. 19. et in l. 53. Tauri.
in 73. et in l. 70. b. 23. Conar. in 4. 2. p. c. 7.

5. v. 9. Addeus Perez ind. q. 11. q. 1. lib. 5. ordiname-
ti. Gutierrez practica q. 1. p. 1. c. 116. Riora de
partitionibus p. p. c. 1. m. 20. Joannes Garcia de ex-
pensis c. 22. n. 10. et de coniugali acquiescentia ex n.
33. Ergo arguitur sumptus de consolidata usus fructus
et ei proprietate quae ipsius rei occasione puerit
absq. coniugis factis, ad usufruptionem recte ar-
bitramur dominum ab ea causam uxori cedere.

Quae tria oia eam recipiunt declarationem utq. 2.
ius usufructus consolidatus occasione rei p. 1. nece
ad eum cuius est res, et dominum rex dote cum con-
stante matrimonio usufructus uxori cedat: idq. de
est in hunc sane modum. Ut si in ditione Con-
soluto matrimonio usufructus et dominum
ei cedat cuius res est, cuius nomine in dote da-
ta fuit: fructus autem constante matrimonio p. 1.
ta coes sint, ut recte post Riora in relati-
volut Joanne Garcia de coniugali acquiescentia n. 33.
Tempus q. 1. exornatione ex usu contra-
ria arguta non obstant. Non p. 1. potestatem in
mobile quae res bona fide in dote datur et
usufructus ex illis p. 1. dote usufructu possit, in ea-
dem in eis quae in immobili bus militet ratio
ut id diximus, et generaliter Iuri Consulti in
l. 1. et 2. off. eodem usufruptione admissum
rex alienarum, quae appellatio et mobile, et
immobile comprehendit. Et n. latissima ut cum
alijs observabimus in rubrica iust. de re et divisione.
Nec offedimur ubi nrae l. 1. f. re mobile est n.
absurda deductio a sensu contrario q. 1. immobile
n. poterunt usufructu, cu de illis ideo rescripserit
Imperator q. 1. de illis quaestio esset. Ne memo-
ret Jacobus Cuius in paratib. l. 1. n. 1. nominatim
docens in immobili bus usufruptione n. admitti, quon-
iam et si eius auctoritas maxima sit, tex. quae ipse p. 1. a

opinionem adducit, nempe l. si fidei. ubi ff. de fidei
dotati in longe diversa specie et casu loquitur, et
ex eo constat. ... *Admirum* admittenda est sententia. *Legis*
luc. ubi ubi 2. existimantis usufructione ex causa
dotis in rebus mobilibus admitti in immobilibus
prescripta: quoniam antiquorum erroris qui usufruc-
tione ad res soli pertinere existimaverunt iam
diu improbarunt viri docti ut recte convincit *Lar-*
adorius lib. 1. rer. cotidianar. c. 1. in prin. et no-
infra ad l. ubi ff. de usufructione transformanda.

10 *Non obstat* 2° argumentum quoniam et si frequentius
dare sit accipientis facere aliquando tradi-
re significat, ubi iuxta subiectam materiam interpre-
tandum est, ut modo translatione domini, modo
simplicem traditio importet. *Seneca* lib. 1. de bene-
ficiis c. 20. dare (inquit) aliquid est admittere et
et id quatenus habet alteri tradere, elegans
tex. in 2. ubi recenset, ut da dat. i. comodat. just.
quibus modis recipitur obligatio. ubi in 4. obfer-
re debemus. Ergo in hac nostra lege illa ubi in do-
tem datus iuxta sequentia accipienda sunt, eo-
dem modo modo quo alienae dari possunt vide-
licet tradi, ut recte patet inquit in prin. *Pal-*
lus admonuit *Cepolan.* 2. et 3.

11 *Non obstat* 3° argumentum ex l. 2. ff. eod. ad eum
explicitum duo casus necessario distinguendi sunt
aut res alienae in dotem dantur matrimonio iam
contracto, quo casu usufructus pro dote locat semper ha-
bet, vel sponte matrimonio dante, illud autem
secundum sit ex hac nostra lege unica, nisi tali sponte
datus sit quae emptione faciat quod tunc prompto-
re moribus usufructus, arguto legi, plerumque 20.
§. si ante ff. de iure dotum l. quod 4. §. ff. eod. (quod
indubio semper aestimatio fuit, §. 1. in l. si inter
virum 21. §. de iure dotum cetera sequuta sunt. *Fi-*

monio q. p. n. 10. eoz iurim explicacione pfectus in d. 5. ceterz, matrimonium contractum n fuit, ideoq. neq. vfurario pro dote locum ha bere potuit, vt satis iure confultus in fine at: neq. obstat dicta lex processus quae illud tantum probat maritum qui de facto contra- xit bonae fidei possessorem non vfurari pecu- niam datam titulo pro dote, vfurari tamen titulo pro suo, ex regula legis primae ff. pro suo. vt considerat Barboza iam relatus, addendus d. 5. ceterum. Quibus absoluitur lex et titulus.

32

Hic et hinc finis impositus
fuit die 12. Februarij
anni domini.
1600.

anni domini.
1600.

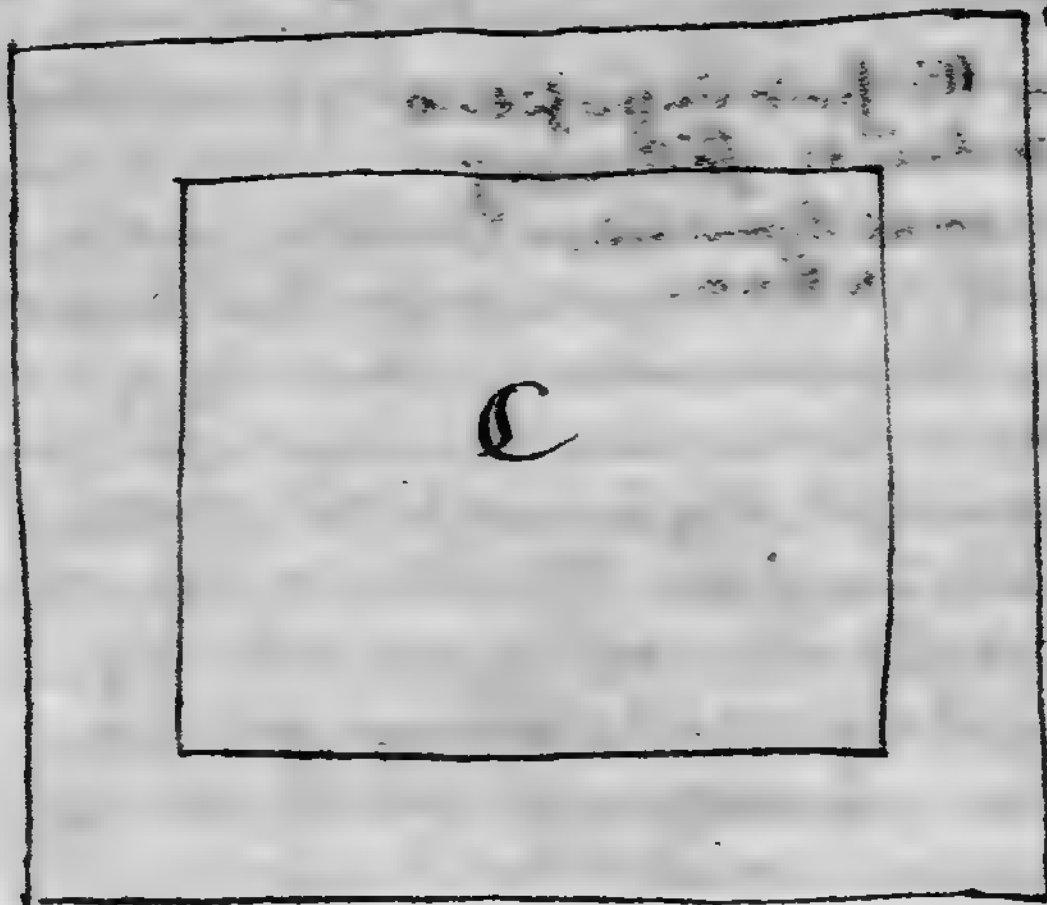
600.

TITULUS DE V

usucapione pro herede.

Auctore Doctore An-
tonio Richardo Ca-
thedra Codicis Salma-
ticae Regente. anno.
1600.

Ad Præbendam

um successionis titu-
lus per heredem
addita iā defuncti
hereditate in ipsi-
us dominium trans-
ferre solet. l. in
herede 23. ff. de
adquirenda possessio-
ne, vñ veteres, he-
redes p dominis ap-
pellabant. s. finali
inst. de hereditat qua-
litate, in str et le-

gitimū ēē ut vsucapio constituat. consequē ē
ex sōpe inculcata Papiniani sententia in l. clari-
bus. 7 q. ff. de contrahenda empt. qd si defunctus res
alienas bona fide possessor in hereditate relin-
quat, dñs tñ heres vel qui ut heres ptabiliter possi-
det bona fide in hereditate putet ēē poterit p
herede cotinuatū defuncti tempore vsucapere. l. p
herede 11. ff. de petitione hereditatis l. n. solus. 33. §.
q. vulgo. ff. de vsucap. l. 1. et sequenti j. hoc tñ et ff. eod.
l. 16. ff. 29. p. 3. Sed hñ videt. illud moneri qd hñ
reditas sine vllō corpore iuri in intellectu habeat.

gibus. Accedit et petitione hereditatis et inditum fami-
 liz hereditate quae ex transeis hereditibus competunt sui
 et hereditibus dari l. 3. ff. de petitione hereditatis l. 2. in
 prin. ff. familiae hereditariae go et tanq. heredes pote-
 runt uti uti. Inducta praeterea pot. l. penultima
 §. si pater ff. p. suo. si p. eius inductione aduentus dis-
 fione a patre vivente factam inter liberos successio-
 ni equi parari: ex quo cetera recepta p. t. b. in l. quo-
 ties 10. Et familiae hereditariae. Deinde illa domini
 continuatio quae in suis hereditibus considerat uti uti
 ne impedire n. pot. quae in ad ea quae postis erant
 et sic in filium ipso iure fuerant translata requiruntur
 sed ut ea filius adquat quae pater bona fide posside-
 bat, cum tu. aliena essent.

3. Nec tunc obstat uti uti. qui ut post Fulgerium Regis
 iam relatus existimat, h. n. negat. suis hereditibus uti uti
 piendi conditio sed illud potius Celsus affirmant, suis
 hereditibus existentibus, nec extantibus tu. puta abs-
 tinentibus se alios nichil uti uti posse uti uti
 de q. sui heredes manent etiam si abstinerint
 se, nec illis existentibus iure legitime alij heredes n.
 possunt, quam interpretatur suo more n. uti uti
 scripsit Cuius in paratibla huius l. et post alios
 Pinellus ubi §. n. 41. Quar. d. §. 5. n. 3. Quod et sen-
 tentia infirmaverit idem Celsus in l. 2. C. de lib. a.
 docentes, neq. ex testamento neq. ab intestato existen-
 te filio vel nepote suo heredes alios ab intestato
 heredes existeret, ex ratione d. l. in suis. et d. §.
 sui quam nos lato sermone exponamus in prin.
 iust. de exheredat. liberor. ad rationem decidendi.

4. Verum ego quicquid alij existimaverint eandem
 illa opinionem nunc quoq. amplector qua in d. §.
 sui n. 40. scripsi, videlicet existentiam sui heredis
 n. impedire quin alius tertius possit res hereditari-
 as pro herede uti uti: si n. heres institutus vel

ad intestato legitimus, in isto errore existimet nāc f-
am herede, cui et bona fide habeat, et res posside-
at, nāc hī illi putati sunt suffragabitur. fāc recte
ex l. n. solū 133. §. q. vulgo. ff. de usurariis. l. q.
vidgo. n. 20. si nāc forte. ff. de usurariis. pemptore
itāc si doctrina in l. u. 20. existimaverim. Et itā
ille qui in istis finit error. ff. de usurariis. p herede.
3. l. 1. n. 20. si nāc forte. ff. de usurariis. p herede.
2. n. 20. si nāc forte. ff. de usurariis. p herede.
d. q. si nāc forte. ff. de usurariis. p herede.
quatenus cessare. usurariis p herede. quāc contin-
git ubi quis vāc heres nēp heres in hereditate
invenit, eamq. putat hereditaria p legitimum
tempus possedit. usurariis n. eā t. p herede. vel et
p heres n. si in isto tamen errore se heredem pu-
tate. n. 20. si nāc forte. ff. de usurariis. p herede.

in prin. n. 13. just. quibus modis tollit obligatio qui
 n. in filium suum heredem domum suam ipso iure continen-
 tur, n. in confirmat. possessio ut contra glo. in d. l.
 in fin. ubi quodammodo sibi contrarium observat
 idem Accursius in l. cum miles ubi conuictum. xpo
 sed contra in possessa ff. ex quibus causis maiores.
 quem secut. a nobis relati in d. s. fin. n. qq. v.
 Cuius latius persequimur.

6. Ex qua non textus ubi interpretatione antonij
 addit. Baldi opinio in rubrica in. 15. extra de
 prescriptionibus existens. q. et si filius ex capite
 filiationis et finitatis usufructum possit iuxta con-
 velat. s. n. 1. possit tamen ex 2. vel 3. capite agnatio-
 nis sine cognationis. cuius sententiam sequitur. ex exto-
 llit plures relati a Conar et Pinelo ubi o. Sopimus
 reg. 154. fallentia pa. Ruarez in l. 1. n. 56. tit. de
 las herencias. lib. 3. fori. Anto. Gon. p. to. c. 9. n. 19.
 xpi. limita. Menchaca. de successione creatione. s.
 19. n. 33. Crassus de successione s. finitatis q. 7. n. 11.
 Quae sane si vera esset max. esset observanda per exor-
 natione l. p. s. videret. ff. de successione s. d. to. R.
 tex ubi ex si animaduersum constat in utroq. p. s. to. est
 cum filius qui ex p. filiationis et finitatis capite succe-
 ssit, possit ex tto p. huius usufructum: ibi et et fal-
 sa ex l. de bonis. 6. s. huius aut. ff. de Carboniano
 s. d. to. l. penultima s. fin. ff. qui ordo in bonorum possessio-
 neret. ut latius portet. Gomez et Pinelo conside-
 rant Gubierrez et Menchaca in relati. Item
 de et illud fit quidquid glo. inuolunt. filius ex
 tto p. suo usufructum possit. Sed an patris usufructu-
 pro sine usufructu tempus filio possit, an xpo. Patris
 mala fides filio noceat disputabimus ad l. vltia.
 11. C. de adquisita possessa.

Ad tex. in l. opinione falsa.

Quia superstitis, nec heres, nec hereditas ei pot. l. i. ff. de hereditate vel acta vel acta. l. qui superstitis. 93. ff. de adquirenda hereditate, unde nec is qui veniet, adhuc hereditate possidet. Vfuscapit hoc t. ex mo. textu. et l. i. ff. ead. g. q. n. i. c. error qui in facto consistat, novere vfu. capioni n. solet ex regula l. i. n. solent. 33. §. i. ff. de vfu. capionibus. l. q. vulgo. n. ff. de vfu. capione pemptore: ei tamen n. suffragabit: qui computaret testatorem mortuus, cuius hereditate adijt, q. oportet adentem heredem detesta- toris morte certum ac l. qui hereditate. 19. ff. de adque- da hereditate. Mox igit. testatori ut vfu. capio pro herede pcedat imprimi probanda. de cuius probatio- ne multa Boerius decisione 238. Conar. in q. 2. p. c. 7. §. 3. n. 4. et novissime Mascardus de pbat. con. 1073. cu. sequentibus, atq. in pposito elegans textus omnino videlicet in l. i. q. t. 14. partita 3.

Ad tex. in l. vfu. capio. finali

isto t.

Regulam illam quam in rubrica de vfu. capione pemptore sub numero 14. et in rubrica iusti de vfu. capionibus n. 4. et 6. in hac materia perpetua observandam de- cimus nulla videlicet vfu. capione ac finetitulo co- firmant. C. faros h. et in l. re tua. 17. C. familiae eris- cundae. in l. nullo. 24. C. de rei vendicte. in l. diu- tina. 4. C. de praescripte. longi temporis. et in l. finali C. de statu de pfecto. l. 17. t. 29. par. 3. Vbi no- tat Greg. 1060. Por. compror, et scripserat 3. l. i. in l. Celsus. 27. ff. de vfu. capionibus, explicant mox referen- di.

Sed pro dubitandi rone, sic arguitur. Si iustus error in vfu. capiente fit et absq. t. vfu. capio procedit. l. q. vulgo. 11. ff. de vfu. capione pemptore g. contra nostrum textum.

2° sic arguitur, in longissima temporis praescripte nullus

37

nullus t. e. necessarius in 30. vel 40. annos curricula
o. actiones presentant. l. 3. q. et 7. C. de prescripte.
30. vel 40. annos. l. 22. t. 29. par. 3. q. et 7.

2

Quibus in obstantibus regulariter usucapione sine
t. n. dari verisimile est, quemadmodum n. traditio a
dno sine t. facta dominium n. transfert. l. n. q. munda.
31. ff. de adquirendo rex dominio. ita sine eo facta
a non dno usucapiendi conditione transferre non
pot ex regula l. p. C. de usucapione p. donato. l.
clauibus. 74. ff. de contrahenda emptio. Est. n. t.
sic dictus, q. possidentem tunc causa ex se
habili ad hanc lat. dominij, iustificatione q. po.
sessoris, et quo q. p. defecit: in eum possessio ab
alio impugnatur. In iure optimo nullo legitimo
precedente, possidenti possessio n. suffragatur.

3

Neq. arguta contraria probant n. p. q. ut
dominus in s. error. iust. de usucapionibus. et in l.
fin. s. p. p. donato, in tur error facti quoad q. p.
t. habetur, iustificatq. possessione: nec quo casu
quis iusto errore ductus se p. emptore, p. suo, pro
herede, p. legato, possidere credit et omnino
t. n. habere dicimus, in saltem habeat ex ea cau.
sa putatum.

4

Minus obstat 2. q. docet regula veri tex. et
similiu. de longa possessione accipiendam: sicut d. c.
in longissima quae sine t. p. prescriptione possidet
prodeit ex d. l. 3. in concordantibus. Quod si iure
observandum. Quar. resoluit in reg. possessor. 2. p. s. s.
n. 2. In cuius p. scripte. ex. ecclesiasticarum
quadraginta annos spatium necessarium sit. C. de quar.
ta. c. illud. c. ad auras. de prescript. authenti.
ca quas actiones. C. de sacro sanctis. ecclesijs. l. 26.
t. 29. p. 3. Late Balbus de prescript. s. p. principalim
prim. Quar. d. 2. p. s. 2. n. 1. in eaz p. prescriptione
titulu n. e. necessariu constat ut nominatim do
cet

et Ripa in c. cū ducta Subrina. n. 90. de causa po-
sessionis, et post Balbō Conarruvias d. 5. 5. n. 2.
Tiraquelus de praescripto art. p. gta 2. nisi praes-
cribitur in cōe resistat, q. tūc titulus necessarius
ē simul cū possessione longissima, iuxta verā
interpretationē tex. in c. 1. de praescripto lib. 6.
ut ex cōi resoluit Conar. ubi s. et latius lib. 1. va-
riar. c. 17. n. 7. Mascardo statim citandus, et n. cer-
tissimi iuris possessionē et longissimā, quae rei ori-
gini repugnat ab onere probandi nūq. possidentē
relinquere. Accursius in l. fienti. 3. §. sed si quaerat.
Sbo possessoris ibi, item q. n. habet necesse. ff. si fer-
ritur. videret. et in l. prim. 25. Sbo agisse. ff. de no-
ni operis mutatione, et in l. circa. 14. §. in genuita-
tis. ff. de probationibus: cuius opinionē cōm dicunt
Jasson in d. l. si prim. n. 35., alij plures relati a Ma-
cardo. de probat. 3. to. con. 1214.

Quarta cōis sententia et decisio d. c. p. de praescripto lib. 6.
limitada ē in immemoriali temporis possessione
cuius initium memoria hō. exerceat, ex tanto n. te-
pore praesumit. l. 1. et iāsi n. alleget. arguto l. 3. a.
§. ductus aquae. ff. de aqua quotidiana et stagna. re-
soluit Conar. d. 5. 5. n. 2. latius Mascardo ubi proxime
ex n. 3. In qua praescriptione et ceteris in q. b.
titulus n. a necessarius an sit semper necessaria bo-
na fides, audiemus in l. unica. C. de usufructu
transformada.

Ergo ut ad nūm textū redeamus, cū usufructus nullo
precedente v. titulo perire possit non possit, quō-
admodū neq. p. posse ei qui possidere cepit po-
tuit, ita neq. eius heredi pot., et si eam rem
tanq. hereditariam se possidere cōtēdat: qm. ut
in l. 1. §. hoc t. diximus quae testator usufructu nō
potuit, neq. eius heres usufructu: id q. ego v. ē
intelligo cum aut res vitio affecta fuit, iuxta

ea quae late diximus in l. i. C. de opusagio-
 ne & emptore. et in §. furtive jactata de
 usurariis, aut heres commisso pro etan-
 toris qui mala fide possidebat transire, ut
 capere inter eosque casibus statibus perire
 ei non prodest. ut latius dicemus in l. vitia
 ii. C. de adquirenda possessione. Et haec
 de hoc titulo satis sunt dicta.

Atque haec de hoc titulo satis sunt dicta
 Ad laudem Sanctissimae atque
 individuae Trinitatis

Patri et Filij et
 Spiritus Sd.

Amen.

6. quasi ea in se quae usufructuariae variant.
Haec tria sunt sine scrupulo in p. qm constat
ad possessionis acquisitionem et retentionem, et corpus
et animus requiri. l. 3. §. in amittenda. l. quemad
modum. ff. de adquirenda possessione. hereditatem
in iacentem captam a defectu usufructuariae posse
impleri. l. in miles. 30. in fine. ff. ex quibus causis ma
iores. l. in q. 31. §. vacante. l. captam. ff. l. intro.
qq. §. in q. ff. de usufructuarius. l. qui in p. h. de.
§. §. fin. ff. de usufructuaria p. emptore. §. §. sine
possessione. l. in hereditate animae careat. ff. de
usu. l. sit in capax. l. u. §. percola. ff. si quis testamento
liberasse in p. fuerit.

Deinde ab hostibus capti nihil possidere
posse certi rari. l. in illo. ff. de statu h. p. l. item. l. in fine.
ff. ex quibus causis maiores. l. hostes. 24. ff. de cap
tuis. servus aut nihil possidere possit ad ab eis po
ssidendi. ex p. l. in heredes. 22. §. ff. de adquirenda
possessione. l. qui in servitute. 161. ff. de reg. iur. l. at
is nihilominus in usufructu et p. max. ut per ser
vum et filium. l. intro. qq. §. fin. l. nec impedimen
to dñi captivitate. ff. de usufructuarius. §. po
ssessio in usufructuaria necessaria n. e.

Posterea incorporea n. possident. l. 3. in prin.
ff. de adquirenda possessione. l. q. n. tangi aut videri
possunt. l. servus. §. 1. §. in corpore. ff. de adquire
do rez dominio, ff. in corpore. l. usufructuaria
admittit. l. si q. d. in tunc. 10. ff. si servitus vindi
cet. §. §.

Denique ut plura alia missa faciam illud obijcio
q. apud Pomponium labeo scribit in l. rez mixtura
30. §. labeo ff. de usufructuarius, in qui ad tri
noz vel colunaz usufructuariaem decem dies
superessent, si cor in edificio cunctisset, nichilo

minus usurpaturum; et tunc nemo dignus vel utilis
non possit dici et in alioqui inepta esset du-
bitatio. Jure consulti.

His tamen argutis et obstantibus usurpatione sine
possessione non contingere verum est, ex sententia nostrae
legis, et iam relatis. Est possessio (iuxta receptam
Bartoli sententiam) in insistendae rei non prohibi-
tae possidere. Quotuplex autem certatum est sen-
tentiarum variis; Joannes duas esse species tradit, civilem
et naturalem. Placuit tamen et istae una duntaxat
possessione esse existimavit argutis adhibitis ut
doctissimos quoque traxerit in sua sententia, et si pro
Joanne plerique de calculis tulerint ut est videre a-
pud glossam et ceteros interpretes, in l. i. ff. de adquirenda
possessione et ceteris in regula possessor. in initio 2.
partis. Item Gomez in l. q. Jo. n. 19. Bidanus de
reg. in l. i. ff. 3. lib. 3. ordinamenti, Petrus de lectione in
d. c. sine possessore ex n. 3. Barlaam lib. i. reg. coti-
dianarum. c. 9. Illud nunc admodum misse sufficiat natu-
ralem possessionem ad usurpationem non sufficere: id quod
ea ratione, quam nonnulli putarunt, quia videlicet futurum
esset, si iuxta statim concederet possessio, ei qui re oc-
cuparet ut quis omnia passim vellet apprehendere so-
lus ut sibi haberet; haec ratio non est firma quon-
iam absque bonae fidei usurpatione non procedit, ut audie-
mus l. unica. Et de usurpatione transformanda. Ve-
rior igitur ea est quam Cuias in d. regula possessor. in
primo scripsit, quod naturalis possessio animo domini
non habet. (naturalem possessionem appello nudam deti-
tationem insistendam et occupationem rei). Unde non
intelliges quare collum sine inquitimus in nostris
l. i. et similibus non usurpatur: item et illud, quare
debitor qui incepit rem praescribere si eam cre-
ditori suo pignori dedit, quamvis eam non posside-
at personaliter, completur in praescripte. l. pig-

novi. l. 1. ff. de usufructibus. Quia videlicet illa do-
mino. hic debitoribus, possident. Ergo omnino con-
su necessaria e ad usufructualem civibus et notatis
possessio, hoc e, ea quae lex approbat, et interpretat.
innat, corporis occupate interveniente.

8 Nec adducta in contrarium arguta, contrarium tibi
fradeant, quia n. pr. illud, imprimis nobis in dispo-
nibili, nodi responso Julij Pauli in l. 3. §. in ami-
tada ff. et in l. quemadmodum 3. ff. de adquirenda po-
s sessione, disputandi occasione preberet, ne pau-
cis ab hinc diebus rem acta agamus, p. eius vera
explicat. Videbis quae nuper scripsimus in §. fi-
nali. n. 60. iust. de heredu qualitate. Ex quibus et ex
dictis iuribus et si verissimum sit ad adquirendam
et retinendam possessionem animi et corpus requiri,
n. h. sequit. iacentem hereditatem, q. n. pot. in ipe-
re possidere, n. posse usufructu; contrarium namq.
utilitatis causa iure singulari in hereditate ia-
cente receptum e, ut scilicet a defuncto ceptum
implere possit ex iuribus in arguta relatis: q.
mortuo testatore fit quaedam collectio (ut lati-
us diximus ad rubricam de heredibus iust. n. 15)
sive quidam cumulus omnium bonorum, iurium, et
actionum, quae testatoris fuerunt anteq. dece-
deret, quae collectio dicit. successio. n. ut quoddam
q. succedit in bona et iura testatoris n. defuncti, et
quoddam p. sora fictam a praesentat efficit quae de-
functi representat. tex. in prin. iust. de stipulato-
servuor. l. n. minus. 34. Xpi. hereditate. ff. de here-
dibus. iust. l. hereditas. 39. ff. de adquisito rerum
dominio. l. si i. qui p. emptore. 15. ff. de usufructu
bus, et domina appellat. rez hereditarium
l. i. §. haec aut. ff. si quis testamento liber esse in-
p. fuerit: quae q. n. animo destituta sit, cepta
adimplet usufructualem, q. cepta possessionem conti-

more videtur. ut in d. l. si i q pemptore sub n.
13. Bartol. docet. unde inferens interpretationem
ad eundem textum, ubi hereditas iacens quae illius
fuit qui apud hostes decessit, ceptam a captivo
usurpatione non implet, id non ideo fieri putat Bartol.
d. n. 13: qd. cum in hereditate vere iacenti iure sin-
gulari id fuerit receptum, ne alia possim possessio-
nes interturbarent. trahendo id non est ad consequen-
tiam, neq. extendendum ad hereditatem captivi, quae
non est sed iur. fictione dicitur. Vacare arguitur qd.
contra iur. cum l. sequenti ff. de legibus: quae inter-
pretatio ab oib. recepta est sine controversia.

Verum ut obiter id dicamus quando in ea in-
cidimus difficultate ultra alios ego existimo
in ea pposita qd. idem in ea in hereditate quae
non iacet, et in ea quae p fictione p l. cornel-
liam captivo apud hostes defecto a die capti-
vitat. iacuisse intelligit: hereditas non ob. iacet
q. natalem testatoris mortem ita demum cepta
usurpatione implere solet si possessio defecti ob-
tinuata sit, nec eo viuo interrupta d. l. tempo-
rum. 13. §. quae sit ff. de adquirenda possessione con-
dicta l. possessione. ff. de usufructu. qd. tunc l. antori-
tate possessio quasi continuatione descendit ad he-
reditatem vel heredes licet miles. 34. b. quasi
possessio defecti ff. ex qb. causis maiores. et inde non
q. intelligit interrupta usurpatione ab eo in
captivo constat ex quo captus est probatur enim
desisse possidere; atq. ita interrupta usurpationem
fuisse q. non obscure infirmat Julius Paulus d.
l. si iur. q. pemptore. b. sed ob. est enim in vita sua
desisse possidere, et b. interruptit. Usurpatione in-
deq. nec ad hereditatem, nec ad heredes desce-
dere l. a cornelia, tunc demum inducit fictione il-
lam, et q. hereditas fingat. iacere a die captivi

tatis, quoties captus apud hostes decessit, non an-
tequam decessat. Lex nichil fingit sed oia sunt
in suspensio: cum ergo fingat ex quo captus e. heredi-
tate iacuisse, et sic, ex quo interrupta fuit po-
ssessio n. dat. continuatio possessionis ad heredi-
tatem vel heredes, sicuti neq. daret. in heredi-
tate vere iacenti possessione interrupta ex dic-
ta. l. sine possessione. c. i. d. l. 3. b. p. continua-
tionem possessionis. ff. de usufructibus.

10. Minus obstat aliud argumentum q. ex l. into. qq. §.
finali. ff. de usufructibus, et usufructione quod ser-
vus captivi inciperet adimplere pot. adduximus,
iuxta cuius explicat. et si latissimus disputationis
campus se se nobis offerret circa d. l. si quis qui
pemptore, q. in peculiaribus commentariis ea sumus
p. secuti paucis agemus. Ergo observandum est no-
n. solum proprietatem et dominium per servos quos in
potestate habemus nobis adquiri, sed et possessionem
quoq. et usufructui conditione. l. 1. §. item adquirem.
l. 3. §. si saltus ff. de adquirenda possess. §. item vobis §. si n. soli.
inst. p. quas p. sonas. Illud in specialitatis causa constituitur
ut q. servus ex causa peculiari possideat, domi-
nus dicatur possidere etiam ignorans, licet alia-
licet alia, ex causa peculiarem scia dominus re-
quirat. ut p. servum possideat. d. §. item adquirem.
d. §. salus. l. quicquid. q. l. peregre. qq. §. si quis sit
ff. de adquirenda possessione. l. labeo. b. l. into. qq.
§. finali. ff. de usufructibus. l. 2. ff. p. soluto. l. 60.
na. 22. §. quae peculiari. l. si post liminis. 29. ff.
de captivis, cuius specialitatis ea e. ratio quia
peculium corpus univ. e. q. res oia particula-
res comprehendit. l. peculium n. scit. q. q. 1. ff. de
peculio. l. si peculium servo. 10. ff. de peculio le-
gato. ^{cum} igitur d. corporis univ. scientia ha-
beat n. exigimus in eo res et particularem no-

titiam, sed universalis illa cognitio ad particu-
laria iure singulari extendit. ne p singula
momenta species et causas peculiarium inquirere
domini cogarent. d. §. quæsi. l. q. et in firmare
videt. tex. in l. quæsi. Tuberonis. d. §. scire. ff. de pe-
culis. d. §. item adquirimus. Et ob id in eo cap-
to ignorans dominus possessionem acquirit et
seruus suo corpore et animo dicit. possidere. Quod
ut quædam dicitur et si interdum non exprimitur su-
pleri tamen et subintelligi debet, tanquam necessa-
rium et notum ut in d. l. Labeo. §. in fine. §. neq. ser-
uus. in ff. de usufructibus: in quibus et si iure con-
sulti generaliter loquantur causam peculij ex cipe-
re debemus, in qua ius singulare com. habet, q.
rebutit J. C. in d. l. in to. qq. §. non dicit. ff. de
usufructibus docens, iacente hereditate p. ser-
vum usufructum initium sumere posse, quod in
hijs quæ ppter peculium possidentur com. ha-
bet ut satis insinuat tex. §. si servus heredi-
tarius aliquid comparat: quædictio non obs-
cure figat administrationem peculij concessam, quo-
fit ut iacente hereditate usufructus capta fuerit

Hinc etiã intellige, textum in l. si quis §. 41. ff. de
furtis ubi vbi. captivo furtum fieri posse docet, q.
tamen nisi possessori sit d. l. §. si quis §. si quis
tamen liberæ infirmit. sed subintelligi debet
furtum earum rer. factum esse quas servus
captivi peculiariter possidebat

qui capus tanquam singularis et necessarius subicit.
Et ex oib. his textibus in d. l. in to. §. fin. ff. de usufructibus
qui procedit in usufructu quam captivi servus impe-
cularibus rebus incipit, quæ in iuris sit sufficit iure
post liminum ad prescriptionem: Plane iuris et ex eod.
tot q. sola iuris operatione sine ullo facto nostro, no-
bis ignorantibus et furiosis obvenit et acquiritur.

ut si diximus: neq. n. facti dici pot. in qua nullus
factus ipfius cui acquirit. necessarius e. q. infirmat
Papinianus in d. §. finali. dñ ait ideo in rebus pe-
cuniariis postliminiū locū habere, quia in earū
adquisitione scientia domini necessaria nē, hoc
e. factū domini, scientia n. et animus facti e. l.
bonae fidei q. §. i. ff. de acquirendo rez dominio.
Unde dici pot. in eo textu usufruptionem sine po-
fessione pcedere.

Succedit 3. arguti explicatio et in eū pposito
utili, et difficili ita quaestio an servitutes reliqua
q. oia incorporalia iura usufruipi possint? Et n. poss.
fatis pbari videt. prima argumentationis parte
et ex pso Iulij Pauli responso in l. servitutes. q.
ff. de servitutibus l. sequit. q. §. finali. l. si aliena
ro. §. i. ff. de usufruptionibus: tum et q. cū usufruipio
ut pcedat, continua possessio sit necessaria. l. 3.
l. nataliter. ff. de usufruptionibus. l. more. C. de rei
vendicatione, servitutes aut, eū sint natae. ut con-
tinuam possessionem n. habeat; nemo n. tam per-
petuo. tamq. cōtinenter ire pot. ut nullo mome-
to possessio eū interpellari videat. eos usufruipi
n. posse consequens e. Contrariū tñ pbat d. l. si
quis diuturno. ro. ff. si servitus vindicet. l. i. §. finali.
ff. de aqua pluvia arcēda. l. 3. §. ductus aquae.
ff. de aqua cotidiana et gēstina. l. i. et 2. C. de servi-
tutibus et aqua. l. fin. in fine. C. de praescript. longi-
temporis. Ex quibus et multis alijs locis servitutes
longo tempore usufruipi posse docemur. Difficili-
tatem aut hanc varie vexant interpretes ut cōs-
tat ex pluribus quos in d. l. servitutes n. i. recenset
pceptor noster Christophorus Bernal, cōis inter-
pretatio e. discrimen eū inter servitutes continuas
et discontinuas. Quoniam si servitus causa habeat
continuam ut fere in oib. rēbanis servitutib.

contingit tempore ordinario decem vel viginti
annorum capiat. vñ d. l. si quis diuturno d. l. 2.
idemq; et in servitutibus, quae quasi continuas
causam habent admittendum ē. l. foramen 27.
ff. de servit. Urban. : q; si servitus causa discotinu-
am habeat, q; ad eius usum semp factū homi-
nis necessarium ē, n̄ vñ capiat. d. l. servitutes, n̄
si tanto tempore cuius origo memoria hō. excep-
rit d. l. 1. in fine ff. de aqua pluvia arcēda et si. n̄
in d. l. servitutes. eaq; vñ capio p̄hibita exclusā
censet. in memoriali p̄scriptio n̄q; censetur
exclusa. Accursius d. l. p̄scripto. Auth. ut de
extor. commutatio n̄ fiat. colat. 5. Otalora de
nobilitate. 2. p. c. 7. n̄. 11. cōm eam cōcordiā seqt.
Merseus d. l. 2. n̄. 22. et p̄bat. l. 4. tt. 31. p. 5. p̄-
uis in subtili disputat. longe aliud dicendum
sit ut p̄sequit. Praeceptores vñ in d. l. servitutes
quorū transcribere paginas otiosum est, nec o-
mnium valētū dici p̄ot vñ capionē in servituti-
bus dari sine possesse, vñ n̄ servituti p̄posse-
sione ē, l. quoties 20. ff. de servitutib. p̄posse-

Sed n̄ obstat tex. in d. l. 1. vñ 30 §. Laberoff.
de vñ capionib. p̄posita in ulto. argūto : qm̄ q; vñ
communiter crediderunt oēs tēte Alex. ibidem
ex equitate, si paucissimis diebus ceciderint possessor
āposse. remisso summo iure restituendū eū ē in in-
tegrū. eadē opinio lege corat habet q; eam rōnem
Laberonis respōdū q; facilius continet. q; ad q̄rat.
possessio, in solo animo retineat. et n̄ nisi animo
et corpore quaerat. d. l. 3. §. in amittēda l. quemod
modū. §. ff. de adq̄rēda possesse. Adde tignum
licet in iunctū glibus quodammodo possideri nō
quidem distincte et seorsum sed confusa et
universaliter rōne totius quod possidetur.
Sed id ad argūta quae cōtra nostrū textū addū

49

primus reddamus tempus. Ergo non obstat pro
ex d. l. officium. 9. ff. de reivindicat., quoniam hic
textus nostram potius sententiam et conclusionem
probat. scilicet colonum non possidere, quod et preter iura su-
pra adducta non. i. probat. l. non solum. §. quod vul-
ga. ff. de usufructu. Neque obstat aliquibus
in locis cum nataliter possidere dici, quoniam
ut bene considerat et exemplis multis recte
probat Parladorus lib. i. rer. quotidianar. c.
1. ea possessio, quam colonus habet, non est po-
sessio, sed natalis appellatur, quae et daten-
tatio sepe dicitur in his omnibus qui cum iure ci-
vili non possideant alieno tamen iure et nomine
rei insistent, ut in personis in dicta. l. officium rela-
tis, quas cum aliquando nataliter possidere iure
consulti dixissent rursus apertissimis verbis eos
nullam habere possessionem affirmant. Neque
obstat adversus colonum vindicatione dari quod
non inde sequitur eum possessorem esse, cum constet
possessorem in ea tractatione appellari, non tamen
qui civilem, verum et qui natalem habet pos-
sionem, ut inquit restituendi potestate habeat. d. l.
officium. l. 2. c. ubi in rem actio. Latini notant
etiam in d. §. omnium. iust. de actionibus. Ulte-
rius non obstat ex sententia Menochij, colonum dari
interdictum ubi possidatis, quod non nisi possessoribus
datur: quoniam textus in l. si duo. 3. §. hoc interdi-
ctum. ff. ubi possidatis, eius sententiam non probat: cum
interdictum de domino adversus colonum creffice-
re prohibentem, datur, non colonum adversus domi-
num: quod si alter in rei usu colonum prohiberet,
quoniam hic eipso quod in possessione et usu turbetur inter-
dicto agere potest possessor non tamen suo sed alieno no-
mine agat, sicut usufructuarius, qui interdictum hoc habere
ex eo dicit Meno. d. rem. 3. ex non. 70. et tamen nemo di-
xerit eum possessionem esse. l. ad quod. 10. in fine. §.

69° § 2° § 3° ff. de adq. res. dom. ...
Rursus non obstat 2° argut^o qm verum e locat^o
dominiu^m n^o transferri d. l. n^o solet. 39. ff. locati. inde
q^{uod} nec usufructu^m edⁱ conditionem d. l. clauibus 79 ff.
contrahenda empt^o. Nec e^o bari^u p^{ro}bat^{ur} iura d. n^o
3. adducta. qm loquit^{ur} in locatiombus ad longissi-
mu^m tempus sine in ppetuu^m factis ut ex eis constat.
in quibus et si dominiu^m directu^m n^o transferat^{ur}. transfe-
tur tamen in quoddam dominio proxim^o, q^{uod} no-
tri doctrine gratia utile appellant, cuius et si
infrequens in libris nostris mentio fit, defendi
tamen appellatio potest. ut post magna disputa-
tione resolvimus in §. adeo. ex n. 33. iust. de loca-
tione et c^{on}ductione. Neq^{ue} inde fit transferri il-
li casibus usufructu^m edⁱ condit^o posse, cu^m is qui
ad longissimu^m tempus locavit dominiu^m adhuc re-
tineat, is 20° q^{uod} accepit vel eius successores, ad
p^{ro}prio sed alieno nomine possideant, quae res
usufructu^m imp^{ro}prio imp^{ro}prio imp^{ro}prio imp^{ro}prio imp^{ro}prio
zimus, militet^{ur} et hoc casu non^o d. l. n^o mole a-
git^{ur} C. de p^{re}scripte. 30. vel 40. annor^{um}.

Ad tex. in l. iam pridē. 2.

De res fiscalis usufructu^m ag^{it} h^{ic} Imperator
Alex^{ander} docens q^{uod} p^{ro}pter t^{er}ti^u bonafide^m et posses-
sionem integra quoq^{ue} rei conditio requirit^{ur}. ut usu-
fructu^m admittat^{ur}. ut docuimus in rubrica supra
de usufructu^m p^{ro}emptore^m fisci res usufructu^m non
posse, q^{uod} multis alijs in locis p^{ro}bat^{ur} quoq^{ue} 2. max.
in §. res fisci. iust. de usufructu^m lib. 1. c. 29.
part. 3. cu^m pluribus alijs a nobis in eod^e §. d^ege-
ner^o.

Sed p^{ro}one dubitandi p^{ro} sic argutor. hereticor^{um} bona
fisco applicant^{ur}. ipso iure. c. cu^m p^{ro} leg^{is}. de hereticis.

in b. auth. Gasparos. C. cod. Greg. in glo. 2. l. 7.
 tho. 7. par. 6. glo. 3. in l. 4. glo. 2. glo. fm. in l. 9. th.
 26. p. 7. notissime Ludovicus Baromo lib. 1. de ori-
 gine officij Sanctae Inquisitionis. th. 2. c. 15. Sed huius-
 modi bona fisco addicta quinquennio praescribit. l.
 2. C. de apostatis. l. 7. th. 1. l. 7. th. 25. p. 7. Intro. qd-
 me 3. to. c. 1. n. 21. et c. 19. n. 5. qd. fieri re, pres-
 cribi et usufructu possunt.

3

Cui difficultati ut satisfacias et huius lex. mata
 comprehendas, observabis bona iam fisco quaesita, et
 quae in eius iam sunt patrimonio ordinaria usu-
 catione non adquiri, iuxta nostrum textum, recte et
 extraordinaria 30. vel 40. annorum ex regula. l.
 5. C. de praescript. 30. vel 40. annorum. Quod si fis-
 co delata sint, non quaesita, nec incorporata usufructu
 possunt, aliquando quadriennio, ut in casu. l. 1. pae
 5. Dimey. ff. de iure fisci. l. 1. C. de quadriennio pres-
 cripte. l. 33. th. 5 p. 5. Aliquando quinquennio. C. de a-
 postatis. l. 2. C. de vestigalibus. Aliquando 20. an-
 nis. l. quacervella. 12. ff. ad l. Corneliam de falsis.
 l. 5. th. 7. p. 6. Sed si forte hoc casu et alio in-
 quibus aduersus fiscum usufructus probat. conside-
 res plane reperies, in eis non usufructu, sed pres-
 cripte admitti: itaque ut ind. 5. re. fisci. n. 2.
 docui, praescriptio aduersus fiscum locum ha-
 bet, usufructus non habet: Proprie non usufructus
 est res alienae, praescriptio actionum. In
 autem regalia veluti iurisdictio et familia
 praescribi possunt. praeter eos quos in d. 5. re
 fisci n. 1. retuli, notissime Cate p. 7. glo. 1. An-
 gustinus Morla in Emporio iuris p. 1. th. 2. in
 prim. ex n. 60. Bartolus ad Moium 3. p. 5. iuris
 dictio ex n. 31. Bonadilla in sua politica lib. 5.
 c. 10. n. 12. ubi plures ex nostris rem disputa-
 ta adducunt.

21

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

47

THEORETICAL

CHAPTER I

1870

22

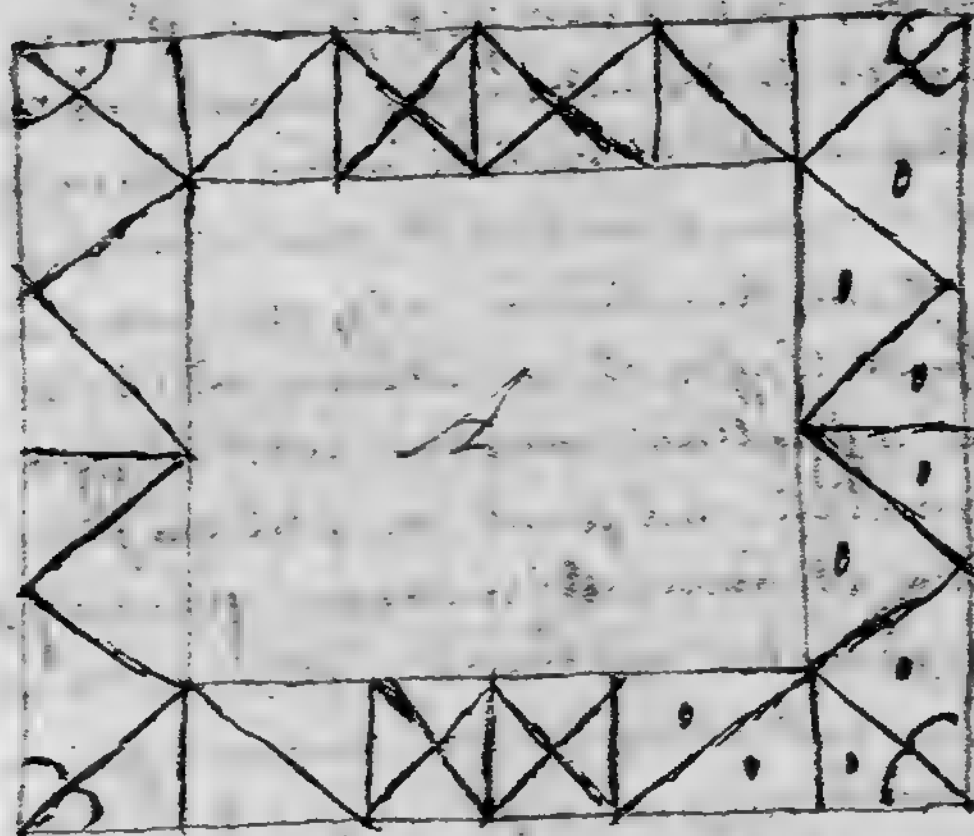
23

24

TITVLVS DE RE

bus creditis. Sicentum
petat. et de cōdictio-
ne. ff.

Auctore Doctore Francisco Cal-
deira, Salmantici Digesti Ye-
teris cathedra Regente 1599.
= Ad rubricā =

certum in p̄nti quem
ceteri communiter se-
quunt. collocat. et conti-
nuat. huius. ff. ex eo de-
ducit q. superioribus
ff. disputatio suscepta
fuit de actionibus rea-
libus, et quas ab exem-
pli realium pponunt.
et constat ex ff. f. de
re uellicat. et ff. de
petitione hereditatis.

atq. ita ordo postulabat ut ageret. de p̄sonalibus ac-
tionibus quae ex contractibus nascunt. quorū tractatū hoc
ff. aggredit. compilator. Pandectar. sub rubro de reb.
creditis, qm̄ crediti et crediti appellatio generalis est
et p̄tinet ad oēs contractus quos institimus alienā fidei
scuti ut dicit Ulpianus in l. i. ff. hoc ff. penim doctrinae
explicat. notandū ē quatuor ē actionū genera; alie n.
dicunt. reales actiones, alie n. p̄sonales, s. omniū et s.
sic itaq. dicunt. iust. de act. Actio in re dicit. pe-
titio, in p̄sona n. cōdictio appellat. l. actionū genera
f. de act. s. appellamus iust. eod. ff. Actio n. s. act.

quas Martinus in pnti dicit propositas ad exemplum rea-
lium. et mixtas dicunt. et inter eas computantur actio
familiae erigenda cor dividendo, et finis regudoy
de qb, agit in §. quaedam iust. de act. Et Tandem refe-
runt in iure actiones in rem scriptas, quales et alio
q metus causa, in qua nō ē necesse demonstrare a
quo metus illatus sit, sed sufficit probare metum illatu
et ut docet J. C. in l. metus. §. cum aut. ff. de eoz metus
causa. Nequibus actionibus in rem scriptis et glo. cele-
bris in l. 3. §. cum aut. psonali. ff. ad exhibendu, exornata
p. Tiraquelli lib. 1. de retractu. §. 3. glo. 5. n. 8. Simi-
litudinem autem harum actionum ad reales nō consistit in eo
q sicut in vindicationibus desiderat possessio ex p. rei
concurrenti, ita et requiritur in his actionibus mixtis; constat
n. familiae haereditariae iudicium reddi inter coheredes
nullo mō possidentes. l. heredes. §. quatu. ff. familiae her-
editariae. l. penultima ff. cor dividendo: atq ita contra
Alex. in pnti resolvit Jasson. n. 11. Deius n. 16. Ve-
ra igitur ratio ē ideo appellari mixtas, act. et pro-
positas ad exemplum realium, nō sicut mixtas ex sim-
plicibus consistit. ita et huiusmodi actiones participat
de natura realium et psonalium actionum, cum in res-
muni cuiuslibet ex sociis vel coheredibus habeat parti-
cipationem et in qualibet minima p. l. sunt certo.
§. si duobus vehiculum ff. comodati. l. servus cor. s. de
stipulati. servorum, ideo pro p. quae pertinet ad ob-
iectum p. indiviso pposita actio participat de natura rea-
li actionis, qm actor petit q sunt, p. ea v. p. que
pertinet ad socium vel coheredem participat de natura
actionis psonalis, qm petit actor sibi dari partem
alterius socii vel coheredis quae ē natura psonali
actionis, iuxta textum in §. sic itaq discretis iust.
de actio. atq ita post Albericum in pnti, et in l.
in hac §. praeterea ff. ad exhibendu resolvit Jaso
n. 23. Bald. in l. 2. in prin. C. cor dividendo. Deius

in eadem littera n. 12. duplicat
in eadem resoluta colligitur. Ratio propter quod in
duobus duplicibus, qualia sunt familiae hereditariae
fidei dedit, et proinde regidorum. Et dupliciter, just. de in-
hereditariis. l. 1. §. 1. de hereditariis, dicat: et cum sit
necesse simul l. 2. §. 1. in familiae. Cum inter cognatos
§. qui familiae. ff. familiae hereditariae. l. 1. rationis
ad hoc in d. p. m. x. t. m. q. de actionibus et obligationibus.
Quod in bene de facultate habet. cum in his in d. p. m. x. t. m. q. de
videtur. qui proinde ut indicium prodeunt. l. in tribus §. de
in d. p. m. x. t. m. q. de in tribus et de dividendo, et perit sexto
in e. foris. §. actor. de p. m. x. t. m. q. de in tribus et de dividendo.

Sed 2^a resolutio huius difficultatis potest exprime
dicti et ex doctrina Baldi in l. 2. §. 1. sed iuxta hoc
quoniam cor dividitur. Vbi docet q. in iudicio di-
versis inter se dicantur. aliter et rursus simul q. hinc in
de adiudicatio et condemnatio fit. Vg. in iudicio
familiae haereticarum qui primus ad iudicium pro-
venit actionem intelligit. respectu suae partis qua pe-
tit, dicat et crent, na. et in alijs partibus quae p-
diviso ad iudicant. coheredibus ante facta divisio-
ne sunt quosq. ipse habet cuius dominio non privant.
respectu illar. partium rursus iudicabit. facit tex. in
l. 2. §. 1. et in l. 3. §. finem respondet. et resolvit elega-
ter. Beatus in d. c. ex literis. n. 12. de pbat. Ex quo
prodit. decisio tex. in d. l. inter coheredes. §. qui fa-
miliae. ubi coheredes veluti duplex incommuni-
cipiant de calumnia: q. 2. §. singuli dicunt. actores et rei,
plane dicunt et separata s. iura, qui in eandem
personam concurrant. Ceterum §. 2. de iur. ff. de
iur. quibus et indignis.

Non contrarium patet in d. l. in tribus. ff. de iudicijs,
q. de offio illius. Apud predictum duntaxat quoad il-
la quae respiciunt ordinem liti, et causae et in quib,
est necessarium ut unus ex litigantibus, actor, et al-

ter reus intelligat. : nō pcedit quoad effectū ob-
lutionis et condemnationis q² respectu huius effectus
utroq^{ue} ex litigantibus in iudicijs communibus alter et
reus censet. atq^{ue} ita utriq^{ue} omni p^{ar}te incumbit ut p-
bat. in d. c. ex literis. ubi ita p^{er} l. de iur. n. 13.

Sed hæc cōis divisio in quatuor actionū genera
nō est consona iuri principijs, qm̄ Imperator Justinia-
nus in d. s. omnia. iust. de actionib. in duo dumtaxat
genera actiones dividit, et quas mixtas et in rem scri-
ptas dicunt. nō possunt constituere diversas speci-
es, q² considerata natura suar p^{er}sonales sūt. ut in act.
definitibus p^{ro}bat tex. in l. c. s. finis regidor. et in or-
nibus actionibus communibus p^{ro}bat textus in l. 1. s. adhuc.
Ipsi nemo. l. de annali exceptione. t. neq^{ue} alterius cuius
adq^{ue} personalis actionis, q² licet petamus supradictis
actionibus q^{ue} p^{ar}te nostra t. tamen principali-
ter ante diuisionē fieri, atq^{ue} ita agimus in
personam et hæc actio et obligatio p^{er}sonalis, ex qua
si contractus derivat. ut colligit^{ur} ex rōne textus
in d. item si inter aliquos. iust. de obligat. quas
ex quasi contractu. nā licet textus illa loquatur
de eo qui in re cōi impensus fuit, vel ex re cōi
solum fructus p^{re}cepit, tamen ratio ibi assignata ge-
neralis ē, nā cū ad diuisionē teneat. neq^{ue} ex deli-
cto vel contractu aliquo talis obligatio p^{re}cedat
necesse ē q² nascatur ex quasi contractu. Similiter
et actiones in rem scriptas veras p^{er}sonales sūt
q² nullū ius in re p^{er} se p^{re}sumunt sed ex
delicto vel simili causa dari solent: nec n.
actio q^{ue} mixta causa, ideo dicit^{ur} in rem scripta
q² dat^{ur} contra tertios possessores, sed ē conuerso, ideo
dat^{ur} contra tertios possessores q² erat in re scri-
pta, hoc ē, q² forma editi sub qua p^{re}stis ta-
lis actionē concedebat nō dirigebat^{ur} in p^{er}so-
nā sed in rem. d. l. magis. s. cū aut. et p^{er} se.

Corracius lib. 1. miscelaneorum. c. 22.

Ex superioribus deducit: nova resolutio illius ar-
ticuli. Vtrum restitutio minorum dicatur: privilegium perso-
nale reale, seu in rem scriptum; et personale in pbat. Re-
bus ad legem Galiae tractatu de restitut. art. 2. glo.
7. n. 14. et videtur expressum in l. sthici. §. quicquid. ff. de
solut. §. personalium habuit deffensionem. et pbat. ex tex-
tu in l. exceptiones. 7. in fine. ff. de exceptionibus et in
l. 2. §. de fideiussoribus minorum ubi restitutio minorum
n. pbat. fideiussori. q. a beneficio personale: q. reale
exceptiones fideiussoribus p. sunt. d. l. exceptiones. ff.
rei aut coherentis.

Esse aut reale privilegium tradit Mauricius tracta-
tu de in integrum restitut. c. 15. Minfingerius in de-
cisionibus imperialibus centuria 7. obs. 19. a. Pro
qua sententia facit q. heredibus minorum restitutio con-
cedit. l. minor. 14. §. ult. ff. de minoribus. l. n. solui. ff.
de in integrum rest. et aliquid contra tertios, vel po-
ssessores. l. in causae 14. §. interdum. ff. de minoribus.
Et fideiussoribus similiter p. dicitur. Tandem Bar. in d. l. 2.
§. 6. §. de fideiussoribus minorum, ait privilegium restitutionis
e. mixtum ut pot. cuius concedendi causa n. fuit it. sola per-
sona minorum. Verum et lesio l. q. si minor. §. n. semper.
ff. de minoribus. subscribunt citati p. Barbosam in l. q.
tota n. 49. ff. soluto mati. Michi videtur q. huius rei
distributionis beneficium considerata sua natura neq. pot. dici
reale, neq. personale, vel mixtum qm. totum pendet ex cog-
nitione pretoris qm. considerata qualitate facti et cir-
cumsantijs negotij de quo agebatur, aliquando in re
aliquid in personam restituit concedebat; quia sententia p-
bat. tex. in d. l. in causae in prin. ubi p. docet q. in
causae cog. p. s. b. ubi p. minorum duntaxat, an
p. fideiussoribus succurrere debeat; q. ap. de
clarabit in eadem l. in causae §. interdum, ubi ait in-
terdum restituit in rem dari minori. ff. si i. q. a mi-
nore

nore comparavit et postea rem alienaverit et si
sit solvendo, tunc non minor rem sua quam dedit vel re
sua careat restitutio conceditur adversus tertium
rei possessorem qui nichil in minore contraxit; et
facit per hoc quod non beneficium restituitur antequam a pro
tore concedatur nichil ea videtur. Ut pote cum non sit
in consideratione ad retardandos effectus iuris. l.
q. ff. de fideicom. libert. d. l. exceptio in fine b. q. neque ip
se ante habet auxilium quam restitutus fuerit.
Ex qua resolutio descendit quod restitutio heredibus et
minoribus indulgetur. d. l. minor. §. ult. q. propter in hoc
casu propter subsistentem equitatis remedium restitutio
nis non in personam sed in rem dirigebatur, equitas autem in
eo consistit non sicut contractus gestus per minorem ad
heredes eius transfertur. l. unica. §. ut aliter ab heredi
bus, ita et equitas dictabat ut ad illos transferretur
commodum restitutionis in quos transferrebat onus obli
gationis. l. e. summatim. ff. de reg. iur. l. unica. §. pro
fideo. l. de caducis tollendis. Sic et si creditor nullum
vel minore contrahere quod ei fidei non habebat nisi
datis fideiussore non est equum in necem creditoris fi
deiussoris succurri. d. l. in causae in prin. q. si minor
dolo adversarii circumscriptus et deceptus opponat
in hac specie exceptio communicatur et fideiussori: et ra
tio est quod ex tali contractu resultat exceptio doli
quae non solum minoribus, verum etiam maioribus
competit. l. i. ff. de doli exceptio: quae exceptio doli
cum sit realis oritur, communicatur ad quos pertinet re
gula de quo agitur. d. l. exceptio in fin. rei autem
coherentes, et explicat eleganter. Quare cum ad
huc l. de fideiussoribus minoribus. Si vero facilitate sua
minor lesus opponat. restitutio fideiussori non potest
per se probari. textus in d. l. exceptiones. §. si idem dicitur
in vbo. circumscriptus. Secundo probatur in eadem l. ex
ceptiones. §. si fideceptor per non casu datus equitas ad

concedenda restitutione in rem 2° 2° casu n^o ita: ex
quibus colligitur q^d sicut actio q^d metus causa dicitur
in rem scripta q^d verba concessiois n^o in persona
sed in rem diriguntur: ita et beneficium restitutionis
q^d pretor minoribus indulgebat aliquando in rem
aliqui in persona concipitur, atq^{ue} ideo n^o poterat
certa regula constitui in qua nata huius pri-
vilegij esset censenda.

Sed n^o levis dubitatio est in actio q^d metus cau-
sa sit in rem scripta et computat contra tertium posse-
sorem ad quem res pervenit p^{er} metum oblata, quare actio
de dolo similiter n^o dicatur in rem scripta, sed dolo
passus teneat demonstrare personam illius qui dolo
adhibuit, quodvis in metu n^o sit necesse ut p^{ro}bat
J. C. in l. sed ex dolo ib. §. ulto ff. de dolo. In qua
difficultate relatis alijs solutionibus Bartoli in d.
§. ulto ingenue fatetur se nescire quid dicat. Cor-
ra. aut ubi §. contra eam sententiam tradit acti-
onem de dolo et in rem scriptam: nam quemadmodum verba q^d di-
citur q^d metus causa n^o in persona sed in rem diriguntur
ita et verba q^d dicitur de dolo in rem concipiuntur et con-
stat ex l. §. verba ff. de dolo quod dolo malo gesta et di-
centi, quae p^{er}inde valent atq^{ue} illa, q^d metus cau-
sa gestum erit vati n^o habebit. Sed vera solutio huius
difficultatis est q^d in metu habeat in se ignorantiam
horum §. p^{ro}pter periculum q^d instabat et mentis trepida-
tione non facile potuerit scire metum passus quisei-
metum intulisset, ideo in actione q^d metus causa n^o
erat necesse demonstrare personam delinquentis, at
in actione de dolo requirebat^{ur} q^d cessabat ratio
de qua §. quae resolutio apte colligitur ex textu in
l. p^{ro}pter excepte ex §. in hac alibi ff. de eo q^d metus cau-
sa tradit. Cuiat in d. §. ubi aut. Quare ad l. q^d
metus causa et l. de dolo utrobique c. 2.
Verum licet superior disputatio demixta et in
rem

82
rem scripti actionibus & lina, utilitate attulerit &
stunt confirmatio. & h. e. qm ratio collocatio-
nis huius tituli perdat ex Jobi. Just. in l. 2. ff. igit.
p. & de veteri iure emulanda. Vbi ait in compo-
sitione digestorum sepius dixisse de magistratibus et
de his quae sunt preparatoria iudiciorum, deinde
in 2. p. de iudiciis tractasse usq. ad hunc titulum, in
3. p. de rebus creditis qui tractatus ab hoc titulo per 8.
libros protendit. Vnde in vetustis codicibus teste Alia-
to h. n. s. tit. iste ita incipit Digestorum liber duodeci-
mus qui de rebus creditis est p. si certum petat. condi-
tione, cuius tituli priora verba de rebus creditis con-
sententia statuit generalia esse ad omnes contractus
quos instituitur aliena fidei sequuntur teste Ulpia-
no in l. 1. §. hoc tit. atq. ita paulatim deducit. hunc
titulum esse generalem ad titulos sequentes, illi autem ubi si cer-
tum petat. significat. contractus mutui, imo p. prius no-
men actionis exprimitur quae ex mutuo resultat quae
sententiam videt. glo. J. C. in l. 1. ff. de codicillis. critica
ria. §. qui certam pecuniam numeratam petit illa alibi.
Vbi si certum petat. Vnde autem verba huius rubricae com-
prehendunt certi coditionem generalem p. quam petit. certum
ex quolibet contractu et speciale certi coditionem quae
nascitur ex mutuo iuxta traditionem stunt Bartoli et
aliorum in l. certi codicillis. Obijciunt. Jason. n. 12. §. hoc tit.
facere communem sententiam recipiunt. circa quam adverti-
dum est.

Circa qua advertendum est imprimis falsum esse hunc titulum
esse generalem ad titulos sequentes, quia nulli §. generale
titulum in iure civili, quomodo a p. tit. tota aliqua pars
digestorum denominet. Vt in 2. quae de iudiciis in
qua tunc post iudicia vindicationis sequuntur. Et ob-
dit Cuiatius lib. 7. observat. c. 32. Ne contrarium
probat. in l. 1. hoc tit. q. h. e. eo lege desumpta fuisse
ex commentariis quos Ulpianus scripsit ad edictum p.

toris, q. de rebus creditis erat incriptis, atq. ita
 comprehendebat oēs contractus in quibus credere si-
 cimus. quoties aliquid fidei alienae committimus.
 ut constat ex vobis d. l. prima b. ideo sub hoc t. t.
 praetor et de comodato et de pignore edixit. Qua-
 re licet in edicto praetoris vobis illa de rebus creditis
 talia paterentur et essent generalia ad t. t. com-
 modati, depositi, et de pignoris, t. in hac compo-
 sitione digestorum n. possunt huius d. vobis tam late
 patere, neq. se generalia ad t. t. sequi, sed ma-
 gi accipienda s. de contractu mutui qui ex proprie-
 tate sermonis nomine crediti designat, quod
 in lata sig. alijs quoq. contractibus a comodato in
 quibus sequimur aliena fidei, quae sententiam tenet co-
 muni vobis d. n. et. Et confirmat ex eo, quia in con-
 tractibus qui re contrahuntur si transferat. v. s. d.
 taxat sine possessione resultat comodatus. s. item
 in iust. q. h. modis re contrahit obligatio. n. rei con-
 modatae dominum et possessionem retinemus. s. rei con-
 modatae s. comodati. q. si transferat. possessio
 sine usu resultat pignus, s. creditor iust. illo t. t.
 q. licet debitor qui pignori dedit quod affectus
 usufructuendi adhuc maneat possessor. l. n. solum.
 s. qui pignori s. de usufructu s. t. quoad alios ef-
 factus creditor possessor efficit. l. s. v. n. s. s. ced.
 t. t. d. si transferat. possessio et usus resultat precarius. l. et
 habet. s. c. quis s. de precario. si transferat. dominum re-
 sultat mutui. prim. iust. quibus mo. re contrahit obligatio.
 l. et appellat. j. h. t. t. quam diffam. inter contractus q. re
 contrahunt. eleganter considerat Baldus in p. t. et ex
 eo colligit. plur. fidei alienae committere. en. qui dat
 mutua pecuniam. q. qui deponit, comodati, vel pignus
 praestat: atq. ita p. t. appellatio crediti p. p. ad
 mutui p. t. net: quae sententia aperte p. t. ex textu in. l.
 creditor. v. s. de d. b. sig. in d. s. sed et si non sit mu-

[illegible]

senia excom. lib. 6. quemadmodum et civitas. In verum. ff. de
 vfuap. in quibus deficit consensus qui in minoribus repe-
 rit. ideo lex civilis ipso iure et plerumque facit ut de
 clarijs et civitatibus quod minoribus: quafi melius sit in tem-
 pore occurrere quod remedium restituitur petere. l. ult. C. in
 quibus in integrum restitutio non est necessaria.

Sed in proposito facit difficultate notabilis senia de ar-
 toli in d. l. civitas. hoc ubi constituit, quod si concilium
 civitas et ordo decurionum pecunia mutuo recipiat
 tenet. Civitas, quod creditur. et propter pecunia versam
 fuisse in utilitatem civitatis: quod qua senia facit, nam
 ordo decurionum qui civitatem representat ut notat
 glo. in rub. C. quae sit longa consuetudo. sufficit ad obli-
 ganda civitati ex delicto d. l. natus. s. animadvertendum.
 ff. de eo quod natus causa. glo. multo magis sufficiens debet
 ad obliganda civitatem ex contractu. Et in dicta hoc
 videtur expressum in c. quibusdam. de pignoribus. ubi
 habet. quod si pecunia fuerit mutuata sine consensu ab-
 batis et capituli, non tenet. Monasterium. igitur si illis con-
 sentientibus recipiat. solvere tenetur, imo quoties consentit
 Capitulum dictae vel concilium civitati, creditor satis proare
 videtur. Idem in utilitate dictae vel civitatis ut dicitur. A.
 cursus in d. auth. hoc in porrectu in fine presentium si
 creditor probaverit quod dicta vel civitas illo tempore pe-
 cunia indigebat, quo ipse mutavit, iuxta practicum
 Syni in d. auth. hoc in porrectu de qua per Alex. in d.
 Civitas n. 11. et quod illa videtur. textus expressus in l. ult. ff. de
 executoria actione et Bartoli senia recepta coram bi-
 cit. Greg. in l. 3. tit. 1. par. 5. glo. 6. Alciatus in d. l. civi-
 tas n. 7.

Sed omnino debet esse verum restitutionis beneficium dictae
 fidei et civitatibus concedatur. Quis consentiente Capitulo
 vel Concilio decurionum pecunia data opponat. quae por-
 tea non fuit conversa in utilitatem dictae vel civitatis.
 Et Fulgo. in d. l. civitas, quod affirmativa defendit, quod

monet. nā cū minor quis ex contractu mutui mero
iure teneat. habeat restitutio? Beneficiis d. l. 1. et 2.
C. si aduersus creditorem, et cū Civitas et Ecclia fidei
iure minor. l. 7. C. de iure reipublicae. lib. 11. c. 1. de
in integrū restitutio. dicēdū videt. q̄ licet ppter consen-
sū Capituli vel Concilij mero iure teneant. n̄ illis
denegabit. restitutio. Et seqt. in distincta Fulgosi
sij sententiam Greg. 9. ubi dicit: quāvis Angelus in d. l. civi-
tas constituit q̄ in hoc casu omnis p̄badi n̄ fuisse pe-
cuniam p̄bam in utilitate recipientis p̄tinere ad
Eccliam vel civitatem; quem tū implet Alex. 8. d. 12.
et seqt. atq̄ ita paulatim sequit. Baroli sententiam
de imposita dōbi et n̄ rebus: cū implorata restitū-
tione Ecclia vel Civitas idem sit habitura q̄ habe-
ret si manifestet ipso iure obligata.

Aliam autē resolutio videt p̄ Panor. in hoc art.
in d. c. q̄libet de p̄dissimilibus.

Sed contraria sententiam in hoc art. tenuit An-
selmus sibi contrarius in auth. de alienat. et emphiteusi
d. 1. 1. 6. quis. Innocentius et Hostiensis in c. 1. de depo-
sito. Fulgosi in d. l. Civitas: p̄ quibus facit quia
iura tū dicunt Civitati vel Eccliam ex mutuo te-
neri q̄ creditor p̄bat verum in illarū utilitatem
ut constat ex d. l. Civitas et ex d. auth. hoc ius porre-
ctū q̄ a verbis legis recedendū n̄ ē quāvis consen-
sat Capitulum Eccliae vel Concilium Civitatis. Itē
facit nā cū ordo securionis Civitati representet.
docet et tenet in rub. C. quae sit longa consue-
tudo, et J. 8. in d. l. Civitas constituat rempublicā
tūc teneri ex mutuo q̄ creditor p̄bat p̄bam in il-
larū utilitatem, deducit. hoc de civitate et intelli-
gēdū quae communicato concilio pecuniā recepit.
Et hāc sententiam p̄bat d. l. 3. l. 1. par. 1. Itē contra-
riū suadet ex d. l. mētū 6. admodum videt. nam
licet Civitas obliget. ex delicto n̄ tū sequit. q̄ de

beat obligari ex ~~confessione~~ contractu. et dat: instan-
tia nā p^rdictus et minor obligant: ex delicto q^{uo}to
magna in l. si quis in tantum. C. vii. tex. in l. i.
C. si adversus delictum: et tū nō obligant: ex contractu
l. i. eni bonis. ff. de v^{er}bor. l. 3. C. de in integrū resti-
tute. qm̄ lex civilis magis voluit sanare contrahē-
tibus q^{uam} delinquentibus.

¶ Sed obstat textus in d. l. vlt. ff. de exheredatione
actione iusta l. habebat ff. de institoria; q^{uod} d^{icitur} q^{uod}
cedere in administratoribus privatorū nō x^o. Ectas
vel civitatis. Magis q^{uod} obstat textus difficilis in d. c.
q^{uod} quibusdā & alioquin nō teneat. Conuictus pro hijs
aliquatenus respondere: q^{uod} ē conuerso Ectas manebit
obligata si pecunia recipiat: de consensu Abb. et
Capituli. Sed d^{icitur} q^{uod} licet hoc casu Ectas teneatur
respondere creditori p^{ropter} actionē quae merito in-
re nascit: ex huius^{modi} contractu, poterit tū allegare
exceptionē sibi competentē p^{er} quam elidit. inten-
tio adversarij: itaq^{ue} dicta in eo erit, nō si mutuo
recipiat: sine licentia Abbatis et Capituli ultra
summā cōi providētia prefinita, Ectas nullo mō
tenet: respondere. qm̄ contractus ē nullus ipso iure
et p^{ro}p^{ter} celebratus contra legis canonicae p^{ro}hibitionē
atq^{ue} ita ex eo nō nascit: alio l. nō dubit. C. de legi-
bus. l. i. lex. ff. de p^{ro}curatoribus: et p^{er} consequens actore
erit excludendus a iudicio, et p^{er} p^{ro}petitū. in ager
sine actione, q^{uo}to magna in l. vbi palatū d^{icitur} q^{uo}to
recepta ex citatis per Menesius ibi n. 10. C. de bonis
actionibus: alio q^{uod} pecunia recipit: interveni-
ente solemnitate de qua in d. c. q^{uod} quibusdā. contractus
valet, et Ectas merito iure obligat: q^{uod} nō adversus
creditorem habeat paratam exceptionē, reme-
diū p^{er} q^{uod} om̄s p^{ro}bati in adversariū transferuntur,
erit tū huius^{modi} exceptio allegata ab Ectas q^{uod} nō
non p^{ro}bata, q^{uod} nō opposita exceptione adversa

rius obtinebit, quod dicimus de exceptione in
numerata pecunia intra biennium, quod si rem
non allegaverit condemnabitur. qui semel allega-
ta transferat onus probandi in adversarium, ut
per totum. C. de numerata pecunia, prin. iust.
de literarum obligat. et in hoc sensu verificatur.
quod Eutae tenetur respondere, et ita accipiendum
est quod supra notavi Eutae ipso iure succurri mi-
noribus, et beneficio restitutionis: itane Euta
non videatur debere propter exceptionem perpetuam
sibi competere, arguto l. fidari. 26. ff. de verborum
effectibus aut erit, non restitutio habet certa tem-
pora praestituta, quibus elapsis postulari non pot-
est. l. ult. C. de temporibus in integrum restitut. excep-
tio vero non habet certum tempus, imo quae sunt tempora-
lia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum. l. per
re. §. ult. ff. de soli excepte.

Neque propositae resolutioni obstat tex. in d. au-
th. hoc ius porrectum. in ultimis verbis, quibus probatur
eandem creditorem qui probat pecuniam desam fuisse in uti-
litate Eutae. quod ex contractu mutui celebrato ad
Eutae non nascitur actio merito iura quatuordecim Brachia
et Capitulum conferunt. Sed tunc quod licet actio merito
iure nascatur: istum qui dedit pecuniam non dicat: cre-
ditor nisi probaverit pecuniam versam in utilitatem
Eutae; quia creditores illi dicunt: quibus debet: ali-
quid ex quacunque causa, sine metu perpetuae excep-
tionis. ut habetur in l. creditorum et in l. creditor. 55.
ff. de verborum significat. et in l. is cui. ff. de actionibus et obliga-
tionibus: cum igitur Euta quicquid recipiat internem-
ente debita plenitudine habeat perpetuam exceptio-
nem creditor dicat: qui probat pecuniam in utilitatem
Eutae versam fuisse.

Ex superioribus colligitur non esse rationem inter-
pretationem quatenus docet sequentibus verbis, si

certis putat. designari contractum mutui, cuius in
 di contractus iuxta superius dicta significat. et con-
 prehendat. prioribus verbis notone rubricae: quon-
 magis dicendum est. in Fulgoso et deinde illi, ubi,
 licetis putat. contineri ver contractus ex quibus
 aliquid certum petimus, itant simul legela et uno
 spiritu pferenda sunt illa verba, licetis putat. edictione,
 dempta dictione, et, itaq ita significant in hoc tr.
 n. solum de contractu mutui disputatione suscipi. et
 et de alijs conventionibus in quibus aliquid certum
 opat. ut habet. in l. 2. §. ulto. l. certi edictio. j.
 hoc tr. Similiter n. 20. p illa verba, licetis putat,
 designari pprim nomen actionis quae nascit. ex mu-
 tuo qm absq dñ effect p verba codicionalia quae nihil
 dixerunt denotari actione ex mutuo. itaq con-
 trariu. probat textus in d. l. i. ff. de edictione triticaria
 qm ibi p illa verba licetis putat, n exprimit. pprim
 aliq nomen actionis, sed potius a primis verbi edi-
 cti pretorij, quibus actio ex mutuo continebatur. j.
 Et talem actione denotavit q frequentissimè in
 Pandectis, ut in d. l. i. ff. de edictione triticaria. l. i. §.
 exigit. ff. de edictione, actio quor bonor. l. i. in fine
 ff. quor bonor. Et sic solvitur Rubrica huius tr.

Ad l. i. isto tr. ff. de re-
 bus creditis.

Ulpianus in presenti ad interpretat. edicti pretorij, dicit crededige
 nemle apelat. et q auctoritate Celsi j. C. confirmat, na cuiusq rei a-
 setiamur mox recepturi aliqd, ex hoc contractu credere dicimus.
 Pro cuius con? explicat. Bart. in pñti ex n. 30. inquit
 utru is cui aliqd debet. ex delicto vel ultima voluntate
 creditor intelligat. Ex cuius doctrina q. con. deducit
 et ordine psequit. Cuius Iunior ex n. 63. in sequentib.
 docet igit. Bart. q ex ppropriate sermonis considerata
 et hmiologia vocabuli non censent. creditores, qm

in l. feni. ff. de xboz fig. b. sed et si ex delicto debeat.
 michi videt. posse dici loco creditoris accipi, quod
 aduersatima denotat idempritate in iure, et diuer-
 sitate in facto, idem et probat. in l. debitor, et in l.
 creditor. ff. de xboz fig. b. ubi habet. cum dicitur debi-
 torem, qui inuitus exigi pot. et e conuerso cum esse
 creditore qui n. pot. p. perpetua exceptione submoneri,
 quae iura Bart. refert ad eam vfu loquendi q.
 pprie xboz fig. prefert. l. in delationis. s. affina.
 ff. de fidei instrum. b. optimi q. a. ledit. ait, no
 pprie xboz fig. executari; sed imprimis quid testator
 demonstrare voluerit; deinde in qua presumptione sunt
 qui in qua regione commorant., n. n. ex opinionibus sin-
 gulor. sed ex coi vfu loquendi nomina expandiri debent
 l. habeo. in vfu. n. n. ff. de fidei instrum. legata. Et p. eod. feni
 Bartoli citat. textus in l. l. xfi. inter creditores. E. qui
 manumittere n. possunt. ubi cu. Imperator Alex. rescri-
 beret, fraudulentam manumissionem re et consilio in frau-
 dem creditor. reuocari, subiungit inter creditores com-
 putari et eos quibus ex fideicomisso aliquid debet. q. non
 veluti ex certo iure, sed sequitur inter praetate. Pruden-
 ter Imperator rescribit, ut constat b. certu. ius. et b.
 placuit iq. et colligit. ex tex. in l. qui in fraude. s. s.
 ex oi. aut causa. ff. qui et a. quibus. b. inter quos fidei-
 commissarii de placuit; q. n. leuem difficultate habet
 cu. ea iura p. dant. postea q. fideicomissa iuri, nec-
 ssitate habuerunt, atq. ideo n. videbat. necessaria
 interpretatio prudens, ut fideicommissarii computaret.
 inter creditores, cu. iam hoc certi iuri e. imposita
 heredibus necessitate soluedi fideicomissa, iuxta regu-
 lam textus in d. l. creditor, et in d. l. debitor. ff. de
 xboz fig.

Sed p. explicatione huius difficultatis, constituo su-
 pra dicta iura specialiter fecisse mentionem fidei-
 commissarioz; q. eo tempore fideicommissa sola

indiciis officio prestant. prim. iust. de fidei commissariis
hereditatibus. l. pecuniae. ubi. 173. §. ult. ff. de do-
no sig. 6. quae n. habent iuris ordinarij executione
plane officium indicis nulla obligat. presupponit in persona
illius, a quo imploratur. l. qui p. collusionem. §. ult. ff.
de act. empti. optimus tex. in l. in postulassent ff. de
damno infecto, atq. ita ex fidei commissis ante novam
exequationem legatorum, n. resultabat in aliquod fidei
datum in parte, atq. ideo maior ratio dubitan-
di occurrebat circa fidei commissarios, quae omni-
no cessabat circa legatarios, q. habebant iuris
ordinarij executionem; et hoc q. Imperator ait in
d. l. l. C. qui manumittere n. possunt, olim placuisse
ut inter creditores fidei commissarij computentur, et in
legatarios cui pure legabat. creditor erat, quia
loco creditoris n. haberet. si legatum fuisset relic-
tum sub conditione, et ea adhuc penderet, ut probat. in
d. l. qui in fraude. d. p. diversa: quia libertas da-
ta in fraude creditoris conditionalis ex contractu
revocet. ut habet. in d. l. qui in fraude. in prin.
Eius diffae ratio pedit ex derivatione textus in l. ex
cui. ff. de actionibus et obligat. et in §. ex condi-
tionali iust. de do. bon.

Ex qua interpretate deducimus intellectum ad tex.
in l. Titia. 29. §. fucia ff. de legatis. 2. et in l. ex re-
pudiat. C. de fidei commissis, q. probat. q. si fidei co-
missarius repudiaverit fidei commissum n. excludi-
tur ab illo ipso iure sed opposita exceptione doli
mali, et t. legatarius qui repudiavit legatum
sibi pure relicto ipso iure non movetur, adeo ut
facta repudiat. nunq. eius fuisse intelligat. l.
na ficut. ff. ad. l. Aquilius. l. p. inde j. hoc t. (u-
ius diffae ratio pedit ex proxime dictis, na in fidei com-
missarius n. ipso iure, sed solo indicis officio, ad fidei
commissum admitteret. nichil miru si n. excluderet
ipso in

ipso iure, an neq. summo iure esset admissus: at 20.
legatarius, q. ipso iure admitteret: ipso quoq. i-
ure p. repudiationem manebat exclusus. Ut elegan-
ter considerat sumamus in rub. n. 12. ff. de legatis
p. 1. Ex qbus manet placit. q. fm. coem. vfu. leguendi
creditoris intelligunt. quibus ex delicto vel vlti-
ma voluntate debet.

Contraria tamen sententia imo appellat. creditorum
contineri persona supra enumerata, ex propria sig-
nificat. Vocabuli deservit Ripa l. n. qd. Curtius
Junior n. 64. De cur. p. lectura. n. 26. Et in his
quibus debet ex voluta voluntate admittit Fulgencius
n. 33. per qua sententia sunt dictio posita à I. C. in
d. l. creditor. ff. de obor. fig. plane à diffinitione su-
meda è proprietas vocabuli; ut docet Bartolus in l.
i. ff. de iuramentis. Panormitanus in rub. de sententia
excommunicat.: imo propter diffinitionem recedimus ad
etymologia vocabuli, ut docet idem Bart. in l. 2.
§. appellata. j. horti. Item sunt texts in d. l. si cui.
§. si ex populari causa. ff. de obor. fig. ubi p-
stat. qd ex populari actione queritur in populo.
l. i. ff. de locis et itineribus publicis, et quilibet de
populo competit. l. i. ff. de popularibus actionibus.
Ante lite contestatam non dicitur creditor quilibet
de populo; at post facta lite contestatione, qd cessat
iam preoccupatio, et quilibet contestatus est deus
causae efficitur creditor appellatus qd condemnatio
quae virtute huius actionis fieri debet applicanda
est solumtaxat ei qui lite contestatus est; cum igitur alii
quae ex malefactoris nascuntur non quilibet competat
sed illis solumtaxat qui propter delicta aliorum
damnum patiuntur constat per hoc et proprie credi-
tores cedere. Et quod attinet ad legatarios et fidei-
commissarios facit haec pars, ex eo qd inter
testatore et heredem videtur celebratur quidam

122
tacitus contractus in nominatus q. p. t. net ad illu
articulu de ut facia. q. testator. Creditore p. me
tat et heres tacita fide accomodat de impleda volu
tate testatoris ut docuit Accursius in l. h. r. consequitur.
§. 1. in d. bo. proscriptis. ubi. §. familiae heredis. i. d. e.
Et facit tex. in §. sed neq. heres inst. de testam. §. quia
totu negotiu q. agit. creditur hodie inter testatore
et herede agi. Cum igit. legatarius in re legata
quodammodo heres videat. l. id tempus. 19. §. 1. ff.
de usufruptionibus; colligit. q. siint defunctus fidem
heredis sequitur fuit, ita et et legatarius ut in p. t.
consideravit Curtius Iunior n. 65.
Sed contra minus. seniam monere videt. na. Conu
tio in nominata qua gto considerat in d. l. is consequitur
§. 1. n. videt. sufficiens ut resultet actio p. sonalis in
p. sonis eor. quibus aliquid relinquit. in vita. voluntate
obstante regula. q. alteri p. alteri n. adigit. et facit
textus in l. c. u. res. 22. ff. de donat. et in l. 2. c. de
her. quae sub modo; ubi ex mo. adiecto donationi vel
legato n. adigit. actio ei. in cuius p. sona modus imple
tus erat: q. licet inter herede et legatariu celebratur
contractus. de quo supra, t. adhuc desiderat.
quasi contractus inter herede et legatarius, ut illi
actio p. sonalis adquirat. Neq. contrarium p. bat
tex. in d. l. id tempus. §. 1. q. p. dedit quoad illu. epe
ctu. ut tempora coniungant. Ad complenda usufru
pione, quae possessionu coniunctio p. dicit etiam sin
gulari p. cessori cui nullo mo. potuit adquiri per
antecessorem. §. p. m. l. t. inst. de usufruptionibus. in hac
n. acceptione possessionu certa regula n. e. consti
tuta, sed tota ex equitate pendet. l. de usufru
pionibus. ff. de diuersis et temporalibus p. scrip. t. b.
Quare melius rem de qua agimus explicauit A.
contra. m. l. si pater. 2. p. d. bo. trebelianice. n. 10. ubi
p. sonas creditoru separauit a p. sonis legatario.

ra; constitutus, heredes creditores non ex novo,
 sed ex antiquo contractu defuncti debere; quoniam
 qualitas obligationis non mutatur ex persona heredis.
 l. 2. §. ex hys ff. de testib; atque ita quasi contractum
 indultum inter testatorem et defunctum ad eum effectum
 dumtaxat consideravit. Et heres incipiat sustinere
 personam defuncti, et illis personis maneat obligatus quibus
 defunctus tenebatur; atque legatariis quibus nichil
 testator debuit heres incipiat debere ex novo qua-
 si contractum cum eis legatariis celebrato, juxta
 regulam tex. in §. heres inst. de obligat. quae ex qua-
 si contractu. Quamvis Bartolus in d. l. apud Julianum
 quae fecit. person. in l. nemo pot. de lictura. n. 12. ff. de
 legat. pot. addit quasi contractum consideret circa per-
 sonas creditorum: in quo tamen communiter improbat.

Quibus opinionibus relatis tu distingue inter eos
 quibus debet ex voluta voluntate vel ex delicto illi non
 considerata etymologia vocabuli et proprie cre-
 ditores; quos sequuntur fidei heredes et proprie co-
 tractum de quo supra: atque quibus debet ex delicto
 quodvis si sint creditores inspecta etymologia vo-
 cabuli; tu considerata diffinitione et proprie creditores
 res. non proprie aliumque vocis significatio sumitur
 multipliciter ut Bart. in l. omnes populi n. 52. ff.
 de instet et iure. Accidit in primis ff. de libor. sig. la-
 gle h. n. 31. et ita possunt conciliari opiniones de
 quibus supra.

Superioribus accedit proxime dignitatio, qui di-
 ximus non creditorem contineri eos quibus ex delicto
 debet. Vtrum illis concedatur revocatio quae cre-
 ditoribus competit iuxta t. ff. quae in fraude credi-
 torum, et in §. item signis in fraude inst. de actio. et
 si alienationes factae diminuant patrimonium delin-
 quentis, et in fraude fieri vel parti factae et parti
 tui sine dubio revocabantur. ut tradit Joffen in a.

§. item si quis in fraude n. 58. in sequenti et sequen-
ter doctorum in l. post contracta ff. de donationi-
bus. Julius Clarus in practica criminali q. 78. ratio
solet et sepe dubitari de sequenti, ille casus est
in difficili si is qui homicidium vel aliud simile
delictum commisit heres instituat: vel ei relinqua-
tur legatum, vel deferat. usus fructus in bonis ad-
ventitiis, filiorum, vel successio alicuius maioratus
ad eum deveniant. hic n. occurrit dubitatio ubi
aliquis proffit in fraude fisci vel portus repudi-
are hereditatem legatum, usus fructum vel maioratum
successione sibi competentem et tali repudiatio-
ne reddere auctoritatem sententiam indicis, in nulla
futura sint bona in quibus sententia lata contra de-
linquentem mandari possit executioni.

Et p. affirmativa facit p. tex. in l. in fraude. q. 5. ff. de
iure fisci, ubi cum iure consultis docuisset os alienari
factum in fraude fisci revocari, subiungit idem iuris esse
et si n. quiritur. hoc est si n. adquirat: in quibus ubi probat
q. si reus nolit adquirere et repudiet lucra sibi dela-
ta talis repudiatio revocet.

2. facit n. legatum
statim legatario adquiri. l. a Titio ff. de furtis, l. fidei-
tio. §. cum servus ff. de leg. 2., et idem et pcedit in usufru-
ctu quem pater consequitur in bonis adventitiis filiorum
n. cum deferat. ex dispositione l. n. e. necessaria factu
hoc est patri adquirat. iuxta regulam l. in pater. §. fur-
do et muto. ff. de leg. 2.: tradunt Baldus Cusi. q. 59. in fine
lib. 1. Tirac. tractatu. de mort. 2. p. declarate. 17. n. 2.
Teller in l. q. Tauri n. 60. Molina lib. 3. de primogenijs.
c. 12. n. 29. Gomezus in l. 45. Tauri. n. 112. Sic et h. g.
reditor filijs suis hereditibus ipso iure adquiri. sine ali-
qua acceptatione. Iuxta reg. 5. in fin. ff. de liberi et
posth. et maioratus successio statim in proximiorum
de familia transfertur quoad dominium et possessionem
iuxta tex. in d. l. q. Tauri: cuiusmodi edictum de

in fraudibus creditoribus, illas personas complectat. quae
aliquid diminuit de patrimonio suo, et in legatum
quibusvis extraneis usus fructus patri, et relictis
suis heredibus, et maioratus successio, sequi in gradu,
sive aliqua acceptatione adquirant. colligit. n. po-
sse delinquentem huiusmodi lucra, id in patrimonio suo
reducere repudiare: atque ita circa usus fructum
patri delatum, considerat Angelus in l. in opor-
tet. §. fin. aut. l. de bonis quae liberis. Et per haec sententia
videtur textus expressus in l. magis puto. §. si de. ff. de
rebus eorum, ubi probatur. n. posse tutorem sine authorita-
te Praetoris alienare si de. legatum pupillo, adije-
cit illa ratio, quia res est pupilli; quae ratio sine du-
bio probat legata statim incorporari in patrimonio
legatarii, et per consequens n. esse permittendum delinquenti-
bus in bonis partis vel fisci talem repudiationem
facere. Et tandem per haec per est insignis glo. Gre-
gorii in l. 12. tit. 10. p. 1. scholis. 2. ad finem. ubi dicit in he-
rethio Concilio fuisse indicatum ut lata sententia contra delin-
quentem mandaretur executione in bonis heredita-
tis matris, quae post factam condemnationem sibi
delatam filius repudiaverat.

Sed contraria sententia in hoc articulo est verior et tenen-
da videlicet n. competere fisco neque parti revocatori, quibus
delinquentis supra dictas alienationes faciat, sine ante litem
contestata sine post; quod probatur per ex l. alienationis. 23.
§. qui occasione. de rebus sig. et in l. n. fraudant. 177.
§. de reg. iur. et in l. 1. §. sed ubi ff. si quis in fraudem patris
m. et in l. qui aut. de sig. sed et illud. ff. quae in fraude
creditorum; quibus iuribus probatur. n. censeri fraudator credi-
tores, quando debitor non vult adimplere. sed quia de pa-
trimonio suo aliquid diminuit, idque n. solum in privatis
et in fisco servatur: ut probatur textus in l. aliqua.
ff. de iure fisci: et probatur ratio quia creditores ex con-
tractu ^{et ex delicto} fisco quoad exigendam poenam impositam delinquenti

ti preferunt. l. unica. C. de pign. fixation. creditorum pre-
ferri. lib. 10. C. igit. creditoribus n. competit renova-
toria ppter alienationes de quibus supra: neq. fixo
erit credenda, iuxta vulgare regulam: si vinco vin-
cente te a fortiori vincam te: quales in creditori-
bus pcedit, ut quis Emphyteus Domino directo de-
ferat. ppter non solutam pensionem, possit tamen
ipse talem poenam et caducitatem remittere, neq.
ex eo creditorum fraudari videant. ut tradit et
tradit Molinens in consuetudinibus parisiensibus. §. p.
glo. 3. n. 9. in sequentibus, Et quavis Dominus directus ali-
quid recipiat ab Emphyteuta ut ei gratificetur
neq. illu expellat a possessione rei Emphyteuticæ
adhuc tamen non competit creditoribus renovato-
ria ad auendam rem Emphyteuticam, ut observat
elegantur Telus in d. l. q. Tauri n. 55. neq. obstat

Neq. obstat q. ob id q. p. pactu in aliquod repudi-
amus ordine intellectus videt. procedere accepta-
tio: ut notabiliter docet Paulus in l. pactu q. dotati.
C. de collationibus. et in l. fractione. C. de pactis. §. g.
si sit favor quæ monasterium ingredit. in favorem
alterius maritæ dæ fororis patris vel matris hæ-
reditate repudiet, qm in hac specie p. prius videt.
acceptare hæreditate et postea ex causa donatio-
nis præstare, atq. ideo portio repudiata n. accres-
cit omnibus fratribus, sed illi dumtaxat in cuius fa-
vorem specialiter facta fuit, nã si acceptatio n. pre-
cessisset futurum erat ut oib. fratribus ex eque
parte quæ vacabat accresceret, iuxta regulam l.
C. quando n. potentium partes, et quæ dicitur in ppo-
sito Consi. 14. §. eodem mo. dicendum videt. q. p. do-
minus directus aliquid p. pactu ab Emphyteuta reci-
piat videat. p. prius acceptare poenam caduci-
tatis et postea remittere, q. nullo mo. facere
potuit in fraudem creditorum, ut mox dicturi su-

mus, sed respondet: Danti doctrina in d. l. pactu
q. dotale. precedere qm in q. vni defert: ex repu-
diatio alterius erat pluribus applicandus, si repu-
diatio facta n. fuisset specialiter in favorem vni, et
in exemplo supra posito, in hys n. terminis ordine
iuris et intellectus videt: acceptatio precedere sine
qua specialis repudiatio n. haberet effectum, imo
sequeret: contrarium cui quod intendebat: at 2.
quando in q. repudiat: erat dumtaxat vni appli-
candus, tunc n. e. necesse q. aliqua acceptatio
precedat ut repudiatio consequatur effectum, atq. i-
deo q. qui d. n. dicitur aliquid renuntiat ab em-
phiteuta, creditoribus t. n. competit revocatoria
q. d. n. n. videt: acceptare pena legis potius q.
pactum remittere q. ei licitum e, q. ante accep-
tationem huius poenae n. dimittit de d. monio pro
sed definit adquirere, quo facto creditores non
fraudent:

2. confirmat: hanc eadem pars ex eo q. d. n. potest
repudiare vbi fructus quos habet in re, filij. l.
et oportet. §. fin aut. ff. de bonis quae veniunt. Neq.
propterea creditoribus habent revocationem put. dome-
nit. Danti in d. §. fin aut. Crotus in l. pater a fratre.
n. 81. ff. de codicillis in debiti. Fortis in l. i. just. per quas
personas nobis adigit. Salda, Pereyra in l. 3. ff. de in-
tegra restitut. Robo. Lessi n. 193.

3. confirmat: q. licet nulla repudiatio precedat
t. in addendi q. competebat delinquenti. Non trans-
fert. in p. sed ut tenent. Boetius in l. vlt. §. vlt. ff. q.
quisq. iuris et cons. q. q. s. ex n. 65. Nallus in tra-
latu de annu. in p. p. 2. temporis q. 30. Tally in d.
l. q. Tauri. n. 50. et ante eos Raphael Cumanus in l.
figis michi. 25. §. figis plane. ff. de adquirenda heredi-
tate: quamvis Simus. Romanus. Bal. Alex. et alij
t. contrarium teneant; quorum opinionem receptam

communiter docent Jaffon. in d. l. fig. §. servus municipi-
pas et Julius Carny in practica criminali. q. 78. 2. si
sape contingit.

Sed per opinio e venior et tenenda q. quae fuerint
in adendi in computato inter bona hereditas instituti
l. praetor rex. 63. 2. si. en. absurdum. ff. ad l. Falci-
am q. n. transfectis in finem. 2. sicut non in et fa-
cultas adendi ad solos heredes transmittit. l. cum
in antiquioribus. C. de iure deliberandi, igit. n. pot. in
suo transire in vere n. sit heres delinquentis. q. b
in l. inter eos. §. ult. ff. de fideiussorib. q. magna in l.
n. intelligit. §. in ex causa ff. de iure fisci; sed po-
tius deest successor vindictae q. p. amihilationem
personae succedit ut docuerunt Iurimus ubi s. Bal.
in l. ult. in prin. n. 9. C. de iure deliberandi. Panor-
motano consi. 29. n. 9. lib. 2. Casanens in consuetudi-
nibus Burgundiae rub. 2. §. 1. ubi. et a partien. ex h.
9. in sequentibus. Afflictis in §. condemnatorum n. 33. qui
sunt regalia in usibus tendoz i. atq. ibi fixus n.
succedit personae delinquentis ut p. Casanens ubi supra
et ite in rub. 3. §. 1. ubi succedit Jaff. in l. ex
facto §. Julianus ff. de vulgari n. 3. Giller. Bene-
dictus in c. Raynultus. 2. de uxore el. 2. n. 238. A.
afflictis decisione. var. n. 2.

Ex qua rone decedit q. fixus n. consequit. bona citaz
ba territorii ut docuerunt Part arguto tex. b. in l. tu-
toris §. hys. ff. de administrate tutor. et in l. elector
popularis n. 5. et b. Bald. n. ulto C. de Summa Trinita-
te. Afflictis. d. n. 33. Casanens ubi s. repertoribus inqui-
sitoz ubi disputat ad partes in 2. de off. p. in quo
te ne decipiari adverte q. bona quaelibet ex tra te-
rritorii cita comprehendit in sententia confiscatio-
nis; dicit cōm Legistar et Canonistar Romanus
singulari 172. Sed tū debent aplicari domino in
cuius territorio reperiunt. dicit magis recepti

Brolandus (Cui. 78. in 19. lib. 2. Sect. Afflictis, di-
 fione 222. in 16. et p. 1. 2. Julius (Cui. 101. in 1. 2. 3. sed
 hic quæritur: atq. ita placet. Si in n. e. propria heredem
 in h. re in de in mortui succedat. P. h. re in o. e. f.
 de acqui. da h. re d. ite. Neq. e. p. l. da Bald. opi-
 nio in l. 1. n. 1. C. de com. uis. et mercatoribus, qui
 constituit bona mobilia ubi cūq. reperiant. p. tinere
 ad domini iudici, confiscandi, quasi n. circumven-
 bant. territoria: qm. ea dista inter bona mobilia
 et immobilia, neq. lege p. l. da. et contraria v. p. iudici-
 cior. recipit. v. l. 1. 2. 3. Julius (Cui. 101. in 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Qua sententia vetita non obstant arguta initio hu-
 ius quaestioni adducta. q. ad p. h. et Bart. post A-
 cursum textu illi in d. l. cum quidam, de iure fisci
 p. cedere anteq. ven. p. sententiam condemnat. v. l. colli-
 git. ex illis, ubi, ven. postulatur. at v. l. in d.
 l. in p. d. d. x. i. idemq. iuri, ff. eod. l. intelligendū
 est, lata in sententia contra delinquentē: quo casu ad
 fiscum incipiat ee creditor hoc speciali privilegio
 v. l. q. pot. renovare etiam illas alienationes per
 quas delinquens noluit adire. Sed hanc
 interpretatio nullomō defficiat qm. fisci v. l. s.
 p. b. m. indicat. fm. regular. alior. creditor. quin
 potius a creditoribus vincit. et superat. d. l. unica.
 C. p. r. fiscalibus creditoribus p. ferri: nichil. n. inter-
 est. efficiat. quis creditor ex contractu vel ex sententia confisatio-
 nis, atq. ideo sicut creditor ex contractu n. renovant a-
 lienationes de quibus s. ita et neq. fisci. Quare 2. l. o-
 co h. et Acursum ind. l. in p. d. d. ee discrimen inter bo-
 na delata fisco, et inter ea quaedam iā s. in corpora-
 ta in patrimonio fisci: bona differunt. fisco qm. ei, v. l. q.
 p. sententiam applicant; at x. incorporata dicunt. qm. autho-
 ritate iudicis capiunt. et rebus confisatis regij tituli
 apponunt. v. l. explicat Cuiatius in l. 3. C. de bonis vacan-
 tibus et incorporatis lib. 10.

53
Quo supposito. Amicus ait q. lex. in d. l. in fundo in fine
intelligit debemus id incorporat. in patrimonio Fisci. et
ita de his rebus factae alienationes reuocent. atq.
aspiciuntur idem q. iuris procedat circa bona id delata
Fisco, non del. in inc. patrimonio incorporata. atq.
ita sensus erit, q. si aliquis alienauerit rem quae
erat fisco adquirenda tali alienatio reuocabitur,
et hoc sensus illis verbis significet. idem q. iuris esse
et si n. quaeerat. Prosequitur Tully in d. l. q. Tauri
n. 6. q. Sed nimis claustrat hanc interpretationem. Qua
re p. 2a solutione.

Quare p. 2a soluit. p. 2a m. b. d. i. e. p. q. alienati
p. 2a dicit. cuius dominum in alterum transfert.
It. alienati. 77. ff. de Acq. sig. 2o notandum q. si a
licuius alienauerit rem delatam Fisco, multatur in dupli.
l. aufero. si qui aliquid. f. de re fisci. si 2o alienauerit
rem iam incorporatam in patrimonio fisci multatur
in quadruplum l. de pensionis facultat. c. de iure
fisci. lib. 10. quibus ita suppositis 2a interpretatio
e. q. 2a illa dicta legis in fundo. b. et si n. quae
tur. n. si referenda p. d. alienate ut interpretat. cor
sed potius ad illud in quo alienatio fit ut ita tu
re Consultus docere voluerit q. licet dominium
rei alienate p. 2a aliqua causa n. transferat
tamen his qui alienauerit multatur in dupli. vel qua
drupli. iuxta distinctione de qua supra; qm. si p.
ut et in alijs iuris locis. p. 2a affectus q. n. se
quatur effectus. quae interpretatio p. 2a. Ex eo, na
Paulus Iureconsultus in p. 2a illius legis docuit in fon
de fisci reuocari quolibet mo. re alienatas et neli
quis existimaret q. iuxta p. 2a huius vocis alienati
erat necessarium ut dominium in accipientem transiret,
adijcit idem iuris e. et si n. quaeerat. quam interpre
tatione tradit Aluatus lib. 3. parergo. c. 19. et p. 2a sequit.
Tully in d. l. q. Tauri. n. 6. q. ex quibus patet solutio

ad primum argumentum.

Ad 2° addendum ex vulgari regula l. 2. Titio. ff. de fortis. ff. ex eleganti rone. Consulti in l. 1. §. vtrum ff. siquid in fraude patrom. et in l. servus filij. 46. §. 1. l. sitibi ho. §. cu servus. ff. deleg. v. quibus iuribus pbat. qfiant legatum facta acceptate. retrovidet. legatarij fuisse: ita et qn repudiat. retro n fuisse legatarij intelligit. : quare cum repudiatio legati retro trahat. n videt. debitor vel reus aliquid suu alienare in fraudem creditor vel fisci. Sed huic resolutioni graviter obstat textus difficilis in l. liberto. 26. ff. de bonis liberto. ubi heres liberti in fraude patrom n pot repudiare legatum liberto relictu cuius die ra cedente libertus decessit qm ppter legatum ipso iure quacfitu libertus efficitur maior centenario, atq ita illo tempore debebat legitima patrono suo. §. postea. §. sed nra. iust. de successione liberto. Cuius difficultati Doctores coiter pnt. q licet legatarij vel debitor possit repudiare legatum d. l. qui aut. d. l. sed et illud. tamen heres legatarij vel debitoris id facere n poterit qn ex tali repudiatione nullu commodu resultat heredi iuxta tex. in d. l. libertus quem ita interpretant. procedere: qua interpretatione tradit Bart. Alex. et Doctores coiter in l. si michi et tibi. ff. deleg. v. Jos. in d. l. si tibi siquis in fraude. n. 22. iust. de alt. Quar. in c. Bagnaldi. §. 3. n. 32. et seq. Sed huic eam intellectu impbant Lancelus, Camanus, et Jasson. in d. l. si michi et tibi. et con- vincit. ex eo, qm in d. l. libertus commodu resultabat heredi ex repudiatione legati, cu pda libertus efficeret. minor centenario, et ta n pmitit. heredi repudiare legatu, quo repudiato totam liberti hereditate possideret sine metu bonor possessoris contra tabulas. Item convincitur haec interpretatio ex regula tex. in l. heredi. 60. ff. de reg. iur. l. confidus. infine. ff. de condicionibus et demonstr. Quare 2^a interpretatio e

q. tex. in d. l. libertus. specialiter procedit quoad
effectum computandae legitimae, et ratio specialitatis est
nā sicut tempus mortis attendit in computanda legi-
tima filiorum l. in quirit. C. de in officio testamento
et in computanda Falcidia. l. in quantitate. 73. ff. ad
legem Falcidiam: ita et tempus mortis considerandum
in computanda legitima portione q. libertus patrono
suo debet. l. si patronus. 49. §. ult. ff. de bonis libe-
torum, cuiusmodi tempore quo libertus decessit id ce-
deret dies legati, cuius adquisitio liberti facta fuit
tunc legati in bonis illius computat. neq. attendit
repudiatio heredis ex post facto contingens, atq.
ideo licet legatum facta repudiatione, retro non
fuisse legatarii intelligat. d. §. ult. in hac ra-
tio cessat quoad effectum computandae legitimae
ex ratione de qua supra, atq. ita colligit. q. si legatarius
ita et eius heres possunt legatum rep-
udiare, ut habet in l. si fidei sub co. tit. 33. §. ff.
Titius. ff. de leg. 1.

Adde superioribus interpretat. de qua s. pla-
ne procedere iuxta eam traditionem quae docet
dominium legati a morte testatoris transire; q. si
teneas contrariam quae habet, ex die aditae he-
reditatis transire, necesse ē coniectare q. in
d. l. libertus. n. solum die legati cedit hoc ē post
mortem testatoris, verū et adita iam illius heredi-
tate liberti decessisse, aliter n. n. computaret in
bonis liberti tale legatum, q. adhuc ei quiritum
n. fuerat; atq. ita soluit. difficultas adducta ex
reg. d. l. §. a Titio. in alijs.

Similiter n. obstant exempla quae in confirmati-
onis difficultatis adduxi. Non p. de usufructu
qui patri acquirit in bonis adventitij filiorum, q. n.
separanda ē renuntiatio facta a patre post acceptat.
expressam vel tacitam a renuntiat. quae fit ante ali-

quam acceptat. Expressa acceptatio refultat
 si pater verbis voluntate sua declarat: tanta si
 ex bonis advenientibus fructus percipit: quos pro proprio
 constitutum est quod si pater post acceptat. usufructum
 repudiaverit, quod nunc talis renunciatio valeat in fa-
 vorem filij non tenet debet valere in preiudicium
 creditorum, et ratio est nam facta acceptatione usufructus
 adeo patri acquiritur. ut sequens renuncia-
 tio videatur continere diminutionem patrimonij
 et prosequens renovabitur: tanquam facta in fraudem
 creditorum, si vero pater usufructum repudiet ante
 quam eam acceptaverit, talis ^{renunciatio} acceptatio non solum in fa-
 vorem filij, verum et in preiudicium creditorum vel
 fisci valere debet, quam resolutione tradit Por-
 cius in d. 5. v. iust. per quas personas nobis acquiritur
 et sequitur. Caldus in d. 31. de v. l. 1. n. 148. e. de in
 integrum restitutio.

Sed quia haec distinctio fit de et tenenda in pu-
 blico iure, tamen in iudicando et consulendo in con-
 trariam potest inclinari effusione generaliter con-
 tituere in renunciatione facta a patre, et post
 acceptationem non esse revocanda a fisco vel credi-
 toribus, moneor ex eo, quod doctores communiter con-
 stituunt talem donationem quocumque tempore factam
 valere inter patrem et filium in potestate, quasi pa-
 ter non videatur donare sed nomen lucrum sibi a ge-
 delatu remittere ut per Bartolum in 57. glossa. n.
 44. Crotum in 30. in l. pater a patre. ff. de coactio-
 ne in debiti. Avenas reg. 223. limitate. 3. Vivinus
 lib. communis opinionum. 266. donatio facta a patre.
 Cuiusmodi confectus esse videtur ut pater per talem renu-
 dicationem nichil de suo videatur donare, neque patri-
 monium diminuire atque ideo revocatoria credi-
 toribus nullo modo cedat. Et confirmat. haec ra-
 tio quod maritus potest renunciare quaesiti matrimonio

constante. l. 9. ff. de leg. 1. lib. 5. r. compil. Neq. talis re-
nunciatio facta intelligit. in fraude creditorum (Cuar.
de sponsalib. 2. p. c. 7. §. 1. n. 12.)

Neq. obstat 2° exemplum adductum de heredita-
te quae suis hereditibus ipso iure adigit. Nam ex
q. sunt confiscatis bonis heredi instituti, n. publi-
catur hereditas extraneorum adhuc additione non
quaesita, ita et eodem modo publicatis bonis filij, her-
editas patris n. confiscat. q. 2^a finitas quae in fauore filij
fuit introducta, non debet eius praecidium operari
ut notant Doctores in l. si filius qui patri ff. de
vulgar. et late comprobatur Buium omnino videndus
consilio. 23. n. 17. lib. 5. Ex quibus sequitur q. si quis
heres institutus pot. repudiare, neq. talis repudiatio in-
telligit. facta in fraude creditoris, ita et filius anteq-
se immisceat hereditati paternae. similiter non ob-
stat

Similiter n. obstat aliud exemplum de successione
maioratus q. 2^a verum e delinquentem renunciare po-
sse talem successionem quam ipso iure adigitur
ut concludit Nodding in tractatu de maioratu q. p.
q. 23. n. 53. Neq. contrarium placet in d. l. magis puto
§. fidei ff. de rebus eor. q. 2^a §. 1° quod vana ora-
tio de Bini Senneri fuit prohibita alienatio rer. pupi-
lli, quia quo modo res ad illam pertineret et resolu-
ne, ut colligit. ex textu in d. l. magis in prin. : atq.
ideo fidei legatum tutor alienare n. pot. sine autho-
ritate praetoris, et quemad. legat. quamvis renocabi-
liter liberto adiurat, considerat. quoad compen-
dum legitimam patroni d. l. libertus. ita et conuene-
rat. inter bona pupilli ad effectum ne tutor alie-
nare possit. Tandem n. obstat q. Gregorij in d.
l. 12. ff. de leg. 1. par. 5. Neq. practica Galliae de qua ty-
tut. Rebus in d. l. alienationis §. q. occasione. de
obsequiis. Quia contrarium sequens e in iudicando et

consulendo, ex rationibus sequentibus supra.

Ex supra dictis inferit: ad quod est notabile: utrum
moratoria quae solet concedi à Principe debitoribus,
ne intra quinquennium solvere creditoribus compella-
tur, comprehendat et debitores ex delicto: de qua
dilatione agit textus in l. quoties. C. de precibus,
Imperatorii offerentibus. Ordinatio fuitana. lib. 3.
ff. 79. l. q. ff. 29. par. 3. Et per partem negativam fa-
cit per. non privilegia strictè interpretanda sunt
l. signi. C. de inofficioso testamento. glo. in c. unde co-
tentionibus in b. l. 2. §. nemo. et l. signi à Prin-
cipe. ff. neqd in loco publico. §. sufficere debet. et
talibus moratoria prejudicet creditoribus ex contractu,
neque è concedenda ad creditores ex delicto. 2° fa-
cit, nam haec dilatio temporis conceditur ad im-
pediendam cessionem bonorum, ne debitor propter pau-
pertatem compellatur bonis suis ignominiose cedere.
Sed sic est quod debitor ex delicto non habet beneficium
cessionis bonorum ut docuerunt Faber et Jasson n.
17. in §. ulto. iust. de alt. et ex Alberico in rub.
C. quod bonis cedere possit. Capla consi. 9. criminali.
Conar. lib. 2. resolutionum c. 1. n. 3. Et probat: ex eo quod
habet poena pecuniaria imponit: loco vindictae, qui non
habet in bonis huius in corpore. denegato beneficio ces-
sionis bonorum. l. 1. §. generaliter. ff. de penis. l. si quis id quod
ff. de iurisdic. omnia iudicial. l. ult. ff. de in ius vocando.
§. debitor ex delicto non debet gaudere huius privile-
gio dilationis, quia non gaudet beneficio cessionis. Dixi
loco vindictae quia si poena pecuniaria imponit. di-
taxat per compensationem et estimationem damni dati et sa-
tisfactionem partis lesae non est mutata in poenam corporalem
sed potius admittenda est cessione bonorum ut per illam veniat
carcere liberetur, ut docuerunt Joan. Andree, et Al-
bericus cons. 2. in c. Odoardus. de solutionibus. Boerius de
cessionibus. 399. n. 3. Conar. ibi supra. Et est probata hanc opi-

mis in l. g. th. ab. lib. s. recopul.

Ex quibus colligitur intellectus ad textum in c. hinc libellus
de dolo et contumacia. ubi probatur quod si post probationem
intentionis actoris reus per calumniam opponat aliquam
exceptionem quam vel nollit vel non potuit pro-
bare: quod statim non spectata diffinitiva sententia debet con-
demnari in expensis, et si non fuerit solvendo debet corpo-
raliter puniri, atque ita textus ille probat quod licet mul-
ta pecuniaria imponatur ad compensandum interesse
partis, adhuc tamen qui non habet in bonis hinc in co-
pore: quod apte oppugnat, resolutum de qua supra.
Sed hoc quod reus propter calumniam generaliter et
indistincte condemnetur in expensis quas fortiter ipse
se actor fecisset, licet reus nulla opponeret ex-
ceptionem, datur ut: talem multam pecuniari-
am magis imponi loco vindictae, quam pro satisfac-
tione partis lesae, atque ideo si non potuerit solvere,
corporali poena puniri. Est enim hoc generale quod
poena apponitur ad vindicandum delictum: cum non habeat
locum capis bonorum, siue poena cedat inutilitati fieri
siue in p. l. ult. in fine. l. de sepulchris violato; intelli-
gimus autem multam pecuniariam imponi loco vindictae
si excedat vel possit excedere damnum datum ut ex p. lo-
tex. in l. hoc edito. §. ult. de publicianis et vetigalibus
quod si aequalis damno illato videatur. hic non loco vind-
ictae sed tantum stimatio damni videtur imposita: quod
resolutum est. Conar. ubi s.

3.º. *¶* hanc p^{te} p^{te}it ex in l. si de herede. §. n^o n^o ff. q^{ue} deo.
et in l. si res amota. de re ind. q^{ue}bus q^{ue} bati privilegiu
ne aliq^{ue} conveniat. coltra q^{ue} p^{te}it p^{te}it n^o commu
cari illi qui ex delicto conveniunt. et idē in d^{ic}to do
cunt. At in c. Odoardus. in fin. ut si conveniat. ex deli
cto n^o relinquant. eide^m necessaria alimenta, et p^{te}it
textus in auth. de maritatis p^{ri}ncip^{al}. §. q^{ue} si delinquit
collat. 3. Et t^u de hanc p^{te} p^{te}it regula ex in

Ad 3.º h.^o q. beneficium concessum marito. neq. conveniat
nisi quatenus facere pot. fuit p. introductum circa alii
dote, postea aut. ex constitutione Divi Pij fuit p. dolum
ad op. actionis quae danderet ex contractu ut probat. in
l. n. t. ff. de re iudicata, atq. ita colligitur hoc benefi-
cium n. comprehendere debitores ex delicto, et ita pcedit
tex. in d. p. quamq. et in d. l. si res amota.

Ad ult. rationem adductam ex d. c. postulati h.^o n.
oia narranda cu. Principi in p. quibus ei oblati quae illi
redderet difficultate sed duntaxat ea quae praestat
impedimentum et conservant mat. de qua agit. ut
notat eleganter Sarmiento lib. de electis. c. 9. n. 2.
Cum igit. ad concedendam dilationem de qua agimus in
ta causa subsistente nichil intersit q. suplicans
delictis aliq. commiserit, deducit. n. ppter ea sed
si rescriptis furrastitum max. cu. constat de m. et
confessis iuxta generalitatem Rubor. ut s. notari.
Tandem adverte hanc dilationem n. habere locum
respectu creditor. quibus debitor tenet. cu. in r. am-
to. ut tradit Decius in p. n. 27. Alex. Conf. 30.
li. 6. 3.

Supradictis p. prime accedit illa dubitatio utrum
creditor. intelligant. quibus aliquid in diem vel sub
conditione debet. et Bartolus in p. n. 32. rescriptis
communit. resoluit. n. cu. v. creditor. quibus
improprie tales consueant. na. fuit debitor dicitur
qui invit. exigi pot. d. l. debitor. ff. de obor. sig.
ita et creditor intelligit. qui ab invito aliquid po-
test extorquere; iuxta rationem correlativor. 2.
phoe sentia fuit tex. in l. si ita script. q. b. p. si sub
condit. ff. de leg. 2. b. na. neq. p. tinet ad nos ante
q. dies veniat vel conditio existat. 3. fuit tex.
notabilis in l. si ita script. q. 7. eod. tit. de lega-
tis. 2. ubi Proculus docuit q. si testator legaverit
Sempronio quicq. ei fuerit Titius dare facere oportet.

debitum in diem non continetur nisi adiiciantur illa verba;
 oportebit vel presens in diem ut: quae futurum tempus
 comprehendit. l. si stipulatus fuerit. 74. §. in stipula
 muni ff. de verb. obligat. Auger. Difficilior quoniam illi debet
 dare seu facere oportet: solent olim Praetor per
 actionem personalem conceipere. ita si si apparet
 Titium ex causa mutui centum debere Sempromio
 Caius iudex est: ut colligitur ex textu in §. omni-
 um. et §. appellamus. et §. si ita quod dicentis. iust.
 de act. Et efficitur: Brevemur in l. iuris gentium ff.
 de pectis. in hoc actio Praetore dandam: et in
 chilominus §. C. domit pilla verba non contineri de-
 bitum in diem atque ita figat ante diem non nasci
 obligatio quod videtur expressum in l. fideiussor. 16. in
 §. stipulatus ff. de fideiussoribus, ubi fideiussor qui in-
 tercessit sub conditione pro debitore in diem, non
 manet obligatus si ante diem impleat: conditio
 futurum autem erat ut fideiussor teneretur: si debitor
 ante diem aliquo modo esset obligatus. 4° fa-
 cit non legatarius sub conditione non committitur:
 inter creditores. l. qui in fraude. ff. de diversis
 ff. qui et a quibus. l. iuris ff. de act. et obligat. et
 ita Imperator in §. ex condicionali. iust. de verbo
 rum. ex stipulata condicionali non dicit debitum
 esse sed duntaxat pro ea debet iniri. et §.
 C. in l. si cum fidei commissaria §. penult. ff. de testat. §.
 similem et statu libero cum qui natus sit in
 debitore condicionali, quoniam ex eventu conditionis
 pendet datio libertatis. Tandem per hanc partem
 faciunt verba huius legis cum mox receptum quae
 habent illos duntaxat et creditores quibus ali-
 quid statim solvendum debet.

Contrariam partem imo verum clippie credito-
 res et supra enumeratos deservit Dispositio in
 101. Et suadet per ex aethymologia vocantis

53
na q sub conditione vel in diem stipulantur
magis fide aliena nitunt. q̄ quibus pure pro
mittit. atq̄ ideo magis p̄prie et statim
fendi s̄ creditores q̄ ut in mutuo considerant in
rubrica huius l. 1. 2° facit tex. in d. l. credito
res. ff. de verbor. sig. vbi j. c. eadem determinatio
ne puri creditore conditionale vel in diem
determinat. q̄ oī dē et p̄prie creditore cen
sent. iuxta vulgari reg. dē in l. 4. ff. de vul
gari. et in l. q̄vis. c. eod. l. 1. 3° facit nō cre
ditor purus et in diem differunt qualitate hoc
tempore, et nō specie. s. plus. j. ast. de act. Et con
firmat. ex sententia glos. in l. 1. d. deo sequitur. ff.
de donat. vbi docuit eleganter Accursius q̄ licet
nō sit dē et p̄prie donatio quae continet commodum
et utilitatem donantis saltem usq̄ ad concurrentem
quantitatem illius commodi et utilitatis. Et hoc iure
s. ult. ff. de donat. q̄vis in eo in quo res donata ex
cedit modum vel omni adiectum dē donatio p̄ficiat
tur. l. si quis donat. 23. in fine. ff. de obtrahenda ex
ptione, et late Tetraguelus in l. si quis in d. deo, do
nate. Cargitus n. 3. c. de reuocandi donat. tamen
si fiat sub conditione casuali dē et p̄prie donatio re
sultat q̄m pot̄ fieri pure et sub conditione l. donatio
25. c. de donationib. s. oī. j. ast. de verbor. et glossae
sententia dicunt recepta Curtius Junior n. 73. Ri
pari n. 101. et Riminaldu in s. i. j. ast. de donationib.
n. 1239. Ex

Ex qua deducit. aliu puri et conditionale q̄vis
differant qualitate nō tñ differre specie, q̄ maiori
rone p̄cedit in aliu qui cōfert. in diem, in te
pus non sit modus inducēdae vel tollēdae obli
gatione. l. obligationi fore. in s. placet. ff. de
actionib. q̄ omne dē creditore s̄ sine in die
sine sub condit. debeat. 4° p̄ hac sententia

expedito textu egregio. in l. centesimis. q. b. ff. de test.
 rum obligat. ubi habet. Utile est stipulationem
 si quis stipulet. sibi dari centesimis habendis, hoc
 est in annum centesimum, q. p. p. obligatio est, ait
 J. C. qui in diem differat. Solutio: cum regulae
 juris antiqui, neq. legata p. mittere, neq. stipula-
 tiones post mortem co. ceptas. s. post mortem just. de le-
 gatis. s. post mortem just. de inutilibus; quavis
 facta relatione ad tempus moriendi utrumq.
 valeret. s. ita aut. just. de inutilibus. q. factum
 inquit ultimo moriendi tempore q. potius vitae
 q. morti computat. nascit. actio et obligatio co-
 tra eum qui p. misit. l. ult. C. de contrahenda et co-
 mitteda stipulat. C. contra moriente incipit obli-
 gatio, atq. ideo tanq. hereditaria actio et p.
 ssione ad heredes et contra heredes transferitur
 l. hereditaria ff. de bonis authoritate iudicis possi-
 dendis, quae cum ita iure antiquo pederent Paulus
 J. C. in d. l. centesimis. dubitavit utrum valeret stipula-
 tio cuius dies centesimus annus erat: monebat rationem
 dubitandi, qm nemo ultra centum annos vivere p. sum-
 tur l. ult. C. de sacrosanctis Ecclesiis, et cum infans stipula-
 ri n. possit l. i. in prin. ff. de obor. in effectu ex illa sti-
 pulatione centesimis habendis dari, actio incipiebat ab he-
 rede stipulatoris et contra herede p. missoris. q. illo tempo-
 re n. erat p. missum l. unica. C. ut actiones ab heredi-
 bus et contra heredes. Cui difficultati Paulus occurrit dicens
 q. p. obligatio est q. in diem differat. Solutio: quibus
 obis figit p. tem obligationem oriri ex stipulatione
 concepta etiam in diem longissimum, q. et in legato re-
 lictis sub eadem forma docet J. C. in l. fidei. s. i. ff. de
 legatis legati cedat, et seq. Mortua tibi. v. celebrat.
 c. 20. et seq. ubi n. tempus n. possit tollere neq. im-
 pedire naturam obligationis ipso iure, sed d. taxat
 ope exceptionis d. s. placet. s. p. terea just. de exceptis

in diem ff. de conditione indelicti, statim nascit. obli-
gatio et actio, quia creditore agenti ante diem ex-
cludat exceptio. Tandem eadem opinione facit
tunc in l. i. c. ff. de act. et obligat. ubi creditor dicit
cui sub condit. debet. et in l. in possessione ff. ex q. b.
confis. in possess. eat. l. in oil. ff. de iudicij. l. q. in
fraude. ff. q. et a. q. b. ubi creditoribus condicio nolitur
succurrit. p. remedium cautionis, vel p. missionem in poss-
sionem quae solet fieri rei servanda gra.

Haec sunt utriusq. partis fidei comita. Verum aut in
hoc art. videt. separanda esse persona eius cui ali-
quid in diem debet. ab eo q. sub condit., ille n.
sine causa ex contractu sua ex ult. voluntate de-
dat vere creditor dicit. p. obligatione desinit
q. si alieni sub condit. debeat. tunc distinguitur
re, aut n. causa descendit ex ult. voluntate, et
nullo modo dicit. creditor, aut descendit ex contractu
et tunc improprie creditor appellat. Quae con. du-
as habet partes et quoad p. pbat. rex adductis
p. p. p. quoad 2a. ex infra dictis, insoluit. ar-
guitur.

Qua sententia relicta non obstant quae in contra-
ritum adduximus et imprimis non obstat tex. in l.
l. debitor. de reb. sig. q. p. p. dicitur quod
ad effectum exactionis, itaq. qui n. dicit. de-
bitor qui in diem p. p. quoad effectum exi-
ge di. dicit. tunc debitor quoad effectum obligat.
et d. 2a. arguitur ex d. g. si sub condit. relicta
alij solut. p. q. hinc de p. nascit. obliga-
tio et actio p. legato in diem relicto q. tunc p. p.
obligatio ante aduentum diei nulla censet. lege
fidari. 26. ff. de reb. obligat. 6. quasi nulla sit
obstante exceptio. in l. l. quibus idem. ff. eodi-
cto. ideo a legatario ante diem repudiari non
potest. ita Bart. in d. g. si sub condit. cum ann.

in l. his q' h'ent. in prin. ff. de adq. rēda h'eredita
te. Deum in l. l. n. 19. §. de pactis. Costa vbi
§. n. 7. Sed contra hanc interpretat' facit nō
h' obligatio dicit' nulla p'pt. m'g' exceptio-
nis quādo obstat exceptio p'petua, n' d' h'
p'petua. l. creditor de b'or' p'p' l. si n' forte. §.
in debitu, et §. adeo, in l. l. in diem ff. de condi-
t' in debiti vbi p'bat' q' licet computat repe-
ditio ei qui soluit cū haberet except' p'pe-
tuā n' tū competit solvendi q' n' habet excep-
tionē temporariā, atq' ita colligit' n' c'ferri nullā
obligationē cū obstat exceptio temporali, et p' conse-
quens cū agenti ante diem n' obstat p'petua sed tem-
porali exceptio n' ē resolūda obligationē s'ferri nul-
lam p'pter auxilium exceptionis: neq' pot' negari In-
reconsultū in d. l. fidari. quatenus facit mentionem
pacti de non petēdo intelligēdi ē de facto p'petuo
n' d' de facto temporali, quā si exceptio pacti tempora-
lis obstatet p' stipulationē, non c'ferret' nulla
et p' consequens ex posteriore stipulat' agi n' potui-
set, iuxta regulā dictae l. q' bis idem. et q' d'nae con-
sue l'ncratinae circa vna et eādē rem cōcurrere non
possunt. l. o' l. ex p'missione. ff. de alt. et obligat. §. si
rep' aliena. iust. de legat'.

Sed propositae difficultati respondet: q. licet de presenti nascatur obligatio, tñ q. attinet ad simplicem repudiatio-
nem praesens et non futurus status attendit: quare et ante
diem obstat exceptio temporali, n. valet et repudiatio,
in alijs aut materijs in quibus inspicit: dumtaxat, utrum
aliquid debeatur. s. ut in t. de conditione indebiti,
praesens obligatio consideratur ad impediendam quae su-
fficit ad impediendam repetitionem soluti.

Ad 3.º argutū adductū ex d. l. si ita scriptisset.
de legatis 2. ^{l. 1.} q. oba appositā testamentis nō ad
futurū sed ad præsens tempus referunt. l. si ita ff. de

auro et argento legato. Oldradus. consi. 139. Accimus. l. 1.
qq. Et confirmat. ex eo nā si potius tertium bonorum dederit ex
causa dotis nō considerabitur tempus mortis ad con-
putanda bona patris, sed potius tempus dotis pmissae
et eleganter tradit Gamma decisione Lucitana. 103.
Quis in hoc regno Castellae tempus mortis considerā-
dū sit, iuxta tex. in l. 23. Tami: eodē interpretatio
admittit. in contractibus, videlicet q tempus presens
consideret. l. si stipulatus fuerim. §. cū stipulamur.
ff. de verb. Et in re scriptis sedis Apostolicae p quae
applicant. Hospitali legata pia relicta ad incertum
usu, ut p Romanum consi. 169. n. 1. atq ideo Obail-
la, dare sensuere oportet nō comprehendit debitū in diē.
Verū haec solutio nō satisfait ppositae difficultati, qm in
legatis et pmissis in diē presens obligatioē, quis in diē
differat. solutio. Quare rejecta hac interpretatione
lxx. qm illis dōb, dare sensuere oportet, designet. for-
mula actionis personalis, quae ptimebat ad ordinem
et executionē indicij. l. unica. C. de formulis sublati. et
cū in iudicio male agat qui ante diē agit. l. unica §.
ult. in fine. ff. qn dies ususfructus legati cedat. et q ante
diē agit incidit in poenā plyn petenti. §. hodie. iust. de
exceptionibus. ideo illis dōb, dare sensuere oportet.
presens debitū et nō in diē continet. q. pro debito in
diē nō potuit Pretor dictare formulā illā actioni
psonalis. Ex qua nova interpretatione deducit. q si
testator legaverit q sibi Titius debet continetur et de-
bitū in diē, qm supradicta dōba nō referunt. ad for-
mulā actionis psonalis, sed ad id dumtaxat q Ti-
tius debet, atq ita verificant. et ante diē, ppter o-
bligatioē quae nascit. de pnti: qm contrarium in
hoc casu teneant Bonlus et Jasson in d. §. cū stipula-
mur. in prin. Amplianty et adhuc casū decisione
textus in d. l. si ita scripisset. ff. delegati 2. Et pōde-
rant. p hanc suā opinionē textus elegantissimū in l. cum

illud in §. i. ff. qn dies legati cedat. Vbi glab. qd testator
legaverit Titio qd ei pupillus debet, qui mutua pecu-
nia recepit sine auctoritate Tutoris, neq. locuple-
tior factus pbat., docet B. C. legati et nullus mome-
ti. si ad presens debitum testator seniam sua retulerit
q. nichil pupillus debet, nam licet aliqui nataliter
teneatur, ea tñ obligatio natalis familiæ e Doctoribus
Magistro qui orat. et monet, compelli di aut nece-
ssitate n. habet, atq. adeo plerq. n. considerat. a iure.
si testator natalem obligationem et futura solutio-
ne cogitaret, q. magis in dubio interpretandū
e. Legati videt. q. aliqui pupillus soluerit; sed
hic textus nullo mō pbat opinionem Castrensis, quo-
niam debitor et ante diem omnimodo debet. atq.
pupillus n. debet civiliter, q. ius senia Pauli et ja-
sonis ppter eorū auctoritatem fortasse apud Titium
obtinabit.

Ex eadē resolutione infert. 2o n. a veram opinionem
Baldi in d. l. si ita scripserit. Vbi tenet qd si aliquis
cedat alteri oia iura sua n. continent. conditio
nalia neq. in diem, sed q. attinet ad iura in di-
em competentia verior e. contraria opinio, quæ
tuent. Cumanus. Alex. et Jasson n. 9. in d. §. in
stipulatur, Mathen de Afflictis decisione. 359.
aditio ad Romanū vbi supra litera C.

Tandē aduenit qd si nullū aliud debitū prorsus
reperiat. continet. debitū sub conditione vel in
diem, arguto textus in l. fideius q. illoratus. ff. de fi-
de instrumto. q. limitat. tradit Baldus, Imola,
Paulus et Baldus, communiter in d. l. si ita scripserit.

Similiter n. obstat tex in d. l. fideiusfor. §. stipulatur.
ff. de fideiusforib. q. p. q. fideiusfor n. pot. se obligare
in plus q. debitor principalis. l. grece. in §. illud. ff. de
fideiusforib. adeo ut si intercedat in centū q. debi.

tore obligato dimittatur in. 50.; neq. usq. ad coarctatam
quantitate teneat. ut tradunt Accursius et Doctores
in d. s. illud., cum igit. plur. et in tempore intelli-
tur. §. plur. iust. de actionibus. §. fideiussor. iust. de
fideiussoribus. ideo si p. debitore obligato in diem
fideiussor sub condit. intercedat et postea condi-
tio impleat. ante diem fideiussor n. manet obliga-
tus, q. in prior. causam durior. intercederet
Neq. in his terminis obligatio fideiussoris differt
in diem sed vitiat. in totu. ut colligit. ex d. s. il-
lud. b. omnimodo.

Ad q. argumentu. s. iura ibide. adducta p. de-
re in legatariis quibus aliquid relinquit. sub condi-
tione, qua pendente nullo mo. dicunt. creditores,
si. x. dici debeat. ex contractu sub conditione
creditor intelligit. saltem in p. p. Ratio di-
ffae e. qm. iura conditionalia quae ex vlt. vo-
luntate p. cedunt pendente conditione n. transmittunt.
ad heredes. l. unica. §. si aut aliquid sub condit. §.
de caducis tollendis: at. x. spes quae nascit. ex
contractu conditionalis ad heredes transmittitur
quoniam duorum voluntate confirmat. §. ex condi-
tionali iust. de vobis. notat. in. l. quoties. §.
de donat. quae sub mo.: qm. legatariis etiam
pendente conditione caveatur, na. quoties ver-
bitur aliquid p. in dictu. considerabile, et illi qui-
bus sub condit. habet. ex vlt. voluntate, nonne
creditorum continent. et ita p. cedunt textus in d.
l. in possessione. ff. ex quibus causis in possessione
eat. cum alijs supra adductis, ex qua differe-
tia inter contractus et vltimas voluntates quo-
ad effectus transmissionis notabile effectus de-
ducit Balazon de iure emphyteutico. q. 50. n. 44
quae vide.

Tandem n. obstat dictio, mox, quae in fine

Suius legi apponit. q. 2. h. stare p. postea, in-
 ta p. expositione. Accursius in d. l. mox; quia
 stat. textus in l. 1. §. 1. d. l. mox p. postea ff. de actio-
 nibus. sed Fulgencius in p. n. 2. 2. intelligit
 dictione, mox, p. sens et n. futurum tempus sig-
 nificare, ita ut sit sensus, q. h. qui mutuum da-
 dit considerata potentia possit statim repe-
 tere; quae opinio fradet. ex regula tex. in §.
 ois. just. de rob. et ex l. 1. in p. n. ff. de condi-
 tionibus et demonst. et tenet Accursius in l. si
 poena ff. de rob. Contraria t. sententia tenet
 idem Accursius fili. contrarius in l. penultima
 c. commodati Bart. in d. l. si poena. receptus
 ex Ripa in l. ita stipulatus n. 70. ff. de rob.
 Ira qua fuit tex. in p. n. just. quibus modis re-
 contrahit. t. quādoq. hoc ē post aliquod tem-
 poris intervallū ut interpretat. Fulgencius in
 l. 2. n. 5. j. hoc t. Et fuit sententia Panormitani in
 c. ulto n. 13. de p. n. q. sequit. citati p. c.
 uarruniam lib. 3. resolut. c. 15. n. 6. Neg. n. de
 bitor debet venire cū sacro paratus. l. q. dicimus
 ior. ff. de solut. et fuit textus in d. l. 1. §. 1. b. p. n.
 tea. ff. de actionibus. Sed verum ē in hoc art.
 separandū ē contractū commodati à contractu
 mutui, in commodato n. agit. de usu rei quae
 commodat. atq. ita n. pot. statim repeti, sed
 post aliquod tempus arbitrio iudicis deservit
 l. 1. q. iurari nos et n. desipi alieno be-
 neficio oportet, et ita p. dicit textus in d. l.
 in commodata. §. fient. at v. in mutuo in quo
 agimus de transferendo dominio eo translati
 statim competit repetitio, debitoribus n. suffi-
 ciunt hic miserationis qui eide cedunt. ad
 solvendū. l. debitoribus ff. de re indicata. in qui-
 bus p. dicit textus in d. l. q. dicimus ff. de solut.

Neq. contrarius placet in f. p. i. q. i. q. i. quibus no-
di recontantur. q. d. dictio, quadoq. stat ibi q.
quadoq. ita est creditor quadoq. voluerit
posse rem mutuatam repetere. Atq. ita solent
textus in hac lege p. ad laud. Beakthapburgi.

Ad legem Secundam ff. de rebus creditis.

Docet Paulus q. mutuum datur receptum in eadem
speciem q. d. datur, sed idem q. n. alioquin com-
modati et aut depositum: quae sententia difficultatem
patit. nam licet a p. i. parte conveniant ut eade
species restituatur. n. h. necessario resultat contractus
commodati aut depositi, sed pot. resultare et aliis
pignoris, precarii, locationis, vel in nominata, q. n.
orb. i. contractibus agit. et de restituente eandem rem
q. n. Quia difficultati tandem h. supleno ad legem
q. d. commodatum vel depositum aut alium contractum re-
sultare si a p. i. causa fuerit ut eade species restitu-
atur. Alij v. dicunt Paulum h. fuisse mentionem comoda-
ti aut depositi: exempla autem n. restringunt dis-
positionem. l. i. §. q. vulgo ff. de vi armata. Admuni in-
feli. stipulatio. 30. in fine. ff. de damno infecto. Sed n.
satis fuit hac solutio quia dictio, alioquin, qua h. l.
vult. seq. illa q. d. commodatum aut depositum,
n. fuisse adiecta loco exempli, sed potius in iustifi-
catione et doctrinae. iuxta tradita p. Bart. in
l. i. u. ff. de edict. et demonstr.

Quare h. i. interpretationibus, reiectis Aliisq. h. i. 2.
q. d. q. si tibi centi aureos mutuos dederis ea lege
et edite ut cor de michi in spe restituas talis con-
ditio aperte oppugnat substantiam mutui, atq.
ideo contractum in aliam speciem reformat et tra-
nsfert arguto lxx. in l. in manu lata. §. ulto ff. de con

tradenda emptione. l. i. in fine. ff. mandati. l. ubi ita
 donat. ff. de donat. causa mortis, et in contractibus
 commodati aut depositi propriis accedant ad
 contractum mutui, et in similibus, facilius fit
 transitus resultat commodatus aut depositum
 quod adiecta conventio de restituenda eadem re in
 specie impedit translationem dominij quae in mutuo +
 necessario desideratur. §. appellata. j. hae lege: erit
 igitur commodatus si dederis tuae utilitatis causa,
 ut si in vino, et oleo, et alijs quae usu
 consumuntur. non consistit commodatus, potest tamen constare
 re si ad pompam vel ostentationem commodetur.
 iuxta tex. in l. 3. §. ulto. iuncta l. sequenti. ff. commo-
 dati. q. si dederis tibi non in tua sed in mea utilitatem
 erit depositum. Neque dicat aliquis contractum depositi
 longe distare a mutuo, cum in deposito non transferatur
 dominium. l. licet. §. rei depositae. ff. depositi. Ex. n.
 quod aliquando dominium transfertur. §. si pecunia non tamen
 species, neque in sacro signata sed ad numerum
 deponatur. l. in nave lauphei. §. si idem iuris. ff. depo-
 si. l. de consatione. §. i. l. Linius. 24. ff. depositi.

Sed adversus hanc solutio. Illustrati sunt per do-
 ctorem Bart. l. n. q. ubi addignoscendum quod con-
 tractus resultat, in hunc modum distinguit; aut. n.
 non transfert dominium, et agit inter partes, ut eadem
 species restituatur. et tunc praestatur causa eius
 totius resultat depositum. l. i. in prin. ff. depositi.
 Si vero datur ad certum et determinatum usum re-
 sultat commodatus, si vero ad usum incertum et in-
 determinatum resultat precarius ut tradit Au-
 gustinus in l. si in commodato. §. si aut. §. 60. in officio.
 ff. commodati. et in l. i. ff. de precario, doctores in
 l. 2. c. commodati. si vero inter partes aliter fuerit
 ut transferatur dominium, et res aliqua datur adie-
 cta conditione ut eadem restituatur. docet Bart.

31
resultare contractus innominatus, qui pertinet ad il-
lud articulum docet deus. l. natalis. §. 1. ff. de proxi-
m. vobis. et dicit recepta sententia Iuribus Iunior
l. 22: per qua facit textus in l. si tibi area ff. de
prescriptis vobis. vbi docet I. C. q. si tibi area
cedero et ibi domus edificet, et edificij parte
michi reddas resultat contractus innominatus
ex quo nascitur actio prescriptis vobis, quod pa-
ctio adiecta mutuo de eadem re restituenda
non debuit transfigere contractus mutui in como-
datum vel depositum, sed potius in contractum inno-
minatum. 2°. confidero, non aut huiusmodi pactum
de eadem re restituenda continet aliquid contra na-
tam mutui, aut aliquid contra eius futuram: si pri-
mus admittamus succedit regula, quae quae sunt na-
turalia alicuius contractus possunt per pactum alte-
rari. l. pacta conuenta. ff. de contrahenda emptio-
ne: fit exemplum ad naturalia contractus emptio-
nis et venditionis pertinet ut praestetur cautio
duplae, quoties venditur res pretiosa. l. empto-
ri. §. 1. q. aut diximus. l. 2. ff. de evictionibus. con-
stat aut talem cautionem pertinere ad naturalia
huius contractus, quod licet a partibus nichil ca-
veatur de cautione duplae, venditor tamen in
duplum repromittere tenetur. d. l. emptori. §. 1. li-
timo, et tamen per pactum fieri potest ne cautio du-
plae praestetur. d. l. pacta conuenta. in p. p. ff.
de contrahenda emptione. atque ita probatur alterum
posse ex conventionione partium illa quae sunt de natu-
rali contractus, quemadmodum et per contrarium potest pactum
naturam contractus excedere. §. 1. si cautum
proponatur ut cautio duplae in fideiusso-
ribus praestetur. dicitur hoc pactum supra naturam co-
tractus quod venditor non tenetur satisfacere, sed sutorat re-
mittere d. l. emptori in prin. l. penultima. c. de vobis sig.
quem

23

quemadmodum et pactum per quod commodatarius recipit in
se periculum casus fortuiti, dicitur §. natam contractus
ut notat eleganter Baldus in l. 1. n. 2. C. commodati.
Sed deas conventionem adiectam de eadem re resti-
tuenda esse contra fidem mutui tunc magis constan-
dum videtur contractus valere et pactum rejicien-
dum, iuxta textum in l. cum precario. ff. de precario.
b. nulla vis huius conventionis ut domino invito
rem alienam possidere liceat in alijs iuribus per hac
per citationem Curtili iunioris in tractatu de feudis
p. q. b. n. 22.

Sed non obstat supra adducta quod ad periculum et al-
ciati huius Bartoli sententia non est quatenus docet
resultare contractum innominatum. Neque contrarium per
Bartoli textum in d. l. natam §. 1. quod facit quod agitur
inter partes ut detur aliqua res diversa ab ea
quae praestatur ut colligitur ex illis verbis, quod non pla-
cet permutatione rerum emptione et, nos vero legi-
mur quod apponit pactum de eadem re restituenda
Neque obstat textus in d. l. si tibi arge. quoniam ideo
resultat conventio innominata, quod conditio ad
recta de super imponendo edificatio et ordinanda
per eundem erat contraria commodato et depo-
sito nam cum edificanti per mercedem parum eiusdem
rei accederet non potuit resultare depositum
quod debet esse gratuitum. l. 1. §. si vestimenta ff. de depo-
siti et cum ex lege conventionis artifex edificare
teneretur, aliquid ita formam rei mutare non potuit re-
sultare commodatum, quoniam commodataria non per-
mittit mutationem formae, quae neque usufructua-
rio conceditur. l. repeti. in §. ulto. ff. quibus modis
usufructus amittitur, quare Curtilius Iunior h. c. d.
tenet Bartoli sententiam periculis, quoniam subiecta ma-
teria non patitur ut resultet contractus nominatus
tamen, et contra Bartoli expediret, quoniam in contractu

25
dotis dantur re marito absolute matrimonio
titulantur et tunc resultat contractus dotis qui est
nominatus iuxta doctrinam Bartoli in l. unius
gentium in prin. n. 2. ff. de pactis. Barlosa in rub.
ff. soluto mati. q. p. n. 39. et sequenti. Hanc Alciatius
Micha aut in hoc articulo probabiliter resolutus videtur
ut separamus conventiones gratuitas a conventioni-
bus respectivis, nam si voluero tibi centum aureos
mutuare adiecta lege ut michi eorundem in specie
restituas, constitutum erit resultare contractum
commodati, aut depositi vel aliam gratuitam
conventionem quae propriis adiectum et intentio-
ne constitutum accedat, quoniam non potuit resul-
tare mutuum propter adiectam conditionem de ea-
dem specie restituenda. si vero voluero celebrare
aliquam conventionem respectivam quae non potuit
resultare propter conditiones adiectas, tunc iux-
ta praedictam materiam aliquando resultabit contractus
nominatus, aliquando vero innominatus.

Atque huic resolutioni obstat textus in l. Titius
ff. de praescriptis verbis. ubi contractus mutui trans-
fuditur in contractum innominatum. Quia patet in specie
illius legis non constituisse quod partes volebant perficere
conventionem gratuitam, ut colligitur ex fine textus
ibi quod ipsum in et causa pecuniae creditae excedit.
atque ideo Africanus interpretatur celebrari contra-
ctum innominatum, quoniam hoc et verbum et intentionem
contractus erat magis consentaneum. Notan-
tem loquimur quoniam constat quod voluerunt celebrare
conventionem gratuitam atque cavebat ut eadem
restitueretur resultat contractus depositi vel alia
gratuita conventio quae praeferat proximam inten-
tionem partium atque ita videtur diffinitur ex d. l.
Titius quae eleganter explicat Cuius in d. tit. 8. ad
Africanum pag. 193. Cui adde notata per Jassonem

• lationi, quae in id inneta e ut reliquas conventiones
confirmet. l. stipulatus e. conventionalis. ff. de obli-
oblig. alias. n. stipulatus. sine causa interpositae
obstat exceptio doli mali. l. 2. §. circa. ff. de do-
li excepte. Q. 2. eodem p. adducit doctrinam Bar-
toli in l. natalis. §. si si facio. ff. de praes. ubi ubi
Bart. docet contractus innominatus non esse dignos-
cor a modo mercedi, neq. a modo exequendi, sed
potius habere duplicem speciem, ita ut unus et id-
contractus ex p. dantis pertineat ad illu art-
iculū de ut facias. et ex p. recipientis redimat.
ad illu articulu facio ut. das. Neg doctrina
sine effectu manet q. licet in ceteris conventionis
mibus innominatis accommodet. alio p. praescrip-
tis ubi: tū controuersi iuris utru p. illo con-
tractu facio ut. das. computat eodem actio p. praes-
cripti ubi, an. sit reuocandi ad act. de
dolo iuxta difficultatem doctrinae J. l. in d. l. na-
talis. §. si si facio. Tandem haec p. considera-
aliam traditione doctorum quae resoluit q. si quo-
bita, pecuniae et valor rei quae p. alia re
praestant. omnino fuerint aequales, ita ut unus
alium non excedat resultat contractus nominatus re-
pectu rei, quae cu alia commutatur. Vlt. docet
Alciat. n. 30. Conar. lib. 2. resolut. cap. n. 9. et alij
autho. citati p. Simili in rub. l. de re iudicata ven-
dit. 2. p. c. 2. n. 3.

Propt. quae videri fulgetur et Rana. h. n. sem-
de intelligit sententiam Bart. p. denda q. contractus
sibi ad invicem repugnant ut. mutuum, et como-
datu, q. in mutuo requirit. translatio domi-
nij atq. rei commodatae dominium retinemus, et
iuxta hanc sententiam p. dicit. Ita J. l. h. alioq.
commodatu erit, aut depositu quae necessario ex-
cludunt concursu harum conventionu. et facit textu

in l. si anfillam. ff. p. pro. b. neq. idem p. pro et clam
retinere potest. Dixi contractus fieri compati-
biles, licet ex uno et eodem facto plures resultare
possunt. arguto tex. in l. siq. ante in prin. et in §. 1.
ff. de adq. re. ff. b. ubi q. possidet. Et facit tra-
ditione ad in d. §. p. nunciat. ubi contractus ve-
ditionis concurrunt ad stipulat. q. sunt conve-
nienter compatibles.

Item p. opinione Fulgorij expedito tradit. dicto-
rum in l. in bonae fidei et in l. petens. C. de pactis, qua-
tenus docent q. licet pacta adiecta in contractibus con-
tractibus bonae fidei censentur pars eiusdem con-
tractus. l. si de p. ff. de cont. empt. l. lecta. d. si. di-
cendum j. hoc ita. tunc ipse pactum p. se considerat
dicit. contractus in nominatus iuxta tradit. Accur-
sit l. 1. scholio magno. in ultimis. ubi ff. de oct. et
obli. quam dicit singulare Bal. in c. quintanalis
de iure iurando. idem Bal. in rub. et in d. l. petens.
n. 57. et sequenti. Paulus in l. legem C. de pactis atq.
ita idem negotium cadit in diversis speciebus contract-
uum. ut si considerat Fulg. et Alex. n. 2. Bigli-
n. 2. et dicit receptum. Aliat. n. 13. nam q. adijcit
pactum n. resultant duo facta, sed uno dumtaxat
factum calificat. ad oia uno contextu sunt argu-
to. tex. in l. cu. anteq. C. de testa. et si considerat
Bene. l. lect. n. 4. et 2. l. ubi n. 3. et 3. n. 6.

Sed contra hanc sententiam Fulgorij et Rom. facit
tex. in d. l. 1. §. q. si re. ff. de positi et in d. l. idem §.
siq. titio. ff. de mandat. ubi p. bat. q. licet contractus sint
compatibiles, uno dumtaxat conventio et n. plu-
res resultant ut si. considerat Bigli. n. 6. et alij
citati p. Curtius Juniore n. 4. Sed h. q. supra di-
cto iura n. conveniunt opinione Fulgorij q. in illis
legibus agit. ubi concurrant contractus mandati et de
propositi vel contractus mandati et muniti qui inter se p.

incompatibiles, propter qualitates contrarias eis de in-
heretibus atque ideo concurrens harum conventionum non
admittit: quod in mutuo et mandato probatur. ex eo
namque mandatae periculum pertinet ad debitorem
in factis domini. l. in cendit. l. si certum putat.
atque periculum rem mandatae non pertinet ad manda-
tarium nisi custodiam rei mandatae vel merces
de reiciat. l. eni. q. 19. §. ult. in fine. ubi eleganter
notat Bart. ff. de furtis. et ex eo deus cedit quod lucrum
et alienum a natura mandati, quod ratio non patitur. ut
eius sit lucrum, cuius non est periculum. l. si cui. §. 1. ff.
commodati. Quod vero attinet ad mandatum et
depositum probatur. ex eo quod depositarius solus tenetur
et dolo quod erat absconditum enim quod gratia alterius
re custodienda precipit eam rem culpare. §. pro-
terea et i. iust. q. 6. in re cedat. l. contractus
23. ff. de reg. iur. l. si int. cent. §. nunc videndum.
ff. commodati vel de lata culpa et de soluta
negligentia quae dolo comparatur. l. quod nemo ff.
depositi atque mandatarium dolum et culpam pro-
stat d. l. contractus. adeo ut et de amissione
culpa teneatur. l. a procuratore. b. oem. ubi notat
Salicet. l. mandati. l. in rem data. in 2. p. b.
ex alto off. l. procurator. l. in procuratore. l. ad.
l. et notat Buarum ad tit. de mandati. c. 2. ex quibus
probat. mandatum et depositum habere circumstantias incom-
patibiles.

Sed in proposito difficultate facit quod mandatarium exemplo
depositarii dumtaxat dolum prestare tenetur quae sententia pro-
detur per textum in l. si fideiussor. 29. ff. mandati. b. videtur dolo
dolari: dissoluta non negligentia prope dolum. ubi 3. l. qui in
fideiussore solvitur quod reus proin cipalis non debuit. Et inq-
uedum ea, ubi dolo aliquam exceptionem omiserit fidei-
ussor a creditore conventus, an 2o. pro ignorantia solue-
rit, ut per casum non habeat actum mandati, 2o. habeat.

quasi debitor tante mādare videat. ut creditori
soluat: idem pbat. in l. si procurator. §. penult. ff. de
to. 2° fuit tex. in l. idemq. 12. et in d. l. si procurato-
rem. §. ult. ubi habet. q. procurator q. aliena negotia
administat nichil amplius praestare tenet. quā
bonam fidem, quā dolo plēnq. opponit. l. credi-
tor. bo. §. lucius. ff. mādati. b. f. q. quatenus res
ex fide agenda esset. l. n. debet. in fine. ff. de dolo.
3° q. hoc p. arget neg. tex. in d. l. fuit certo. §. nūc
videndum ff. commodati, quz pbat in cōtractibus
in quibus dicit. dumtaxat utilitas dantis et n. reci-
pientis, solū dolo praestari n. d. culpa, neq. negli-
gentiam: quare cū mādātū grātia mandantis
dumtaxat suscipiatur n. tenebit. mādātarius nisi
de dolo, et p. consequens potuit mādātū cū depōsi-
to concurrere inter minis, d. l. p. §. q. firera.
ff. depōsiti, q. huius di. contractus n. habet qualita-
tes incompatibiles.

Sui difficultati Bartolus in d. l. ed. q. 14. §. ult.
ff. de furtis. reiecta distinctione glossator. de qua
p. Salicet in d. l. a procuratore, dicens hanc esse ve-
ritatem p. et separando procuratorem ad indicia
et procuratorem ad negotia; resoluit itaq. q.
procuratores ad indicia vel lites quā aliter ne-
gotia aliena suscipiunt quam salario dato vel
p. p. n. solū de dolo et lata culpa, veniunt de-
beni et bestima culpa tenent; ratio ē q. suscipien-
tes aliena negotia vident. affirmare se cū pe-
ritissimos ea p. p. quae necessaria ē ad gē-
da aliena negotia in inditio. atq. ita interpretat.
Bart. decisio. tex. in d. l. a procuratore. l. mādati, ut q. ce-
dat dumtaxat in procuratoribus ad indicia et facit p. hoc
sentia tex. opt. in l. si p. dom. 9. §. Cellus ff. locati. b. q. p. ut
artifex conduxit. l. si p. procurator ad negotia alia extra-
indicialia constituat; tūc Bart. distinguit inter qua

25
locata mandati, nam si exacta opera et diligentiam
desideret q mandati. tenebitur mandatarium et de
culpa lenissima, et quod hanc speciem erit restringenda
generaliter de iure tex. in d. l. in re mandata. Q. manda-
ti. p. senta fuit. tex. in l. si merces. 25. in §. q. colum-
na ff. locati. a quae diligentissimus quisq. obser-
uaturus fuisset. ubi p. bat. locata opera in talia-
di. rebus quae summa et exactam diligentiam de-
siderant etiam contractu locationis propter culpam
lenissimam, quas in eo regulariter sola culpa le-
vis praestetur, qm duarum gra. celebrat. §. q. p. p. p.
just. de locat. d. l. contractus ff. de reg. iur. d. l. si
certo. §. m. c. videtur ff. commodati. g. similiter dis-
citur in mandato, ut si mandatarium teneat. et de leni-
ssima culpa si id q mandati. maxima diligentia requirit
Sed mandati. aliquid q paulino negotio possit expedi-
ri ut si fidet. alicui d. p. p. p. p. ad alium, vel si
mandati. expresse vel tacite ut creditor fiat solutus, in
his speciebus mandatarium dumtaxat de dolo vel la-
ta culpa tenebit. nisi periculum rei vel custodiae
in se recipiat d. l. cuius §. ulto. ff. de furtis. et ita in-
terpretatur. Bart. tex. in d. l. si fideiussor ff. mandati.
ubi tacite delictor videtur mandare fideiussorem ut sol-
uat creditori et si fideiussor solus dolo et dis-
licta negligentia praestare teneat q re mandata non
desiderabat exactam diligentiam sed poterat expediri
paulino negotio: a quae Bart. dist. in multis dis-
crepat. Quam ad h. l. mandati. et in q. h. l. facit
distinctionem inter personas p. curatores, sed inter sp. man-
dati considerata ut supra.

Sed michi in hoc art. contraria sententia videtur. ve-
rior imo q mandatarium indistincte teneat de cul-
pa lenissima ut facta dist. rei mandatae, et ratio
nam hi q suscipit aliena negotia videtur exacta ope-
ra et diligentia mandatori licere, ut colligitur ex hijs

quae eleganter scribit Cic. in oratione p. Sexto Ro-
cio Amerino in haec verba. quid recipi, mandatu-
m si aut neglecturus, aut adhibere commodum coner-
furus est, cui michi te offerre et obstar, recede de
medio. transigam per alium: et observavit elegan-
ter Baldus in prefat. ad l. i. iust. de mandato.
Cona. lib. 2. coment. c. 19. n. 7. voluit probare ex iuribus
per hoc per se adductis, et fuit tex. in l. q. tit. de
off. de neg. gestis.

Qua sententia valente non obstant in contrarium ad-
ducta et imprimis in d. l. si fideiussor. per mandatu. q.
2. q. 7. l. c. in casu illius tex. ideo fecit mentionem
doli, q. 2. per de qua agebat. aut obtinebat do-
lum fideiussoris q. sciens et prudens omisit excep-
tionem reo competente principali, aut ut nullam
eius culpam arguebat. Sed si fideiussor pigno-
rantia solvisset creditorem. Neq. obstat per di-
cas q. si fideiussor potuit scire et cognoscere ex-
ceptionem debitoris competente et non adhibuit di-
ligentiam, potuit in eo culpa considerari; quam
tamen non considerat J. C. quatenus se refert adia-
tione doli: quia hoc non est compellendum fideiusso-
rem, ut inquirat utrum aliqua exceptio debitori
competat, quinimo ipse reus hoc debet facere no-
tum fideiussori. ut docet J. C. quinimo ipse reus in
d. l. si fideiussor in ultimis verbis potuit. n. atq. de
bitum reus probandi certior fideiussore sui fac-
re ne forte ignorans solveret in debitum.

Similiter non obstat tex. in d. l. si pignorat. s. ult.
b. sed et si dolo. et b. aut si lata culpa: q. 2. l. q.
J. C. ad declarate. s. praeceditis intendit expli-
care quid sit dolo facere, ut ex prin. illius tex.
constat, atq. ita non excludit culpam mandatarij
q. aptius colligitur ex verbis sequentibus b. si dolum
intervenierit neq. culpa, non teneberis. Et in fi-

ma q dicit mādatorū dolo et lata culpa tene-
ri n̄ excludit culpā levē vel levissimā, neq con-
trariū pbat tex. in l. idemq. ff. mādati. b. nichil erit
amplius q bonam fidem est. q. p. q licet bona fi-
des plerūq dolo opponat, tū in hac mādā fig. q
mādatorū tenet. oīa facere quae postulat bona
fides in alienis negotijs gerendis, in q bñ nichil ne-
glectū aut declinatū culpa caret ut docet Im-
perator in d. l. in remādāta. C. mādati. Tandem
n̄ obstat reg. tex. in d. h. nūc vidēdū: q. p. q
mādatorū videt: exactā opē et diligentiam
polliceri et ex hac tacita conventionē natā suam
excedit, quemad. excedere potuisset si facta
fuisset expressa conventio d. l. contractus. xpo. sed
haec ita. opt. tex. in d. l. naturalis. §. sed si facio. ff.
de praescriptis. §. ubi. b. et pot mādatorū exacto natā
suam excedere. Adde s. dictū q licet haec
obligatio praestandi culpā excedat natā contractus
um qui celebrat: dumtaxat in gratia unius, iux-
ta tex. in d. h. nūc vidēdū, n̄ tū excedit naturam
specificam contractus mādati. Ratio ē nā ut in
mādato subintelligat: tacite haec conventio de
praestanda exacta opē, rōne unius praestat:
quaelibet culpa, dicēdū ē talē obligationē
n̄ excedere imo accedere ad natā mādati.
Sed adhuc contra Tulgōs et Romanū sen-
tentia considero qd bene p illi adducit: doctri-
na Sini in d. h. p mādatorū: verum n. ē q si verbo
contractus nullā pmissionē in futurū continēat
sed dumtaxat concipiant. in hūc modū, vēdi mi-
hi librum p decem, vendo. sola resultat emptio
et veditio n̄ d. stipulatio ut contra Simō dicit
magis receptū Alex. n. r. et b. late Ripa ex n. 3.
in l. si stipuler. §. ult. ff. de vboz oblig. Pro qua fi-
tentia fuit nā stipulatio ē vboz exceptio qua a
lig

legis interrogatus daturum se vel facturum aliquid p-
mittit. l. 5. §. stipulatio ff. de lib. oblig. plane in
posita spe nulla continet pmissio de futuro, atq-
ita stipulatio n. resultat. Sed adhuc p. sine co-
fiderari pot. q. nata emptionis et venditionis in
eo consistit ut venditor rem tradat, emptor au-
tem pretium solvat in futurum. Exempto. ff. de act.
empti, atq- ita in in contractu emptionis et vendi-
tionis p. obligatio de futuro potest resulta-
re stipulatio quae sequat. eod. de leg. et condit.
contractus cui adiicitur iuxta regulam lex. in l. 1. §.
si quis sub condit. ff. ut legator seu fideicomissor
no. caveat. et in l. si stipulatus. q. d. si. q. n. e. vero.
simile ff. de off. iur. atq- ita docuerunt Socinus in ru-
brica n. 18. ff. de lib. oblig. Socinus l. prima lectura
n. 4.

In difficultate reiecta solut. Ripae ubi §. h. q. o-
bligatio quae resultat ex contractu empti et venditio-
nis in respectu futuri sed praesens tempus, nam penes
perfecto contractu nascit. obligatio reciproca inter
contrahentes a qua postea liberant. p. traditione
rei venditae vel p. numerat. pretij: itaq- tradi-
tio rei et solutio pretij, n. p. lineat ad contractum em-
ptionis et venditionis, sed magis ad distractum
illius obligat. qua contrahentes ad invicem tene-
bant. q. obligat. quae cōsensu contrahent. p. fiat
et celebrat obligatio reciproca et correlativa
n. 20. per futurae numerationis et traditionis
iuxta egregiam doctrinam Bart. in l. 1. n. 22. ff.
de condit. indebiti et pbat. ex prim. h. iust. de obli-
gat. ex cōsensu t. neq- dari quicquid necesse ē. Ex
q. intelligi pretij soluti in contractu emptionis
et venditionis n. e. causa finali, atq- ideo et n. solu-
to pretio n. competit repetitio rei venditae. l. de
actionibus empti. l. in civile. Eod. rei venditae: licet

contrariū servet. in contractibus in nominatis
in quibus competit repetitio causa si sequuta
q. datio vel factū in illis ē causa alterius proinde
et q. d. finalis, atq. ita succedit. Regula h.
in l. 1. §. ult. ff. de donat. et pbat. hanc senten-
tia habet apud Philosophos et naturalis illa dicit
causa finalis quae ē intentione prima, et finalis in
executione. tū apud J. C. illa dicit. causa fin-
lis cuius implendae obligatio incipit ab aliqua da-
tione vel facto. Vg. quoties aliquid dat. ut aliud
dat. vel fiat, quo casu ante dationē n. nascit.
efficax obligatio. l. 1. ff. de re p. mut. t. ex re tradi-
ta initio obligat. prebet; plane si cōsideremus
pretiū quatenus ab initio contractus constituit.
n. pot. subire vicem causae finalis cū sit de fu-
tura emptionis. I. item pretiū iust. de empt.
et vendit. q. si cōsideremus pretiū quatenus sol-
vit. adhuc n. dicit. causa finalis, q. obligatio
solvendi pretiū n. incipit a traditione rei vendi-
tae, sed magis proficit. ab eodē contractu em-
ptionis, q. solo consensu p. fit. atq. ideo pretiū
magis dicit. occasio q. causa finalis contrahi-
di atq. ita pbat. q. in contractu emptionis et ven-
ditionis n. dat. obligatio de futuro.

Sed anteq. hinc dicendam inquirere oportet
cū in contractu emptionis n. sit locus repetitioni p. p.
pretiū n. soluti: quare in contractu locationis re-
ceptū fuerit ut dñs possit expellere Inquilin. p. p.
n. solutam pensionē. l. 1. de locat. l. quare. §. inter
locatore ff. eod. t. cū utriq. contractus tā locationis
quā emptionis nominatus sit. Qui difficultati respo-
dendū ē q. rei venditae et traditae dominium in empti-
um transfert. atq. ideo n. pot. venditor ppter n. solu-
tū pretiū rem vindicare, cū actio in rem n. alijs q.
dominis concedat. l. in rem. l. offit. ff. de rei vendi.

catione. Item si pot venditor agere contra emp-
tore act. psonali, in ea fine ut si rursus reido-
minum tradat q. o. obligationes psonales ex con-
tractu vel quasi contractu nascant. §. sequ. jst.
de obligat. Plane in pposito nullus contractus
precepit rone cuius emptor teneat. rei dominus
in venditore retransferre, sed dumtaxat fuit
celebratus contractus emptionis et vendit. ex quo
competit actio venditori ad petendum pretium. Su-
perius dicta in emptione pcedunt, at v. in locat.
longe aliter res se habet, nam ut dominus q
locavit adhuc dominus et possessione p colonum
vel inquilinum retineat pot eum expellere suo
iure si n solvat pensionem: neq in eam rem
necesse e q aliquis contractus specialis pcedat
qm dñs n petit ab Inquilino ut aliquid ei dce-
bat de novo, sed ut ei n liceat habitare in suo
qm pensionem n solvit quasi id inter partes actum
videat. ut dñs possit expellere inquilin si n sol-
vat pensionem statuti temporibus, et qm hoc
expresse dictu n fit, tñ satis tacite canit videt.
ppt. nata contractui bonae fidei. l. q. t. d. d. d. m.
de negotijs gestis.

Neq obstat q hæc verosimili mens partis et id
siderari pot in contractu emptionis et venditionis
quasi venditor tacite videat. egisse ad emptorem ut
posset rem repetere si pretium n fuisset solutum.
Et n fuisse subintelligendū contractus rone cuius
vnditor ageret ut sibi res de novo daret. q. a
prim. venditor voluit transferre dominium in empto-
rem atq. ideo n fuit supledus contractus, ex quo
sequeret. effectus contrarius intentioni partis, atq.
dñs sine novo contractu ex verosimili mente par-
tis iure suo expellit inquilin ppt. n soluta pensio-
nem. Adde superioribus q ut pensiones domus

Locatae n̄ soleant p̄solui ante v̄su ipsius rei, sed
magis certis q̄busdam temporibus post v̄su inqui-
liri n̄ videt. dñs habere fidei de pensione sol-
uenda quā d̄ p̄m̄. n̄ potuisset exigere, atq̄ ideo
poterit inq̄liri expellere si soluat pensionem
neq̄ in eo locatio a vendit̄ distat, q̄ si p̄bit
n̄ solueret, neq̄ habita fuisset fides de illo do-
minio in emptorem n̄ transiret. §. venditae. jst. de
rez. diuisione: atq̄ ideo potuisset venditor re vin-
dicare, ut igit. in summa dicamus in empte et
venditae: res quae venditur ē causa materialis, co-
sensus ē causa formalis; p̄sona emptoris ē causa
efficientis; obligatio quae hinc inde resultat ē cau-
sa finalis: solutio p̄bit et traditio rei venditae per-
tinent ad solā executionē contractus.

Sed ut reuertamur ad initia nostrae dispu-
tationis contra seniam Sini adhuc doctores con-
siderant q̄ si resultaret stipulatio venditor tenen-
tur emptori et actione ex stipulatu, emptor an-
tem sola act̄e ex vendito maneret obligatus, q̄
respectu p̄bit soluedi ab emptore nulla p̄ce-
ssit interrogatio venditoris, neq̄ subsequuta fuit
responsio emptoris, atq̄ ita n̄ potuit resultare sti-
pulatio in fauorē vtriusq̄ partis, sed emptoris tñ,
q̄ n̄ ē verosimile emptorem stipulatum fuisse
q̄ alterius interfuit, neq̄ ea stipulatio foret ob-
ligat̄ iuxta reg. l. i. stipulatio. §. alteri. ff. de verbor̄
obligat̄, et implicaret contradictionē q̄ emptor
a se ipso p̄bitum stipulatus fuisset. Ex quibus colli-
git. respectu p̄bit nulla stipulationē interveni-
re, et p̄ consequens cū in contractu emptionis et ven-
ditionis obligatio debeat ēē reciproca et incōgrua
videat. ut venditor emptori maneat obligatus et ex sti-
pulatu, emptor aut. venditori sola act̄e ex vendito iux-
ta regulat̄. in l. i. hoc in re. q. vbi. incōgrua ff. de sol-

gari sequitur inter membra oppositae quod nulla stipulatio
nem resultare, qua ratione argumentandi videntur. Ripa
h. n. 3. Alciatus ubi s. n. 31. Baldus in l. de divisione
n. 3. ff. soluto mat.

Quia in difficultate et ratione quae originaliter habet No-
velli h. n. 2. s. 2. lectura n. 3. quod licet stipulatio solus
recipiat interesse stipulantis, et non vniusque partis tamen si ad
iuriam emptioni et venditioni vel expresse vel tacite et
prodest illi a quo aliquid stipulamur ratione conexitatis in
hoc textu in l. si duo patroni s. si quis iuraverit ff. de iure
iurando.

Sed adhuc species. Simi facit tex in d. l. si stipulari
s. ulto ff. de verborum oblig. ubi habet. quod in obligationibus quae
consensu contrahuntur si ad interrogata non respondeat et
partes consentiant. Quis ex intervallo valet quod agatur
per hunc contractum non tam verbis quam consensu confirmari-
tur. quod per argutum a contrario docet J. E. quod in contracti-
bus qui consensu perficiuntur si ad interrogata fuerit re-
sponsum resultabit et contractus stipulationis licet non
adiacant. Verba quae futurum tempus recipiunt. Sed
J. E. in d. l. s. ulto solum docuit quod intervallo responsum
non valet. contractus iurisperitorum quod recipiant
et celebrentur in forma stipulationis, quod licet stipulatio
non possit contrahi ex intervallo l. a. s. quod praesens ff. de
verborum oblig. tamen supra dictae conventiones non videntur. Quod
non ex intervallo per consentiant, nisi si res bene con-
sideret. Quis ex intervallo respondeat. in empti
et venditione resolvenda est in perficiendo contractu vnde
te primae interrogationis, sed magis virtute tacite
sentis qui adesse presumuntur quando ex intervallo re-
spondet, quod tacitus consensus sufficit ad perficiendam
obligationem in contractibus iurisperitorum d. l. quaedam in
terlocutione l. quod ad certum ff. locati l. cum quidam hoc
atque ita notabiliter Alciatus in d. l. a. s. quod praesens n. 10.
2. constituit discrimen inter exceptionem verborum

nam si verba referantur ad fidem consensu resultantem
pro et venditio; si vero referantur ad fidem pactitionis re-
sultat et stipulatio, et tunc verba ad fidem consensu
referuntur, quia dumtaxat conveniunt pro tempore
quod vendi michi libris quod decem. vendis. hoc autem
ad fidem pactitionis, quod ad futurum tempus refe-
runt. Sed si dictum fuerit michi vendenti sthi-
cum promittis decem, quae distinctio colligitur ex textu
in c. i. de sponsa duorum: quia supposita dicendum
est arguitur a contrario sensu interminis d. l. si sti-
puler. §. ulto. ita est colligendum quod si in contractionibus quod
consensu perficiuntur ad interrogatum respondeat. in
continenti et verba absolute pretij vel mercedis
in futurum referantur resultant contractus sti-
pulationis et venditionis, atque ita Ripa de re. q. 26.
de mente Alex. in d. §. ulto.

Ex quibus deducit: ad huc in difficili est illud arti-
culum utrum ex uno et eodem facto plures contractus na-
cantur. In quo relictis aliis traditionibus consti-
tuo quod si per a primo intendunt celebrare aliquem
contractum quod ex post facto alius diversus
contractus possit resultare, ille dumtaxat videtur
celebratus quem parte a primo voluerunt, in con-
tractibus n. rei initium spectandum est. l. si filius fam. §.
de verborum oblig. l. usus fructus. 26. in fine. ff. de sti-
pulatione servorum, quae tradita ante statum in d. l. u.
§. idem Pomponius. ff. de depositis. 6. Quia hoc est per contra-
ctus, et facit regula typ. in l. si quis neque causam
j. hoc. 6. itaque est habenda consideratio eius quod
ex post facto contingit, sed quod a primo in conventionem
deducit. Quare si mandaveris tibi ut rem meam
acceptam a Titio custodias et tu receperis, etiam
todicen n. manes obligatus actus depositi, sed so-
la actus mandati, quod hic fuit per contractus videtur
et j. l. in d. §. idem Pomponius: resultat quod non

datum habens et custodiae legendi. ab initio
 intentio prout ad diversos contractus dirigatur
 nec sit necesse quod aliquando ex post facto contingat
 tunc unum et idem negotium cadit in diversos
 contractus et ita praedit et intelligit. tex. in d. l. 1. ff.
 de donat. et in d. l. 2. c. de pactis inter emp-
 torem. Quia in hac spe cum plures contractus simul et se-
 mel nascentur. si possumus dicere ad i. c. in d. l. 1. illi
 proponimus quod una ex pluribus fuit per conventionem, quia in
 his quae sunt continuae vel unice contractus nichil
 videtur prius aut posterius. l. q. d. ff. de pecunio le-
 gato. Neque supra dictis obstat tex. in d. l. si remu-
 nerandi. §. apud Julianum. ff. de mandatis, ubi patet ma-
 datum esse et ad actum mutui, quod per se illius
 tex. demonstrat celebrari. mutuum, quod a se autem
 receptum fuit pecuniam ex lege ut illam pro pecunia
 periculo feneraret quod est proprium mutui. Cum autem
 si creditur petatur atque ita unum negotium resultat, et si
 duplex: neque contractus mandati concurrent. mandatum
 respectu pecuniae creditae, quod creditum fuit et rei-
 ciens omnes usuras duo solvere et si plures fenera-
 re potuisset ipse lucraretur quod est alienum a nota ad-
 dati ut probat tex. in d. l. 1. Item infra ff. de pro-
 criptis verbis quia d. l. 8. ad Africanum. pagi-
 na 194. Neque obstat quod l. 1. ait et si pecunia
 recepta fuerit etiam actione mandati si erat pro-
 curator generalis quod non est intelligendum de omnibus
 qui mandant actum mandati repetere posse pecun-
 iam creditam, quod ad illam condicendam solanda
 tunc actio ex mutuo. interpretor igitur actionem
 mandati competere si procurator fecit quod debu-
 it, vel facere oneravit quae debuit et si si fene-
 ratam pecuniam a debitore et lapsa termino
 non exegerit vel semel exacta sursum alijs ique
 idoneis nominibus non collocavit quod facere tenebat.

18

iuxta legē commentum, in quibus speciebus respec-
tibus obligationis duntaxat actione mada-
ti tenet: procurator generalis ad solvendum debitu
usuris cumulatim addit. D. C. quemadmodum solet mada-
ti teneri debitor qui creditorem sui negotia gessit:
quae ratio est referenda ad decisionem textus op-
timi et singularis in l. qui sine usuris. ff. de negotiis
gestis. Quam interpretationem tradit Cumanus
lib. 7. comment. c. ep. 12. in fine et sequenti.

Ex eisdem verbis magis l. 1. §. 1. recepturi eandem
speciem quam dedimus comparat: Item Aronis de
qua agit Accursius h. scholio 2. ubi in contractu mu-
tuo non posse fieri solutio in eadem re vel specie, quae
ab initio mutuata fuit, iuxta sententiam opinionem non
precludit, si creditor sponte recipiat a debitor
eandem speciem quam mutuavit, quod voluit cre-
ditore aliud per aliam rem solvitur. ut colligi-
tur ex text. in §. mutui datio. in fine. §. hoc text.
et hanc legem, et docet Imperator in l. p. p. p.
causa. C. de revocanda vendit. quod non est
per aliam solvitur. consentiente creditore non
contractus in ipsa executione et solutio ver-
sat: qui dicit. datio in solutio et comparatur
emptioni et venditi. l. si p. p. C. de evictioni-
bus. l. libera. C. de fidei sententia, et interlo-
cutio. cum in iud. licet res eiusdem bonitatis
solvat: et dicitur. Atque eadem rem non posse solvi
in iure creditore, cum non hoc sit proprium et notale
huius contractus, ut idem in genere reddat: non
est in specie tanta quaedam conventio ex natura
contractus alius deducit. de eadem specie non res
titulata quae debeat impedire talem solutio-
nem si interpositus expresse ageret ut eadem species
non solvatur. nemo dubitaret expressam par-
tem conventionem esse observanda, cum ergo tantum

in p[ar]te n[um] 5. et n[um] 6. disoluit. Cuius aut[em] Juni
on Rex n[um] 11. q[ue] licet de rigore et subtilitate
iuris n[on] possit solui eade[m] rex in obligatio
ne generis, t[ame]n de equitate valet solutio
iuxta textu[m] sic intelligi q[uo]d d[icitu]r in liqui dec[retis]
6. Stichum q[uo]d de solut[ione] et docuit Bart[olomeus] in
d. 1. §. Stichum n[um] 1. ubi resoluit q[uo]d si co[n]tra
rant duas causas iuratiuam de equitate
poterit solui seruis qui aliqui fuit in domi
nio stipulatori, ut p[ro]bat[ur] in d. 1. §. Stichum.
Qua[m]diu interpretatio et confutatio affe[ct]u diui
nat. Quare Sarmiento in d. 1. §. Stichum n[um] 2.
sequitur Papinianus sententia[m] intelligit in
obligate generis regulariter in p[ar]te p[ri]ma
q[uo]d aliqui fuit in dominio stipulatori. Ne
q[uo]d obstat ex in d. 1. §. Stichum. que[m] interpretat[ur]
an p[re]cedere in stipulationib[us] conditiona
lib[us], qualis in illa t[er]m[in]e ex h[is] q[ui] s[em]p[er]
n[on] reliquerit dare sponde[re] quare coll[igitu]r
gatio co[n]ditionalis, argu[men]to textu[m] in l. Stichum
qui dicit §. de leg. 1. Regula stipulatio[n]is dicit
Marcellus in d. 1. §. Stichum in fine, atq[ue] ita
p[re]cedit regula[m] q[uo]q[ue] docet q[uo]d in stipulat[ione]
conditionalis n[on] habent locu[m] regula[m] iur
peditivae ut p[ro]bat[ur] in l. ex istimo d[icitu]r aut[em]
hoc verum n[on] e[st] §. de iur[is] obligat[i]o[n]e
Sed haec solutio n[on] satisfecit p[ro]positae di
fficultati q[uia] obligatio quae resultat ex mu
tuo n[on] e[st] co[n]ditionalis, sed p[re]sens atq[ue] p[er]
ra. q[uo]d regulae impeditivae et in p[ro]posito
p[re]cedere debent: item neq[ue] ex hac solut[ione]
tollit[ur] difficultas ex d. 1. §. Stichum, na[m] licet re
latiuu[m] qui, adiecta certo corpori faciat
conditionem d. l. Stichum qui meus erit. In
obiecti corpori incerto sola demonstratione

dedimus: quibus apte probatur rem deductam inco-
tractu mutui, vicem pecuniae obtinere, igitur
re de qua agimus sic statuedum est a primo
non potest celebrare expressa conventio ut idem
in specie restituantur, expressa facta tamen solvi potest.
Nunc obstat ratio initio huius considerationis
adducta per sententiam Azorij. quod fuit in favorem
creditoris introducta fuisse ut teneretur
restituere eandem speciem, ita non facilius rem
mutuatam in usus suos poterit convertere
quare poterit dubitari pro non veniente
iuxta regulam textus in l. penultima c. de pae-
tis et idem quod recipit in specie restituere.
Diversimodum tamen servaretur si ab initio expressa
conventio fuisse ut nullo modo debitor red-
deret quod accepit, lex non conventioni obser-
vanda fuisse.
Consequenter, proxime accedit difficultas que-
ritur unde pactum adiectum contra substan-
tiam mutui vel alterius contractus vitietur
an non vitietur et recindatur. atque prout in
l. ulto ff. de usufructu habet. ex lex in l. p. p. p. p.
cet, quod si legat. usufructus deductus usu in
usu aut fructus decet. 2° hanc per se per
lex in c. ulto de codicillis appo. ubi habetur ma-
trimonium non valere si adijciatur coactio con-
tra substantiam actus, id est aut adjecta con-
matrimonij. Sed hanc contra hunc tenet si ge-
neratione per vitaverit, oppugnat bonum
quod illud sit adulterium tradiderit
et contra bonum fidei, et tamen illa coactio
donec aliam se completiorem inveniatur.

contra vinculum induratum matrimonij ut do-
 cet. B. August. in c. de. 27. q. 2. et p. q. t.
 Conar. de sponsalib. 2. p. c. 3. §. 1. n. 1. 3. phae
 p. facit tex. in l. ubi ita donatum. ff. de dona-
 tionibus causa mortis. Vbi siq. mortis causa
 donaverit ea lege ut nullo casu renouet.
 2. valet causa mortis donatio; sed p. ut. do-
 natio inter vivos; qua et rone dicitur 2. ubi
 donat. inter vivos adiecta coedit. ut semper
 usq. ad mortem renouari possit actus, vale-
 bit tanq. donatio causa mortis; idem p. bat. ex.
 in l. Tertius. ff. de praescriptis, ubi; ubi pacta
 apposita contra nata mutui contractum tras
 p. dicit in conventionem innominata p. ut opt.
 tex. in l. ad manum facta. in p. ult. de contra-
 ctibus empti. ff. hanc sententia confirmatur ex
 doctrina Oldradici conf. 169. Alberici in
 rubrica. C. de donat. colna in q. docent, q.
 si in feudi coessione opponat. pactum ut
 dominium directum transeat in recipientem
 2. valet concessio feudi, et actus translati-
 tur in donat. Tandem phae p. considero
 q. cuiuslibet dispositioni magis repugnat pae-
 ctum contra illius substantiam, quod impossibilit. co-
 ditionis ut apte colligit. ex d. c. ult. de condi-
 tionibus appositis. Cum igit. conditiones im-
 possibilis p. p. t. defectu consensus vitient
 contractus quibus apponit. l. n. soln. ff. de
 act. et oblig. 2. fortiori dicitur videt. de-
 ficere consensus quando apponit. pactum
 contra substantiam actus, et p. consequens actum
 corrumpit ad consensus sit substantia cuiuslibet
 actus. l. c. §. ult. ff. de pactis. et ubi substan-
 tialia deficiunt actus valere n. possit. l. 1. §.
 si q. ff. de rebus oblig. Quae inra et alia

in huius rei confirmatione adducit Curtius
Iunior in tractatu de feudis. 2. p. q. 6. v.
7. et 8.

Sed in contrarium imo q pactu contra
sententiam debeat rejci et vitari sicut patet
in l. 1. §. permittit ff. de positi. et in l. 1. ad precatum
ff. de precatario et doctrina qd celebris in e.
collo. ubi reuocatur de purgationibus in l. 1. et
traditio doctorum de qua p Conar. in rub. dity.
lib. 2. p. n. 9. quatenus docent p testamentum
tunc inuatum posse p 2° reuocari iuxta rationem
textus in l. sequitur in prin. ff. de leg. 3. qd oib. p
tunc q pactu reuocabili adijciatur conditio
tunc de n reuocando, actus valet et conditio vi
tiatur. 2° in eandem sententiam e lex in l. sed si
defunctus. 4. xi. sed si usufructu. de usufructu
habitatione ubi Paulus J. C. ex Aristonis se
dentia scribit q si legato usufructu usus ad
mat. nulla erit ademptio, q sententiam di
cit ac benigniora, qui usufructus in d. l.
q sententia. §. ulto. quae pime antecedit de
iustis, q si usufructus legat. deducto
usu, legatum manet inutile. 3° p eadem
p. facit tex. in l. 1. §. 1. si ff. si usufructus p
tetur. ubi habet. q si testator legat usufructu
tu iter adimat inutilis e ademptio, q usufructus
legatus administrari eget. q usufructus
tetur in l. 1. ff. de adimendis legatis. q
eadem p. sententia sententia in auth. in
grefi. l. de sacrosanctis ecclesiis, q docuit
q in pessione religioni adijciat. pactum
contineans reservationem bonorum valet pfectio
et pactu rejci. q sententiam apte pbat Alex
in l. 1. ubi qui clerici vel monachi. et sententia
tio J. C. in l. liber homo. in fine ff. de adquirendo
res.

rex dominio. C. magis qd fuerit qd quid
 censetur et qd. feriam sequit. Bartolus
 qd. antea in ius. adhibetur. dicit in
 q. referentur bonorum pot. fieri p. priam. ro-
 bi. et p. priam de ditione. nec fign. dicit
 p. priam religioni. item michi liceat in domo
 p. priam ut et. p. priam habitare. reservatio
 accipit p. priam modi. Si vero religione p. pri-
 atur sub condit. si ei morietur libera bonorum
 reservatio p. priam conditionis accipitur. atq.
 in p. casu dicitur. Bartolus. Valere p. priam in 2.
 conditionat. et ratio dicitur in ius. qd. conditio
 sup. p. dicit. l. cadere dicitur. ff. de testat. l. 1.
 modum aut. et sup. p. dicit. qd. in modo h. in p. dicit
 legatu. vel datum restitui. fit. l. q. b. dicit,
 q. terminus de condit. et demonst. antea. cui re-
 lictu. C. de iudic. videtur tollenda. l. 1. cum
 alij. C. de donat. quae sub iura. atq. ideo si re-
 servatio bonorum fiat p. priam modi p. priam ma-
 net valida et pura, et modus quasi obnox
 aliquid impossibile vitiat, et Bartolus. h. de
 poterit confirmare. ex alia dicit. quae fit in-
 ter condit. et impossibile, et inter modum impossi-
 bile, nullo modo conditio impossibili, vitiat et contra-
 ctu. d. l. n. solu. de act. et obligat. modus tamen
 impossibilis non vitiat sed rejicit. h. de donationibus.
 ubi notavit Accursius. C. de transactionibus, et
 sentit. citat. ibidem p. Henricum. de consensu in
 c. c. b. n. 13. de testamentis. disputat Baroni-
 ento. lib. 2. de testat. c. 3. n. 6. in p. dicit. Et
 tandem p. eadem sententia facit tex. in l. p. priam. l. dicit
 p. priam. l. 1. ff. de p. priam. ubi p. priam qd. p. priam
 de restituenda eadem re in genere p. priam do-
 minij transfert. dominus in contractu de p. priam.
 Pro resolutione huius qd. p. priam dicit. p. q.

in contractibus quaedam pertinent ad futurum, alia
vero ad nunc, et alia tandem accidentalia sunt.
Ad futurum pertinent quae actu aliquo agitur, effi-
ciuntur, et perficiuntur. l. obligatio non futura. ff. de
actionibus, et oblig. explicat Baldus in l. i. c. 2.
l. de sacrosanctis Ecclesiis. De quibus in
contractu emptionis et redemptionis, pretium de
futura actus, ex quo deus cedit quod habet pactum ex inter-
uallo positum per quod augetur praecedens obligatio in
procedendo, continere neque proficit ad solvenda
obligationem, tunc pactum per quod augetur pretium, non
auget et sufficit ad solvenda obligationem,
quod emptionis futura consistit in pretio. l. quod
convenit in 2. ff. de contrahenda emptione, et
sicut ante factam traditionem possunt partes ad
tractum accedere. l. empt. ff. de pactis, et in l. 1.
c. qui licet ab empt. de iudic. ita et eodem
modo possunt pretium augere, nam et possunt
totum tollere, cum et respuerit. c. de
Emptione autem contractus adnata quod
nata conventionis nihil aliud, quam dicitur,
ducta a propria eius specie, et eleganter docuit
Baldus in l. 1. c. 2. l. commodat. De quibus de
anima bona tempore die redditat. l. vincta. §. et
aut ubi §. ex parte. De re uxoris actione, per-
tinent ad nunc, datus ex quo deus cedit, quod si
hinc pactum fuerit, ut post die deus reddat,
et postea paciscatur, ut deus ei reddat, restitui-
atur tempore lege civili prescripto, valere de-
bet id pactum, nam licet mulier non possit facere co-
ditionem, datus deteriora, quod si pactum sit, ut
debito tempore deus ei reddat, magis praesentia
natae ad quam per hunc regressum deus reddita
videbitur, quod deterior illius facta conditio est, per
hanc. l. c. in l. firmus. §. pactus ne peteret. de puto

2. reditore vel propter qualitatem rei venditae. l.
emptori. c. si. illud. ff. de emptione. vel quod inter
quod convenit fuit ut cautio duplici praestor
retur, quia n. reditor teneat de evictio
ne cavere licet de evictione non obliga
verit, quod tamen obligatio eadem sequitur et va
lens huius contractus, quod vult infra in l. non
aliena. ff. de contrahenda emptione, tamen non tene
tur cavere in duplici, sed duntaxat in simplici
nisi res vendita fuerit preciosa vel hoc inter
partes agatur a principio. l. si in venditione. c. si
evictionibus.

Quibus ita prenotatis in hoc articulo Bartolus in d.
auth. ingressi. n. 29. distinguit inter pactum
appositum per viam modi ut supra notavimus et
per viam conditionis, quae distinctio non placet non
sunt dispositioni coheret conditio ita et modus
et conformatur ex confisidit. Bartolus qui docet
est de exceptionem tex. in d. c. ult. ff. de conditio
nibus appositis, non solum in conditione contrahenda
verum etiam in modo procedunt, quod resolutum
conar. de sponsalibus. 2. p. c. 3. §. c. n. 3.

Quare alia resolutio in hoc articulo constituit
Bartolus in d. l. ubi ita donat. de donationibus
causa mortis et alia in l. 2. n. 6. c. de iure emphy
teutico. Sed melius quam cetera huius articuli resol
vit Bal. ad quod remittitur in l. si pater. c.
3. ff. de adopt. et in l. 1. §. ult. n. 1. p. p. p.
at investitura feudi, in v. b. p. p. d. q. ubi do
cuit quod si pactum apponatur contra naturam acci
dentalem ab causa aliter dicta, pactum resolu
tur et aliter manet validum et pium, et ita p
cedit et intelligitur. tex. in d. l. 1. §. c. si pater
fuit, petat. Quod interpretatur prudenter
ba illius textus ubi v. b. p. p. d. q. legatus ad

miniculis eget, nā q̄ in confegatā vfr̄ fructu
 legati itur debeat. n̄ pertinet ad fuba alia
 fed ad accidetalia legati, atq̄ ideo cū n̄ defi-
 ciat confensu contra ea quae s̄ defuta actus
 valet, et adiectio sine qua legataris vbi et fū
 n̄ pot̄ merito vitiat, sine pactū opponat: con-
 tra fubam actus. hūc n̄ ē distinguendū, aut
 n̄ pot̄ efficere, vt actus relictus fū nātā trans-
 ferat in alterā formā, et hūc pactū si viciat
 fed operat. hūc effectū transformationis: et
 ita p̄cedit tex. in d. l. vbi ita donat. ff. de dona-
 tionibus causa mortis; cū n̄ donatio sit gr̄ ad
 donationē inter vivos et causa mortis. l. abe-
 natio. §. donationis. vbi ff. de vrbz. sig. fig. si quis
 mortis causa donauerit, ea lege vt nullo in-
 quam casu reuocet. donatio causa mortis
 transmittit in donatē inter vivos, cuius tex.
 arguto in solūda ē q̄ licet in hispania maio-
 ratu constitutus ē pactū inter vivos fortia-
 tur naturā vltimae voluntatis itant adhibi-
 to postea reuocari. l. 17. et 99. tauri, si tunc
 apponatur clausula de n̄ reuocando maioratu
 ex apposite huius clausulae maioratus efficit.
 irrevocabilis, vt eleganter notat Molina de
 primogenij lib. q. 1. n. 40. cū sequitibus.
 Sed hūc con. obstat q̄ ex d. l. vbi ita dona-
 tur solū colligit. Virtute illius clausulae de
 n̄ reuocando resultare donationē inter vi-
 vos, cū igitur maioratus reuocabilis sit, quam-
 vis ita donationis constituat. vt habet. in d. l.
 99. tauri, et colligit. efficax arguti ex d. l. vbi
 ita donat. ad p̄bandam irrevocabilitatem
 maioratus. Sed p̄t. q̄ interminis d. l. vbi
 ita donatur. ex clausula de n̄ reuocando q̄
 et immediate resultat irrevocabilitas: et in

cidentis supposita irrevocabilitate sit trans-
 fus in donationem inter vivos, ut ex Bart. et
 scribentibus ceteris colligitur. qd. eodem mo. di-
 cendum ē qd. si apponatur praedicta clausula
 in constitutione maioratus resultat irrevoco-
 cabilitas, et p. consequens maioratus, qui iuxta
 legem Hispaniae fortit. nata ultimae volun-
 tatis, continuo ea relinquit et transfigitur
 in aliam irrevocabilem ut tradit idē Molina
 lib. 1. c. 12. in 2. et in 3. et in 4. et in 5. et in 6. et in 7. et in 8. et in 9. et in 10. et in 11. et in 12. et in 13. et in 14. et in 15. et in 16. et in 17. et in 18. et in 19. et in 20. et in 21. et in 22. et in 23. et in 24. et in 25. et in 26. et in 27. et in 28. et in 29. et in 30. et in 31. et in 32. et in 33. et in 34. et in 35. et in 36. et in 37. et in 38. et in 39. et in 40. et in 41. et in 42. et in 43. et in 44. et in 45. et in 46. et in 47. et in 48. et in 49. et in 50. et in 51. et in 52. et in 53. et in 54. et in 55. et in 56. et in 57. et in 58. et in 59. et in 60. et in 61. et in 62. et in 63. et in 64. et in 65. et in 66. et in 67. et in 68. et in 69. et in 70. et in 71. et in 72. et in 73. et in 74. et in 75. et in 76. et in 77. et in 78. et in 79. et in 80. et in 81. et in 82. et in 83. et in 84. et in 85. et in 86. et in 87. et in 88. et in 89. et in 90. et in 91. et in 92. et in 93. et in 94. et in 95. et in 96. et in 97. et in 98. et in 99. et in 100. et in 101. et in 102. et in 103. et in 104. et in 105. et in 106. et in 107. et in 108. et in 109. et in 110. et in 111. et in 112. et in 113. et in 114. et in 115. et in 116. et in 117. et in 118. et in 119. et in 120. et in 121. et in 122. et in 123. et in 124. et in 125. et in 126. et in 127. et in 128. et in 129. et in 130. et in 131. et in 132. et in 133. et in 134. et in 135. et in 136. et in 137. et in 138. et in 139. et in 140. et in 141. et in 142. et in 143. et in 144. et in 145. et in 146. et in 147. et in 148. et in 149. et in 150. et in 151. et in 152. et in 153. et in 154. et in 155. et in 156. et in 157. et in 158. et in 159. et in 160. et in 161. et in 162. et in 163. et in 164. et in 165. et in 166. et in 167. et in 168. et in 169. et in 170. et in 171. et in 172. et in 173. et in 174. et in 175. et in 176. et in 177. et in 178. et in 179. et in 180. et in 181. et in 182. et in 183. et in 184. et in 185. et in 186. et in 187. et in 188. et in 189. et in 190. et in 191. et in 192. et in 193. et in 194. et in 195. et in 196. et in 197. et in 198. et in 199. et in 200. et in 201. et in 202. et in 203. et in 204. et in 205. et in 206. et in 207. et in 208. et in 209. et in 210. et in 211. et in 212. et in 213. et in 214. et in 215. et in 216. et in 217. et in 218. et in 219. et in 220. et in 221. et in 222. et in 223. et in 224. et in 225. et in 226. et in 227. et in 228. et in 229. et in 230. et in 231. et in 232. et in 233. et in 234. et in 235. et in 236. et in 237. et in 238. et in 239. et in 240. et in 241. et in 242. et in 243. et in 244. et in 245. et in 246. et in 247. et in 248. et in 249. et in 250. et in 251. et in 252. et in 253. et in 254. et in 255. et in 256. et in 257. et in 258. et in 259. et in 260. et in 261. et in 262. et in 263. et in 264. et in 265. et in 266. et in 267. et in 268. et in 269. et in 270. et in 271. et in 272. et in 273. et in 274. et in 275. et in 276. et in 277. et in 278. et in 279. et in 280. et in 281. et in 282. et in 283. et in 284. et in 285. et in 286. et in 287. et in 288. et in 289. et in 290. et in 291. et in 292. et in 293. et in 294. et in 295. et in 296. et in 297. et in 298. et in 299. et in 300. et in 301. et in 302. et in 303. et in 304. et in 305. et in 306. et in 307. et in 308. et in 309. et in 310. et in 311. et in 312. et in 313. et in 314. et in 315. et in 316. et in 317. et in 318. et in 319. et in 320. et in 321. et in 322. et in 323. et in 324. et in 325. et in 326. et in 327. et in 328. et in 329. et in 330. et in 331. et in 332. et in 333. et in 334. et in 335. et in 336. et in 337. et in 338. et in 339. et in 340. et in 341. et in 342. et in 343. et in 344. et in 345. et in 346. et in 347. et in 348. et in 349. et in 350. et in 351. et in 352. et in 353. et in 354. et in 355. et in 356. et in 357. et in 358. et in 359. et in 360. et in 361. et in 362. et in 363. et in 364. et in 365. et in 366. et in 367. et in 368. et in 369. et in 370. et in 371. et in 372. et in 373. et in 374. et in 375. et in 376. et in 377. et in 378. et in 379. et in 380. et in 381. et in 382. et in 383. et in 384. et in 385. et in 386. et in 387. et in 388. et in 389. et in 390. et in 391. et in 392. et in 393. et in 394. et in 395. et in 396. et in 397. et in 398. et in 399. et in 400. et in 401. et in 402. et in 403. et in 404. et in 405. et in 406. et in 407. et in 408. et in 409. et in 410. et in 411. et in 412. et in 413. et in 414. et in 415. et in 416. et in 417. et in 418. et in 419. et in 420. et in 421. et in 422. et in 423. et in 424. et in 425. et in 426. et in 427. et in 428. et in 429. et in 430. et in 431. et in 432. et in 433. et in 434. et in 435. et in 436. et in 437. et in 438. et in 439. et in 440. et in 441. et in 442. et in 443. et in 444. et in 445. et in 446. et in 447. et in 448. et in 449. et in 450. et in 451. et in 452. et in 453. et in 454. et in 455. et in 456. et in 457. et in 458. et in 459. et in 460. et in 461. et in 462. et in 463. et in 464. et in 465. et in 466. et in 467. et in 468. et in 469. et in 470. et in 471. et in 472. et in 473. et in 474. et in 475. et in 476. et in 477. et in 478. et in 479. et in 480. et in 481. et in 482. et in 483. et in 484. et in 485. et in 486. et in 487. et in 488. et in 489. et in 490. et in 491. et in 492. et in 493. et in 494. et in 495. et in 496. et in 497. et in 498. et in 499. et in 500. et in 501. et in 502. et in 503. et in 504. et in 505. et in 506. et in 507. et in 508. et in 509. et in 510. et in 511. et in 512. et in 513. et in 514. et in 515. et in 516. et in 517. et in 518. et in 519. et in 520. et in 521. et in 522. et in 523. et in 524. et in 525. et in 526. et in 527. et in 528. et in 529. et in 530. et in 531. et in 532. et in 533. et in 534. et in 535. et in 536. et in 537. et in 538. et in 539. et in 540. et in 541. et in 542. et in 543. et in 544. et in 545. et in 546. et in 547. et in 548. et in 549. et in 550. et in 551. et in 552. et in 553. et in 554. et in 555. et in 556. et in 557. et in 558. et in 559. et in 560. et in 561. et in 562. et in 563. et in 564. et in 565. et in 566. et in 567. et in 568. et in 569. et in 570. et in 571. et in 572. et in 573. et in 574. et in 575. et

[illegible]

hac spe dicitur et ut agere contingeret, adducta
ad augmentum operarentur. Diminutione co-
tra regulam. l. legata inutiliter. ff. de adime-
di. legati. Si vero pactum apponatur ad dimi-
nutionem seu ad diminutionem legi si legat.
vbi fructus de usufructu. hinc distinguendum
est, aut enim continetur usus de usufructu et le-
gatus vitiosus ab ita quod dicitur in d. l. usufructus
in d. l. usufructus de usufructu et habitate. tunc autem
dicimus vbi in continetur de duci quod in eadem
oratione adimitur. Vbi legato usufructu.
deducto vbi. q. si ex intervallo et diuersa
oratione usus adimitur legato valet et a-
demptio vitiosus et ita quod dicitur in d. l. sed
si de fructu. vbi iuxta eam interpretationem
ff. de usufructu et habitate. Haec Baldus.

Circa cuius interpretationem distinctionem
viximus noto q. pactum appositum contra futuram
accidit actu siue apponatur ad augendum
siue ad diminuendum. Vbi colligitur ex do-
ctrina Baldi in d. l. 2. v. l. c. de iure capli-
tentico. et fructus ex eo q. vbi deficiunt
futuralia deficiat concessus, atq. ita actus co-
rruere debet d. l. 1. §. si quis ita. ff. de p. b. q.
obliq. Sed contrarium probat per in d. l. sed si
de fructu. ff. de usufructu et habitate. q. si pactum
pactum contra futuram. deliquit. ex intervallo,
in chilominis tamen videtur actu. si quis de
venis iuris subit. l. 1. v. l. c. de equatib. in
hoc casu sustineat. Quae interpretatio probatur
ex verbis d. l. 1. sed si de fructu, quae sententia be-
nignior est, similiter non obstat tex. in d. l. cum
precaris. q. si pactum non fuit appositum pactum
de reuocanda, sed dumtaxat fuit illi mita-
tus tempus in concessione precarii, quae temporis

limitatio n̄ repugnat precario l. in rebus. §. ult.
ff. de precario: quia n̄ fit efficax talis conventio
ad impediendam revocationem et durante tem-
pore concessionis. Et hanc interpretationem cōtra-
dictoria fruantur verba d. l. cū precario b. cū pre-
cario aliquid dat. ut quod Valens Julius in
quibus sola species proponit. ex illis q̄ probatur
non fuisse appositum pactum de non revoca-
do, sed duntaxat limitat. tempus in con-
tentione precarii.

Item hanc expedito verba illius l. b. in
clausula ac huius conventionis ut dno invito
rem alienam possidere liceat. quae ita inter-
pretanda s̄ ut significant dubitatum fuisse utrum
dñs qui precario dederat usq̄ ad Valens
Julius potuisset ante id tempus elapsū re-
vocare, et ratione dubitandi fuisse ablatū
poro limitatio intra q̄ licitū videbatur reti-
nere. Cui J. C. per questionem huius conven-
tionis quae precarium usq̄ ad certū tempus con-
cedit. n̄ est tanta vim ut dno invito rem alie-
nam possidere liceat. Idcirco aut limitatio
poro illius effectū operatur q̄ finito tempore re-
dintegrat precarium, si dñs qui concessit
patiat. cū qui precario rogavit posside-
re, putat dñs dūtaxat revocatione. l.
qui ad certū ff. locati. et probat in d. l. in re-
bus. §. ult. ff. de precario. Quapropter si
interim dominus ~~perit~~ furio per efficitur
precarium extinguit. adveniente tempore, quon-
iam redintegrari n̄ pot ex tacita voluntate fu-
riosi. q̄ concessi n̄ habet. l. certae. ff. de pre-
cario. Adde superioribus q̄ licet in pre-
cario adijciat. pactū de n̄ revocando, contra-
ctus tñ valet, q̄ talis clausula n̄ e contra

futram, sed dumtaxat contra naturam et simili-
 ter si in testamento apponat. clausula de non
 revocando adhuc testamentum manet revoca-
 bile q^d illius futra in voluntate testatoris coⁿsis-
 tit, et q^d possit revocari pertinet ad p^{ro}prieta-
 tem naturalem ipsius testam^{en}ti, atq^{ue} ideo ad
 iectio contra naturam, n^{on} viciat sed viciat^{ur} et
 ita p^{ro}cedit tex. in d. l. i. §. si sic. ff. de positi. et
 in d. adeo. ff. §. socio. Ratio est n^{on} sicut in na-
 turalibus si vellis causam necessario sequit^{ur} effectus
 q^d si volueris et igne^m necessario seq^{ui}t^{ur} q^d debet
 calefacere ita et in rebus inductis a iure civi-
 li si consentias in essentialibus alicuius alius et
 te invito debet sequi ille effectus qui naturali-
 ter et inseparabiliter ei coheret ut eleganter
 notat Ioh^{ann}es lib. 7. de iustitia. q. 1. ar. 2. col. 3.

Neq^{ue} obstat superioribus textibus difficultas in d.
 c. ulto. qui clerici vel vouentes: q^d p^{ro}p^{ri}et. 1. ex tex.
 p^{ro}cedere in reservatione limitata bonor^{um} qua^m
 fecit ei qui religionem p^{ro}fitebatur. n^{on} licet gene-
 ralis reservatio bonor^{um} sit contra futram religio-
 nis, t^{amen} limitata reservatio respectu aliquor^{um}
 bonor^{um} n^{on} est contraria religioni ut tradit conar.
 bonor^{um} n^{on} est contraria religioni ut tradit conar.
 de p^{ro}positionalibus 2. p. c. 3. §. 1. n°. 23. Vel 2° p^{ro}p^{ri}et. po-
test q^d in casu illius textus mulier quae p^{ro}fitebatur
 religionem n^{on} reservavit sibi aliqua bona, sed
 dumtaxat ut sibi liceret in d^{omi}no p^{ro}p^{ri}ia cum bonis
 suis habitare quae interpretand^{um} est transire in do-
 minium monasterij qu^{ia} cum illis extra claustra
 religionis mulier pacta fuisset ut sibi esset li-
 tum habitare, et soluit^{ur} in prin^o. huius c. 2. ar.

Handwritten text, likely a letter or document, written in a cursive script. The text is heavily faded and illegible due to the quality of the scan. It appears to be a single page of writing, possibly a letter, given the structure and flow of the script. The ink is dark, but the paper is light and the overall image is very blurry.

29

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

24

23

25

22

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

THEORY OF

TITVLVS DE V

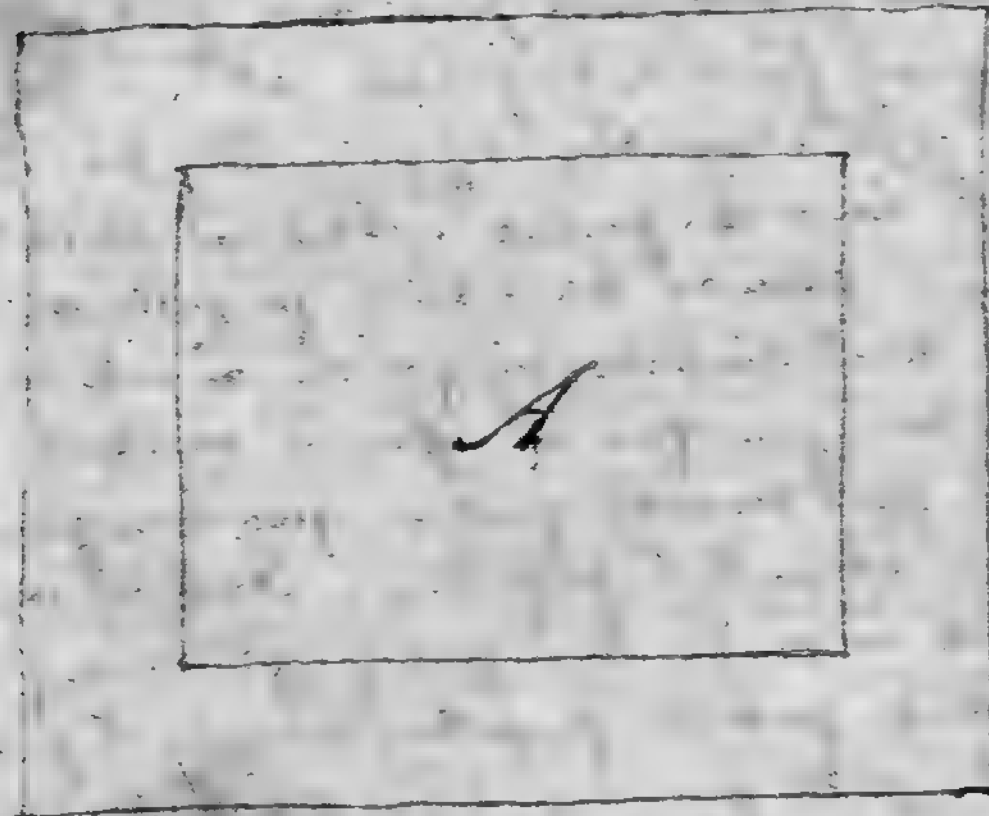
Vulgari et pupillari
Substitutione

Antonia deuscus. ff.

Auctore Grauiissimo Doctore
Gabriele Enriquez Primarij
Iuris Caesarei Cathedrae mode
ratore. 1599.

Ad Rubricam.

De explicatione huius
tituli qui vulgo dicitur ru
brica, non sine rone,
nam cum tituli et capita li
brorum scriberentur mi
nio et terra rubri
coloris quae rubrica
dicebatur, qua in fig.
accipitur apud Vitru
vium lib. 7. c. 2. Cato
ne de re rustica. c. 34
q. apud Iuris Consultos

titulus dicitur ut in l. i. §. recuperanda ff. de interditi
vulgo coepit vocari rubrica, eo qd respexit Quid.
in lib. de testib. dicitur autem Nec t. minio, ne ce
dro carta notetur.

Ad huius q. rubricae explicat. et totius cog. p.
ludic quaedam praemittere oportet in quibus p. loco di
cet. de lectione ipsius tituli seu rubricae. 2. de Ethymo
logia et fig. verbi substitutio a quo nomen substitutio
derivatur. 3. de diffinit. substitutionis. 4. de origi
ne, et quare fuerit inventa. 5. de partitione substitut.
et quae sint eius species.

Circa p^o iuranda est hanc rubricam ex concordia li-
broz fide sic scribi De vulgari et pupillari substiti-
tione, eadeq^{ue} inscriptio in institutionibus, in duos
tit^{os} et diuisa in §. et alijs libris inscribitur. Ric. et §. f.
De impuberz et alijs substitutionibus. Cur tam varie
disputant Jasson. Gauscelotus, et Philipus Deum fratres,
quor^{um} opiniones refert et implet Corracius ad rub.
§. De impuberz et alijs et plenius Bolognetus in p^{ri}mi
Controuersiarum causa prestat, q^{ui} n^{on} satis p^{ro}prie in hac
rub. videat^{ur} appellari substitutionis pupillaris cu^m pupil-
lus sit q^{ui} minor quatuordecim annis morte patris aut
emancipate potate ipsius liberatur est l. pupillus. 239.
ff. de vobis fige^{re}, at hanc substitutionem fieri non pot^{est} nisi
existenti in potate. p^{ri}mo Inst. de pupillari. et l. 2. in
f^{ine} h^{uius} l^{ite}re. Quare Jasso eleganter et p^{ro}prie huc tracta-
tu^m in §. quam in ff. inscribi putat: Sed cu^m irri-
det merito Corracius. Quare dicendu^m est pupillarem
substitutionem aptissime dici habito respectu, n^{on} ad te-
pus quo fit, sed ad tempus quo cu^m effectus incipit
est testamentu^m filij. s. post mortem patris, quo tempore
p^{ro}prie pupillus dicit^{ur}. ut in d. l. pupillus. Sed et in-
pecto tempore quo fit n^{on} male dici pot^{est} pupillaris, q^{ui}
impubes, et du^m in potate patris est pupillus, vocat^{ur}. l. qua^m
Tiberonis. 7. §. pupillus ff. de peculio. l. fin. §. 1. ff. de vobis
oblig. l. 4. C. de necessarijs seruis heredibus insti-
tuedis, vbi obf. glo. vobis sum pupillus. Sed et illud
observandu^m est in hac inscriptione duas substitutio-
nes p^{er} solu^m p^{ro}poni, cu^m in inscriptio Codicis plures et fig^{et}
qua de re dicam in ult^{imo} p^{re}ludio.

Circa 2° notandu^m est vobis substitutio a vobis statuo,
et p^{ro}positione, sub, compositu^m, significare in locum
alterius collocare et subijcere, et quasi subter po-
nere ut notat Viglius in rub. de vulgari n. 4.
Vn^{de} q^{ui}q^{ue} alterius loco subrogat^{ur}. hoc vobis fig^{et}
hinc substituta arbores dicit^{ur}. apud Iuris doctores
l. a

l. agri. 21. l. arborum. 61. ff. de usufructu. l. in fraudem
 45. §. ult. ff. de iure fisci: et pecora substituta. l. vel
 inutilia. 72. ff. de usufructu. l. grege 23. ff. de legat. 1.
 et alia substituta. l. 1. §. ante aditam. Xxi. plenius. ff.
 si qui testamento liberum infus fuerit: et creditor substitu-
 tus. l. Claudius. 17. Xxi. plane. ff. q. potiore in pignore:
 et debitor. l. frustra. §. C. de n. numerata pecunia: et
 index. l. cum apud Sempronium. 20. ff. indicibus solui: et
 negotiator. l. fin. ff. quere. Et ad hanc generalem
 fig. referenda e q. in iure sepe legimus in legatis fieri
 substitutionem. l. ut heredibus. 50. de leg. 2. l. ei qui. 10. ff.
 de donationibus causa mortis. l. si legata. §. C. de legatis
 l. unica. §. fin. aut. C. de caducis tollendis. et pleraque
 alia quae cogunt. Duaremus in parafasi huius tit.
 pag. 2. ad finem. Corracius in rub. C. de impub. n. 1.
 Menchaca de successione p. gressu. lib. 2. §. 16. n. 13. Va-
 conius lib. 4. declarationum. c. 6. n. 4. Brofonius de do-
 to. lib. 16. do substituere: quo mo et qui sub-
 do vel ulteriori gradu haeredit. scribit. q. sub-
 rogant. in locum aliorum qui p. loco scripti sunt sub-
 stituti dicunt. Un substitutio, de qua in nro tit. q.
 quae qd sit licet ex ipsa nominis etymologia et fig.
 satis intelligat. sine dialectica diffinitione non absre-
 erit de ea discernere, qm in eius explicat. mul-
 ta fuit digna versant.

Illudq. circa diff. prin. admonendi sumus n. conue-
 nire iuris interpretes in diff. substitut. na ea quae
 colligit. ex gto nrae rubricae licet pleris q. pbat. alijs
 tn displicet; quare alias tradiderunt antiqui in-
 terpretes, quos refert et implet Ripa tr. 7. aliam
 Cuiatius in notis ad Paulum lib. 3. sent. tit. 4. aliam
 Othomanus in prin. iust. de vulgari, enuntiati. 1. al-
 iam Baldinus in preliis eiusde. tit. n. 2. alia Fox-
 otus de officiis iuris, in tractatu de substitut. axio-
 mate p. qd pbat. Conar. in c. de n. numer. §. 4. n. 1.

alia Gouernum lib. 9. declaratur c. 6. n. 2. aliam
Petri Greg. p. 2. Syntagmatum lib. 42. tt. 10. n.
2. Quae omnes effectum non multum discrepant et inci-
dunt in eam quae colligitur ex gto. nrae rubricae
ut substitutio sit secunda institutio: quam recipit
in pnti post antiquiore, Ripa n. 2. Jaffon. 9. Do-
cognetur 25. Peralta in rub. 5. de heredibus insti-
tuendis n. 26. Et colligitur haec diffio ex l. 1. i. to
tt. 6. substituti secundo vel tertio: et ex Cio. lib. 2. in-
stitut. tt. 4. Ulpiano in fragmentis tt. 22. in fine, Paulo
lib. 3. sent. 4. tt. 4. 2. fi. heredes. Et comparari pot. ex l.
si quis in testamento. 25. 5. de testamentis l. nec n. 14
aliis incipit idem est. 13. 5. ulto. ff. de militari testa-
mento l. ex parte. 43. 5. Lucius j. hoc tt. l. Cicero.
39. ff. de poenis et aliis multis iuriconsultorum et do-
ctorum auctororum testimonijs in quibus substituti vocan-
tur secundi heredes; quorum meminit Gouernum lib. 10
comment. 7. c. 7. n. 1. et Petri Greg. 5. tt. 10. n. 2. Et
probat. haec diffio l. 1. tt. 5. par. 6. Rix ubi: substitutus
en latin tanto quiere dezir como otro herede-
ro que estableciendo del testador en segundo gra-
do

Sed contra hanc diffionem multi argutis insurgunt inter
propter quibus h. auctores, proxime relati et propter ip-
sos Gouernum in scholijs ad hanc rubricam et forci-
tulus in Acciomantia iuri, dialogo 23. Exortia in
tractatu de compendiofa substitutione in prolegijs p.
p. 9. 1., et nonnulla ex illis ex Etymologia et sigl. no-
minis supra relata facile dissoluit: quare reli-
qua quae magis vigent, vel in quorum solute inest
aliqua utilitas persequar.

I. e. dari secunda institut. quae non sit substitutio
C. querebat. 19. 5. ulto. de militari testa. ubi secu-
dus heres non praestat legata ab substituto relicta
quae praestaturus erat si fuisset substitutus

^{Act}
 C. imperator 77. ff. de leg. 1. Quo arguitur se-
 cundo veredum in specie ibi pposita hanc substitutionem ag-
 noscit qto vlt. b. infine, et pstant Bartholus in d. l.
 licet imperator. n. 3. Ardenius t. n. 1. et in l. filius a pa-
 tre. n. vlt. §. de liberis et posthumis, et Bartholome-
 us Socinus in l. centurio n. 10. §. i. et t. et in hac sente-
 tiam inclinant plures auctores quos refert Meno-
 chius de presumpt. l. 1. ubi. q. presumpt. 103. n. 43. offe-
 rentes in spe illius textus, secundo loco vocatus hanc
 substitutionem; q. si q. a cessat difficultas quia illi tex-
 tus facit d. lex. licet imperator. Sed tunc vrgat gra-
 uiter ille textus contra diffinitionem substitutionis quae
 Et Dialectici loquuntur: et ab his mutuatur Bartolus
 in l. i. §. doli. ff. de dolo) si bona esset debuit conuer-
 ti in diffinitio itaut si secundo institutio esset substi-
 tutio, et ois secundus haeres esset substitutus.

Sed contra hanc resolutionem obstat grauius lex
 miles ita: 42. eod. tit. de militari testa. in qua secundus
 ille heres a milite institutus post tempus substitu-
 tus dicitur p qua textu. Jasson in d. l. licet imperator.
 n. 28. secundum illud herede substitutus esse format q
 et ante ipse verum esse agnoscent Socinus et Curman
 relati a Coracio in rub. C. de impub. n. 81 et sequen-
 tur in pnti Ripa n. 6. et 7. Bolog. 26. Lamsclotus
 Politus in tractatu substitutionum in prolegijs n. 15. et
 optimam rationem confirmat Menoch. s. n. 45. quae sen-
 tentia admissa, difficultas d. l. quaerebat. ver-
 sat in hoc, quare substitutus n. praestat legata
 relicta ab instituto

Qua in difficultate ego vt certa ab incertis p bata
 ab ois, a controuersiis separare animaduerto forma
 institutionum, finalis sine malis institutionis et sub-
 stitutionis de qua in d. l. quaerebat. §. fin. pendere
 ex mero privilegio militis, cui concedit. vnde hanc
 dem ad tempus, et alius ex tempore heredi scribere

1. in fraude reb. §. miles et ad tempus. d. l. miles ita. 42.
j. de militari testamento. l. certi iuris 3. C. ord. nam
in pagani adiectione temporis et vitiosa sublata pu-
ra manet utpote utriusque institutio. l. audiam heredi-
tor ex die. 39. §. de hereditib. institutib. l. is. l. 3. par.
6. Et sane si secundum ista heres vocatur ex tempore sub-
stitutus et ut proxime dixi aparet hic aliud militis
privilegium. scilicet ut possit post aditam hereditatem per
aliud directum substituere, contra textum in d. §. fin.
q. ultra textum in d. §. fin. probat l. miles. §. j. de mili-
tari test. l. centurio. §. v. v. d. i. c. am latin. §. hoc l. q. pa-
gano non coheredit. l. post aditam. C. de impuber. l. q.
l. §. par. 6. Juxta quae iuris prima constat substitu-
tionem de qua in d. l. quaerebat. non esse ordinariam et re-
gularem, de qua loquitur supra tradita definitio, sed ex-
traordinariam et privilegiatam, et quam interpretes di-
rectam militare (nomine ab iis invento et ad rem
significandam non inepto) vocant. Dixerunt itaque non
esse ad dissolvendum argumentum adductum contra definitionem ex
d. l. quaerebat. §. fin. in l. l. licet Imperator. textum
in §. fin. procedere in substituta directa militari, quae ut
in alijs a iuris praecipis destituit, ita et in hoc ut
succedens ex ea non praestet relicta ab instituto, et li-
cet nullus doctor ita explicet, conveniunt tamen in hoc omnes.
excepto eo quod alij secundo loco vocatum coheredem
vocant, alij substitutum.

In eo tamen magna inter interpretes dissentio est quae sit
ratio differe inter substituta vulgarem et militare, quare
in illa substitutus praestet legata relicta ab instituto,
in hac non ita. cum par videatur. et ratio inducenda
repetitionis legatorum in utraque, ac fortasse maior in mi-
litari: quod ex sequentibus suaderi potest.

1. q. translatio fuerit in eodem onere l. caio. 13.
j. de alimentis et cibarijs legatis l. legatum. 29. §. de adime-
ntis legatis, q. similiter in d. §. fin. hereditas debet con-

posset institui secundum ad quinq; teneret. tunc seu-
du ad legata relicta a po. qui magis suis dile-
ctus. Cuius contrarium ex generalitate d. s. finali
agnosco fere os interfectus et c.

16
Vn frequentius recipit. ratio tradita a Curtio in
more in rubrica. C. de impet. n. 2. qua eo n. relato
placet Tripa in pti n. 6. Dolegnatus. 26. Decarens
in paraphrasi minus tti pagina q. ad mediu, et ad
d. de militari testa. c. 6. colu. 2. idem ind. s. fina-
li substitui militare n. debere legata, q. p. hery na-
sit obligatus ad eor praestatione p. aditione herye-
tate iuxta. l. ex maleficijs s. hery ff. de act. et obli-
gat. l. apud julionis s. etto. in fine. ff. q. 6. ex confis in
posse. cat. quod scur e in substitutione vulga-
ri quae n. habet locu, nisi cu institutus n. adit hery-
reditate. l. post adita. C. de impub. l. quando. 68.
20. hery aut. s. de adjecta hereditate, atq. ita corrue-
rent legata. l. finemo. ff. de reg. iur. l. eam q. C. de fi-
dei iussoribus. nisi substitutus ad quem p. repudiatio-
ne instituti. de noluit. hereditas ea praestaturus
esset.

17
Neq. obstat q. p. hery q. adivit post tempus
herye ce desinit. q. respondet obligationem semel con-
tracta p. aditionem, n. posse p. tempus tolli. l. obliga-
tione fere. 93. s. placet ff. de oblig. et act. Neq. putat
q. inque contra herye hoc statui cu illo medio
tempore herye ditate fruatur. et ipse scire debuerit
ea lege sibi hereditate deferri ut legata presta-
ret quae si ultra vires hereditatis sibi datae ce-
putabit potuit ea n. adire ne oneri legatorum esset
obligatus.

18
Sed adhuc obstat q. substitutus pupillaris praestat le-
gata relicta ab instituto. l. in morte. u. s. q. vulgo p.
adit. infallidia. Quis pupillus institutus patri herye ex-
tenuit p. iust. de pupillari. Sed p. substitutum
pupilli

pupilli teneri, q² heres ē ipse pupilli, ut in d. prin.
de pupillari. xpi. p^o extiterit atq^{ue} ita mirū nō si
praestaret legata ad quae tenebatur pupillus ipse cui
precessit iuxta regulā l. i. in a. matre C. de re iud.
dicat. quomodo interpretor ubi textus in d. f. q² vulgo
b. ut quodlibet de alienū debeat, fig^{at}. n. legata
tunc praestari nō quasi nunc debita ex additione
substituti sed quasi iā antea debita p^o filiū primū
heredē in cuius bonis hoc ac, alienū inuenit sub
stitutus, quae resolutio adaptari nō pot^{est} d. l. q²
rebat. §. fin. ubi secundū nō ē heres p^o qui adiuit.
et obligatur manfit legatarijs sed primi testatoris
et ob id ad debita contracta p^o primū heredē non
tenet.

19. Verū hanc Curtij interpretatio p^o explicata et ob
impugnacionibus diffensa adhuc scrupulo nō caret q²
praedit. t^o eo casu quo p^o heres adiuit hereditatē
et sic obligat. legatarijs, et t^o J. C. in d. f. p^o. ge
neraliter ait secundū nō debere legata et includit
et eū casū quo primus repudiavit imo magis pro
prie hunc casū, in quo p^o probabiliter dubitari poterat,
quis deberet legata, nā si p^o adisset extra contro
uersiam erat eū debere ut summa. Voluit huic
casui repudiatae hereditatis nō convenire ratio
Curtij.

20. Sed huic obiectioni p^o q² si p^o heres repudiet here
ditas defert. venientibus ab intestato q² illa p^o
ent. toto illo tempore quo heres com habiturus erat
si adisset l. miles ita q². xpi. et q² diximus. j. de m.
bitari testa. Vn^o cū et hoc casu sit qui legata praestet
nō ē necesse a substituto eoz repetit^o inducere q²
tūc ē necesse quādo p^o repudiationē instituti
immediate defert. hereditas substituta, nō xpi. q²
medio tempore denouit. ad aliu ut considerat
Menoch. in d. p^osumpt. 103. n. 56. et licet ut no.

nam interpretat^r scribat maior^r in exp^r inheret
vestigij^r Curtij Iunioris.

In hac resolutione licet equitati et iuri consentanea
videat^r apud me in dubia est q^ua re demoluta ad con-
sam intestati n^{on} vident^r deberi legata a legitimis
heredibus. l. eam quā. 19. l. de fideicom. in alijs
adductis ab Anto. Gome. in l. 29. tauri n. 1. col.
q^uo^o n^{on}o principaliter. q^u et p^{re}cedit in milite qui
in hoc non reperit^r privi legatus, atq^{ue} ita vti de-
bet iura cor^{um}, max^{ime} in regula d. l. eā quā. et simi-
l^{iter} p^{re}cedat in causis privilegiatis qualis est libertas,
l. 2. ad finē l. si omitta sit causa testamenti, cuius
arguto generaliter relicta ab instituto n^{on} debent
a venientibus ab intestato et si pia sint in cor^{um} re-
soluit Jasson in d. l. eā quā. n. 19. Gome. 5.

Restat aut^{em} quare n^{on} teneant^r venientes ab intest-
tato ea est q^ua² ut n^{on} p^{re}cedant ex indicio defecti
expresso. sed ex beneficio legis ut p^{re}supponitur
in l. lege obvenire. 30. ff. de test^{am} sig^{is}. non debet
teneri ad legata relicta ab inscripto herede, neq^{ue}
ad rem p^{er}tinet q^uo medio illo tempore fruant^r. com-
modo p^{er} hereditatis q^uo^o ut illis obveniat hoc como-
dū ex beneficio legis, n^{on} ex defecti indicio expresso
teneri n^{on} debent ad ea quae p^{er} testatorem reli-
cta s^{unt} ab inscripto herede. arguto l. si arrogator
xpi^o. q^uo^o n^{on} ex indicio patris. ff. de adoptionibus, atq^{ue}
ita cum in p^{ro}posita specie legata n^{on} debeant scriptis
heres q^uo^o n^{on} advenit, neq^{ue} venientes ab intestato
p^{ro}p^{ri}et^{ate} remem^{or} p^{ro}xime relatam dicendū videbatur
ad ea teneri substitutū ad quē post tempus
ex indicio defecti dandū^r hereditas, atq^{ue}
ita huius casus n^{on} convenit neq^{ue} satis fuit Me-
nochij consideratio

Quare ego intelligo in d. l. querebat^r p^{er} fin. j. l. 23
liberasse secundū herede a p^{ro}estato legator^{um} non
solum

24

25

26

sola eo casu quo a primo herede poterant peti sed
 et qui non poterant peti eoq. non adiuverunt. neq. a
 venientibus ab intestato qui gravati non erant, at
 q. ita voluisse tunc legata omnino corrumpere, q.
 nullus alius supererat a quo peti possent. nisi scilicet
 dux heres quem non debere respondit. Et in hoc
 casu nulla ex rationibus adductis concludit, quare 2. ista
 heres legata non debeat. Sed ego ea esse existimo qm. sub
 titutus militaris non succedit heredi intestato sed militi
 quasi in nova hereditate, ut voluit Bart. in l. Marcellus
 §. qdam liberi n. 9. ff. ad Trebellianum, et sequunt. relati p.
 Cottam in c. si pater 2. p. 2. de interdictis n. 6. q. Bologneti
 in pnti n. 1. et q. scilicet in substituto vulgari qui sub
 rogatur in locum primi heredis et fort. eius de notam, in
 ta l. 1. de p. ante adita. d. si. hanc actio ff. si i. qui testamen
 to liberat iussu fuerit l. fieri 10. §. qui in iuriis ff. si q.
 cautio n. 1. et q. ita tenet ad legata, quae ratio et in
 interpretatio est de m. et j. in d. l. licet imperator. n. 29.
 et in pnti n. 1. Et in hunc sensum deduci pot. scilicet illi
 instituti herede non esse substituti et non subrogati in b.
 cu. p. sed demum extincto eius iure quo usus est pro tem
 pore a testatore concessa dat. ius succedendi alij.
 Neq. in contrariis monere debet d. l. miles ita. q. t.
 vocat. substitutus p. figura vobis p. qua admittit
 post p.
 In opinione admissa non obstat arguta s. adducta ad
 p. hanc repetitionem legato in duci debere et in
 militari substituto. Nam ad p. de l. cis et b. legatum
 quibus dicit translatione fieri in eodem onere
 et cumanus in d. p. ulto et in d. l. militis codicillis. qui
 sequit. jason in pnti n. 3. et in d. l. licet n. 30. regula
 illor. iurim. p. d. q. translatione fit statim, q. 20.
 transfert. post alig. tempus ut in dicto §. ulto l. quae
 rebus non transfert. in onere. Sed hanc solutio nihil
 concludit et praeterea convincitur ex p. x. me. tradita

resoluit, in quam non est dicere quod uno herede insti-
tuto alterum et alio ex tempore hereditas transfertur
de uno in alium, quod potius secundum suum in nova
hereditate extincto iure primi. Ex qua doctrina
colligitur aptior solutio. scilicet ea iura procedere ubi sa-
dem omnino hereditas vel legatum transfertur: atque
in casu dicti §. vlti. in opinione qua defuncto non fit trans-
latio sed nova hereditas datur secundo heredi.

Rursum non obstat quod legata repetantur ex voluntate quae
magis servanda est in testamento militis quam pagani: quod hoc
hoc procedere data paritate terminorum. scilicet ubi substitui-
tur succederet et subrogaretur in locum primi, ceterum
ubi non subrogatur sed nova hereditas ei datur cessat
ratio inducenda repetitionis, et ideo nova voluntate
militis opus est ad eam inducendam ut informat §. l.
in d. §. fin. b. nisi alia voluntas militis probetur.

Denique ad l. militis codicillis. ff. sumamus in d. §. vlti. b. debent legata quae fuerunt relicta sub nomi-
ne appellatio heredis ita scilicet granda herede, vel herede
meo dato: hoc in casu secundum heredes tenet. unde ex
repetitionis sed virtute verborum quae ad omnes heredes
pertinet. l. si pluribus. §. b. de legatis 3: quae interpreta-
tio duplicet ex eo quod in eo textu non constat sub quo no-
mine fuerint legata relicta. Quare verior col-
ligitur ex §. dictis. scilicet ibi teneri herede scriptis in co-
dicillis quod subrogatur videtur in dimidia parte heredi-
tatis loco pro herede qui in tota fuit scriptus in te-
stamento, atque ita respectu illius dimidia pars
tenebitur etiam pro dimidia solvere legata ratione sub-
rogationis per quam commodum dimidia pars heredi-
tatis ad eum pertinet, atque ita et omni pertinere debet
iuxta textum in l. fuerint tam. c. ff. de reg. iur. sicut l.
si §. q. l. Plautius. q. §. de conditionibus et demon-
stratis qui in potestate. §. §. fin. j. de legatis praestatis contra
tabulas bonorum possidere putant.

29. Alter arguitur contra diffinitionem adductam: ex eo quod si bono
 esset diffinitio deberet comprehendere omnes species substitutionis
 et tunc non comprehendit pupillarem quae 1^a et propria substi-
 tutio est ex nostra rubrica, et tunc non est 2^a institutio. q² p² pu-
 pillam succedit. ipse pupillo quasi ex ipsius testame-
 to. in prin. et in §. igitur. iust. de pupillari l. si sed si plures
 eo. §. ad substitutos j. hoc t^o l. si pupillus q². 2° §. 1° inpu-
 gnatur n. j. de adp²da hereditate; atq^{ue} ita substitutus
 pupillaris non est secundus heres, cum inter ipsum et pupillum
 nullus alius sit gradus, sed ipse immediate pupillo succe-
 dat. Neq^{ue} videtur q^{ue} facere q^{ue} succedat et in here-
 ditate patris, q^{ue} haec hereditas p² additione effecta fuit
 filij. d. l. si sed si plures §. filio impuberi b. multa n. heredi-
 to, et cepit, atq^{ue} ita non facit secundum gradum. Ergo ma-
 gis hoc argumentum eo casu quo substitutio pupillaris fuerit
 facta filio ex hereditate iuxta l. 1. §. substituere. j.
 hoc t^o §. si solus iust. de pupillari, nam cum non precedat
 filij institutio, pupillaris eo casu non potest dici 2^a sed p²
 arguitur l. proximus q² §. de v²boz significat²; quo ar-
 guto superat² Paulus fratrem suum in l. 1. huius t² n.
 i. ad finem, coactus fuit facere substitutionem pu-
 pillarem non est 2^a institutio.

30. Sed e verius 2^a institutio et ut port² authores
 ab eo relator p²bat (ostia in c. si pater. i. p. 160 eide
 filio n. 35) pro quo sit expressa iura in l. cum quida. b. et
 in 2° gradu, de necessarijs servit² hereditib² institu-
 endis. et in l. 2. §. ult² b. secundo q^{ue} gradu j. hoc t^o
 Neq^{ue} obstat in contrarium adductum argutu² q^{ue} p²cedit

31. respectu hereditatis circa qua^m prima et unica est insti-
 tutio; ceteroq^{ue} habito respectu ad testamentu^m patris se-
 cunda institutio dicit² q^{ue} duae institutiones conti-
 nent² in uno testamento, q^{ue} patris et filij unien² de-
 tamentu^m l. patris et filij 20. hoc t^o adeo ut pat²
 prius sibi, deinde filio debeat facere herede. l. 2. §.
 q^{ue} §. hoc t^o nec possit adiri hereditas filij nisi et p²

huius adita sit. §. adeo, eiusdem l. 2. ae. atque ita recte di-
cet. 2^a. institutio in eodem testamento facta. Neque
in contrarium monere debet quod pupillari substitutio
aliquando procedat. l. 2. §. primus. Xpi. sed signum est
hoc ita quod id procedit inspecto scripturae ordine, qui
non debet alterari, sed intellegendus, in quo semper proce-
dit institutio. Neque rursus obstat quod substitutio
fit filio exheredato filio, non procedit institutio. Cui
obiectioni varie ex^{nt}. interpretes ut colligitur ex tradi-
tis ab Sfortia in tractatu de compendiosa in prolegomenis
p. p. q. 1. in 3^a. oppositione. Sed ex supradictis facile
remonetur quod hoc quoque casu, intestamento procedere
debet institutio heredi et ipsius aditio sine qua pu-
pillari exheredato filio facta consistere non potest. d. l.
2. §. adeo.

Nec mirari quod dixerint pupillari substitutione et
p. et 2^a. institutione ea quae in vicem pugnare videtur.
non hoc recte coherere et convenire inter se diversis
respectibus ad quos respiciens I. C. in l. Papinianus.
§. sed nec impuberis. ff. de inofficioso. pupillari substi-
tute nunc patris nunc filij testamentum appellat.

Pro cuius doctrinae plena et perfecta explicita sum-
ma in hac substitutione inveniri quod illa causas de
quibus apud Philosophos et Doctores plena disputa-
tio est materialis, formalem, efficientem et finalem, duo
respectu efficientis, scilicet formalem, pupillari substi-
tutio 1°. testamentum patris d. quoniam a patre fit, eo quod res-
pexit I. C. in d. §. sed nec impuberis. l. 6. quod pater hoc
ei fecit, et in eadem solemnitate cum qua fit testame-
tum patris d. l. patris et filij. respectu 2°. materiae filij tes-
tamentum quod fit de hereditate filij d. l. sed si plures et
ad substitutos; et respectu finis, ut scilicet filius in here-
de debeat d. l. si pupillus. q. 3. ff. de adquirenda here-
ditate. Sicut ergo convenit eadem res non debeat diverso
iure censeri. l. cum qui gdes. 27. ff. de usufructibus.

diversis tunc reprobis, recte potest censeri diverso
iure quo modo J. P. substituit ista patri et filij testa-
menti vocat, et non p. instituit respectu matris et
fuit qm in bonis filij pupilli, et ipsi pupillo in media-
te qd ea succedit, et 2a reprobata causae efficientis et
formalis, qm a patre fit qui prius sibi heredes scribere
debet et deinde filio.

35

Ex qua resolute. in fort. qm miles possit filio ingruere
facere testamentum licet sibi heredes n scribat. l. in fran-
dem, ubi. Xpi. et soli filio J. de militari testa. l. 2. §. qd qd
b. nisi forte miles sit. J. hoc it. hoc casu n dicet. substitui-
tio cu ea n precedat institutio. Nam in contrarium
me monet. l. miles ita. q. 2. §. ult. in fine J. de militari
testa. ubi appellat. substitutio quis hys n adeat hys-
ditate. Nam l. p. militi in ea pte sibi et filio heredes scri-
psisse, et licet ex post facto institutio heredis irrita
fuit, nichilominus tunc appellat. substitutio attentata pri-
us, et eo reprobata J. C. de viti. Xpi. fuit,
q. p. presenti temporis

36

Alterius, omittente atq. argumentum adversus defi-
nitionem cuius meminit glo. nrae rubricae s. substituit
et 3o gradu fieri posse. l. p. huius l. et ulteriori. in prin.
just. de pupillari vulgari. Sed n male p. Atque oem
institutionem post p. appellari 2a, quemadmodum nuptiae
post primas dicunt. 2a. Quis 3a vel 4a sint: quam p-
tensionem p. interpretes, ceteris teste Ripa et Aliato
h. n. 2. Aquinensis in l. centurio n. 3. J. hoc it. Paulo
Leonis in tractatu substituit in prin. Sfortia d. p. p.
q. 1. opposit. 2a. Ratio huius sententiae e qd licet tot sint
gradus quot s. substituit q. in proceditur, tunc subrogan-
tur, et tot nuptiae quot venerint contracte. l.
nrae edictali. l. in prin. C. de secundis nuptijs. b. ad 2a vel
3a vel ulterius et. Ex interpretate tunc tertio vel ulte-

37

viaggi gradu institutus, secundum dicit respectu p. priori,
ut ipsi succedit et substituit. l. cu in testamento. 37.

q. de h. g. reditus in h. q. nemad. et mptiae, quod q. in nu-
mero sunt secundae. Etiam respectu p. xime p. cedens
tū ut notavit q. d. in d. si q. p. xime. d. g. talis. d. d.
secundo. Et forte respectu secundae. C. de secundis mptijs
Et consequenter p. cedens gradus. q. in secundis sit p. xime
appellat. Epiphany. 10. j. de iure deliberandi. d. ut
a p. xime quod ad sequentem translata h. g. reditus.

Quae resolutio utilis est p. ad multa quae in p. xime
frequenter occurrunt. Ex q. b. duo notare libet. P.
q. si ad p. xime maiorem vocet. p. xime 2. genitus
et p. xime p. xime, tertio genitus succedet ex d. n. s.
p. xime secundo, qui incipit ex p. xime et tertius secundus. C.
ex duobus. 34. j. hoc t. d. l. p. xime. 92. de d. d. p. xime, et
ibi notat. Alios. n. 5. et in occurrenti casu ita re-
p. d. d. refert. Et e. responsi. 510. n. 3. alias consilio
101. lib. 9. Ripa responsi. 131. n. 14. sub t. d. de p. xime.
tut. d. sequit. et exornant. Matia. lib. 3. de d. d. d. d.
t. d. 10. n. 3. Menoch. consi. 97. n. 1. lib. 1. et consi. 220
n. 127. et consi. 269. n. 2. lib. 3. Delaer de maiora
et consi. Delaer de maiora. 2. p. q. q. illat. 3.
p. totam et q. 6. n. q. 7. et iterum Menoch. consi. 442
n. 21. d. lib. 5. Burfatus consi. 229. n. 20. lib. 3.

2. q. si ex consuetudine vel pacto p. xime genitus ex p. xime 39
matrimonio debeat p. xime, si ex p. xime matrimonio
n. ex t. d. filius admittit. primogenitus ex secundo
exclusis p. xime, q. in hoc p. xime mat. e. habito res-
pectu ad sequens q. pot. contrahi, ita nominatim
docent Baldus et Salicetus in d. p. xime. d. d. n. 8. et
sequit. Ripa in rub. t. d. de secundis mptijs. n. 7. et
in p. xime n. 3. Traquellus in d. d. de primogeni-
tura q. 37. Beraltia in rub. p. de h. g. reditus in h.
t. d. n. 126. d. d. tertio ampliat. Gregorius cum
relatis ab eo in l. 2. t. d. 35. part. 2. d. d. p. xime et filio
maior. q. 6. incipienti, sed pone q. canet in maiora.

Quae h. opinio n. p. xime si contemplat. cont. q. d.

matrimonij dispositio esset facta, sed tunc suscepto
ex alio non admitteret: p. textu in l. filius a patre.
27. §. si quis ex certa. s. de liberis et posthumis. et e
tex. elegans in l. cum vir uxori. 28. j. de conditionibus, et
demonstrat. et glo. recepta in l. ideo q. s. ff. de liberis
et posth.

41. Ex quo suspensa nacti sumus vasa opinio Greg.
in d. l. 2. de bo. fidei al. fidei maior. q. 2. in iudicanti qd
aut si rex: dicenti qd si rex certi matrimonij gratia
fecerit donatione castri alii nobili, ita ut si
daret in eo primo genitus ex illis, periret, si
ex p. matrimonio filius n. suscipiat. succedat primo
genitus ex secundo matris, et allegat. ad hoc legi
vinea. l. si liberati tati imperialis prius sine h. re
de decesserit. lib. 10. qui tamen tex. ad q. n. facit
42. q. solus pbat re donata a Rege duobus, si alter
decesserit sine liberis, s. p. glo. interpretatione
vel sine herede sanguinis, iuxta secundam; partem
eius n. pertinere ad filium ad huc ad aliam p. sonam
extraneam, sed ad suum; q. n. convenit q. ppositus
a Greg. q. in ea donatio soli marito pponitur
facta n. ubiq. coniungi, quemad. in d. l. vinea. te
et q. in eo tex. nullum gravamen fuit appositum
in favorem alterius quemad. pponit. in q. Gre-
gorij in favorem primo geniti ex illo matris. Ergo
43. reo allegat Baldum in auth. qui rem n. §. 5. de fa-
cro sanctis. Insuper dicitur q. Imphiten sit ita c. sedat. bo.
bis et filijs vestris, si ex eo matris. n. sup. sint liberi cen-
cent. concessa filijs alterius matrimonij. Verum hoc in
pbat Greg. opinionem, qm Baldus loquit. quando dicit
ambigua et generalia quoz pluralitas resolvit. in
generalitate. l. 2. §. ult. j. de conditionibus, in h. d.
tionis. et consequenter perinde e. ac si dictum esset co-
cabo vobis et filijs cuiuslibet vestri, atq. ita venient
filij cuiusq. matrimonij arguto. l. i. p. laus. q. s. de

liberis et posth. atq. ita Baldus intelligit et seqt. lo-
citus in l. cu. vir uxori. ad finem. j. de conditionibus
et demonst. Boerius in decisione 276. ad finem.
Molina lib. 3. de prima. c. 5. n. 74 sed si in casu Bal-
di dictum e. concato vobis per filijs ex ambobus suscipi-
entibus n. prederet Baldi sententia.

Sed nec magis faveat Greg. sententia Joannis Andreæ in 44
additionibus ad speculatore. rub. de testam. in pa-
additione magna. c. 1. occurrit alia q. vbi inquit q.
fiquis uxore habens simpliciter instituat uxorem in
telligit. instituit n. solus qui p. ex eo ventre nasceret.
sed alius quo unq. tempore nasciturus q. h. vocatio
ne eo casu n. e. limitata sed indefinita quae equi-
polet universali: et ideo comprehendit quemq. posthu-
mum ut notat et explicat. Menoch. de presumpt. lib.
q. presumpt. 21. n. 12.

Sequitur argumentum contra diffinitionem consuetam ex l. si filius 45
instituit. 75. s. de hereditibus inst. l. ex facto. 43. s. si quis
j. hoc t. in quibus reperit. substitutio quae n. e. 2a.
institutio: n. ibi filius a primo gradu preteritus et in 2o
substitutus succedit patri ex testamento perempto p.
gradu institutionis: atq. ita substitutus dicit. secundus
in heredes n. e. sed p. Hinc h. argumentum B. d. e. sub-
stitutus ibi vocari et filius substitutus, sicut figura 2o
vobis n. q. 2a substitutio sit, ut p. gradus n. q. potue-
rit valere et testamentum incipiat a secundo, in quo fi-
lius substituit. quemadmodum q. si ab eo gradu filius
exheredaretur iuxta l. 3. s. fin. s. de iur. iur. rupto.
et l. 3. s. fin. s. de hereditibus inst. liberis et posth. et
quae ibi late dixi.

Est et aliud argumentum n. inelegans nec leue con-
tra diffinitionem deducitur ex eo q. substitutio n. e. in-
stitutio: constat n. substitutio e. conditionale institutio
e. l. coheredi q. s. coheredi j. s. at si pure par-
tem et sub condicione parte altera accepisset q. s.

substitutio institutio n̄ ē, q̄. alius conditionalis n̄ ē p̄prie
talis l. i. f. de donationibus. & haec n̄ p̄prie donatio
appellatur cū alijs quae adducit in l. i. §. 1. in prin.
ubi plena huius rei resolutio invenitur et ita ab
hijz potest deficisse Atensij diffinitione, alia n̄ arguta
que leniora sūt ex supra traditis et interpretu cerone
tarij facile resolvunt.

46 Circa originem substitutionis et cui bono fuerit
inventa illud admonendi sumus ex aliquoz opinio-
ne substitut. origine et introductione iuris gēti-
um et forma iuris civilis, movet eo q̄ testamentū
iuris gentiū ē, licet forma à iure civili fuerit inae-
ta ut post alios p̄bat late Menchaca de successio-
nū creatione §. i. n̄. i. et perudite exornat Bursi-
us. Cons. 226. lib. 3. Vñ et substitutio que pars testa-
menti ē ad idem ius gentiū referenda videtur, ita
nominatim sentit Sfortia de compendio sa substi-
tutione in p̄gredijs q̄. 3. Inde deducens q̄ Prin-
cipis aut populi statuti substitutiones tolli n̄ possi-
t quod et sentit Cognolus in l. p̄cipuus. n̄. 53. C. de
impuberib. Bacijs Cons. 357. n̄. 5. et cons. 557. n̄.
5. Sed Ioan. Bolognetus in p̄nti. n̄. 6. à iure C.

47 Cili excogitatas substitutiones p̄mat et excipit p̄t
phae p̄t. textus in l. unica in prin. in l. §. 1. de l. i. C.
de caducis tollendis, ubi substitutiones ad vitanda ca-
ducia quae lege Papia fuerunt introducta inue-
tor et dicit. Ego tū in hac q̄. aliud imprimis obje-
ctione dignū iudico n̄ oēs substitut. habere eadē
originē, neq̄ ad eadē finē inventas, et vulgarem
separandā iudico à pupillari et alijs, quae à iure
civilis honoris inventae fuerunt ut suis locis dice-
tur. Circa vulgarem x̄. sic statuo, substituedi
potatem à iure gentiū originē traxisse, quo iure
libera fuit testatoribz facultas de rebus suis quo-
mo voluissent disponendi ex traditis et Bologni

tu in pnti n. 2. Quoad resu. v. et alia. haec potest
iure civili Romanorum. Lepit observari et ipso exi-
gente. Nam in eo iure necessaria esset heredis
institutio ad testamenti valorem. §. ante heredis. Inst.
de legatis. et aditio hereditatis sine qua omnia in testa-
mento relicta corruebant. l. si nemo. ff. de reg. iuris.
eveniebat ut testamentum iure perfectum corrumeret
heredis scriptor ante testatorem decessit, vel post
in adita hereditate, et alijs ex causis, quos condi-
te scribit et explicat. Quatinus in paratib. ad
tit. §. de caducis tollendis: quibus ex causis heredita-
tes cadebant in finem. Quia caducorum nomen testa-
toribus adeo grave, ut substitutiones intro ducere
rent ne scirent caduca, in allegato prim. l. i. in
cas. Et quia eadem lege caduca fuerint sublata nihil
ominus in usus substitutionum permansit, quod licet in finem
in caderent hereditates, veniebant tamen ad successores
ab intestato. intendit contra voluntatem defunctorum et
relicta in testamento corruebant, testatorem inveni-
tate sperantibus, atque ita ut illis adhuc fuerint
intestamentis substitutiones ad sustinendas defunctorum
voluntates. Et quia iure iuri Regni testamentum valeat
et sustineant in eo scripta sine heredis institutione. l. i. ff. de
lib. s. Recompil. adhuc tamen oportebit sepe substituta adje-
re si forte testatores nollunt ad legitimorum heredes heredi-
tatem pervenire, ad quos paldubio perventura est, heredes
scriptos non adveniente. d. l. i. §. 6. yentonces heredes aquel
que segun derecho y costumbre de la tierra alia de heredar
en caso que el testador no hiziera testamento.

Superest de partitione substitutionis tractare de qua
non conveniunt iuris interpretes, nam ab Acurfij divisione rece-
dens Gouezanus in hac rub. novam addit rationem probat
aliam Bolog. h. n. 98. et aliam Costa in c. si pater in
prim. n. 2. et sequentibus. Est tamen receptissima ea qua scri-
bit Acurfius in glo. iurae rubricae, ut quinq. sint p.

substitutionis. s. vulgaris, pupillaris de qua plena
disputatio est in l. i. isto tto. : pupillaris de qua tracta-
bit. in l. n. : exemplaris cuius nota pponit. in
l. ex facto. Breui logia seu reciproca, de qua age-
tur in l. i. i. i. compendiosa quae pponit. in l. Cen-
turio; quarum omnium formulas pderibit et ex-
plicat Acurfius. in §. quatuor. Ibo ad exemplum
iust. de pupillari. et eadē divisione pbat glo. iuris
Canonici in c. Rayniter de testamentis. Ibo si abrogati-
onis, et in c. si pater eod. tto. lib. 6. Ibo abrogati-
one. Et apbat. communiter hanc dīvisiōem sū ordina-
tione interpretat. in hīs locis. Ut colliges ex traditis ab
Anto. gomezia pto. varias. c. 3. n. 1. et apbat. p. l.
p. tto. s. par. 6. : et vniū cuiusq. substitutionis notā
et formulā explicat Costa s. a. n. 3. et sequentibus. Ioa-
nes Sicardus in crub. C. de ingenuis n. 4.orra. 10.

53 Nec monere in contrarium debet qm̄ in ista tti inscri-
ptione solū ponat. vulgaris et pupillaris nāq. formula
inspicias quin q. s. substitutionis spēs, si successione
duae de qbus in vbi. t. t. ad quas reliquae re-
ducunt. vel similitudine et exemplo qualis est exempli-
ris, vel effecta et resolutione qualis est breui logia
seu reciproca, quae sū psonas qbus vel in vulgari
resoluit. vel in pupillarem, vel in vtrūq. et ad pēdīo-
sa quae p variatate temporis et enātū cor dē substitū-
tiones complectit. Sed mirū alicui forsā videat.
4 cur in ea diuisione militaris n̄ enumeret. Sed s. q.
vbi sit iuxta l. miles ita. 42. j. de militari testamento.
aut n̄ est substitutio iuxta Acurfij sententia in l. quere-
bat. §. si. ff. de militari testa. de qua s. tractari : aut est
irregularis, ideoq. in diuisione substitūtiō regularium
n̄ enumerat. si x. fiat a milite, iuxta l. Centurio.
j. hoc tto. haec compendiosa enumerat. et sub ea
continet. : imo tunc ppiā speciem substitutionis co-
tinet ab alijs diuersam, iuxta glo. nrae rubricae

27.
Xp. ite compendiosa quae fit a milite tantum: quae
ob id ita accipienda quasi regent pagana poss
facere compendiosa, non certum est posse; sed voluit
glo. nra, compendiosa quae fit a milite q. valet om
ni tempore iure directo adeo ut post pubertate
heredis habeat nata pupillari, constituere p. priam
sem substituit ab alijs diversa, ut explicat em
p. d. Carolus Brunnus in p. n. 11. q. aut subijcit
glo. q. habet nata fideicommissariae sic accipiendū
te, voluisse glo. hanc eade substitutione quae fit a
milite superstiti matre ipsius flecti et trahi ad fi
dei commissum iuxta l. precibus. C. de impub. vlla
tius explicuit idē. tunc in s. quarta. Do. ad
exemplū. Do. quinta. iust. de pupillari: de qua re di
cam latius in d. l. Centurio.

Sed et illud n. aliter queret alijs cur fideicommissa
riae substituit: metio n. fiat in predicta diuisione
et ex mente Aursi. l. x. pot. hoc ideo, qm ea diui
sio ad directas substitutiones p. tinet, n. ad obliquas
qualis e fideicommissaria: inter quas duas notabilis
diff. scribit Costa in c. si pater. in p. n. 10. Nisi
mali ex opinione sequi qui fideicommissaria sub
stitut. se negant: quā sententiam diffidit Aurius t.
a n. 10. Carolus Brunnus n. 13. Brunnus in rub. C. de im
pub. n. 10. qui contrarijs argut. satisfaciunt.

Sed substitut. e. contēdū alijs plures quos refert
Mechanicus de successione p. gressu s. 11. n. 10. et Sportia
ubi s. q. s. et plenissime. Bolognetus in p. n. 53. q. opi
niones istas ad concordia reducit. Ego tū in hac
q. immorandū n. indico, dū tū aduersam q. cū frequē
tissime appellet. ab interpretibus substitutis, obliqua
ista successio, quae p. fideicommissū fit, n. dubitabo
eo nomine eā indicare, siqn eū metio in hys co
mētarijs incidere.

Illud pro coronide adijcio q. dicit. in ultimis Do.

nostrae rubricae, fideicommissaria duplici et, in re et ex-
plicari a Bart. in pnti quem reprobant Arckius et
Itex. aliter explicantes, a quibus tñ dicitur Brui-
nus n. 17. q. aliam docendi rationem potest, in d. 1.
ideo ego dico: f. substitut. fideicommissaria duplici
et f. q. aut sit in hereditate, aut p. eius, qua vo-
cant quotitativa, de qua pntur in t. de fidei co-
missariis hereditariis: aut haec substitutio sit grana-
do legataria aut fideicommissaria particularem ut
aij restant p. fideicommissum, na p. via legati id
fieri n. potest; de qua substitut. loquit. tex in prin. et
tota illo t. just. de singulis rebus p. fideicommissu reli-
ctis

Ad l. i. isto t. de vul- gari et pupillari.

Lex haec et fama preclara ex commentarijs Bar-
toli reddit. preclavior qui n. contentus eius contex-
tu p. opposit. et illationes declarasse motu vulga-
ri substitutionis late exponit a n. s. et ego Bar-
toli ordine sequitur quae ad contextu l. pntur
principio expona; deinde quae de vulgari substiti-
tione habet Bartolus Scholij illustrabo.

In principio igit. ex prioribus vbi notri tex. colligit.
substitutores differre ab institutis et substitutis n. et
institutione, in hac tñq. diversa ponunt. et dicitur
f. nominibus nuncupat. arguto l. si id. l. de condi-
tisi; quae con. ex isto tex. deducit in pnti. Socinus
n. 1. Ripa. 3. et c. cor. tñq. decio in rub. l. de insti-
tutionibus n. 2. furcio Iunior in rub. l. de infubex.
n. 10. Gulianus in l. Centurio n. 50. j. hoc tñ. In qua
con. expulsi solent rub. l. de institutione, et substit. multa
doctrina gto. in rub. l. de iuri et facti ignorancia, do-
centis dictione, et, pnti inter diversa, ite et illud
q. l. tñq. in rub. hanc tñ in vto. arguto cor. n. dictione

Salon C. F. de la Courbe.

1225

1° in spe sumat: differt institutio a substitutione.
 2° aduerto, q. quamvis in specie sumat: institutio
 nomen, a substitutione differt: in specie, sed gradu
 et ordine, atq. ita et specialiter s. idem, licet
 accidentaliter differant: ut colligit: ex traditi
 a Baldo Alex: Aratino et Jafone. in l. si quis mihi
 bona. §. i. ff. de adq. vel. hereditate. Perul-
 ta. in rub. §. de hereditatibus just. in. 19. q. emendata et
 utiliter psequit: et explicat: hanc doctrinam. Quibus
 addo q. quoad: in successione ab intestato s. q. d.
 gradus p. quos hereditas deambulat, ita et intesta-
 mentaria, s. gradus in quibus hereditas testatori, reser-
 tur, sed uno hereditatis nomine, qm. uno nomine
 heredes institutus et substitutus continent:, hac una
 adiecta nota quibus distinguant: primi gradus et
 secundi gradus, ut merito Iuris consultus in d. l. si quis
 mihi bona. §. ult: dixerit patrem vel dominum qui
 mandavit filio vel servo adire quasi institutus se-
 ferri mandasse ut adirent ex substitut: vel contra.

5. Iuxta qua resolut: facile intelliges textu in hac l. i. et
 arguta quae s. adduxi n. i. ad p. d. institutione di-
 ferre a substitutione: pcedit. n. respectu gradus et ordi-
 nis successionis. n. 2° quoad substantiam quae n. variat:
 ex eo q. institutus emolumentum ex hereditate citius
 p. septurus sit q. substitutus. Atq. obstat q. substi-
 tutio sit condicionalis institutio, et ita n. sit p. p. ta-
 lis, quemad: de donat: dicit: in l. i. ff. de donatio.
 6. Quia 1° i. condicione substitutionis in esse necessa-
 rio ex nata actus ad ipsius effectum, et ideo conditio-
 ne n. ee, ut bene considerat Luvius in rubrica hu-
 ius tit. n. 18. et q. d. tex. in l. q. libaris. §. j. hoc tit. q. 10.
 ditio quae inest ex nata actus n. fuit ipsa vere
 condicionalis. l. i. in fine. §. de addit: et demonstr: no-
 tat glo. magistra in l. item quia. §. de mala ff. de po-
 test. 2° q. q. l. ut substitutio 2° et p. p. effectus cedens

naliz institutio, n̄ ideo minus p̄prie esset institutio, a-
lequin h̄eres p̄o gradu institutus sub cōdicione n̄
cet p̄prie et v̄l. institutus, q̄ d̄ci n̄ debet, q̄ gene-
raliter et verissima doctrina actū cōditionalem
in sua p̄tate, p̄fectū ē et p̄dite cōdicione l. re-
cessario. 2. §. si ita. infra glo. ff. de p̄sentis et cōmo-
do rei v̄ditae. l. r̄p̄s fructus. 26. ff. de stipula-
tione p̄renoz. Causas notat et explicat. Conamus
lib. 9. comment. c. 3. n̄. 6: Vtiliter Afflictis. d̄ci-
fione. 280. n̄. 3. Tiraq. de retractu linagier. glo.
2. §. 1. glo. 2. n̄. 27. Balasus de iure Emphyteutis
q̄ 95. n̄. 6. Angelus consi. 301. n̄. 2. Vñ contra
legē d̄ci q̄ scribit Cornuus consi. 227. n̄. 5. lib.
q̄ d̄ci ait, actū cōditionale p̄dente cōdicione
nullū habere effectū, ac si n̄ esset factus; q̄ licet
v̄l sit quoad hoc ut gabella interim n̄ debeatur
et quoad alios iuris effectus, ut plene p̄fegit. Lazarte
in tractatu de decima v̄ditionis. c. 5. n̄. 2. et sequētib;
adhuc tamen contractus cōditionalis in sua p̄tate
p̄fectus d̄ci; adeo ut si sit ex illis qui postq̄ p̄-
fecti s̄ n̄ possunt voluntate vnius r̄uocari qua-
l̄ s̄t. oī contractus l. fuit. §. de acti et oblig. etiā
p̄dente cōdicione, n̄ licet contrahēti invito al-
tero a contractu diccedere, ut notat. Auerius
in d. l. necessario. 260 p̄fecta, et alibi ut p̄ la-
zarte. i. n̄. 2. et seq̄.

Atq̄ obstat tex. in l. 1. ff. de donat. q̄ procedit, q̄
ualiter in donat. quae cū eo iure n̄ p̄ferret. nisi
tradit. sequuta l. senatus. 35. §. de donat. ff. de donati-
onib; causa mortis; et cōditionalis donatio a tradit.
n̄ incipiat recte dixit I. B. in d. l. 1. cōditiona-
lem donat. n̄ ē p̄prie donat. quo fit ut cū iure
nono donatio p̄ p̄missione fieri possit. l. si quis ar-
getū. 35. §. vlt. ff. de donat. §. aliae ad finē. iust.
ead. i. cōditionalis donatio p̄fecta donatio ē, licet

deficiente conditio deficiat.

Ex quibus apparet substitutio non esse institutio ut merito dixerit J. C. in l. mulier. §. ult. de condicionibus institutio; condicionem illam, si me heredem institueris, in substitutione impleri.

9. Ex qua ratione aliqua utilia in proxi deducit Corvaci in rub. §. de impuber. n. 7. et Baralta in d. rub. de heredibus inst. n. 19. Et ego ultra istos colligo notabile et utilem declarationem ad l. 31. Tauri. quae est lex. s. tt. q. lib. s. recapitul. ut commissarius cui data est facultas faciendi testamentum palio, iuxta formam illius legis, quemadmodum potest heredi institueri nisi a concedente mandatum ad testandum nominatum fuerit designatus heres; ita et non possit heredi institutio substitutio dare nisi in mandato id fuerit concessum expresse substituti nomine; nam cum substitutio institutio sit, et substitutus deest et proprie institutus heres, hoc illius legis. Et potest pariter heredes nominando etque deest et potest per se nomine alij et commissario modo quo agatur redere: comprehendit et substitutum, cum et hic deest heres sit, et quod institutus. Quo arguto et alijs ratione penam defecit Tellus in d. l. 31. n. 1. et 2.
10. Imo amplius dicendum videtur putat Tellus in inflo. ca. si substitutionis sed et in ord. alijs in ea lege expressis. scilicet exheredationis, meliorationis, et tutelae dationis, necessariis et exprimere in mandato nomen exheredandi, aut meliorandi, aut tutoris dandi: si vero fuit disponendi circulator concedat commissario. veluti si testator potest faciat seu concedat exheredandi, meliorandi, aut tutoris dandi, si vero non fuit dispositionis relinquat voluntati commissarii. sed executio, hoc est electio vel nominatio veluti si testator dicat, melioro unum ex filijs meis quem commissarius elegerit vel nominaverit, et si non ex

041
primum nomen meliorandi valeat, ut in hoc par-
ticulari casu, ante Telli notavit Salaciohus.
ut in ead. l. 31. n. 31. et (Quar. in c. de fili. de
testa. n. 10. et 11. : idem qd fit in institutione. Et in
ta hanc resolutione interpretat. Telli nota de l. 31.
f. y en quanto aloy otras cosas señalando para que
le da el poder: ut. f. intelligant. de mandato ibi
so ad exequenda disposita testatoris circa alia
res in ea lege expressor, prout instituit. hinc
dis. n. 20. ad dispositionem faciendam, qd ad
eam requirit. nominatim personam exprimere et in
alijs rebus prout instituit, quemadmodum in insti-
tute. hinc.

Sed quis haec opinio Telli sit quoad hoc ut siate
illa lege Tauri valeat testamentum, in quo n. suba disposi-
tionis, sed executio alteri creditur. et in heredis insti-
tutione ut ad declarate illius legis 31. observat (os-
ta in d. 20. pauperes n. 6. Talsu. 2. Versiculi il-
li. y en quanto aloy otras cosas, intelligi debere soli
eo casu quo electio concedit. commissario: quoniam ea
lex n. mutat casum in prim. positum, sed eo retento di-
versam decisionem constituit inter heredis insti-
tutione, et reliquas dispositiones ibi annumeratas. In hac
sensu ut commissarius virtute mandati ad testatorem n. possit
heredem scribere, substitutum dare, ex here dare filium,
aut meliorare vel tutorem ei assignare, nisi in man-
dato contineat. ita tamen ut in institute heredis fiat
expressa mentio in mandato illius qui instituendus est.
in alijs v. f. substitut. ex heredatione, meliorate, et tu-
toris datione, solum exigat. speciale mandatum ad substit-
ut. ex heredat. melioratione vel faciendam, vel dando
tutorem, quavis persona expressa n. sit in mandato: atq.
ita ea lege accipiat. substat. sonant. Notando in
l. 5. ff. de lib. 5. reimp. glo. 3. n. 1. nominatim reprobandi
Telli n. 2. et Azbedo ibidem n. 12. 13. et 25. Et repetit

idem rationes in l. r. cod. ff. q. g. r. et e. demente
 testor in c. si pater. i. p. r. o. adijciens. n. p. quatenus
 in iustitiam pupillari facienda virtute mandati coepest
 ad testatorem putat n. requi per ea lege ut exprima-
 tur persona substituenda.

13

Adhuc tentari posse puto nominatione personae
 speciale requiri in substituto dando vel filio ex herede
 dando, in alijs duob. s. melioratione et tutoris datio-
 ne sufficere si mandati concedat. ad meliorandum vel
 assignandum tutorem licet persona n. exprimat. in ipso ma-
 dato. Monach. q. substitutus proprie heres e. sicut
 institutus. Vn. ea lex quae formam praecribit in hys
 de facienda comprehendit et heredes 2. gradus. Itē
 exheredatio quae contraria e. institutioni hys de regu-
 lis contineri debet, q. contrarior eade e. ratio et disci-
 plina, in prin. de hys qui s. sui vel alieni iuris, et late ad
 multos ab Euarodo in locis legalibus c. 19. et intermi-
 nis pbat. q. quomodo institutio heredis, requirit ut no-
 men heredis exprimat. ab ipso testatore. l. heredis pa-
 lam. s. de testamentis, ita exheredatio. l. 2. s. de libe-
 ris et postum. in prin. iust. de exheredat. liberor.

14

Neq. contrarium pbat d. l. 31. tanquam quatenus exi-
 git mandati ad constituendum heredem. in d. l. El poder pa-
 razer heredero. Quia d. q. cu. substituta dare fit
 heredem facere et exheredatio consistat eisdem regulis
 quibus institutio utriusq. continet. illis d. b. al poder para-
 razer heredero: cui confign. e. ut sequi. d. ficulus. y en
 quanto a las otras cosas, intelligat. de alijs, quae n. conti-
 net. in illis d. b. razer heredero. s. melioratione et tu-
 toris datione: na. melioratio p. legatus e. Vn. sufficit
 committere facultate meliorandi, q. cu. melioratio n. cadat
 nisi inter filios, commissio n. continet omnimoda incerti-
 tudine, quia incertus de certis e. eligendus p. commissi-
 vum, q. aliorum voluntati committi recte pot. l. vbi. 2.
 s. ad q. d. j. de rebus dubijs. l. vni ex familia l. 9. de leg.

Tutori aut datio nichil eae habet ad heredis institutio-
nem atque ita haec duo exiunt in illo d. xi. per quanto a
lois otras cosas: que ita videtur intellexisse Costa. in d.
c. si pater i. p. d. de pauperes n. 6. xi. quatenus lex illa per-
mittit. d. cum intelligit in duobus. scilicet in melioratione et
tutori datione. licet per contraria p. cum allegat Ma-
tento d. glo. i. n. 2. in fine. Sed melius potuisset allega-
re in d. de obsequiis n. 1. Imo amplius tentari posset ex-
heredatio et non contineri in illis d. bis parafrasae hanc
sententiam: sed in d. xi. per quanto a las otras cosas. Neque
ad rem facit quod eadem sit eius ratio quae institutionis et
quod utroque nominatum fieri debet: quod d. xi. pot. quod d. ex herede
datio solummodo cadat in filios et in extraneos. l. qui d. d.
in filios. 133. ad p. d. de obsequiis oblig. pat. et putavit lex
taurina concedere mandatum ad exheredandum, quod scilicet
persona in certa de certis et exheredatione. imo certa quod
dum hoc iure exheredatio fieri non pot. nisi contra personam
qui eam meretur, et ex causis a iure approbatis, expressa
causa in ipsa exheredatione. auth. ut cum de appellatione
cognoscit. d. aliud quoque capitulum. collat. 8. satis vi-
detur demonstrare personam, cum non quem elegerit com-
miserimus, sed quem causa digna exheredat. fecerit
debeat exheredare, qui nominatum debet cum declara-
re ut sic satis fiat forma d. l. 2. ut notat Mo-
reno in d. l. s. t. q. glo. i. n. 1. in fine. et glo. 4.

2. contra eadem priora d. ta notitex. opponit Barto-
lus in d. quor. aut. post. de bonorum possessorum d. pbat voca-
tor a pretore et heredes, et tunc constat a pretore vo-
cari et institutor in testamento valido de iure ci-
vili, in primis eius tituli d. xi. aliquando. go. instituti p.
gradu n. semper dicitur heredes. Cui difficultati expressa
per solutionem: servatis locis p. et Bart. in larga signifi-
catione appellat. heredes bonorum possessorum contineri. l.
hereditate, 119. ff. de obsequiis sig. 1. l. 1. d. bonorum. j. ff. de
Irebelianis: atque ita sentit tex. in d. quor. aut. proce-

deve in herede proprie et sine sumpto, quo mo bonor possessor n e heres: notum d. textu in herede charge sumpto vocabulo, quomo qui cuq institutus dicitur heres, quavis iure pte pcedat: quae Bartoli di sta cor e, p. Joanni et Ripa l. n. 2. Jaffone lab ex plicante a p. n. 1. usq ad numeru 6. et repetit idem Jaff et Ripa in d. s. bonor, et utrobq magistraliter explicant, quibus in casu appellate heredi conti neat. Bonor possessor.

17. Quae tr disputatio Rodie in utilis videt. cu in usu n sint bonor possessor quae olim a pretore dabant. ut no tat Baldus in rub. iust. de bonor possessor in fine. Debus ex illa p. 127. de bonor fig: quavis ppter hoc n sint negli genda quae in iure civili habent. de bonor possessor cu pl naq ex his in forensibus controuersis utilitate soleat sub no hereditatis ut observat Greg. Lopez l. 19. tt. 1. par. 6. Sed superiori Bartoli doctrinae obstat tex. in l. hys q in potate. v. s. p. n. j. delegatis praestatis. ubi co ditio dadi quae debet adimpleri specificie. Siqui heredi l. Alvis ff. de cond. et demont. quis in psona heredi scripta fit adimplet. in bonor possessor. g. bonor possessor proprie heres.

18. Sed h d e tex. illu specialiter pcedere in casu illius edicti de legatis praestatis, ne alias como dus queniens ex impleto conditionis ptenet ad heredi scriptu, et onus solvendi legatum ad q cose quid co ditio implet. spectaret ad bonor possessor, qui cu tale onus sustineat, comodu quoq ex implemen to conditionis queniens habere debet. iuxta l. p. n. ra. Tam de reg. iur. atq hoc e q voluit J. C. in illis ubi absurdu n e illu comoda hereditatis habere, aliu onera legator sequi. Qua interpretat. ad e textu sen pfit Galvanus in l. Centurio j. hoc tt. n. 39. Xfi. nona vultor: et explicat Aldica de co dituris lib. 11. tt. 17. n. 16. et sequentibus. Neq obstat q fidei comisarius, uni

universalis sustinet omnes legatorum et nichilominus con-
dicio dandi heredi non impletur in persona ipsius fideicom-
missarii, sed in persona heredis scripti. l. qui heredi. q. 4.
§. cum hereditas. j. de condit. et demonstr. Quia h. in ca-
su §. dicti de legatis praestatis, legata sustineri iure
speciali et praestari ab eo per eum qui alias iure ordi-
nario debitorum non erat. Vnde inquit est sustinere
onus extra ordinem et iure speciali ei impositum, et
non habere commodum ratione oneris quoniam, at §. fidei-
commissarius universalis iure ordinario tenet ad legata.
Vnde commodum ratione illorum quoniam non debet ei dari, sed
cui testator ipse iussit. hoc est, heredi scripto: nequid-
tamen commodum veniet in rebus hereditatis, quod extra
causam hereditariam accipit. q. conditionis implendae
causa accipit. l. in quarta. ff. ad l. falcidia.

Sed licet superior Bartoli traditio de qua in numero 16. 19
in se 20. fit non tamen dissolvit predictam difficultatem quod heres
institutus in testamento valido et si bonorum possessionem
agnoscat heres et iure civili atque ita textus non etiam
in casu Bartoli loquitur in herede proprie sumpto. Qua-
re verissima mihi videtur prior Bartoli solutio licet ab ip-
so neglecta, et ab alijs communiter improbatam secundum Ripam
lib. 12. dum Bartolus sentit institutum in testamento va-
lido de iure civili codem iure heredi esse, quamvis ag-
noscat bonorum possessionem. Neque contrarium probat textus in d.
§. quos aut, q. loquitur de hijs qui a solo pretore vocantur. qua-
les sunt emancipati, cognati, et alij qui nullo alio iure pos-
sunt ad possessionem venire ut constat ex illis verbis, solus
vocat pretor. quae aptius probant hanc sententiam si cum-
gant. cum ultimis verbis §. praecedentibus. Tunc et textus
in l. pubere. l. de iure deliberandi. b. pro herede gene-
re non ambigitur inulta l. y herede, et l. gerit §. de ad-
quirenda hereditate §. ult. iust. de heredi qualitate.
Neque n. admittenda est violenta expositio glossae in d. l. 20
pubere. cum exponit verba illa, pro herede genere. §. de

iure priore; nā prout q̄ haec expositio violat pro-
 prietate illoz xbz, pro h̄rede genere, quae demo-
 strant actu acquisitionis de iure civili ut in d. l. p.
 h̄rede; et in d. s. fm. b. pro h̄rede n. genere. c. p.
 domino genere. veteri, n. h̄rede, q̄ dominis depe-
 llant. Convincit. ex cod. tex. b. postq̄ ei h̄re-
 ditor fuerat delata, nā delata h̄reditor intelli-
 tur, quam quis pot. adendo consequi. l. delata. c. s. o.
 ff. de xbz fig. et ul. aditio fiat solo animo, simul
 atq̄ q̄ declaravit se velle succedere statim h̄res
 fit. d. l. gerit c. finitio. Vñ in ante q̄ a Pretore de-
 cernat. bonoz possessio h̄res declaraverit sua volū-
 tate, id fuit effectus h̄res iure civili; nec potuit de-
 finire ee h̄res decreta bonoz possess. arguto. l. et
 si fine. b. s. sed q̄ Papinianus. ff. de minoribz. Deniq̄
 h̄ac sententia confirmat tex. in prin. iust. de bonoz possess.
 in illis xbz, sed et remota quoq̄ bonoz possessione ad
 eos ptinet h̄reditor iure civili; ponderando dictio-
 nem, et, quae in eo textu accipit. p. etiam, atq̄
 ita exprimit unū casum in quo institutus precedit iu-
 re civili, cū. s. n. agnovit bonoz possess., et implicat
 aliū quo eodē iure precedit, s. cū illa n. agno-
 vit.

23. Vltimus opponit Bartolus tex. in l. seq̄ti. 2. i. s. o. l. b. prin.
 xxi. sed si q̄ ita: quae oppositio tendit contra illa xbz
 hi textus, q̄ instituti p. gradus substituti secundis vel ter-
 tiis: nā in d. xxi. sed si q̄ ita. q̄ p. vocat. c. substi-
 tutus. Sed recte text. Bart. receptus communiter
 iussu. n. i. q. Ripae v. b. : primū et secundū gradū cō-
 siderari sū ordine intellectus, n. x. sū ordine scri-
 pturae, atq̄ ita in d. xxi. sed si q̄ institutio, praece-
 dit substitutio. Ex qua resolutione colligit. q̄ licet
 ordo scripturae soleat considerari ad inducēdā
 praelationem inter vocatos et ad varios iuris effe-
 ctus. l. quoties. q. s. ff. de v. s. p. l. c. pater. 79.

8. de pte. 7. de leg. 2. l. generaliter. §. proinde. Vbi
ergo. ff. de pte. commissariis libert. l. si cui feruus
37. in fine. ff. de stipulat. pte. 1. c. malato. 10. de
pntibus. l. 1. c. l. i. ff. de albo scribendo. 6. et interdu
um vivales antiquissimus quisq. prior. §. que textu no
tat Baldus in l. per nulla. 3. opposit. l. de vobis pte.
primo nominata presumi maiore aetatem; quoru
iurum regula ad varias questiones exornat Baldus
in l. 1. c. de edicto Dni Meliani. Felinus in c. 1. di
lecta de rescriptis n. 4. Nicolus Balla de rebus di
bis tractatu q. n. 1. Tiberius Beccanus resp. 9.
n. 32. et sequentibus lib. 2. Quod tñ attinet ad valore
et effectū actus, ordo scripturæ n̄ attulit. in hijs quæ
in eod. contextu sunt. l. propositi. 24. c. de testamentis.
c. causa q. de rescriptis: quā doctrinā in practica
li q. expedit Bart. in l. 1. c. de executione rei iud
catæ: quem refert et declarat Abb. in c. 1. n. 8. et
lib. n̄ contestata. Atq. hæc de pte. n̄ textus.

Ex 2. pte. huius l. quæ tñ in Xpi. substitutio. Vbi di
cit. substitutionē vulgarē simplicē dici, pupillarem
duplicem. Vñ generaliter deducit Bart. n. 4. substi
tut. in vñ casu conceptā cū simplicem, et quæ in duos
duplicem. Sentient, vulgarē substitut. idem simplicē
appellari à Modestino. q. in vñ casu. §. quō institu
turi sit heres, conuipit. Pupillari 2. duplicem q. in du
os casus et existentie et n̄ existentie heredis concepta
est, ut in exemplis impntis propositis, Bartolo subscri
bit Alex. et Aliaty n. 2. Ripa 13. Cramus lib. 10. com
ment. c. 7. n. 10. Vñ ad deceptionē practicabili q. in
fuit Bart. n. 4. §. si statuto caueat. ut quis teneat.
p. simpliciter possessionibus, alias habeat. §. confesso, q.
apud nos cautus 2. l. 1. et 2. ff. lib. 4. Recop. si reus
respondet se n̄ accepisse, et casu quo accepit expē
dit in negotia actoris, vel soluisse, vel qd aliud. ha

habet. p. confesso, quasi n. satis faciens, forma statuta
fuit lex iubens. 39. b. sed simpliciter. C. de appellat.
l. fin. ubi notat Bart. n. 1. C. de dotis promissione. Fa-
cit et q. ad hoc. ut quis simpliciter. Exat. debet uti
bi, claris et n. implicatis. c. q. d. p. 12. iuxta glo. xbo
simplicibus. 23. d. et quae nulla pro se ferunt dubitat?
c. 1. de Summa Trinitate. ubi notat Jo. de Anagnino, col. 2. ita-
ut nullo mo incertum relinquat interrogantem. ut do-
cet Bart. in l. de statu. §. nichil interest. ff. de inter-
rogatorijs actib. Ex q. exornari pot. celebris doctrina
glo. in l. et si q. de C. de except.

26. Sed contra huc textu sic explicatu obijcit. q. vulga-
ris substitutio semp deberet dici duplex cum duos
casus contineat nullitatis. s. et impotentiae. l. cum
proponas. 3. C. de heredib. insti. ppter qua difficul-
tate a Bartolo et c. facile dicunt Baldus n. post
principiu. Arretinus n. q. docentes dispositione dici
simplicem quae unica e, q. simplex n. et vni conuer-
tunt. l. manifestissimi. ubi notat Arretinus n. 3. C.
de furtis. Si v. contineat duos disposit. diversas
dicet duplex: in qua sententiam inclinant soci-
mus in p. n. 6. Jaso. 3. Ideo q. licet vulgaris in-
duos casus concipiat. q. t. vna e substitutio di-
cit simplex a Modestino, ut observant in p. Ri-
pa n. 15. Aliaty. b. Sed adhuc n. e necesse d. a Bar-
27. toli sentia quae officiu n. differt a sentia Arreti, nam
q. Bartolus ait de duobus casibus intelligendu e quadoq.
statuit diversas species substitutionu et in diversis here-
ditatis ut contingit in pupillari. Cetero si diversos ca-
sus complectat. quae ad vna substitut. reducunt.
haec erit simplex substitutio q. vna e, ut Arreti-
mus dicebat et Bartolus n. infiat. et revera unus
casus e. s. n. aditus hereditatis, cuius natura n. mutat.
eo q. in diversis casibus nullitatis. s. et impotentiae vi-
reficit. Dixi aut in diversis hereditatis, qm si

in una diversa substituitur. Verificatio non erit sub
stitutio duplex et contingit in copulativa ex bono fa
cta per bonum commune, quae non addita hereditate. Et
tunc vulgaris, post addita fidei commissaria. Ut dicitur
ad l. Centurio.

Sed adhuc contra nostram tex. hac in pt. obstat 3. oppositio 28
Bartoli ducta ex eo quod vulgaris substitutio duplex sit cum
contineat pupillarem tacitam. l. in hoc iure. q. j. hoc t. l.
quis. Et de impuberum. Cui difficultati Respondet Bartoli textus
noster procedere inspecta figura verborum. Nam quod substitutio
in uno casu concipitur, textus 20. in d. l. iam locutione
attento tacito intellecta. Nam quem in alterutro casum
concepit substitutio alterius quoque continet et duplex
efficitur. Sicut glossa in pnti n. 7. Ripa 21. inferens 29
ex eo quod si statuto caveatur vel ex dispositione tes
tatori ut testamenta intelligantur ad literam aut per
figuram verborum; quod clausula testatoris aliquando appo
nit in fine testamenti, de sub vulgari expressa non
contineat tacitam pupillarem, neque e converso, quatenus
docuerat Baldus in l. precibus n. 15. ff. et nota quod in
quibusdam locis. Et de impuberum et confirmari potest ex traditis
in Matheo lib. 5. de coniecturis c. 14. n. 26. et in Meno
chio de presumptis lib. 4. presumptis 26. n. 42.

Verum haec opinio non tenere erit admittenda propter doctri
nam Bartoli in l. de populi. n. 65. ff. de iust. et iure. docen
tis per predicta verba non tolli interpretatam iustas et quae per
legem fiunt: sequitur doctorum contra textum glossae d.
n. 42. Menochius de adipiscenda possessione reme.
q. n. 22. qui n. 42. et sequentibus cum dicitur de iuri artim
in hac recte explicat, et dicitur consi. 3. volum. 5. Tib
rius Beccanus in responso. q. 1. n. 148. volum. 1.

Sed superior Bartoli solutio displicuit etiam Ripae in
pnti n. 22. q. 2. fuit ea lex verborum et non verborum esset impo
sita, contra l. 2. c. coram delegatis. Deinde quod cum
mens potius quam verba debeant attendi. l. 3. c. de liberis

proteritis. l. n. figura. 37. ff. de act. et oblig. l. 3. §. editio
 j. de adimendis legatis. c. proterea. c. q. plerumq. de ad-
 m. fig. et in c. Marchio et Davidides. c. q. i. q. q. dicta sub-
 stitutio dici debet duplex attento intellectu et
 neglecto verbo sono. Denique q. q. tacite inest p. cante
 habet. l. 3. ff. si cert. petat. atq. ita subintellecta substi-
 tutio actum duplicem facere debisset, quemad. fe-
 cisset expressa.

30

Quibus et alijs argutis motis Ripa
 fatet. vulgare substitut. facta filio impuberi duplicem
 esse. Neq. ob stare textu nostru qui loquit. de sub-
 stitutione vulgari facta extraneo vel filio puberi
 quae n. pot. continere pupillare, atq. ita nullo caso
 pot. esse duplex: quam interpretat. sequit. Politus
 in tractatu de vulgari n. 33. et Ant. Gomez. c. to.
 variar. c. 3. n. i. infine. et suadem. videt. ex textu
 nro, du. exemplis vulgari p. ponit in Lucio filio.
 et in pupillari mutata p. sona ponit exemplis in
 filio. Et michi n. omnino improbabile videt. hanc opinio.

31

sed preceptoribus nostris displicuit eoq. nimis videatur res
 tringere textu nostru qui generaliter loquit. in quac. q.
 vulgari, atq. ita debebant vulgare et filio impuberi
 facta simpliciter dici, quis contineat pupillare tacitam.

Neq. obstat q. in ea sint duae diversae substitut.
 qm. altera induit. ex vi et potate legis, cuius sane sub-
 titut. a lege inductae n. habenda ratio ad constitue-
 da duplicem substitut. max. q. a lege induit. n. es-
 se, nec cu. eis de qualitatibus quos habet expressa, at
 q. textus n. procedit q. utraq. substitutio induitur
 ex dispositione testatoris

32.

Pro cuius explicat. solutionis explicat. et p. lat. sciendum
 et tacite pupillare ex verbis vulgari induci n. potuisse, neq. e
 converso, ea rone q. formulae utriusq. substitutionis sunt
 contrariae. na. ut apparet ex textu nro, et ex prin. j. sub-
 de pupillari, vulgari requirit. q. primus, h. res non sit. p.
 pillari omnino contrarium. In repugnatis verbis

111
nō potuit induci substitutio, imo casus alterius substitu-
tionis expressus alterū excludere videtur. l. quibus duobus
q. 8. quidā Titio. in fine. j. de Edict. et demonstrat. l. cōmōn-
time. 10. §. deliberat et posthū. l. 1. §. de furtis: quā reso-
luti scripsit Imola in c. Raynaldus. n. 67. qd finē. de testa-
mentis. Iustus Junior in l. quāvis. n. 3. §. de impuberum
statu lib. 5. de coheredib. tit. 17. n. 5.

Neq. hinc resoluti obstat qd aliq. n. in substituto obij-
unt vba hanc filiū meus hōr n. erit, n. semp. ēē con-
traria pupillari substitutioni, cū hanc possit fieri filio ex-
heredato ut in xpi. substituere hanc l. 1. et in l. 2. in
prin. hinc tit. et in §. n. solū. j. de pupillari: quo casu
cessat illa condicio, si hōr erit, quae contraria ē volu-
gari substitutione. Nam hinc objectioni Be. q. vbi 33
substitutio fit filio exheredato n. pot. habere locū de
iis dictae l. 1. iā hoc iure, neq. pot. dari substitutio
duplex, ita ut sub pupillari contineat. vulgaris. Ratio
ē qd cū eo casu n. possit filius ēē hōr patris, n. poterit
definire ēē hōr, ex regula l. 1. manumissiones q. 1. ff.
de inst. et iure. l. 1. decem. 116. ff. de obseq. obligat. c. ad
dissolvendū. de despo. in pūber. l. eius et nolle. ff. de
reg. iur.: et magis interminis. l. nolle. q. l. hī pot. 10. ff.
adquēda hereditate. Quo fit ut in casu de l. 1. iā
hoc iure. ad hoc ut habeat locū tacita substitutio
vulgaris filius debeat institui: ex quibus illud sequit.
verba alterutrius substitutionis expressa necessariū ēē
debere contraria alteri tacite et cōsequenter ex talib.
vbi n. debuisset induci iuxta supra tractatā resolutio-
ne. Sed neq. ex voluntate inducit. talis substitutio n. 34
ut demus eā voluntate presumptā fuisse ut voluit in pū-
penti Bart. n. 11. certe presumptā voluntas n. pot. dicit
sufficere ad inducendā directā institut. vel substitu-
tionem quae debuit exprimi vbi et quidē directis
§. imprim. j. de iudic. commissariis hereditatis. l. iube-
mus §. de testat. l. unica j. de tabular. testamēti nullae

extabunt. Quibus confignis e necessaria fuisse Imperatori
 Veri et Antonini constituti. quae talem substitut.
 introducere et respugnati. Verbis ipsius testa-
 toris et presumpta voluntate ea inducere n. va-
 lente. quam interpretat. ad l. i. hoc iure, li-
 cet nullus ita explicet sentent. Alciatus l. n. 18. et
 in d. l. como diffini. n. 29. Jofon in l. filius h. n. 14.
 eodem h. deliberis et posth.

35 Ex qua resolute colligit. p. probatio rōis supra-
 scriptae, quare. f. substitutio vulgaris tacita de
 qua in d. l. i. hoc iure n. dicat. duplex. Nimi-
 rum q. facta velat. ad testatorem nullo mō pot. ca-
 tinere pupillare, atq. ita una e substitutio licet
 vi et potestate legis ad alia porrigat. ut men-
 to dixerit Pollitius in p. h. m. substitutio n. 18. su-
 bstitut. e. duplici aliam facto h. i. alia facto de
 gis.

36 2. deducit. hae tacita pupillare quae a lege indu-
 cit. n. operari oēs effectus quos operant. expressa nō
 licet taciti et expressi solent e. idem iudicis. l. ad q. 2.
 ff. si certū petat. hoc h. n. procedit quā n. adest eadē
 ratio in tacita quae in expresso, et q. exprimitur
 alio mō quam inest. l. 3. §. filius. i. de liberis et posth.
 §. q. post aditā hereditatē voluit ad submotū. mē-
 textu ad hoc expedit Bartolus in l. 7. n. 3. i. de legi.
 ubi explicat q. aliqd. dicat. exprimi alio mō quā
 inest. atq. ita e. pupillaris exprovisione et volun-
 tate testatoris expressa perveniat. tacita nō. ex dispo-
 sitione legis, alio mō exprimit. quā inest tacite. ut

37 recte notat Quirinus in d. l. 3. n. 41. Vn. fit ut q.
 vi. p. expressa pupillare excludat. mater. l. Papiri-
 us. §. sed neq. in puberis. ff. de inoffic. test. c. f. pa-
 ter. de testa. in 6. Quae de re e. plena rescriptio a-
 pud Menoch. lib. 4. de presumpt. presumptione. 73.

tantum hunc non excludit. l. paterfamilias. c. de impub. et
l. pater. c. de institut. et plenissime disputat Menoch
d. lib. 4. presumpt. 39.

Denique contra textum nostrum quatenus in forma pupilla
ri substitutus inferit. Modestinus dictione michi, infirmus
substitutus pupillare succedere patri patienti testame-
tu, obstat tex. in prin. iust. de pupillari, ubi pupillari
substitutus non patri testanti sed filio impuberi succe-
dit, et quod in omnibus pupilli bonis. Unde quae sitis l.
sed si plures. 10. §. ad substitutos j. hoc t. Qui diffi-
cultati. h. et Bart. in glo. in prin. ubi Caius Senus, per
adiectionem huius ubi, michi, non vitare pupillarem
sentient non ideo minus succedere substituto ipsi pupi-
llo. Bartolus seqt. cons. teste Sorino et Jassone. n. 11. (17
ita in c. si pater. ubi. h. red. n. 1. Matthea de dictis
lib. 1. tit. 7. n. 22. 5. Et sic hanc sententiam Baris in causis re-
pudent. Parisius consi. 73. n. 54. volu. 2. Marianus
Sorinus consi. 96. n. 26 et 37. et consi. 121. n. 23. volu.
1. Verius consi. 125. n. 19. volu. 2. Menoch. consi. 352.
n. 22. lib. 4. Craneta consi. 623. n. 22. Et si hoc sen-
tencia expressa in l. coheredi §. fin. q. 1. j. hoc t. et ibi l.
si ita scriptum. §. si filio. j. de bonor. poss. in tabular.
et constanti presupponit l. paterfamilias. §. 6. j. hoc
t. et lex penultima c. de impub. §. illi filio heredem
et, et infirmat l. si quis a filio. 32. in prin. de leg. 1.
quatenus substitutus filio impuberi ita appellatur testa-
tor, heres meus,

Sed quae sit huius acceptionis ratio non satis liquet in
ter viris interpretis imo neque juris consulti in ea conveni-
re videntur, aliqui enim eam adducunt, quod dictio michi,
reperit. ac si scripta non esset, quemadmodum huius in re-
centa instituit. nullo dato coheredi rei centae
metris detrahit. et heres, succedit in universum
l. 1. §. si ex fide. l. quoties. 9. §. si fidus si. de heredi-
bus institutis. l. quoties. 10. c. eodem. l. 1. j. de con-

ditionibus institutionum. v. vel alio modo, in expresse
 manu intelligitur, ea vbi de institutione directa
 facta in re certa: Quae ratio sic explicari de
 oet. q. in patre substituitur pupillari herede sibi
 ee. iubet, perinde habet. ac si in re certa vel
 p. hereditatis substituitur succedere vellet. cum
 n. p. filij additione bona patris fuerint effecta filij
 ut in pmo. iust. quibus ex causis manumittere alicui.
 et in p. 5. iust. de heredi. qualitate. quae textus ad hoc in
 liorem de corpore iuris dicit Jasso. l. i. s. veteris. in
 lq. ff. de adquirenda possess. et pbat et reple. in l. sed
 si plures. co. s. filio. j. hoc. et. l. qui titulus tamet. j. de
 n. quibus ut indignis. l. i. s. praeterea ff. de separato.
 et enenientia casu pupillaris substitutionis. Vna sit
 hereditas patris et filij ut in d. s. filio, pater adju-
 cendo dictione michi perinde habet. ac si sub-
 titutus in solis bonis pater fuisset, et cum seperint
 ee iuncta ad bonis pupilli, videt. facta substi-
 tutio in certa parte hereditatis, et ob id de tra-
 cta partis mentione manet heres in universum
 iuxta regulam d. s. si ex pido. ad similibus. Quae
 rationem expressit Papinianus in d. l. coheredi. s.
 finali. xpi. na et qui certae rei, et infirmat Julia-
 nus in d. s. qui filio. s. perinde ac si vbi non michi
 adiecti n. fuisset, vbi Accursius vbi hereditatem
 hanc rationem scribit ad allegat d. l. quoties. s. p.
 duo. et latissime psequit. l. et d. c. si pater. 3. p. de bo-
 pupillaris. a. n. 2.
 Veru haec ratio Papiniani tuta n. videt. q. substitu-
 tio pot. diffedi a vitio retenta dictione, michi, quae
 licet n. remoneat. ad huc substitutus videt. vocatus
 n. ad sola patris hereditatem sed et filij: na in heres
 hereditis p. testatoris fit heres. l. vlt. C. de hereditis in-
 tituentis. l. siq. filio. 7. s. filio. j. de adquirenda hereditate.
 recte dicamus substitutus qui filio meo impuberi heres

p. tanta h^o n^o excludit? l. p^rocibus. C. de iurib^{us}
l. fⁱn. C. de institut^{io} et plenissime diffinitat Menck
d. lib. 9. p^rincip^{ium} 39.

Denique contra textum nostrum quatenus in forma pupilla
ri substitutus inferit. Nos autem deductione, michi, infirmus
substitutus pupillare succedere patri facienti testame
ntum, obstat lex in primo iust. de pupillari, ubi pupillari
substitutus non patri testanti sed filio impuberi succe
dit, et quod in omnibus pupilli bonis. Unde quiescit.
sed si plures. 10. §. ad substitutos j. hoc t. Qui diffi
cultati. Et Bart. in glo. in pnti. ubi Caius dicit, per
adirectionem huius ubi, michi, non vitare pupillarem
sententiam non ideo minus succedere substituto ipsi pu
pillo. Bartolus sequitur. cons. tute. Louano et Jaffone. n. 11. (11
ita in c. si pater. ubi. h. red. n. 1. Maxima de electuris
lib. 2. tit. 7. n. 22. 5. Et per hoc sententiam Baris in causis re
pudent. Barisius cons. 73. n. 54. volu. 2. Marianus
Louano cons. 96. n. 26 et 37. et cons. 121. n. 23. volu.
1. Verius cons. 125. n. 19. volu. 2. Menoch. cons. 352.
n. 22. lib. 4. Craneta cons. 623. n. 22. Et si per hoc senten
tiam expressa in l. coheredi §. fin. q. 1. j. hoc t. et ibi.
si ita scriptum. Et quod filio. j. de bonorum poss. fin. tubulor.
et constanti presupponit l. paterfamilias q. 6. j. hoc
t. et lex penultima c. de impuber. §. illi filii h. reden
te, et infirmat l. si quis a filio. 32. in primo. de leg. p.
quatenus substitutus filio impuberi ita appellat testa
tor, heres meus,

Sed quae sit huius decisionis ratio n. fati liquet in
ter iuris interpretes imo neq. iuris consulti in ea conveni-
re videntur, aliqui n. eam adducunt, q. dictio michi
reijcit. ac si scripta n. esset, quemad. ut h. res in re
certa instituit. nullo dato cohzere rei certae
metris detrahitis. et h. res. precedit in univ. sum
l. i. §. si ex fide. l. quoties. 9. §. fides s. de h. redi-
bus institutis. l. quoties. 10. §. eode. l. i. j. de con

dicuntur institutione vel alio modo, in expresse
 mani intelligitur, et ubi de institutione directa
 facta, in re certa: Quae ratio sic explicari de
 oit q. cu pater substituit pupillari, videtur pbi
 ee iubet, perinde habet, ac si in re certa vel
 p. hereditatis substituit, succedere vellet, cum
 n. p. filij additione bona patris fuerint effecta filij
 ut in pmo. just. quibus ex causis manumittere alicui.
 et in p. 5. just. de heredi. qualitate. quae textu ad hoc ma
 liorem de corpore iuris dicit Jasso. l. i. s. veteris. in
 lq. ff. de adquirenda possess. et pbat et textus in l. sed
 si plures. l. 1. s. filio. j. hoc ito. l. qui testat. tamet. j. de
 hys. quibus ut indignis. l. i. s. propterea ff. de separat. b.
 et enenienti casu pupillaris substitutionis. Una sit
 hereditas patris et filij ut in d. s. filio, pater adji
 endo dictione michi, perinde habet, ac si subs
 tituit in solis bonis, potest fuisse, et cu seperiunt
 ee iuncta ad bonis pupilli, videtur facta substi
 tutio in certa parte hereditatis, et ob id. de tra
 cta partis mentione manet heres in universum.
 iuxta regulam d. s. si ex p. d. in similibus. Quae
 rationem expressit Papinianus in d. l. coheredi. s.
 finali. xpi. na et qui certae rei, et infirmat Julia
 nus in d. s. qui filio. v. perinde ac si tota res michi
 adiecta n. fuisse, ubi Accursius, duo hereditates
 hanc rationem scripsit d. allegat d. l. quoties. s. si
 duo: et latissime psequitur. Cotta d. c. si pater. 3. p. d. b.
 pupillares a n. 2.

70 Veru haec ratio Papiniani tuta n. videt. q. substitui
 tio pot. diffidi a vitio retenta dictione, michi, quae
 licet n. remoneat. ad huc substitutus videt. vocatus
 n. ad sola patris hereditate sed et filij: na cu heres
 heredis p. testatoris fit heres. l. ult. C. de heredit. ins
 tituendis. l. siq. filio. 7. s. fin. j. de adquirenda hereditate.
 recte dicamus substitutum qui filio meo impuberi heres

extitit michi quoque herede esse, quae rationem
sentit Paulus 7. l. in d. l. paterfamilias. in illis ubi
cum verum sit cum testatore herede extitisse. Atque ita ha-
bemus duas illarum definitionum rationes. Sed cum stare
utraq; non possit quod pugnant inter se, videndum est quae
sit potior cum utraq; auctor habeat Iuris consultum
et sane illa quae Papiniano placuit vel ea ratione sua. quod
paula videtur. quod regula d. 5. si ex fide, non recte vi-
detur applicari propositae quod, in qua substitutus non accipit
ad certam partem sed ad universam hereditatem, et ap-
posita dictione michi, propter regulam d. 1. l. 1. ubi
ut merito interpretis plures hac rationem sequun-
tur cum Accursio in puncto ubi Caius Scimus, cui sub-
scribit Bartolomeus n. 3. et plene expressi Sorinus et Pa-
pianus n. 11. Corra. in l. cum quidam n. 3. §. hoc ita. Cuius-
tius lib. 11. obsequium c. ult. Solitus in tractatu de vulgari
particula 2. n. 28. qui ausus est Papiniani rationem imp-
tare, quasi necesse non sit rejicere dictionem illam
michi ad hoc ut substitutus, in omnibus, pupilli bonis
succedat. Sed adhuc videndum est rationem Papiani
an necessaria esse ad sustinendam pupillarem substitu-
tionem; quoniam altera Pauli sola concludit quod substitutus
heres sit testatoris in bonis quae filius ab ipso habu-
it et per additionem propria efficit. Ceterum in bonis quae pu-
pillus aliunde adquisivit substitutus non potest dici he-
res per testatoris, atque ideo cum utraq; hereditas in illa
esse ceperit necessaria fuit alia ratio Papiniani
per quam de hac dictione, michi, et sic mentione bo-
norum paternorum, heres in universum succederet ut
ne considerat Cotta §. 1. pro quo facit doctrina
glossae magnae d. si. sed tunc potest dici. in l. 2. §. fin.
ff. de pretorijis stipulat., docentibus herede soli repre-
sentare defunctum in bonis quae ab ipso habuit. Ex
qua glossa hoc notat Bartolomeus in l. 2. §. ita si in facto
ff. de rebus obligat. idem Bartolomeus et Baldus sic intelli-

tu q² dictio michi, n^o directe refert: ad testatorem
ut in vulgari, sed mediate p^{er}sona p^{er} heredi: tum
et q² illud p^{er}signum substitutionis vulgari, ex
pressae ut cupiat in casu quo primus heres n^o fit,
cuius contrarium reperit in p^{ro}posita quaestione

Sed an p^{re}dicta resolutio p^{re}cedat ad substitutionem
fit ex herede filio, valde controuersum est inter iuris-
interpretes, et Paulus Castrensis h. n. 3. ad finem, docet
vitiari eo casu substitutionem, qua opinione repetit in
l. p^{re}cibus n. 3. C. de impuber. sequunt. relati a
Ripa h. n. 34. Corra. in l. in q^{da} n. 3. C. de impu-
ber. Costa d. c. si pater. 3. p. vbo pupillares. n. 6.
Matka de coniecturis lib. 5. tit. 7. n. 9. Menochio
d. p^{re}sumpt. 34. n. 16. et 17.

Sed contraria sententia et sic substitutio valere
apposita dictione michi, et ubi fit ex herede
filio defecit Ripa h. n. 33. Aluati. 169. Ioan.
Baptista in d. l. p^{re}cibus n. 24. C. de impuberum
et ego alia de ea disputari latius

Sed h^{ic} n^o incogruue subiunget q² an decisio d. q²
l. coheredi. s. finem familiarum, et quae circa illos in
iur^{is} interpretati dicta sunt, hodie sint correctae p^{er}
legem p^{ro} tit. 4. lib. 5. recopil. p^{er} qua^m nunc induci vide-
tur ut institutus in re certa vel p^{er} hereditatis in
ea sola re succedat ut legatarius, et reliqua
bona p^{er}tineant ad venientes ab intestato, p^{er}
quem textus correctus monere decisione d. l. l. p^{ro}
s. p^{er} fide. ff. de heredi bus instituendis defecit
Matkeno in d. l. i. glo. 10. n. 46. motus p^{re}signe
ex sequentibus p^{ro} q² cu^m p^{er} illa lege admittat. veni-
ente, ab intestato ac si essent instituti vniuersali-
ter, institutus in re certa semper habebit lo-
co legatarij, iuxta textum in l. quoties. 13. C. de he-
redib^{us} instituendis: nec poterit dici testatorem
decedere p^{er} p^{ro} testati et p^{ro} p^{ro} intestati, non
testatus

testatur decessit in oib. bonis, cum in illis heredes
legitimi sentiant. vocati ex d. l. i. b. y entone, he
veda aquet q conforme aduacho y cōtribue delati.
enra alia de heredar, si el testador no hiziera te-
tamento. Inqua dispoſine legi testator in dubio
se videt: conformare l. fiduo 38. ff. de adq. reda
hereditate maxime attenta opinione existimantium
heredes legitimos in hoc casu debere adire heredita-
tem ex testamento, quasi scriptos, iuxta doctrinā cele-
bris glo. in l. qui filia 38. §. seruis. glo. penult. propo-
sine ff. de hereditibus institutis, quae voluit in
50. casibus in quibus legata debent. non adita heredita-
te, adire debere a venientibus ab intestato: quam
concl. ex ea glo. colligit Paulus Castrensis in l. oia j. de
leg. 2. d. iſſo. in l. nemo pot. p. l.ectura n. 23. et 2. l. l. l. l. l.
n. 35. j. deleg. 1. et b. Ripa n. 92. Guilielmus Benedictus
in c. Raynulfus d. o. eod. testamento et 2. n. 92. et 96.
In fieri videt. ut in hoc regno institutus in re certa
in ea sola succedat quasi legatarius, q. dati sunt ei
collegas vniuersales. s. venientes ab intestato. 2. mo-
net. Matheus q. institutus in re certa, in foro armig
51. n. pot. succedere in alijs bonis prout ea quae fili reli-
cta sunt, et licet adhuc rem male alleget Abbas
in c. 2. de testamentis. cum his contrariis doceat, eam
tū opinione diffidit Andreas Siculus in c. 1. de tes-
tamentis in b. motus hae rōne, q. decisio d. §. si fieri
fido, fidat. in presumpta mente testatoris, quae vi-
det. colligi ex l. quoties 9. §. fiduo. infine §. de her-
redibus inst. et notat Bart. in l. i. n. 70. c. de sacro
sanctis Ecclesijs: at lex fidata in presumptione non
obseruat. in foro conscientiae, in quo sola veritas at
tendit. c. tuanos. 26. de sponsalibus. notat Ab. recep-
tus. in c. 1. R. 10. de constitutionibus; adeo ut pcedat
et si presumptio est iuri et iuri, ex Joanne And.
et Ab. in c. isquis fide. de sponsalibus. Felino in c.

l. n. qd. de constitutionibus, et in hoc pro confuente
videt. se conformare d. l. i. ne anima heredi in-
stituti in re certa laqueetur si institutus contra vo-
luntatem testatoris alia bona praeter rem in qua in-
stitutus est obtinuerit: atque ita per illam legem per-
correcta videt. decisio d. s. si ex fido.

Qua opinione admissa plane sequi videt. decisio-
ne d. l. i. coheredi. s. fin. correctam esse, quod in fidei.
in ratione deducta ex d. s. si ex fido, quae correctam est,
correcta et censeri debet decisio d. s. finali. argu-
to l. i. adigere. s. quavis. j. de iure patronatus. l. Titia Scio.
39. s. usus. j. de leg. 2. l. ita aut. s. de administra-
tione tutorum: per quae iura, correctam vel cessante ratione
legis, legem et correctam esse, cum coram resoluunt Abbas in
c. qui contra. n. 6. de pbat. Tiraglus in tractatu cessante
causa n. 6. et Menchaca q. illustrum c. qd. n. 1.

Sed cum debet correctio iurum quatenus fieri possit vi-
tanda sit. c. cum expediat. de electione. l. i. c. de in officio.
per dotibus, tutius erit asserere in correctam manere.
decisionem d. l. i. coheredi. s. fin. Neque obstat quod ratio
illius textus correctam videat. Nam si per semper ve-
rum est, correctam vel cessante ratione legis, legem ip-
sam corrigi vel cessare, non sepe adhuc lex observa-
da est, quod per l. i. prospexit. ff. qui et a quibus. notat glo.
2. in l. non dubium. c. de legibus. et glo. 2. ubi cessante
in c. post translationem. de re iudicat. Explicat Au-
tismus in l. 2. huius tit. n. 7. infra. Tiraglus in tra-
ctatu cessante causa limitat. 32. et in d. Tho. Soto
de iustitia et iure lib. 1. q. 6. ar. 8. 2. q. i. in pro-
posita spe non est correctam cum rationem d. s. finali, quod
licet damus cessare rationem quae ibi a Papiniano
exprimit. deducta ex d. s. si ex fido. Superest tu-
alia si quod dictio michi quasi vitiosa per non scri-
pta habet. et rejicit. ut voluit Julianus in d. l.
ficta scripta. s. qui filius j. de fin. tabulas. l. petinde

ac si obum hoc, michi, adiectum non esset. Quae ratio
 sic explicari debet quatenus: obtinuit impossibi-
 les conditiones in testamento, quod scriptum habere con-
 tinuit 3. §. de conditionibus et demonst. ita autho-
 ritate Galij et Aquilij fuit in ductum ut adiectio quae-
 libet contra fidei testamenti vel repugnans quodam
 modo inducens vel aliter vitiosa, de testamentis
 rejiceretur. l. si quis ita heres 24. §. de heredibus insti-
 tueris: quae ratio peditur in l. hereditas ex die.
 34. eod. tit. quod inter testamenti benigna interpretati-
 fuit receptum, quod presumendum fuit testatorem po-
 tuisse voluisse volare actum remota in utili adie-
 ctione, quae dispositione eius corrumpere, quod necesse
 dendum elegisse via, quae eius iudicia impugnetur
 et corrumpant: quo fit ut ex hac ratione subtrahi po-
 sit decisio d. §. finali, quodvis altera a Papinia
 non expressa correctio sit, quod quoniam lex pluribus ratio-
 nibus nititur, quoniam una cesset si tamen alia superest
 sufficit ad hoc ut lex ipsa adhuc vigeat et obser-
 vetur. arguitur §. affinitatis. §. de nuptijs. 3. §. si
 pot. decisione dicti. §. si ex fidei, in re Castellae non cor-
 rumpit et consequenter vigere adhuc rationem a Papinia
 non tradita in d. §. fin. non d. l. 1. tit. 4. lib. 5. revo-
 cat? legitur eo casu quo nullus heres est scriptus inter-
 tamento, aut scriptus non adit hereditatem, atque ita
 ille casus quo heres scriptus est, sed in re ^{certa} vel par-
 te hereditatis commissus, atque ita manet in dispo-
 sitione iuris, cuius arguitur l. commodissima §. de libe-
 ris et posth. §. fin. quod talis dispositio seu institutio
 trahit ad universum, ut in hijs terminis diffi-
 nit late Burgos de Paz in l. 3. tauri. et d. illius
 3. p. n. 2. a quibus non recte derivavit Matienzo §.
 atque ita constat in correctio manere rationem d. §.
 ult. et multo magis eius decisione.
 Nec obstat quod requiratur aditio heredis ab inter-

tato ad sustinenda legata; atque ita videant. ex testa-
mento succedere et consequenter cum adfint hys re-
bus universalibus, institutus in re certa semper ha-
beat. loco Legatarii: nam est verum in specie illius
legis regiae non requiri aditionem venientibus ab in-
testato, nam et hys deficientibus vel repudiantibus
sufficiunt. relictis, dato curatore bonis per indicem
ut bene resoluit Anto. Gomez in l. 24. Tami. n. ult.
et lib. 1. variar. c. 5. n. 3.

Præterea non obstat quod in foro conscientie non procedat
divisio d. 8. si ex fide. q. 2. si et si hoc d. esset, non inde
sequitur: non est servanda iure fori, et quis sequeretur.
non ex hoc inducit correctio d. 8. finali. iuxta pro-
ximè tradita. max. q. longe verius est in foro con-
scientie servanda esse divisionem d. 8. si ex fide. q. 2.
lex civilis obligat in foro conscientie. c. quo iure. 8.
d. 1. docet B. Tho. 2. 2. q. 96. ar. 4. et in sp. 8. si
ex fide q. servat. in foro animae notant Anar-
ratus n. 12. Imola n. ult. in c. 1. de testamentis. Ab-
bas in c. 2. n. 4. eod. tit. Berus in c. 1. n. 13. de con-
stitut. in p. latura. Guillelmus Benedictus in
c. Raynulfus 20. in eod. testamento. el. 1. n. 26.
Gonzalez in p. to. variar. c. 10. n. 9. Silvester in Summa
200 hereditat. el. 3. n. 3.

Neque obstat argumentum quod contraria per adduxi.
quod lex fidei in presumptis non obligat in foro confi-
dentiae per q. 2. textus in d. 8. si ex fide. non fidei. in
presumptis. sed in iuris dispositione, quae non patitur
quemque testatorem et intestatorem decedere. l. in nostris
ff. de reg. iur. Neque contrarium probat textus in l. quo-
tis. 8. si duo. supra ff. de hereditat. insti. nam illa d. ubi
si voluit patris familiaris manifestissime non refrage-
tur non significant padere a voluntate testatoris
quod heredes institutus in re certa succedat in
universalis, sed quod ubi duo sunt instituti heredes

NVA

in partibus inaequalibus quae non continent totam
hereditatem succedant equaliter, aut iuxta
portiones sibi datas secundum voluntatem testatoris, si
de ea liquidissime appareat.

58

2°. quod illud arguitur praedit quod in foro conscientiae
in contrarium apparet liquidissime de veritate
enervante ipsam presumptionem, alias et in foro a-
nimae standum est presumptioni quae habet pro
liquidissima probatione. Ut plenissime resoluit
Menoch. de praesumpt. lib. 1. q. 35. 36. et 37. ex
quibus iam constat etiam iure Castellae observan-
dam esse de iudic. d. l. c. coheredi. §. fin. cum similib.

59

Sane uno casu cessat et substitutus habiturus est
sola bona quae a patre ad filium pervenerunt et in
reliquis quae aliunde pupillus habuit succedet
legitimi eius heredes. si enim testator non voluit. ubi
directis qualia sunt instituo, heres esto: sed obli-
quis aut communibus restrictis ad rem certam
ut in exemplis traditis ab Antonio Gomezio. i.
to. variaz. c. 3. n. 13. ff. ex quo deducit. ubi
hanc limitationem scribit ad d. l. c. coheredi
§. fin. Et ratio quod tunc non censetur pater facere
re testamentum pro filio, sed cum fideicomisso gravis
re, in quo non veniunt bona ipsius filii sicut
in d. l. c. coheredi. §. cum filiae. ff. de fideico-
misso. Et haec sunt doctrina Bartoli in l. sen-
turius n. 18. et 35. j. hoc et. recepta a Ripa-
turio n. 17. Alciato. 69. Alex. in Cassi. q. 5. colum.
fin. volu. 1. Corneo consi. 77. colum. penultima
lib. 1. Peregrino de fideicommissis articulo. 39.
n. 99. et sequentibus.

3^ois absoluitur quod pertinet ad contextum huius legis, nam quae
a Modestino tradit. in ff. de substit. commodius expli-
cabit. in l. sequenti. Nunc materia vulgaris substitutionis
aggrediamur Bartholo qui ea incipit explicare a n.

5. et sane, cū or quae instituit de aliqua re disputa-
tio debeat a diffione proficisci mirū forsā alicui
videat. q. Bartoli huius substitutionis diffione prater-
miserit. quae tū apud reliquos interpretes varie di-
finit. ut colligit. ex traditi a Ripa h. n. 46. Polito
in tractatu substituti in mata vulgaris in prin. Ro-
landina in tractatu de testamentis in rub. 23. n. 2 Corra-
cio in l. post adita n. 6. de impub. Verio in c. Ray-
nūtius n. 304. de testamentis. Inter quas diffinitiones cō-
muniter recipit. ea quae tradit Azo in summa huius t. n. 3.
quae pedit ab ethymologia quae tradit h. Bart. s. q. 2
fit 2a. institutio quae a quolibet et ailibet fieri pot.
Cuius diffinitionis singulas particulas explicat in pntifa-
so n. 13. Conar. in c. Raynūtius s. q. n. 3. Sportia in trac-
tatu de compediōsa 2a p. q. 1. ex qua diffione in n.
2. explicat ethymologia q. h. scribit Bart. n. 8. quae et
late declarant late Biglii in rub. de vulgari n. 6. Co-
narus lib. 10. coment. 4 c. 7. n. 2.

Uti subinfert. q. cū substitutio vulgaris sit generalior
et pcedat magis sū regulas iuris cōs. censbit. dignior
iuxta tradita p. Felimū in rub. de officio delegati n. 2. et
consequenter ubi fit mentio substituti simpliciter inte-
lligit. de vulgari, arguto c. si pater. de testamentis in
6. et eor. quae tradit Crotus in rub. de leg. 1. n. 21.
Vn si quis ita scribat instituo Titum et substituo Sem-
pronius, p. vulgatē censbit. substitutus. l. iā hoc in-
re. j. hoc tto. 6. in vulgatē tātmmodo casū; notat
glo. in l. unica. s. p. secūdo. 200. substitutus in fine.
C. de caducis tollendis. et l. Gallus. s. quidā recte. 200.
n. exprimat s. deliberis et posth. Explicant Ant. Go-
mezus. q. 10. variar. c. 3. n. 4. Menoch de presumpt.
lib. 4. presumpt. 34. n. 4.

Sed obstat graniter l. in vulgari. 163. ff. de obor-
fige. ubi vulgaris substitutio dicit. quae coēpist. in ca-
se mortis et sic et post adita hereditate, et con

52. sequenter inflexe. Estq. difficultior ille tex. si aduer-
tor substituit. de qua ibi, in forma verborum pupillari
et, iuxta l. qui duos. 10. j. de verborum dubijs. id. n.
inducit dictis, ei, quae non convenit vulgari sub-
stitutioni per quam testatori succedit, et mire qua-
drat pupillari per quam succedit ipsi pupillo. ut
utroque docet just. in princ. just. de pupillari. et
j. late dictum est

63. Quam difficultate superat. Acc. in d. l. in vulgari et
aliquot exponere ubi in vulgari, i. in pupillari, quae vis-
senta expositio, non in admittenda negotia alia n. q. Et ita
valde pto interpret. Ceterum in c. si pater. de bo. ac deinde de filio
docentis substitutione fuisse copiosissimam quae plu-
res continet substitutiones ex diversitate temporum
et casuum resubstantes, nam hereditate non adita
vulgari est, adita et filio decedente intra
puberem etate pupillari est, post pubertatem fidei
comissaria, si modo verba non deflagent. iuxta ea
quae tradit Barb. receptus in l. Centurio n. 9.
j. hoc tto. ubi dicitur latius. Unde constat dictionem
ei, stare propria propter pupillarem quae in copen-
diosa continet.

Neq. obstat ubi in vulgari quae in compendiosa
vulgari continet, tunc et quod illo verbo non figat in eo
textu substitutio vulgari quae solus coexistit in con-
textu oditue hereditatis, sed vulgari modus substi-
tutionis quo patres qui plures filios habebant sole-
bant uti pilla verba, ei qui supremus morietur
ut in l. vel singulis. 37. j. hoc tto. l. penultima j. de fin-
tabulis. l. qui duos. 10. j. de verborum dubijs. 3. vel fin-
gulis just. de pupillari; non credi parum eam ap-
parentibus frequentari solita ut in successione ab in-
testato inter liberos conservarent arguto l. fin.
101. j. de conditionibus, et demonst. Unde propter hanc
formam vulgo observata ea substitutio a j. C.

appellat: vulgaris, in quo sensu vulgaris clausu-
la dicitur in l. soli scriptura. 30. ff. cui edgruit
de leg. 1. et l. in vulgaris. j. de dote que legata

Neque obstat qd hanc rone attenta pupillaris et
dici possit vulgaris, cum eius formula esset valde fre-
quens: qd. ff. substituti pupillare habere ppru no-
men, et ideo vulgaris n. recte appellari, at vs. in
casu d. l. in vulgaris cum substitutio n. fit una que
ppriu et specifiu nomen habeat, sed quae edgruit vs.
vix, plures continet substitutiones in illo casu in
quo frequenter coniungi solebat dicitur vulgaris.

Neque obijciat qd hanc interpretat. ad diminuto-
riam cum supponat impuberibus filijs factam
fuisse substitutionem, qd ibi n. exprimitur, na ff.
q. cum principaliter b. n. tractet. de vi substitutio-
nis, sed de interpretat. illius vocis supremus
intelligitur, et ille textus datis terminis habilibus et
sic in oib. casibus in quibus substitutio p. illa rona
coniungi potest, arguto textus in l. qui testamento 20.
j. de testam. b. nisi aliud impediatur.

Sed licet hoc recte diffidi possit, tentari et n. ab-
surde potest textu illu posse accomodari substitutione
factae puberibus, ad sic intelligat. de substitut. vul-
gari p. p. et specifice sumpta, na si extraneo vel
filio puberi fiat substitutio sub illa forma q. supremus
mouet. nulla alia q. vulgaris potest intelligi, in il-
lius tex. p. na si alia propter vulgare illi ronis co-
iungi possit certa fidei commissaria, hoc t. n. potuit
ibi intelligi ppter illud ronu regu q. dicitur ex
Dart. in l. Centurio n. 15. j. et vulgaris dicitur potest
adita hereditati valere n. potest. l. ronis civilibus j.
notto. nec debet in fidei commissaria p. r. p. p. p.
Cumani ibide relinquit. q. substitut. in vulgare
quae locu habet ad regu mortui fuerit heredi-
tate n. adita, et q. in illu casu mortis dicitur

fit, habet et locum in oratione, in quo hunc institutum
exclusus fuerit ab hereditate et in vita, reponenda
tione vel alio modo arguto l. Gallus §. et qd fitm. §. de uer-
bis signifi. iuxta Bart. Doctrina in pnti n. 14. ubi
de hoc dicam latius, et in simili substituta vulga-
ri sub conditione mortis facta eleganter co-
siderat Costa in c. si pater dno. eide filio numero
quadragesimo septimo.

65. Neq. obstat dno ei, de quo in d. l. in vulgari-
na illud n. c. testatoris. ita substituitur ei qui su-
premus morietur: sed p. dno iuris consulti quae
hunc habent sensum quoties aliquis substituitur
ei qui supremus morietur: hoc est in locum eius qui
supremus morietur, quo sensu illa dno convenient
vulgari substituti ut alio in pposito considerat
Solitius in tractatu de vulgari 2.ª particula n.
23. Et ante eum Bartolus in l. Centurio n. 31.
j. hoc t. et alij quos refert Menoch. Conf. 303.
66. n. 36. lib. 4. imo et in testator ita dixit. ei q
supremus morietur substituo Titium: vulgari de
fidei crecte possit. id Alberico in rub. huius t.
p. textu in l. si ita scriptu. §. §. q. filio j. de fidei-
com. sed potuisset allegare textu magis ex-
pressu in l. si. c. de hereditibus institutis. cuius
tex. in memor. Jasson h. n. 12. Alberici sententia
iniuste reprobat. Sed ea iure diffidit h.
Ripa n. 93. Riccio 173. Solitius d. n. 23. Ex
q. explicata manet Ethymologia vulgari sub-
stitutionis q. tradit Bartolus n. 5.

Ad Lecturam Bartoli d. n. 6. usq. ad

numera. 13.

Proponit et explicat in hys numeris Bart. divisionem
vulgari substituti q. posterioris interpretis late pfe-
quitur et interpretantur: sed quo clarior pateat, ex

ea colligo sequitur con.

1^a e. Expressum tribus modis dicitur, in g^{ne}, in p^{re}cia, et singulariter: hoc e. in individuo: q^d doctri nam exornant et sequuntur: late t. stratum n. 7. xpo circa 2^a q. 1. Socinus 13. Basso. 15. Ripa. 49. q^d ponit octo limitationes ad regulam, q^d expressum dicitur q^d sub generalitate v^{er}borum continetur: Tiraq^{ui} in legi^{bus} commutabilibus g^{lo}. 7. a. n. 31.

2^a con. ex perfecti deducitur, recipia seu brevi loqua substitutio, quae coⁿstituitur: v^{er}o in v^{er}bo substituto, et alijs modis quos refert et explicat de no^{ti}o. de p^{re}sumpti^one lib. 4. p^{re}sumpti^one 59. continet sub se pupillares, et vulgares expressos q^d licet in p^{re}sentia nominatione n^{on} declarantur sat est q^d v^{er}bis generali bus contineantur: ad hoc ut dicantur expressi, arguitur l. si duo. 52. ad finem. si de administratione tutorum l. in lege. 26. ubi stratum notat q^d de testamento testat l. ad alijs. l. q^d in eo. s^{ed} interpretat^{ur} g^{lo} b. v^{er}bo specialiter, communiter recepta, et notat g^{lo} in l. si quis michi bona. 8. s^{ed} v^{er}bo v^{er}bo. v^{er}bo specialiter. in fine j. de ady^{re}cta hereditate. Bart^{olomeus} in l. sed et si quis si quae sita n. 1. ff. si quis cautionis. late Tiraq^{ui} in l. si aliquam in prin. n. 119 l. de renou^{at}ioⁿe donatoⁿis atq^{ue} ita licet si expressis accipiat^{ur} in p^{re}sentia et singu lariter n^{on} comprehendunt^{ur} p^{re}dictae substitutiones, in g^{ne} b^{ea} dicit^{ur} expresse eos comprehendit^{ur} v^{er}o in g^{ne} b^{ea} docet Bart^{olomeus} n. 8. s^{ed} discordans Accursius sententia quae alias vident^{ur} contrariae et est recepta sen tentia Ruino n. 19. Ripa 77. Jaf. 20. eide^m l. q. j. hoc t^{em}p^{or}e. Anareus in paraphrasi ad h^{oc} l. d. c. 10. Biglio in 8. et plurim^{ae} in fine g^{lo} de vulgari Sed contraria in hoc sententiam observat g^{lo} in l. iam hoc iure q^d in hoc t^{em}p^{or}e v^{er}bo q^d in d^{icit}ur appellat^{ur} tacitos eos substitutiones quae sub reciproca con tinent^{ur}: q^uae opinione diffidit Fulgencius l. in ty-

tamen. Et de testamento militis: pro qua opinione fa-
 cit textus in d. l. i. hoc iure. *ff. q. i. i. ubi* eos
 titutione Dini *Pij* facta dicit. ut reciproca utraq
 substituta. *f. vulgaris et pupillaris contineretur*: que
 sane constitutio videretur superflua, si in *obis*
 viderentur. expresse predictae substituta, ideo
 q. *fm* forma *obis* potius debent dici tacite.
 q. efficaciter *plura* videtur. *lex* ille si consideret
 scriptum Dini *Marci* quo indultum fuit ut submi-
 nari pupillaris contineretur, extensum fuisse ad rei-
 pta substituta et dicitur in d. *xi. q. i. i. q. i. q. q. q.*
 Admodum in rescripto. *D. Marci* pupillari, et
 vulgaris e omnino tacita; ita substitutiones
 quae sub reciproca continentur debent e om-
 nino tacitae, q. extensio qualitas *semper* fit ad
 ei qualitates. *l. sed et si manente. ff. de pignorio*
 Sed haec me n. movent ut a Bartoli sententia dis-
 cedam, na constitutio *D. Pij* relata in d. *xi. q. i. q. i.*
 iussu, n. e intelligenda in substituta reciproca fa-
 cta in *q. i. q. i.*, sed in restricta ad unum casum
 ita. *f. vos inuicem substitutos si alter inter vestros*
hires n. erit; vel si alium casum exprimeret, ita
 si hires erit et intra pubertatem decesserit, quo ca-
 su fuit necessaria constitutio *D. Pij*. ut in unum
 casum recepta substitutio utraq comprehendere,
 et in eo dubitandum n. e alterutra substitutio-
 ne quae *obis* n. exprimitur e omnino tacitam
 ut docet Bart. in *l. Lucius. 19. q. i. hoc t.* Et igitur
 haec interpretatio eiq. constitutio *D. Pij* de-
 bet intelligi in eis determinatis in q. i. rescriptis
D. Marci q. a D. *Pio* extulit. ad recipro-
 ca, sed rescriptis plane loquitur ubi substitu-
 tio imponitur tunc casus e recepta: q. eodem modo
 loquitur constitutio *D. Pij*, atq. ita ille textus
 loquitur in diversis terminis nostrae quaestioni, q.

preedit in re ipsa quae generaliter fit sine re-
strictione ad certum casum, et tunc per se non dubio sub-
stitutiones sub ea contentae dicuntur: expresse verbis
generalibus, aliter atque cum ad unum casum se restrin-
xit testator recipere substituendo, quod tunc substi-
tutio quae sub expressa continetur, omnino tacita
ut in d. xxi. q. i. infra. fin. ubi interpretatur: quod do-
ctrina non allegata eodem sensu scribit et exponit Me-
noch. de presumpt. lib. 4. q. presumpt. 60. n. 46. ubi
ad n. 52. Effectus autem superioris contrarius est per
pupillarem in praedicta substitutione comprehendendam
excludi matrem: iuxta l. Papinianus. §. sed ne
in pupillis. ff. de inofficioso testamento. c. si pater
de testamētis. lib. 6. tunc si esset tacita non excluder-
etur. l. prociibus. c. de impub. l. ult. c. de in-
stit. et in spe contra quod pupillarem contentam
in reciproca seu copulativa excludat mater
probat textus in l. fructus. 95. ubi notat glo. 206.
In admittendo j. hoc t.

Sed hoc in re observandum est quod licet substitutio pupillaris
quae continetur sub reciproca esset omnino tacita iuxta
terminos d. l. i. in hoc in re. xxi. q. i. infra, adhuc si pater
mater excluderet. propter aliam iuris doctrinam qua
docemur per tacitam pupillarem excludi matrem, quoniam sub-
stituitur ei de testatoris filius, quae praetulisse uxori ve-
dendum est pater in successione alterius filii, ut ob-
servat glo. ult. prope finem in d. l. prociibus. c. de im-
pub. Bart. in l. 2. in i. n. 44. Et est receptissi-
ma opinio secundum Menochium late disputatum, de presun-
ptionibus lib. 4. q. presumpt. 39. n. 77. et sequentibus, et
iterum presumpt. 60. n. 51. cum ergo pupillaris non possit
contineri sub reciproca nisi proponatur facta filio in
potestate, plane sequitur quod si non sit expressa
generalibus, sed omnino tacita mater exclu-
det secundum communem opinionem super relatam.

72 *2^a* con. quae colligitur ex dictis Bartoli hanc. Sub
titulo vulgaris hereditatis accepta; si scriptis heres n
erit, dicitur expressa specialiter n. singulari
ter, n. ad hoc ut dicitur. expressa singulariter
vel in individuo oportet ut aliquis singularis
expressimatur, videlicet, si filius meo vino moriat.
l. gallus i. s. dicitur etiam. Vel ita si post huius
modi meo vino n. trascat. l. fin. C. de institutionib.
Ita docet h. Bart. n. 9. et 10. cuius doctrinam
sequitur. Ripa a. n. 167. ex ea deducens in se
quenti, q. ubi lex requirit specialem mentionem
de aliqua re, n. sufficit si sub generalitate co
tineatur, adducens ad hoc d. legatum de iur. d. c. i. f. i.
l. siquid 3. s. et generaliter. C. de inofficiosis
testamentis. Cuius textus arguit aliqui respondere et
obtinere q. si pater filio privilegaverit aliquid
ultra legitimam intra tertium et quintum bonorum
q. iure Castellae permittit. ut in l. i. tt. 6. l. 6. s.
Recopil. et adiecerit ut filius legatum simul
ad sua legitima restituat post mortem suam
iure maioratus. s. p. via maioratus iuxta
formam et ordinem l. 27. Taurin. quae l. i. tt.
6. lib. 5. Recopil. si filius agnoscat simpliciter
meliorationem adhuc relinquet sua legitima
hereditatem libera de filii compulsionem onere.
ad gravamen in ipso affectu ipso iure rejicit.
l. q. in prioribus C. de inofficiosis. l. i. tt. 4. p.
6. s. Ita obstat affectio voluntatis paternae
quae colligitur ex simplici agnitione melioratio
nis, n. ad hoc ut sustineatur gravamen in legi
tima requiratur specialis consensus filii, n. sufficit
huius consensus, qui elici videtur ex generali accep
tatione meliorationis ut in d. s. et generaliter.
quinimo videtur filius unamquamque rem agnoscere
ad sua qualitate, hoc e. meliorationem in onere

legitima, & liberam. Nam me mouet q. tex. in d. s.
et generaliter loquat. in grauamine appposito in qua-
tate eor. filio minus legitima relicta e, na idem
e ubi relicta in legna legitima cu pro legato pa-
ter grauamen restitutionis adiecerit. ubi in l. fini-
m. 26. §. 2. aut. eod. tit. ubi si grauamen apposit.
in tota hereditate de legitima reijcit. et sustinet
in eo q. ultra legitima filio dat. et inter minimis ita
resoluit Paulus Castrensis in l. q. ita legatum §. q. al-
gataris. in fine. de leg. 2. It. explicat plenissime Ro-
dericus Quares in l. qm in prioribus ampliat. n.
Anto Gomezius 1. to. Variar. c. 11. n. 25. Molina
de primogenijs lib. 1. c. 29. et c. 3. n. 7. Iurres
super in repetite rubricae de donat. inter vi-
tum. §. q. 7. n. 2. Mencha de successione creat.
§. 10. n. 284. Prota Lucana de iurisd. 38.

4^a con. ex dictis Bartoli in n. 11. haec e. Substitu-
tio vulgaris omnino tacita, e illa quae continetur
in pupillari specialiter facta filio impuberi iuxta
l. item hoc iure q. hoc tit. et l. qm. §. de impu-
ber. et dicit. omnino tacita, q. ex vbi n. dada-
cit. quae potius repugnant, sed legis potestate
ex presump. mente descripta. Haec con. quati-
nus docet vulgari tacita ex potestate legis in-
duci, a nobis supra explicata e sub n. 32. et sequen-
tibus: nunc illud addo ex mente Bartoli in pnt.
hanc substitut. a lege inducta fuisse ex presun-
pta voluntate testantis, q. si testator de eo casu o-
misso cogitasset, idem in eo disposuisset, atq. ita
haberi debet p. disposito ex celebri doctrina glo.
in l. tale pnt. §. fin. ff. de pactis. Bartoli sequit.
Ripa h. n. 31. et plures relati a Menochio lib. 4.
presumpt. 35. n. 16. et sequentibus: ubi q. diuersae opi-
niones in hac q. refert.

Yam haec doctrina Bartoli multis displicet p. q.

75 doctrina gl'or in d. 9. fm. procedit q' id q' a lege in-
ducit n' e' al' ho' omnino omiffam, fed ex ipfius
ho' difpofit' aliquid colligit. ut in Baldo et Alio
quos refert notat Menoch. in d. prefumpt' 31. 32.
n. 20, ut in tra q'. facta pupillari fpecie fua vi-
det. omnino omiffa a testatore casu vulgari fub-
ftituit et ideo n' debet induci ex prefumpta me-
te defuncti, quinimo haberi debet p' omiffa, iux-
ta l. commodiffime. s. de liberis et posth. quicquid
ille casu vulgari videt. ex cl'iffa cum con-
trarius fuerit expreflus, ex reg. l. q' b. de ob. s. q' da
titia s. de codicillis, et cl'amanf. atq' ita n' debet
et in confiderat' prefumpta voluntas, quae ex
vbi et difpofit' testatori nullatenus colligitur

76 l. q' da cu' filio. q' b. s. de heredib' insti. 2. q' si
p'fictae fubftituit omnino tacitae p'uenirent ex p'z-
fumpta voluntate testantis: femper matrem exclude-
ret pupillari q' tunc tacita: q' vbi q' apparet
voluntas patris et tacita et ex co'iectionis deducta
fufficit ad matris exclusionem, ut dicente docet Bor-
fuffit ad matris exclusionem, ut dicente docet Bor-
tolus in l. 2. n. 37. s. eod. p'fequent. late Matia
de co'iectionis lib. 5. tit. 15. Menoch. lib. q. prefumpte
39. n. 40. Sed p' tacita pupillare regulariter ma-
ter n' excludit. d. l. p'p'icib'. s. de impub' l. vlt.
tima. l. de institutio n' b'. q' n' p'uenit ex p'z-
fumpta voluntate defuncti

Quare Cornarius in l. q' quis. l. de impub' q' cui auct' Bal-
dus in l. vltima n. 5. l. de fubftitutio n' b', et alij quos refert
Menoch. dicta prefumpte. 35. n. 3. fubftitutiones iftas tacitas
a lege fingi docet moti p' p. d. l. id hoc iure b. in vlt.
q' casu fubftituisse intelligit: quae vbi folent fictionem
denotare. l. intelligemus. ff. de vbi fingi, quemadmodum
et quae patet post fubj'cit. in eade lege b. fubftituisse
videt. l. a. s. de iuriffa videt. ff. de vi et vi armata. d.
l. minus. in l. q' alit' ff. de regim'. et vbi h' p'bat. l. f' b.
bi

Si homo p. id facit i. deleg. i. 2° q. illa dicitur facta
quae inducit aliquid factum, sed factum non fit ut notat
glo in l. unica. §. accedit. dicitur. presumat. Et de veritate
nata actione et explicat Basson in l. si huiusmodi per
p. in. n. 169. ff. de usufructu. sed in praedicto casu
non inducitur substitutio quae facta non est. q. et si
dicitur.

Sed haec minus admittenda sunt. Quae
tamen sunt ex eo q. tacite istae substitutiones non
continentur si de voluntate patris per probationem
apparet q. voluerit eas. sed expressis continetur.
l. in hoc dicitur. §. si voluit. testatoris non refertur. l.
quis. C. de impub. ubi notat (C. de. n. 18. ab si prae
dictae substitutiones inducerentur ex legis fictione non
admitterent probationem in contrarium. ut obsequat
glo vltima in l. si duo. 33. j. de adp. hereditate et
in l. sine possidetur. p. facti. C. de p. b. et ad q. ad
mittant probationem in contrarium non potest dici per fictio
nem induci.

Neque obstant arguta adducta per ista sententia q. b.
plane sunt. Menoch. d. presumpt. 35. n. 11. et sequenti
et in summa respondetur ad p. ubi, intelligit, et
ubi videtur, non sump. denotare fictionem, sed ex sub
iecta materia aliquam veritatem veluti ad iuris dis
positionem refertur in §. ex contrario. l. 3. ff. de adqui
sita possess. ubi notat glo et doctores et in c. parro
chianos. de bo. quasi debitor. de decimis. notat Basson
in d. l. si i. j. p. emptore. n. 97. aliquam presumpt. ut in
c. ex studiis. de presumpt. Ad id p. tacite
substitutio non induci quasi omnino non facta, cum potius
presumantur factae a testatore quasi minus scriptae
sit quam dictae. Ut alia dicitur in l. cum aemus. cor.
j. de condi. et deman. et mox statim latine explicabo.

Sed in hac opinione varietate ego sic statuo,
tacite istae substitutiones voluntati testatoris imiti

ut infirmat Modestus in d. l. iā hoc iure infirm. et
 Justinia in l. vlt. §. de institut. Alex. et Senens. in
 l. quamvis. C. de impub. dum q. hanc ~~et~~ volūta-
 tis et ab ea pēdere, quae volūtas in vulgari tui-
 ta colligit. ex eo q. cū pater et pupillare expressis
 omnia bona sua et impub. substituit dedit. l. sed si plures
 10. §. ad substitutos. j. hoc tū. credendum ē voluisse
 substitui in bonis suis succedere p. vulgare si filius
 heres n. sit ut alia arguat. Sapientiam in l. here-
 des mei §. cū ita. j. ad Trebe. b. absurdū ē nepti
 partis petitionē denegari quā totū habere annus
 voluit, quē textus ad hoc post. Solum expūdit
 Aliatq. n. b. h. pupillari aut tacite licet n. possit
 adaptari superior consideratio, ex alio tū volū-
 tas colligit. §. q. pater dādo substituit filio
 impub. presumit. disponere sū qualitatem
 et conditione psonae cui voluit pvidere ar-
 guto l. plenū §. Equitij ff. de usu et habi. Et
 quis expresserit solū casū vulgari creditur
 voluisse ut p. pupillare succedat filio substituto
 quem tū casum n. expressit q. testator fuit
 lex triste illū eventum n. spectabat. l. cū ta-
 le. 71. j. de condi. et demonst. quem si eventu
 n. putaret filio herede pvidisset, q. utile
 futurū erat filio. l. si pupillus. q. 2. j. de adq.
 re da hereditate: eo q. referenda ē Baldi se-
 tentia in d. l. p. cibus. n. 23. q. pupillare ista
 vocat imaginaria. quasi lex sine vlla fictio-
 ne p. suppositione volūtatē paternae hanc
 substitutione induxerit.

30

Neg. obstat adducta in contrariū nō ad p. h.
 in his tacitis substitut. inducēdis n. deesse con-
 iecturas volūtatē ut nuper ostendi. Neg.
 obijciat quis coniecturas n. sufficere ad inducē-
 dos directos istos substitut. l. in venus. C. de testa-

mentis. Nam h^o hoc in casu induci ex vi et
potestate et expressa dispositio legis, ut notavi
i^o n° 36: quemad^o contingit in casu lⁱ 3^{ae} c.
de in offi^o n^o p^o testamento.

Ad 2° h^o q^o quis tacita pupillari inducit^o
ex prescripta voluntate testatoris, n^o t^u inde se-
quit^o p^o eam semp^o matrem excludi, neq^o id
deducit^o ex doctrina Bartoli quae loquit^o
q^u ultra generali illa^o prescript^o ex qua lex
substitut^o induxit, dat^o alia specialis directio-
na voluntatis p^o qua^o pater voluisse creditur ut
mater et p^o tacita pupillari excludat^o ut in
exempli Bartoli in d. l. 2. n° 40. Manticae et
Menochij 5.

Ultima con^o Colligit^o ex dictis Bartoli n° 12.
substitut^o vulgare partim tacita^o partim expressa,
interdu^o contingere quoad casus, interdu^o quoad
loc^o i^o q^o qualiter fiat, explicat Bart^o numeris sepe
lib^o, et Ripa n° 26 et sequentib^o.

Ad lectionem Bartoli n^o

13

Collige p^o ex Bartolo, substitut^o concepta p^o haec
vba si heres n^o erit, comprehendere duos casus s.
si institutus heres n^o moluerit aut n^o potuerit
p^o lⁱ cu^o p^oponas 3° lⁱ de heredibus institutis, et
p^oius textus iste n^o satis p^obat hanc con^o na^o testator
n^o fuit usus vbi generalibus, sed expressit
tunc casu^o ut observant h. Jasson n° 3. Ripa
37. est t^u receptissima con^o et verissima, p^o
ter ordinario in p^onti agnoscit Paulus seonius in
tractatu substitutionu^o t^o de vulgari n° 24. Meno-
chij consi. 106. n° 289. lib. 2. et consi. 325. n° 49. et
consi. 399. n° 21. volu^o q^o, et approbat lⁱ 2. t^o 3. p. 6.
Et confirmat^o rone, q^o conditio, si heres n^o erit, eque

adimplet. in casu nollitatis, ac impotentiae, ut
vbiq. dicitur fit institutio heredi n. ee, et quoad
substitutione paria sunt nolle, et n. posse t.
arguto. l. i. de p. v. ff. de p. v. ratoribus

33. 2° colligitur Doctores, etiam ex Bartolo q. vbi filius
substitut. patri quies habet in potestate p. hanc d. b.
si heres n. erit substitutio l. i. habet sola in casu
impotentiae n. et nollitatis p. Julianus. 26. j. si
omissa causa testamenti. seqt. Iason in p. n. 13. Rui-
nus. 26. et alij. etiam teste Polito. de vulgari 3. par-
tinda n. 101. sed ea con. n. v. neg. p. b. in d. l.
Julianus. sed potius contraria. s. substitutio admittit.
d. ac et in casu nollitatis, q. p. ex eo, q. in eo
casu praestant. legata relicta a substituto, quae
alias n. praestarent. s. substitutio l. i. n. habet
ret, q. praestationi legatorum inest tanta co-
ditio si gravatus heres sit. l. 3. j. delegatis p. et
q. substitutus ex substituto succedat in praedicto ca-
su expresse p. b. l. j. servus. 28. eod. l. i. si omi-
ssa causa testamenti. b. possidet ex substitutione
Neg. obstat q. praestant. legata relicta a pa-
tre, id n. contingit n. q. sit heres ex institutione, sed
q. in fraude legatariorum repudiantur, licet n. p.
repudiatione faciat locum vulgari substituto, ex
sentia t. illius edicti tenet. legata a se relicta
praestare, ac si n. repudiasset, q. testator n. de-
dit liberum arbitrium patri, ut impune in frau-
de legatariorum omitteret hereditatem ex institu-
tione gratulatus legatis, et adiret ex substituto.
cui forsan legata n. erant iniuncta, aut certe
erant minora, atq. ita ex textu accepit. Are-
tius n. 9. t. Sournus in. Ripa. 87. Iason in l. si
filius heres n. 30. s. deliberis et posth. Thomas Calan-
cus in repetita huius l. n. 20. et Politus d. n. 101.
Neg. refragatur huic interpretat. q. in ca

151
f. q. cū sit singularis numeri n. recte videt. adapta-
ri duobus casibus. Nam si. ubi singularis nu-
meri interdū sū subiecta matam ad plurale
referri. l. in usu iuris. 153. ff. de verbor. sig. idq.
necessario dicendū ē in d. l. Julianus. q. substitu-
tio ad utrūq. casū ptineat ut si. statum ē, et illa
vba filia patri substituit. in casu, utrūq. corpore
hendant, ita tū ut si ppter casū repudiationis
hereditor deveniat ad filia substituta, et patri
quaerat. pater praestat legata ex sententia illius
edicti: atq. ita ille textus n. pbat. con. quam
ex eo deducit Bart. sed contra.

Sed obstat adhuc q. cū eo iure digestorū filia
patri quaesitura erat hereditate, ut in §. item
vobis. iust. p. quas personas. arbitriū videbat. con-
sue. p. parenti ubi ex institutione, an ex substitutione
precederet, sine poena illius edicti, quemadmodū
concedit. cū ipse sibi substituit. ut in l. i. §. si pro-
ponat. eod. tit. siq. omnia causa. Et sunt textus in
eod. l. Julianus xpi. deniq. ubi cū pater filio sub-
stituit. p. mittit. patri ex substitut. consequi here-
ditate sine onere praestandi legata a sua insti-
tut. relicta.

Sed p. d. ead. §. si proponat. in eius spe diversa
ē rōnem, quae deducit ex eo q. ubi idē sibi
ipso substituit. inutilis esset substitutio, nisi he-
redi p. mittat. repudiare ex institutione, et ali-
re ex substitut. q. nulla alio casu posset effec-
tū habere substitutio, nā si institutus n. posset
adire ex institutione, idem impedimentū obsta-
ret quo minus ex substitut. adire posset, et
ideo necessario dicendū ē testatorem habere
re heredi facultate eligendi an malit
hereditate consequi ex institut. si forte caple-
rior sit, l. finali. §. i. j. hoc tit. atq. hoc ē q. dixit

J. C. in d. §. si pponat. in illis verbis, quasi testator
 hanc ei facultatem dederit qui ei substituit, et
 ubi filius patri substituit. licet iurisdictione una p-
 sona reputet. l. fm. c. de impub. §. ei v. qui. iust.
 de inutilibus stipulat. ; re tñ. v. st. diversa et q-
 uis pater p. filium admittat. ad hereditatem id con-
 tingit ex l. p. potate, magis q. ex testantis voluntate
 l. qui liberis. d. §. haec vba. j. hoc tñ. l. q. heredi.
 q. j. de iudic. et demonst. atq. ita filius censet. ins-
 titutus sui p. p. contemplat. n. patris, ob id q. sub-
 titutio pot. effectus habere et p. casu impotentiae
 mortuo patre vel alio impedito adire heredi-
 tatem, et filius ex substitut. sibi quaeret heredita-
 tem, quibus consequ. e. ut cesset hoc casu ratio
 p. quod arbitrium eligendi concedit. in d. §. pro-
 ponat. : quo fit ut si filius pponat. substitutus patris
 contemplat. et ut ipsi quaerat hereditatem iuxta ter-
 minos l. filio familiae q. j. de condi. et demonst. pa-
 ter possit impune repudiare ex institutione et ad-
 ire ex substitut. filii, neq. arderet. tñ. soluti.
 legator. ab institutione relictor., iuxta textum in
 d. §. si pponat. en. rone ei assignata.

Hinc diffici- videri pot. ille casus ubi filius instituit.
 et pater p. vulgare ei substituit. ; in quo J. C. in d.
 l. Julianus. §. p. patrem succedente ex substitutione p.
 filii repudiatione, n. tñ. praestare legata ab in-
 titute relicta : et q. n. tñ. tñ. existimaverit
 hoc ideo contingere, q. substitutio tñ. n. compre-
 hendit casu nolluntatis, verum tñ. e. utriq. casu co-
 prehendere, ut cedit tñ. Solum n. 14. Politus. d.
 n. 101. Ratio aut. p. q. pater succedens p. filii
 repudiatione n. incidit in edict. ut praestet lega-
 ta relicta a filio instituto, et e. q. creditur hoc
 casu testator dedisse patri eligendi arbitrium ut suc-
 cederet impune ex substitutione repudiata p. filio

35

26.

hereditate, ne alia si id solus consequatur. p. casu
impotentiae spectare debeat tristem eventum p.
maturae mortis filij contra votu parentis, de quoin
l. nā est. parentibus. ff. de in officio testamento. et in l.
scripto. j. vñ liberi: quomodo accipienda et declaranda
ratio assignata a 3. l. in illis. vñ, q. nemo filiae
patrem substituere videt: contra votu parentis
sed ut arbitrio eligendi relinquit.

Ad lecturā Bartoli.

n. 19. et 15.

Collige p. substitutū vulgare factū in altero casu. si
licet voluntatis extēdi ad casu impotentiae et e co
verso partextū in l. gallus. §. qd si m. ff. de liberis et
post h. l. mulier. 2. ff. ad Trebe. quā con. n. solū in
his terminis sed latius patere putant iuris interp.
tes dū docent extra hos casus substitutionē concep
tam in vñ casu extēdi ad aliu simile habentē
eadē effectū. q. con. lati psequunt: Ripa h. in 79.
Jas. 25. Benedictus in c. Raymundus. vñ. si ab q.
liberis. et 2. n. 25. Conar. d. §. q. n. 5. Gomez. i. de va
riat. c. 3. n. 20. Greg. in l. 2. vñ. esse m. m. tt. 2. p. 6.
Moli. lib. 1. c. 4. n. 24. Meno. lib. 2. p. 1. p. 1. c. 1.
qui multa vñlia ex hac conclusione deducunt
et ego solo deducere vñle declarationē adter.
in l. 90. Tauri. quae lex d. tt. 7. lib. 5. recap. in q.
possessio bonorū maioratū mortuo eo qui succe
sionē obtinebat transfert: in sequētē iuris minis
tario sine ulla apprehensione ad exemplū sta
tutorū Gallie et Italiae quae refert Tira. in
trattatu de morte 2. declarat. n. 1. et Moli. lib.
3. c. 12. n. 6. ut predictae leges regiae con habet
et cū maioratū alio modo vacauerit q. p. mortem
nā licet casus mortis fuerit expressus tanquā fre
quentior idem erit in alijs casibz inducētibz va

§. infulam. ff. de vobis obligationibus.

Sed ego in commentarijs d. §. et quid sit in eum
in eo probari ostendi contra Costam et Curatorem et
et in multis alijs iuris probari contra Ca
lanum, prout in l. 3. et ultra §. de institutio
nibus et substitutionibus. in l. fidei comissa. II. §. si
aut. j. de leg. 3. et in l. mulier 22. j. ad Tre
bellianum.

At vero Ripa lib. 1. c. 39. aliam dandi rationem
sequitur existimat institutionem et substitutionem
extendi de casu ad casum si modo similis sit. et
ideo si sit concepta in casum impotentiae ad
alios similes impotentiae extendit. quemadmodum in
§. et quid sit in: negat tamen extendi ad casum nati
tatis et e converso, quoniam hi sunt omnino dissimiles.
Sed neque hoc admittendum est quod licet hi casus non sint
similes quoad verba, mente tamen testantis inspecta
et effectus sunt omnino similes, quod cum mens testantis
in facienda vulgari substitutione sit ne hereditas
fiat caduca deficiente instituto l. unica. in prin.
ubi ideo. §. de caducis tollendis. et hoc contingit
herede non adente tam per voluntatem quam per impo
tentiam: idem effectus resultat ex uno casu qui
ex alio l. 3. §. de hereditibus insti. et ideo hi casus dicun
tur similes ut patet extensio de uno ad alium, ut be
ne considerat Sarmiento in d. §. et quid sit in. n. 26.

Sed contra hanc rationem obstat textus, quem alle
gat Bart. in l. pater Severina 100a. j. de condi. et
demonst. ubi substitutio solum habet effectum in casu
voluntatis non impotentiae, et loquitur ille textus in
fortioribus terminis quod substitutio fuit restricta
ad unum casum sed concepta verbis generalibus
illis per se suffragantur quae aptae sunt comprehen
dere utrumque casum ut de illis ubi, si heres non erit.
notavi supra ad lecturam Bart. n. 13. Et nichilo
minus

minus h. 7. C. substituti n. admitti eo casu quo
 filia defuit ei nubere ppter impotentiam, atq
 ita h. textus pprim inducet. contra Bart. docti-
 nam n. 13. Sed h. d. e. fm. p. priam verborum
 fige. et vim vbiq. casu cōspicendi debuisse
 pte illar. tex. Sedul. d. p. priate vbor. p
 p. vultatem testantis, recedi. soleat. l. n.
 subita de leg. 3. Papinianus testantis mentem ma-
 gis quā vba secutus generabilia vba, si n. nupse-
 rit ad casu nolitatis soli referenda e. respō
 det. q. significavit illis vba, vultate magis
 quā vba considerari oportet. quae in Barto-
 na ad hoc expedit. Cōm. d. 8. et q. d. si p. 5.
 p. n. 3. Carondas. lib. 2. versum. lib. 2. n.
 Sed h. colligitur testatoris voluntas n. fa-
 ti. liquet inter iuri. interprete. licet in eo ma-
 gi. conveniant quod legatum filiae fuit adem-
 ptum et translatus in Philip. in poena quod
 ei n. nupisset, quae poena culpam praesupponit. l.
 sanimus. C. de poenis, et in i. p. h. de decedente ante
 nubilem aetatem, n. possit considerari culpa in no-
 nubenda n. affici debuit poena quae culpa
 praesupponit d. l. sanimus. C. de poenis. et in l. aliud
 e. frans. xpi. poena. de vbor. fig. l. si ideo d. l. 7. C.
 de hys quibus ut indig. n.
 Et h. d. constat testatorem qui in iuri. dispo. sit.
 suam conformare videtur. l. p. d. n. 20. p. p. d. ad
 quivēda h. gredite n. d. h. filiae adimere legatū
 fuisse ante nubilem aetatem decederet, in nulla
 eius culpa eo casu argui posset. facit. l. sup. in
 gravi. 3. j. ad S. C. Sylvarum. Quam interpretatē
 scripsit Bal. in l. 3. n. 8. C. de h. gredite insti. h. d. et
 et recepta fm. d. p. h. 3. 23. Cōm. in l. post. aditam
 n. 26. C. h. d. h. gredite. vbor. e. 3. n. 10. et fm.
 hanc in p. d. h. casu consuluit. d. c. n. in consilio

151

259. i. 3. lib. 2. et de iur. conf. 273. et Graecus con-
silio. 119. v. 7. lib. 1. notat q. ubi agit de transla-
tione poenali uba stricte s. accipienda nec ulla
admittit. extensio.

Ex qua interpretat. deducit. resolutio quae-
sit quam in decessu relinque videt. Papina-
rus. b. aliquem septineat. b. p. de iur. sum. n. s.
et in iuxta supra traditam interpretat. p. hinc
ad h. p. de iur. p. enervat. quia cum adempto
locum non habuerit. p. iur. manet legat.
apud ipsam. q. ex mente Papiniani deducit
et de iur. in fine. et solut. in tractatu de
vilgari. b. particular. Forcibus dialogo
30. n. 7.

Sed haec interpretatio n. videtur admi-
tteri. multoq. quibus illatio ex ea dedu-
cta. s. i. tam primo notandum e. n. satis con-
tere an relicta iure illo digestor. poenae
nomine valerent. q. supponit. p. dicta d.
iuris interpretatio. ea tamen contrarium in-
firmat. Just. in l. unica. c. de hys quae p.
nae. nomine. et in s. poenae quoq. no. iur.
liba delegatis. et sane merito quia cum le-
gata relinquerentur ob bene meritum et
merito amicitiam. l. neq. adiacet. ff. pro socio.
et p. essent iudicium amicitiae. et legata-
rii. de hys maior. esset. et in quibus
menopolus. libro quintus digestor. titulo
de iur. in p. iur. iur. relicta. in poena. magi-
strum. h. redi. vel alterius a quo relinque-
bantur. versari videtur. et sic quasi ra-
tione cessante defecit relictum. ut no-
tant Baldurinus et. Romanus. in de
isto paragrafo. poenae quoq. nomine p.
liba delegatis. et idem Baldurinus in.

Justinianum pagina duodecima in prin-
 cipio atque ibi dicitur Justinianum legata
 poenae nomine relictam non valuisse de-
 fendit. Tiberius in d. g. poenae, et post
 Cuiusdam. Cuiuslibet primi calatium in ca-
 pite duodecimo, et libro secundo capite quarto
 numero tertio. Cuiuslibet in quinto tractatu
 ad Africanam paginae septuaginta pri-
 ma, quamvis proinde sit communis, tamen
 notat. Idem Cuiuslibet. Et si tamen non
 relictam et secundam quia et si valeret
 relictam in poenam in specie tunc proposita
 non posset dici relictam poenale, sed condi-
 tionale, quod ad distinguendum conditio-
 nam et poenam voluntis testantis magis
 quam figurae verborum attenditur. Ite
 secunda quod dicitur deinde poenae nomine
 tamen antea placuit in dicta lege patet C-
 ueniam non videtur fuisse disponere al-
 quid in poenam Cenerinae sed in commo-
 dum Philippi, et confirmatur a quoque
 in poenam dicitur relinqui quando post
 emolumentum pure quod factum in poenam
 non impletur voluntatis testatoris, alij
 danti iubetur ut constet ex exemplis
 et per paragraphi poenae quoque nomi-
 ne, et eleganter probat Cuiuslibet li-
 bro primo calatium in capite decimo
 triginta numero quarto, et in dicta lege la-
 ter tamen non fuit relictum Cene-
 rinam pure sed sub conditione, et ideo
 conditione non impleta magis videtur ei
 non datum, quam ademptum arguitur l. penam
 am 36. ff. si certum petat. l. i. ff. de hi qui in tes-
 tamento ut bene considerat Cuiuslibet. Cuiuslibet. 292. lib. 2.

[illegible]

Qua p[ro]pt[er] forte tutius erit asserere in ea spe legatum
translatu[m] in in Ael[io] Philippi in compensatione iniuri[ae]
qua affuit. si filia testatoris eius nuptias recusasset, quae
jam iniuria cu[m] n[on] possit considerari, nisi cu[m] requiritur
noluit e[um] maritum habere, interpretat[ur] Papinianus
conditio[n]em existere nisi in casu nollitatis Panerinae

100

Ex qua resolute infert[ur] q[uo]d si filia viripotens re-
cusaverit nuptias Philippi et postea mutata volun-
tate ei nupserit nichilominus consequat[ur]. Legatus Cane-
rina, q[uo]d q[uo]vis conditio m[er]iti, quae cu[m]q[ue] tempore impli-
ri possit. l. conditio[n]is quae in futuro. 30. in fine. ff. de
condit[ur] et demonstrat. disputat et p[ro]bat eleganter Cost[us]
in l. cu[m] tale. §. si arbitratu. p[ro]sentia 6. n. 5. b. et n. de
condit[ur] et demonstrat. hoc t[ame]n q[uo]d n[on] p[re]cedit, videtur substi-
tutus vel alius cui ex repudiatio[n]e in quovis. ut in no-
tra specie, tunc n[on] mutatio voluntatis n[on] tollit ius aliq[ui]d
quasi sit: q[uo]d ad declarate. l. 2. l. de institutio[n]ib[us].
non notat Cost[us] s. n. 9. nisi mulier sit minoris etatis
et beneficio restitutionis amissum ius consequat[ur]. argu[men]to
l. 3. §. et si h[er]es institutus ff. de minorib[us]. quib[us] t[em]p[or]e ad
hoc expedit Aretinus consil. 67. n. 5. Ex quo declaranda
da v. lex. Thais. q. 1. §. intra. ff. de fideicommi. libertatib[us],
ut n[on] p[re]cedat si servi de quib[us] ibi essent minores et im-
plorant restitutio[n]em aduersus omissionem reddendi
tunc ut sic limitat[ur] decisio illius textus quod alias mira-
bilem dicit Romanus in singulari 93. et Cost[us] lib. 2. re-
lectar. c. q. n. 2.

101

Neg[otium] obstat q[uo]d n[on] videat[ur] conditio[n]is restitutio con-
tra ius id quasi sit substituto. l. q[uo]d si minor. §. seu ubi
ff. de minorib[us]. q. 2. l. 2. §. de negari restitutio[n]e minori ad
lucru[m] questu[m] laborib[us] substituti, na[m] alias si res sit in-
tegra, quis substitutus semel fuerit admissus resti-
tuit[ur] minor l. fin. l. de repudianda h[er]editate. et al-

Ubi et opponit Bart. l. commodissima de lib[er]is
et posthu[m]is. cui v[er]oq[ue] interpretat[ur] assignat B. q[uo]d

l. referunt. Lincius a n. 42. Papa 92. Forbunius in
s. et qd si tu. n. 26. Sarmiento 21. Costa in s. p. n. 35
Paulus quoniam in tractate de vulgari n. 90. Sed ego 102
retineo ad solatium quod scripsi ad s. et qd si tu. s. ideo in
continere casu omittum in d. l. como dissimul. q. 2. con
vicio contrarius expressus. Nam huc conditio si me
vivo contraria est illa si me mortuo, et ideo una illa
quod expressa non debet aliam continere sed potius ex
cludere, cum sub una conditio data, sub contraria
videtur adempta. l. legata inutiliter. 14. j. de admi
dis legatis. l. qbus diebus. s. qda titio. j. de coditionibus
et demonst. atq. ita institutus posth. si se vivo nascet
excludere videtur nascituro post mortem. Unus is ca
sus non continet in expresso, q. 2. non modo omittitur, sed spe
cialiter videtur exclusus.

Nam contrarius probat l. ult. de posthumis hereditibus
instituentibus: nam in eo text. ubi illa post mortem, coniu
genda est cum illis, intra decem menses, quare ostendit
dunt testatorem excludere voluisse eum qui na
sceret post decem menses, qui testatori filius et
non poterat. l. intestato. s. ult. j. de suis et legit. l.
q. t. 23. p. q. non eum qui nasceretur ei filius se vivo, tes
tator. n. qui curavit ne agnatione posthumum rum
peret testamentum, tam latam institutionem fecit ut
veterem sibi filium nascituro institueret, atq. hoc est q
inquit ille textus, non debere poenam preteritionis
pati qui filium non preterijt. quod interpretatio
ne post Christophorum de Castellione et alios quos
reperit. scribit Costa in s. p. in d. s. qd quid sit tu
n. 96. Conamus lib. 10. coment. c. 10. n. 2.

Denique contra con. s. posth. allegat Bartolus l. in
fidei dote. 23. in prin. ff. solut. mat. Sed h. est in
contractibus dispositione regulariter non extendi de
casu ad casum, quinimo casum expressum mane
re indispositum iuris cois: nam qd dicit in l. ad quos

101
Nihil satis placet, quae deducit. ex resolutis ita
dita ad l. commodissime. de tempore ad tempus
extensione n. fieri, ideo q. minus temporis expressio
aliud quasi contrarium excludat: nam hinc colligitur
si intra quinquaginta annos, contraria est illa, si intra
cuius annos, atq. ita ut editio semper excludat
casus contrarium, necessarios h. debuit. I. C. substi-
tutione ad certum tempus limitata post illud in habe-
re locum: atq. hoc figere voluit I. C. illi, ubi, n. n.
videt in huiusmodi substitutus, quasi infirmus casus
mortis filij, qui evenit post tempus a testatore de-
signatum, repugnare substitutioni intra certum
tempus factae, in pacta voluntate patris, et q. mi-
nus ad tempus, post illud sanctat. I. C. h. ita. I. C. statu-
liber. 9. §. si quis aut. d. amplius. j. de legat. 2. l. im-
perator. ff. de postulato.

102
Ad do. q. quemad. de tempore ad tempus n. fit exten-
sio, ita nec de persona ad personam, iuxta temp. textu
in l. commodissime. s. m. Bartoli interpretat. in l. ha-
bita in prin. n. 9. quia post alios q. h. in prin. R. p.
n. 92. Sequitur et alia in interpretatione
huius textus post alios allegat. Meno. cons. 326.
n. 3. lib. 4. Sed e. verior ad eum tex. interpretatio
quam supra tradidi, nec e. probabile q. Bartolus
docet tractari in ea lege de extendenda substitutio-
ne persona ad personam, sed de casu ad casum, non
eod. persona posthumum nati viro testatore etiam
qui natus post mortem, q. diversitas temporis circa
mortem testatoris n. mutat personam sed casum. l. fi-
lius. 25. §. si quis s. deliberat. et posth. s. m. interpretat.
Cumani b. n. 2. et in d. l. commodissime. n. 3. quem post
alios p. h. et explicat eleganter Costa in §. posthu-
mus. j. de leg. 2. q.

Sed nichilominus casus quae ex eo tex. deducit. in se
est, quam seqt. Porcius in ead. prin. ubi. s. de h. m.

absurdo videtur. Inexpedire dispositione ad fidei
 cui testator bona sua deferri voluit: quoniam quibus
 alijs contradicere quod institutor maioribus ad ipso
 in successionem possit adducit filius maiorem eius
 descendente; quod in ult. voluntate vocatione in pec-
 dat. atq; ita videatur in ult. deinde filij moderni
 ex prima maiore et bona libera manere, in
 ta lex. in l. qui olim. §. prodit. §. de leg. 2. nichilominus
 maioribus durebit et ab illud admittentur a
 q. testator eius de institutoris descendente per bona quod
 dicitur, §. §. aut etiam per regem; quoniam q. equali
 et de offi. de iudic. in rebus habetur maiorem per
 §. §. de iudic. l. filius, §. de leg. 2. §. de iudic. illud adve-
 nes; et de rebus quod dicitur de iudic. ad fidei ad
 fieri extensio, in fine de in declarationibus ad
 ductis a Mantica de iudic. ultimar. voluntate
 lib. 3. tit. 1. §. 1. Burgi de leg. conf. §. a. n. 13.

Ad iudicium Bartoli in fidei

109
 Porro Bart. quod dicitur de hoc substituto pro uide-
 re, et notant. Item h. gl. et pbat. in §. ult. sub
 hac leg. p. et ex diffinitione substituti posita ab Accu-
 sio in rub. §. eod. tit. in qua substitutio a secun-
 da institutio.

Sed contra hoc Bartoli tradit. fuit per textu
 in l. si quis ita. §. de heredi. inst. ubi substitu-
 tio precedit institutione. 2o contra Bartolum ex-
 pedio decisione lex in l. ex facto. §. de heredi. in-
 stituti. ubi supponit et pbat. q. semper de quo
 ibi admittit. ex substituto quod nulla semper institu-
 tio precedat, et colligit. ex illis, ubi quem n. insti-
 tuerat, et fradet. ex eo q. semper duntaxat fuit
 positus in condit. p. illa ubi si semper heres n. erit
 semper heres esto, atq; ita succedit regula q.

ex his conditionalibus nō inducit. institutio neq;
dispositio. l. si quis sub conditōe ff. si quis omnia cau-
sa testamenti: neq; profutur in conditōe videtur
profutur in dispositione. glo. magistra in l. lucius.
ca. 2. in vbo liberor. s. de heredibus inst. 3. contra
Bart. sicut tex. diffinit in l. si quis ita heres institua-
tur si legitimus. 82. ff. de heredibus inst. Vbi plani
videt. substituti admitti ad hereditatem quoniam
heres ab intestato nō proponat. institutus; sicut in sub-
stitutio illi, vbi concepta si legitimus heres vnde
ne hereditate regeretur. Titus heres esto. quo casu
heres ab intestato nō censetur institutus, neq; voca-
tus ex testamento ut infra dictum sumus

Sed n̄ e recedendi a Bartoli sententia. Neq̄ obstant supra
adducta q̄ ad p̄p̄t. p̄t. q̄ licet iuxta ordinē literarū et s-
cripturā aliquādo substitutio vulgaris precedat, tñ
iuxta ordinē precedat succedendi et sententia testato-
ris institutio semp̄ videt̄. precedere ut explicat
Cronius lib. 10. comment. c. 2. n. 2. pat̄q̄ ideo insti-
tutus h̄res q̄uis in ipsa sententia et ult. p̄p̄t. testamenti
scribat̄. p̄. tñ loco et gradū ad hereditatē vocat̄.
l. 2. §. si quis ita scripserit ff. de bonorū possess. l. i. ta-
bulas: quod ut melius intelligat̄. separo quoad
hunc articulū substitutio vulgarē a pupillari, nā
pupillaris substitutio n̄ poterat olim precedere tes-
tamentum patris, iuxta regulā iuris antiquā quā ca-
vebat̄ ante heredis institutionē scripta non vale-
re. §. ante heredis insti. de Legat. l. c. nā prim. ff.
de hereditib. insti. iuxta quā regulā iuris antiq̄
precedebat textus in l. 2. §. primus. j. hoc tñ et expli-
cat eleganter Acosta in c. si pater. 1. p. d. de odijciem.
et in §. et qd̄ fuit. 3. p. n. 91. quā regulā iuris an-
tiquā n̄ potuit aliquo mō p̄cedere circa substitu-
tionē vulgarem, q̄m substitutio vulgaris et p̄p̄t. in
titutio l. mulier. §. ult. ff. de edict. institutionū.

23

et pertinet ad hereditatem testatoris, at quia ideo si
testator in ipso testamento a substitutione vulga-
ri, et postea ex intervallo fili heredem scriberet,
non obstat testamento regula tex. in d. §. ante her-
edem. atque ita accipio generaliter de iustione tex. in d. l. si
quis ita, siue ^{instituit} substitutione in p. p. testamento scribat, siue ex
intervallo sit apposita.

Ad 2um argumentum ex d. l. ex facto 19. h^{ic} q^{ue} in spe illius tex.
tres precipue q^{uestiones} occurrunt, p^{rima} q^{ue} est utrum Seius ad partem
vacuam hereditatis admittendus sit. 2^a q^{ue} est, casu quo
Seius non debeat admitti, utrum Sempronius ad eandem por-
tionem vocetur. 3^a q^{ue} est si p^{ossit} Sempronius admitti de iure
utrum succedat iure substitutioⁿis, an iure sub-
stitutionis. Et p^{rima} q^{ue} disputat I. C. in d. l. ex facto iuxta
literam vulgarem. b. an hic Seius occupare possit vacuam
portionem, quam deciderit b. Aristo contra putat. Cir-
ca 2^{am} q^{ue} Accursius in d. l. ex facto. in glo. vlt. ex senten-
tia Aron. resoluit Sempronium admittendum esse. Pro qua
sententia fuit p^{rimo} q^{ue} Sempronius fuit vocatus sub illa con-
ditione, si Seius heres non erit: quae conditio, supposito q^{ue}
testator Seium heredem non instituerat reddit^{ur} necessaria
atque ideo institutio, vel substitutio Sempronij, manet
pura. l. in illa stipulat^{ur} 3. in fine. ff. de obor. l. si pu-
illus. §. q^{ui} sub condit^{ione} ff. de nominationibus. atque ita Sem-
pronius non videtur sub condit^{ione} sed potius pure vocatus, q^{uia}
illa verba, si Seius heres non erit nulla precedente insti-
tutione Seij, non reddunt actum conditionalem, sed sola figu-
ram condit^{ionis} p^{ro} se ferunt. l. Cornelius et Menius. C. de
de heredi bus instituendis. 2° q^{ue} Accursius opinione fuit
tex. in l. unica. §. in primo. C. de caducis tollendis, ubi p^{ro}bat^{ur}
quod licet institutio primi heredis sit nulla, et habeat p^{ro} no-
scripta, q^{uia} p^{ersona} instituta erat iam mortua ante
testamentum, nichilominus substitutus admittit. q^{uia} si
militer dicendum est q^{ue} licet Seius non fuerit institutus, Sem-
pronius tamen admittendus erit. Et glossae sententia sequunt^{ur}.

Baldus et Imola in d. l. ex facto. Socinus l. n. 33. Ri-
 nus n. 36. Ripa n. 16. Gomez p. to. 43. n. 23. ad
 mediu. Circa 3^a q. ubi Sempronius iure institutus
 succedat Bart. et Paulus in d. l. ex facto intendunt in-
 re substitutus Sempronius admittendus esse. Pro qua senten-
 tia facit, nam licet institutio debeat substituti precedere
 iuxta doctrinam Bartoli in pnti, Sempronius autem non proponatur
 institutus, aliquando tamen testamentum incipit a substitu-
 tione vulgari. Reg. si filius a pro gradu preteritus sub-
 tituat, quo casu pro gradu non valet propter preteritio-
 nem filii, et substitutus admittitur. Ex facto n. 8. Lu-
 cius. j. hoc t. l. si filius. n. 5. de heredibus inst. l. 3. §.
 ulto. §. de iusto rupto. l. 3. §. ulto. §. de liberis et pos-
 thumis. j. eodem modo dicendum est quod si pro gradu heredes
 non proponatur factus a testatore, secundo loco vocatus
 iure substitutionis succedat, et per consequens Sempro-
 nius de quo agitur tanquam substitutus admitti debet.
 Sed contraria sententia sequitur. Baldus. Imola et
 Caninus in d. l. ex facto. Socinus Ripa et Ri-
 nus ubi prime citati. Alios qui de resolutione
 Sempronius admittendus esse iure institutus. quae
 sententia probatur nam ubi institutio non precedit dispo-
 sitio facta in forma substitutionis consideratur.
 tanquam institutio condicionalis, ut docet Baldus in
 d. l. ex facto. Socinus l. n. 10. Xpi. et aduerte. A-
 costa in x. si pater de eodem filio. n. 99. atque ideo
 cum illa conditio si Sempronius heres non erit a primo exhi-
 tent, imo non fuerit possibile non existere, sequitur
 Sempronius non ut substitutus sed potius tanquam insti-
 tutum admittendus esse. Neque obstat ratio supra
 adducta ex d. l. ex facto. in p. Lucius in simili bus.
 q. 2. p. q. si institutio a parte rei procedat, quia
 sit nulla propter aliquam causam ad huc tamen 2° loco vo-
 catur potest dici substitutus: si vero nulla institutio
 procedat ut inter terminis d. l. ex facto. tamen 2° dispo-

facio n̄ dicat. substitutio, sed potius principalis
institutio.

Ex quibus deducit. cetera et receptum q̄ sempronius in
terminis d. l. ex facto ad vacuam p̄ hereditatis admitti
dixit. Sed contraria sententia Imo sempronius nullo
modo admittenda ē, et verior et tenenda: quā deffen
dunt Thomas Calvacus in repetit. huius l. p̄. n. 25.
Godefridus lib. 2. variorum lectionum. c. 16. Cuius in d. l.
ex facto. Pro qua sententia ex p̄f. p̄. d. l. ex fa
cto b. q̄ huius pars esset data quā nullam esset, pla
net si intelligeremus, cū cō. totam q̄ illius textus dō
fari circa institut. Sed, nullo modo accurre daret
ratio de qua s. n̄ testator vacuam p̄ hereditatis
reliquid, de qua nichil dixit, utq̄ ita va
cua pars videtur forebat ut sententia admittere
retur, n̄ dō. ut excluderet arguto tex. in l. ita
q̄ dicitur in d. l. de hereditibus inst. s. p̄. d. l. n̄
interest. just. ead. d. l. Cum q̄ illi dō. q̄ huius
pars esset data dō. continetur ratio decidendi est
git. q̄ agitur in d. l. ex facto n̄ fuisse circa in
stitutione sed, sed magis circa institut. sempronius
d. p̄. q̄ n̄ credendum legat. s. l. c. v̄. p̄. p̄. p̄.
iuri, errore, neq̄ de re p̄. motum fuisse apud in
reconsultos q̄. videlicet ubi ex p̄. cōditiona
libus induceret. institutio. Neq̄ Ulpianus in re
certa conflictu opinionum retulisset, et sua senten
tiam aliorum testimonio confirmasset. 3. p̄. q̄ in
Pandectis Florentinis quorū fides reliquis p̄. p̄. p̄.
ē. de p̄. d. l. c. 1. sempronius, in huius modum legitur.
In huius occupare possit vacante portione. tradit Anto
nius Aug. lib. 1. enedat. c. 2. q̄. in vulgatis edi
cibus, d. l. c. 1. sempronius, adiuvat. Ex q̄. apte colligit
totam q̄. fuisse de sempronio n̄ dō. de sempronio. Qua
re sequendo literā florentinā resolvenda ē q̄ inter
omnes d. l. ex facto, neq̄ sempronius ad hereditatis admi

tit. q² ex vobis conditionalibus n^o censet^r institutus,
 neq^{ue} Sempronius, q² huic pars esset data quae nulla
 esset. In cuius rōis explicat^r considero q² illius d^o
 posuit^r si scilicet heres n^o erit Sempronius heres esto.
 duplex interpretatio occurrit. Prior ē q² testator
 voluerit vocare Sempronium ad vacuā portionem
 de qua nihil disposuerat, et iuxta hanc interpre-
 tationē Sempronius erat admittendus, quā sequen-
 tus fuit Regulus 3. C^o et constat ē et Regulus q² d^o
 existimat ad eā p^o admitti. Altera interpreta-
 tio occurrit, q² testator voluerit vocare Sempro-
 nium in partem Sej, et cū scio nulla pars data
 fuerit videt^r Sempronius vocatus ad partē quē
 n^o erat in res nata, atq^{ue} ita eius institutio
 vitiat^r, arguit^r tex. in l. item q² Sabini §. i. d. 1.
 aliter ff. de heredibus inst. q² n^o fiat transitus ad
 dup^o dū vel ad alibi offem, quando distributa tota herē-
 ditate aliquis sine p^o heres scribitur, tū aliqui quoties
 expleto offe, Titius ex reliqua p^o heres instituit^r. Ma-
 ner talis institutio frustratone q² videt^r vocatus heres
 ad p^o quae n^o ē, cū nihil sup^o sit ad cōplēdū offem. Ut
 p^obat^r in d. d. 1. aliter. et b^o notant Baldus et Imola
 n° 2. : quare institutio Sempronij de qua agit^r in
 d. l. ex p^o, n^o ē comparanda institut^r in qua solet
 fieri transitus ad dup^o dū; sed magis institut^r
 ex reliqua p^o hereditatis, cum tū nulla reliqua
 sit. Et iuxta hanc interpretatē optime acci-
 modat^r illa ratio decidendi; q² huic pars esset
 data quae nulla esset: quae ratio iuxta cōm^o
 interpretatē n^o potuisset aliquo mō Seio accom-
 dari; nam cū Sej in nulla p^o hereditatis pro-
 ponat^r institutus falsū erat dicere Seio datum fū-
 se portionē quae nulla esset; quā illa rationem
 conent^r accommodare interpretationi cōi, Albericus
 in d. l. ex p^o et Belonus lib. 2. supputat^r c. i. v.

22
Ira qua interpretati contra eam fuit q illa
vba si Sem. heres n erit st negativa sine privativa
atq ita necessario presupponit habitum vel potentiam
ex vulgari reg. tex. in l. manumissione. s. de iur.
et iure et in l. decem. ff. de vboz. atq ita pre
supponit Sem. herede cu potuisse. Unde succedit
doctrina gl. in l. manumissione in vboz. ancedens q
deservio fugitivus. At q si vba vni determinent
et aliud presupponant, ut verificat. dispositio nisi
et presuppositum verificat, exoritur. Telam. in. c.
nulli. n. 34. de rescriptis. Cum igit. illa vba
si Sem. heres n erit determinent institutionem
Sempronij, et presupponit institut. Sem. q presupposi
tum nullatenus verificat. q Sem. n presupponitur in
titutus in aliqua p. hereditatis, sequit. Sempronius
n posse ad hereditate. admitti, nam illa vba si Se
m. heres n erit, ita exponenda st. Si Sem. potens esse
heres, heres n fuerit, succedat Sempronius. Cum igit.
Sem. n potuerit ex heres, q testator illi n instituerat
n possumus dicere verificata fuisse conditione adie
tam institutioni Sempronij, quinimo verbum illud po
tens, q subintelligimus, quasi inducens falsa condit.
de preterito, vel de pnti, vitare debet ipsa institu
tione Sempronij, arguto tex. in l. in re. ff. de iur.
to rupto.

Sed ad huc superiori resolt. obstat tex. difficilis in l. que
tes. 9. s. si quis p. me ff. de hered. inst. ubi vbat. q si
testator Titum instituat ex triente, et Menonem ex alio
triente, et si Menius heres n erit substituat Sempronius
in octo partibus seu vncijs sue hereditatis, docet. 36.
q si Menius p. hereditatis repudiet ^{Sempronius} habere de
bet octo vncias totius hereditatis: itant trientem in
quo Menius fuit institutus iure substituti consequatur,
alterum est triente de quo testator nichil ordina
vit iure instituti possideat, atq ita vna et eade

persona instituti heredis at substituti vicem substitueat,
 discreta s. n. et separata iura quavis in eandem personam
 concurrant l. tutor d. xxi. discreta. infra de hys quibus
 vbi dignis, et pbat. in l. Julianus. 11. §. ult. in d. l. fa-
 pte. ff. eod. l. de heredibus inst. atq. ita colligitur qd
 licet respectu alterius trientis de quo testator n. di-
 posuit nulla precedat institutio, adhuc tamen Sempro-
 nius ad illa p. admittendus e. Ex quibus fortissime
 argumentum resultat qd licet in terminis d. l. ex facto
 nulla precedat institutio respectu partis quae vacabat
 Sempronius tamen admitti debuit. Cui difficultati vide-
 t. l. d. q. in terminis dictae l. ex facto Scimus in nulla
 p. hereditatis fuit institutus, atq. ita p. p. positum
 nullo modo verificat. at x. in terminis dictae l. quo-
 ties. §. si quis primus. Atque fuit in aliqua p. heres
 institutus, et hoc sufficere debet ut p. p. positum
 verificet. et Sempronius partim iure substitut. i.
 partim iure institut. i. admittat. Sed p. p. positum ne-
 gari n. pot. q. iuxta hanc interpretationem respectu al-
 terius trientis de quo testator non disposuit nulla
 institutio precedit, atq. ita q. in toto servatur
 et in parte admittendum.

Quare considerabam posse l. d. q. in terminis di-
 ti. §. si quis p. et respectu alterius trientis de quo
 testator nichil disposuit contra et interpretatione
 iuris videt. institutio precedere in solis quoad
 mentem testatoris, non et quoad verba ipsius testa-
 menti. Pro qua sententia expedo responsu J. B.
 in l. si quis ita scripserit. 33. in fine ff. de heredibus in-
 titendis. t. quippe ad n. dubitet. quin si quis ex p.
 dimidia heres institutus sit, neq. preterea quis q.
 alius ipse ex off. heres institutus videat. Ex q. b.
 vbi deduco q. in terminis d. si quis p. et respectu
 alterius trientis institutio precedit, q. si tibi et
 Atque hereditate adierit unus q. q. eorum q. semis.

231
heres futurus ē, itant singulis heredibus aduentibus
septa pars totius hereditatis acresque debeat, quae
ē dimidia illius trientis qui vocat. ergo fiant heres
ex pte institutus n̄ dato coherede ex offe scriptis
intelligit. itaq̃ et si duo heredes instituantur
quisque ex triente, nullo dato coherede in alia tri-
ente lex semisse videtur instituti et vocati ab
eode testatore, atq̃ ita illius hereditatis de qua agit
in d. 8. si quis pte, ille exitus futurus erat, q̃ si minus he-
reditate adisset quilibet ex heredibus in prima gradu
instituti ad semissem hereditatis vocabat, si n̄. Minus
q̃ pte hereditatis repudiaret tūc Titius ex triente substi-
tutus pte de reliqua hereditate admittit. q̃ Titius et
sextantem totius hereditatis, hoc ē ad dimidiam p̃trien-
tis qui vocabat, videt. vocatus sub conditōe si coheres
adient. Ex qua nona interpretat. salua authorita-
te d. 1. c. 1. tentari possit contra eūdem S. piamus, sub-
stitutus nulla pte consequi tūc iure institutionis, sed i-
ure substitutionis ad basin hereditatis vocari, cū pte
dato institutio et respectu alterius trientis. Neq̃
obstat fidelicor ad portionē magis ex iure acresce-
di q̃ ex institutōe. deferenda ēe heredibus scriptis
si Minus hereditate adient. q̃ tūc q̃ supposito i-
ure acrescedi omes q̃ ex heredibus et quoad
ea videt. institutus. tūc in semisse totius heredi-
tatis ut q̃bat lex in d. l. si q̃ ita scripserit dicens
mode tūc q̃ Titius quoad trientem pure videt.
institutus quoad sextantē 25. sub conditōe si co-
heres adient, plana ut Sempronius iure substi-
tutionis admittat. sufficit q̃ procedat pura vel
conditionalis institutio, in cuius defectu ipse sub-
stituit.

Neq̃ retenta hac sententia contra eūdem videlicet q̃
interminis d. l. c. 1. ex facto Sempronius ad pte vocandū ad-
mitti n̄ debeat: Obstant arguta adducta opinione

140

Accurly q^o ad p^o d^o n^o fuisse verificata conditione
institutionis Sempronij. cu^m Scius n^o q^o potuerit ee
heres ut s^o p^o banimus. Ad 2° argumentum ex tex. in
d. l. unica. §. in primo. C. de caducis tollendis d^o q^o ad
hoc ut substitutus admittat. sufficit conditionem ip
sius substitutionis verificari de facto q^o si de iure
n^o verificat. arguto tex. singularis in d. l. mulier. §.
i. ff. de codic. institutionu^m; et ita et intelligenda fuit
iura quae docent testamentu^m incipere aliqui a gra
du substitutionis existente nullo primo gradu p^o p^o
preteritione filij, sufficit n. p^o gradum de facto p^oce
dere, q^o si de iure n^o substitut. ut ita impleta ab
initio conditione ipsius substitutionis admittatur
substitutus. Ex quib^{us} oib^{us} ia colligit^{ur} n^o ob stare de
Strinae Bart. in p^onti, de iurione tex. in d. l. ex facto.
19. de heredib^{us} inst. q^o b^o iuxta coem interpretatione
Sempronij admittit. tanq^{uam} institutus, et iuxta veri
orem sententiam nullo mo^{do} admittendus est; atq^{ue} ita n^o
dat^{ur} substitutio qua n^o precedat institutio.

Ad 3° argumentum ex d. l. si q^o ita heres instituat^{ur}
p^o legitimus. d^o q^o in casu illius textus duae et q^o occu
runt p^o q^o est vtr^{um} ex illis vtr^{um}, si legitimus videri
noluit hereditate^m heres ab intestato videat^{ur} institutus
2^a q^o est. si p^obet^{ur} herede ab intestato n^o videri institu
tum vtr^{um} legitimo herede repudiante vocatus atq^{ue}
tatore iure institutionis, an v^o iure substitutionis
succedat; Et circa p^o q^o Bartolus in p^onti docet
ex supra dictis vtr^{um} induci institutionem legiti
mi heredis idem tenet Bartolus in l. coheredi
§. ult. ff. in l. si q^o eu. §. i. j. hoc t^o et in l. Gallus in
p^onti. n° 5. et 6. §. de liberis et posth. et in l. in testamento
37. §. de heredib^{us} inst. Proqua sententia facit, natesta
tor legitimu^m herede oib^{us} alijs p^otrullit, atq^{ue} ita
videt^{ur} illu^m ex testamento vocasse: qua et rone infor
mula Gallij Aquilij, filius tacito parentis iudicio ad

illius hereditate, ex testamento videt. institutus ut de
uit Bart. citatis locis, ita intelligendo textum in d.l. in in-
testamento ff. de heredit. inst. b. duo gradus hereditatis
et in d.l. coheredi. §. ult. j. hoc tto. Est. n. principis iuris
q. q. pot. adimere et n. adimit, dare censet. l. i. §.
sciendum ff. de leg. 3. Quare a venientibus ab intes-
tato fidei commissa relinqui possunt, q. illi creditor
pater familias hereditatem suam sponte relinquere l.
conficiunt. xi. §. sed ideo ff. de iure codicillorum et hoc
et rone pater q. potuit testamentum facere ff. filio im-
pubere, et maluit eum ab intestato decedere legitimis
filij impuberis herede pot. fidei commissum onerare q. credit
hereditatem filij ei reliquisse l. si filio, §. §. ult. l. ab eo
hereditati substituto ff. de legatis p. b. q. legitimi eo iure
prestare cogunt. quo si scripti fuissent q. fidei commi-
ssum dicit. pupillare, na. si autem reperit. in iure, substitu-
tio vulgaris et fidei commissum vulgare in quo contine-
tur sola hereditas testatoris, ita et reperit. substitu-
tio pupillaris et fidei commissum pupillare, in quo statuitur
sola hereditas filij impuberis. l. sed si plures. §. ad
substitutum, et §. filio j. hoc tto. in qua difficili decisione
lex. in l. Seneca. j. ad Trebe. q. alibi latius examinandum
erit.

Quibus fidei committitur probat. q. interminis d.l. si quis ita. le-
gitimus heres videt. institutus a testatore; q. seniam
desinit Fortunius in d.l. gallus. in prim. n. 30. et ante
de domito Aemilius in l. quadiu. 90. ff. de reg. iur.
sed contraria senia imo proximior. consanguineis inter-
minis illius legis, n. ex testamento sed ab intestato
succedere e. verissima atq. recepta communiter ex
Alex. consi. 13. n. 10. lib. 4. Iam in d.l. gallus. in prim. n.
37. nota in d. §. et qd. si tm. n. 73. et tenet Aemilius
sibi contrarium in d.l. si quis ita. Proqua senia fuit
p. q. ex vbi. codicillalibus n. induit. dispositio d.
l. si quis sub codic. ff. si quis omissa causa testamenti, quavis

dispositio de qua inducenda agit. sit eius natae qualita-
tis et conditio ut ex coiecturis possit induci, adhuc
non ex rebus conditionalibus non resultat coiectura ad
inducenda talem obligationem dispositionem, ut patet.
ex senia gl. magistrae in d. l. Lucius. la. 2. §. de
heredibus inst.; quae docuit filios possitos in con-
ditione non videri vocatos ad fidei commissum, atque
ideo si exheredati proponat. non sibi sed alijs victo-
riam parat, quod excludunt substituta, atque ita he-
redibus patri efficiunt, ipsi aut nullum modo admitti-
tur; quam opinionem sequuntur plures authores, in-
mulati per Iulium Clarum in §. testamenti q. 77 in
sequitibus. Certe in c. si pater ubi si absque liberis non sit
et tunc constat fidei commissum ex coiectura voluntatis
plerumque deberi. l. heredes mei. §. cum ita. j. ad Tre-
bellianum. nam ubique de precaria voluntate
quaerit. coiectura voluntatis admittit. Cuius
exemplum §. ult. l. cum proponeret. ff. de leg. 2. igitur
proximus agnatus de quo agimus neque ex coiectura
voluntatis vocatus videtur, quod fuit dumtaxat po-
stitus in condite ex qua non deducit. coiectura
vocationis. 2o. proinde per se facit quod licet ex illis
rebus si legitimus nullus hereditate indicare re-
sultat organum coiectura voluntatis, quae tamen non re-
sultat ea non sufficeret ad exprimenda substituta
tamen institutionem legitimi heredis, qui institu-
tio in testamento desiderat, neque ex coiecturis in-
ducitur. l. in bonis. c. de testamentis, optimus textus
in §. proximis iust. de fidei commissariis hereditatibus.
ubi probatur quod licet filius rogatus hereditate testatoris
institui non tamen videbitur. obiter institutus sufficien-
tibus rebus, qui ex tali fidei commissum eripia voluntas te-
statoris colligatur quod voluerit. Etiam heredem instituere
quod non creditur. sed voluisse onerare quae non honorare
rati, et quod tantum signis videtur. velle antequam, atque

141
ideo magis videbat. presumendum plus dictum et mi-
nus à testatore vel notario scriptum fuisse ut a-
libi coram. Sapinonius. in l. in avar. ff. de edict.
et demonstrat. et in l. quolibet. §. de hereditatibus inst. ubi
q. institutio ex coelectoris inducit. facinus. totum
n. videt. institutus, et corrumpit fideicommissum uni-
versale, quod plerumque soleat fieri interpretatio
ut possit valere actus de quo agit. iuxta regulam
quolibet de rebus dubijs. atque ita illud tex. phae-
se expedit et interpretat. Cotta in d. §. de edict.
inst. p. p. n. 21.

Ad hanc sententiam obstant rationes superius adductae
q. ad primam ex formula Galli Aquilij respondet. quia
ea necessario presupponendum est filij institutus precessisse
ut probat tex. in d. l. Gallus. §. in orb. et notavit Ac-
cursius in princ. illius l. ubi potest. Et receptissi-
mum ut per Sarmentum b. n. 36. Cynar. in c. Raynma-
tius. §. 3. n. 9. et similiter ex hereditate filio probat
Galli Aquilij formula procedere ut probat Azo ubi
prima n. 17. qua et ratione interminis d. l. c. coheredi.
§. ulto. j. hoc ita intelligendum est precessisse institutio-
nem filij in potestate, quod probat. ex illis verbis. tunc in lo-
co, partemque eius. quibus docet Sapinonius patri
filio portionem suae hereditatis reliquisse, et ex compa-
rat. qua d. l. c. adducit b. n. magis quam si post de-
monstrata conditio filij heredi institutione se sub-
stituto antisset. quae comparatio apte probat filium
in aliqua parte hereditatis fuisse heredem scriptum.
cuius per mentionem sublata substitutus pupillari
totam pupilli hereditatem occupat, nam hereditas pa-
tris respectu hereditatis filij obtinet vicem rei cer-
tae, iuxta tex. in l. cogi. §. sed et si miles. in d. §. et qui
placeat j. ad d. l. c. Trebelianum: atque ita debet haberi
illa dictio michi à substituto pupillari. l. si ita scri-
pta. §. qui filio. ff. de bonor. poss. p. tabulas: quem

admodum n. institutio facta in re certa habetur
ad totam hereditatem testatoris de certa rei certae
mentionem l. i. §. si ex fido. §. de hereditibus institu-
endis, ita et pupillaris substitutio restricta ad bona
patris habet. ad omnia bona pupilli, et haec com-
paratio qua videtur. Papinianus in d. §. ult. in fine b.
nam et qui certae rei heres instituitur. coheredes in
dato bonorum omnium hereditatem obtinet.

Item per hanc sententiam retorquetur. tex. in d. l. cum inter-
tamento. b. duo gradus heredis s. plane non potuisset
plures gradus heredum considerari quoniam formula
Gall. et quibus in se filij institutio procederet.

Ad alteram rationem ex d. l. conficiuntur. Xpi.
sed ideo cum alijs b. adductis. B. q. ea iura duntaxat
placet concurrere tantam voluntatem deservit in
deferenda hereditate ab intestato proximioribus con-
sanguineis, quae tanta voluntas quae a lege civi-
li ad alios effectus consideret. non est sufficiens ad
inducenda institutionem ex quibus oib. manet pro-
batum q. legitimus heres non succedit ex testame-
to, sed potius ab intestato, interpretandum in fa-
vorem consanguineis suis reservare voluisse
iura legitimae hereditatum, q. respectu filiorum fa-
cere solebant parentes, obigrata, si pater duobus
in puberibus instituit ei qui novissimus moreretur.
substitueret. l. vel singulis. ff. hoc tho. vel si vocaret
substitueret sub illa conditione. si uterq. filius, im-
puber moreretur. : quo casu si unus ex filijs ante pu-
bertatem decederet non erat admittendus substitui-
tus, sed frater iure legitime succederet, cui pa-
ter voluerat conservare ius legitimae successio-
nis l. per multa l. de impuber.

Sed auctor propositus refertur. obstant gravissima diffi-
cultates et imprimis. q. si non esset testatore voluisse agna-
tis iura legitimae successionis conservare sequeretur

541

de intestati successores iuxta verba conditionis antequam
reddi institutio et admittenda, cum igitur legitimis
heredibus competere ius succedendi usque ad decimum gra-
dum. §. ult. iust. de successione cognatorum et proximioribus,
repudiantibus, sequentes in gradu admittuntur. Vix pos-
set in locum testamenti, neque heredi instituto, atque ita
redderet: frustratoria quaestio Iuris, Confulti in d. l.
siq. ita.

2° obstat quod iuxta superiorum resolutionem, successio
ab intestato praefertur successioni ex testamento quae con-
tra regulam ex. in d. l. quando ff. de reg. iur. et in l. an
teq. l. c. eadem de successione, et in l. quando. 39. ff. de
adquirenda hereditate. l. ult. d. si. n. superior. ff. de co-
det. institutionum: quibus iuribus probatur successioni ab in-
testato locum non esse quando ex testamento heres adire
potest. Sed non est recedendum a resolutione de qua supra.
Nam obstant in contrarium adducta quod ad praedictam diffi-
cultatem per Thomas Cumanum in p. 1. 23. quod licet
iuxta verba conditionis omnes agnati testatoris usque ad
decimum gradum essent spectandi, tamen iuxta volun-
tatem defuncti quae debet prevalere, conditio il-
la ad proximioris agnati restringitur, ita ut illo
repudiante heres scriptus statim admittatur: exclu-
sis alijs heredibus ab intestato, et sane moneri po-
tuit argute tex. quem non allegavit in l. ex facto §.
ult. ff. ad Trebellianum. Vbi conditio si sine herede
decesserit, ex voluntate testatoris restringitur ad li-
beros eiusdem, quod aliter fideicommissum non prede-
ret; ergo eodem modo illa conditio, si legitimus nolit
hereditatem vindicare, licet omnes agnatos comprehen-
dat, tamen ex voluntate defuncti restringitur ad pro-
ximiorum, aliter enim causa testamenti nulla quae
potuisset locum habere. 2° et verius, proposita diffi-
cultati per quod iure civili non fuit olim successio inter le-
gitimos heredes qui lege duodecim tabularum vocabantur.
nam

143

nam si proximior agnatus hereditate intestati repu-
diaret, sequi in gradu non erat admittendus, sed
agnatus animo exclusus cognati succedebant, quod non
erat boni successioni de persona in personam, sed de capite
in caput. §. placebat. iust. de legitima agnatorum succe-
ssione. Et post consanguineos. in primis et in §. inter de iust.
de iur. et legitimis heredibus. notat. in l. q. se patri. Et in
de liberis. quod si idem agnatus tempore vel repudia-
tione exclusus ab illo capite non legitimi, ad-
mitteret. inter ceteros ex capite non cognati. d. §.
placebat. in d. §. q. iterum: filius aut exclusus a capi-
te non liberi, sed inter ceteros, sed ceteris praeferre-
bat. quod ex sequenti p. §. dicti sibi succedebat, et cum
filius patri proximius agnatus sit, omnibus ex eo ordi-
ne venientibus preferendus erat: ut patet optimus
textus in l. i. in §. quibus. ff. de successione edicto; atque
ita colligit. illam conditionem, si legitimus nolit
hereditatem vindicare, non solum ex mente defuncti, ve-
rum et ex voluntate verborum impletam consensu, propi-
niore agnato repudiante; neque et quendam vo-
luntatem omnium agnatorum usque ad decimum gradum
ut elegant. observat Acosta in d. §. et q. si ten.

p. p. n. 73.

Alia difficultate patet. quod ex voluntate testatoris
successio ab intestata praefert. successioni ex testame-
to, prout docuerunt Bart. Baldus et Imola in d.
l. si quis ita. Tasson in l. reconvicti. n. 260. ff. de leg.
3. Baldus in l. i. in fine C. de testamentario tutela.

Sed contra hanc solutio patet. facit quod ad hoc ut una
successio alteri praefertur. necesse est quod utraque sit dubi-
ta, cum igitur heres proponat. institutus sub conditione
si legitimus noverit codificare colligit. heredi scrip-
to non antea hereditatem deferri, quam legitimus de-
claraverit se nolle; quoniam hereditas non defertur. he-
redi ante impleta conditione. l. si quis heres. n. 3.

211

in primis si de adquirenda hereditate, neque legem in-
stitutus potest hereditatem adire antequam fiat condi-
tionem facti impletam esse, quod vis a se rei imple-
ta sit. hoc multum interest. id de conditione et de morte.
Secundo facit nam causa intestati privationem dicitur
primis iuxta de hereditatibus quae ab intestato: unde
privationis habitus presupponat l. 10. ff. de rebus neque
sine lege neque sine notam periret, ut privatio ha-
bitus procedat, atque ita deducit quod testator om-
nino non potest efficere ut successio ab intestato prefe-
rat successioni ex testamento.

Quare reiecta solutio cuius per explanationem huius
difficultatis observo, quod verba conditionis in hunc modum
concepta fuissent si legimus voluerit adire res
de qua agit sine scrupulo procederet, quod in huius
modis verba conditionis non referrebantur ad rem ade-
undi, sed ad merum factum et nudam atque simpli-
cem declarationem voluntatis, atque ideo agitur in huius
res si declararet quod volebat adire ex tali decla-
ratione suae voluntatis, adhuc non efficeretur heres
quoniam illa verba, volo adire, non inducunt heredi-
tatis aditio. Bartolus receptus in l. gerit. n.
10. ff. de adquirenda hereditate. quod vis in adven-
ter contrarium docuerit Gregorius in l. 11. scholius p.
in fine ff. 6. p. 6. Et facit doctrina glo. secundae
in l. serui electione ff. de leg. 1. quae docuit, ex
illis verbis, volo eligere, non induci electionem, licet ex
illis verbis, volo esse heres, inducat aditio. Et ratio
discreta est, nam quia huiusmodi verba volo, adiunguntur verba quae
denotant effectum alium, actus verbum volo indu-
cit dispositionem quod effectus necessario presupponit
causam a qua producat. ut de mente Aretini
in d. l. gerit. id. 3. Alii in d. l. serui electio-
ne n. 7. atque ideo cum non possit quis esse heres nisi
adierit ex illis verbis volo esse heres, inducit.

aditio. l. in dubitanti. in fine. ff. de heredibus in-
stituendis. Illud quoque duntaxat resultat ex declaratione
voluntatis quod legitimo heredi defertur hereditas ab inter-
tato cum heres scriptus ea non possit adire propter de-
fectum conditionis, atque ita successio ab intestato non pro-
cedit testamentum, sed de intestato testamento procedit
et licet quoad verba testatoris videatur prior, tamen
quoad ordinem iuris manet posterior. Illud ob-
servandum est quod licet heres legitimus semel declaraverit
quod vult adire, adhuc tamen potest hereditatem repudia-
re, nam cum ex illa declaratione non efficiatur heres, manet
ei libera facultas ad eundem vel repudiandi, exem-
plo heredis instituti subcondite qui licet illam imple-
verit, adhuc tamen non videtur per heredem gerere, sed he-
reditatem ad eos terminos reducere in quibus po-
test adire vel repudiare. l. si pupillus sub condite.
26. ff. de conditionibus instituti. notatur in l. conditioni-
bus pupillus. j. de condi. et demonst., ex quibus deducitur
quod si testamentum fieret in illa forma si legitimus
noluit adire; potuit contingere ut neque ad legiti-
mum heredem, neque ad scriptum heredem testato-
ris perveniret, sed ad alias personas remotiores
de quibus testator nullo modo cogitabat, et quos forte
se nolluit sibi heredes esse: quare sententia probatur ex
eo, nam si legitimus heres declaraverit quod vult adire
semel in perpetuum deest ut testamenti conditio, ne-
que amplius scriptus heres potest ad hereditatem ad-
mitti, quamvis heres legitimus postea mutato vo-
luntate et penitentia ductus hereditatem ab inter-
tato repudicaverit: quod causa institutionis semel ex
tincta non potuit iterum suscitari legitimo heredi
repudiante. l. quod in §. aream. ff. de solutionibus
l. si quis in §. duos. ff. de leg. 2. l. inter stipulante. in §. si
eram in §. neque revocant. ff. de obsequiis. Factum non se-
mel declaratum voluntatis hereditas ab intestato defer-

tur, quae si repudiante herede legitimo rediret adhuc
redire scriptum et retro cederet, defunctus moriebatur
per perpetuum testatus, et per perpetuum testatus contra
regulam si ius iurum. ff. de reg. iur. 2º per hoc per se
non quomodo fuit, conditio per momentum impleri, quod
implementum non duraverit. l. in uxori. C. quoniam dies legati
cedat, l. si quis herede. C. de institut. et substitut., in
si res conditionis dependens tractum futurum temporis
quod tunc per se necessitas requirit. l. si quis ita legaverit.
ff. de condit. et demonstrat. Alex. cons. 53. ad finem
lib. 6. Late Molina de primogenio lib. 1. c. 6. ex d.
ubi cum sequentibus; ita et sufficiens debet conditionem
per momentum deffuere ut contrarium, eadem sit ratio
et disciplina; et per consequens si heres legitimus se
mel declaraverit quod vult adire, heres scriptus ex
cludit, et semel exclusus perpetuo manet remota,
si vero legitimus declaraverit quod non vult adire per
talem declarationem nullatutis, non est dicendum quod
diat hereditatem, quae ei delata non est; sed dum
taxat. Cuius fuit testamento et heres scriptus, et
plena conditio sine institutio adire potest.

Superius dicta procedunt in illa conditio si legi-
timus noluerit adire: reliquum est ut videamus
utrum idem effectus resultet ex altera conditione
si legitimus nolit hereditatem vindicare de qua
agit Seneca in d. l. si quis ita de hereditate instituit
resolventis est quod si heres legitimus vindicaverit he-
reditatem in iudicio vel declaraverit quod vult vin-
dicare. Utroque casu defuit testamento conditio, neque
potest resultare in conversionem supra consideratam
quod hereditas denominat ad illam personam de qua
testator non cogitavit; quod haec conceptio verborum
volo vindicare non est comparanda illi volo adire
sed potius illi volo heres esse. cum non rei vindicatio
presupponat dominium l. in rem l. officium. §. de rei vindi-

cate, q. ex additione debet heredi contingere. sed hunc
 de ff. de adquirenda possessione. et ubi vult dicendi de notet
 effectum domini necessario supponendum est preexistere
 causam acquisitionis, a qua talis effectus producat. iuxta re-
 solut. de qua supra, cui igitur legitimus ex voluntate
 sit declarata efficiat. heres, cessat in convenientis
 de quo supra: quae resolutio maiori ratione procedit
 si legitimus bona hereditaria in iudicio vindica-
 verit, videbitur. n. p. p. hunc hereditatem adire, n. qui
 vindicat dicit se dominum, et certale dominum debeat
 resaltare ex additione, legitimus dicit dicendo videt
 hereditatem adire vel se pro herede gerere. Fa-
 cit, opt. tex. in d. l. Antonius in §. ult. ff. de adquirenda
 hereditate, et qui vult consequi ut vulgo dicitur
 vult etiam, atque ita colligitur q. legitimus heredes in
 dicante vel se vindicante deservente vel inpleta
 conditione institutionis hereditatis semper pervenit
 apud unum ex illis, quos testator sibi designavit
 vel deus, n. si legitimus vindicaverit vel declarave-
 rit q. vult vindicare statim heres efficitur: nomen ora-
 bitur, §. ult. declaraverit q. vult vindicare in-
 plet. co. ditto institutionis et q. ita heres scriptus po-
 nit hereditatem adire, atque ita Siquola §. l. in
 d. l. sup. ita. capite ubi conditionis contingit illa for-
 ma si legitimus vult vindicare, n. in illa, si legi-
 timus vult adire, q. iuxta hanc conditionem illa
 potuit contingere ut hereditas perveniret ad illos
 quos testator nollet, et ubi testator voluit a legiti-
 mo propositam omnino cessabat in convenientis idcirco
 Sed adhuc in difficili est quanto legitimus vi-
 det hereditatem adire si eam vindicaverit curat
 hunc dicit causam tametsi, et hereditas ab in-
 tato n. antea defuerat. p. testamentum propositum de-
 titutum. q. in difficili est. §. q. legitimus heredes in
 dicante defuit co. ditto testamentum atque ita defuit.

241
hereditas ab intestato et resultat hereditas aditio
et legitima hereditas facta domine p aditione p
cadit reuindicatio et quis haec omnia simul et simul
sunt tamen ordine sunt intellectus p primis
hinc testamentis et illa p de iure hereditas ab in-
testato deservit et p consequens n violant regulam
quae docent successionem ab intestato n posse pre-
cedere testamentum. Sed adhuc animus n quie-
cit na cu heres fuerit scriptus sub codicillis legiti-
mus nulli hereditate vindicare videtur in longi-
ssimo tempore collata institutio videtur legibus
p totu tempus vitae possit velle et nolle tunc
heres scriptus spectare tempus mortis quod
adveniente sit p dicere legitimu nolle qd
n pot velle cu voluit morte finire iuxta
in l. q. ff. Locati et in c. sigetate p re scriptis in b.
Et facit tex. in l. vna p de iure fideleg. 3. b. p. mo-
tum vbi creditur datur et in l. fideicomissa p. ^{hoc} Confra-
ff. ead. l. 2. ^{quodam vnat} quae iura lata explicat. Iusta lib. 7.
collectam c. 2. a prim. Quare institutio videtur
tali institutio arguitur tex. in l. 4. §. 1. ff. de statu li-
beris. Cuius difficultati p videtur. Sed
Cui difficultati p videtur. Sed qd si legitimus
luerit voluntate suam declarare poterit heres
scriptus a iudice postulare ut pferat fortis
nunc veniente ab intestato iura quae teneatur
voluntate sua explicare, adeo ut elapso termino
amplius n admittat ad hereditate iuxta tex. in l.
ff. instituat. 23. §. 1. supra de hereditibus institu-
endis. Sed n videtur. tuta haec solutio qd decisio
illius tex. pcedit quando aliquis pponit institutus
sub codicillis potestatem suam cuius implementu
res scriptus tenet et differt in pjudiciu aliorum
nos aut p. p. vnum legitimu n videri herede insti-
tutum. Quare haec solutio rejecta pseudo videtur

[illegible]

re ut proximam certum terminum legitimum heredi quo
elapso legitimum excludat et fiat locus testamen-
to, sed

Sed neque talis solutio non videtur quod ut inordi-
nari sumus heredes scripti sub conditione si legiti-
mus noluerit hereditatem vindicare, non censetur substitui-
tus, atque ideo cessat densio textus in d. l. quod dicitur
de adquirenda hereditate. et facit regula vulgari
quod nemo est compellendus ad implendam conditionem
si ab eo qui in d. l. fito sub conditione ff. de condi-
tione empti. Quare reiectis alijs solutis et propositis
facultatibus ex quibus pretor poterit legitimum heredem cer-
tu terminum proximare intra quem adeat hereditatem
et illo elapso si non adierit omnino excludat idque
edicto de iure deliberandi, huius edicti verba retulit
Quarimus ad illud l. i. Pretor non proposuit omnibus
quibus hereditas fuisset delata tempus ad delibe-
randum praestaturum certa die proxima intra quam
hereditatem adirent, ne longior mora creditoribus
fieret et ut proximis non potentibus sequenti admitterent.
ut colligitur ex d. l. i. ff. de iure deliberandi l. i. l. si
plures ff. de iure deliberandi d. l. quod dicitur ff. de adqui-
renda hereditate. Cum igitur in potestate legitimi
heredis posita sit hereditatis aditio quae illo ven-
dicante desinit testamentaria aditio perinde omnia
servabuntur quoad prescriptionem certi termini, ac
si hereditas ab intestato ei delata fuisset nullo
condito testamento. Neque superioribus obstat regula
d. l. i. in ab eo ff. de adquirenda hereditate emptione: quia illa co-
ditio si legitimus noluerit vindicare non fuit appo-
sita instituti legitimi heredis quod nulla pars cessit sed
magis instituti extranei, atque ita legitimus non cogitur
implere conditionem, sed dumtaxat intra certi
terminum adire.

Sed adhuc propositae resolutioni obijcit quod in l.

uile coedit hereditibus spatium triginta annorum ad
 adenda hereditate. l. licet. in l. q. de iure de
 liberandi atq. ita n. videbat. p. multum in d. hoc
 tempus restringere. et facit doctrina Bart. in d.
 l. si quis instituat. §. 1. ubi ait, q. ex hac restrictione
 temporis possent multi praesens debastari. Com-
 muni resolutio in hac materia q. sine tempore limi-
 tet. ad instantiam creditorum sine ad instantiam
 substituti Praetor imitabit. edictum suum successoris
 q. liberis et affanditibus annis tribuit, ceteris cen-
 tum suntat dies d. l. 1. §. longius et si in-
 tra ff. de successorio edicto. l. 2. ff. de iure deli-
 berandi elegans tex. in d. l. si quis instituat.
 §. 1. b. imittet. q. dictum suum quae sentia pbat. in
 l. 2. ff. de iure de lib. p. 6. in eo dicta e. q. in d. q. poterit hoc
 tempus restringere in ea sine ot illo clauso, bonis
 hereditariis curatore constituat, n. 20. poterit ter-
 minum abbreviare ad eum effectum ut heredes exclu-
 dat a facultate adenda hereditatis, put. resol-
 vat Jaffon et de iure in rub. n. 4. C. de successo-
 rio edicto. Capitulum de iure. 37. Menesius. in l.
 3. n. 43. C. de iure et facti ignoratia. Guillelmus
 Benedictus in c. Raynaldus 260. et uxore n. 154.
 optime Greg. 9. in d. l. 2. Schol. 2. atq. ita Praetor
 legitimo heredi centum dies statuit intra quos
 adeat hereditatem, quibus elapsis heres scriptus
 admittet.
 Ex si dictis infero p. de iure tex. in d. l. si quis
 ita heres. n. potuisse pcedere in filio suo herede, na
 si pater de ba institutionis ita coeperet, si Petrus p-
 lus noluerit hereditatem vindicare Titus heres eto.
 testamentum iure civili erat nullum p. p. praetoria-
 re filij p. institutione de hereditate li-
 berorum neq. ex d. b. conditionali potuit. deduc-
 ti in institutionem filij in potestate, sed q. n. tale

testamentum non valeret iure civili, tunc iuxta equi-
tatem iuris praetorii erat validum ab initio, utinge-
riose docet. Cotta in d. §. et id si tunc p. p. n. ubi et
sequenti. Negandum voluit quod minus testamentum post
mortem testantis viri habere incipiat abstinere se fi-
lio ab hereditate patris s. filio praeterito ff. de in-
iusto rupto, sed plus arbitrat. videlicet quod tale testa-
mentum ab initio iure praetorio consistat quod constat
in eo casum a quo iure praetorio incipere potuisset
nam equitas quae praetorem monuit ut abstinente fi-
lio praeterito ab hereditate patris scriptis he-
redibus bonorum possessorum per tabulas tribueret, ea-
dem quoque favorem hanc sententiam exprimeret
ut collata institutione interemptis quo noluisse
filium vindicare non male ab initio probetur testator
videretur, testamentum denique ex bono et equo sub-
stere, arguto tunc in l. intempus ff. de heredi-
bus in-
titulis.

2° ex supradictis inferri quid dicendum sit si positus in
condite fuisset omnino extraneus ita ut neque ex liberis,
neque ex agnatis, neque ex cognatis esset. et resoluendum
videtur quod in hoc casu heres scriptus statim ad heredi-
tatem admittatur, quasi impleta ab initio condi-
tione suae institutionis, cum positus in condicione neque
ex testamento possit admitti, quod non est heres institu-
tus; neque ab intestato quod non est agnatus vel cognatus
defuncti, atque ita nichil reperitur quod possit inter-
dicere institutionem heredis qui pure videtur institu-
tus, quam vocat sub condicione necessaria s. si pupillus
§. qui sub condicione ff. de donationibus; atque ita docue-
runt in praetico Alex. n. 13. Socinus n. 33. Passon n. 19
Arcturus in l. si mater §. ulto j. hoc tit.

Ad id contra sententiam in hoc articulo probabilis est quod
nec scriptus non ex aliquo modo admittitur ad here-
ditatem si positus in condicione nullo cognationis vin-

841
data l. sequit. 3. de hereditibus inst. ubi in illa con-
cepte Titius et Seius alter eorum vineas heres
est: Silius et Bulgiano intelligit tacitam substitu-
tionem contineri, ita ut altero ex hereditibus ante ty-
tatoris mortem, superstes ad eam totam hereditatem
admittat: ita ut semper iure propriae institu-
tionis, altero vero semper iure substitutionis, conse-
quatur, atque ita reciproca substitutione induci inter
heredes, ita ut superstes promerenti videatur substitui,
de iure Bartolus in l. Lucius in q. j. hoc tibi est
huius traditionis est, nam si unus ex hereditibus, al-
ter ante testatoris mortem totam eam hereditatem
iure propriae institutionis occuparet, quasi testator de
eis hereditibus instituerat sub coherede: si videretur, et si
alter moreretur superstitem ad totam hereditatem
revocaret, sequeretur q. coheres non teneretur
praestare legata a cohere hereditaria q. iure pro-
priae institutionis, sed non haberet sub cohere admittitur
interstitit: de qua supra videlicet q. in p. cohe-
redis substitutionis videatur q. in p. ad hunc
tenor. Legata praestare de coherede relicto q. iure
neganda tenor in l. licet Imperatoris r. off. deleg. 1.
Atque ita colligitur contra traditionem coheredis q. substitu-
tio vulgaris in sensu negativi est etiam negativa, et
ex illis verbis affirmativis, ubi eorum vineas, substitu-
tio vulgaris reciproca inter heredes facta vide-
atur.

Sed oppositae difficultati B. q. licet haec verba, Titius et
Seius alter eorum vineas heres esto: quoad p. p. figura videtur
tunc affirmativa, in quoad sensu p. negativa, inducit
n. ut si unus ex hereditibus vivo testatore mortuus sit, atque
itaque heres in hypothese superstes ad illam portionem
iure substitutionis admittatur atque ideo in effectu p.
substitutio vulgaris concipitur in casu impotentiae, pla-
ne verba et affirmativa vel negativa magis in te-

[illegible]

[illegible]

uto: q. fiat ex illis, ut si deducit. substitutio vulga-
 ris facta in casu impotentiae, ita et ex his, uter
 eorum volens resultat substitutio vulgaris facta in
 casu nollitatis; nisi dicas, et tunc illud deditur con-
 tra sup. vacua, quoad adferendum duntaxat, tunc ex
 illius radiatione, substitutio conditionalis reddat;
 quod deditur ex primitiva eorum quo inest, atque ita
 in reddito patitur conditionalis. Probatur, ff. de in-
 diti. institut. Sed et quoad alios affectus, totum co-
 ditio inducat. sup. sup. et ex illa inducat. re-
 ignora substitutio inter heredes, quae nullo modo
 inducitur. si illa verba expressa non fuissent, atque
 ita quoad hunc affectum inducitur substitutio
 expressa et oblique modo quo inest.
 Quod ex supra dictis colligitur vulgare substitut-
 ionem resultat ex illis, ut si, uter eorum vult quan-
 tum pponat. facta, duntaxat in casu impoten-
 tiae, et extendenda ad casum nollitatis, in-
 ter quosque notat. ad l. tunc. Bart. in prin-
 cipio, et ad alios casus simili, expresso. pro-
 ut, ut explicat. consuetudo quod illa verba vult
 eorum vult etiam subaudiunt. Rote. uter eorum vi-
 xerit tempore mortis testatoris iuxta tex. in l.
 permittit. ff. de testamentaria tutela, et late pa-
 ditur p. Accortum in l. capitale. §. si arbitratu. l.
 mitat. et in l. si de condit. et demonst. et si
 tur ex illis, ut si, deducit. substitutio vulgaris
 ea facta intelligit. in casu quo unus ex heredi-
 bus vivo adhuc testatore moritur. Quare si post
 mortem testatoris unus ex heredibus ante aditum
 hereditatis decesserit in l. cum, substitutio o. cum
 nec et tunc substitutio vulgaris adhuc et casus
 proclupat. et tunc videtur facta in casu quo unus
 ex heredibus vivo adhuc testatore moritur, et videt.
 extendenda ad alterum casum, quando unus mor-

duo testamenti de re dicitur in adita ad hunc hereditatem,
 quod hic est casus contrarius, aliquem vulgarem substitutum
 non producit arguitur textus in l. comoda prope
 ff. de liberis et posthumis. Sed contra sententiam ex est limbo
 titulus admittitur et si non aliter voluerit, videtur
 tutore, siue mortuo decessat, anque adbeat et
 intelligat. sed hereditatem differtur, quo casu in
 stat transmissio ex c. in re, de liberis et posthumis. c. in re
 ante quoniam, c. si et si quidem, de iure liberis et posthumis
 et de sola substitutione disputatur, et quod semper
 quod de substitutione expressa, Fulgosi in l. vltima, c. 2.
 Et de institutionibus et substitutis, ubi fratres per
 dem instituit fratres suos, et hospitale pauperum
 substituit, sub condicione si fratres huius non essent,
 viro testatore moreretur. et postea, aut postea
 viro adhuc fratre, sed post mortem illius decessisse
 antequam intelligeret se heredem scriptum fuisse, et
 Fulgosi in l. vltima, c. 2. hospitale pauperum vulgari sub
 stitutione admittitur, et, etiam, ubi de substitutione
 in contrarium sententiam movet, et substitutionis
 vulgari de casu contrarium ex l. vltima, c. 2., con
 sideravit. n. q. casus contrarius non erat si frater
 esset post mortem testatoris, sed potius, si
 heres existeret. et ratio huius opinionis est quod in
 substitutione vulgari semper exprimitur illa conditio
 heres non erit, vel ita, subaudiuntur, quare illa
 substitutio, substitutio hospitalis, substitutio vi
 ro movet, resolvitur illa, si frater heres non erit
 propter mortem in vita mea contingente, non in
 casu contrarium, sed potius, si frater post
 mortem testatoris ante aditam hereditatem mori
 tur, de verbo in institutione praebeat in quocumque
 sub intelligit illa conditio si heres non erit, atque
 ita posthumus videtur, prout qui fuit institu

in vino testatore decessit

Sed opposita difficultati h^{et} q^d si substitutio
ita concepta fuerit a testatore, si pater h^{er}es non
erit et in vino morietur, in hoc casu hospitala
h^{er}editas admitti ex substituto vulgaris
si pater post mortem testatoris decesserit, q^d
duplex conditio substitutioni fuerat appo-
ta, ut minus implendi h^{er}es sufficiat, q^d
ex defectu alterius conditionis substitutio h^{er}edem
habere non potuit, sed quoniam a testatore vult
duntaxat conditio adijci: substitutione v^gl^{is}
pater ne v^gl^{is} morietur. substituto hospitala, cum
ex h^{er}edibus deducenda sit conditio substitutio-
nis vulgaris, n^{on} aliter pot^{est} deduci, q^d sub illa
forma si h^{er}es n^{on} erit post mortem in vita mea
contingentem atq^{ue} ita substitutio h^{er}edem habet, si
ne h^{er}es, in vino testatore, pater post mortem illi
ante aditam h^{er}editate decessit, et tunc de-
dere debet in illa substitutio quae d^{icitu}-
ritur ex illi, d^{icitu}ritur, Titius et S^{er}ius v^gl^{is} eorum v^gl^{is}
h^{er}es esto

Ex oib^{us} supradictis colligitur q^d in hoc casu d^{icitu}-
ritur Titius et S^{er}ius portio vacans defertur coheredibus
v^gl^{is} iuxta regulam l^{is} v^gl^{is} d^{icitu}ritur g^l v^gl^{is} l^{is} de caducis
tollendi, nam quoniam substitutio vulgaris d^{icitu}-
ritur in iure
secreta d^{icitu}ritur abiam h^{er}edes in iure defertur
defertur portio ex substituto, q^d alia regulariter
nemo ex substituto compellat. alia ut obser-
uat. Paulus Castrensis in l^{is} testamento l^{is} de in-
puberis

Superius dicta iuxta eam interpretat^{ur} traditio-
ne fuerit, mihi aut videtur probabilis q^d in illa
concepta v^gl^{is} Titius et S^{er}ius v^gl^{is} v^gl^{is} v^gl^{is}
h^{er}es esto, n^{on} continet aliqua substitutio vul-
garis quae videatur facta ab ipso testatore et

[illegible]

[illegible]

ubi Papinianus figat substitutionem inter liberos re-
probat substitutionem reprobam. Quia si iure consul-
to. si scilicet ubi de reprobis substituitur. sed illud
magis docuisse quod ex scriptis scriptis quod substituitur ali-
quis una ex filiis cum hereditate non habet. quia
si post de commissis reprobis substituitur. et non sit ex
reprobis filiis, sed ex aliis nepotibus, aut ceteris qui non
reprobis facultatem eligendi datur.

Ad Lecturam Bartoli. n.

Docet Bartolus quod pactum substituendum fuit ubi
huius conditionis, si heres non erit, et substituitur. quod
appositum hoc liberos ita substituendum est ipse heres
non erit, neque alium mutata conditione heredem fac-
ere: appositum hoc filiis, sive vel monachis ad in-
teritum patris referenda sit in hoc sensu est ipse he-
res non erit, vel alius heredes non fecerint. Quia
Bartolus dicitur quod si pater ex testamento substituit
alios, quodammodo sequitur de heredibus substituendis.
ubi dicitur quod si pater substituit alios, et ex testamento
quodammodo de heredibus substituendis. quod substituit
vel si pater substituit alios, et si pater substituit alios
iust. de vulgari. unde dicitur quod substituitur alios
et tunc quodammodo substituitur, quod dicitur
substituitur in testamento, et substituitur si substituitur in
testamento; unde si substituitur substituitur de heredibus
non substituitur in testamento substituitur in testamento
quodammodo substituitur in testamento, quod substituitur
iuxta textum si substituitur in testamento, quod substituitur
de heredibus in testamento si substituitur in testamento
tamen quodammodo substituitur in testamento, quod substituitur
substituitur in testamento, quod substituitur in testamento
Bartolus dicitur fieri transitu ad dispendium vel heredes

[illegible]

[illegible]

dicitur et dicitur de h. si pater fam. et dicitur in d. p.
 fin. dicentes, illa decisio non procedere inter amicum
 militis ubi sola voluntas spectat. l. i. ff. de militibus
 testat. quod si esset paterfamilias constaret de voluntate
 sed et per dubiam quendam substantiam quod quod
 institutionem dicitur de h. si pater fam. dicitur quod dicitur
 in milite qui paterfamilias dicitur de h. si pater fam. dicitur
 in interpretatione illius textus constituitur ad qua
 tionem in principio propositam duobus modis respicitur
 Imperatorem in quibus semper propositum volun
 tatem testatoris ut utroque modo diffinitur satis
 facit: p. mo. in testator instituit libertum quem
 paterfamilias in finit instituit quod nollet ad alium
 propter illud paterfamilias hereditatem ut constat h. nec
 per eum ad alium quemque hereditatem pertinere val
 et: et hoc in d. p. na si credens, quo casu confer
 tus impedit huc effectum aditionis et adquisitionis
 quasi adimpleta conditione substitutus admittitur.
 2. mo. qui primo mo. contrarium, ut constat ex illa
 adversaria sequenti, quae sequitur d. p. aduersus
 ex doctrina Iulianus in l. re co. d. h. 36. ff. de legat.
 et testator instituit libertum quem si servum finit in
 chilonius instituit, ut constat h. ut si nec p. finit
 ipse alium finit heredem, in hoc casu adente ser
 vo, quasi diffinita conditio substitutus omnino exclu
 dat. ... sed interest an et libertus institutus
 ad est servus, si in eo p. finit est servus et ut
 p. eum alium adquiret. Testator nihil abiecit,
 nec dubitavit illi institui p. finit, quasi id tu
 respexit honorem institutionis in illa p. finit co
 sistere, argute l. i. ff. de legat. p. finit d. h. p. finit
 in quaestione, an adquirat: sed cum hanc hab
 et, est. Et ad hoc duos casus in quibus cognoscitur
 voluntas testatoris respondisse credo Imperatorem
 h. d. ad illud, qui a principio propositus est, in qua

[illegible]

ca ad finem pertinebat, et de hac successione illi
textus est intelligendus patet, quia si loqueretur de sub-
stituto non dicerent Imperatores contra alium defi-
nitum venire, cum potius substitutus veniat ex de-
siderio et voluntate testatoris, neque imperato. litem
gauderet. cum propter substitutionem semper habeat
opem ad hereditatem; Et ex hac singulari possit
intelligi priora verba illius, scilicet licet non sint invicem
substituti: quibus Imperatores casum magis dubita-
bilem explicare voluerunt. si scilicet in casu esse exclu-
dendum si esset substituti sine dubio, quoniam lex
Papiae quando erat substitutus finem non ad mitte-
bat. l. unica in prin. c. de caducis tollendis, si tamen
non esset substituti, quo casu erat dubitatio
etiam esse excludendum per illam constitutionem.
et ita quod si verbum substituti recte ait illa verba esse re-
ferta ad nepotes filios substitutos, non vero ad alios extra-
neos substitutos. ut docet Socius. h. n. 18. Solutus ubi s. n. 36.
Solutio loco allegat. per Bart. l. unica s. cum aut. c. de cadu-
cis tollendis. sed ex illo textu solum constat ad quem pertine-
at hereditas non adita quae non transmittitur, non de-
clarat: ad quem debeat pertinere quo casu transmitti-
tur. Quare magis placet contraria opinio quae
habet substitutum esse preferendum heredi ipsius institu-
ti sequentibus argumentis.

1. quod institutus sub condicione si heres non erit, sub contra-
ria condicione si heres erit, exclusus videtur. l. aliqui. ubi
ff. de condi. et demonst. l. legata ff. de condi. modis legatis
sed hanc condicio si heres erit, non comprehendit herede herede
dis. l. quod liberis s. haec verba l. 3. b. scriptus tantummodo
ipso tunc. 2. quod licet heres heredis ex transmissione sit heres
non debet excludi substitutus. 2. quod in casu volunta-
tis testator substitutus omnino preferatur 3. quod in casu mortis
in casu voluntatis ad casum mortis extendatur. ex doctri-
na Bart. s. n. 14. 3. quod substitutus mittitur expresse

in tractatu q. ad Africanum folio. 47. Quare sub-
stitutus debet excludi, cum verum sit substitutus he-
redi exhibita, iuxta l. in post aditam. §. eod. Qua-
re dicendum est erronea auctoritas qui cum in oib. trans-
missionibus admittant Bartoli doctrinam, in hoc ei
non consentiunt quos refert Sarmiento in l. si filius
heres. n. 9. ff. de heredi et posth. Verum in c. Ray-
mundus. n. 362. ad potius contrarium verum sit ex
ratione assignata.

Ad lecturam Bartoli. n. 21.

ad sequentibus, usque ad. 24.

Tractat sub his numeris Bartolus de Monacho et filio for-
m. hereditatis institutio quibus datus est substitutus vulgaris
quibus casibus is admittatur. Et in monacho Pontificij
docent substitutum non admitti quia monachus repudi-
at vel ante aditam hereditatem decedat si monaste-
rium vult adire hereditatem, atque ita communiter in-
ter eos obtinuit resolutum Avimus in p. n. 62. Bene-
dictus in c. Raymundus in tractatu de vulgari n. 92. Co-
uar. in c. l. n. 21. de testamentis: monent, quod eo qui in de-
cedendi transit in monasterium quod pendet a voluntate §.
ult. j. de heredi qualitate et diff. et monachus
non habet velle nec nolle c. ult. de testamentis. c.
n. dicatis 12 q. 1.

Sed contraria sententia cum Bartolus in l. his pot. n. 32 et
17. j. de adquirenda hereditate, diffidit p. fessorum iuris Ci-
vilibus ut format h. Socinus n. 20. et in cons. 12 n. 9.
Cornelius cons. 17. n. 9. lib. 2. In quibus fuit lex. deo
nobis. §. 1. l. de episcopis et clericis §. si de diffidat.
Et ratio est quod monachus per professionem non amittit volun-
tatem sed ea habet conformem arbitrio superioris, c. quo
vult. 24. c. si religiosus. 27. de elect. in c. Atque
ita soluitur contrariae partis argumentum.

Sed pro solute dicendum quod si monachus decedat ante

quam adeat p[er] dubio admittat[ur] substitutus, q[ui]d. Mon[ach]us
 tenet sine Monacho adire n[on] pot[est] ut docet h. Bart[olus].
 n[um] 27. receptus p[er] Ripa n[um] 154. Cornu. confilio. 13.
 n[um] 4. lib. 2. Siq[ue] monachus repudiet hereditatem
 in adirendi competit Monasterio ad exclusionem
 substituti, n[on] ex eo q[uod] Monachus n[on] habeat volun-
 tatem, sed q[ui]d hoc casu equiparatur filio familias
 cuius repudiatio novo iure n[on] impedit quominus
 pater in cuius e[st] potestate adeat hereditate. l. ult.
 in p[ri]ncipio. C. de bonis quae liberis. Quae opinio
 recepta e[st] Ripae in p[ri]ncipio n[um] 151. Tassoni in l. in pro-
 posito n[um] 21. C. de heredi[um] institutis. et in l. 1. §. f.
 servu[m] qui in fuga n[um] 14. ff. de adquirenda possessione
 ubi resoluit Monach[us] vel seruo vel filio equipara-
 ri p[er] ut obliu[is] fuerit Monasterio, et q[ui]bus pleriq[ue]
 existiment decisione d. l. ultae n[on] p[re]cedere. quando
 filio datus e[st] substitutus vulgaris, q[ui]d tunc pater non
 pot[est] adire filio repudiante, ut cont[ra]didit in p[ri]ncipio
 huius n[um] 62. Solutus de vulgari. 3. particula n[um] 73.
 Cramus lib. 10. coment. c. 7. n[um] 4. Cora. in l. post ali-
 tam. n[um] 36. C. de impub[er]ib[us]. Contraria t[ame]n e[st] veritas
 et receptus s[ed] patrem posse adire hereditate rep[re]-
 diante filio, cui datus e[st] vulgaris substitutus ut in
 Bart[olus]. in p[ri]ncipio n[um] 21. resoluit Ripa n[um] 142. Regin[us] in
 tractatu substitutionu[m] c. 1. n[um] 12. Franciscus Bonareus
 in paraphrasi adhuc t[ame]n c. de effectu vulgari

Ad lecturam Bartoli n[um] 25.

Proponit Bart[olus] q[ui]d in herede qui habet substitutum
 vulgare et aliu[m] fideicommissum, quis eor[um] preferatur
 Et docet q[uod] si fidei commissu[m] e[st] repetit[um] a substituto, ta-
 cite vel expresse, fidei commissarius preferat[ur] vulgari
 substituto; si v[er]o n[on] e[st] repetit[um] preferat[ur] substitutus
 R[ati]o opinionis defendit h. Ripa n[um] 160. et receptam

21
testat. Anto. Gomez. l. to. c. 3. n. 3. et de ea disputat
late Alex. h. n. 27. Sorinus. 29. Casson. 49. Alciatus. 97.
Benedictus in c. Raynatus. in tractatu de vulgari n. 92.
Corra. in l. post aditum. n. 48. Ferrius. de substitutionibus
eximiate. 25. Razius in eodem tractatu c. 6. n. 5. Et e hac
in re 20^a resolutio; fideicommissarium preferendum ad in-
ta l. facta. 63. §. Julianus. j. ad S. C. Trebelianum. pro li-
teram Floritina, et pro eorum positione glo. b. nisi insti-
tutus decedat antequam p. institutum cogat. adire fidei-
commissarium cogat. adire, q² tunc extinguat. fideico-
missum l. ille a quo. 13. §. fidei testamento in fine. j.
ad Trebelianum t. nam primus heres decedens fideicom-
missarium decipiat.

Ad lecturam Bartoli n. 26.

Collige ex Bart. q² si heres cui datus est substitutus sit in-
dignus et repudiet hereditatem, n^o admittit. substitu-
tus sed facit, q² presumit in fraude fisci repudia-
re; quae con. recepta est pro Sorino h. n. 30. Ri-
gam. 155. Alciatus. 102. explicat. Conanus lib. 10. com-
ment. c. 7. n. 1. ad finem. Benedictus in c. Raynatus.
in tractatu de vulgari n. 94. et allegat Bart. pro
ista sententia l. si sequens gradus. 15. j. ad Sillanarium.
qui necessario videtur intelligendus ubi institutus re-
pudiavit hereditatem, nam si admissit nulla dubi-
tatio erat substitutum debere excludi. l. post aditum
c. de impub. l. Interim allegat Bart. tex. in
l. in servitute. §. si qui. ff. de bonis libertorum: qui debet
induci quatenus pbat, patronum q² ex testamento omi-
ssit portionem et fecit locum vulgari substituto, si
postea veniat p. contra tabulas preferri eidem sub-
stituto, q² succedit in locum heredis instituti; atq² ita
voluit Bart. Item et preferendum quasi succedentem
in locum heredis. Deniq² facit l. in fraude. 95. ff.

de iure fisci. b. idem iuris est et si n. querat. Sed ego
in hac quaest. sic statuo Bart. opinionem admittit
da. et si de fraude heredis instituti constat, ex hoc
ultra fidei iuramento, quae in dubio n. presumitur. l. ch.
quidam. 26. ff. de iure fisci: et cessante fraude pu-
to, fisco locus n. esse repudiata p. instituti heredi-
tate; quoniam in institutus n. adit nichil e. q.
ab eo auferre possit Fiscus, cui ante aditam
hereditatem locus n. e. l. necessario. s. p. j. ad si-
llarianus. et ad Bart. in l. eius q. delatore. s. l. ff.
de iure fisci. notat Greg. in l. fidei iuramento. c. 1. ff.
par. 6.

Neq. contrarium probat tex. in d. l. si sequens gradu
in qua presupponitur ut heredi adiuisset, alias n. effice-
ret. indignus ut Fiscus ei posset auferre hereditatem
d. l. necessario. Neq. obstat quod adita hereditate fu-
tra dubitari videtur: an substitutus debeat admitti
Nam si substitutus in ea specie praestare hereditatem
n. iure substitutionis quae p. aditionem exprime-
rat, sed in premis q. n. dicauerat morte desin-
ti. q. n. e. e. tribuendum docet Iul. in d. si. na-
poena illius, huius premis e. n. debet. Non
obstat. s. ei qui. q. inter casus nostros et illi e. di-
versa ratio, q. si patronus potuit suo iure admi-
ti ad hereditatem p. contra tabulas: at in nro ca-
su, Fiscus anteq. hereditatem adeat, n. pot. eam
vindicare fisci.

Ad lecturam Bartoli n. 27.

Disponit Bart. tres casus in qbus iura singulari dat.
concursum instituti et substituti, quos et alios duos d.
tra antiquiores p. seq. Sfortia in tractatu de co. p. d. i.
p. substituti in p. l. d. 2. p. q. s. limitat. s. de primo
casu abunde dicitur s. ad numerum. 18. Bartoli d. Cir

ca 2^a q^a colligit. ex decisione tex. in l. si libertus patro-
no q^a j. de bonis libertor^{um}, n^o defuerit qui existima-
verint b^e d^e dari concursu^m instituti et substituti, q^{ui}
institutus n^{on} successit ex institutione sed beneficio
decreti, de quo in l. in ambiguis. 26. §. quoties ff. de
reg. iur. l. vltima d^e f^o ergo decreto. j. de adquisenda here-
ditate, atq^{ue} ita interpretant^{ur}. dictu^m d^e f^o id ergo. Ripa
h. n°. 116. Solutus in tractatu de vulgari. b. particula n^o.

54.

Veru^m hanc opinionem n^{on} est probata q^{uod} remedium decreti
de quo b^e n^{on} efficit ut patronus n^{on} succedat ex insti-
tutione, sed ut possit institutione p^{ro}pt^{er} agnosceri
et p^{ro}pt^{er} repudiare contra l^{item} p^{ro} et 2^a ff. de adquisenda
hereditate ubi latius dixi de interpretat^{ione} illius tex.
Sed an eius decisio p^{ro}cedat in filio dubitari pot^{est}: et Sa-
cietus in l. q^{ui} in priuilegiis. colu^ma. 1^a. docet n^{on} p^{ro}cedere
et eiusd^e opinionis fuit Accurra. consi. 312. Contra
vid^{etur} b^e voluit Bart^{olus} in fine huius numeri, cuius sententiam
comprobant et defendunt late Taulus in l. 3. ff. de adq^{ui}
renda hereditate. et in alijs quos refert Benech^{us}
in c. Rayniter in materia vulgaris substitutionis n°. 50.
Fabianus in anth^{ologia}. nouissima n°. 150. C. de officio
fo. Inuenimus ad t^{extum} de adquisenda hereditate. c. de
effectu aditionis colu^ma. 11.

Ad lecturam Bartoli n°. 28 et 29

Tractat in hijs numeris Bartolus q^{uod} testamentum
possit incipere a 2° gradu, et distinctio Bartoli est id
communiter recepta p^{er} locum h. n°. 53. Ripa. 161. Pui-
ni. 35. et p^{ro}pter ordinarios explicat late Corrasius
in l. post adita. n°. 25. C. de impuber^{um}. Crenus lib.
9. comment. c. 7. n°. 10. et lib. 10. c. 4. n°. 4. Cuius
in tractatu q^{uod} ad Affrican^{um} fol. 97. Jacobus Con-
notus lib. 3. variar^{um} q^{uod} 3. Et ego dixi ad legem

3^a §. finali. ff. de liberis et posth. Quod si doret ster-
tolus nepotē substituere filio iuxta Galij formulam
admittendū ē si filius emācipet. p. textū in d. Ga-
lus. §. et quid si filius. ff. et qd si nepos. hinc commu-
ter receptū sit ex Ripa in p. n. 20. de Alciato.
153. Fortunio in d. §. et qd si filius. n. 196. et ita sal-
tem ut ostēdi in d. §. et qd si filius. Vbi scripsi ve-
rū sensū d. xpianū. et qd si nepos. sicutur in ame-
lican. Costa in 3. p. illius. §. n. 21.

Ad lecturā Bartoli n. 30.

cū tribus sequētib.

Disputat plene Bartolus antestamentū possit
incipere a tacita vulgari expressa sub expressa
pupillari, ando requirat aditionē heredis scrip-
ti et procedit hanc quaestio in casu quo filius ha-
bit coheredē, nā si solus pponat. heres institu-
tus inepte quaeret. an p aditionē cōformet. vulgari
cū potius p ad expiret. l. post aditā. §. de impube-
rū. datis q. terminis habilibus. §. cū pupillo datus
cōheres, procedit q. Bartoli, in qua antiquio-
res quos ipse refert, docent qd si filius se abstinere
necessaria cōheredē aditio nō debet, cū nō interve-
niente corrūat vulgari, quemadmodū et pupillaris
ex regula. l. 2. §. adeo p hoc tō. In qua opinio-
ne allegat. l. apud Julianū. n. §. idē Julianus. §. ad
Trebelianū. Vbi dicitur sub testatū pupillari pposse
velut nisi hereditas ablatū ex coheredibus
aditā fuerit. 2° tex. in l. ita tū. 2. §. de p. et eo
de tō. ad Trebelianū. 3° q. n. aditā hereditate cor-
re et expressa pupillari, ut in d. §. adeo. et cō sequēter
vitari debet et tacita, qm vitiatū expresso vitatur
et tacita. l. 3. §. ulto. multa gta. de corp. audien-
tium. xpi. de p. de si amicus. ff. de servitutib. rusticis
et p. d. iorum.

111
Sed contraria opinione amplectitur Barto, p qua
allegat textus in l. nec. n. 13. §. fin. ff. de testamēto
militis, quae alias incipit idem es. Vbi testamen-
tum incipit à tacita vulgari quae iure singu-
lari continetur, sub fideicommissaria, quae illius tex.
inductione, varijs modis, efugere tentet Ripa
l. n. 162. 2° allegat, p Barto opinione. l. si pa-
ter filium. 26. §. hoc. l. i. iuxta vulgare casus possi-
tione glo. 6. ubi existit cōf. quare. quod desit
ait b. Alex^r. et Costa in c. si pater. 3. p. ubi. ei-
de filio. n. 38. 3° pbat Barto opinio in l. Antoni-
mus 42. ff. de fideicommissarijs libertatib. Benig
fuit vulgaris regula l. cū qd. ff. si certū petat. In
quemad. testamētū pot incipere à vulgari ex ppa
ita et à tacita: quam opinionem receptas testant.
in pnt. Aretinus. d. 11. Toffus 57. Alciatus. 88. Guiliel-
mus Benedictus in tractatu de vulgari in c. Raymū
n. 98.

Qua opinione admissa, n̄ obstat tex. in d. si idē In-
lianus. qd dū negat substituto inq succedēdi ex subs-
titutione, intelligit. de pupillari, ex hijs quae plene
resoluit Alciatus d. d. n. 105. Sic et tex. in d. b.
à patre. intelligēdas ē in pupillari ut voluit in pnt
Barto. Quae interpretatio suadet. ex eo qd. subs-
titutio b. facta fuit filio exheredato, quocaso pupi-
llaris n̄ pot continere vulgare, quae p̄p̄e supponit
primū heredē scriptū in bonis testatoris.

Benig n̄ obstat ratio, q. vniato expresse vitiet.
et totū qm ea ratio n̄ pcedit quibz tantum
vel accessoriū ē eque principaliter obq expresse, et
tendit ad diuersū finem, vel cū n̄ ē eadē ratio
in tanto quae in expresse; atq ita in tanta vulga-
ris eque principaliter cōtineat. et n̄ fiat ad eadē
finē ad quem pupillaris, nec in ea militet eadē ratio,
n̄ debeat vitari quis pupillaris corrumpat. ut bene

explicat Curtius Junior in l. precibus n. 10. l. de in
puberis.

Ex qua resoluta. resoluta. alia q. q. sub hys m
meris pponit et disponat Bart. an si filius cui
facta est expressa pupillaris decessat vno
patre, ex tunc quod. vulgaris quae sub ea conti-
net. In qua q. duas casus contrarias refert
Cenollos in practicis q. q. 106. Ego tamen reiecta
opinionem tamen qua Bart. respbat. et omnia dis-
posita quae plerumque disponit, veniunt ex tunc
glor. sententiam in l. lex Cornelia 28. de iur. iur.
tunc i. hoc t. doctis substitutis ex vulgaribus
titulis ad mittere ad bona paterna: quam opinio-
nem deesse debet, et contrariis argutis satis sciunt
Alciati. l. n. 122. Conas. in c. Raymuntus. §. 5. a
n. 5. Costa in c. si pater vbo testatore n. 2. Alcia-
choia de successione creatione. §. 21. n. 24. m. l. a
tica de edicturis. lib. 5. tit. 6. n. 11. Ex quoq. dictis
concedite a dis. Bart. h. n. 33. et sine dis. tene-
da q. si posthumum facta sit pupillaris substitutio et
sequat. a vobis, substitutis admittat ex vulga-
ri. l. per multa iusta glor. vbo substitutis finem de-
ventre in praesentia: qua opinione tamen contra
Bart. testat. h. Alciati n. 123.

Ad lecturam Bartoli a n.

34. Ex qua n. quae
Proposit et explicat sub hys iudiciis Bartoli
3. effectus vulgaris substitutis. q. q. se ostendit ta-
citam pupillarem: qua de re diximus aliqua supra
ad numerum 3. Bartoli, et plura pertinent ad ma-
tam pupillaris. de quibus dicitur ad l. 2. huius t.

Ad lecturam Bartoli n.

Inq^e Barti: pponenda e q^o. negativa. p p^olega-
ta n^o venire in substitutione vulgaris l. sextilia
alias sextian j de legat. 3. Quae t^o con^o fallit
in duob^{us} capit^{ibus} ut p Ripam l. 2°. 172. q^o nota
a l^o ad declarate l. 1° in Tauri.

Ad lecturam Bartoli n^o.

45.

Quod Bartolus in p^ont^o docet suu^m heredem cui datus e
substitutus vulgaris de necessario fieri voluntarium, li-
cet defectu posset declarando hac con^o cu^m Sarmiento
in l. si filius heres s. deliberis et posth. n^o t^o inde seq^u
tur tolli in filio p^ontate quae separari pot^{est} a neces-
sitate adveniendi, et ideo admisa Bartoli doctrina
dicendum e sublata necessitate filius cui datus e
vulgaris substitutus adhuc manere suu^m heredem de
qua re disputavi late ad d. l. si filius heres.

Ad lecturam Bartoli n° 46.

cu^m duobus sequentib^{us},

Incipit Bart^o explicare quinta et vlt^{ima} con^o prin-
cipale qua p^oponit sub numero q^o ad p^ont^o. si q^o
in modis ex^otinguat. vulgaris, et docet ex^otingui
p^o aditione primi heredis l. post adita. l. de im-
puberum, non solu^m quoad vocatos in 2°. gradu,
sed et quoad vlt^{im}iores l. cu^m in testamento. 37. s.
de heredib^{us} instituendis l. si pater. 33. s. i. j. hoc
t^o. Exornant hac con^o Gomezius p^ont^o. variaz p^ont^o.
3. n° 33. Menchaca de successu^m creatione. s.
24. n° 34.

Sed q^o Bart^o subijcit adente uno ex heredib^{us} primi
gradus cui facta fuit vulgaris substitutio iuxta for-
ma^m a Bartolo praescriptam, q^uis repudiet coti-
ras substitutione expirare, nec fieri locu^m p^ont^o-
tituto in portione repudiata, difficile videt^{ur}.

ex sequentibus. Quodque in substitutionis potentia
est, iure accedendi. l. 2. §. si filius. j. de p. tabulas.
atque ideo in portione repudiata substitutus pro
qui debet continetur. Quodque in spe pposita a Bart.
pluribus resoluenda debet singularitatem. ut in ca
p. de v. et filius j. de leg. 2. l. heredes mei. 37.
§. si filius. l. si filius. 78. §. Cato j. ad Trebellianum.
et in l. 1. §. ulto. j. de edict. institutionum. Denique

quod Titio et aliquo institutus et altero repudiante
non potest dici, Titium et aliquem exstitisse here
des. ex reg. l. si filius heredi pluribus. j. de condit. insti
tut. et p. contrarium vult dici Titium et al
ium non esse heredes, atque ita quasi impleta edicti
substitutus debet admitti substitutus.

Quibus argutis partes substituti diffidit Imola
in d. p. an ita n. 2. Jasso in pnti n. 67. Politus in tra
ctatu de vulgari 3. particula n. 57. Laniatus. de sub
stitut. axiomate 3. a. Benedictus in c. hanc nationem
in tractatu de vulgari. n. 129.

Sed nichilominus hoc recedendum a Barti sententia
quod recipit. ex locum pnti n. 51. Ripa 137. per
neo 297. n. 3. lib. 4. et Anto. Gome. 1. to. c. 3. n.
35. qui plura huius opinionis fundamenta refert.
Itaque ostendit adductam contrariam Nam ad pnti
quodam vbi separatim fit substitutus vbiq. huius
de quod vni ex illis vbi bene aduertit Bart. n.

n. 43. infra. Nam si conuictum fiat ut in exam
plis Barti n. procedit reg. d. si filius. ppter vo
luntate testatoris, qui n. ante voluit substitutus admi
tti, quod uterque ex institutis non esset heres: explicat
optime Jasso. in l. re conuicti n. 160. ff. de leg. 3.

Ad id quod pnti iura prius allegata, in substit
tione fidei commissaria, in qua pluraliter resoluit. in sin
gularitates. quod cum ea substitutus non habeat locum nisi
adita hereditate §. imprimis iust. de fidei commissariis

hereditatis, ut pot. coheres admitti ex iure accresce-
di q. locum non habet post adhibitam portionem. l. i. §. in
terdis. ff. de usufructu accrescendo. et argum. tan-
tum ab generali, quod si nullum sit ius inter granatos
quod possit conservari pluraliter diversis per-
sonis recipiens resolvit in singularetates. l. falsa
§. 3. §. ult. j. de edict. edict. mort. Eadem ratio prestat
text. in l. 2. §. ult. j. de edict. institutionum. Secun-
do in substitut. vulgaris quae habet locum in adita
hereditate, atq. ita pot. dari ius accrescendi quia
tunc voluisse testator conservare inter coheredes, no-
tando substitutum, cum uterq. heres esset. l. penultima
C. de impuber. explicat Bart. in d. §. ad ita in 2. Non
solumus singulari. ubi. Secundo confi. 99. n. 13. volu-
t. Covar. in c. Raynaldus. §. 3. n. 2.

Ad 3. varie Res. Socinus n. 51. Ripa. 139. Cras-
sius in l. penultima. n. 16. C. de impuber. Sed et dicendum in
copulato copula, et, non accipi in sensu copposito, sed
in singulari, atq. ita ut possit quod alter non sit heres ut
substitutus admittat. ut explicat Alantus h. n. 98. et
lib. 5. parergon. c. 7. atq. ita retinenda est Bart. opi-
nio quod ipse recte admittat in fine n. 98. Quia sub-
stitutio separatim facta pluribus, quod tunc uno re-
spondente admittit substitutus, atq. ita sequitur
iura quae possunt substituti preferri coheredi vel
legato q. Bartolus et Alantus n. 192. Ripa.
199.

Ad lecturam Bartoli

49
Docuerat antea Bart. sub n. 49. minori repudiati
locum substituto, qui minor in integram
restitui speret. : nunc persequitur eadem materia
docens, q. si adversus conditionem semel factam
restituatur, non repudiet, admittet substitutum, qui
erit limitatio ad l. post adita. C. de impuberum.

Et con. Bart. in hoc communiter recepta ex Sotino
 l. 52. Ripa 205. Crassus in l. post aditam. n. 19
 et defendunt Berachius in c. Raynaldus. n. 34. et alii
 de substitutis. observant. 40. Sed contraria opi-
 nio, q. substitutus semel exclusus p. additione here-
 dis instituti, n. admittit. restituitur minore placuit
 obiter in l. et si sine. §. sed q. Papinianus. colu. 2.
 ff. de minoribus. Cuius in l. post aditam. n. q. Poli-
 to. in tractatu de vulgari 3. particula. n. 32. Alcia-
 to in p. 1. 152. Clarus in repetita huius l. n. 37.
 Bruno lib. 10. c. 7. n. 7. Concerno lib. 2. variis le-
 tionib. c. 13. Cuius et Equinario in d. §. sed q. Pa-
 pinianus, ex quor. scriptis multa obiter q. opinionem
 colligunt. arguta, et ego vergetiora expediam
 in §. interdum l. 2.

Sed illud observandum est admissa opinio Bart. quae
 probabilior videt. eo arguto q. restitutio reponit
 omnia in pristinum statu. l. q. minor. §. restitutio. unde
 minoribus declaranda est ut substitutus eo casu
 iure pretorio succedat n. civili 3 q. minor q. adi-
 nit q. restitutione n. definit et heres. l. et si sine.
 §. sed q. Papinianus. ff. de minoribus. et ideo subti-
 tutus eodem iure heres et n. pot. l. q. contra. §. vi-
 dus. ff. de regulis iuris. q. contra Bartolum recepta
 d. 1. ff. de regulis iuris. Ripa 25. defendunt Sal-
 ex Sotino in p. n. 53. Ripa 25. defendunt Sal-
 cetis et Fulgotius n. 6. in l. qui se patris. c. in l. hie
 vi. Paulus et Jasson n. 1. in l. 2. §. interdum. j. hoc
 llo. Solibus de vulgari 3. particula. n. 33. Neg-
 q. Barto. facit tex. qui allegat. in l. 1. §. si ali-
 ta. j. ad Tertilianum. q. loquit. in casu specialis, quo
 filius ad matris hereditate admitteretur sub con-
 ditio, si vellet, ut in §. finemo. eiusdem legis. Un-
 minus n. e. ipso nolente si alius heres sit iu-
 re civili.

Ad cuius rei explicat. sciendum est iure anti-

quo filius n̄ sit heredes matris ab intestato, sed ip-
sius matris agnator, quod ius p̄ senatus consulto
constat. Tertiam immutatio ē h̄i. Itē si
filius vultit p̄ferat agnatos, alios seruet. in
antiquo l. c. §. si nemo intestatoris antiquus
ad tertiam atq̄ ita p̄ senatus consulto immutata
placuit derogationem in antiqua, sed ab eo si filius
vultit i. adq̄ respexit. P. C. in d. §. siq̄ adita atq̄
ita nolente filio admittit agnati ex parte antiqua
et consequenter filius definit ē h̄i. q̄ antea
Senatus consulto fieri potuit, sed ex h̄i casu
aliis de iure civili n̄ potuit admitti.

De pars distinctionis. Part: recipit ex Sorino n.
59. Ripa 206. Paulo in C. Gallus. C. qda' velte n.
4. Galiana 88. et e' va. n. h' ex rone qua' h' p
ponit Bartolus et expressit i. n. 29. et in d' et
qd' si h' n. q. scilicet. q' in specie huius substi-
tutio fuit facta in puitate n. in hereditate, q' co-
mentibus e' ostendit ibi Costa in 3. p. n. 16. et signi-
ficat. Sed q' substitutio facta in sub conditio p'fi-
ci' d'no testatore moriat. An si testatori superveniat
casante conditio substituti, cessat substitutio, et
bene observat ibi Costa in 5. p. e'iusd' q' et qd'
si h' n. n. 98.

Ad Lecturā Bartolini. n. 51.

Cois e Bartoli dis. per Ripam h. n. 209. quam
exornatis cu fosta in pa. pe. p. et qd. p. h. in fine
Peralta in l. figs in princ. testamenti. n. 63. ff. de leg.

3 Ad lecturā Bartoli n. 52
et 53.

Quaestio hic proposita vere et plena resolvitur ex
traditis ad apt. oppositionem quam Bartolus facit
contra hunc tex. de S. quod autem juxta de bono
possess. ubi scripsit ad interpretat. si
veram quod te allegat Bartolus.

Ad lecturam Bartoli n. 59.

Indubitata est aut d. ~~o~~ Part: con: p Ripam
h. n. 220. xpi: rca octonem.

Ad lecturam Bartoli a n.
ss. usque ad finem.

ss. vsq ad finem.
Resolutio eor quae h. tractat. Part? et in f. sub
tit. pendat a supradicti substit. et in precep-
tis deqibus dicendis late ad. l. 2^a, ad quam te
poris hanc postulatur ut accedamus.

Atq; haec de tota hac Rege
prima et de oib, Barto
lumineris fatis sint
dicta: ad laudem
Dni nr: Iesu
Xpi.

Antoni, Gama me fecit.

201

12. श्री. मोहनदास करमचंदी बख्श

1. *Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.*

Ad Bernardus Dantone N. 15

I have put the above in
 the hands of the
 committee on the
 subject of the
 proposed amendment
 to the constitution
 of the State of
 New York.

2d. In internal control.

Instituto de Estudios de la Historia y Geografía de España

16. *Chlorophyllum* *maritimum* *Ag.*

22. 07. 22

Your letter forwarded to me
 is being forwarded to the
 State of N.Y. and I am
 sending a copy of the
 same to the State of N.Y.

[Faint handwritten notes at the bottom of the page, likely bleed-through from the reverse side.]

Antoni Gaurus me fecit.

166

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

THE HOUSE OF

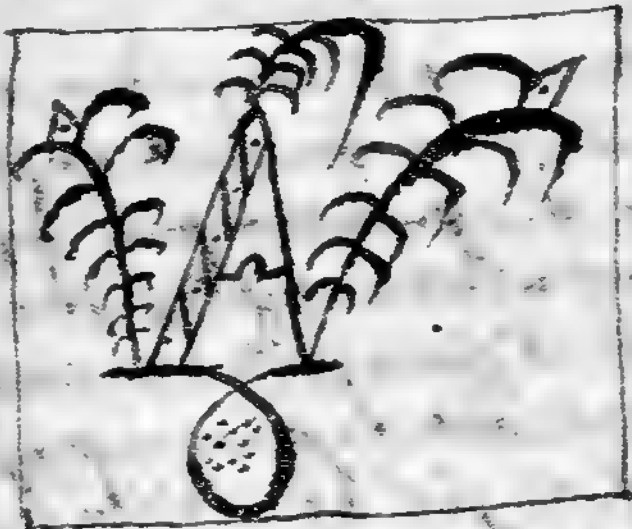
THE HOUSE OF

100

TITULUS DE Ver borum obligationi- bus. II.

Auctore Grauiſſimo Docto-
re Ioanne de Leon Vesper-
tinae Iuris Civilis Cathedrae
Salmanticae moderatore. 99.

Ad Rubricam.

Quia huiusmodi explicatione
promittunt fere omnes inter-
pretes, promissione quatuor
modis fieri posse videlicet
per pollicitationem, pactum,
constitutum, et stipulatum.
quibus addendum est etiam
per contractum, iuramen-
tum et dotis dictionem
fieri, de quibus sigila-
tim agendum est.
Pollicitatio est solius ope

verborum promissio. l. 3. ff. de pollicitat. b. : quod intelligendum est de
promissione non acceptata, nam si ab altera promissio acceptatur
concurrunt utriusque consensus non erit pollicitatio sed pa-
ctum. l. l. p. in prin. ff. de pactis. d. l. 3. ff. de pollicitat. b. Ex
qua dicta pollicitationis et pacti colligunt interpretes
pollicitatio soli absentis fieri posse; quia quaelibet promissio
presentis facta censetur. et pactum, eoque presentis intelli-
gitur consentire quamvis taceat quoties de eius
comodo agitur. l. si remunerandi. b. s. si passus. l. qui pa-
ctus. c. l. qui fide. 53. ff. mandati. l. si fidei iussor. c. eod.
c. qui tacet. de reg. iur. lib. 6. quo arguitur eam opinionem

desiderat cor, quia resoluunt Jasson. l. 6. Ripa. n. 2. Al.
viatus. 2. et 3. hic Auto. Gomez 2° to. c. 9. n. 2. Bidaus
Perez in l. 3. ff. 3. lib. 3. ordinariis fol. 69. et magis com
testat. Meno. de presumpt. lib. 3. presumpt. q. 2. n. 4.
p. qua induci solet textus de donatione. 32. §. species. ff.
de donationibus. Sed hanc opinio probari n. pot. q. 2. veris
est et p. fieri posse pollicitatione, ut post Baldum et
Cornellum in l. Terminus. C. qui testamenta facere possunt: de
officiis foris de pactis axiomati. cor. Conanus lib. 1.
commentariis c. 3. n. 1. Molinens. in l. 1. §. si quis simpliciter
n. 34. j. isto et pluribus relata Menochio ubi
s. n. 13. Parladarius lib. 2. reg. cotidiano. c. 3. n. 4. quae
sentia hodie pot. dici receptior ut testat. Albertus Bo-
gnetus in rub. huius ff. c. 17. n. 1. et probata e lege regia
co. ff. de i. par. q.

Pro qua po. hinc tex. in l. qui tacet. ff. de reg. iur. et in c.
inquitacet. de reg. iur. lib. 6. 2° facit tex. in l. ex pollicita-
tione. 9. ff. de pollicitationibus. b. apud rempub. q. sig. p. re-
sentiam. l. Canonica ff. de contrahenda empt. l. sine apud
alta. C. de transactionibus. 3° facit pollicitatione esse
offerentis provisionem, oblatione aut requirere presentia
l. qui decem. 72. §. et michi. ff. de solut. 3° facit q.
attenta ratione qua cor. movet. nec absenti fieri posse
pollicitatio, cum et absens intelligat. consentire in
his quae sibi utilia s. Canonica §. accedit. ubi notantur
et C. de rei uxoriae act.

Nec in contrarium mouere debet dicta ratio,
nam omisso variis solutionibus quas retulerunt et
computarunt Mendoca lib. 1. disputat. n. c. 8. ex n.
1. Menoch. ubi s. n. 7. q. d. e. ex sola patientia et
taciturnitate et in laetatione n. presumi consensu
nisi concurrat alius actus, vel interueniat sig-
na exteriora, ex quibus colligat. q. experientia do-
cet q. n. volumus ab oib. domi accipere. vel au-
tis antedotaliter obligari, et ideo in dubio no

debemus recedere à regula quae habet silentium
p. consensu n. haberi d. c. si qui tacet. l. q. ff. de ser-
uitutibus urbanorum. l. filiusfam. b. s. inuitis. ff. de
pursatoribus.

Nec monere debet textus in d. s. si passus. in simili-
bus q. in eis ultra taciturnitate interuenit actus
possitimus, ex quo consensus colligipotuit ut recte ad-
uertit Galianus l. n. b. Nec obstat tex. in d.
b. donat. s. paucis: q. b. affinitas donatrici arguit
consensu donatarie: q. licet interdum ho. existimet
sibi n. expedire donum ab extraneo accipere, nec bene-
ficiu accipiendo perdant libertatem ut dicebat Pa-
blus: tñ id n. e. presumendum in filia de qua b. p.
qua mater genero dote dedit.

Iure civili ex pollicitatione nulla oriebatur obli-
gatio. l. i. s. n. semper. ff. de pollicitatib. l. i. s. i. p. s.
adco. ff. de pactis. l. nulla pollicitate. c. de obseruan-
da et comenda stipulatio: nisi fiat praipublicae ob-
honore decreti vel de cernendu vel ob alia iusta
causam. d. s. n. semper. Iusta causa erit reparatio in-
cendij, ruinae, vel terremotus, aut alterius casus reipu-
blicae contingenti. l. q. l. de locat. ff. de pollicitatib.
Sed et si quis sine causa promiserit experit tamen
facere obligabit. d. l. i. s. item si sine causa. l. expo-
sitate. q. ff. de pollicitatib. sed si res integra sit et
iusta causa n. interueniat, nemo poterit expolli-
tate obligari. l. hoc iure. c. in prin. ff. de donat.
l. s. ff. de pollicitatib.

Iure tñ regio ex nulla pollicitate obligati nasci
desiderant quare. Gome. et alij relati à Molina lib. q.
de hispanorum primogenijs c. 2. n. 19. Parla dorus. lib.
2. n. 1. cotidiana. c. 3. n. 33. Nebedo lib. 2. tit. 5. re-
copil. n. 10. p. texibi. et l. 3. tit. 3. lib. 3. ordina. in illis
verbi pareciendo quae aliqua sequitur obligari, et q.
in regim deducit obligati ad equitatem iuris ca-
nonici

121
nomini quo iure ex pollicitate nascitur obligatio ut desit.
dit. Panor. in c. 3. de pactis p. textu b. et in c. si tibi
concesso de preben. di. lib. 6. bñ inferat pignori an-
thore q. licet iure cō necessaria sit acceptatio ad
hoc ut donatio efficiat. irrevocabili. l. absent. ff.
de donat. l. si q. ff. de negotijs gestis. l. q. ff. q. p. s.
tñ iure regio. et ante acceptat. revocari non pot.
Sed hñ n̄ obstantibus verum iure regio n̄ orit.
obligat. ex pollicitate ut tradit. Greg. Conar. et
Andano quos refert. et seqt. Uolonia ubi s. n. 6.
Castillo in l. 22. de iur. n. 3. Matienzo in l. septima.
ff. 10. lib. 5. de recipi. glo. 2. n. 4. et seqt. Guberrer
de iuramento confir. l. p. c. 17. n. 4. p. qua opinio
ne facit regula tex. in l. precipimus in fine c. de
appell. in c. in expediat de electione in 6.
Nec incontrariis monere debet d. Ordinar.
di b. parendo que aliquo sequire obligat. q. q.
pollicit. n̄ ulla statim se obligare sed cōferre obli-
gatione in tempore acceptationis. l. qui absent. 38. ff.
de adq. da poss. Minus et monere debet q. di-
cit. iure canonico ex nulla pollicitate nasci obli-
gat. q. contrariū verum ē ut docet. Panormitanus
pari sibi constans in c. cū inter universos col. vlt.
de elect. et cō. quā resolvit Conar. in c. quāvis
pactis p. p. 3. q. n. 13. qui iuribus in contrariū addu-
ctis satis facit.

de pactis.

Iactū q. diffinit. ab vlp. in l. 1. ff. de pactis et in l. 1.
ff. de pollicitat. iure civili nulla parit obligat. l. iuri
gentis. 6. sed cū nulla et seqt. ff. de pactis. l. legem
c. in bona fidei c. eod. ratio ē q. talis promissio ē
sent. facta iuri vel iactantiae gratia potius q. ex
animi deliberat. quam receptant. Alex. in d. 3.
sed

sed in nulla n. 8. et relati a Mendoza lib. 3. dispu-
 tat. c. 9. n. 1. Vñ infertur quod ex geminato constat
 de deliberant. l. Balista. u. ff. ad Trebellianum ex
 pacto geminato orietur obligatio civilis ex eo quod
 resoluitur Ripa h. n. 31. Jafon in d. 5. sed cum in
 illa n. 16. et in l. lecta n. 12. ff. si certum petatur
 qua fuit lex. in l. fin. l. ad l. fallidiam.
 Sed cor ratio probari n. pot q. ea attenta ex pacto
 n. orietur obligatio naturalis contra textum in l. in his
 s. 5. imperator. b. quidam ex pacto. ff. de solut. neq.
 oriretur exceptio contra textum in d. 5. sed cum multa
 Vñ contra eam dicendum ex pacto geminato
 vel geminato obligate naturalis n. oriri civilem.
 iuxta lex. in l. si veritas 23. l. de fideicom. in l. si
 pacto quo poena iq. l. de pactis in l. munda s. 5. de co
 habenda et comitenda stipulat. Nec monere de-
 bet d. l. fin. q. b. ex simplici pacto orit. obligatio
 na h. n. q. pmissit integra legata salvare cum si
 ret retinere posse quartam donare videt. l. can
 panus. ff. de operis libertor. et ideo obligat. ex munda
 cautione q. ex pacto mudo de donando nascit. obli-
 gatio post l. si quis argentum s. penult. l. de dotat.
 post cuius l. decisione edita fuit d. l. fin. Mi-
 nus probari possunt aliae rationes quas retulit et co-
 stavit Mendoza ubi s. Vñ solida e q. prouidet
 hoc et vñ periti existimauerunt q. si quam quisq.
 fidem obligaret laty actionibus sequi cogeretur
 nullus futurus esset litium et controuersiarum finis. et
 ideo minuendaq. litium gratia electae fuerunt con-
 ditiones ad vitam transigenda magis necessariae et eis
 fuit attributa obligatio, ceterae vñ conventiones de-
 titutae fuerunt a iure civili et relictas fidei et pundo-
 ri eorum qui pmisserunt quod rationem tradit Bonacensis
 in l. 1. de pactis. seqt. Conar. in d. c. quamuis pactu
 2. p. 5. q. n. 13. Rf. quid q.

In iure tñ canonico obligat. nasci ex nullo pacto desit.
dic glo. De bo. paz. in c. primo de pactis. et in c. qui dñg
puffragio 12. q. 2. et c. is quā resoluit Jasson. n. 1. De
vretur. 6. Orsini. 11. in d. 4. sed in nulla Fortunius in
d. c. 1. n. 6. sonar. vbi s. n. 12. Gomez. 2. to. c. 8. n. 9. et
c. 9. n. 3. Pro qua sentia patet tex. in d. c. 1. et 3. de
pactis. in c. 1. de fbat. et in c. 1. de iudicijs. 2º facit
q. inter iuramentum et simplicem loquelā. Bereng. n. cons.
tribuit difon. c. iuramēt. 22. q. 5. et tñ ex iuramento
obligatio nascit. 3º facit q. in canonico semp pro-
cedit ex bono et equo. c. dilecti de iudicijs. et ni-
hil ē equitati magis conveniens q. pacta servare
l. 1. ff. de pactis. Sed nec iure canonico ex pacto
obligatione nasci desit Salicetus in l. Ceg. n. 19.
c. de pactis. Aret. in §. in psona. n. permitt. iust. de
actomb. Bereng. et Ferretus vbi s. Forlatulus dia-
logo. 69. quoz opinio p. habilior videt. q. q. ex d.
c. 1. de pactis. et similibus dicentibus pacta servanda
ē colligi n. pot. actione dari iure canonico. q. et
propter pacta servaturū pollicet. in d. l. iurige-
ndis. §. propter. et tñ ex eis n. cōcedit actione. 2º
q. tex. in d. c. 1. n. confirmat conventionē. ut maio-
re fortiant. effectū sed ut p. priā retineant ratā
d. c. 1. b. fua optineant firmitatē. 3º ex vulgari
regula tex. in c. 1. et 2. de novi operis nūtiat. Nec
obstat tex. in d. c. 1. de pactis. nam omīsa interpre-
tat. Jasson. in d. 4. sed in nulla. n. 4. quā cōm des-
tantur. Ferretus et Bereng. et consulant. Fortu. in
d. c. 1. n. 8. Respondendū ē q. in spe illius textus inter
Epi. Antigoni et Obstantiū. inhibitu fuit pactis pacis
et divisionis et iuxta conventionē glabz divisae. et sin-
gulae singulis attributae fuerunt. postea tñ Obstantiū
usurpabat populos traditor Antigono, de quo con-
queretur fuit apud Conciliū. et Conciliū iubet pa-
cta servari et excommunicari Obstantiū. si contra

ea aliquid fecerit, et merito, q^d licet nudu pactu divi-
sionis n^o producat actione .l. divisionis q^o. ff. de pact.
h^o ipsa divisio realis quae traditione in se habet, et si-
milis e^t mutationi .l. i. §. communia utriusq^{ue} indicij. o-
bligat^{ur} p^{ro}ducit. cu^m causam habeat hoc est traditionem
d. l. iurigentiu^m in prin^o. d^o si^o sed et si in aliu^m contractu.
quae inter pretatio colligit^{ur} ex concilio (antaginesis) p^o.
l. c. 2. q^o habet^{ur} p^{ro} b^o. concilio^m, ubi series illius textu la-
tius habet^{ur} refert^{ur}. et integra illius decretalis ab
Auto. Augustino p^{ro} collecta decretalis lib. 1. tit. 26. et
a Contis in decretalibus quas edidit anno 1570.

Nec obstat textus in d. c. 3. de pactis na^m preterquam q^d
n^o apparet lapam loqui de pacto nudo. constat ex b^o.
Greg^o lib. 8. epist^o 238. in pacto de quo ibi conti-
neri id q^d iure coi^m sine ulla pactione p^{ro}ntu^m facere te-
nebant^{ur}. Et ideo merito d^o p^{ro} servat^{ur} eest.

Minus obstat tex. in c. 1. de indicijs q^d n^o loq^ut^{ur} de pa-
cto, sed de stipulato^{re} ut constat ex illis ubi interro-
gato^{re} p^{ro}mittit^{ur}. Et preterea n^o loquit^{ur} de p^{ro}missione
de p^{ro}roganda iuri dicte^{re} iudicij alieni, sed de non
de chnada iuri dicte^{re} iudicij p^{ro}p^{ri}is, quae nascit^{ur} ex
pacto nudo. l. si unus. §. pactus. ff. de pactis.

Rursum n^o obstat tex. in c. 1. de p^{ro}bat^o q^d loquit^{ur} de
pactis celebratis inter principes qui n^o obligant^{ur} civili-
ter. l. princeps legibus. ff. de legibus, sed t^um naturaliter.
l. Cesar. ff. de publicanis. ubi cu^m ex pacto oriat^{ur} natu-
ra pacta eor^{um} servanda erunt.

Deniq^{ue} n^o obstat tex. in d. c. iuramenti. q^d q^u dicit^{ur}.
inter iuramenta et simplicem loquelam nulla eest dista-
ctio intelligenda est, q^d sicut in iuramento, ita in simpli-
ci loquela servari debet fides et veritas ut in di-
cant^{ur} sequentia v^{er}ba illius textus: dubiu^m tu^m n^o est ex iu-
ramento firmiore obligatione nasci.

Ult^o n^o obstat q^d iur^{amentum} canonicu^m semp^{er} ante oculos habet q^uo-
tatem na^m licet q^uis sit pacta servari, equi^m h^o n^o est

ex oib, conventionibus dari actiones, rone de qua
supra.

In re tu regio ex nudo pacto nascit. obligatio et
dit. ipso iure ex d. l. 3. t. 2. lib. 3. ordinamentis, et ex
l. 2. t. 16. lib. 5. recip. Et ultra ordinarios ubiq, tra-
dunt Gomezius. 2. to. c. 9. n. 3. Parladorus lib. 2. re-
cotidianam. c. 3. n. 17. et sequit. Vn licet iure coi non
potuisset obligari fideiusso sine stipulato. l. bladiu
c. de fideiusso, hodie obligat. nudo pacto, ut post Lu-
goriu, Menesiu et alios contra Sidaem Lerezium resolu-
Parladorus ubi s. n. 21.

De Constituto

Constitueret pecunia iam ante debita a se vel ab
alio sine stipulatione promittere ut docet Theophilus in
d. de constituta. j. et de act. et constat ex toto t.
de constituta pecunia. De constituta aut pecu-
nia et ex nuda conventiona nascit. obligatio d. s.
de constituta. l. 1. in prin. l. ad q. s. Julianus. ff. de co-
stituta pecunia. Sed obstat vulgaris regula Cuius
genit. s. in nulla. Nec satisfaciunt plures so-
lutiones. Strensi et alior in d. s. de constituta. quibus
rejectis. Ex d. e q. quamvis conventiones nudae non
pariant obligationem, tamen si legitima sit hoc e
lege aliqua confirmat. efficacem obligat. pariant
l. legitima. ff. de puctis. Cuius exempla sumi possit
ex l. si tibi decem. s. quenda. et s. de pignore. ff. de pact.
ex l. si quis argentum s. penult. c. de donationibus. q-
bus accedit textus in d. s. de constituta et similibus,
na in p. totius Iuris Civilis inopia suppleto, confirma-
verit pactu de constituta d. l. 1. ff. eod. saltem iure
pretorio appellabit. legitima et eod. iure pretorio
actione p. ducet, ut de pacto de pignore scripsit
Consultus in d. s. de pignore.

De Contractu

Ulpianus refert Raconi diffinire contractum solum
citroq, obligatione et in l. labor. 19. s. contractu. ff. de
oblig. sig. quae diffis difficult, videt. q. n. conavit

stipulationi ex causa incerta, nec mutuo, nec alijs
 similibus: ex quibus una tñ nascit: obligatio, et tñ con-
 tractus sñ. l. contractus. 29. ff. de regulis iur. l. i. sñ.
 ito. i. in prin. iust. isto ito. cū alijs. In difficultate ori-
 tis varijs interpretationibus et solutionibus traditis a
 Bebo et Alciato ibidem, Bebo lib. 2. supputatio-
 nis. 2. 2. Contractus lib. 1. qñ iuris. c. 2. Bernaldo.
 in prin. iust. de donationibus. n. 66. et n. 83. Vario-
 nis lib. 2. declarati. declarati. 36. n. 6. Alberto Ro-
 cognato in hac rub. c. 6. n. 2. et sequentibus Aquilino.
 d. 63. ff. de in illo tex. non solum diffinitione quiddita-
 tina contractus, ut falso interpretes crediderunt, sed ex-
 plicari quid dicat. actum, gestum, et contractum.
 et post obm obligati pñctū apponēdū ēē, et reliqua
 uno spiritu ēē pferenda, atq; ita sensu ēē contractum
 qui alio citroq; obligati continet, ēē q; greci Sinalagma
 vocant: quibus obis non negat consules dari alios con-
 tractus qui una tñ obligationē pducant, qñ nñ sint et
 Sinalagmatici. Vñ ita diffio contractus ēē ut sic obuer-
 tio pducens obligati.

Sunt aut duae species contractus, alij n. sñ. nominati, et alij
 innominati. l. innominati in prin. ff. de pactis. l. 1. et se-
 quenti ff. de praescriptis obis. Nominati dicuntur quorū
 elegans et specialis appellatio ēē, ut emptio, locatio,
 societas, et similes d. l. innominati. in prin. Ceteri inno-
 minati dicuntur: Vñ infero pmutationē in nominati
 contractū ēē. l. 1. sñ. pmutatio ff. de pmutatione
 qñ licet nomen eius elegans sit, generale tñ ēē con-
 veniens veditiōni, locationi, ceteris contractibus.
 ut docet Bart. receptus in d. l. innominati. in prin.
 n. 1. Nec monere debet emptionē ēē contractum
 nominati, et tñ emptionis verbū generale ēē ut
 constat ex l. statu liberi d. ceteris. sñ. Quintus Martinus
 dñf. qñ lex duodecim tab. ff. de statu liberis: qñ lex illa
 12. tabularū emptionis, sñ. oīm alienationē cōple

et ita. iuxta tex. b. n. q. 6. b. illud generale fit, sed
q. lex illa loquitur de seruo et nulla eius alienatio
fieri poterat sine mancipatione et imaginaria re-
ditione, quod erat res mancipi, iuxta ea quae tradit Ul-
pianus in fragmentis tit. 19. in prin. et in d. 1. mancipa-
tio quoque et sequentibus.

Poterit et intelligi textus ille q. lex 12. tab. emptio-
nis dolo omnem alienationem complectitur n. ex proprie-
tate doli, sed p. interpretatione extensiva ex paritate
rationis.

Inter contractus nominatos et innominatos illa
dicta coiter recepta fuit, q. nominati simul atq. per-
fecti st. obligationem parant; innominati in p. dunt
obligant ante implementum alterius p. ut arguitur
textus in d. l. iurigena. d. 1. sed et in aliis. et in d.
l. 1. §. item emptio. docent interpretes oblique sed errant
valde, q. et in nominati in prima p. efficiunt. obliga-
tionem parant, q. in p. efficiunt. donec sequatur im-
plementum alterius partis, iuxta tex. in d. l. iurigena
hinc in prin. et in d. l. 1. §. item emptio: quae iura sic
applicari debent. Quod evidenter probat. q. in nomina-
ti ante implementum alterius p. non st. contractus, sed
nuda et simplex pactio, ut docet q. d. 1. §. 1. figu-
ris in d. l. 1. §. 1. proximo; quae exornantur veluti a
Ladella in d. l. natalis in prin. n. 19. Mendosa
lib. 3. disputat. c. 3. n. 11. et ideo in eis re inte-
gra poenae locus erit. l. si pecuniam in prin.
et in §. si quis servum ff. de conduct. causa data. Tu-
re in regio in locus poenae ut post plures a
se citatos resoluit Barlaamius lib. 2. d. 3. n. 32.
implemento aut sequuto ex alterutra p., ei q. im-
plet in contractibus do ut des, do ut facias. fa-
cias ut facias, duplex competit actio, praescripti
obis in id q. interest et condictio ad repetendum
d. l. natalis. §. et si quidem. §. at in d. 1. §. sed si

faciam ff. de praescriptis l. 1. vbi.

De contractu facio ut des, dubitari solet an praescri-
ptis vbi actione pariat propter responsu juris Consultu in
d. l. notat. §. quod si facia. de cuius intellectu vltima
ordinarios ibidem et in d. l. iuris getu. §. et ideo velle.
late tractant Alciatus lib. 5. paradoxorum. c. 7. Corracius.
lib. 2. Miscellaneorum. c. 10. Gouernus lib. 2. Variarum lectu.
c. 23. Forcatulus in cupidine iuris periti. c. 3. Concini lib. 1.
lectionum successuarum. c. 13.

Ex iuramento promissorio nullam novam obligationem iure
civili defecit Bart. in l. si quis pro n. 3. ff. de fidei iussoribus
et coram qua resolvit. Iason in auth. iuramentum puerum.
n. 11. l. si adversus vendit. Fortunius in c. 1. de pactis. n.
26. et d. relati a Conar. in c. quis pactu. p. p. §. 2. n. 4.
Sarmiento lib. 1. caletorum. c. 3. n. 1. Mendoca lib. 1. digni-
tate. c. 9. n. 16. Pro qua sentia facit tex. in l. si quis pro
eo ff. de fidei iussoribus vbi probat. fidei iussor non obligari pro eo
qui operas praestaturus iuravit. Vnde constat nec iura-
tum obligari iuxta textum in l. fidei iussor obligari. §.
fidei iussor ff. de fidei iussoribus: quod in iure civili satis re-
ceptum sit. et iure Pontificio non fit expressum mutatum
eodem iure Pontificio servandum erit, arguto tex. in c.
1. et 2. de novi operis initiatio. ita docet coram qua resol-
vit Conar. in d. c. quis pactu. 1. p. §. 2. n. 3.

Verum contraria opinio vbi ex iuramento promisso-
rio iure civili omni obligatione longe venior est: quod
post plures a se citatos defecit Conar. Sarmiento
Mendoca vbi §. Forcatulus, dialogo. 53. Conarus lib.
6. c. 6. n. 12. et ante eos Rursus in l. 1. §. de operis
libertorum vbi. impositae. et in l. ut iuris iurati. vbi. si-
ne post tempus ff. de operis libertorum. Pro qua po-
test. in l. ut iuris iurati. 7. et sequenti ff. de operis libe-
torum. in l. fin. ff. de liberali causa. in l. quae sub iudicio.
§. quoties ff. de iudiciis institutionum. in l. haec scri-
ptura ff. de iudiciis et de iuramento. in l. si quis maior.

De iuramento.

*C. de transact. in auth. sacramenta pube. C. si ad
nervu. veditio. 2° facit q. qui iurat se aliquid
daturu. si id n. impleat p. iurus erit. l. si dno. g.
fin. ff. de iure iurando. at princeps p. fitet. se nec p.
iuri, nec p. fidiae authore futuru. l. l. C. si adu.
sus veditio. et ad lege p. tinere obviare p. iuri.
l. 2. C. de iudicio viduae tollida: q. q. iurat tene.
bit. adimplere q. p. mittit*

*Nec obstat tex. in d. l. si p. pro eo. ad cuius explora-
tione sciendu. e. p. missione operar. officialiu. a seruo
vel ingenuo facta nulla p. ducere obligatione, q. no
possunt deberi alij. q. patrono, atq. ideo eor. promissio
n. obligat nisi libertu. l. 2. l. operae. ff. de operis libertor.
q. n. p. stipulatione promittat. d. l. operae. l. seruo co.
de it. ; libertus t. p. stipulat. vel in iuradu. operar. p.
mittere poterit d. l. ut iuri iuradi. Un. cu. in d. l. si qui
p. eo, is qui p. mittit operar. libertus n. fuerit. ex promissione
operar. nulla erit. obligatio, q. in p. sona p. mittentis ope-
rar. obligatio n. subsistit.*

*Un. p. dubio dicendu. e. iure canonico ex iurame-
to p. missionis oriri obligatione. ut arguitur tex. in c. de
bitores in. c. cu. contingat. de iure iurando in. c. licet mu-
lieres eod. tit. lib. 6. in. c. qui p. alt. de p. alt. eod. lib.
diffidit cor. qua. resoluunt. Alciator in d. l. cu.
contingat n. 17. Conar. vbi s. p. p. s. 2. n. 3.*

De dotis dict.

*Dot. olim aut dabat. aut p. mittebat. aut dice-
bat. ut docet Ulpianus in f. ff. tit. 6. Dot. dice-
re erat certis vbi. solemnibus sine interrogatione
sp. dare ut docet Cuius lib. 2. inst. tit. 9. Dot. die-
do tra. t. p. sonae poterant obligari v. mulier, pa-
rens virilis sexus, et debitor mulieris, ut ex Ulpia-
no et Cuius vbi s. explicant Cuius in notis ad
Ulpianum d. tit. 6. Brissonius Otha. et Berrucius de
vbi iuri. vbo dicere dot. id. Brissonius de iure
conubioz pag. 25. qui dotis dicendae v. s. licet olim*

123
frequens fuisset, tunc imperator temporibus oblitteratus
fuit ut advenit Cuiatius ubi s. et ex sola p. l. i. c. i. t. a.
tione dotis nascitur alio ex textu in l. ad exaltio-
nem. q. de dotis p. missione: quae desumpta fuit ex l. q.
tt. de dotibus. lib. 3. Codici Theodoriani.

Ad l. i. huius tt.

Diffinitione stipulationis tradit Consultus in l. s. s. stipu-
latio isto tt. quā varijs modis impugnatur noniores,
et eam contenti, aliter diffinire ausi sunt. Proter in
rub. huius tt. 2. repetite n. 15. Saepe Junior n.
109. Paulus Securus n. 113. Sed iuris Consulti diffinitione
tuetur et a noniorum Caluicij vindicat Aquilinus in
rub. huius tt. n. 291. in pluribus sequentibus.

Ex qua diffinitione et prim. huius tex. colligitur. Stipulatione
contrahi non posse sine verbis idem probat textus in l. i. s. s.
verbis. in l. obligamur. si. s. verbis. si. tt. i. in l. cotinuum
137. in prim. j. isto tt. in l. i. s. s. conuentionis. ff. de pactis.
in prim. j. ist. tt. in s. item verbis j. ist. de iur. lib.
in l. i. tt. ii. p. s.

Sed po. obstat sponsalia contrahi p. stipulat. l. 2.
et 3. ff. de sponsalibus, et tunc nudo consensu sine
verbis et inter absentes celebrari: l. q. l. in sponsali-
bus. r. l. sponsalia. ii. l. fin. ff. de sponsalibus: q. ad
stipulat. verba non requiruntur. Cui difficultati non so-
tis praeiunt interpretatur. Accursius et aliorum in d. l.
2. ff. de sponsalibus. et in d. s. item verbis. Verbo abs-
tes: nec aliae relectae a Jacobo de nigro in p.
fenti n. 143. Quibus reiectis ex d. i. olim hoc
ritu matrimonia contrahi consueuisse ut q. ex-
nem ducturus erat, ab eo vñ ductum stipula-
ret: ea in matrimonio sibi dari et q. ducturus
erat similiter p. debet q. contractus appellaba-
tur sponsalia, et contrahentes sponsus et sponsa.

q. ius observatum fuit usq. ad id tempus quo ci-
vitas romana uniuersa latio lege Julia data
fuit, ut ex Servio Sulpicio lib. 2. de dotibus. Ne-
ratio prius in lib. de nuptijs, tradit Gellius lib.
. 9. nocturni Atticorum c. 9. at lex Julia lata fuit
anno .66 q. ab urbe condita. et .920. a Regibus eje-
ctis, ut ex varijs probat Sigonius lib. 1. de antiquis
iure Italiae. c. 1.

1° mirum n. e. Ulpianum et Paulum in d. l. q. et similibus
scriptis sufficere nullum consensum ad contrahenda pro-
palia, et inter absentes celebrari posse, in eor. tempo-
ribus illa solemnitas antiquata fuerit, q. floruerit
sub Alex. ut constat ex l. q. c. de locato et conducto. et
ex l. q. c. de contrahenda et committenda stipulatione.
Alex. 80. floruit anno .731. a Regibus ejectis,
ut constat ex annoq. digestionis Obsandus; quae
interpretatio euidenter probat. ex d. l. 2. c. veteri-
bus fuit. et ex d. l. q. ff. de sponsalibus. c. cohibere fe-
ri.

2° obstat tex. in l. hys d. bis. 19. ff. de adopt. ubi con-
sa satisfactio de qua in l. profecti. et in g. in an-
tem iust. eod. concedit. utilis actio, quae utilis
ex stipulatu ee existimat glo. b. de solutis, se-
quit. Bart. h. n. 2. et c. 103, quae resoluunt Jacobus
de nigris n. 12. h. Jasson. in l. p. arrogator. n.
7. ff. de adopt. Sed contra h. textum illi lo-
qui de stipulatu ficta ut docet Bart. h. n. 2. et
c. 103 ex Jassone n. 5. Alciato. 12. Molino. 26. c.
quae interpretatio diffinitur q. id est ope-
ret. fictio in casu ficto, q. veritas in casu ver-
o. l. filio quae pater. ff. de liberis et posthumis. l. bona
22. §. fin. ff. de captivis. et ex stipulat. p. 1. et
debebat computare utris quae ibi concedit.
sed directam quae computaretur p. 1. et stipula-
tu interposita fuisset.

Pro qua sententia facit q. alio ex stipulatu quae competi-
 ex stipulatu. facta in l. unica in prin. c. de rei uxoriae
 actio n. e. utilis, sed directa ut dicitur in iuris, quae resol-
 vitur huiusmodi n. 13: qua ratione textus in d. l. hys verbis inte-
 ligi debere de stipulatu. presumpta, docet glo. in c. hys qui
 fidem robo. contra presumpt. de sponsalibus. ubi x. con-
 tendunt in illo textu nec fingi nec presumi stipulatu.
 ut docuit Bart. sibi contrarius in l. si arrogator. n. 12. in
 fine ff. de adopt. sed utilem actionem dari ex equitate,
 q. tentavit Ripa in prin. n. 13. Sed ego n. puto recedendi.
 d. a supra dicta opinioni iuris. Nec mouere debet su-
 perior ratio, nam licet stipulatio vere interposita fui-
 set, n. competens directa sed utilis: q. ex stipulatu.
 vniuersum usq. pot. alteri adq. directa, licet utilis in-
 terdu. adq. ratur. l. Cuius ff. soluto mat. l. pactu. l. pater.
 l. de pactis dotalibus.

Unde cum cautio praestata fuisset seruo publico, iuxta
 textum in d. l. n. aliter. et in d. l. si. ubi aut. ex stipulatione
 sola utilis competere substituto et legatarijs
 et eandem competere debet in pace illius textus, ut
 hic e. p. casus fictae stipulationis: cui alio plu-
 res addit Bart. h. n. pseudo.

Sequitur e. in l. unica in prin. c. de rei uxoriae actio.
 qua de facto stipulatu. intelligunt glo. b. robo subse-
 quuta Bart. h. n. 2. et iuris q. resoluunt plures, relati-
 u. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. s. n. q.
 Pro qua faciunt illa robo d. l. unica ut intelliga-
 tur re ipsa stipulatio q. ubi intelligat, dero-
 gat fictione ex Bartolo in l. si hys qui pemptore.
 n. 5. et 6. ff. de usufructu. Secundo faciunt illa robo
 sine scripta fuerit stipulatio sine non, q. intelli-
 gi stipulatu. q. re vera interposita n. fuit, ni-
 hil aliud e. q. fingi: nec mouere debet d. l. v.
 unica b. accedit. b. presumat. q. q. stipulatu. illa
 n. ea facta sed presumpta presumpt. iuris et de iure

contendunt plures relati à Menochio d. presumpt. s.
n. 3., nō vbi presumat, exponi debet i. fingatur.
ut recte advertit glo. c. communiter recepta.

3° casus fictae stipulationis continet in l. cū ostē-
dimus. §. fideiussore ff. de fideiussoribus tutor et
adverbit Bart. l. n. 2. deducens ex eo in iudicio so-
la patientia sine expressione vocis habere vim sti-
pulationis et pacti mēdū in iudicio celebratū
producere obligationem. Sequuntur plures re-
lati à Padilla in l. sine apud alia. numero
primo. §. de transactionibus, pro quibus facit tex-
tus in l. 2. ad municipalem in l. honores. §. sine
§. de damnationibus; et praeterea quod calore
iudicii plura constituta sunt quae extra iudi-
cū locū nō haberent. l. i. in fine ff. de interroga-
toriis actionibus. Sed longe probabilius est
textum in dicto §. fideiussore d. l. cū ostēdimus.
nō loq. de stipulat. ficta q. n. recte inferre: tenet
perinde ac si interposita fuisset stipulatio go. fingi-
tur stipulatio; quemad. n. sequit. Bonorum possessor
et fidei commissarius universalis tenent: perinde ac
si essent heredes. l. i. in prin. ff. ad Trebelianum. §. quor-
um iust. de bonor. posse. go. ff. heredes ficti. Quini-
mo particula perinde, qua vtit. Consultus in d. §. fide-
iussore figat. comparat. et similitudinē potius q. fici-
tionem. l. diuortio. 37. xxi. q. si interea. c. perinde
ff. de negotiis gestis, et alijs cogestis. ab Euerar-
do illo et simili et ab equipotenti, q. aptius colli-
git. ex textu in d. §. fideiussore. xxi. q. eadē. c. fi-
deiussorū vicem sustinent. vñ constat n. solū da-
ri in iure stipulat. xxi. q. fictam, et presumptā
sed et casus qui stipulat. equiparant. in quib.
p. tenent. perinde ac si interposita fuisset sti-
pulatio, ut advertit Alciato l. n. 23. et alij d.
quibus inmerito recedit Menoch. d. lib. 2. pro

fuerit. 62. n. 5. Ingentia obsequia errore labi ex
stimante in iudicio sola potentia sine expressio-
ne vocis habere vim stipulati et pactum an-
du in iudicio convenienter obligat. placere. ut co-
tra Bart. defertur cor qua resoluit Ripa h. n.
17. et 23. et alibi alij relati a Padilla ubi su-
pra. Pro qua facit tex. in l. 1. §. in hac in 2. §.
quas in stipulatu solemnem cautela vallaverit. C.
de epis. et clericis. in l. fine apud alta. C. de tra-
sactionibus. in l. si procedite. §. 8. Lucius de fi. r.
pedit. §. pactus videtur ff. mandati. Nec in com-
paratu monere debet textus in d. §. fidei iussores.
et in d. l. 2. ff. ad municipalem. ubi similibus. q.
ibi n. obligant. fidei iussores ex solo calore iudicij. sed ex
tribus simul concurrentibus videlicet presentia partis
patientis se fidei iussorem nominari, et nomen suum
in acta referri, favore pupilli vel verisimilitudine, et
calore iudicij. Ex quibus si alter deficiat n. habebit
locum dispositio illius textus et similis ut aduertit no-
viores quos referunt et sequuntur Ripa h. n. 20. Lance-
lotus habitacula. n. 14.

§. casus fictae stipulationis ex sententia Bartoli
colligitur ex tex. in l. cu de in re. §. 6. ff. de usuris ubi
ex diuturna praestate usurarum induitur obligatio sol-
vendi eas in posterum, atque ita fingitur stipulatio, sine
qua usurae n. debentur. l. quoniam. C. de usuris. Sed
hic casus communiter displicuit interpretibus existiman-
tibus in specie illius textus, n. fingi, sed presumi stipula-
tionem et ex stipulatione presumpta induci obligationem
ut post Bart. ibi n. 14. defendit cor, qua resoluit
Conar. in reg. possessor. 2. p. 94. n. 2. et alij relati a Me-
nachio lib. 3. presump. 131. n. 59. p. qua facit tex. in l.
liber. 19. in prin. C. de agricolis et censitis. lib. 11. Sed
neutra opinio probari potest, et verum ex diuturna pres-
tate nec fingi nec presumi titulum, neque induci obli-

251
gati in futurum, ut dicitur Angelus in l. sci-
ent. n. 12. §. isto tho. et in l. si certis annis. n. 10. l. de
pactis. Julgatus in d. l. ad de in rem xpo. n. 6. 1. q.
tituli pta nati presumit. l. nullo. l. de reinveni-
ente. l. diuturna. l. de praescripte longi temporis. 2.
q. ex tempore n. induit obligatio. l. obligationis fen-
s. placet. §. 1. 1. nec ex praestatione q. in facta
fuerit ad liberand. n. poterit contrarium effectum ope-
rari. l. legata. ff. de adimitt. legatis: neq. ex tempo-
re et praestatione simul. l. si certis annis. l. de pactis. l.
creditor. l. de usuris. l. q. de bonis. §. n. id. circ. ff. ad
l. falcidia.

Nec obstat textus in d. l. cū de in re verbo, q. n. presu-
mit. tho. sed qualitas obligationis videlicet q. pecunia mu-
tuata filio sub usuris data fuit in utilitatem patris quā-
do pater ipse longo tempore solvit usura et recte cōfi-
derant Julgatus. b. et Angelus in d. l. si certis annis.
et utriusq. nomine suppresso Quaremus ad tho. de usuris
c. 1.

Nec obstat textus in d. l. litibus q. intelligendus est qn.
annua et uniformis praestatio facta fuit decem an-
nis continuis ex causa expressa, quo casu induitur
praesumptio iusti tho. atq. ita qualitas potius quā pte
ipsum, ut ex mente eorū interpretat. Conar. ubi. n.
2. b. n. infer. annuas praestationes, quas vasa-
lli et subditi consueverunt dominis annuatim exhi-
bere n. inducere obligat. in futurum, nisi longo tem-
pore factae fuerint ex causa expressa, iuxta textum
in d. l. litibus. vel tempore immemorabili fuerint pre-
scriptae, iuxta textum in l. 3. §. 1. lib. 4. Recopil. quā
accurate explicant Conar. d. reg. possessor. 2. p. 6. q. 7.
totū. Menchaca lib. 1. controversiarū illustrū. c. 84.
S. exemplū factae stipulati. colligit. ex textu in l.
stipulata. 15. §. elegante ubi notat q. do ob actionem
ff. de damno infecto; cui addo Bripa n. 32. Moliner.

23. h. Et hijs s. quinq. casus relati Bartolo h. n. 2.
quibus alios quinq. addiderunt interpretes relati
a tripa h. n. 24. et quindecim annulat Aquilinus
h. d. n. 24.

126

Intex. ibi Nec absens.

Similis in s. item Xooj iust. de inutilibus. Sed obstat
textus in l. ea quae ff. de donationibus inter. ubi con-
tracta fuit stipulatio ut constet ex illis verbis, ex sti-
pulatione et tñ nulla res intervenierunt; sed absens
absenti epistola missit ut constet ex prin. eiusdem
l. f. litera ad eum missit. Sed p. dñt in illo textu
n. fuisse contracta stipulatio p. epistola, sed potius
epistola continere confessionem de stipulatione in
ter pntes celebrata, et actione ex stipulatione n. nos
ci ex epistola, sed ex stipulatione precedente quae p.
epistola probat. l. publica Aquila 26. b. finalis.
b. respondet ex epistola ff. de positi. l. i. l. de contrahi.
dictum. q. interpretati fuit glo. h. Xoo absens, et in d. l. ea
que Xoo possit. et post Bart h. n. 2. Alberici 12. sequit. inter
pntes ceter. ut testantur Gabianus numero. i. q. i.
Molinus n. 33. h. et probat. ex d. l. ea quae b. quae fuit
mihi numerata e sub hac conditione: Ex qbus verbis con-
stat illa conditione et stipulatione praecessisse et inter
venisse tempore numerationis, et apparet nullam
e antinomiali: quamvis Savius h. n. 33. dicat ea vi
de difficultatis

Sed dubitari pot. an si praesens interroget praesentem
p. epistola et interrogatus p. epistola p. fiat sine expressio-
ne voci contrahat. stipulatio: quam q. movet A-
retius h. dicens non dñt. Et p. epistola hoc casu in-
dñt stipulatio. deficiunt Quaremus et Cuiusius h.
p. textu in l. i. l. de contrahenda et committenda sti-
pulatione in l. Titia 134. b. penultimo j. isto tñ. in l. n.

figura. 33. s. tt. i. et in d. l. ea quae. quā intelligit
loqui in cautione et Epi. presentē dōta.

Sed contraria sententia verior ē quā deservunt
interpreti communiter, ut testat Jasson h. n. 3. Ri
pa n. 5. Bolognensis n. 35. Pro qua p. facit textus
in l. Titius. 29. ibi d. q. d. xbo stipulatio ff. de consti-
tuta pecunia. 2°. quod si p. Epistola confici possit
stipulatio mutui et furdus stipulari potuissent, co-
tra textu. h. 3° facit tex. in ibi, qm. ex ambigua se-
in vicem debent. 4°. facit tex. in s. figs ita inte-
roget j. hoc lege Ult. q. ubi aliquid requirit p. forma
n. pot. adimpleri p. equi potens. l. qui p. salute. ff. de in-
re iurdo. Neq.

Neq. obstat tex. in d. l. i. et in d. l. Titia. s. penultimo
q. n. p. bant p. Epistola pnti dōtam induci stipulati-
sed p. bant promissione antea facta, quae si facta fu-
rit p. sent. presumēdū ē interrogatione p. cē sisse
et p. lene stipulati. fuisse cōtracta. Quorū iuris p. s-
sumpti. eleganter exornant Menoch. de presumpti-
lib. 3. presumpti. 132. Minus obstat tex. in l. n. figura.
supra. tt. xximo. q. n. p. bat scriptura induci stipulati.
sed literarū obligationē, quae olim nominibz fe-
ri dicebat. in prim. iust. de literarū obligat. ubi ex-
plicant Theophilus et noniora, Rebat. lib. 3. va-
rior. c. i. quae literarū obligatio n. minus valebat
quā stipulatio. Deniq. n. obstat tex. in d. l. ea quae.
q. n. fuit negotiū gestū inter presentes, sed inter
absentes ut constat ex illi. dōbz. literarū videri mi-
sit: naq. ibi inducit stipulatio ex dōbz Epistolae, ut
constat ex d. a. interpretatione supra velata.

In cod. tex. b. Nec

mutus.

Cum ad stipulati. dōbz requirant. consequē. mutum

177

et surdum stipulari non possunt, et cum in manumissione
vindicta requirant. Verba solennia manumittentis
ut ex Festo Pompeio lib. ii. de verborum significat. tradit Rebar-
dus lib. 4. Variorum. c. 9. mutus et surdus ita natus
manumittere non poterit. l. de iuratis. ca. in primis. l. qui
testamenta. neque infans. l. pupillus. 29. ff. de manumissi-
onis vindicta.

Sed obstat difficultas textus in l. i. ff. de etiam quibus, ob-
ligat mutum surdum, ita natus, utilitati gratia ma-
numittere posse. Nec satis faciunt duae interpreta-
tiones. Namque 1. Verbo surdum quod computare non est
necesse. Quibus reiectis dupliciter respondendum est
primo in pandectis Florentinis diversas et lectiones d. l. i.
videlicet Celsus lib. 12. digestorum utilitati gratia motus sur-
dum ita natus manumittere posse ait: et pro ea ratio non
loqui de mutis et surdis sed solum de surdo quod non prohibet.
manumittere in d. l. de iuratis. 2. quod licet textus loqua-
tur de mutis et surdis simul, optime procedit eius de-
cisio quod licet non prohibet manumittere quando verba so-
lemnia in manumissione erant necessaria, tunc illi
temporibus manumittere poterat, quod manumissio per
litteras domino tacente expediri solebat, et verba
solennia licet non dicerentur, ut dicta accipiebantur.
Qua et ratione mutus et surdus olim non poterat adire
hereditatem, quod ad aditionem necessaria erant verba
cretionis, poterat tamen gerere per heredem. l. mutus. 1. ff.
de adquirenda hereditate: sed sublata cretionis so-
lennitate. l. cretionis. Et de iure deliberandi. non mi-
nus poterat adire quam gerere per heredem. s. fin. iust.
de hereditum qualitate. quod contra debere, confidenter
aditionem et gestionem per heredem optime declarant
Gonsorinus lib. 1. Variorum. l. cretionis. c. 28. Oboma. in
d. g. fin. Faber in l. 1. ff. de regibus. Bernardus. in l.
ut non voce. ff. eod.

Nec obstat textus in d. l. de iuratis, ubi probat. mutum
et surdum.

et furdum à natura non posse manumittere quod continet
in novum ut constat ex vobis, famulum, quod iuris non
inductum. l. permulto. l. detesta. militis. in to prim. in
tituta eodem. tradit de iur. d. l. discretionis. n. 3. et
quod ita lex illa restituit in veteri quod erat ante tempo-
ra Asprani et Hermogeniani.

In eodem tex. Et Per se non presentē stipulet.

Cum servi per nullum habeant. l. quod attinet. ff. de reg. iur.
et incapacitas eorum suppleat. ex dominorum capacitate. l.
non minus. 31. ff. de heredibus institutis. l. si michi et
tibi. §. regula. ff. de leg. 1. et per sonae de quibus in hoc
tex. per se stipulari nequeat, dicitur videtur. neque
per servos stipulari posse. Quae et ratione diffinitur de
iuris lex. in l. Antistius Labeo. §. fin. ff. de acqui-
reda hereditate. et in l. eius servum. §. quod. ff. de here-
dibus institutis.

Qua difficultate variis modis dissolvere conantur
interpretes ut constat ex his quae accurate scripserunt
Alciatus n. 42. Corracius. l. latorum n. 32. Primum
et Crotus n. 28. Soci. n. 74. h. Sed per se dicitur quod
vis personae de quibus in hoc tex. nequeant stipulari
non tam proinde iuris incapacitate habere dicunt. quod
nulla lex prohibet eos capere: imo vult ex omnibus
causis eis adiri ut constat ex nostro tex. in §. testame-
ti aut solutionem iust. de hered. qualitate et dista-
solum non habent impedimentum stipulandi per accidens
quod vobis stipulationis perferre non possunt vel iuri-
tatem se expandere, quod impedimentum cum cesset infer-
vis recte poterunt per eos stipulari, quod sola capa-
citas in genere spectat. in domino, extendit in per-
sona servi actus consistit. l. debitor. §. servus alie-
no. ff. de legat. 2. Quae etiam ratione intelligi pote-
rit textus in dicta. l. Antistius Labeo. §. fin. et in

Ad §. Qui Presens.

Hic tex. in q. respo. varijs modis à Doctoribus intelligit:
 sed Bart. h. n. i. et in l. si p. p. n. 14. ff. de fidei i. com-
 miter receptus ex Jaff. et Ripa. h. in prin. Molinae n. 2. in
 lino 1. intellexit nullam intervenisse responsionem. Sed
 erat valde q. si respo. h. n. fuisset potius dicendum esset
 n. contrahi stipulat. ut in prin. huius legis quā inuti-
 lem efficit ut in prin. ait n. tex. 2. q. iuxta eā inter-
 pretat. superflua fuisset haec decisio, id idē derivat
 in prin. in l. 6. ubiq. loquere. Minus q. bar. possit
 alij q. intellectus quos retulit et confutavit Aguilinus
 l. n. i. cū decem sequit. Cū dicendum ē post diceffu. sti-
 pulatoris respo. h. n. fuisse ut constat ex tex. b. si antequam
 respo. deat. deceffit ut recte interpretat. Castrensis h. n. i.
 Aut. n. 6. Ripa in prin. Corra. 1. a. lectura. n. i. Duarenus
 Jacinus et Pinelus h. Conatus lib. 6. c. 1. n. 4. Menellius
 ubi 1. de p. p. n. creat. §. 5. n. 13. qua casu diceffus sti-
 pulat. dicat: n. solū q. contrahet. se invicem exaudi-
 ri debent, sed et q. ex eo q. diceffit ante responsionem
 videt. dicere abato stipulati. l. 1. §. refert. ff. de p. p. n.
 Cando, diversū tū ē in xpi. sequi, nā cū mox reverso
 respo. h. n. fuerit potuerunt contrahet. se invicem exau-
 dire et qui mox reversus fuit, clare significavit
 n. diceffisse ato recedendi ab stipulatione arguto
 tex. in l. plenq. 37. ff. de ritu nup. et brevī reversus
 n. intelligit. diceffisse l. 3. ff. de diuortijs.

In eodē tex. b. Intervallū me
 dij temporis.

Quomodo hoc intervallū accipiendū sit accurate tractat
 Doctor, h. et adeo difficile ē ut coalitus fuerit the-
 timus per sententiam suam mutare ut refert h. Corra-
 ius 1. a. lectura. n. 2. Sed receptior fuit opinio Bartoli

ut longum intervallum dicat. si altera die respondetur; modicum si respondeat. eadem die. Cum interim ad extraneos actus non sit discessum: quod recepta testatur. Tiraquelus lib. 2. de retractu. §. p. qto. s. n. 1. et per ea facit textus in l. continuus 137. in prin. b. eadem die j. isto tto et in l. si ex duobus 12. j. de duobus reis. Verum plura faciunt contra eam ex quibus eam optime impugnant Alciatus l. n. 14. et alij. ubi respondetur q. cum nulla lege expressum sit q. dicat. longum aut modicum intervallum instipulatur arbitrio iudicis definiendum est ex regula textus in l. 1. ff. de iure delib. l. 2. quam exornat Pinelus in l. p. c. de bonis maternis. 2. p. n. 72. Menoch. lib. 2. de arbitrariis casu p. p. totum.

Ad §. Siquis ita interroget.

Ultra ordinarios interpretes in pnti vide Anto. Augustini lib. 2. emendat. c. 1. ad finem Robertum lib. 1. receptae lectionis. c. 33. Vacconius lib. 5. declarationum. declarat. 69. et 71. Ex pa. textus particula collige obligari eum qui interroganti, dabit. respondit, quidni? idem probat textus in l. blanditus. 12. §. de fidei iuribus. in l. 2. ff. 11. par. 5.

Sed obstat q. hijs temporibus non contrahatur stipulatio nisi solemnibus et directis verbis, de quibus in §. in hac re. iust. isto tto. quae primus omnium protulit Imperator Leo. constituens ut sine eis quibus alij alijs consensu contrahendum compositis contraheretur. Stipulatio. l. 1. de. 10. c. de contrahenda et committenda stipulatio. Cui difficultati non satisfaciunt duae interpretationes Cuman et Socini quas retulit et confutavit Molinensis l. n. 3. neq. alij eius de Molinensi. n. 4. Corraij 2ª lectura n. 2. et aliorum ubi Jacobus de Nigris in pnti n. 8. et 9. Hieronimus Verius in rubrica huius tti.

huius tñ. sup. hae difficultate relinquunt cogitadū. tu
 20. dic hanc particulam. quid nī? fig. cur non, ut
 notat glo h. ab oib. recepta teste Aquilino n. 3. et 13.
 et ēe adverbial affirmati veluti certe, pfecto, maxi-
 me, ubiq. et similia ut ex Donato et alijs obser-
 vant (uatiy h. et Ferretus n. 1., et fig. affirma-
 tione omnino conformē interrogationi n. solus iure
 sed et in Xbīs, q. refert. ad p. cedebat interrogatio-
 nē et p. ea declarat. iuxta tex. in l. 3. ff. de mili-
 tari testamento. in l. vxore. §. conubinae. ff. de leg. 3.
 in l. intestamento infine. ff. de alimentis et cibarijs
 legati. in l. an inutilis. in prim. j. de acceptilationib. q.
 generale ē in quibus cūq. Xbīs responsionis. §. p. pte-
 rea. iust. de inutilibus stipulat. in alijs relatis a
 Boldigneto h. n. 3. Aquilino n. 13., atq. ita illud
 Xbī implicat quid nī dabo, vel faciam: q. rela-
 tum continetur in referente cū oib. suis qualita-
 tibus. l. p. pte. ait. §. si index. ff. de re indicata. In
 qui respondet, quid nī, verbis solemnibus et dire-
 ctis intelligitur respondere.

hūc infert. male ex hoc textu deducisse Barto-
 lū et ceteros cōiter, in stipulationibus sufficere con-
 sensū colligi ex Xbīs p. interpretationē, tū q. Xbūm.
 quid nī? sū p. p. niam fig. importat consensū: tū etiā
 q. hoc tempore. Xbā solennia requirebant. d. §. in
 hac re; hodie tñ. post constitutionē Leonis in d. l. 85.
 erit vā. inf. cō. Bartoli et cōis.

In eod. tex. b. Non tñ
 autem civiliter.

Doctores tractant vulgare illā q. an si n. valet q.
 ago uti ago, valeat meliori mō quo valere potest.
 In qua Bart. h. sex modis distinguit. aliter et atq.
 aliter distinguit Jafon h. n. 33. Aluatus lib. po.
 paradoxor. c. 3. et citati a Tortuio in l. 1. n. 50. ff.

de pactis. Menchala lib. i. de successione in reatione s. 5. ex
n. 10. et s. 21. n. 43. Alfano collectanea. 872.

Ego tamen generaliter constituo qd si non valet qd ago ut
ago valet meliori modo quo valere potest concurrente in
eo modo utriusque partis voluntate, et non alias, quod ad
valorem omnium actuum requiruntur voluntas et potestas
et solae sufficiunt. c. grane nimis. c. extirpanda.
s. q. 20. de probat. c. in sup. de officio delegati. l. mul-
ta interest. C. si quis alteri vel sibi in alijs quae in
eum rem cumulat dñs Franciscus Sarmiento in l. si
filius tiber. n. 16. ff. de liberis et posth. voluntas aut in
dubio presumenda est. qd unusquisque censet velle ut illi-
bi sit sua dispositio. l. 3. cu alijs. ff. de militari testa-
mento. et in ambiguis id accipimus quo res de qua
agitur in tuto sit. l. quoties. 80. j. i. totto. l. quoties.
13. ff. de rebus dubijs. Un

Un p. infero interpretat. ad tex. nrum b. sed nec
naturaliter qui valde difficulte est, nam cum concurrat utri-
usque partis consensus ab uno ex contrahentibus verbis
expressis et ab altero signis, quibus non minus qd verbis
significat. l. ntu. 21. ff. de leg. 3. l. sermo inuito. 61. s.
si pupillo. ff. ad Trebellianum. l. 2. ff. de pactis. dicendum
est pactum intervenisse. l. 1. in prin. ff. de pactis. l.
pactum. 3. ff. de solut. ex quo nascitur naturalis obliga-
tio. l. 1. in prin. ff. de pactis. l. 1. in prin. ff. de constituta pe-
cunia. l. in his. s. s. imperator. l. Stich. 95. s. naturalis. ff.
de solutionibus. Cui difficultati non satisfacit interpreta-
tio eorum, quod tamen partes praestisse voluerunt facere stipu-
lationem, quae recepta testantur. Alex. n. 5. Tasson. 32.
in l. iuris gentium. s. sed cum nulla. ff. de pactis. Ripa h. n.
13. Jacobus de Nigris n. 25. Galienus n. 22. quae non
solum divinatoria est, sed et apte falsa, ut ex v. huius textus
interpretat. apparebit, nec plari potest alia Baconij de
clarationum Juris Civilis c. 79: alia Ferdinandi Mencho-
co q. v. frequentibus c. 58. n. 37. Nec admitti potest

opinio eorum qui literam huius textus conspiciere ausi sunt
ut notat Robertus lib. 1. receptae lectionis. c. 33.

Quibus rejectis tu dic q in pte n' valuit inutilis sti-
pulatio in vim pacti nec ex ea nascit obligatio nota-
lis q' defuit consensus, q' patet q' interrogatus cu
sciret stipulatu' confisci non posse nisi utroq' loquente
nichil stipulatu' respondit ut inutilem redderet sti-
pulatu' et stipulante' illuderet. Vn' cu' voluerit
facere actu' illusoriu' constat n' consensisse ac pro-
inde non nasci natalem obligatione, iuxta textu'
in. l. an inutilis in prin. d. si. finge. ff. de acceptilatio-
nibus, et ea quae notant. in. l. n' solu' arguto illius
tex. ff. de oblig. et act.

2° infero interpretat' ad textu' in. l. an inutilis
3. in prin. ff. de acceptilatio. ad cuius explicatione
sciendu' e' valde controuersu' fuisse, an inutilis
acceptilatio contineat vtile pactu' de n' petendo,
nam Martinus et Azo relati a glo. verbo. nisi, in
d. l. an inutilis, existimauerunt pactu' in se continere.
mouent. ex lectione Florentina. d. l. an inutilis. b.
et nisi in hoc quoq' contra sensu' sit habet pactu', sed
contraria' despicit vulgaris relatu' a glo. vbo in uti-
lem, in. l. si unus. §. finali. ff. de pactis. mouent. ex
recepta lectione d. l. an inutilis, quae habet. Et in-
si in hoc quoq' consensu' e' n' habet pactu'. In qua co-
trouersia omitti varijs distinctionibus decedendum e'
inutilem acceptilatu' vtile pactu' de n' petendo in se
n' continere, nisi in eo consensu' sit, iuxta recepta
lectione dictae legis an inutilis et resoluti i. l. ladi-
ta: nec monere debere illa vba, nisi in hoc contra-
sensu' sit habet pactu': quae habent. in libris Florenti-
nis: na' intelligenda sunt de contrario consensu expresso,
atq' ita vtriusq' literae idem sensus e', na' si contra se-
sum n' sit expresse, tacite in hoc consensu' videt. d. l.
si unus. §. fin. b. tacita actione: atq' ita p'ducatur

81
pactū, n̄ tam ex eo q̄ contra sensū n̄ ē, quā q̄ in hoc
consensu videt: eog n̄ apparet expressus consensus
contrarius.

Ex quibus diffīcili reddīt. textus iur., nā cū in eo n̄ appa-
reat de cōtrario consensu expresso dicēdū videbat: in
utilem stipulationē continere debere pactū, et natālē
obligationem. Nec p̄bāri p̄t dicta stipulationis et ac-
ceptilationis quam tradiderunt Bart. h. n. 4. Paul.
3. et recepta testant. Jasson. n. 21. Galianus. n. 38. h.
Orcius in d. 6. fin. n. 1. Forcatulus dialogo. 5. n. 4.
Menchaca de p̄ceptionū creatione. §. 21. n. 43. Vñ re
pondēdū ē in hoc textu satis constare de cōtrario
consensu saltim figuris expressis, q̄ stipulatio p̄cavit
in sua forma a lege p̄scripta; et contrahentes ex
certa scientia voluerunt facere actū illūformem.
Ceterū in d. l. an inutilis non constare de cōtrario cō-
sensu q̄ stipulatio p̄cavit in sua forma, eog ac-
cepto latum fuit, q̄ non verbis, sed re aut consensu
debabat, cū contrahētes existimarent verbis con-
tractam fuisse obligationē, quo casu p̄sumitur
consensus d. l. si unus. §. fin. ff. de pactis. l. si accep-
tolatum. 19. ff. de acceptilationibus: sed si stipula-
tio vel acceptilatio in d. l. an inutilis p̄ccaret in
sua forma et conceptione, veluti si inter absentes,
aut sine verbis, sub cōditione, vel in diem, cele-
brata fuisset, non contineret vtile pactū de non
petēdo, iuxta verā interpretatē illius textus, quam
post Joannē tradit Accursus ibi. vbi n̄. et
in d. l. si unus. §. finali. vbi inutilis: quae p̄batur
ex textu in d. l. an inutilis. vbi. p̄t ergo.

3.º infero interpretatōne ad textū in l. si servus le-
gatus. c. 11. §. si servus alienus. ff. de legatis p̄ vbi
libertas directa servo alieno data n̄ flectit: in fide
icommissaria, nec valet meliori mō: quo potest quā-
vis rebus omnibz favorabilior sit l. libertas

oit, ff. de reg. iur. in quo pugnare videt. textus
in l. generaliter. §. si quis seruo pignorado ff. de
fideicommissarijs libertatibus. et in l. 2. §. 1. ff. de in-
re codicillor. quam difficultate varijs modis co-
ponere conant. interpretes et recepta fuit in-
terpretatio Bassonis l. n. 16. et in l. vbi civilibus.
n. 21. ff. de vulgari, q. licet regulariter libertas
directa seruo alieno data flectat. in fideicom-
missariam; et valeat meliori mo. quo prob. ta-
men in d. §. si seruus alienus inutilis fuit q. id
seruus alteri legatus erat, et licet legatum cedat
libertati, et in dubio libertas pugnaret. l. si pe-
culum. 10. §. 1. ff. de manumissis testamento. l. si ser-
uus legatus. 50. ff. de fideicommissarijs libert. tamen
id pcedit quod libertas volenter relinquatur.
nam si inutiliter relinquatur. n. debet fieri beni-
gna interpretatio ut substat. iure fideico-
missi in pjudicium legatarij.

Quae interpretatio facile conuenit. tu q. 7. C. n.
dicit libertatem et inutilem ppter legatum, sed le-
gatum valere q. libertas inutilis est. ut et de
rat. Costa in c. si pater 260. p. sonis. n. 11. tum
et q. si pjudicium legatarij efficiet ut libertas
directa non flecteret. in fideicommissariam, pro-
indiciu. h. redit idem operari deberet. licet ser-
uus legatus n. fuisset. tunc dicitur e libertatem
directa seruo alieno data n. trahi ad fideico-
missariam, iuxta textum, in l. Stichus. 39. ff. de ma-
nissis testamento. in l. si alienus. 99. ff. de hypre-
dibus inst. in l. libertate. 16. ff. de fideicommissa-
rijs libert. in l. seruo tuo. vbi notat glo. l. de be-
tamentaria manumissione, docet cor. qua resol-
uit Alex. l. n. 6. Moliner. 93. Aliis. 25. C.
ta vbi supra. Ratio e q. in libertate fidei com-
missaria desinit voluntas testatoris, na q. dedit li-

certatim directa, voluit sibi adquire in patro-
natus .s. qui aut. Inst. de singulis reb. .l. directis
et testamentaria manumissione. q. in consequi
n. poterit, si servus fideicommissarium libertatem
consequatur. q. tunc heres adigit in patronatu
d. s. qui aut. Nec obstat tex. in d. s. si quis servus
pignorat. Nam omni varijs solutionibus re-
pudiatur, q. debitor idem q. servi dominus,
servus pignoralis directa libertate reliquit, quae
licet iure subtili valere n. possit, favore liber-
tatis substat. et fideicommissaria, et licet
glo. b. dixerit huc intellectum falsum esse, cum
men ampliat. in .l. servum filij. s. si de servus.
pro pignore. ff. de leg. i. Et sequitur Aretinus b.
colu. fm. Molinens d. n. 73. Quia ad Affi-
canum pag. 77. Quae interpretatio licet infe-
ra sit, non tamen enervat difficultatem: q. licet
servus testatoris sit tamen in pignori datus fuerit non
potest directe manumitti .l. p. et p. totu. l. servus pig-
nori dato. et dicendum videbat. libertatem directam
fieri n. possit in fideicommissaria nec valere melio-
ri modo quo potest; tamen q. in eo deficit voluntas testato-
ris tunc de qua supra: tamen et q. J. C. privata
authoritate n. potuit ab stricto iure recedere
cum eius munus dumtaxat sit interpretari cave-
re et respondere, ut scribit Cuius p. Thorena. Sed
respondendum est Ulpianum sola authoritate sua n. rec-
sisse ab stricto iure sed p. interpretat. voluntati
testatoris qui cum servi manumittendi dominus fue-
rit, facile deigi potuit ut crederet quibusvis
servi manumitti posse, et licet directa libertatem
concedere videat. velle libenter fuit et tamen cum
in patronatu parum aut nichil ei de futuro profu-
rū sit, q. servus testatoris erat et testator exi-
stimabat se verbis directis. Ut libenter libertati

relinquere interpretatur J. C. n. ideo minus tes-
torem voluisse liberum ee. q. ius patronatus
ad h. red. p. venturum sit: quae interpretatio si
ne scrupulo p. daretur si diceremus in specie il-
lius textus servum libertate consequi ex recepto
Imperatorum qui iuris rigore temperarunt in
ta. textu in l. in ambiguis. §. quoties ff. de reg. iur.
ris, q. fig. re. videt. J. C. in illi. vbi, et Imperator
nr. cum patre rescripsit: quae licet in q. b. r. d. a
codicibus educta sint superiori rescripto in emen-
dationibus coherent dicto §. si quis seruo pig-
norato, et ad e. ee. referenda, constat ex eodem
tex. b. p. libertate p. constituta: q. b. vbi figi
fiat. q. b. deseruit. constituta fuisse ab Impe-
ratoribus, n. quae Principes dicerentur consti-
tuta. appellat. §. sed et q. Principis placuit.
iust. de iure naturali, q. n. in eleganter tentari
pot.

Nec obstat textus in l. 2. §. 1. ff. de iure codicilorum. b. ad
fideicommissarios eundem: q. multipliciter p. p. ideo ibi
libertatem directam trahi ad fideicommissaria q. relicta
fuit in codicibus, iuxta textum in l. Cnola. ff. ad Trebellianum q.
velte notat Bartolus. b. quem sequit. Alex. in l. Centurio.
n. 69. et in l. vbi civilibus n. 7. ff. de vulgari. pro qua in-
terpretate facit q. vbi semp. interpretant. p. subiectam
matam, imo ex ea plerumq. eximitur a gemina inter-
pretate et ad cognatam et minus p. priam transferuntur
l. si uno ff. locati. l. damni infecti. in prin. ff. de damno in
facto. l. si stipulatus ff. de iur. 2. p. illa vbi ad fi-
dei commissarios eundem n. fig. directa libertate trahi
ad fideicommissaria sed potius q. libertates directe
n. valeant dari debent p. fideicommissum iuxta textum
in l. debent. C. de fideicommissariis libertatibus. 3. p.
q. licet directa libertas dari n. possit nisi seruo q.
vtriusq. tempore testatoris fuerit, t. p. b. l. in flectit.

infidei commissariam data ei seruo qui aliquo tempore
fuit in dominio testatoris, quam ei qui oī tempore fu-
it alienus, q̄ confirmari pot̄, arguto Senatus consul-
ti Neronianī quo cautum ē, ut quis res quae
tūq; tempore aliena fuit legari non possit p̄ vin-
dicationē, tū si alterutro tempore in dominio te-
statoris fuit substitet̄ legatū, ex eo senatus consulto
ut refert Ulpianus in fragmentis l. 29. d. si p̄ per-
ceptionē.

4°. infero interpretat̄ ad textū in l. 1. ff. de iure codi-
cillos et in l. fin. e. de codicillis. ubi testamentū inutile
n̄ valet iure codicillos, quorū iurū ratio ē q̄ testa-
tor voluit se restringere ad testamentū, ut constat ex
d. l. 1. b. nec voluit. tū cū desinat volūtas in codicillis
n̄ valet alio iure codicillos, iuxta textū sic intelli-
gēdū in l. 1. §. cū qui b. n̄ constitui sibi. ff. de constituta
pecunia, apparebit aut testatōrē codicillos facere
voluisse si in testamento apposuerit institutionē vel
exheredat̄. l. n̄ codicillū. 19. C. de testamentis. l. illud.
13. §. fin. ff. de iure codicillos, q̄ codicillis hereditas
nec dari nec adimi pot̄. l. 2. C. de codicillis. l. q̄ p̄
m. ff. de iure codicillos §. fin. iust. de codicillis.
Rū si quis corā testibus requisitis dicat se velle fa-
cere testamentū et n̄ opponat heredis institutionē
videt̄ facere codicillos q̄ nomen testamētī n̄ obstat
quādo ex forma actus constat de voluntate. l. ubi
ita donatur ff. de donat. causa mortis. l. infulam
ff. de praescriptis d. b. sed et si opponat institutio-
nē vel exheredationē valere poterit testamen-
tum, si testator opponat clausulā codicillari
dicens, q̄ si n̄ valuerit ut testamentum valeat
iure codicillos, iuxta textum in l. illud. §.
factori. ff. de iure codicillos in l. coheredi. §.
cū filiae. d. si quae ita. ff. de vulgari. in l. finali.
d. si illud quoq; C. de codicillis: quae clausula

codicillaris licet non exprimat, quibusdā casibus
 censet: tacite opposita, ex presumpta mente et
 voluntate defuncti. 1° est si in testamento vel dispo-
 sitione apponat: iuramentum a testatore praestitum
 vel ab herede praestandum. l. in pater. §. filius
 matris. ff. de leg. 2. quem ultra ordinarios interpretes
 etiam accurate explicant. Conar. in c. Raynaldus
 de testamentis. §. 3. n. 10. Alciatus in c. in obsequio
 n. 163. de iure iurado. Benedictus in c. Raynaldus
 de testamentis. 3. n. 20. Segura in l. filius familias
 colu. 9. j. isto ito. 2° est si testator dixerit se velle
 dispositionem suam valere in meliori modo quo potest
 iuxta textum in l. codicillis. §. finali. ff. de leg. 2. quem
 adhuc notant Bart. et ceteri, et reputat singularem
 et unicum Paulus Castreys ibidem. 3° casus est quando
 pater vel mater aut alius ascendens testat. inter
 liberos vel decedens, quod tunc tacite intelligitur
 praedicta clausula, ut arguitur textus in l. hac co-
 pultissima §. ex impetto. C. de testamentis: dicitur
 coram qua rescriptum Gomezius in l. 3. tauri ex n. 53.
 quod tunc omnia iure nostro regio non cadunt in testam-
 ento nuncupativo, nam si ex defectu solemnitatis
 sit inutile deffendi non poterit iure codicillorum quod
 non habeat clausulam codicillarem. quod in codici-
 lli requirit eadem solemnitas quae necessaria
 est in testamento nuncupativo, ut probatur in d. l. 3.
 Tauri. per quod textum id in specie tradiderunt An-
 tonis Gomezius b. n. 75. Azabedo in l. 2. ff. q.
 ab. s. de iuramentis n. 54.

Ad §. Si quis simpliciter

iurto §. Si stipulanti.

Verba ordinarios interpretes matam horum iurium
 explicant et accurate persequuntur Gomezius 2. to. c. 9.
 n. 4. Xfio 2^a con. Conar. in c. quis factus 2. §.

§. 6. n. 2. Sarmiento lib. 6. celestis interpretatio-
tionum. c. 3. in duobus capitibus sequentibus. Molina
lib. 1. de hispanorum primogenijs c. 21. n. 28. Va-
conius declarat. iuris. declarate. 70. et 71.

Ex §. si stipulanti. colligitur qd si stipulanti mi-
chi decem tu viginti respondeas vel e contra,
in minori summa contrahit. Stipulatio: simili
textus in l. 26. ff. de u. part. 5. ratio e qd in
maiori summa inest minor. l. diem pferre. §.
si plures ff. de receptis arbitris. l. inter pares. 38.
ff. de re iudicata. l. quoties. 9. §. sed si n in corpo-
re. §. si. sed si maiorem. ff. de heredibus insti-
tutis. l. si qd est totu. ff. de excepte rei indicat
cum alijs: quod rationem notat J. C. in pnt in
finalibus ibi.

Sed obstat textus difficilis in §. preterea:
inst. de inutilibus stipulat. ubi in eodem spe
dicitur inutilem ee stipulationem: quo loco
dormitasse Justinianum et loquentis fuisse
adversus J. Civilis rationem scribit Corracius
h. 2. lectura n. 2. Sed recepta concordia
fuit inutilem ee stipulationem in maiori
summa, valere tu in minori, in qua datur
conformitas iuxta textu h. n. ita h. d. Bartolus
h. ante numeru p. et cor. qua resoluit
Jasso. n. 6. Corracius. l. lectura n. 3. et 2. l.
lectura n. 2. Gomezius d. c. 9. n. 9. Mercha-
ca de successione creatione. §. 10. n. 192. id
q de equitate observanda ee docet Othoma-
nus in d. §. preterea: quae interpretatio mini-
me convenit d. §. preterea. q. Just. b. simpli-
citer dicit inutile ee stipulat. q factu falsu fui-
set si valeret in minori summa. 2. q. Justinia-
nus ibi diversitate in quantitate et qualitate co-
ingit et equiparat, atq. eisdem ibi determinat

et tunc diversitas qualitatis in totum vivit iuxta
textum. in hoc §. si quis simpliciter. Unde idem dicendum
erit in diversitate quantitatis iuxta textum in l.
id hoc in re ff. de vulgari. Unde ego contra rece-
ptam huius textus interpretationem verius existimo in
toto inutile et stipulatum si stipulatus michi daretur
tu viginti respondeas vel e contra: quod probatur primo
ex textu in d. §. preterea. secundum quod huius intellectus 2º ex-
pauit in institutionibus l. 17. de obligationibus defi-
nitum si pure. Unde sumptus fuit textus ille: 3º ex
finito cum addit. prime preterea.

Nunc obstat textus in hoc §. si stipulatus. q. 3. specia-
 liter preceat quod diversitas responsionis illico
 placuit et patet ex §. precedente in fine cui
 contrarius est textus in d. §. si stipulanti et in
 emendationibus codicibus continetur hanc ubi
 Ulpianus scribit utrius stipulatus quod ad id est ali-
 quid vel debeat. interrogationis, nisi diversi-
 ter responsionis illico placuerit, et ne aliquid
 existimare complacitum efficere ut in ma-
 iori summa valeat stipulatio. Ulpianus in hoc
 §. docet quod si stipulatus decem tu viginti respo-
 deas vel e contra, sequuta complacitum non erit
 contracta obligatio nisi in decem, atque ita
 in minori summa. Quam interpretationem obser-
 vat Christophorus in d. §. preterea ubi novum esse
 dicit non advertens traditam fuisse ab Acurzio in
 patet ubi non erit contracta, et in l. in eo. 110. q. 6.
 ff. de reg. iur. sequitur. Cuiatius, Equinarium, et Mo-
 linus de n. 1. in hoc §. si stipulanti, idem Molinus
 in §. si quis simpliciter n. 27. et sequenti.

in 8. figs simpliciter n. 27. et sequenti.
Sed licet verissima sit convinci videt. duabus ra-
tionibus prior ē q. duri confutatus in hoc 8. si stipulati-
ō monet. ex complacentia, sed potius ex eo q. in ma-
iori summa inest minor. q. duri ē, et n. sequenti 18.

placencia. Posterior ē q² sequuta complacencia sti-
pulatoris, de qua loqt. lex. in xxi. cū adiut. dicēdum
ē in q² casu huius. s. in quo stipulanti michi decem
tu viginti pmissi contracti obligationē in viginti,
q² ad hoc ut contraheret. in decem n̄ erat necessa-
ria complacencia stipulatoris, cū ab initio sola deice
fisset stipulatus, sed potius promittenti viginti, qui-
bus rationibus supradicta interpretatiōe computant
Basson in hoc. s. si stipulanti n. 6.

Sed ea retenta h̄. ad p²ā deūsiōnē huius textus n̄ solū
fidari in rōne expressa q² in maiori summa inest minor
sed et in tacita, q² diversitas responsionis illiō placuit
q² ubi adiut. vel detrahit. aliqd stipulationi, que-
tio facti ē pēdens ex circumstantijs casus contingē-
tis, an in reūduo maneat cōsensu, q² cōtingere po-
test q² promittēdo viginti nollit minus pmittere, vel
si si promittat credere pecuniā sub vfuris vel da-
re ad censū vel ad societate in quā ambo equali-
ter cōferre debebant. bñ cū stipulatio sine cōsen-
su nulla sit, ut contrahat. xxi. obligatio neces-
saria erit complacencia in minori summa; sed qm̄
ad stipulat. n̄ sufficit cōsensu nisi xxi. quoq²
congruentia sint, data complacencia n̄ valebit
in maiore sed in minore summa, q² cū in maio-
ri inest minor satis cōgruenter respōsi videt.
et J. C. expressit rationem q² in maiori summa
inest minor, et aliam omisit, q² cū loqueret. inter
minis complacencie retento thēmate s. superi-
oris, p² constanti habuit p²cepisse et sup²fluum
existimavit exprimere eam, de qua constabat
ex suppositione; et p²terea q² in hoc. s. n̄ quere-
bat. an valeret stipulatio vel non, sed an va-
leret in maiori vel minori summa. Et h̄. va-
lere in minori et n̄ in maiori. Cui deūsiōni nō
cōveniebat ratio complacencie, sed expre

Ita à J. C. s. q. in maiori summa inest minor.
Nec obstat pra ratio, q. cū stipulatio valere n
possit nisi in minori summa n. requirit. pr
esse complacentia stipulatoris, sed illius qui
maiore summa vel stipulatus fuit vel promi-
ssit, atq. ita in p. casu nri textus, in quo sti-
pulant decem tu viginti promissisti nece-
ssaria erit complacentia promissoris et nō
stipulatoris. Naq. obstat tex. in d. xpi. c.
ad iur. b. stipulatori illius placuerit, q. i-
deo loquit. de stipulatore, q. ad ea quae
frequentius accidunt iura adaptant. et
frequentius detrahit promissor atq. ita fre-
quentius requirit. complacentia stipulatoris,
et praeterea Consultus ibi loquebat. de ad-
iunctione vel detractione conditionis aut di-
ei facta à promissore, quo casu semp. nece-
saria ē complacentia stipulatoris, et ideo
eius potius q. promissoris mentio facta fuit.
Illud in observanda dū ē varijs opinionibus co-
trouersū fuisse an complacentia debeat exprimi
verbis vel sufficiant signa, et licet receptū
fuerit verbis exprimendam ēē ut constat ex Ba-
ffone in hoc. §. si quis simpliciter. n. b. in veris est
signa sufficere, q. nona stipulatio quae contrahi-
tur n. ē. x. sed ficta, ut constat ex hoc. §. si q.
simpliciter. b. contracta videt. in qua x. nō
requirunt. In aliter. f. de adoptionibus nota-
rimus in prin. huius l. Sed an dāsis horz iuris
correcta sit iure Regio accurate tractant Go-
mez. 2. to. c. 9. n. 4. Parladoring lib. 2. verū
cotidianaz. c. 3. n. 26.

In eod. s. Si stipulati b.
viginti, et decem intee.

hanc regulam ultra ordinarios h. exornat Conar.
lib. i. variar. c. 2. n. 5. et c. fin. n. 7. Gomezius
2. to. c. 9. n. 4. Menochius de arbitrariis casu
47. n. 6. et plures alij velati ab Affano collecta
nea 32. Sed ab ea plures casus excipiuntur quos
psequitur Basson et Corracius in l. lectura. n. 8. et se-
quenti. Sed principalis q. solet excipi ē in fide-
iussione, nā in duriorē causam fideiussor adhi-
bit n. pot. et adhibitus n. tenebit. et in le-
uiori, qua reus erat obligatus. ut arguto textu
in l. gratia. 9. §. illud. b. omnimode. ff. de fideiussor-
ibus, desedit glo. b. et cor. quā resoluit Basson
h. n. 9. Corracius ubi s. n. 4. Gomezius 2. to. c. 17.
n. 7. Conar. in 4. quis pactu. 2. p. §. b. n. 4. quē
sustinere n. pot. q. verius ē in minori quantitate
obligari. ut arguto textu in l. alteru. 11. §. fina-
li. ff. de constituta pecunia. et in l. rogatus. 33. ff.
mandati. in §. his exequitur. inst. eod. desedit
Balde in l. si ultra. C. de fideiussoribus. Cumanus in
d. §. illud. Decius in l. meo. 23. ff. de regulis iuris.
Alciatus lib. 5. parergon. c. 17. Menochius controuer-
siaz illustrat. c. 40. n. 6. : quae sententia hodie
probata ē l. 7. tt. 12. p. 5.

Illud tñ pratermittendum n. videt. contrahere dei-
ssionem q. in maiori summa inest minor, videri
obstare textu in l. si ita stipulatus fuero. 120.
j. isto tt. ubi Papinianus h. et q. si quis stipulatus
fuerit hanc summā centis aureis, si integra
summa n. sit stipulatio nulla ē, in qua specie
legatus et stipulationē valere et deberi presi-
tem summā respondet Affricanus in l. si ferus
legatus. 101. §. qui quinq. ff. de leg. 1. : in quibus
iuribus consiliandis laborant Accursius et cete-
ri in vtroq. loco, recepta tñ fuit interpretatio
glo. in d. l. si ita stipulatus fuero. 120. nulla

est. ideo ibi stipulatio inutilis est, quod actum fuit
 ut alias non valeret, quod si summa centum au-
 reorum esset: quod interpretatur magis communiter
 recepta testatur. Ista lib. 1. de actoribus c. 2. n. 1.
 sed Boffon in d. l. si ita stipulatus. n. 5. et alij repre-
 hendunt, quod continet diminutionem, et restrin-
 git illum textum qui loquitur: in casu dubio, et non
 autem in eo casu certo in quo illa decisio esset
 indubitabilis. Quibus non obstantibus dicendum est
 interpretationem eam non solum veram, sed et nece-
 sariam esse, quod Iulianus ex hypothese et su-
 positione loquitur, quando ita expandit: ille ser-
 mo, si modo centum aureorum est ex voluntate co-
 trahentium expressa vel tacita, ut constat ex tex-
 tu. 6. et si maxime: quo casu respondet, quod si cen-
 tum non fuit stipulatio nulla est, et optima habet
 dubitandi rationem, quod illa adiectio figuram con-
 ditionis habere videtur. Ad cuius textus expli-
 cationem et exactam interpretationem sciendum
 est ex illa stipulatione hanc summa centum
 aureorum dare sponde duas oriri questiones.

Prior quod est utrum illa verba expandi debeant
 si modo centum aureorum sit. Posterior quod est si
 ita expandi debeat, an ea adiectio habeat
 conditionem, et Iulianus prior quod est intactam re-
 liquit, posteriori quod respondit quod et si maxime ita ex-
 pandi debeat ille sermo, si modo centum aureorum est,
 non facit conditionem; monet duplicem rationem, prior quod
 stipulatio conditionalis ab initio valet, haec vero
 si centum non fuit, ab initio nulla est: altera quod co-
 ditio suspendit actum, et ad futurum tempus refertur
 §. sub condicione iust. eod. Haec quod est adiectio refertur
 ad praesens tempus, et per consequens non facit conditionem,
 ne, iuxta textum in l. eod. ad prae. ff. si certum petatur,
 et hic est elegans et singularis sensus illius textus

Sed si quaeratur: quid dicendum sit in p. a. q. l. omisa à la
primario. Quid erit q. si stipulatio interponatur: ex
causa onerosa, illa verba hanc summam centum au-
reorum, ex voluntate contrahentium sic exaudiri de-
bent, si modo centum aureorum sit: et ideo inuti-
lis erit stipulatio, si non fuerit integra summa, iux-
ta ea quae tradit Bartolus in hoc. §. si stipulatio:
sed si stipulatio interponatur: ex causa lucrativa. Ver-
ba illa, hanc summam centum aureorum, proinde non in-
telliguntur: si modo centum aureorum est: et ideo li-
cet non sit integra summa valebit stipulatio in
ea summa quae reposita fuerit, iuxta textum in
d. §. qui quinq., qui ita necessario intelligendus
est.

Ad §. Sed si michi Pan-
philus. b. Si tot si stipulatur
quot corpora.

Idem probat textus in l. scire debemus. 29. in l. ubi
aut. 75. §. qui fortem. in l. quod dicit. 36. in l.
pluribus. 1. q. 1. de i. i. t. q. et in legat. probat textus in
l. 2. et in l. 5. ff. de leg. 2. Ratio est quia res enu-
meratio fit per copulam, quae vim ubi aequaliter di-
tribuit inter copulata. l. reos. §. cum in tabulis. ff.
de duobus reis. et perinde habet: ac si contrahi-
tes singulis orationibus singulas res stipulati fu-
issent et promississent. l. falsa. 33. §. fin. supra de
condit. et demonstr. q. ut celerius dicerent quae
res una oratione complexi fuerunt argu-
to textus in l. si ita quis. 66. ff. de leg. 2. in
titulandis.

Quod tamen procedere improprie solo iuris intelli-
ctu tradit Accursius, Cumanus, Imola, Claudius. Al-
ciatus, et alij relati ab Agilino in p. n. i. q. textum
h. in illis verbis duae sunt quodammodo stipulationes
nam dictio quodammodo, denotat improprietatem

182
ex doctrina glossae ubi quodammodo in l. pa.
ff. de reg. iur. divisione, unde inferunt regula
huius textus non procedere in statutis in quibus
verba proprie accipienda sunt. l. 3. hanc. l. 3.
ff. de negotiis gestis. Sed verius procedere
ex proprietate sermonis videtur. Ita
hic n. 1. Solum n. 2. Razius in d. l. si-
re debemus p. textu b. na si tot sunt stipula-
tiones, et in d. l. scire debemus b. tot esse
stipulationes: quae verba, est, et esse,
denotant proprietatem et veritatem ut do-
cet glossa in lege, merces appellatione ff.
de verbor. sig.

Neque monere debet textus noster b. quo-
dammodo, q. verbum deiecit hic Aretinum
et ceteros quia loquitur quando praecedit
interrogatio de solo Pamphilo et non de
stipulo. Unde cum in stipulo adiecto non possit
esse propria stipulatio adiecit Iuris Consultus
verbum quodammodo. Illud tamen animad-
versione dignissimum est quod licet stipulatio
donationis causa facta tot contineat stipula-
tiones et donationes quot sunt summae vel
species, tamen cum simul factae sunt conse-
cutur una, adhuc ut si exedat legitimam sum-
mam indigeat infirmatione ut argumento
textus in l. sancimus. §. si quis autem. C. de do-
nationibus. notat glossa ibi ubi intelliga-
tur, Bartolus in lege Modestinus in fine ff. de
solutionibus, sequuntur interpretes communiter
ut testantur Aquilinus hic numero octavo An-
tonius Gomez 2. tomo. capite quarto. numero
septimo Joannes Guerberus de iuramento. con-
firmatorio prima parte capite septimo. numero
decimo septimo Gamma divisione 381. n. 1.

ro quinto, q procedit etiam si donator
expresse dicat se velle ut tot censuant.
esse donationes quot res vel summae. in
tra quingentos solidos, quia hic infandi
legis factum censet. ut cum Bartolo de
ffendit communis quam resoluunt interpre-
tes in locis s citatis.

In eodē tex. b. Nec vicia
tur vtilis per muti-
lem.

Hanc regulam vltima iura citata a glossa tip-
bat textus in l. si duobus. ib. s. hys. ff. de legatis p.
in l. placuit 29. ff. de vfu. in l. sine generali. 62.
in prin. ff. de iure doti. in l. 1. s. sed proponimus ff. q.
falso tutore. in l. ad allegor. C. de vfu. in l. si ex fal-
si. C. de transact. in auth. ex causa. C. de liberis pro-
teritis. in c. vtile. de reg. iur. in b. vbi glo allegat
alia plura iura similia.

Sed obstat tex. in l. p. l. edim. 7. s. in seru. ff. de recep-
tis arbitris. in l. plane. 39. in prin. ff. de leg. 1. in l. legati. s. pater
et in l. et si transfera. ff. de adimediis leg. in l. grece. s. illud. ff.
de fideiussorib. in l. in hie. s. si proter. ff. de transactionibus in
l. 1. et 2. ff. de penciis leg. in alijs pluribus similibus.

Qua difficultate oppressus Ferretus h. ad finē dixit hanc
regulam fuisse illegitimam tradita a Pontifice et optime pro-
terminata a J. C. q. in hoc art. generali constitui
n pot. Sed p huius difficultatis resolutione dice-
du ē regulam huius tex. procedere in separabilibus
et diu diuis: iura v. contraria in indiuiduis et in
separabilibus: et ideo duas regulas generales con-
stituēdas, vna negatiua p diu diuis, altera affirma-
tiua p indiuiduis. Quae distinctio in suis regulis
pbat. ex tex. in l. 1. s. ite querit. et s. trebatius ait. ff.
de aqua cotidianaria et stagna.

186

Ad l. 2^a et l. stipulationes non
dividuntur. et in l. in executione
hoc att^o. ff. de verb. ob.

Dictum de dividuis et individuis obligationibus ad interpre-
tationem horum inveniuntur promitto obligat. dividuas ^{vel} et individuas
appellari sunt notam earum rerum quae in eis continentur iuxta
tex. in hac l. 2. §. et harum. b. ut in his quae nota. in l. q. §. b.
to. in l. stipulat. ~~quae~~ dividunt. b. earum rerum quae di-
visione non recipiunt, docet eorum quae resoluit Basson
in hac l. stipulat. non dividunt. n. 3. Gon. 2. to. c. eo. n. 2.

Sed dubitari solet quae res dicantur dividuas vel in-
dividuas et quae sit ~~et~~ dividui vel individui nota
et omissa doctrina Petri velata a Bartolo in l. stipu-
lat. non dividunt. n. 25. existimantis. dividui esse cuius
pars tanta utilitatem affert respectu partis, quanto
totum respectu totius, quam merito reprehendit Mo-
lius in explicat. fabirini dividui et individui. 2. p.
2. p. n. 261. et 3. p. n. 55. ubi aliorum plurium errores
reprehendit. dividui et dividuus figurae potentiae, indivi-
dui privationem; dividuus et divisibile, individuum
indivisibile, iuxta tex. in hac l. 2. §. et harum. in l. sti-
pulationes non dividunt. isto tto. in l. p. ff. de servituti-
bus; explicat Molinens d. 2. p. 2. p. n. 259. et sequentibus.
et 3. p. n. 9. Equinarium Baro. lib. 2. de dividuis et in-
dividuis obligat. c. 1. Bonehus in d. §. et harum n. 8: ea
quae dividuas sunt dividuntur in partes et numero, per
tes ~~et~~ non solum intelliguntur divisae et separatae, quae
sunt inter coheredes volentes a communione rece-
dere, sed et confusae per quas inducit communio
quae intellectu magis constat per corpore. l. servus co-
munis ita. j. de stipulat. servorum. l. equum. §. duorum ff.
de legatis 2. : quae proprie appellantur partes, non illa
quae discreta et potius appellantur totum. l. recte di-
cimus. 2. §. Quintus. ff. de verb. sig. l. si quis duas. c. §. si
quis

qui partem. ff. cora pro dior. et hoc in sensu. ho, e
quis, navis, et aliae res similes dicuntur. dividuae et
p. p. praestantur. l. in stipulationibus. sq. isto tto. l. si stipulatus
3. §. quidem. l. cum stitueris. j. de solut. Vn merito re
prehendit. Quinti Tabij fabroni calumnia, qui
in ex federe isto isto cum Antiocho Rege quem Be
do superaverat dimidiam partem navium accipere
deberet medias omnes semit, ut ea tota classe pri
varet ut refert Valerius lib. 2. c. 3.

Species dividit. in partes, generatim numero divide
tur d. l. in stipulationibus. l. si centis. 117. isto tto. Cuius
rei rationem tradit qto in d. l. in stipulationibus. Vbi heredi
bus. recepta teste Passone in prin. Alciato. n. 3. Sasio
n. q. ibidem. Sed obstat textus difficilis in l. cum
stitueris. 29. Vbi idem q. j. de solutionibus. Vbi pbat.
decem ho. b. generaliter pmissis divisione p partes fieri,
cum quo pugnat textus in d. l. in stipulationibus. d.
ait duobus hominibus pmissis, singulis heredibus p
stipulatoris
~~missis~~ singulos homines debere. Nec pbari potest
interpretatio glossae Vbi homines in d. l. cum stitueris.
intelligentis textu illu de decem ho. b. specialiter desig
natis; quam ut novam tradit Robertus lib. 1. recep
tae lectionis. c. 36. : Repugnat. n. idem textus d. ait
ambiguam vocem ee decem homines, nam si specia
liter designati fuissent, n. esset ambigua vox, et mul
to magis refragat. comparatio decem denarioz
quoz promissionem generalem ee nemo dubitat.
Preterea obstat q. quoties ho. b. promittunt. generis
obligatio e. d. l. in stipulationibus Vbi fin autem.
l. Alguis. §. duoz. b. ho. b. n. legatum. ff. de leg. 2.
q. contra Robertu recte notat Cuiatius. lib. 15. observa
tiones c. 29. Vbi idem Cuiatius, et in d. l. in stipu
lationibus, existimat litera tex. in d. l. cum stitueris.
mediosam ee, et p arbitrio suo restituit et interpre
tat. ; sed parum foeliter ut aduertit Robertus

ubi s. et Donellus in d. l. in stipulat. n. 21. et 23.
 quibus talis reiectis ^{ego existimo} litera tex. in d. l. in sti-
 lus, in vulgatis Codicibus medosam et et restitui
 debere addita addita interrogazione, in sti-
 culo idem. Ut sensus sit q. Ulpianus querit an
 idem sit, si quis aut duos sthicos aut duos
 Lampphilos dare promittit, vel coi duorum servus
 Romine decem et in sticulo. na. ambigua ra-
 tione reddit, non ^{cur} putet idem ee, sed cur
 quaerat, q. ambigua vox e decem ho., et
 eius rei dimidium duobus modis intelligi pot,
 divisum videlicet numero vel in partes

Cui quaestioni ^{sed} in st. ^{sed} in numis, q. in
 numis, oleo, frumento, et similibus quae coi pe-
 continent. i. q. sunt numero dividenda
 a obligatio. Un sequit. in speciebus divisione
 fieri debere p. p. et p. p. consequ. in stipulatio-
 ne decem Romine. n. in stipulatione vero du-
 or sthicos vel Lampphilos in partes fieri di-
 visionem; quam conclusionem quasi notissimam
 omisit I. l. b. ut in l. qui vsum fructu. 53. j.
 isto llo. Vbi notat. Prius

Quam lectione ita convenire p. illi legi ut ala
 convenire n. possit: pbat. p. ex rone subiecta
 in st. na. ambigua. quae non convenit ad
 pbanda affirmationem nec ad pbanda nega-
 tionem, optime t. convenit interrogatori
 cum contineat causam cur dubitet. 2. p.
 bat. ex eod. tex. in st. sed in numis ubi
 cit. in obligat. generali semp faciendam ee
 divisionem numero. Unde si tex. in st. in
 l. idem. legeret. affirmative falsu. esset q.
 dicit. decem ho. pmissis in partes dividi
 obligatione, si legeret. negative falsu. ef-
 fet q. dicit. duobus sthicos aut Lampphilis pmissis

diminutione numero faciendae ei. Un constat
pro dicta lictione interrogativa esse necessa-
riam.

Nunc videndum erit de dimidiis obligationibus,
et sciendum obligat^{ur} dandi quantitatem dimidu-
am esse iuxta textum in §. et hanc huius legis secundum
in. l. in executione. §. p. spes. isto t^o. in. l. si stipu-
latus. 9. §. q. decem. j. de solut. 6. in. l. nam et si fur.
13. §. fin. ff. si certum petat. in. l. Scio. 10. ff. de
annuis legatis.

Sed obstat textus in. l. fideicomissa 21. §. si in o-
pere. ff. de legatis. 3. ubi cum ad opus faciendum
aliquid relictum fuisset singuli heredes tenentur
in solidum. Un constat obligationem esse indivi-
duam, nam si dimidia fuisset quilibet tenere-
tur p^{ro}portione hereditaria. l. legatorum. l. mor-
tuo. 30. §. fin. ff. de legatis. 2. Nec satis faciat
Angelus et Imola in. l. in executione, respon-
dentes ideo heredes in solidum teneri, q^{uod} obli-
gatio quantitatis sua natura dimidia, si or-
dinet^{ur} ad factum individuum construendae ca-
pallae vel simile. efficit^{ur} individua, q^{uod} id
nullo iure p^{ro}bat^{ur}. et contrarium melius docuit
Bartolus in d. §. si in opere: cuius sententiam
in praxi servanda esse scripsit Castrensis in
d. l. in execut^{ur} in prin^o, et post Alex^o seq^ut^{ur}. Iass.
in. l. stipulationes n^{on} dividunt^{ur}. n°. 27. Unde re-
p^{ro}bandum est in illo textu heredibus in iunctis fu-
isse onus faciendi. Ut constat ex illis v^{er}bis, intra
quod mittat ad opus faciendum; et ex illis. l.
Proculam voluerunt facere, et ex comparat^{ur}.
Statuae, servitutis, et ceterarum rerum individua-
rum, qua obit^{ur}. d. l. Et deniq^{ue} ex d. §. v^{er}bo eius-
dem §. Un cum obligatio faciendi sit indivi-
dua. l. stipulatus n^{on} dividunt^{ur}. d. §. facto v^{er}bo p^{ro}to.

heredes tenent. in solidum; nec monere debent illa
verba, aliquid relictum sit. : q^d significant quantita-
tem a testatore taxatam. Ut in opere intende-
retur. Et h^{ec} est x^{vi} sensus illius tex. cui addit Mo-
linus 2. p. labyrinthi. n. 969. Donatus in hac. l.
agulat. n. dividu. n. 55.

Sed dubitari pot an obligatio dandi certam
quantitatem usq^{ue} adeo dividua sit ut creditor et
inuitus teneat. recipere particularem solutionem, et
teneri deffedit Fulgocius in l. quidam existimaverunt
ff. si certu petat. ubi id tentavit Becius. n. 6. et
tante affirmant Alciatus. n. 9. Corraius in hoc s.
et h^{ec} n. 1. : movent. p^{er} textu in d. l. quidam
existimaverunt in 2. p. 2. q^{ue} obligatio quantitas
dividua est. 3. q^{ue} ex p^{er}sona heredis qualitas obli-
gationis n^{on} mutat. s. ex h^{is} j. hac lege 2. et tamen
heres inuitis creditoribus solvere potest p^{ro} portio-
ne hereditaria l. 2. C. de hereditarijs. actionibus.
4. ex l. cu heredes. q. s. item si decem ff. de statu li-
beris. 3. lto ex l. placuit. q. C. de collatione fr^{at}
dor^{um} patrimonialium. lib. ii. sed

Sed contraria sententia verior et receptior est
qua deffedunt interpretes in hoc s. et h^{ec} n.
et in d. l. quidam existimaverunt; et coemites
tant. Joffo b. n. 2. et 6. Sarmius reg. 2. ab 106.
Buenas reg. 153. Sarmiento lib. 6. c. 16. c. 16.
Molines in explicat. labyrinthi dividui
et individui. 2. p. n. 1. Pro quo facit tex. in l.
futor. q. 1. s. Lucius ff. de usuris. Cui n^{on} satis faciunt
duae solutes. Becius et Alciati. quas merito cofutarunt
Molines ubi s. n. 3. cu tribus sequentibus Sarmien-
to ubi s. n. 3. et q. 2. pbat. ex tex. in l. fin. ff. quibus
modis pignus vel hypotheca soluit. ubi creditor p^{ro}
cui ex pluribus debetur. cogit. recipere totu de
bitum ex una. Un p^{ro} argutu ab speciali colligit.

n̄ teneri recipere partes eiusdē debiti. 3° facit q
particularis solutio plurima affert incommoda. l. pla
ne. 3. ff. familiae heriscudae.

Nec monere debent arguta contraria, nam
ad p^{ri} sumptū ex d. l. quidā existimaverunt. Et
q potius probat contrariū, in prin^o. dū refert sen
tentiam existimantiū creditorem cogi non posse
recipere solut^{em} particulare: quā sequi videtur
cū in contrariū nichil offerat: nam q dicit in
2^a p^{te} n̄ de stricto iure, sed de equitate procedit
ut constat ex eodē tex. ibi, humanius et locū ha
bet qn pars debiti non erat liquida, et super
ea erat litigandū. Et inuit idem textus b. par
tem in iudicio psequi, qua rōne textū illū inter
pretat. Bart. b. et cōis quam resolvunt Tesson,
Socinus, Sarmiento, et Molineus ubi s̄

Nec obstat 2° q licet obligatio dandi quantita
tem sua dividi possit creditor cogendus n̄ est
eam divi dare, et solutiones accipere p partes
ppter eaz incommoda.

Nec obstat 3° q heredes debitoris p por
tionibz hereditarijs solvere possunt, quia hic
id n̄ ē contra regulam sed ex regula, nā
cū haec alienū dividat: inter heredes ipsos
re d. l. 2. C. de hereditarijs actionibus quili
bet heredum solvit totū q debet, et ut debet

4° n̄ obstat tex. in d. l. item si decem q cū spēcia
liter receptū sit favore libertatis, ut servus possit he
redi et invito p p^{ri} solvere cessante favore libertatis
contrariū erit dicendum, qua rōne textus ille retor
queri pot q cōi quemad^o tex. in d. l. placuit. C. de col
late fidoz patrimonialiu lib. u. ubi ut p^{ri} videri
rent: qui cōducerent p^{ri}dia fiscalia, remissus fuit
rigor iuris colonis fidoz patrimonialiu.

Sed videndū ē an creditor sensus possit redimere
p parte

192
p parte et iure cōi emptore desiderare posse ut in totū
redimat: et nō p parte diffidit Sarmiento lib. 7. electa-
rum. c. 1. n. 27. ptegetū in l. tutor. q. 1. §. lucius. sed con-
trariū diffidit Gutierrez lib. 2. practicaq. civilib. q. 174.
p textū in extranaganti pā et 2^a. de emptione et ven-
ditione inter cōs ubi pbat. ita dandū licitor esse cōp-
fisi in eis concurrant conditōes de quibus b. quādo
vna et ut reditor possit censum in totū vel p por-
te redimere quādo cūq. voluerit ut constat ex
d. extranagante. l. 1^a in xpi. et semp in ipsis.

3° infert conditionē d. contrahētibz expresse
ut nō possit redire nisi in totū iniustam esse et ser-
uari nō debere nisi maior pretium dat. ab empto-
re rone huius pacti. Veluti si p censu redimi-
bili dente quindecim p uno vel pter aliqd.
q^o tunc licitū erit et seruandū, q^o et tradide-
runt Navar. Soto, et Albornoz relati d. Gutie-
rrez ubi supra.

Sed ego in puncto iuris verissima ē arbitror
opinionē Sarmient. q^o inter contrahentes debet
seruari equitas. l. 1^a ff. de exp. diuisione. Vnde quā
admodū emptor tempore emptionis tradidit to-
tam summā, ita et recipere debet integrā te-
pore redemptionis, ne particularis solutio cōm-
modū offerat iquo fit ut pactū expresse de
in redimēdo censu p parte hūit et seruandū
fit. Nec mouere debent dictae extranagantes
q^o licet dicant, licitor esse cōtrahētibz celebratos
et illis conditionibz, nō tū infert. v^o illas cōdi-
tiones necessarias pē ad iustitā contrahētibz, nō
itam conditionē nec necessariā ex eo colligi-
tur q^o l. 1^a in vna extranagante de censibz
nullam expresse mentionē fecit. In supremis tribu-
tibz vbi vbi redigat et ut cogatur emptor redire
ne censu p pte dimodo nō sit minor dimidia.

11

Obligatio dandi speciem veluti sticum, equum, vel
 aliam rem, omni respectu dividua. l. in stipu-
 lat. 59. j. isto tt. l. si stipulatus. 9. §. q. d. eam. l. in
 sticum. 29. j. de solut. l. servus cor. j. de stipulati-
 servus. dicit cor. quā resolut. Gomanus. 2. to. 1. 10. n.
 Nec obstat tex. in §. eadē. ff. q. si commod. j. ut. de offi-
 iud. dū pbat hoc et equū n. recipere divisionē, q. loq-
 de divisione quae fit in partes discretas; nos loquimur de
 divisione in partes intellectas et confusas, de qua in d. l.
 servus cor.

Sed obstat q. in obligationibus dividuis singuli ex
 principalibus, et hereditibus tenent. §. p. in dividuis
 tenent. in solidū. §. ex huius. hae. lege. l. in exemptione.
 §. prima species. et §. secundae et t. subtrahit certa specie
 a pluribus qui libet eorum in solidū tenet. l. 1. l. de codicillis
 fortuna. Cui difficultati dicitur aliud esse obligatio-
 nē esse in dividuā, aliud vni ex pluribus vel plures ex
 principalibus vel hereditibus tenere, et ab eo exigi posse
 in solidū, nam id pluribus ex causis accidere potest.
 quāvis obligatio sit dividua. 1.º ex testamento iuxta
 textum in l. si ex toto. 2. §. ff. de legatis p. in l. eā-
 dem. 9. in fine principij. ff. de duobus reis. vñ expli-
 coridabit textus in l. cū ab uno. 55. ff. de leg. 2. Et
 consilium, cū l. servo legato. 72. §. si testator. ff. de
 legatis. p. ut contra Aursium Baldū et alios quo-
 rū interpretat. disputavit eleganter statat No-
 lincus. 2. p. fabrianus dividui et in dividui. m.
 227. cā sequentibus. 2.º fieri pot. ex contractu nō
 solū vbi, sed et ore aut consensu celebrato l. 3.
 §. vbi duo. d. l. eādē. et p. totū. ff. de duobus re-
 is. §. ex huius. j. ut. eod. 3.º ex sententia si plu-
 res in solidū condemnent. l. 1. l. si plures una sententia.
 4.º officio iudicis solent. 3. ff. de alimentis et
 cibariis legatis. 5.º ex legis disposita. l. 2. §. huius.
 ff. commodati. d. l. 1. l. de codicillis fortuna. quae

201

notat. Temporis in l. de 17. b. q. 2. v. s. e. q. indicandus
2. ff. de servitutibus.
Sed obstant plura p. top. diff. ubi in l. ad cert. b. ff.
de servitutibus; dum ait ad certam p. sed servitute
remitti et constitui posse, nam si servitus quae ad totum
fundum constituitur una est, quae constituitur vel remitti-
tur ad partem erit pars servitutis. Sed he. q. to.
p. b. textum illud intelligendum de parte divisa; se-
quuntur Bartolus in l. ad cert. b. ff. de servitutibus; et
Fulgiosius et Flouanus in d. l. ad cert. b. ff. de servitutibus.
In p. i. e. o. m. testat. quo casu ad quolibet partem dicatur
fidei integer. l. recte dicimus. s. fin. de obnox. signi-
ficat. servitus quae debet parti divisa, vel a p.
divisa, debet toti fidei, et a toto fidei, et erit in-
tegra servitus, quae p. p. sed simul et semel co-
stitut. quae non constituitur ab altera. ubi
si quis dicit. s. si quis p. ff. contra priorum; quae
plac. servitutem p. p. constitui n. posse; nec po-
test dici remitti servitute et p. p. divisa fundi
solum p. p. servitute remanere. q. servitus n. di-
vidit. sed restringit ad locum ut aia quae est
tota in toto et tota in qualibet parte corporis, et
licet oculi eruant. n. dividit. sed restringit.
sublata p. p. v. s. ita respondet Bart. ubi
ad 3. et 4. q. 2. resolutio. ff. de i. q. ubi. n. 13. In
causis lib. 3. declaratur. de servitutibus. ubi
quae vult p. p. licet in se sit. n. pot. ad-
tari ad illa lege. q. 2. in eo sensu in usitatis
dicendi genus p. p. ad certam p. p. p. p. p. p.
enti vel dominat. servitute remitti posse. ubi
et interpretatio est ut pars accipiat. p. p. v.
in l. si q. singuliter. q. ff. eod. ff. de servitutibus.
na si h. servitute itineris constituo p. p. d. ne-
um q. n. sit tota in toto et tota in qualibet
p. p. l. certo gne. 13. b. 1. l. via constituit.

23. §. fin. ff. de servit. rust. et ideo in infinitum
p. libet p. ire licet d. l. si q. simpliciter
ad certum p. vel locum designat. ser-
vitutem remitti potest, et in eo loco ab initio
constitui.

2° obstat tex. in l. lucio. q. in sequenti ff. de aqua
cotidiana et stagna. in l. arbor. 19. §. fin. ff. com-
muni dividundo. in l. via. 5. §. usus. ff. de servi-
tutibus. in l. si partem. 25. ff. de servitutibus
rusticorum: quibus probatur servitus aquae du-
ctus, temporibus, et mensuris dividi posse. Cui
difficultati vane respondet qto. d. l. de divisio
in d. l. si parte. Bartolus in hac l. stipulatio-
nes n. dividuntur ante numerum primus, et 6.
Alciatus n. 33. Gomezius. 2. to. c. 10. n. 15. Co-
narus lib. 4. comment. c. 9. Baconius ibi supra

Sed ego respondendum censeo q. licet servitus
dividi n. possit in partes fixas, dividi potest
in q. successivas ut de motu tradiderunt phi-
losophi, quae divisio n. facit servitutes dividen-
das, q. n. pertinet ad causam, sed ad modum l.
q. §. interualla. ff. de servitutibus, q. modus
oib. servitutibus adijci potest d. l. q. §. modum.
Nec monere debent iura quae dicunt ser-
vitute aquae ductus mensuris dividi posse,
nisi si recte p. cedant. n. p. bant servitutem ip-
sam dividi, sed aquam ut constat ex tex. in d. l.
si partem b. fit eius aquae divisio. et in l. constat b. aqua
dividi ff. de aqua quotidiana. Neq. obstat tex. in d. l. ar-
bor infine, n. b. servitus dividi dicitur. eoq. res servitu-
ti cuncta hoc e. aqua dividit. figurato quoda. loquen-
di genere. ut notat Varo lib. 2. de dividuis et individuis
obligat. c. 2.

3° obstat tex. in l. ut p. om. §. si p. diu. §. de servitutibus
in l. si q. edes. §. si parte ff. de servit. urbanor. in l. vix eo

101
focijs 134. 161. et ideo ff. de servit. rust. in l. pluribus. 190
s. et si placet. j. hoc tho. Sed h. e. in spe illoz iurim non
dividi servitute, sed p. p. vel ppter partem domini in
tegram servitute retineri ut docet Bart. in hac lege
stipulatus dividunt. opposit. q. et in l. j. ff. de servit.
et cor. q. resoluunt Fulgencius in d. l. unus ex focijs n. 14
Jasson in d. l. stipulatus dividit. n. 16. Molinens ad q.
legis n. 39. Gomez 2. to. c. 10. m. 5. Crenatus lib. 4. corrent. c.
9. n. 6. Sed cavendum e. a glo magna in d. l. unus ex focijs
j. existimante p. servitudinis retineri: qua tribus arguti
conat. deffidere Romanus in hac l. stipulatus quae faci-
le diluit Jasson c. n. 16.

Nunc videndum e. de servitutibus psonalibus et de
psonales servitutes excepto usufructu individuas
sunt l. et si forte. l. 6. §. si deus si aut. de ceteris. ff. si ser-
vitutis vindicet. et in servitute usus pbat tex. in l.
usus pbat p. de usu et habitate. in operis. tex. in hac l.
stipulatus in habitate tex. in l. si habitate. 10. ff. de usu
et habitate. usufructus in dividuus e. d. l. usus pbat.
l. 5. ff. de usufructu. §. a. §. usufructus l. si usufructus
30. ff. ad l. Falidia. Quod difficile e. p. q. huius diffi-
culti p. r. q. n. r. ratio. Si q. usufructus n. p. de p. de
usu. l. p. servit. 19. §. usufructus. ff. de usu et habitate.
In rone usus sibi adiecti usufructus debet indivi-
duari in d. m. in investigada rone diffae inter usu
et usufructu valde laborant oc. Et reiecta rone
Petri q. computavit Bart. in d. l. stipulatus n. di-
vidit. et alia eius de Bart. q. in alijs pluribus co-
putavit Jass. n. 30. Alci. 27. c. idi. Alciatus lib. i. pa-
radoxor. c. 23. et reiectis alijs relatis a Molinens
3. p. labyrinthi dividit et individui n. 47. Equiva-
rio Barone lib. 2. de dividuis et individuis c. 3.
Corra. in l. viae n. 17. ff. de servitutibus Crenatus lib. 4. q.
13. n. 12. Gomez 2. to. c. 11. n. 19. et reiecta teme-
raria opinione Otho. q. contra ipso J. C. c. c.

dit vfu fructuæ individua lib. singularium quest. 2.
c. 13. Quæa discrimini ratio e q. ubi dicitur et com-
ditas et tenet servituti in vfu confistit, et sola b-
fu terminat, et cu vfu individui fit ois servi-
tute confistit. individuae, at comoditas servi-
tute vfu fructus, sed vltimè p. gredit. et fructus
continet. In vfu fructus dividui font et p.
recipiant, vfu fructus et dicat. dividui.
Nec obstat sequens difficultas op. textu in l. q.
servit. s. vfu fructus ff. de vfu et habitate. Cui
Bart. nichil p. sed sup ea relinquit cogitandum.
Sed reiectis varijs interpretat. p. d. e. vfu
dupliciter accipi p. pro servitute vfu quæ dis-
tincta servitute ab vfu fructu. l. 1. ff. de servit.
20. p. commoditate et facultate p. capiendi fru-
ctus. p. mo, vfu n. q. inest vfu fructui, n.
si inest daret. servitus servitutis. q. e. n. pot.
l. 1. ff. de vfu fructu. Legato. 20. mo vfu fructum
sequit. et ei inest, iuxta tex. sic intelligend.
in d. s. vfu fructus. Ex q. h. conciliantur et
i. textu in l. 2. in l. sed si de fructu proxime
signat. vfu poterit. et in l. hoc stipulatio ff. b.
p. fructuarium quædam caueat. notex. in d.
s. vfu fructus. C. de vfu quatenus e comoditas per
cipiendi fructus. sine qua vfu fructus e. n. pot. q.
iura de servitutibus vfu quæ pot. e. a p. d.
vfu, vfu fructu apud aliu remanente, ita ut
vfuarius utatur ad p. propria necessitate, et fru-
ctuarium p. capiat totu quod suparet vfuarius:
quæ interpretatio lenissime p. b. ex tex. in d.
l. sed si de fructu. vfu idem ait. et vfu. sequit.
quæ in m. mente cu interpret. n. fuissent ase-
cuti, alij corrigere litera p. tulerunt, alij v.
contendunt inter illa iura contrahi. antinomi-
am ut constat ex Budo in l. fin. ff. de editio.

49
Edicto. Satis de antinomia et dissolutionibus pa-
pe post principium, in eis usus in sit usufructui
n quatenus e servitus individua, sed quate-
nus e commoditas et facultas percipiendi fructus
quos e dividua n poterit facere usufru-
ctus individui.

Stipulatio operarum individua e iuxta ty-
tu in hac lege stipulationes individuantur in l. 3. §. 6.
nec pars operae ff. de operis libertorum et ideo
nec promitti, nec solui, nec deberi pro p. potest
opera. l. libertus. §. ff. de operis libertorum. Sed
obstat lex difficultis in l. in stipulatione. §. operarum
j. ubi pbat. Stipulatio plurimum operarum nume-
ro dividenda ee, vniui. §. operae in parte
in l. si quando. §. ff. de operis libertorum, dicitur sa-
beoni placuisse deberi et peti posse parte ope-
rae. Cui difficultati n satisfecit interpreta-
tio qd in hac l. 2. §. et harum. §. si p. Nec
alibi interpretatio qd. §. si servitus, in hac
l. stipulationes n dividuntur: quas merito con-
firmat Bartolus in ead. l. stipulationes n divi-
duntur. n. 10. et 11. qd et alij rei citi p.
huius difficultatis explicat. observandum est
enim quod operarum stipulatio fuerit ante p. ope-
rae diem operarum eius diei operam p. ope-
re n posse. l. 3. et q. l. si qd ff. de operis libertorum
q. ante diem praeteritum libertus n e. in
mora, praeterito t. die n pot. ead. opera
praestari q. tempus, q. q. et q. et oportunitas
causam operarum mutant. l. si n fortem. §. 26.
§. libertus. §. si et selsus. ff. de conditionibus
in debitoribus et ideo necesse e ut estimatio solvatur
d. §. libertus. et d. §. operarum. §. si solutio. l. si
quando ff. de operis libertorum. Vnde licet opera ipsa
natura sua individua sit d. l. stipulationes

n̄ dividunt! cū similibus; tñ q̄ n̄ soluta opera
eodē die quo prestari debebat n̄ ipsa opera
sed stimatio solui debet merito fabroni pla ui-
sse deberi et peti posse q̄ opera refert. Compo-
nū in d. l. si quando; quae interpretatio colli-
gitur ex rōne qua mouet. Consultus ē in d. l. al
semper.

Nunc videndū ē de obligatōe factor et antea-
na obseruandū ē communiter receptū fuisse in
obligationibus faciendi promissorem n̄ cogi pre-
cise ad factum, sed solūmodo interesse libera-
ri iuxta textum in hac lege stipulatus non
diuiduntur d. l. l. l. et in d. l. in stipulationi-
bus §. operari. b. solutio. in d. l. si poena. b. in
l. si quis stipulatus. 112. §. si quis ita q̄ hoc in
l. si quis ab alio. 13. §. fin. s. de re iudicata. in d.
l. supra. de alt. empti. in d. l. n̄ cogendū. q. s. s. de
pauatoribus, quatenus in stipulatione dandi pro-
missor precise cogat dare. l. ubi aut n̄ appa-
ret. 71. §. fin. j. n̄ tto. quorū iurid. cat. q. 10
aut q̄ tñam dēfēdit. o. c. in d. l. stipulatus
n̄ diuiduntur et dantur. Jasson. b. in 22. G.
mazus. 2. to. c. 10. n̄. 22. Salus. Bueñas. reg.
155. Gutierrez de inuencōto confirmatorio
p. p. c. 99. n̄. 1. cuius dīfīe quatuor rōnes
retrahit dant. in d. l. stipulatus n̄ diuiduntur,
quorū receptior ē q̄ dare et accipiendo fac-
te d. l. ubi aut n̄ apparet. §. fin. b. in d. l. sen-
t. mea interfit dare dari et dominiū intra
hanc ferri, et post morā debitoris, precise
cogit. debitor dare, verum aliqd fieri
post morā debitoris plerūq̄ nichil mea
interest et ideo precedit obligatio ad in-
teresse, quia inuentae s. stipulatus et
dantur q̄ adq̄rat q̄ suo interest. l. stipulatio ista

p. p. §. 4. n. 3. Iuane Gutierrez ubi §. n. 4.
Nec obstat tex. in hac l. stipulat. n. diuidi-
tur. Celsus, cum similibus. nam licet promissor
qui facere pot. semper cogi possit ad factum, tamen
post moram interdum promissor n. pot. facere id
de quo cautum est, vel si possit iam n. interest
stipulatoris fieri favore eius et odio debitoris,
morosi praecedat obligatio ad interesse quae
n. liberat promissorem ab obligatione faciendi, sed
tribuit stipulatori facultatem petendi factum vel
id q. interest.

Nec obstat tex. in d. l. in stipulat. §. operarum
dum probat in electione debitoris esse facti sti-
matu solvere, nam id receptum est duplici ratione
pr. ppter difficultatem praestationis quae na-
scitur ex dissenso patronorum quibus una ope-
ra p. p. praestari n. pot. ut supra diximus
2a q. opera peti n. pot. in specie, sed in stima-
tione l. siquidam §. de operis libertorum.
Nec obstat tex. in d. l. n. cogendum
ubi probatur praestari quidem deesse de de sati-
dedit cogi n. posse deesse dare, sed solvendo id
q. interest liberari. Cui ex diametro pugnat
tex. in l. sed et haec personae. 38. §. praeter sati-
dationem eodem tit. de procuratoribus, quibus no-
conuenit concordia et interpretatio gl. 20. ac
ciperet in d. §. praeter sati datione distinguendi
interpretationem actoris et rei quae divina-
toria est et valde caret diffae ratione. Unde
ego h. d. l. censeo textum in d. l. n. cogendum. loq.
de eo qui cum procurator n. esset, sati dedit in di-
catum solui, ut constat ex textu in l. matris. q. 3.
§. qui n. cogit. ff. eodem tit. de procuratoribus. cum
quo coniungi debet textus in d. l. n. cogendum.
ut eorum coniunctura demonstrat, et communis

281
utriusq; legi ^{in scriptis} ~~in scriptis~~, in qua spe merito scripsit
J. C. cogendum esse promissorem qd licet stipulatio
iudicati solui contineat clausula de defendendo
l. iudicati solui ff. iudicati solui; tñ cū pretoria
stipulatio sit n̄ venit in ea factū preesse sed
incerta quantitas, i. id q interest. l. 2. in prin.
et in xxi. incertam quantitatem ff. de pretoris sti-
pulationibus; at lex. in d. §. preter satisfactionem
loquitur de eo qui pcurator erat ut constat ex
xbo pcurator qd actionem sibi dari alterum
nō postulavit iuxta lex. in l. ^{ex causa} ~~subdistinguitur~~ 33.
§. ait pretor. ff. eod. cum qua cōiungi debet
d. l. sed et hae psonae quae ex eodē libro
sumptae et his pcurator sine satis dedit
iudicati solui sine non cogitur alterum
desse dare n̄ ex vi pretoriae stipulationis, sed
qd pcurator desse dare tenet: d. §. ait pretor.
et cum ad factū teneat. preesse cogi pote-
rit, et solvendo id q interest ipse liberabit.
Ex quibus apparet n̄ solum ex equitate canonica sed
et ex rigore iuris civilis in obligatis faciendis promi-
ssorem preesse cogi posse ad factū, quae sententia in
re Regio probata ē. l. 5. ff. de p. 3. l. 13. et 35. ff. de p. s.
et l. 3. ff. de p. 19. eadē pariter ubi notat Gregorius de
bo pudicasse sacer. a qua im merito discedunt Gom.
2. de c. 20. n. 20. Parladorinus lib. 1. rex cotidiana
rum. c. 6. §. 2. n. 10.

Illud aut in difficili ē an stipulatio faciendi
sit dividua vel individua, et cū stipulatione
faciendi individua ē p̄bare videt. tex. in hac le-
ge stipulat n̄ dividunt. xxi. idē puto. in l. in ex-
cepte. §. secunda ad opus. isto tto. in l. fideicommissa
u. §. fin. ff. de leg. 3. in l. si hys. 79. §. quaedam. ff. de
l. faladem. Sed verum ē alia ē dividua, a-
lia individua ut pbat tex. in l. q. §. Cato. isto tto.

Nec obstat tex. in d. l. stipulat. n. dividunt.
 xxi. idem puto, q. n. loquit. de oib. factis, sed
 de q. ibi enumeratis, de quibus et loquitur
 extra iura, et de alijs simili bus, ut constat
 ex eod. tex. b. ut puta, et paulo inferius. b.
 vel qd. hys simile. Vnde videndum e. quae sint
 facta diuina et quae sint individua. Et
 debet, quae refert et sequit. Bart. in hac lege
 stipulationis. n. 8. et 11. ait facta diuina
 e. in quo duo copulatione concurrunt: pri-
 mus q. p. p. impleri tanta utilitate afferat
 in p. respectu partis, quanta toti respectu
 totius; secundum q. si res p. p. fiat, et p. q.
 interesse praestet: adhuc contingat solutio
 in eade. re: ut cu. aliquis tenet. a. d. vestitu-
 erid. facult. pecuniae. in diuina 20. et
 in qua ex hys duobus altera desinit; sed huc
 dicta falsissima e. quae optime conuincit
 Molinarius 2. p. secundum labirinth. n. 264. et
 sequentibus. Vnde tunc d. q. si factu. per se
 et in sua notabili qualitate consideret, semper
 e. in diuina, tum q. impossibile e. ut qui
 prius p. p. facere possit, qm. nota n. patit.
 obnotat in p. diuina. b. et quia fa-
 ctu. n. e. in res. nota. l. opere 9. ff.
 de oper. libertor. nam anteq. fiat solus e.
 in potentia, q. d. fit momentaneus e. et intell.
 et magis qua. sensu p. p. postq. factu. e.
 et n. res. ut optime p. b. b. top. in extranea
 ganti ad editorem. 8. q. aut hoc nequeat
 fieri, p. p. 22. de 20. sig. sed civili-
 ter dicunt. facta, diuina vel individua
 fm. notam eay. res. ad quas ordinantur
 iuxta tex. in d. 8. Cato. Ex qua doctrina op-
 parat valde difficilia e. exempla factorum

individeret, velata in hac l. stipulationes.
Xp. idem prout in l. si de iur. iur. §. si ino-
pore ff. de leg. 3. in l. si q. quadringenta
§. quaedam ff. ad leg. Fal. diam, nam
omittam prius si de iur. iur. et tunc diffi-
cilis, de quo agendum in l. q. §. Cato. j. ista fa-
ciuntur in pulae fabricandae, Balnei,
theatri, stadij, et statuae consistunt in effi-
cione rei specificae permanentis, et adea
instituitur. Vnde cum huiusmodi res dividuae sint di-
cendum erat dividuae quoque ad facta quae
ad ea ordinantur. Sed si de iur. iur. §. si ino-
pore, iam factae et in esse productae recipiunt
divisionem, sed factae dividuntur, quod non
ordinatur ad res iam factas, sed ad eas-
dem futuras et faciendas, et effectus ope-
ris vel facti consistit in forma quae ex consu-
mate contingit. Vnde cum forma sit indivi-
dua, factum quod ad ea ordinatur censeri de-
bet indivisum ut optime docent 3. Con-
sulti, in l. in exeunte §. si nulla ad opus. b. quia
opus effectus imp. sciendi non potest et in l. si
qui quadringenta §. quaedam ff. ad l. Fal-
lipianam §. neq. n. fuisse intelligit quod pro
formam quae ex consummate contingit, non
dederit, quia rone facti posae faciende
cuius meminit Consultus in hac l. stipulatio
non dividuntur. Xp. idem prout in dividui cen-
seri debet. In eo tamen minor est difficultas in posse
in tam sit res permanens quod rei permutatio. Ex quibus de-
ganter declarari debet. Textus in d. Xp. idem prout. b. vel
quod his simile, ut facta similia dicantur et in divi-
dua indicentur quae tendunt ad rem indivisam,
ut iter facere et stiliadium recipere d. §. Cato. et
tradere vel restituere servitute prediale, vel alind in pr
sui in

per individuum, et ideo ea que tendunt ad rem dividuam ut amplius patet,
et rem vana haberi, dissimilantur et differunt causa
habere iuxta tex. in d. si lator. Sed licet obligatio
faciendi dicitur ter ad dividuam, interdum individua
fit, tamen si propter mora debitoris succedat obliga-
tio in id q. interest semper erit dividua iuxta
facti estimationem vel per textus in hac l. stipulatur
in dividuo. 2o. d. l. p.

Superest ut tractemus de his quae licet natura
partis praestant recipiunt, tamen nisi tota dent.
Stipulatur si factum sit, et p. de obligat. generali, cir-
ca quam videtur et in stipulatione generali
quid sit in obligatione; atq. ubi bonum est in l.
Mortuus. 2o. d. l. p. de legat. 1o. existimatur
nulla rem esse in obligatione quia omnia eiusdem generis
sunt in solutione. Sed merito reprehendit Barto-
lus in hac lege 2. §. etiam si. 2o. q. 2. si nulla res
esset in obligat. solute vel acceptate omnia in
tolleret obligatio contra tex. in l. cum incertus. 13.
ff. de legat. p. in d. et p. in iudic. 12. §. si hijs q.
fuit ff. de acceptat. l. non. 2o. ubi alij existimant
genus esse in obligatione non aliquod individuum, q. me-
rito irruident omnia, q. 2. genus per se sumptum
equaedam imaginatio et veluti idea 2. lator.
in ea quae in res nata adhibetur. immutata
non potest opinio Jacobi de Arto existimatur q. quae
habet rem esse in obligatione sub cond. si solvatur.
q. 2. p. h. e. eventum conditionis nulla esset p. h. t.
l. cedere dicitur. ff. de ver. sig. q. falsum esset et
contra omnia iura huius materiae.
Unde dicitur et in hac obligatione contineri
una tunc species illius generis corpore in certam
et ip. determinatam, sed p. solutione determinata-
dam, ut docet Bartolus ubi 3. et 4o. quae resol-
vuntur. in hoc §. etiam 2o. q. 3. Molinerus 7.

[illegible]

tomus Gomez. 2. to. c. 13. n. 3. Conarus lib. 6. com-
mentariis c. 2. n. 1. Robertus lib. 1. sententia-
rum c. 13. ad finem. Vñ quaesitum est an debitor
statim repetere possit q. soluit, aut impedi-
enti sit co'dictio, donec alia res soluat. ^{Paulus} Quinque
stioni. ^{Beatus} ^{Paulus} ^{Alfianus} in hoc §. et hary. sed tam
obscure ut vix intelligi possit quid senserit in ver-
siculo, sed aut statim.

Receptione tñ interpretatio fuit attento iuris re-
gore statim repeti posse, sed ex equitate impe-
denti ea co'dictionem donec alia res detur,
quae equitas praeferrì debet rigori, iuxta tex-
tum in l. si n. fortem. 2. 6. §. si decem ff. de co'di-
tione in debiti, iuxta quā interpretatē inge-
nie plent. Iulius Paulus se ipsis corrigere, ita
qto. in hoc §. et hary. vob repeti, et vob impedi-
ti. Bartolus et ceteri communiter, ut testant. Ja-
son n. 73. Gomezius 2. to. c. 10. n. 9. Sed verius
est et attento iuris rigore impediendi ea co'dictio
q. licet debitor ppe. soluta n. sit liberatus, tñ
tam voluntate eius, pvenit ad creditorem
retinere poterit donec alia species solvatur
iuxta textum in l. si aurum. 50. ff. de solutionib.
et in d. l. si n. fortem. §. si centum. Vñ q. dicit Ca-
silius in hoc §. et hary. statim repeti posse, in-
telligendum est facta solutio in alia re, atq. ita
impediendi erit repetitio donec alia solvat.
et q. q. n. corrigit fide se ipsis, sed declarat.
ut post Socinū recte interpretat. Alciatus in hoc
§. et hary. n. 4. et in tractatu de ditione stipulati-
n. 12. Gomezis d. 2. to. c. 10. n. 9.

Hinc proxima est stipulatio alternativa qua quis
illud aut illud dare promittit, in qua utriusque esse
in obligate docet cōs, quā resolvit Alciatus n. 6.
Socius. 54. in hoc §. et hary. Molinerus 2. p. labirini

191
huius n. 119. p. 1. in l. si duo. 128. in fine b. ubi
res ad obligat. ponitur i. i. tollit. Sed plani n. po-
test q. verum est alter vtrius tm in obligatione
e. q. patet p. q. e. i. de conditionis p. stipulatio
generalis et alternativa iuxta textu in hoc. §.
et hanc. b. e. i. de conditionis et in l. cu. hys. 32.
§. fin. ff. de edict. in debiti et in stipulatione
generalis una sola res e. in obligatione, ut
si diximus. 2. q. illud dicit. e. in obligatio-
ne q. debet. et tm n. vtrius sed alter vtrius tm
debet. Nec obstat tex. in d. l. si duo. q. n. dicit
vtrius e. in obligat. simpliciter sed poni ad obli-
gatione q. intelligi dicit. e. ad obligatione alter-
nativa.

Illud tm observandum e. q. licet res alternative
promissae, nata sua divisione admittant, tm ni-
si una earum tota dat. stipulationi n. satisfiat ne-
q. in aliqua p. contingit liberatio, iuxta textu
in hoc. §. et hanc. et in d. l. si n. fortem. §. si de-
cem. et in d. l. si in executione. §. p. p. Sed ob-
stat tex. in l. qui h. 17. ff. de acceptilationibus,
ubi qui h. aut decem stipulatur e. si quicq.
accepto fecerit, p. obligationis perimit, et ta-
men acceptilatio ex empto solutionis liberat.
l. in diem. §. ff. de acceptilab. §. ite. per
acceptilato. iust. quib. modis tollit. obligatio
Cui difficultati omisi varijs solutionibus respo-
dendu e. constituendu e. diffam inter acce-
ptilato. et v. soluto. q. in obligat. alternati-
va si promissor pro parte soluta liberaretur
solvendo partem alterius speciei liberaret. in
totum, et contingeret solutio in diversis re-
bus contra mentem contractuum, q. in con-
veniens cessat in ^{acceptilatore} stipulatione ut recte co. fide-
rat Bart. h. et in d. l. qui h. sent. Albericus et h.

manus bideam et cōis q̄ resoluit (mar. in hoc. §. et
 hāq. n. ii. quare idem respondere in obliga-
 tione generali iuxta textū in hoc. l. 2. §. si tñ hō.
 xpi. idemq̄ ē, et idem inconvēiens cessat quā-
 do stipulator cū uno ex heredibus promissoris
 egit et cōdemnatus ē, partes duntaxat cetero-
 rum coheredū obligationis supersunt ut exsolvi
 possint, iuxta tex. in d. §. si tñ hō. in prin.

Cum heredes et defuncti eadē censentur p̄sona
 anth. de iure iurādo a moriente praestito, et ea-
 dem utriusq̄ debeat haberi ratio. l. 2. C. de fun-
 ctibus et fidei expensis, et eiusdē potatib; et iur;
 cuius fuit defectus debeat ēē heres. l. heredes.
 bo. ff. de reg. iur. ex p̄sonis heredū qualitas obli-
 gationis n̄ mutat. l. 2. §. incertū. iuxta de p̄-
 torijs stipulationib; l. si necessarius. §. de vēde-
 do ff. de pignoratitia act. p̄bat tex. in hoc. §. ex
 hijs xpi. n̄ enim: quae iuris regula diffinit
 nam si p̄mittat: pecunia vel certa species,
 vis p̄missor in solidū teneat. et inuito credito-
 re partem solvere n̄ possit. l. tutor. q. i. §. faci-
 us. ff. de v̄furis. cū similib;: tñ heredes solum
 proportionib; hereditarijs solvere possunt
 l. i. C. si certū petat. l. 2. C. de hereditarijs
 actionib; l. 3. C. de negotijs gestis. l. si testame-
 to. so. §. p̄o. ff. de fideiussoribus.

Qua difficultate op̄atus Bartolus in hoc
 §. ex hijs. n. 2. respondet regulā nri tex. n̄ ē ge-
 nerali sed solū habere locū in obligat. effe-
 ctu et solutione individui; videbitur alter-
 nativa et generali, de q̄bus loq̄t. J. C. in d.
 p̄ ex hijs et in fine §. procedetis. q̄ quasi recep-
 tit tradit utriusq̄ in §. ex hijs n. 14. et ex monitione
 sequit. Anaremus b. cū iatis in prin. huius l. 2. ac
 quorū sentia mihi n̄ p̄bat. p̄o. q̄ illa regula

generaliter tradita sunt. 2° q² consultus, ubi:
illa ratio adhibenda obligat^{ur} generalis, et alter
natus solute. individuas in persona promissoris
non dividi in personis heredum quae nichil conclu-
deret si de solis obligat^{ur} generalis, et alterna-
tim, esset intelligenda, q² fuisset eadem in opposi-
te et inter notissima argumentorum vitia conspu-
tur petitio principij. Unde ego existimo in obli-
gationibus quantitatis, et speciei non mutari conditi-
onem obligat^{ur} quam heredes proportionibus suis solvere
possint, cui obligatio fuerit individua contractus
obligat^{ur}, et solute in persona promissoris, quare non
potest creditor inuito per solvere, q² solidum de-
bet. Inaeratio cessat in heredem, nam in lege
12 tab. Quae alienum inter heredes dividatur, cui
libet eorum debet sola pars, et ideo si ea solvat
censetur solvere totum q² debet, et ad cui de-
bet, et ideo liberatio contingit.

Sed gravius obstat Legatarius non posse legatum
per se adire, et per se repudiare iuxta tex. in l.
nemine, q. in l. quae. C. f. de leg. 2. heredes
hunc eum posse ita ut alter eorum per se adiret
alter repudiaret. l. Legatarius ff. f. de legatis 1.
Necessarius fuit glossa. h. ubi inmutat^{ur} dicitur per
regulam ubi tex. intelligenda de deobligat^{ur} postea
textu illi de actina; q² idem in esset in obligat^{ur}
actina; docet Consultus in d. l. ex quo ideo. Mi-
nus probari posse alias tex. interpretatur. Item
Bini et Betti quas refert Bart. n. 1. in hoc. q.
ex hijs, q² n^o ipse dicat de bonis et. Unde dice-
ndum est. Unde dicendum est in d. l. Legatarius non mu-
tari qualitate obligat^{ur} q² non solum in personis he-
redum, sed et in persona Legatarii individua est,
et semper fuit quando Legatum est rei individuae
ipso tamen Legatario non posse legatum etiam divi-

105
mitti, contra tex. in l. unica. §. si aut aliquid
subcondit. §. de caducis tollendis. Neque satisfa-
cit Petrus Relat. in Bartolo b. d. d. ait ideo
legatus conditionale transmittit q. legatarius
obtulerat heredi pecunia in condit. posita
q. heres nollit recipere et ideo conditio ha-
betur q. implata. l. in re civili. 24. de condit.
et demonstrat et legatus tamen pure transmittit
hoc & na haec interpretatio eliminatio est
et praeterea convincit q. si conditio haberetur
impleta n. esset ab heredibus legatarij imple-
da, nec quaten possit an heredes possent ea
dividere. In Jacobi Relat. a Bartolo b.
dem. p. ex. illu. intelligi n. posse de pluribus
heredibus legatarij ad quos legatum n. pote-
rat transmitti, sed de pluribus substitutis
legatariis datis, q. n. possunt legatum neq.
condit. dividere. Item intellectus sequitur
Socius in mor. in d. §. Cato d. 1. 2. et cap.
117. n. 15. lib. 1. Sed deservit n. pot. q. ad
substitutis purificata condit. substitutionis per
inde habent. ac si ab initio a testatore pri-
mo gradu fuissent vocati. l. fin. §. Titius de
fidei. sed si existerit ff. de vulgari et pupillari
l. si pupillus. d. §. q. condit. ff. de conditio-
nibus institutis conditiones scindere possent
contra tex. in eadem l. cum fin. d. §. si n. diffini-
tur transmissa.

Alius pbari pot. alia interpretatio Bart. ibide,
alia Baldi in l. 1. 2. opposita. §. de hereditariis ab.
Quibus et alijs reiectis. Sed a textu illu. d. loquit.
De hijs qui in locu unius substitunt. intelligi n. po-
sse de heredibus, neq. de substitutis legatariis et cor-
existimabat, sed intelligi debere in alijs duob.
casibus: quor. prior e. cum seruo sub. condit. lega-

ut docet Bart. ubi s. n. l. q. remedium ab im-
pugnacione utliati in hoc. s. ex his. n. 25. de
pendit Gom. ubi s. q. quo facit tex. in l. 3. c.
cora delegatis. in similibus: quibus adde Ti-
rag. de iure primogenitorum q. 17. opinione p.
tota.

Ad l. q. s. fatio et s. fina

li, et ad l. 2. s. item

si in facto et sequenti.

et ad l. 5. s. ulto.

Et ad l. in exente. s. q. si stipula

tus, et s. item si ita. isto tte.

Difficultate huius tex. extolluntur in pte. et ultra
ordinario interpretes et reputantes explicat Fe-
lix Taurinus in enarrate ad Catonem et Pan-
lus Corracius lib. q. micellaneorum c. 25. Caron-
das lib. 1. verosimilium c. 22. Coranus lib. 6. con-
metarios c. 3. p. totu. Jacobus Curtius lib. 2. c. 1.
iecturalium ad Fautu. c. 1. Molinens p. p. Labi-
rinthij n. 79. et sequentibus et 3. p. p. totum et
in consuetudinibus parisiensibus s. 55. glo. p.
n. 33. Equinarum vero lib. 2. de diuidu et
individu obligat et plures alij re lati
ab Alfano collectanea 995.

Sed p. p. huius s. colligitur stipulatio personalis
subiectam facto individuo ab l. ois hereditas
committi p. portionibus hereditariis. si
tuo p. missore unus contra fuerit. s. Sed p.
opponit Bart. h. ante numerum p. p. q. in
diuidu singuli tenent. in solidu l. 1. s.
ex his. s. isto tte. l. viae. 17. ff. de servitutibus
Et h. et illa iura pcedere quando agit ad id
q. e. in diuidu, p. tunc notum quando
agit ad poenam certae pecuniae quae di-
vidua

Sed de hereditate et actionibus, postea
 non transiuntur ad testamentum hereditas
 potius in eipitula p[er]sonis. eorum qui consentiunt p[ri]nci-
 p[al]iter ab ideo in solidum tenentur. Sed de hoc
 Sed de hoc hanc interpretationem arguta sit. Subi-
 cendi non potest. p[er] p[ri]ncipium obligationis dandi non
 gestio. hereditas p[er] uacua est. et nichil operatur
 l. aut qui ita. §. 1. j. ita t[er]t[er]o. Sed hic p[ri]ncipium
 tale obligatione respectu p[er]sonae et p[er]sonae
 nichil operari debet. ad hanc hereditas. §. 1. j.
 licet hanc obligationem incipiat ab hereditate
 hereditaria p[er]manere. l. hereditaria. §. 1. j. bo-
 nis auctoritate in d[omi]nis possidendis, et p[er]sonae
 diuina p[er] p[ro]portionibus hereditariis. In re
 iacta ea interpretatione ad hanc. in d. §. in illa
 respondendi. §. 1. j. C. b. n. dicit singulos in so-
 lidum tenere. sed uno prohibente in solidum con-
 mitti stipulatione i. ad totam poenam, vel
 ad totum vel q[uod] interest, ceteri coheredes te-
 nentur p[er] p[ro]portionibus hereditariis.

Qua et r[ati]one intelligenda est textus in l. in exe-
 cutione. §. q[uod] si stipulatus. b. vniuersalis. ad hanc
 vi. j. ita t[er]t[er]o. quae interpretatio p[ro]bat. ex textu
 h. et in d. l. in executione. §. in solidum. in p[ri]m[is].
 iuncto xpi. finali b. sed vniuersis p[ro] p[er] heredita-
 ria p[ro]portio in i[ur]e. quam interpretationem
 sensu. h[er]etikus. in d. §. item si in facto. et cum
 eam in factis intellexisset. c[on]t[ra]dictus ubi §. n[on].
 dixit n[on] ee interpretationem sed subretere, et ex-
 ponere albu[m] p[er] n[ig]ru[m]. Et ad textu[m] in d. §. item
 si in facto, d[icit] aut. coheredes soluenti competere
 actionem familiae eris. i[ur]idice. Respondendi. §. 1. j.
 p[ri]ncipium illius textus n[on] soluit vniuersum in solidum p[er] d[omi]ni-
 bus, sed singuli p[ro] p[ro]portionibus hereditariis
 ideo quilibet eorum reputare poterit in d[omi]nia fa-
 miliae

miliae erant quibus & coheredes eorum pro factis
eius soluerint. qd ppter sua quilibet cogit poterat
ad solvendum. quidam interpretatio manifeste co-
arguitur ex Joby illiusq; at pbat ex textu iudic.
l. in executione §. qd si stipulatus b. ceterisq;
inducio familiae arces videtur faceret tamen.
Sed contra eaquae s dixerunt ad effectum individuum
ut teneri in solidum, opponit 2º Bartolus l. n. i. qd si
stipulatio rem restitui in dividua ē. l. si duo. ff.
de posite b. et infra p solidum et de stipulat. veratandi
pbat textus iudic. l. stipulatus in dividua. ff. si idem
patris et filii p duobus commodata vel apud du-
os deposita sit, quilibet tenet p parte. l. i. §. si a
plures duos voluerit gl. vltro pervenietur ff. de po-
site et si commodatum fuerit uni qui pluribus h
medibz relictis deciderit, quilibet eorū tenet p pro-
parte. l. 3. §. hys ff. comodati. Sed Bg. di-
scussit rem restituendam in dividua solutione iux-
ta textum in d. l. si duo, dividua b. et obligati
et partitione, et rades principales et coheredes p
p. teneri et conveniri posse iuxta textum in d. l.
§. si ager et in d. §. si apud duos.

Quam interpretationē recepit testantur Bassonius. 18.
Bista. 19. Bartholomaeus Sornay. 10. Albericus. 61.
Molineus 2. p. Labirinthij. n. 259. Gome. 2. to.
c. 10. n. 29. Sed perfecta hoc vivit et toti
us materiae explicata. sciendum ē apud interpre-
tes valde controversum fuisse, an obligationes
rem tradi et rem restituere sint dividuae, vel
individuae, in quo reperimus decem et septē opi-
niones quas sigillatim recitat et paritate con-
futat Molineus 2. p. Labirynthij. n. 273. et
quis olim ad conditiones et cum eas decernerent
utranq; stipulatione rem tradi et rem restituere
obligatione et solutione ē individua, nunc

mutata opinione existens utraq; dividua esse
 si res tradenda et restituenda sit dividua, q. pro
 bat. p. q. facta dicuntur dividua vel indivi-
 dua p. naturam earum res id quod ordinant.
 ut cum fructus, domus, et similes species ad quos
 ordinat. factus tradendi vel restituendi sunt
 dividuae. ipsi quoq; factus traditionis et re-
 stitutionis censeri debet dividui. 2. q. h. re-
 vedes qui debent tradere vel restituere non
 tenent. in solidum sed p. portionibus h. rectoris
 l. 3. §. h. rector ff. commodati l. si h. rector ff.
 l. turpia legata. §. fin. ff. de legatis p. v. ob-
 stat textus in d. l. stipulatus n. dividuntur.
 l. fidei tradi. q. n. debet intelligi generaliter
 sed de ea obligate fidei tradi, cui ratio in-
 dividuitatis accedit, ita ut cum divisio co-
 rumpat stipulationem vel stipulationis imple-
 mentum et faciat quominus in illa p. sepe
 lo dicat. praestari q. promissum est, veluti si
 quis enavit p. fidei certae mensurae vel tu-
 rris edificandae et rector decesserit qua-
 tuor heredibus relictas, quorum unus offert q.
 p. nihil agit, q. divisio vel praestatio parti
 n. implet obligationem in aliquo, q. turris n.
 pot. pro p. fieri.

Quae interpretatio colligitur ex textu in d. l. stipu-
 latus n. dividuntur l. et qd simile, et paulo inferi-
 us l. h. rector n. divisio corrumpit stipulationem. ex qb.
 vobis constat exemplum illud fidei tradi intelligi
 de eo casu quo divisio corrumpit stipulationem.
 Nec obstat per hanc interpretationem restringi gene-
 ralitati illius textus in illis vobis fidei tradi.
 q. quoad. in eadem lege generalia ex-
 p. servitutum et factorum individua re-
 stringuntur ad servitutes et facta individua, ita

sequens exemplum fidei tradi referri debet. ad
obligationem cui ratio in diuinitatis aue-
dit.

Nec obstat textus in l. fidei ff. depositi q. licet como-
datarius vel depositarius pro parte restitueret, credito-
ri acceptanti ipso iure liberetur in parte, atq. ita obli-
gatio resolutione diuina tamen recte scribit. Confil-
tus non creditur nisi pro parte solida q. retinetur. credi-
tor recipere restitutionem nisi integram, nec ea offe-
rent. pro parte purgat moram; nec exonerat. a custo-
dia, quod fuit solutio. in diuina et patet in obli-
gatione dari quantitatem; quae ad ita sunt dicenda. Sol-
piani in l. 3. §. h. res ff. Commodati. fm. iuris regulas 5.
conscriptis heredibus comodatarij p. parte tenari q. obli-
gatio diuina l. 12. tab. diuinitas inter heredes pro
portionibus hereditarijs.

Illud aut in difficili e. an duo comodatarij vel
depositarij teneant in solidum vel p. p. sua, et pro
parte tenari nisi expresse actum sit ut in solidum
teneant. docet q. d. perueniet. in l. 1. §. si
apud duos ff. depositi, et b. Bart. idem Bartolus
in l. si sit certo §. si duobus vehiculis ff. comoda-
ti et cor. q. resoluit Alciatus h. n. 69. P. p. textus
in l. eade. ff. de duobus reis. in l. si diuisa. C. de locato.
in l. cu. apparebit. ff. eod. 2. q. valet argumentum
de pluribus principalibus ad plures heredes, et a
contra l. si duo. b. ac si ipsi seruanda fu. cepissent.
ff. depositi et plures heredes tenent p. parte. d. l.
§. si heres. Sed contra sententia videlicet duo de-
positario vel comodatorio in solidum tenari, licet
sa. contrahentibus expresse non sit verior e. quam
despiciant. Iulgo ius in d. §. si duobus vehiculis
Salcetus in d. §. si apud duos Alciatus h. n. 69.
p. qua facit tex. in d. §. si apud duos b. exemplo
duorum tutor, et in l. q. p. p. p. p. et in l. si sit certo

et fiduciarum vehiculum, quibus non satisfaciunt inter-
pretes, dicentes, si expresse aliter fuisse et deposita-
rij et commo datarij tenerent. in solidum, quoniam
solutio dirigitur ad textum in d. l. si apud duos
et contra textum in d. l. si fiduciarum vehiculum, ubi
3. l. dubitat et aiterque possit, an teneat in so-
lidum, nam si fuisset connectum ut proposuimus
inter preterea, casus erat clarus et dubitatio duri-
simi valde inepta.

Item obstat textus in d. l. eadem ff. de du-
bus reis, cum similibus, quibus soluti in solidum de-
beri qui in solidum fuerunt obligati, vel crediti
fide utriusque in solidum secutus fuit, quod quoniam
et apud duos deponit, vel duobus commo datatur
aut locatur, in dubio semper confertur creditor
sequi fide utriusque in solidum. Nec obstat
verba teneri pro parte quod plures principales ea-
rum tenentur in solidum, quod videtur creditor fi-
de utriusque in solidum approbare, quare ratio
cessat in heredibus, ac proinde merito responsum
est eorum pro parte teneri.

Sed contra ea quae diximus heredes commo datarij
teneri pro portionibus hereditariis, opponit Barto-
lus l. n. 3. tex. in d. l. 3. l. heredes, ubi nisi forte ff.
commo datarij et ff. lex illi pro dante in actionibus
bonae fidei, quae pro ad nos restituta compen-
santur, dantur in solidum contra eos heredes qui
potiusque institutio facultate habet, quod
expe. heredes sit ut arguitur illi lex. ubi quasi
in iudicij arbitrio desedit coram quo resolutum fa-
sson l. n. 21. locum. 15. Ripa. 24. Alii
in actione hereditaria n. 71. Bolognetus. ubi
licet actio stricti iuris ad restituta soluta sit
pro hereditaria et contra eos heredes qui potest
restituere in solidum, ut desedit coram quo resolutum.

[illegible]

[illegible]

Quod si diximus heredem q totius rei resti-
tutae facultate habet in solidum condemnari
eo interpretes ceteris intelligenda putant q
is qui restitueret tenebat: ante litis contestationem
decessit pluribus heredibus relictis, quorum
unus habet totius rei restitutae facultate,
nisi si lite contestata possessor decedat licet
unus ex heredibus totam rem possideat, no
debet condemnari. maiori ex pte q ex qua
heres fit. iuxta tex. in l. 2. §. sed si unus. ff. de
procuratoribus et putationibus. cuius pte inter-
pretes ceteris intelligunt de possessore con-
tra rei vindicatione decedere ante litis co-
testationem. Ultima quae est in xpi. sed si lite
intelligunt de eodem possessore decedere lite
contestata: quo casu unus ex heredibus eius
quamvis totam rem possideat condemnari
n pot nisi p ea pte p qua heres fuerit, atq
ita p responsu scriptu illius. §. conficiant
ad ultimum. Martini et alij, quos respicit et seqt.
Bartho b ante numeru p et ceteri communiter ut
testant. cumamus et ceteri in eod. §. pro qua in-
terpretat. posuit tex. in l. si possessor §. ff. de rei
vindicatione. b ante iudiciu acceptum p argumentu
ab speciali. 2o posuit textus in d. §. sed si unus.
b. sed si lite contestata, quae adversate particu-
la, sed, adversat. superioribus l. 2. ff. ne quis es
qui in ius vocatur et examinatur, et seqt. in p. respo
so locutu fuisse J. C. de eo q ante lite contestata
decessit; differentiae ratio e q si possessor decedat
ante lite contestata, n pot transferri obligatio
in heredes p portionibus hereditariis, q defunctus
nulla obligatione tenebat, na rei vindicatio n
presupponit obligatione ex parte rei §. p. iust.
de actionibus. Sed si lite contestata decesserit

ia cepit teneri ex quasi contractu, qui in ipsa
contentatione celebrat. l. 3. §. idē scribit. ff. de pe-
culio, et ideo obligatio transit in heredes p. her-
editarijs portionibus.

Sed ea interpretatione meritis respondēt Joanne,
Azo, et Bologinus relati à Bart. in d. §. sed si v-
nus n. 2. concedentes vnu ex heredibus qui totus
us rei restituēdae facultate habeat in soli-
dū damnandū ēē q. uis lite contestata possessor
decesserit: quod optime evidentissimè probatur
in l. 3. §. heres. ff. commodati, et in l. si p. p. ff.
de vi et vi armata: quibus iuribus n. satisfa-
ciunt Martinus et ceteri respondentes in eorū
specie, literam contestata possessorē decessisse
q. ea interpretatio manifestam continet di-
uinationē et preterea n. tollit difficultatē, q. li-
cet possessor decessisset ante litis contestationē
tamen cū obligatus fuerit ad rei restitutio-
nē ex contractu commodati, vel ex p. p. et inter-
dicto vñ vi, cui obligatio descendere debebat
ad heredes p. portionibus hereditarijs, multo
magis q. illa quae descendit ex quasi contractu q.
in lite contestata celebrat. Et preterea inter-
pretatio Martini convincit q. in iudicio nō
quasi contrahit. p. contestationē, sed p. senti-
tiam, iuxta lex. ind. l. 3. §. idē scribit. ff. de pe-
culio. Deniq. convincit q. p. eam interpre-
tatē n. si in quantum optari n. p. t. superiori
responsō, et vix intelligi p. t., quid in eo ce-
serit J. C.?

Vñ reiecta ea interpretatione, Ego arbitror
textū illū n. solū intelligi posse de possessore co-
nento rei vindicantē sed et de alio quocūq. obli-
gato ad restituēdū vel tradendū quicquid indicatū
solui satis dedit p. t. stipulatione, de quo

208

Juris Consultus in p. illius. p. scribit q. fiduci-
lat pluribus heredibus relicta et unus solus ha-
beat totius rei tradendae vel restituendae fa-
cultate in solidum damnandus e iuxta tex. in d.
l. 3. §. heres. ff. commodati. et in d. l. si plures. ff. de
vi et vi armata. In 2. vo. p. quae e in p. si. in qua-
tum, quod situm fuit si ob rem non tradita vel re-
stitutam ex praetoria stipulatione indicatum solui
agat: in id q. interest, iuxta principium illius
legis, inquantum teneat: heres ille qui rem in-
solidum possidet et fideiussor eius. Cui dubi-
tationi p. et Consultus videndum se ne n. omitta-
tur stipulatio, q. melius videt: cogi praestite
possessione rem restituere et manu militari
possessione ab eo auferri, iuxta tex. in l.
possessione ab eo auferri, iuxta tex. in l.
qui restituere ff. de rei vindicatione. q. si comode
fieri possit p. dubio faciendum videt: interdum
h. accidit ut fieri n. possit et ideo Juris Consul-
tus in 3. et ult. p. scribit, q. si lite id contesta-
ta, n. sup. restitutione sed sup. eo q. interest ex
praetoria stipulatione decessat p. missor, idemq. po-
ssor, unus ex heredibus licet tota rem posside-
at n. e. condignandus in id q. interest nisi p.
p. hereditaria, iuxta quod interpretationem
in illo tex. nulla e. repugnatio, na. q. dicit.
in principio, heredes qui tota rem poss. det. in
solidum damnandus, intelligendum e. ad rei resti-
tutionem; q. vo. dicit: in fine, n. e. damnandus, ma-
iore ex parte qua ex qua heres e., intelligi
debet ad id q. interest, quod ex stipulatione
praetoria cepit defunctus conveniri, et lite ia
contestata decessit.

Ultimum contra nostrum textum dum ait q. si unus
ex heredibus contrafecerit tenent. per p. heredi-
tariis portionibus. opponit. Part. h. n. v. l. in e.

depositi. g. et f. ff. de positi. Vbi obliga-
tio descendit ex causa hereditaria, et tan-
men ex pluribus heredibus, ille solus tenet
qui dolum commisit, quia obligatio dolum
maius obesse, sit individua, iuxta textum
in hac. l. q. in prin. Et per textum illud loqui
de actione depositi quae bonae fidei est.
§. actionum. i. de actionibus. et ideo ille
solus tenet. q. contra fecit, q. contra bonam fidem
est ut unus teneat ex facto alterius. l. sanc-
mus. C. de poenis. Quam interpretate sequi-
tur oia communiter ut testatur. Alex. n. 23. Pa-
sson. 26. et sequenti. Ripa n. 39. Crotus pa-
lencia n. 57. Aliatus h. n. 78.

Sed mihi probari non potest q. verum existimo
q. si obligatio hereditaria sit ad factum indivi-
dum et unus ex heredibus promissori contra fe-
cerit, tenent. oia per hereditarias portiones ad
poenam vel ad id q. interest; quia iudicium
sit bonae fidei. ut contra Bart. et coem. desse-
dit Paulus quae sequunt. Ripa et Aliatus ubi s.
et relati a Molines. §. pr. Labirynthi dividui
et individui n. 199. Quae sententia probat. pri-
mo ex generalitate nri textus, et praeterea q.
ratio quae assignatur in d. §. q. q. in partes. et in
d. §. et diffae, equaliter militat in iudicio
bonae fidei. 2. q. n. constituta diffae in
ter haec iudicia nisi aperto iure careat.
ut docet glo. d. bonae fidei. in §. actionum. i.
titata de actionibus. 3. q. stipulatio interpo-
sita sup. contractum bonae fidei regulat. seu-
du. naturam eiusdem contractus. l. si stipulatus. §.
ff. de resur. et t. si venditor de emptione p-
missit, uno ex heredibus promissori, n. desse-
te committit. Stipulatio contra oia. l. in exen

tionem. h. in solidum p. i. et t. l. c. ex causa. 139.
in pa. eod. Minus probari potest 2^a interpretatio Bar-
toli. h. nec admitti potest. novus intellectus. Alia-
ti. n. 277. Quibus reiectis respondendum est textum
nostrum, loqui de actione hereditaria quae ve-
nit ex heredibus contra faciente dat. contra de-
portionibus hereditariis; textum in d. l. in depo-
siti loqui de obligatione legali computata p. p.
dolum, contra illi soli heredem qui dolum
commisit, quam interpretatur observat Casto-
ris ubi p. sequitur. Aretinus, Carolus Buinus.
et Bologninus relati a Ripa h. n. 34. Et p.
bat. q. obligatio hereditaria descendit ex
contractu vel ex delicto defuncti, ab obligatio-
ne qua ibi nascitur ex facto vel ex delicto he-
redis, et ideo non est hereditaria sed legalis.

Unde inferitur q. si in spe illius tex. defunctus
apud quem res deposita est commisit dolum mali-
tate habuisse uno ex heredibus dolum committere ex-
teri tenerentur pro hereditariis portionibus, q.
obligatio hereditaria fuisset et recte adver-
tit Aretinus ubi s. 2° inferitur interpretatio
ad tex. in l. fin. ff. ad Syllaniam, ubi ideo
factum quoddam heredi non nocet alijs coheredi-
bus, licet individuum sit, q. obligatio non pendit
ex causa hereditaria, sed ex facto proprio, ut re-
cte interpretatur Bartolus in p. n. 1. quem
sequitur ceteri communiter et testatur Jo. de
26. Ripa n. 34. Bologninus n. 276. Et eadem
ratio intelligi debet tex. in l. de pupillo. §. si
pluribus res ff. de novi operis notatione.

In eod. tex. b. At si de eo
cavum sit.

Ex hoc 2° q. n. tex. colligitur. Stipulatione penalem

subiecta facto diuino solo committi proportionem
reditaria contra eum heredem qui contra fecerit.
idem probat textus in l. inter heredes q. 1. §. si quis
putatus ff. familiae hereditariae in l. penultima §. 32
§. Julianus ad legem falcidiam

Sed opponit Bartolus l. 12. de lege s. finali et
de l. in executione §. item si ita j. isto t. Et hoc textus
in nostra preedare in obligate faciendi, in a
contraria in obligatione dandi: quam interpreta
tione ante alios tradiderunt Ioannes et Ima
rius relati a glo. doct. solo poena: sequitur inter
prete communiter, ut testantur Alex. h. n. 39. Pa
ffon 33. Traja. q. 6. et 52. Drocus in l. si ferimus.
§. si plures. §. si quis cautionibus.

Sed in ratione differentiae insistent oes et relictis
duobus una Odoardi et altera Petri quas consi
deravit Bartolus h. n. 13. et sequenti, alia Jacobi
de Lubeca, quod merito reprehendit Alciatus in
p. in lectura thomionensi n. 106: alia Cu
pici h. quae n. indiget consilio: receptior
fuit, q. si alius dedit q. facere p. alio, quia
en facta p. sonis congruant n. possunt p. alio
expediri. l. fidei commissum u. §. fin. ff. de legatis
et ab uno heredum facere pot. p. alio, et em
et in iure liberare. l. solus de q. si de ne
gatis gestis. l. solus §. 25. ff. de solut. Et ideo n.
nichil imputari possit eorum facienti p. p. si
alium n. fecerit non tenebitur ad poenam in obligate
faciendi, quis teneat in obligate dandi, q. impu
tari pot. omi q. p. alio n. dedit quae ratio in suffi
ciens e, q. solus habet locum in obligatione dandi
quantitatem, n. t. in obligate dandi spem, q. p.
ies ab uno ex heredibus dari pot. pro parte
alterius, iuxta textum in l. nemo ex socijs. l. §. ff. pro
socio in l. nemo plus in l. id q. nostrum ff. de reg. iur.

240

in l. i. c. de commun. rer. alienate. et in textus in d.
l. in execute. §. item fita. loquitur de obligat. da.
di spem; nec satis facit Bart. respondens quod
in hac spe utriusque interfit dari, ne poena co-
mittatur, pot. unus sine alio coherede dare. argu-
to tex. in l. si procurator. §. si ignorantes. b. ex sub-
stantia debitoris. ff. mandati. Nam verum est unum
ex coheredibus tradente integram speciem pro poe-
na a defuncto promissam, non transferre domi-
nium pro partibus coheredu. ut defendit d. com-
muniter teste Josone h. n. 39. Ripa. q. b. Al-
ciato. 103. Pro qua opinione ultra iura supra
citata facit textus in l. heredes. 26. §. si in
certo ff. familiae eris ueldae. in l. si seruus
cois. §. si. plane. ff. de uxalibus.

Nec obstat tex. in d. §. si ignorantes ex quo
deduxerunt Bart. et alij fideiussores solvere
posse debitoris debitoris, et ad id unum appe-
llant Fabianus de Monte. in tractatu de empt.
et vendit. 3. q. principali. n. 31. Palacios Rubius in re-
pube. rubricae §. 22. col. 2. Nam contrarium verius est
ex iuribus §. citatis, et defendit d. communiter ut
testantur doctores ibi §. Un ad illu. tex. q. assigna-
tur interpretat. quos retulerunt Ripa h. n. 46.
Alciato. n. 103. Molinens. 2. p. labyrinthi. n. 167.

Sed verior est specialiter credere quod fideiusso-
res, habent mandatum a debitore ut possint solvere
defuncti eius, ut constat ex eodem textu, quate-
nus dubitat an teneat mandati indicio, et cum
ibi n. dubitet. an possit solvere debitoris debitoris,
sed habeat. per constanti solutus fuisse defuncti eius,
intelligendus verit illi tex. eo casu quo solui pot.
arguto l. qui testamento. 20. ff. de testamētis. Un cos
tot nullam esse bonam diffae rationem; et ideo
diffam ipsam sufficere n. posse; quae clarior con-

vincit. ex d. l. s. §. fin. & si: idem. Vbi dicitur in
obligat. faciendi, idem est q. in obligat. dandi.
Neq. p. vari. possunt aliae plures interpretatio-
nes relative ab Alio h. n. 100. Neq. alia sua
veni. in d. l. s. §. fin. quā impugnāt Bothelet
n. 3. Neq. noua interpretatio Molin. i. p.
Cobrinth. ex n. 95 et 2. p. ex n. 57. et 3. p. ex n.
366. Quibus reiectis, ad eorū iuriū interpretat.
et concordiam observandū ē tex. in d. l. s. §. fin.
et in d. l. in executione. S. item si ita loqui de stipu-
lat. dandi aut faciendi, et de stipulat. poena-
li concepta sub cōdit. negativa siqd. datum
aut factū n. fuerit, vt constat ex illis iuribz,
et ex contrario textu nostrū loqui de stipula-
tionibz quae in n. faciēdo consistūt et de
poenali stipulat. concepta sub cōdit. affirma-
tina si factū fuerit, quod patet p. ex exem-
plis duarū stipulationū: p. n. fieri. et am-
plius n. peti. 2. q. quoties textus, ^{plur.} mentionem
de contraventione semp. loquit. de affirmatiua
quae cōsistit in faciēdo, et n. in omittēdo, vt
constat p. ex textu b. siqd. aliter factū sit. 2. b.
contra quam factū ē contrā ē fecerit 3. b. ab
omnibz factum videt. 4. b. herede qui ad
s. ea fecerit. 5. b. o. commisisse.

Neq. obstat exemplū stipulationis rem ratā
haberi, q. affirmatiua ē, et in eo stipulatio poena-
li videt. cōmittēda sub cōditione negativa, q.
et ea obligatio in n. faciēdo hoc ē in n. peti-
do consistit, et stipulatio poenalis cōmittit. sub cō-
dit. affirmatiua, si petierit, nā ratū habere
significat n. petere, vt constat ex iur. tex. b. et so-
lus ager o. quo fuerit. petitorium. Quibus suppositis
in d. l. s. §. fin. et in d. l. in executione. S. item si
ita stipulatio poenalis concepta fuerit sub con-

[illegible]

1782
nec oportet: quod si uultate operis Bartolus
in eadem fine respondet. Textus illius pariter de
tate canonica. quod attenta non debet retro obli-
gatione dandi et sciendi diuidentur sed in-
terrogat committit. Stipulatio poenalis pro ea por-
te per qua fuerit contra factum: sequitur: inter-
prete communiter, ut testatur. Tasson. 2. q. 6. Bi-
pa. 68. Aliatus. 129 et sequentes. sed eodem
dicit: haec interpretatio pro quod iure civili in-
ter obligat dandi et facti diuidentur non di-
ferentia ut constat ex his quae diximus
et probat. Textus in d. l. 5. §. finem. Quod si de his
amphibet. Episcopus petere poenam et pro ea parte per qua
fuit contraveniens, cuius contrarium voluerunt Bar-
tolus et ceteri: neque probari possunt octo interpre-
tationes quae uolunt et confutantur. Bi-pa. 68.
Quibus uicibus huius in ipso illius textus exigi
non posse poenam in totum neque pro parte quod poena ap-
posita sit loco principali et indestituta soluit.
2. q. 6. lib. 2. et debuit. Episcopus uoluerit exercere
legem potuit petere poenam secundum quod princi-
pali. l. salus. 2. d. 2. si fin. aut. ff. de recipiendis
litis. Rescriptum. si factor quo poena pro de fac-
tis. Sed haec interpretatio quamuis arguta sit
et in se non in se potest adaptari ad textum in d. l. 5.
quod uerum est in ipso illius textus poena appposita
non fuisse loco principali sed ad poenam entem
distat. et in eodem, quod probat pro eo quod textus
si eam soluerit in se in ipso constituitur. Quod
si aliud diceremus non fuisset poena sed adie-
ctio facta in utilitatem promissori, quod non fuisset
minor forte eius commodum continebat. Unde
ego huiusmodi censeo in ipso illius textus. ideo po-
nam peti non posse quod in appposita fuerit clatio
in quantitate. videtur appositum loco uisum.

C. Iulianus in q. d. ibide. Papia. Vbi notat Bart.
 ff. de actionibus empti. C. de allegor. C. de usuris.
 notantur omnes in l. rogatus. §. si sit. ff. de actionibus
 empti. et ibi ita quamvis, tamen cum l. rogatus po-
 tisset usque ad legatum modum usuram de p. bi-
 beri. Vbi notat glo. Vbi exedit et in d. l.
 C. allegor. §. pecunie. §. l. pecunia. 44 ff. de usuris.
 tamen iure communis exigi potest in tota necesse
 est absolute et ibi hinc sunt usurae et per se quib-
 us. l. q. 3. c. 1. et per tota extra de usuris. quae
 interpretatio colligitur ex ratione decidendi quam
 tradit dominus Bonifex in d. q. igitur. Ex quibus
 non facile interpretari potest tex. difficultas in l. si fer-
 mus. §. §. si pluri ff. si quis cautionibus. de quo
 opposuit Bart. h. n. 19. contra nostrum textum in
 d. q. alibi de eo. Nam relictis variis inter-
 pretationibus h. d. n. quibus stipulatio principalis
 fuerit in faciendis et iudicio subeundo plures per-
 uos et poenales concepta fuerit sub conditione
 negativa si non appropinquaverit uno deficiente ve-
 rum erit omnis stator non fuisse et expleta cadit
 in totum committit poena, iuxta hanc inter-
 pretationem tex. in d. l. §. §. fin. atque ita cessat di-
 stinctione tex. in d. l. §. §. fin. qui loquitur de stipulatione
 finitae nri textus. qui loquitur de stipulatione
 in faciendis concepta ut s. probatum est.

Sed valde difficultas est idem textus in 2. §. d. aut
 promissione presentis offerente poenam pro rata cuius
 stator non fuit doli exceptio. Vbi postea per quem tex. in
 d. docent veteres, velati a glo. in d. l. §. §. fin. d. b.
 committit etiam Bart. h. n. 19. q. licet stipulatio
 poenalis committat contra principale obligatum
 ad dandum vel faciendum et dividuum in solidum
 iuxta tex. in hoc §. l.ato. in fine. et in dicta lege
 §. §. finali: tamen tunc solum procedit de
 rigore, nam de aequitate obstat exceptio doli.

545
quod opinio impugnet. Dant. pluribus rationibus
quibus addo q. d. si fin. ea ratione manifeste
quia stipulationem in iura feret si non permittatur
ex totam poenam petere; ex qua constat casum
doli exceptionem quae ad iniuriam deprehendit. Et ad
inferenda comparata. l. si ff. de doli mali excep-
tione. Sed text. Dant. textum illud specialiter
cadere in stipulationibus praesumptivis indi-
citur, sequitur. ut communiter ut testatur Passo-
rius. 32. Aliotus. n. 12. Ripa n. 60. b.
Sed obstat textus in l. si qui dicitur. 19. §.
et ita ff. de rebus dubijs. ubi in causa stipulatione
iudicio facti committit tota poena ad effectum. Ne
satis faciunt plures interpretationes et expositiones
horum iurum quos retulerunt Ripa et Aliotus
bis. prolixius n. 92. Galianus n. 20. Durandus
eodem numero. Socinus Junior n. 202. in prin.
Quareque dicitur in l. si fin. Ripa lib. 1.
singularium intellectum esse ex n. quod hinc
2. ff. de labirynth. n. 199. Quibus reiecta textus
in specie illorum iurum poenam intotum commi-
tti ad effectum si actor non admittat rationem ex
qui fitur. forte in utilem futuram deficien-
te uno p. quem poterat veritas deprehendi.
iuxta text. in d. §. in ita. Sed si actor vel sti-
pulator rationem quorundam sermone admittere q.
sibi utilis, non potest tota poenam petere ad effe-
ctum, q. obstat regula de vbiq. exigendo
sed solum petere poterit prout illis qui non
statit et in reliqua obstat exceptio doli ma-
li iuxta textum in d. §. si pluri. q. in spe loquitur
ut constat ex illis verbis. Licet unus statit nisi
quae interpretanda sit licet ut statit sint pro-
ter unum, ut exponit Rufardus et alij, nam
ad statum non dicant nisi hi qui ad effectum statit

sunt, et statio quorundam eorum effectum habere
 non possit nisi ab auctore admittatur: fatendum
 est eam fuisse admissam.
 Sed de huiusmodi et supradictae regulae
 de ubique exigenda certum videtur: textus in
 illis quibus nemo sufficiens receptis artibus, et poe-
 na committenda est: licet auctor suorum iudicium pro
 agendum ex quibuslibet capitulis ad hoc consequi
 possit non si in rebus ad eam et proinde poenam
 petere, sed ut si solae poenae in illis fuerint
 non locum, sed appellationem habere possint: et
 non, quod est sua quodammodo una in principio, sic
 definita regulae textus in illis. Cuiusmodi textus
 sunt autem ista de regimine in illis. Cuiusmodi textus
 peragendum, quam sequitur Albericus Marti.
 et doctores C. et ceteri, quod resoluunt. Doffen
 n. 20. Papa. n. 30. in C. si in iudicio. n. hoc. et
 aliter. ibi in paradosis. et ceteris. Sed et textus
 de doctrina considerantur, quod licet poena ap-
 ponatur loco contemptus, non potest peti ubi
 est principaliter iuxta textum in illis. Cuiusmodi textus
 alij. Nec coherere potest in illis. Cuiusmodi textus
 q. 6. principaliter n. 2. et ceteris, contra iustitiam, sed
 instantia, laudem, vel semina arbitri, et de
 eo principaliter agatur et in eius effectum poe-
 na committatur: et ideo in illis. Cuiusmodi textus
 illis qui poenam exagitant, quod cogere in
 eam stare semper arbitri, qui in sepe ad
 re possit agere iudice litigare, ex qua doctri-
 na vixit q. 5. in proxi. cotidiana facit de iudicio
 quod diligenter persequitur. Molinerus. 3. p. saluandis
 diuidi et indiuidi n. 46. 4. Ex quibus prior est pro-
 missis michi sub poena viginti solvere. Et pro
 ne quae ei debet solui decem tantum, quod est
 et an tota poena committatur, et Molinerus ibi inq.

Alver.

Al. Verficulū Sed Vi
 deamus
 Quomodo hic textus accipiendus sit. et si constat
 inter interpretas, ut colligitur ex glo. h. sed vide
 amur. Verum Lelius Taurinus in enarratione
 ad Cottonem et Lambi quem fecit. Anaremus
 et Dorely h. n. 2. et 4. et alij noviores interpre-
 tantur illa vba, ne non idem h. sit, referendo
 et ad stipulationem, doli mali abesse, de qua
 loquitur lex in prin. ut sentitur sit in hac stipulatione
 doli mali abesse. Nāc idem quod in stipula-
 tione ire licere, sed magis idem quod in illa sti-
 pulat. Titius heredem suum ratum habiturum,
 quae dividua ē, et ideo ex heredibus promissio
 sit et soli tenere, quod doli commisit. Quae in
 interpretatio placet pro q. stipulatio de dolo pro
 tota ē. l. indicatū solui si indicatū solui et inon-
 ribus pactorum stipulat. ille solus tenet. quod sit
 l. pactorum 72. Julianus ff. ad l. sol. 2. si sit q.
 stipulatio de dolo copari stipulati ratata haberi.
 in l. in stipulat. 49. ff. de ratat. haberi.
 Sed licet Taurinus cuius duntaxat interpre-
 tationi inducendae gratia enarratione illa
 eliderit, michi placere non potest pro q. de dolo
 ratum. sed hic, tantum ad primam referri
 debet, et h. in hac sp. l. sol. actū n. si sit de
 stipulat. de dolo. 2. q. h. argumētū q. possi-
 tum in prin. huius legis. prosequeretur Lambi
 in doli. sed videamus, inest interponeretur
 totus hic §. in quo agit de stipulat. poena
 li, n. parum a propositione remota. 3. Con-
 cit. ex prin. huius legis. ubi Lambi ait insti-
 pulatione, doli mali abesse, idem ac quod
 in stipulat. parte inferi, quominus, michi ire
 agere liceat, et in stipulatione, habere licere,

et ideo, uno ex heredibus promissoris contra
faciente ea, teneri per portionibus hereditari
is: quia sententiam credidit in ea Paulum tam
cibo mutasse, et comparasse eandem stipulat
stipulati. rem totam haberi.

Neque satisfaciunt qui dicunt verba principij huius le
gis saltem. et quae repraesentant: a Paulo in 2°. sed vi
deamus, nam verum est Julij Pauli ut constat ex
inscripte legis. Minus pluri potest enasio. Quare
in et aliorum dictum illa verba principij Julij Pauli
et, sed efferri debere per interrogat: quod con
tra fidem omnium exemplarum. 3°. continetur.
quod in stipulato. dolum malum obesse, uno ex heredi
bus promissoris dolum committente oes tenent. l. inter.
q. 5. §. q. ex facto. ff. familiae erer. Neque pluri de
bent nec monere arguta Tauratij q. 6. optime
habet. Cuius. in l. 2. §. item si in facto in fine si. vult.
Vnde dictum est illa verba. ne n. idem hoc sit. referen
da et ad stipulato. amplius n. peti, de qua paulo
ante locutus fuerat Julius Paulus ut sensus sit no
et idem in stipulato. amplius n. peti, quod in stipulatio
ne iter fieri, quod licet in illa stipulato. iter fieri.
pecuari n. possit nisi in solidum, tamen in hac an
plius n. peti, pecuari potest per parte, quod similis est stipu
lato. Totum heredes suum ratum habiturus, in qua
his solus tenet. qui non habuerit ratum, et huius a
gere poterit a quo fuerit petendum; atque ita in per
officulo accuratius explicat Iurij Consultorum ratio
ne distae quoniam in perfectam reliquerat in officulo
procedendi.

Quam interpretati observat glo. h. 2°. sed vi
deamus prope fine, quae sequitur: plura, ut testant.
Ias. 2. 1. Razius. 22. Cora. 13. et iq. et Cuius. h. Ne
ministe. tr. oportebit. J. C. in hoc 2°. sed videamus
alleganti dubitationi figura respondere, ut ad varios
inven

inim explicatē recte declarant Quaremus lib.
2. disput. c. u. Corra. n. 14. Boneluy n. 9. h. Ob-
servandū ēt illa vba nri textus, et Paulus
respondet n̄ idem esse, supposititiam quae n̄
reperiunt in Pandectis Florentinis, neq in alijs
emendatis codicibus, ut post Angelū Polikam
et Taurclius advertit Corra. h. n. 14.

Deniq pro complemento observandū ē diffi-
lem ee hunc tex. dū in pnalibus vbi pbat h
posse dominū p. ratum habere; cū contra-
ris respondeat Compositus in l. figurator. 12.
2. respō. ff. rem ratam. Cui difficultati p. glo
b. respondet in vbo stipulatio; textū nostrū loq
quēdo dū promissit rem ratam habere, textū
illū q̄ p̄curator pmissit rem ratā dominū habi-
turū, quam solutē defendere conat. Alex.
h. n. 3. et post eū Alciatus n. 11. sed merito re-
hendit Bart. h. n. 5. et sequenti: q̄ quamvis cor-
tituat diversitatem specierū, n̄ constituit discri-
minis rationem: Sed michi magis duplicet, q̄
tex. n̄ loq̄t. q̄ alius nō dū pmissit, ut constat
ex illis vbi Titius heredē p̄m ratū habiturū.
Alios duos interpretat tradidit glo. in d. l. si pro-
curator, alios nonem retulit et confutavit
Molineus 3. p. Labirynthij n. 479. cū pluribus sequē-
tibus.

Quibus reiectis tex. n̄. dupliciter intelligi, et haec
iura dupliciter confitari possunt, p. ut illa vba
ratū p. habere n̄ possit, n̄ intelligant. simpli-
citer sed referant. ad p̄m p̄positam, nā cum
in prin. huius tex. actum fuisset de eo q̄ p̄mi
sit se n̄ facturū, et si contrafecisset poenam,
unde orta fuit q̄. si contra factū fuerit
quatenus poena committat. illa vba intelli-
gi debent ex hypothēsi ut n̄ possit dominus

ratur habere ppe, quin poena aduersus eum
intolui committat.

Nec obstat tex. in d. l. si pcurator, q. loqt.
q. poena non fuit apposta et recte aduer-
sit qto t. qua segt. Bart. in n. 16. et cor. quam
resoluit Jaf. et Alex. n. 36. Ripa 56. (ratu.
97. Galianus 22. h. eum distae inter stipu-
latione rem ratam haberi, simplicem et poe-
nalem, quarda rone assignat Jaf. s. quasio
fuitur Alciat n. 119. Sed ratio e q.
in simplici stipulat. rem ratam haberi, obliga-
tur pmissor ad interese et ideo eatenus
committit. quatenus interese fieri vel n. fieri.
sed in stipulat. poenali n. attendit. quid in-
terfit, sed an conditio stipulationis existat
l. stipulatio ita. s. alteri infra hoc t. l. 2. s.
item si in facto Jaf. contra aut. s. eod. Quod
distam aperte notat J. C. Pomponius in d. l.
si pcurator t. q. in eo committit. q. interfit a
gentis.

Nec obstat tex. in hoc s. Cato Jaf. at si de
eo, du ait ppe. tm poena committi si ppe. si
at contra stipulatione amplius n. peti, quae
similis e stipulationi rem ratam haberi. q.
preedit quando unus ex heredibus contra fecit
petendo ppe. sua. Nos. 20. loqmur quando ip-
se dnt qui promissit vel de quo pmissum est,
ppe. contra fecit. quam distam inter domi n.
et heredes eum n. ob cure explicat Paulus
in hoc Jaf. sed videamus, et distae ratio e q.
ex in iura defuncti ex l. ex tab. inter heredes
diuidant. quilibet ipsorum ppe. sua pot. ra-
tu habere, nec factu cogredi pot. noue-
re in hys quae diuidua sunt. A legatarius
ff. de legatis p.

at dominus ipse n̄ potest pro parte ratum
habere, quoniam stipulator cogere potest
eum ~~et~~ vel in totum ratum habeat vel
in totum reprobet ut poenali stipulatio
ni locus sit. Unde si ratihabitionem
pro parte non admittat perinde erit ac
si in nulla parte fuisset facta et cōditio
stipulationis poenalis videtur extingui
in solidum. 2° intenzi possunt illa
ba prout iaceant ut non possit domi-
nus ~~4~~ pro parte ratum habere, q̄ intelligi-
dum est aduersario invito per quem
cogi pot ratificare totum vel nichil
sed si hoc aduersarius non opponat et
ratihabitione pro parte fiat poena dūtaxat
committet. pro parte iuxta tex. indul. si pro
curator.

Atq; haec satis sunt dicta
in expositionem dicti.
S. Cato. Adian
de Beatae
Virginis

Die 15. Aprilis anni.
1600.

Christoph. toual.
Cardona.

Handwritten text in a cursive script, likely from a 17th or 18th-century manuscript. The text is arranged in several paragraphs, with some lines indented. The ink is dark, and the paper shows signs of age and wear.

Handwritten text in a cursive script, likely from a 17th or 18th-century manuscript. The text is arranged in several paragraphs, with some lines indented. The ink is dark, and the paper shows signs of age and wear.

212.

11

11

11

248

219

220

224

222

155

223

100

224

375

225

2575

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

BY

JOHN BURNET

OF

THE UNIVERSITY OF OXFORD

IN TWO VOLUMES

VOLUME THE FIRST

OXFORD

PRINTED BY J. STANLEY

1704

MDCCIV

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST

PROMPTUARIUM, Ad

uocatorum, omniumq; Iudicum tã

Seculariũ q; Ecclesiasticorũ, Bre-

ui humilitoq; sermone solitũ in-

dicioꝝ ordine explicans: ad

exornatione. C. prolata. q. 6.

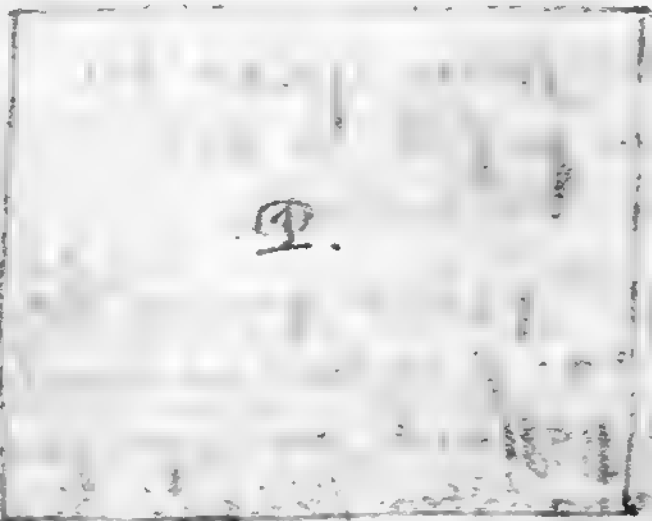
de Sententijs et interlocutio-

nibus. et c. indicatem.

30. q. 5. et t. 2. c. sequ.

lib. 4. Nov. Brecep.

Auctore Doct. Anto. Richardo. Salmã.

volatam à Indice Sen-
tentiam contra solitũ
iudicioꝝ ordinem au-
thoritatem indicatae
n. obtinere, cũ Impera-
tor Alex. scripserit h.
recte Pontifice in c. indi-
canti 30. q. 5. docet in-
dicatẽ cũta rimari o-
portere et ordinẽ resq;
plena inquisitione di-
cernere: nec litigati-

bis prius sua sententia obviare nisi quãdo ipsi, iam
peractis omnibus, nihil habeant in quaestione q; pponat
et tãdĩ actio ventilet: quousq; ad rei veritatem per-
ueniat. Is cũ varius et difformis iuxta cuiusq; Pro-
vinciae stiliũ et consuetudinẽ eẽ soleat, qui frequẽ-
tius in oĩbus fere tribunalibus tam secularibus quã Ecclē-
siasticis observat, quodã veluti laconismo videntes, in
nostroz discipuloꝝ gratiam à nobis brevissime iuxta In-
ris. Civilis Romanor, Canonici Pontificũ, Regij q; Hispani
canones; verũ n. discussis, sed cursim infirmatis indicabit.

Satis. n. id est, cum tot et exteror et nostror quotidie
in lucem et civiles et criminales, rem plixiori sermone
explicantes, prodeant practici. nostrum id tantum
erit quem ordinem examinandi causam talis pri-
mordis in daxe observare debeant ostendere: que
q peritus causae patronus, ut ea legitime instruat
id q? commodius et planius papiet: re hispano
sermone pposita singulisq clausulis et pceptis
post explicatis. ecce primum.

Primum Praeceptum.

Lo primero que a de considerarse el Juez en examinar
el proceso es las personas de los litigantes: los
podere, si son bastantes, y si ay en ellos clausula de
substituto.

S. 1. De Personis quae in
iudicio sistere possunt, de Pro-
curatore, et de mandato.

Cum n antea iuris ratio quae psona quaerenda sit. l.
4. ff. de testamentis. l. qda. 19. ff. de iure codicillorum
q? nec oes in iudicio sistere possunt, nec qui faculta-
tem sistendi habent personaliter semper sed pro-
curatore constituto frequentius sistunt, maxime
in hispanis tribunalibus, in quibus nemo alius pro-
ter litis dominum eius nomine in iudicio ee potest
nisi ex his qui in cuiusq civitatis auditorio alienis
litibus pro se quedis legitime descripti sunt, vulgo
Procuradores del numero, dicunt. iuxta l. pa. l. 24
lib. 2. novae Recop. et quae adducit Azabedo in l.
2. in prin. l. 2. lib. 4. cum de Recopilationis. Boua-
dilla in sua politica 2. p. lib. 3. c. 14. ex n. 16. et in qua
cuq causa quatuorq sumaria litigantis personae
legitimitas requirit. ut cu alijs resolvit Azabedo
in l. 3. n. 5. l. 2. lib. 4. Recopilationis. Quonia pri-

non praeceptum a iudice et ab advocato observari
 ac in eo consistere diximus, an idonea manda-
 ta sint, imprimis inspicere, ne alias advocati
 puniantur. poena legis. 24. tit. 16. lib. 2. et l. 3. tit. 2.
 lib. 4. Recopilationis. Quando mandata valida et
 legitima sint oportet aspicimus. Plane valida
 aut nulla esse ex persona constitutis metiri debet.
 et cum dictum de procuratoribus prohibitorum sit
 ei quin prohibet, constituendi procuratori in-
 telligitur data potestas. l. mutus q. 2. §. 1. ff. de
 procuratoribus. l. 1. de sequentibus. tit. 1. par. 13.

2 Et generaliter sciendum est eum qui p[er]sonali-
 ter in iudicio sistere pot[est] posse et p[er] alium, q[uod] ubi
 litatis causa receptum est. l. 1. in fine ff. de
 procuratoribus. tex. in problemis. tit. 5. p. 3. ad regula-
 riter in iudicio p[er]sonaliter comparere com-
 pelletur nemo. l. fin. c. de procuratoribus. c. 1. de in-
 dicijs lib. 6. l. 42. tit. 5. par. 3. paucis casibus ex-
 ceptis quos in dictis locis dixerunt doctores, inter
 quos ille est praecipuus quando causa criminalis est. cri-
 minaliter intentata, in iudicio q[uod] delinquenti poe-
 na maior relegationis. l. penultima §. ad cri-
 men. ff. de publicis iudicijs. c. si quando. q. 2. q. 6. c. 1.
 tuae. §. de procuratoribus. l. 12. tit. 5. par. 3. lib. 6. tit. 1.
 q. 7. Ordinarij in dictis locis. Iam p[er]to. colu-
 892. Auto. Gomez. 3to. ex. n. 12. Menoch. de ar-
 bitrarijs q. 79. de sequenti. Hieronimus Ortolan in ad-
 ditionibus ad Molin. q. p[er] §. procurator. n. 72.
 Secus si minor poena imponenda sit, aut causa ci-
 viliter intentetur ex dicta tuae. Quando aut causa
 criminaliter, q[uod] v[er]o civiliter intentetur explicant Ju-
 lin. Clarus lib. 5. §. fin. q. 1. Buenas reg. 315. Iam
 ubi supra colu. 743. Meneses in l. transigere n. 106.
 c. de transactionibus.

3 Quare si ne meminisse oportebit alterius no

mine in iudicio comparere sufficiens mandatum
habere debere, illudq; in publica forma, alias
et in iudicio reddidit nullum, ipse q; procurator a in
iudicio reijci posse vtex. c. l. de procuratoribus. l.
si procurator. 10. C. eod. l. 10. tit. 5. par. 3. iuxta ve
riores sententias resoluit itaq; in annotatione
q. ad ppxim. n. 7. Azbedo in l. 3. n. 9. tit. 2. lib.
q. recopil. Mascardo de pbat. cont. 1006. n. 3.
et. 6. et cum multis Portolis ubi s. n. 3. Probat
q; apud Castellanos. l. 55. tit. 1. lib. 3. l. 3. tit. 2. lib.
q. Recop. , ne alias iudicia illusoria fiant; anant
gesta a procuratore sine mandato quae postea a do
mino rata habita sunt valeant? aliorq; plures q;
in hoc procuratorum mata videb; apud iam relatos
et apud Selaer lib. 1. de primogenijs q. 5. n. 9.
Antonius de Guefada diversar. q. c. 31. Perey
ra in l. procuratorem d. 10. l. 1. n. 101. C. de in
integr. rest. Bonadilla in Saphotica 2. p. lib.
3. c. 4. q. 18. lib. Monterroso in practica tractatu
7. pag. 121.

~~Ille~~ aut silentio in notitia n. e, mandatum
a minore 25. annis sine curatore vel tutore
datum nullius ee momenti, cu constet sine tu
tore vel curatore in iudicio ee n. posse. l. 1. et
2. C. qui legitima psona. l. clarum. q. C. de autho
ritate praestanda; q. item in iudi. iust. de curatorib;
~~l. 1. item in iudi. ff. de curat.~~ l. 7. c. 11. tit. 2. p. 3. lib.
tit. 16. par. 6. Par in praxi. p. p. to. 1. 2. tempore n.
2. ut nominatim cautu e in l. 3. tit. 5. p. 3. Quam
ab eo procuratore gesta in minori utilitatem va
leant. ex eade lege et his quae in pposito post
alios resoluit Azbedo. d. l. 3. ex n. 13.

Proxim; et huic con. e illud, uxorem quae sine
viri facultate et venia in iudicio ee n. pot. l. 55.
Tamri. l. 2. tit. 3. lib. 5. Recopil. neq; procuratorem

Minor 25 annis
n. potest constituere
procuratorem.

Uxor sine licentia
mariti neque in iudicio
esse neq; procuratorem
constituere potest.

constituere posse ut in dictis legibus observant
nostri Bar. d. 2° tempore ex n. 27. et n. 40. his
pano fermone libelli petitionis veniae proponere
et ex Molino Hieronimus Portoles n. 59. ubi su-
pra: quam si maritus denegaverit, vel absens
sit, poterit in d. causa cognita prestare ex l. 57.
et 59. Tamen d. erit q. iusta causa valuti fieri ip-
so viro litigare mulier velit: notat Auen-
datus de exequendis mandatis lib. 1. c. 19. n. 7. Por-
toles id relatus. n. 61.

Sponsa d. sine sponso procuratore constituere
pot. et ex Doerio resoluit Portoles ubi s. n. 60.
Lalancos Rubios in repetitione rubricae s. 62.
n. 21. quod d.

Sponsa potest con-
stituere sponsum pro-
curatorem con. h. et in
iudicio esse

De seruo nulla e dubitatio quin procuratore
constituere n. possit cu sine domini consensu sine
agat sine deficiat in iudicio et n. possit, alio
processus fit nullus l. servus. b. C. de iudicis. l. 9.
t. 2. part. 3. Quod si servus criminaliter con-
vinctus ad poenam corporalem poterit in iudicio
et n. h. procuratore constituere.

Servus nulla mo-
do potest esse in iudicio
recon. procurator

Diximus ^{maxime} facile animadvertendum esse. Si ayenlo
podere clausula de substituir: qm regulariter
procurator ad lites alia pro nol. ante litem con-
testatam substituere n. pot. l. q. quis. 3. C. de
curatoribus. c. 1. eod. t. lib. 6. l. 19. et l. 23. t. 3.
part. 3. nisi in mandato substituedi facultatem
habeat, quo casu et ante litem contestata sub-
stituit ex d. iuribus, ubi notant o. max. Gasson-
in d. l. q. quis. Bantio de militatibus t. 1. ex d.
f. l. t. mandati. n. 107. et apud Aragones ita
practici resoluit Portoles ubi s. n. 63. Formam
aut mandati generalis ad lites et alia ne-
gotia hispane conscripta videbis apud pra-
ticum Monteroso d. tractatu 7. pagina 125.

Clausula substitue-
re procuratorem

Secundū Preceptum.

Ita in ego fila demāda estā pñe ante Ines com
petite, si vno extra iudiciali interpellatione, loci
tatione, y con particulari cydado, la demāda
del actor.

§. 2. De Iudice, Extra iudiciali monitione, citatione, et libe llo. Adulgo demāda.

Contenti de iure confor
libels

Ita sequit foris rei

Causa Curia

coram iudiciali moniti
de urbanitate procedit

Sequenti preceptū ē q^o pñia debet ēē conformis libello
l. ut fructus. 18. f. cōi dimidando. exornat. par in praxi.
1. to. p. p. ut tempore. n. 14. quomō is fit, cōcipiendus a
nimadvertere. Cui illud omnino pñuam ēē oportet
quomā quo iudice offerēdo fit. Et cō plures, Magis
tratus et iudices cō confit, de q^o lib. par 1. to. p.
p. p. tempore. Rei foris, Actorem sequi debere iur
is iuris ē. l. 2. C. de iuris dicit. omnium iud. c. cōfit ge
nerale. 8. de foro cōpetiti. l. 23. ff. 2. par. 3. l. 8. et 9.
ff. 3. lib. 4. Recopil. q^o si plures, tunc habeat quē ma
llit eligere poterit actor. l. fin. C. de iuris dicit. om
nium iudicū. c. dilecti. 17. de foro cōpetiti. par d.
p. tempore. n. 77. et in optimo casu Conar. lib. 1. var.
c. 12. n. 6. Nisi actor coram pñio iudice exprime
re conuenire reū possit, veluti si clericus sit, aut
casus sit ex hys quos, de Corte, appellamus. in quibus
omisso inferiori, coram superioribus iudicibus ēē potest
moueri. Sequitur in l. 2. ff. 3. par. 3. l. 21. ff. 8. lib. 2.
l. 2. ff. 3. lib. 4. Recopil. notant Greg. in d. l. 5. Conar in
practis. c. 6. et 7. Hebedo in d. l. 21. et in d. l. 8.
De extra iudiciali monitione quae ex urbanitate
libellū pñcedere oportet, et eius effectibus. Cui Bar
tolus et ceteri p. tex. 6. in l. quiddā Iberus. 17. f. de serui
tutibus urbanorū. in l. debitorum. 10. C. de pignoriis. par
d. 1. p. p. 6. 2° tempore ex n. 1. ex cōi resolvens extra
iudicialiter monitū si nō soluerit aut alios satisfecerit
et absq^o cōtumacia pñmae citationis expensis pñstare.

citatio faciunda est
in scriptis

l. 2. p. 3. a qua si en penituerit et ab in-
tancia receperit aut si vocatus tamenit libera-
tur. Decisio Pedemotana. 31. n. 21.

Est aut citatio in scriptis omnino faciunda p.
qm et si controuersu sit, an iudiciu a citatione
an 2o. a liti contestate. incipiat, ut iura con-
traria et diuersas opinionones consiliez, rem sic
explicabis, per citatione iudiciu inchoari di-
cit. n. in formari. d. 5. fm. respectu actoris et
iudicis. Capitu et formatu dicit. l. 1. ff. de iur. iur.
7. l. 1. ubi capitu 30. ff. de iudicijs. c. per ultimo. ff.
de foro competiti. c. gratia. 20. de officio delegati.
nonissime Quintana Bueras lib. 2. de iur. d. 1. et
et imperio. l. 1. de delegat. iurisdictionis n. 17.

iudicij proprii inci-
pit citatione

Non respectu rei, q pot fore declinare, cuius
respectu ut iudiciu captu dicat. l. 1. inchoate
citatio a qua pproe iudiciu incipit. l.
2. l. 3. par. 3. qd ut constat de perpetuatione in-
iurisdictionis scilicet citatione debet, et in actis p
capitu redigim. Deinde ut constat de dilata-
et quoda iudiciu max dici possit ut aduersus en
iurisdictionis pcedi possit. d. 1. l. 1. l. 2. l. 3.
ta. p. p. l. 3.

Quamuis 2o. controuersu sit utru soli nuncio fiat
quam citasse offerat, fides habenda sit; ex arbitrio
iudicis, id pcedere magis placet Menoch. lib. 2.
de arbitrio. cap. 112. ex n. 1. Bonadilla. in
fructu Politica lib. 1. c. 13. ex n. 44. de cuius pbat.
multa nonissime Mascardo de stat. solut. 1. co-
dificatione. 290. et sequentibus, et ante en l. 1. d.
3. tempore ex n. 31. et in eade qd an nuncio fides
habenda sit, vide omnino. l. 1. ff. 7. par. 3. Azbedo
in. l. 1. ex n. 10. ff. 3. lib. 4. recap.

Citatione subseqt. libelli oblatio siue petitio acto-
ris quae in scriptis iure coi offerenda. c. 1. de libe

li oblatione. c. qm dicitur. de probationibus. apud lu-
 citanos lib. 3. tit. 19. iure Castellae id in deus ar-
 bitrio relinquit. l. 10. tit. 17. lib. 4. Recopil. dum
in aliquali petitione interveniat vna voce po-
tentis facta, et apud acta processus in scriptis
per tabellionem redacta, ut ei possit sententia convenire
suadentur reposito. c. 12. tit. 17. et quia in regijs fu-
 premis tribunalibus in scriptis semper fit offerenda l. 1.
 tit. 2. lib. 4. recopil. Matienus in dialogo relatori
 3. p. c. 43. in arduis quoque negotijs in inferioribus
 tribunalibus, idem fere semper observat. Ergo
 in causis in quibus in scriptis libellus offerendus
 iuxta stilum et sermonem illius tribunalis ubi causa
 agitanda est concipitur debet. qto in autha offerat?
 Vbo, me vobis, Cula litis contestate. Mebedo in ru-
 brica. n. 12. tit. 2. lib. 4. recopil. Quid aut libellus
 continere debeat docet qto. in c. p. de libelli obla-
 tione. Speculator. tit. de libelloz conceptione s. i.
 n. d. Jaffon in s. omni n. 139. et 144. int. de
 actionibus. Maranto de ordine iudiciorum
 6. p. membro 3. n. 4. Bonus tex. in l. q. tit. 2. p.
 3. de singulis eius clausulis Par in proxi. p. p.
 1. to. q. tempore. Mebedo in d. rub. ex n. 1.
 et latius idem Par. 3. to. fine proxi. Sed ut qd
 generale dicamus quicunque libellus, quinque contine-
 re oportere certissimum est. l. q. tit. 2. p. 3. l. 12. tit. 2. p. 4.
 Quis, Quid, a quo, Coram quo, Quo iure. debet.
 Ut exemplis ostendit id citari quae transcribere quis, quid, a quo
 esset otiosum, n. tu illud post factum narratum
 conclusionem omnino esse necessaria, et in ea
 oem vim et potestatem petitionis consistere.
 Proponit. con. in illis vobis Porque pido a bon.
condene al dicho Christianal Cardona aque
me entregue, de, o pague un Empruio Turis
que me detiene et. Pague plura Baldus

Sepelg quicquid contine-
 re debet.
 quis, quid, a quo
 Coram quo, quo iure

in l. extra n. 55. C. de edendo: Jasso ubi supra
n. 175. Rebedo. 17. Paz. d. q. tempore. Ex
n. 8. apud Aragonem in criminalibus quo
modo libelli capiendi fit portis ad ho-
lunt 3. p. 3. libelli pag. 274.

Libellus deest et sibi. manus advocati noti subscribi debere, alias admi-
nistratus manus ad. t. d. d. n. e. l. q. t. 16. lib. q. Recopilationis
abrati;

Tertium Praeceptum

Sea si pareciera el Rep; si opuso alguna exepcion
dilatatoria, o peremptoria; si contesta cofesando
o negado; y lo que derecha mente repode ala de
manda del actor.

§. 3. De Exceptionibus, liti co- testat. et Rei libello vulgo

Respuesta.

Libello actoris oblato, aut si vna voce petitio facta
fuit, ea in scriptis a tabellione duobus testibus pre-
sentibus redacta, iuxta ea quae adducit Paz in
ultima annotatione operis n. 27. licet iure co-
viginthi diey dilatio recuset actioni responderet
concederent. autha offerat. C. de liti contestatione,
iure Regi novem diey datur, qui a die no-
tificationis computandi. l. i. t. q. l. i. t. s. lib. q.
Recopilationis (excep. gabellor. causas in quibus ul-
tra tres dies non porrigit. l. 5. t. 7. l. 6. Recopilationis)
Quibus classis Reus aut n. comparuit; et eo casu
quo Reus contumax e, quomodo processus formari debeat
docet Paz in praxi p. to. 2. p. et 3. p., et 2. to.
2. p. : Aut comparuit actioni cedens, quo ca-
su nullae sunt party indicis. l. i. C. de confess. l. i.
in sequentibus. t. 13. part. 3. et statim sequet. code

Novendies dantur
ad contestandum
etiam.

Si x. in actione pposita negaverit et ante li-
ti contestationem aliquas velit dilatorias excep-
tiones opponere, illi uti debet, c. inter monasterium.
20. de re indicata. l. fin. C. de exceptionibus. l. ex-
ceptionem. 19. C. de probationibus. l. 9. ff. 3. par. 3.
d. l. 1. ff. 5., apud Rustanos libro 3. ordinationum
ff. 37. §. 1. post litem n. contestatam n. admittun-
tur. Excipe non nullos casus c. postorali. q. de
exceptionibus. cu notatis ab Afinio in proxi c. 2.
§. 13. Duenas regula. 263. max. si declinato-
ria fori, rone incompetencie iuris dictionis obij-
cienda fit d. l. 1. ff. 5. dicto ff. 37. §. 2. et aductis
a For d. 1. ff. 5. tempore n. 23. : na si rone incapa-
citatis fori forus, declinari possit in quacumq. par-
te liti huius exceptio poterit opponi, ex com-
muni opinione quam resoluit. Rodericus Qua-
res in l. 2. ff. de leg. empla. mientor. n. 47. lib.
2. fori. Conar. in practica. c. 25. n. 4. Cuius rei
ratio descendit ex l. privatorum 3. C. de iurisdicte.
om. iud. c. si diligenti. 12. de foro comp. quemad.
et cuius p. errore iudice n. sum adit, ex l. si p.
errore. 1. ff. de iurisdicte. omnia iud. Greg.
in d. 15. 200 las p. ff. 22. §. 3. Obello indillato-
ris exceptio huiusmodi p. ponit For d. 5. tempo-
re ex n. 4. et plura ex hijs exceptionibus ad-
ducit Capra reg. 56. Mas reg. 256. Gratian
reg. 107. 176. et 178. Portolus ad Motinum
p. 5. actor. n. 2. et §. contestatio n. 11 et 28.
§. exceptiones. ex n. 32.

3 Quod si veri exceptiones dilatorias, nullas ha-
beat eivse ubi tollit, litem contestari omnino
tenet. iure coi intra 20 dies aut h. offerat. C.
de liti conteste c. induciz. 3. q. 3. Iure caste
llae p. intra nove dies. l. 1. ff. 7. lio. 4. Reg.

Missa contestatione
procedit nullus.

Est aut liti contestatio principalis negotij apud indi-
cem facta narratio, et ad eam secunda responsio. l. in
c. unica ubi qd et oq de liti contestat. l. ne no
nouit. §. patroni. l. de iudicijs. l. 19. tt. 9. l. 2. et 3.
tt. 10. par. 3. d. l. 1. tt. 9. lib. 9. Recopil. Ordinatio
Inuitanor. lib. 3. tt. 19. in par. Est ad hoc neces-
saria in iudicio ut si omittatur, pressus nullus fit. d. c.
unica. c. opino testa Felino in c. si diligenti.
n. 8. de foro comp. Bantio de nullitatibus. tt. de m-
litatib. ex defectu. cap. n. 23.

Qualiter aut olim liti contestatio fieret ex pte
cat. de bardis lib. singulari p tribunali. c. 11.
Fran. de balis lib. 9. Fori romani. c. 3. et lib. 5.
c. 5. Cuius lib. 9. observat. c. 21. Parladorus
lib. 1. rer. quotidianar. c. 19. hodie fit p tribu-
l. Rego, vel Conpitor. l. 7. et 10. tt. 3. l. 3. tt. 10.
part. 3. et magis ex l. 1. tt. 9. lib. 9. Recop. alia
hanc habet y capitulo, cuius l. i. rigorem et si in
Supremis tribunalibus laxari scripserit (Cian.
lib. 1. variar. c. 1. n. 1. Auendano responsio
1. n. 14. Matienso in dialogo relocatori 3. p. c.
qq. n. 6. et q plura adducit laz ubi s. b. tempo-
re ex n. 23. et preter Azenede ibidem Ola-
rius in concordia iuris litera f. n. 35. Perez
p. to. colu. 361. in inferioribus omnino obser-
uandu dubiu n. 2

Quia cessat magna interpretu controversia
ubi rem possit liti contestari, pte copelli,
posse docuit Bart. et alij quos eius opinionem com-
muni sequit. Bologneti in l. si finita. §. Juliano.
n. 68. ff. de damno infecto. Morata de ord. indi. l.
p. membro. 10. n. 8. Greg. in l. 3. tt. 10. p. 3. Perez
ubi supra colu. 363. quibus fauet l. inter stipula-
tem 33. §. 1. ff. de obor obligat. l. quoties. n. 8.
omnimodo ff. de noxalibus actionibus. n. posse de-

et alias cor. quam idem Bolognetus ubi s. resolut
 attendamus responso. l. n. 21. cui fauet. l. unica.
 l. ut nemo in iuris. l. Sed et hee personae. s. pre-
 tor. ff. de procuratoribus. Nam in ea controversia
 verissimum e. precise compelli n. posse, q. voluntas
 vim n. patitur. c. merito. 15. q. 1. c. itane. 32. q. 3,
 recte tamen confatue, ut alias patiat. missionem in
 possessione, apud nos x. habet. p. confesso, ex. d.
 l. 1. potestq. induci bellissimus textus in. l. 1. s. quid
 ergo. ff. de vetre inspiciendo. Ergo si reus

Voluntas in no
 patitur,

6. Ergo si reus defensionem habet negationem
 promittat. necesse e. post ea confessione cu. quali-
 tate, alias. n. si prim. fateret. etiam aliqua ad-
 iecta qualitate, illa reiecta haberet. p. confesso
 iuxta Accursium in l. siquidem. 9. xpo siquidem. C. de
 except. et in. l. si filium. 37. xpo. deest. l. de libera-
 ti causa, quod cantus advocatus advertat, iuxta
 Aretini monitum, cuius meminit Conar. lib. 1. va-
 riaz. c. 2. n. 3. Vn. origine. habet illa clausula. Ne-
 go. dener. al. dicho Bartholome Bellot. et dicho
 Exporim. Iuri, et q. caso no confesado que se los
 deniera ay tal. o, tal razon para no se los pagar.

7. Obijci etiam a deo aliae exceptes solent, quae
 peremptoriae ideo dicunt. quia in actoris peri-
 mit. s. appellant. iust. de except. de quibus mul-
 ta Moranta b. p. l. membro. 9. n. 11. extant plures
 leges sub tt. q. de las exceptiones. lib. 4. recapit.
 apud Lucitanos lib. 3. tt. 38. Par in proxi p. p. p.
 to. septimo tempore. veluti exceptio Iuri Iurandi,
 transactio, rei indicatae, praescriptionis, hae
 et aliae id genus, quando ante litem contestatam
 obijciunt. in vim dilatorias. lites in gresum impe-
 diunt, quo casu si liquidae sunt (ut nostri aiunt)
 aut in continenti et defauti pbari possunt: qm
 si aliorum indagine requirunt ad ulteriora in-

de p. p. gredit. c. i. de liti. contestat. lib. 6., in quib.
si reus p. m. b. t. poterit eas iter. in vim p. ren.
ptoria. obj. care. c. venien. et 2. de testib.

Ergo peremptoria exceptiones obj. ut reus iure
c. i. usq. ad diffinitiva. c. peremptoria. C. sentent.
am. rescindi n. posse, iure regu. intra 20 dies a
liti. contestat. c. i. tt. 5. lib. 9. Recopilationis. Iure

Supra peremptoria

ponitur intra 20.

dies a conteste liti.

Luitemo intra decem dies lib. 3. ordinat. tt. 38.

quo termino claffo p. ear. p. ponat reijcienda. sunt
nisi iure iurando reus affirmet se ear. certorem
nuper p. ctu. fuisse, quas intra eund. terminu.
p. bare tenet. alia. in expensis arbitrio iudicis
condemnat. bit.

Minor restitutio
aduersus lapsum
temporis

Excepe minorem et alios, quib. beneficio restitutio-
nis succurrit. qui eo termino claffo restitutione de
creta audiri poterunt ut latius j. dicemus. Excepe
nullitate, quae si p. biam exceptioni. opponat. in
ta (quar. in practis. c. 25. 2. q. p. ort diffinitiva. oppo
ni pot. olim p. p. ctuo. c. i. C. quando p. uocare n. e. ne
cess. c. 4. tt. 26. p. 3. Hodie intra sexaginta dies ab
intimatione. seu notificatione p. m. ae. c. 2. tt. 17. lib. 9.
Recopil. Perez in. c. 2. tt. 5. lib. 3. ordinamenti. Auen
dano in. c. 4. et 5. tt. de las exceptiones lib. 3. ordina
menti. Quibus animaduertis recte aduocatus
intelliget quomo et quando libellu. p. res insti
ne debeat quem hispane conscripsit Par 1. p. p. to. 7
tempore n. 17.

Nullitas restitutio
intra 60 dies

Quartum Praeceptum.

Sea la replica del actor, ala respuesta de reo; y la
contra replica del reo. oia replica del actor. y
los instrumentos que por una y otra parte se pre
sentaron. y en que tiempo.

§. 4. De replicatione Actoris
et duplicatione rei.

239

Rei responsorio libello porrecto cuius precipue
finis erit actoris actionem excludere, eius co-
pia actori danda est. Bartolus in l. 1. §. 1. n. 7. ff.
de edendo; quemadmodum et libelli actoris res pre-
stat. Bartolus in d. autha. offerat. qto in clementina
causam. ubi porrecto. de electione. Statuit qd
actori sex diebus terminus a die notificationis
ut exceptiones in libello rei contentas excludat.
l. 2. ff. 5. lib. 4. verofil. Nisi reus reconventionem
mutua ve petitionem obiecerit actori, quo casu
novem dies eadem lege praestituitur. Quibus
lappis quando exceptiones instrumentis rejicien-
dae sunt, quis adhibenda instrumenta nec eadem
lege dispositum sit, eius rigorem stillo n recipi, sed
potius iuxta iuris eius dispositionem si in dilectus.
3. de fide instrumentorum, et recipienda usq ad
con. in causa, resolvit. Quare in practica. c. 20. n.
3. Quandoq et post conclusionem ~~data~~ du mo
pducens iuret, nuper ad eius pervenisse noti-
tiam ut ex Bartolo. Quare ubi supra. Quem
stillo a producente probari utile nimis erit, ut regu-
lariter ab alleganti debeat probari, ut notat Te-
llinus et Imola in c. 1. de benga et pace. Quare
in proemio legi fori. in prin. et in l. 6. ff. de las
ganancias lib. 4. fori. Greg. in l. 2. ff. 2. p. 1. O.
vosco. in l. de quibus. ff. delegibus. Avila in capi-
tulo. pretor. c. 19. et quae nonissime de stillo p-
batione scripsit Mascardo de pbat. 3. to. conclu-
sione. 1339. Unde fit ut instrumenta pducuntur
elapso termino d. l. 2ae. contrario stillo, neq alle-
gato neq pbat. tantum indicem respondere oport-
tere: que se admittant enquesto a iuror de
directo, ut si postea possint partes admergus p

ductione, quae vellent obijcere.

Adversus actoris replicationem, reus duplica-
tione adducit intra alios sex dies notificationis, in-
tra quos sua instrumenta offeret, aut illi elapsi
praestito iuramento ut paulo superius diximus.
Quibus peractis ab actore et reo in ulla parte re-
plicationis et duplicationis concludit. quamvis
n. olim triplicatio et quadruplicatio daretur.
l. 2. ff. de exceptionibus. textus in prin. iusti.
de replicationibus: hodie et si a partibus con-
clum non sit, plures n. s. admittendi libelli l.
q. ad finem l. 1. lib. 2. l. 2. ff. 5. l. 9. ff. 6. lib. 4.
recopil. et quid apud fuitanos lib. 3. ff. 15. §. 12.
libellor replicationis et duplicationis hispanae scri-
psit Lar p. to. 1. p. 7. tempore ex n. 35.

Quintum Praeceptum.

Sea la senia interlocutoria, el termino q se dio
alas partes para prouena si se prorogo! si se
maddaron citar las partes para ver presenten
iurar y conocer los testigos.

§. 5. De Senia interlocu- toria et dilationibus.

Exigit deinde legitimus iudiciorum ordo ut libello-
rum terminis elapsis seniam interlocutoriam
per quam ad allegationum probationes litigantes
admittat intra sex dies iudex proferat. Et n.
testium et instrumentorum receptio de substantiali-
bus iudicij ut in hac nostra lege placet. Accursus
ad moment, probatur l. 2. ff. 15. p. 3. l. 2 et 3. ff.
16. p. 3. l. 1. ff. 6. lib. 4. recopil. Mandando re-
ponso l. n. 7. Id nisi iudex fecerit retardat
litis damna, et requiritur quinquaginta

nulle marabettioy poenam incurrit. l. i. ff. de
 lib. q. Recopil. In hac interlocutoria sententia
 illud imprimis considerandum est, quod tempus, in quo
 ad probationem concesserit, ut intelligi possit
 utrum partes intra illud testes produxerint,
 et producti testes deposuerint. Terminus quibus
 olim ultra primam dilationem non daretur. l. ora
 tione. 7. l. finali. ff. de feriis. ~~tres~~ dari postea
 consueverunt. c. in causis. 13. de testibus. l. 33. ff.
 de p. 3. Hodie sub una ore dantur. l. 15. ff. de lib.
 2. fori. valinquitur quod iudicis arbitrio quae dilatio
 fit concedenda. Menoch. de arbitrariis lib. 2. cap.
 12. dum modo ultra octoginta dierum si cau-
 sa citra montes sit: si ultra montes centum
 viginti non excurrat. l. i. ff. de lib. q. Recopil.
 Quarta dilatio vulgo quarto post plaso, nisi
 ex magna causa dari non debet. c. ultra 3.
 ss. de testibus, data, ultra predictos dictae l. 1.
 per terminos non porrigit. Ille autem qui apud
 nos dicitur ultra maximus, quando atque ordine
 ab forma a iudice dari oporteat vide. l. p. 2.
 et 3. ff. de lib. q. Recopil. ubi plura Azabedo.
 post Laz p. p. p. to. 2. tempore. ex n. 22. Joan
 nes Gutierrez lib. 1. practicae q. 54. et sequen-
 ti: quos videbis ut illam difformem, ubi forensi ma-
 xime occurrentem, utrum testes qui intra termi-
 nis iuramentum praestiterunt, illo elapso possit de-
 ponere.

2

Rursus animadvertendum est, siel fuerit mando
 citare las partes para ver presentor et quoniam
 ea citatione omisa si testes recipiant. eorum depo-
 sitio nulla erit. c. 2. de testibus, auth. sed et si
 quis. l. cod. l. 23. ff. de lib. par. 3. Ordinatio fuci-
 tarum lib. 3. ff. de lib. 1. §. 14. Anto. Gomez. 3. to. c. 12.
 numero. 20. Julius Clarus lib. 5. §. fin. quaest. 24.

aliquibus casibus exceptis quos in d. c. 2. Felinus
conjecit. Orceus in singularibus. 200 testis. Aue-
dany responsio 31. n. 10. Couar. lib. 2. variay. c.
13. n. 5. Maranta de ordine iud. l. p. c. de i-
tatione. n. 27.

Denique observandum est inter locutoria illis ad-
iecta ubi a iudice pferenda ee. Salvo iure im-
pertinentis et non admittendorum: quae si non essent
adiecta posset actor rem defendere et e-
contra veluti si in ex causa mutui peteret postea
probat de dominio vel quasi, q. admittendum non est, de
vent. n. articuli per extra petitionem et diffinitionem
actoris et rei l. ad probat. 21. C. de probat. l. q. 4. 6. p.
lib. 4. recopil. optime Speculator tit. de positi-
onibus. §. 7. et videbitur Bar d. 3. tempore ex n. 50. for-
ma sententiae inter locutoriae huiusmodi pponit idem
Bar b. n. 2. et Monterrosa tit. 2. fol. 5.

Sextum Praeceptum.

Sea luego el interrogatorio del actor y del Reo.
los testigos q se presenten por una y otra parte y lo
que dizen a los articulos mas substantiales.

§. 6. De Actoris et Rei articulis. Vulgo interro- gatorio et testium deposi- tione.

Sententia inter locutoria pfecta actor et rem
articulos interrogatorio unusquisque iuxta su-
um, adversarij libellum produci ut iuxta eos testis
deponant q sunt clare et distincte comprehendi
ut late post alios Maranta de ordine iudici-
or. l. p. actu. q. in sequentibus. Bar l. p. p. 1. tomo
3. tempore ex n. 6. inter quos ille est primus, q.

alios testes non possent deponere ut de litigatione
 conditio et rei de qua litigatur notitia inter
 rogant de omnibus generaliter, videlicet q-
 tate, amicitia, inimicitia, familiaritate, et
 quibus, quanta testibus fides sit adhibenda
 index intelliget. Late sanctum in c. qm co-
 tra falsam. 2da testium de positi. n. 90. Moni-
 ta. 7. p. 5. 13. actus. Per p. 10. col. 936.
 ille ultimus ut de fama publica interrogant:
 qm licet regulariter fama publica plenam
 probat non inducat sed semiplenam, Par ubi su-
 pra. n. 69. Moscardo de probat. 2o volumine
 con. 748. et sex sequentibus. l. 3. ff. 30. p. 7. ta-
 men fieri vult factum accedat testis plena
 fiat probatio. c. 1. ubi notant oia de appellat.
 Conar. lib. 3. variar. c. 3. n. 4. Menoch. de
 presump. lib. 1. q. 1. n. 39. Illud tamen in oib. ob-
 servandum est, testes iurati semper deponant alio
 quin illi non faciunt fidem. l. iuri iurandi.
 9. l. sign. 19. p. de testib. c. frater iuratus. 17.
 c. de testib. 29. c. huius q. 39. extra eodem.
 l. 23. ff. 16. p. 3. Menoch. lib. 1. de arbit-
 rariis q. 26. Octavianus in practica cano-
 nica lib. 6. c. penult. Conar. lib. 2. variar.
 c. 13. Gutierrez in l. nemo pot. n. 121. ff.
 delegat. p. Bonadilla in sua politica lib.
 5. c. 3. n. 9. Morla in Emporio juris 1. p. 16.
 n. n. 30. quos non retrahit Par ubi s. n. 109.
 qui ex n. 107. forma qua testibus in iurando
 recipi debet ex l. 29. ff. 16. p. 3. refert et ex
 Grego. ibidem illud omnino observandum ut semper
 a indice petat. Que todo lo q. supiere de aquel
 pleyto y causa sobre la qual no sea preguntada
 dello, quocaso extra articulo de posuisse obijui
 testi non poterit. Illud et ut in oib. articulis ob-

Nota que se requieren
 ad testificandus

uocatus semper addat (digan los testigos como
saben aquella pregunta) quoniam testis q suae
depositionis causam non reddit aut per aliquem
sensu corporeo n concludit aut nulla aut mini-
ma fide facit. l. sola. q. c. de testib. l. 28 et 29.
ff. de p. 3. Iam ubi s. 9° tempore. ex n. 17. nonissi-
me Bonadilla lib. 5. c. 1. ex n. 72. Augustinus
Morla d. ff. de. ex n. 47. qui e omnino videtur
plura n. utilissima ex n. ex n. u. illius c. ff. de. in
mata p. 1. idem Iam d. 3 tempore. ex n. 63. ubi
forma interrogatorij hispane p. 1.

Septimum Preceptum.

Veá si los artículos y preguntas de los interroga-
torios se pusieron por posiciones alas partes y co-
mo los absoluan y si por alguna de las se a
pedido que la oia iure de calumnia.

§. 7. De Positionibus et in- ramento calumniae.

Frequens e in omnibus tam actoris q rei articulis
sive interrogatorij clausula illa in calce adijci
solita, los quales preguntas y cada una de las
pongo por posiciones ala parte contraria pido
las iure absolua y declare conforme ala
ley y so la pena della. Et in tribunalibus Ec-
clesiasticis, conforme a derecho y sola pena del,
Pro cuius explicatione sciendum e positiones in-
troduktas fuisse ut quis relinquit ab onere pro-
bandi, clementia. ff. de iure iurato. de iur. q.
fig. l. en qui ff. de iure iurato, indeq olim fie-
ri anteq articuli darent. Cardinalis in d. clem-
tia. 8. et q. 6. Hodie ut circumitus vitet et
causa citius expediat articuli et positiones si-

et magis in l. 2. §. 1. l. de iuramento ppt. calumnia
dato in cuius paraphrasi eleganter Obesem
bachius tototo de iuramento calumnie in decretis
lib. 1. et c. hodie ab advocatis frequentius appella-
tur iuramentum malitiae, praestantque illud et ac-
tores et rei in fine suorum libelloz et ultionai de
asserunt q. iur. adior q. act. et est adema-
la no pongo de malitia. Vch, que est ex excep-
tione no pongo de malicia. De quo multa Perez
p. to. colum. 903. Moranta. b. g. §. primus alius
ex n. 10. Auendano in capitulis p. to. c. 1. n. 6.
Holander confi. 71. n. 8. et 13. volu. 1. Azep-
to lib. 1. tt. 6. et in l. 2. tt. 17. n. 112. et n. 138. 26.
4. Recopil. Quod et si de substantialibus iudicij
sit iuxta Auersum in hac l. p. l. 23. tt.
u. p. 3. eius tamen omissio n. alior p. cessu vi-
ciat quasi si a p. petat. l. 10. tt. 17. lib. 4. Rec-
pil. Observant iam citati et Paz p. 1. p. to. q. ten-
pore ex n. 39. Iuramentum re. q. reus vel actor
positivum respo. dery adhibet, appellat. de ve-
ritate dicenda, advertit Sidaem Perez. in l.
1. §. 1. q. 1. tt. 7. lib. 3. ordi. Quod ita e. p. esse
clare et apte praestandum ut nisi ita factum
sit pars cui defert. in poena d. l. 1. regiae
incidat ut superiori numero resolvimus.
Articulis ergo siue interrogatorijs productis per
illos examinari testis iudex praecipit, quoy copia. l.
et iure eoi dari ubiq. parti deberet proxiid
n. semper admittit. illud tamen sine distinctione
et in civilibus testis coram iudice produci iurare
et ab eo examinari debere ex ratione l. 3. §. 1. si-
uis ff. de testibus. Apud Magones lib. 4. fororum.
tt. de testibus. foro penult. 1. 1. lib. 2. varia-
rum. c. 13. n. 10. Menochius de recuperanda po-
ssessione remedio. 1. 1. §. 26. n. 399. et confilio.

100. n. 43. Quis ex iusta causa id tabellione.
 committi possit. c. si quis testium. 3. de testib. c.
 2. de iudicijs in 6. l. ad persona, egregias. 15. f.
 de iure iurando: in cuius proposito plurima erunt.
 tur. Juan. Garcia tractatu de nobilitate hispa
 na. glo. 48. §. 3. ex n. 1. l. 22. tit. 11. p. 3. Iusta
 aut causa semper negotiorum pluralitas reputatur.
 Conar. et Menoch. iam citati. Vnde frequenter testium
 examen tabellioni committit iudex, partis petitio
 ne premissa; quod sane sufficit dum commisso
 ad processus acta redigatur ut de ea constet
 alioqui nullitas induceretur. ex Conar. et Meno.
 supra. Examinari debent intra terminum omnino
 debent, alioquin eorum depositio non valet, ut cum
 alijs resoluit Joan. Gutierrez lib. 1. practicarum
 q. 54. et 55. cuius alios infinitos referens meminit
 Portoles ad Molin. q. p. §. testis. n. 109. et nu
 mero 109. Quod si aliquis ex litigantibus minor
 sit adversus omnem probationem restitui si velit,
 quo tunc restitutio fit et concedenda, vide Bar
 d. 3. tempore. n. 143 et plura in restitutionis
 minoris materia nuper a nobis scripta in §. ex
 traneis ex n. 27. post. de heredu qualitate et di
 ffa. Qua in re illud in summa sciendum est termi
 ni probationis ex causa et beneficio restitutionis
 minoris concessum, non posse excedere dimi
 dium tempus termini probationis principalis, et post
 illud utriusque parti etiam maiori coem, ex l. 3. tit.
 2. lib. 4. recopil. in cuius proposito post Bar iam
 relatum multa adducit Azabedo, Gutierrez
 lib. 1. practicarum q. 1. c. 66. in sequentibus, concedit
 dimidium et minori iuri perito et in d. extraneis. n. 61.
 in Sarmiento resoluit in d. §. extraneis. n. 61.
 quicquid contrarium teneat Bar ubi proxime nu
 mero. 115.

Octavum Praeceptum.

Dea luego la publication de testigos y si fueren
citados los p.^{os} para verla hazer.

§. 8. De testium et publica tione probationum.

Factis probationibus eorum terminis classis testium
publicatio fit, vel uno ex litigatoribus petente
vel ex iudicis officio, cuius iussu alteri intima-
tur l. gesta. c. de re indicata. c. consuevit. 24.
de officio deleg. l. 37. ff. de p. 3. eorum et n. com-
parente p. fact. decernit. q. ex l. 1. ff. 8. part. 4.
lib. 4. Recopil. vnicuique copiam attestationis
exhiberi ut intra sex dies disputent et alle-
gent; precludit testium publicatio aliorum recu-
sationem. c. fraternitatis. 17. de testibus. l. 39.
l. 37. l. 39. ff. 16. part. 3. Ordinatio fuitanorum
lib. 3. ff. 4. infra. Nisi litigans minor sit vel
qui iure minoris vobat: qui facta et publicata
intra 15. dies restituit. ut superiori. §. ad finem
diximus, qui terminus partibus erit coram. l. 3. ff.
3. lib. 4. Recopil. Conar. in practica. l. 19. n. 3.
Auto. Gom. 2. to. c. 19. n. 30. Pereyra in l. si una
torem. dolo vel adversarii dolo. n. 19. c. de inin-
tegrum rest. quamvis instrumenta usque ad conclu-
sione in causa recipi possint. c. cum dilectus. 9.
de fide inst. d. l. 39. admodum p. ducens inuome-
to firmet nonne fuisse rest. Tant noniter in
eius notitia p. venisse. §. l. 1. et 2. ff. 5. lib. l. 1. ff. 2.
l. 1. et 2. ff. 9. lib. 4. Recopil. publicatio testium q.
uis contravenit iure coram soleat, fit ne de fide
ordinis iudicialis ut late aliorum referens Par. 1.
to. 1. p. 3. tempore ex n. 133. Hodie eius omisso
reddat presum nullum. l. 1. ff. 8. l. 10. ff. 17. lib. 4.
Recopil. q. idem iure coram in criminalibus ex coram
reposit

239

reformat Clarus lib. 5. §. fin. q. 40. n. 1. Aucionio.
reponso. 1. n. 3. Segura de Aualos in directorio in
diem Eulogiofori c. 19. n. 3. Efectus publicatio-
nis cum ille sit proprius ut sup. probationibus dispu-
tent partes, obijciuntq. aduersus personas et testiu
dicta exceptiones sine repulsas auth. si testis pro-
ductus. C. de testibus. c. 2. cod. tit. in 6. intra sex di-
es in publicat. prefixos id praestabunt, forma hispa-
ne pposita a Paz ubi s. nono tempore ex n. 13.

Nonum Praeceptum.

Dea luego los escritos de bien prouado y si vno
tachas, y las prouanzas sobre ellas.

§. 9. De allegationibus,

Vulgo Escritos de bien proua-
do; et de testiu objectionib,

Vulgo, tachas.

libelus disputationis et allegationis quem hispane dici-
mus escrito de bien prouado tres precipuas species co-
tinere solet. p. in prin. ubi aduocatur utriusq. par-
tis sui clientuli intentionem pposita nitit. Offen-
dere. Quod sic efficiet, si sigillatim de unoquo-
q. disputauerit articulo afferen. eum et instrumen-
ti et testiu manifeste ostensu: in fine huius
partis conclusionem adiciens, de todo lo qual
consta la intencion y demanda de mi parte bi-
en y en plidamente probada para q. v. m. iustitia
mediante de y pronuncia sententia en su favor.
In 2. q. totis viribus et industria aduersae p.
probatione excludere et enervare niti debet
q. plane efficiet si vel instrumenta arguat, sine
ei et testiu intentione aduersae partis minus
probata doceat, quantum adq. testes integri, im-

9.1
Instrumenta instrumenta pba et fida sunt, cuius
rei et partis argumentum item et superioris no-
visima psecuti sunt Mascard. tract. de pbat. Me-
noch. de presumpt. quos propter antiquiores, et
advocatus et index consulere poterunt.

In 3^a. et ult^a. defectus et repulsa adversus
contrariae partis testes etorq dicta advocatus
obijciat, ch. iuramento tamen et ptestatione se
illam ut iniuria testibus inferat n^o opponere. ut co-
suluit Soci. consi. 118. colu^a. 3. et 4. volu^m. 1. Mar-
ta. G. p. actu 17. n°. 10. et 13. Perez in l. 1. tit. 4
lib. 3. ordi. colu^a. 933. Carny lib. 5. §. iniuria. n°. 3.

Objectiones aut quae testibus possunt solentq
opponi plures st deq, post Antiquiores Lanfran-
cus. c. qm contra falsu. Josi^o. testiu depositiones
ex n°. 90. Maranta. 7. p. §. 17. Perez ubi supra
colu^a. 936. Simacoy de catholicis institut^o. tit. 34.
de testib^{us}. n°. 76. extat. tit. 16. p. 3. et tit. 8. lib.
4. Recop. iuxta fuituros. lib. 3. ordina. tit. 99.
Arcebedo l. 2. tit. 3. par 1. p. p^o. to. 9 tempore. ex
n°. 22. plurima alias referens Portale ad illo
linu^m. 9. p. §. testis. n°. 29. q. 1. q. 6. 50. et 59. Bona-
dilla. in politica. 2. p. lib. 5°. c. 2. ex n°. 50. ad quo-
ru pbat^o. 15. diebus elapsis post publicat^o. admi-
ti debent partes quibus terminus prefigit. intra
que illa pbat^o. qui in dimidi etatem princi-
palis n^o exedit l. 3. tit. 3. lib. 4. recop. et super
eis producat articulos et testes quemad^o. p^one
gotio principali, iuxta norma praescripta a do-
ctore. Par d. tempore u^o. n°. 35.

Illud in animadvertet quod si minor et qui eius aere
gaudet adversus lapsu termini pbat^o restitui possent
ut dixi §. 1. et §. 3. n^o in adversus lapsu temporis
ad pbandas testiu repulsa concessum l. 7. in fine tit. 6.
lib. 4. recop. Catella Tolana 53. Boerij decisioes
4. n°. 12. l. 2.

240

Palaciu in c. p. vras. §. 26. n. 13. (Cura in praxi
c. 26. n. 4. Peraz. d. col. 936. et tunc ostendi
pulle in ca. p. vras. appellationis Vide Cura ibi
prime c. 12. n. 5.

Decimu' Preceptum.

Vea si el Juez fue recusado y si fue la recusacion
jurada y si como acompañado conforme a la ley
en lo secular y en lo ecclesiastico. Vea si la parte que
requiere prouo las excusas de la sospecha ante los
arbitros y en la forma que el Decreto manda.

De recusationib. §. 10.

Qua sit periculofum quod suspecto iudice liti-
garet omnia et ciuiles et Canonicas et regias con-
testant. iuras quib. recusationib. Beneficio litigatis.
consultu' e. cautione. causa cognitione suspectis iudi-
cib. obediendum ex reg. 1. qui iuris dictioni 10. de
iurisdic. omniu' iud. 1. apostolici 26. aut. si vero
1. cu' specialij 12. C. de iudicis C. insinuante C. suspi-
ciosis 39. de offi. de 39. cu' alijs quib. consonat 1. 22. tt. 4.
part. 3. 1. 1. et toto tt. 10. lib. 2. 1. 1. et 2. tt. 16. lib. 4.
recos. apud Valentinos Forus secundus. et 3. Pub. de
iudicis apud Lucitanos tt. 22. lib. 1. ordin. Qua in
re qd. canonica praxis a seculari discrepat sequi-
tis sunt obseruanda. Primum iure canonico legiti-
ma' recusationis casus exprimenda ei et iura' arbi-
trij a' litigantib. nominatis pbandam atq. nulla
ei recusatione ex dictis iurib. et alijs. quae adducunt
more referenda. legitima aut. ca. p. vras. et p. vras.
recusatus iudex a' cas cognitione conouet. de iudicis. ad
superiore. p. vras. recusationis cas congerit Macerius.
B. p. adu. 2. n. 24. Perucius n. 20. et 5. Decius
in c. postremo de iudicis appellat. Vbi Propositus
n. 11. congerit 75. Bernaring Co. in reportorio 160.
iudex.

93. Antedixi. H. de recusationib. Iure. V. civili et re-
gio ca. in recusatione n. requirit. Id. factis sufficit iu-
ramentu aferentis se iudicium sustinere habere. Accu.
in d. l. apertissimi verbo. recusare et in l. q. poterat
Tho. nec illud ad Trib. lege. i. tt. 16. lib. 4. recop. 3
hoc ita ta. Variis quare canonico iudex recusatus
in totu in totu remouet. ut dixi et pbat ex. in d. c.
am. de offi. deleg. in c. cu. speciali de appellat. Unobis
interpretabz concilio Tridentinu c. 24. c. 20. Ut. s. eius
decisio, qua pbat. ordinariu in. i. instatia cognoscere debere
limitet. nisi recusatus fuerit et recusationis ca. pbatu cogni-
tione puenet. quauis assumere secum totu teneat. d. au. s.
si v. l. 22. tt. 4. par. 3. d. l. i. recop. Quoru si dissonas
senia sit superior adire debet. Quam ta. l. i. limita-
tis in recusatione. Precidis siue alterius superioris
iudicis in qua ed. exp. s. requirit. l. i. et 2. tt. 10.
lib. 2. recop. Item et in recusatione totius
ciuitatis aut Prouintie in qua similit. causa
necessaria est, neq. solum iuramentum
sufficit ut explicant j. referendi. ~ ~ ~

Deinde obseruandu e iure canonico et civili recusa-
tione post litem contestata n. admitti est. n. exceptio
dilatoria d. l. apertissimi d. c. cu. speciali nisi ca. noue-
rit orita Vl. antiqua ignorata c. insinuante de offi.
delegati. Secus v. iure regio iuxta quod in qua cumq.
parte litis pot. pponi et si ia. fuerit in ca. conclusu
quinimo et postqua senia fuerit scripta et subscripta
et Tabellioni tradita ante eius pnu. ciatione d. l. i.
recop. idq. in iudiciis inferiorib. Superius. n. post cri-
tam et subscripta. eniam et postqua penes e. s. d. sub.
acta ppassu tenuerint n. recusant. l. i. et 2. tt. 10.
lib. 2. recop. ~ ~ ~

Deniq. notabz recusatione suspendere iudic. decis.
Pedemotana 24. et inde. seniam. lata a iure recusato
nullam

nulla' ee' d. i. apertissimi l. i. c. si quacuq. pceditis
pore. Panus de nullitate ex defectu iurisdictionis
ordinariis a n. 140. Recusatione v. nisi ex ca tollere
Princeps n' p'or gla. Verbo elegere in c. ad huc
de rescriptis licet contrarium Vellit Pinelus in Prob.
C. de rescind. Vend. i. p. c. 2. n. 22 Perer i. to. col. 32.
Forma recusationis Hispana scripta Paz i. to. i. p. 10.
tempore n. 31. et i. p. c. 3. §. 12. n. 31. et praxi re-
cusandi superiores iudices 6. p. c. 1. §. Vnico. Morosus
tt. 1. fol. 92. et q' recusationis materia frequens e' p' i-
am. relatos videbis iuxta eam Navarra in c. cu
contingat decimas ca nullitatis de Rescriptis Greg.
in d. l. 22. part. Coua. in practiciis c. 26. Auend.
de exequendis mandatis 2. p. c. 23. Aguado d. tt. 10.
lib. 2. et d. tt. 16. lib. 4. recop. Bouadilla lib. 3. Po-
litia c. 2. ex n. 117. et qui infinitos adducit et re co-
pise explicat August. Morla in emporio iuris i. p.
tt. 2. in pmissis ex n. 173. v. d

Vndecimum Preceptum.

Vea el auto de la conclusion para definitiva a n' tu-
no citacion de las partes para or sentencia.

De con. in ca ad diffinitiva et eius
effectibus.

Quod si ex litigantibus nullus suspectu iudice' rat.
publicationis testiu alijsq. omnib. p'latoris terminis e-
lappis; N. ad alium ex eis instantia N. neutro petere,
Iudex ipse ex officio sentiam interlocutoria p qua causa
et instantia conclusam ee' pnuat p'fert. Subetq. ius.
centa die N. immediate n' feriatu sequentib. diffinitiuq.
enig. p'latori presentes interesse. Hoc iudicis interlocu-
tio eaq con. a n'us appellat. estq. revocatio omniu pro-
lationu et defectu q'la verb. liquere in c. significa-

et in aut^o de testib. §. quia v^o concluderint iur.
et in iudicio sic necessarium ut eius omisso processu sitam
Viciet ut cu^o Felicio Meno. et alijs re^ont Laz. i. to. i. p.
10. tem^o horu n. 1. Perez in l. b. tt. 2. lib. 3. ordinamenti
Matienso. in dialogo relatorij 3. p. c. 53. n. 1. et p^obare vide^o.
20. in l. 10. tt. 16. et in l. 1. tt. 7. lib. 4. recop. qu^o eius for-
ma p^oscrip^ont iuxta qua^o plura adducit Marata 6. p.
actu. 15. Sancubus tt. de p^ortas lib. 1. §. 2. c. 9. Perez
Matien. et Garza citati.

Illud et omnino observari litigantes esse p^oesse cit^o
dos ut eis p^ocentis. sententia definitiva p^oferat. l. 1. et. 11. tt. 22.
p. 3. q^o alias sententia absq^o partiu^o citatione lata est nulla
l. 1. §. item cu^o ex edicto ff. qu^o sententia sine appella^o resin.
l. fin. iuncto g^ota verbo quominq^o C. de legio. Matienso
Vbi l. c. 44. n. 4. Post hanc aut^o conc^olione in ca^o p^oatio-
nes null^o admittend^o sunt nisi ut minor aut q^o eius gau-
det beneficio restitutione in integru^o concessa illas offerat
iuxta co^os p^ovisiones C. auditis de in integru^o rest. §. quod
q^o iure castelle credit dummo quindecim dies post publi-
catione^o elapsi no^o int l. 3. tt. 2. lib. 4. recop. §. v^o nisi
deferri iuramentu^o in defectu p^oationis petiti ut iuxta su-
p^oon^o et alios quoru^o rem explicans meminit Vbi l. n. 11.
Quodum si p^o confessione^o partis aduers^o p^oatio admitti
Vellet ut p^o evidenti^o rei sue loci aspectu^o et ita eni-
equid dicam si iudex ex officio ad indaganda^o veritate^o
p^oationes plures facere Vellet maxime in criminalib.
in quib^o p^o rei defensione et ut elucescat Veritas semper
sunt admittend^o. Item et iuris allegationes quom^oagis
Iudex instruat. iuxta Innocentiu^o in c. p^o tuas de testib. qua-
ru^o et copia aduers^o parti n^o dat. nisi in actis p^oessu re-
digant^o. Marata 6. p. actu decimo.

Quoddecimu^o Incertum.

Vea la sentencia definitiva si es cofame ala demanda
o no: si a una o a condempnacion en parte o en parte o en parte
o ala parte o en parte o en parte.

Descriptio definitiva et Eig. quae ad
eius generationem observare debet
index §. 12. in.

73 : 1.

Auditorum post concussione in casu ei exigit ordo ut omnibus
partis utriusq. litigantes nihil sciant in q. q. p. p. Iudex p. p. p.
ponant cuncta rimans iudex ordinem. rerum plena tunc. o. tunc senten
tione discernens definitiva sententia p. p. p. in 20. saltem de finitima in
dies a die con. in casu a. s. retardatis litteris duplicatas. 20 dies post con
expensas et quinquaginta milia mactinorum pena
incurrit. l. i. ff. de lib. 4. recap. quod in re. Perez
in l. i. ff. de lib. 3. ordin. col. 126. et Azuero in d. l. i.
ff. de lib. 17. intelligunt qn ab aliquib. ex litigantibus. requi
situs eam no p. p. p. l. i. §. magistratibus. ff. de
moniti v. requisiti n. dederunt. ff. de magistratibus. conve.
uendis in eius p. p. p. traditis ab Alex. et alijs. quo
rum meminit Azuero v. 5. Cuius diffinitiva senten
tiam ea in favore rei qua a toris hysiane refert.
l. i. ff. de lib. 11. et ex. n. 21.

2. 1

Paz. 1. 1. p. e. u. temp. ex. n. l.
Cum v. plura sint negotia quā vocabula q.
f. de prescriptis Verbis Varietas. Quorum qualitate ne
certo teste, quid in cuiusq. sententia gloriante, observare de-
beat iudex statui possit iudicium rationū ratiandi gra-
aliqua quā omnis. in casus admitenda sunt et ab eis

Abseruanda proponere, erit opportunum.
Primo qd iudicis pspicitur. Voluntas e? Iustitiz nouerim
Vt ex Ceterina Pastoralij s. Veru de Re iudicata
notant des ad senig, patione festinare iudex non
debet p singula causz apto acta diligent. rimari
c. iudicantem 20. q. 5. c. graue 25. q. 9. alioqui de
caus. meritis male in iudicij pferuntur Ecceq. Senico
nuda Vt Bart. in nra l. plata n. 10. Crisfit Hypo-
minimi nali s. nun videnda 7. 23.

Itij in practica criminali §. 1.
Materiis in dialogo relatoris B. p. c. 39; n. 9. -
2.º qualis contrarius, fit vñ index in q. 1.º

seniam: an v. mo allegata et probata pferre. Seniam
debeat ut constat ex auctorum numerosa allegatio
ne nouissime relata ab Aug. Morla. in Emporio
iuris l. p. tt. 2. g. 1. n. 1. semper iuxta adu pferre et
allegata et probata iuxta Veriore opinionem cam
terminari c. iudicem 3. q. 7. l. iustitias §. Veritas ff.
de Offit. Precidis Nauarrg. in manuali c. 25. n. 10. fona.
lib. 1. c. 1. n. 6. Morla. vbi 3. n. 21. qui hac ore erit
omnino viderendus.

3. obseruabit Iudex seniam libello et actioni co-
formē ee debere l. de pndis 12. ff. coi diuidund. l. p. C.
desidecom. libert. vbi fatum iudice Imp. appellat qui sub
alijs quā super petitis pnuat. quāvis a desiderio actoris
recedere possit neq. n. ei inferuire debet p pnt iuris
exegerit rō re diffinire maxime attenta l. p. tt.
12. lib. 4. recop. quā probatū ē imperfecta Veritate
probata reiectis subtilitatib. Iudicem pnuare debere
de qua re videndi sunt Soci. reg. 151. et alioj referū
Morla in Emporio iuris l. p. tt. 2. g. 9. 19. n. 5.

Quarto in actionib. realib. vbi iudex declara-
uerit re restituenda ee debet et. defunctis. possessore
condemnare l. et exduerit 35. §. vbi aut. ff. de rei vend.
l. 9. tt. 13. p. 3. sobita int. possore bonz et malz fidei
distinctione §. siquis a n. dno mist. de rerū diuisione.
vbi nos plenas merite psequuti sumus

Quinto regularit. Iudex victa victori in eo-
perisj condemnabit n. qm solū qm calumniose Verū et.
qm absq. calūnia demeris litigauit c. calūnia de
pignis c. olim in 2. de pnuilegijs c. finē lib. de dō
et contumacia l. pperandu §. p. aut. alterutro C.
de iuditijs l. 2. tt. 3. l. 2. tt. 22. p. 3. extat integer
titulus C. de fudtib. et litū expensj et titulg 22.
de lā costaj q. taga de ella lib. 4. nouj recop. vbi
plurimū scripsit Aguedo et ante cū omnino vide
duj quā. praticari qz fionā c. 27. per idem.

nouissime

novissime Bouadilla in Politica lib. 3. c. 15. n. 64.
 et lib. 5. c. 2. n. 103. et 104. et c. 3. n. 50. Boerij
 de iurisdictione ds. n. 6. Rebusfus. tt. de expens. art. 50.
 Petrus lib. 3. ordin. tt. 12. ordinatio humanorum lib. 3.
 tt. 51. Portolus ad Molin. 2. p. 5. expens. infinitos
 refert Petrus Seneo in collationibus ad decretales in
 §. c. calumnia de pignis

Sexto. Observabit Iudex equalibus existens
 actoris et rei conventis probationibus. et numero et digni-
 tate testium in rei favorem prevalendum esse ex reg. l.
 Arias 47. de oblig. et actionib. c. vnt. dilectos
 de fide instrumentorum c. ex litteris de probationibus l.
 40. tt. 16. part. 3. iuridicis a meno. traditis de ar-
 bitrariis lib. 2. centurio 1. causa 92. Quod si contin-
 gat in iudiciis duplicibus in quibus uterque actor et reus
 e' de concordia H. forte de iurimenda erit ex multis
 traditis a Torquemado de primogeniis 9. 17. opinio 1.
 n. 26. et 27. Muro. de retinenda possessione vme-
 dia 3. ca. n. 740.

Septimo curare debet Iudex de omnino quatuor
 possibile sit certe pecunie rei claris et apertis ubi
 sententiam proferat et si de incerta quantitate apud eum
 actu sit l. 3. et toto tt. C. de senis, que sine certa qua-
 titate proferunt. §. curare in ff. de actionibus ubi de qua-
 titate §. 1. et l. 6. concordat l. 6. ad finem tt. 22. p. 3. 2.
 et l. 1. de iur. n. 60 concordat l. 6. ad finem tt. 22. p. 3. 2.

Octavo Ut iam diximus superiori §. n. 2. litigan-
 tes rei eorum procuratores omnino iubeat citari de prolatio-
 ni sententiarum die non feriata adsint, quod de senis erit
 nullas.

Nono quatenus sententia prolatum erit repetat con-
 silia Pontificis in c. 1. de senis et re iudicata lib. 6.
 Regis et consensu in l. 13. tt. 4. p. 3. in l. 26. tt. 1. p. 7.
 in l. 10. tt. 17. lib. 4. recip. et alia que gravis et docte
 considerat Matienzo dialogo rectoris 3. p. 5. 36. cum
 sequentibus.

Decimo a muneribus maxime astutius execant. n. sapi-
tum oculos mutantq. iustorum Verba Prodi. 23. Ecclesia-
stes. 20. Deuterio. 16. c. n. licet iudici 11. 9. 3. l. Venales
C. qn. provocare n. e. necesse. l. 13. ff. 22. p. 3. notant et erro-
rant passim des quoru numerosa copia cogent Petrus
Zenede. in colectione ad decretu c. 23. et post eu novissi-
me Bouadilla in Politia c. 11. et 12. Morla in Impo.
ff. 2. 9. 11. Quz omnia quz in iudicio exigimus ad sententia pro-
latione suq. muneris executione paucis compit Bal.
in l. hac lege n. 10. C. de senis ex transitu recitanti-
bus duas sales fore debere: scientis nescit voracibus
conscientis nescit diabolicis. quod multo ante. Rex suum
comprehendit Prodi. 12. 8. Provide de omni plebe Viri
et timentes Deu in quib. fit Veritas. et ad ea adducens
notat Guilen de Senantes in l. 2. tuu. n. 3. et 4.

Deinde post qua lata fuerit sententia definitiva
eam Viri. ex litigantib. intimari curavit in-
dex. a qua si no fuerit appellatu v. si appellatu fue-
rit: appellatio n. n. p. sequuta, qz transit in auto-
ritate rei iudicatz eam executioni mandavit l. post
rem iudicatu l. a. d. Pro cu. suq. 8. de Re iudi. de quo
re multa copiose scripsit Quas in d. l. post rem
iudicatu Par. d. 1. to. 4. p. p. tota

Decimu tertiu preceptu

Vt si aliqua de laz parte dno de nulidat con-
la sententia y dentro de que tiempo.

De nuliditate sentent. §. 13.

Solent frequent. post qua definitiva sententia lata e
adversus ea agi de nuliditate: quo casu ille idem iudex
qui etiam tulit h. eam nulla aliquo ex capite appo-
uerit poterit illa revocare c. reformationis de rigibus
et malis. l. 1. C.

l. i. C. de senijs et interlo. l. 2. tt. 21. p. 3. tot. tt. 17.
ib. q. recip. Vbi l. 2. statum e. tempus intra quod age-
re sit de nullitate na et si alim intra 30. an. de
nullitate. agi possit l. i. C. qm provocare. l. si expressim
vbi notavit Bar. ff de appellat. l. 4. tt. 21. p. 3. Hodie
in iure noviori intra 60. dies ab intimatione senij
opponi debet l. 2. vbi re latissimo sermone psequit. The-
uedo pluria ante eum. Flex. con. 103. Vol. 5. Pe-
rez. 1. to. col. 1215. Soua. in pract. c. 25. p totu et hie-
dano de 1. et 2. decreto n. 16. de exequendis mandis
2. p. c. 23. n. 8. Paz in praxi. 1. to. 1. p. 12. tempore
ex n. 5. Portley in additionib. ad Molin. 3. p. 8. nulli-
tas Mascard. de probat. Vol. 2. con. 1114. Bouadilla
in Policia lib. 5. c. 3. ex n. 114. Plury aut. casus
in quib. senia nullas e. pret. Sebastianu. Buncium
qui integre de seniarum nullitatib. libellu conscrip-
congerit Proposito in c. dilecti de appellat. Ferrara
in practica verbo nullitas. Monteroso in practica
tt. 2. fol. 13. Qua in re illud n. e. pretermittendu
tempus ad appellandu concessu n. curare interim
dum agit. de nullitate Et ex alijs resoluit Paria
citatus, qui libellu petitionis nullitatis item et eius
seniam diffam. b. offert.

Ultimum Preceptum.

Ultimam re. Vea la appellacion si se interpuso
y si se psequio entiendo o si quedo dezierta.

De Appellatione §. 14.

Quod si adversus seniam de nullitate acta no
sit aliquis in ex litigantib. illa iniusta eo existimas
appellatione interponere debet pberit quidem Vl. in
continenti Vno Vno p. Verba appello. Vl. ex inter-
valo in 2. mo.

Canonice et civili iuris 10. dies c. anteriorum 6. q. 2.
c. quoad consultationem de re iudicata c. n. folu de appella-
tione c. eod. idemq. iure regio partitum
l. 22. ff. 23. p. 3. item et Lucitanorum ordinatione
lib. 3. ff. 14. in pmo idemq. et fori Aragonensib.
resoluit Portolus s. citandus n. 71. Iure de nouis
ortu. 5. dies ab intimatione senig. l. 1. ff. 13. lib.
4. recop. qui currunt de momento ad momentu
gl. in l. 1. §. dies ff. qm appella. p. 1. Greg. in
l. 1. ff. 22. p. 3. Quod si intelligit post qua sen-
tentia fuerit ad notitia partu c. consulta-
tione ubi gl. 3. de appella. lib. 6. l. 1. c. de te-
porib. appella. sicut n. impedito n. currit tempus
cu sit vtile d. §. dies sic et. no currit absenti nisi a te-
pore suu. in pract. c. 15. n. 2. Perez. 1. to. col. 127. imo
et. sufficit scientia senig. nisi et preiudici qd p illa in-
ferat. scientia et. adfit l. 1. l. 1. vbi contra docet gl. et
ibid et Felino in d. c. quoad consultatione n. 32. Peru.
de retractu ff. 1. §. 26. gl. 2. n. 30. cuius appellatio-
nis mata. qd et latissime patet et frequentissima e.
p. 1. ordinariu in titulu de appellatio. et in legib. re-
q. ea addactis videndi sunt Gom. 2. to. c. 11. n. 35. An-
les in capitulu Pretoru in forma secretu ordinationis
c. 49. vbi. condemar. Auend. in capitulu Pretoru l. 1. p.
c. 8. Gutierrez de iuram. confirm. 3. p. c. 5. a n. 17. An-
dano. in l. 1. et toto ff. 17. lib. 4. recop. nouissime Mayardo
de probationib. Vol. 1. con. 114. cu sequentib. Par. 6. p. 1. to.
vbi. n. 44. forma libelli appellationis Hispanie pposuit
plurima Bonadilla in politica lib. 3. c. 8. ex n. 123.
Portolus ad malinu. l. 1. p. 3. appellatio. Qua et in re illa
omnino e obseruandu qd et si appellationis libellu cora
inferiore iudice a quo sit offerendu clement. 1. de ap-
pellatio. Nauar. in c. cu contingat de scriptis vbi.
Sexta ca nullitatis n. 10. Decilio (Roz 366. de appella.
in nouis. Qua et cora superiorib. iudicib. intra termi-
nu ab ipso.

tenore assignandum debet comparere appellans
 c. 1. de appellat. in 6. l. 2. tt. 12. lib. 4. recop. a tabe-
 lionis pater debet huius appellationis testimonium Vulgo
 dicunt. *apostolos*. Post illos in libello appellationis
 sibi dare legitime et legitime clem. 2. de appel-
 lationib. l. 10. tt. 12. lib. 4. recop. qd si iudex terminum
 non assignaverit intra terminum a iure prefixum coram
 superioribus sui iuris faciat appellans iure canonico
 intra 30. dies ab intimacione huius appositionis peti
 debent. c. ab eo de appellat. in 6. *Malata* l. 6. p.
 tt. de appella. n. 209. Teneturq. intra annum ubi
 terminum ex causa appellationis sequi. c. cum sit romana
 de appellat. clem. sicut eod. tt. iure regio intra termi-
 num l. 2. et l. 15. tt. 12. lib. 4. recop. iudicij a nostris
 in locis s. civitatis habitis qui videndi erunt per forma
 supplicationis in 2. instancia et in 2. supplica-
 tione delat. milia quingentis debet. quid observa-
 ri debeat late scripsit *Auerdano* tt. de supplicat.
 delat. milia quingentis Par. l. 10. r. p. c. *Unica*. *Re-*
uendo in l. 1. tt. 20. lib. 4. nov. recop.
 Precepta huius paduensis iudicij. et non
 instructione observare sit satis.

246

242

[Faint, illegible text covering the page]

agere in rebus et personis et in rebus et personis

capit. obit. cum in l. penult. de his qui in similibus
causis excoherant, in aliis ad eandem rem pertinet: quod si deest
una de personis vel rebus cum his qui in similibus causis
excoherant, quod si personarum et rerum defectus est et non
non valent nos quod per personarum vel rerum defectum
interdum in personis non est.

hi non obstant. cum non

[Faint, mostly illegible text continues in several paragraphs, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

250

Seq. tit. de forma. et conceptio libell
oz. Ad octisimo Doctore cam
pos. Soc. anno. m. le
simo quingente
simo octua
gessimo qu
arto. //

In Niveli diffinitio frustra Instituit. ma
xime Sordien sis. In Summa tit. de libelloz. concept
et speculator In eodem tit. glo. et det. In. c. i.
de libelli. oblatio quo fuerit. In Summa In prima
p. Cardinalis In clem. sepe q. 18. de p. 60. sig.
montally In tit. de exceptionibz. a. 2. v. n. 2.
Sed Vere sit definitio q. libellus est scriptura
verbaliter. cocludente. et a parte actoris. In te
tione. continens. Ampliore. 37. p. In re futatoris
C. de appellatio. auct. de exhibendis. r. i. s. illud.
quo q. f. x. sancim. di. b. glo. v. libellus cota
tio. s. a. facit. Sugia. q. tit. 2. p. 3. et. l. y. tit
i. lib. 3. ordinamenti. q. facit. In Nota
Conpilatio. a lege. 10. tit. 17. lib. 4. 22
Sine pr. Colligit singularis doctrina q. lib
ellus. est. de substantia. iudicij. sive In causis. a
uilibz. sive In criminalibz. adeo Ut Remitti n
possit

Non de cunctis

Possit ab adversa parte in mo. ch. n. petente pa
rte Vicariis Judicibus nisi libellus prece
serit tab. in Canonico ut in c. 1. et 6. commi
nus. de libelli. oblatio. c. qm. de probat. 69.
c. 1. s. 9. 1. qua in c. 1. In aut. 6. offerat. C.
delictis. Contestate et in Regio in. l. 40 et 41. tt.
2. p. 3. atque in ordinamento portugali. l. 3.
tt. 13. s. 5. et Resoluit. Sanfrancus in. d. c. qm.
ex. n. 20. Soci. late. In Reg. libelli Inqualiter
et. ca. 279. quas vis. dual. fenciat. didac. pe
res. In. l. y. tt. 1. l. 3. ordinamenti. Duo. 6.
Eadem manda. In fine. 22.
L. colligit. q. oportet. ut libelli. In scriptis. fe
rat. C. delictis. contestate. Similis. In Reg. 41. tt.
2. p. 3. glo. In. clem. Sepe. de. l. 6. sig. didac.
peres. In. d. l. y. ordinamenti. v. Eadem manda
nec. sufficit. si. verbaliter. libelli. exprimat.
apert. et. per. notari. In scriptis. Religa
t. glo. In. l. f. In sacris. v. dispossite. C. depai
mis. et. sacroz. ex. c. in. lib. 12. ut. Gar. 69.
n. 3. et. est. cor. In. or. oscul. In. l. actio. n. 41.
de. edendo. q. In. Regis. tribunali. ac. supremis
ob. servati. teste. matienco. In. dialogo. Rela
tor. tertia. p. c. 41. n. 1. et. In. foro. ecclesiastico

Iusta

525
alias v. sino condudat. libell. nec Recipi debet
nec contestari as pot. cu sine petite sua fieri
nequae. c. b. selg. de simonia. l. ut fundus. m. di
uidendo. Resolut. Inno In. c. 1. de lris contestat.
Soci In Reg. libell. ad Soc. 283. 22.

Socii vero Inno Regno. et sino formalis delu
ex primat. Suficit qualis qualis petito du
ex ea stat. qd actor. v. accusator petat. ex
d. l. y. tt. l. 3. ord. ubi ad stat. d. de p. r. v. que
In la demando. Et abenecano Responsio. n.
22. 22.

so et vlt. colligit qd libell. debet capi apte
alias est et si vlt. Inupte. vlt. Illegitime capiatur
no valet inmo et repelli. dicitur c. de licti de judi
l. edita. C. de edendo glo. et d. n. In. l. de off.

* ut si sua. sup. sup
* to libello. ferat. ip.
No u. sit nulla. c.

alioz et glo. In. l. de edendo. ad eo. vlt. exa
mynata de judi. c. u. d. dilecti de imp. et vendi
l. fr. de lib. et postb. l. fidei iussor de negociis gest
l. si lictus et sejus de glo. observat. d. d. p. r. v. d.
l. y. Proqueno es quo fit ut pot. item contestat
no possit. imandari. vlt. mutari. libell. quavis
ante contestat. liceat. c. fr. ubi glo. et d. n. de li
velli. oblat. l. edita. C. de edendo. felix. In. c. sig
nificantibz. vlt. ad illam. material. de libelli. ob
at. Soci In Reg. ante libem 291. et in reg. post libem

292. In libello ponat. clausula adendi vel minuendi. salvo in post. litem. Contestata. nam ex virtute istius clausule non licebit gl. In. c. int. de lectos. 8º adendi. de fidei Instru. l. 1. et dñem dixit abb. b. et fell. et plures citat b. n.º 9. Ias. In. l. n. solum. S. morti. de noui operis nuntiatio. Rex dñar. Inpratica. alias de est in re. 9. libellus non pot. 49º nec Refert. Dñs exiit utraq. p. pax. Incorect. aumento diminutio vel mutatio libelli. post. contestata litem. Sic Resoluit Rubens. d. S. morte n.º 342. Bald. n.º 9. In. d. l. edita Ias. b. n.º 42. et purpu. n.º 237. quavis S. Sensexit decio In. d. l. edita n.º 57. C.

293

Id. querit an in clausula salvo in. Sabendi et c. Rele. vel actoris. ap. bat. omni que In libello continentur et sufficiat alterud tñ ex plurib. verificari. C. — Veredic omnia que continent. In libello actor de iur. m. p. bare tenet. Barl. et c. In. l. d. b. de fñia et re iud. et In. l. fulcrum S. cu. b. edictum. et B. qd sit latitare ex q. cas. in p. ~~est~~ eat In. d. itoz querit de aqua quotidiana et p. b. Bald. In. l. 2. C. q. accusare non po. Sit de In. c. 63. cas. ut glo. et c. 10. 8º. Seastunxit de p. batio at virtute istius clausule. C. C. at vir. tute istius clausule p. bato uno ex plurib. tñ optinebit actor nec tenet. omnia In libello de a. lecta p. bare dñ modo. ca. v. l. tñ p. bato sufficiens sit ad obtinendu. fell. In. c. Int. de lectos n.º 9. Curia q. singulare doctrina dixit In. d. l. edita n.º 39. et c. doctrina p. raxi Recepta atq.

atq; dñt pñstas. Tūco In. cl. s. morte n° 344
Un^e cautela^o obserba vt In fini libelli. ponat
clausula. Nome obgando. apueba superflua
Nimas dela. necessaria Resoluit B. Recy In. cl. l
liby soci. In. c. 2. ar° 12. 8° quinto quero de libe
li. oblat^e et In. c. fr. ar° 13. eusdem tit. alex^o s^o
6. n° 2. vltim^e 2. late Ias. In. s. omñi^u aut n° 16.
Infr. de actio Denique obserba qñmis. libell^o
duplex e. alter civilis. vlt^o conuentionalis. q pponit
In civilib^o cas^o. c. fr. de libelli oblat^e aut^o deliti^o
gioso. s^o sū^o cū seqq colat^e 2 aut^o de exhibendis
Billud. quoz s^o sancim^o. colat^e 6. et petitiō vo
cat^e In. c. qm^o s^o de p^o batio c. 1. delitis testat^e sis
pane. p^o dimiento odemanda 22.

Alter v^o libell^o. acusatorij e. Et criminalis quo
In criminalib^o. cas^o vltim^o et vocat^e Inscriptio
In. c. legu^o. 2 q^o 1. et melius In. c. p^o scripta 2 q^o 8.
Sij pane. dicit^e acusanō oquerella 22.

22 Conceptio et forma libelli In. cas^o. 21

21 Civilibus 22

— fulano v^o de sala como dixer^o mas meo ben
ga. Pongo demanda a fulano v^o de sala ma au
dad. y digo que el dho fulano Reciuio de mitante
quantia de maravedis. prestada asta el dia de
Resurrecion. pa quando quedo que seme obligo
a pagar. y Restituir la dha. suma pa onque por
mi Sasido Requerido me pague y Restituya
la dha.

222

La dha quantia demaravida no aguerdo
Niguiere saca sin contrinda, dejuia porque
pido y suplico armat. que abida la parte
caste desta mi Relation. por verdadera por
su bta. que ental caso lugar aya co dene co
pilla. ya premie El dho reo. y queme de papel
y desfruya actual y plenamente la dha quantia
demar. q asi le puxte y co denado le compella en
supersona y bienes por bdo Remedio y rigor
de derecho para lo qual El competente offi.
de vtro ynptorio y pido al piamiento de just.
las costas pido y protesto y juro adios y a esta
+ que la dha demanda. no la ponga de
malicia 22.

Seg^a. Interpretatio singulari clausularum que
Informa et conceptu abelli. con
Ventionalis continent

Prima clausula fulcrum de salern. pposito
tr^o Judicis ut In l. abeloy de accusatio c. pres
cripta In ss abelloy 2. g^o 8. fitis. Regia. l. q^o tt^o.
p^a 3. In more regionis. x^a In c. m^o sij q^o dis. c.
arbitrari de sepulturis. - p^o actus nome. ex
primendu ex d. l. abeloy et d. c. prescripta In ss abe
loy l. p^o curat^o. de p^o curat^o. et d. l. Reg. q^o. atq^o
ubique Nestant In s^o ut actus ex p^oso nomine
de abereit Neq^o antea de vlt^o tendere debeat li. de eden
do. l. edita actio C. cod q^o In regno nro. ita praticat^o
La

22. 2a Clausula 22.

Commo de decessu mas me Conbenga Sectau
sula e' na si aducato. sit dubius deue q'no
clentulo Conpetit Galuit Abellg. meliori modo
q' deue sustineri potuit valde In. l. ai. par. 1.
Luis maled. deleg. 2. Inmo post. Bm In l. codicilis
B. fi. eod ff idem Inmo In. l. nemo pot. est. 5. 1.
1. anc. 5. 2. 203 et cons. 357. de cuius In. c. 1. sup
n. 12. de offi. deleg. post. fell. 6. n. 2. et lass. late In
B. Inu. n. 249. Insi. diactio 66.

23. Clausula 23.

Statim pponit nomen Rei spongo amada a fu
lano. ex. d. l. Abelloz et l. hily de iudicijs et l.
Reg. 90. tt. 2. p. 3. specul. tt. de Abelloz. 1. sept. 8
ai Abellg. et debet ei. veru' huc pponit nomen Rei et cog
nomen ipsius aliquis. em p'pt. In l. arbitrium si in
nomyne errauerit viciat Abellg. arg. h. In. c. fi.
de Abelli oblat. et In. l. fi. C. de annali. excep. Ne
soluit B. In. l. cu qui temere de iudicijs nisi per
coniecturas constituit de persona eisdem iuris. qz
nomyina significandoz somnues. gra. Inuenta
sunt. qui si alio quolibet modo intelligant. nihil
necesse. singularis h. In. 8. figs Innomyne nisi de
legatis. l. si Innomyne q. C. de testat. ad recognos
cendos. C. de Ingeniis C. Reg. 13. et 6. grego. glo. 3a
et 4a tt. 3. p. 6. Vlcerum de Rebg. creditis. l.
falsa de ordonibz e' demonstratio 22.

24. Clausula 24.

Yes.

255
Vero si dico Itt. Sec et clausula. Inmixta narratio.

versati. v. Nat. facti narratio aut debet esse
nactara et cōpendiosa ut ex ea. reus cogat an
sibi expediat cōtendere v. cedere actori notat
glo. et cōt. In. d. c. fr. de libelli oblat. p. h. m. l.
i. In p. ff. de edendo. similis. Reg. l. 25. et 26.
tt. 2 p. 3. folio 149 et p. 149. In Regia practica
de la ordem judicial c. 3. folio 149 atque la cā.
In qua narratio fundati efficax debet esse. ut ex
ea. congrua sequat. petitiō v. cōclusio Resoluit
Gar. In. l. si prius n. 13 ff. de noui operis nuntiati
glo In. l. 2. ff. de edendo. glo In. l. 2. Circa ff. de adu.
exceptio angel. et Bald. In. l. fr. C. de annali
exceptio. ¶

est. In Notauit. differentia inter personales. et Re
ales actiones nā In actiōe personali. debet exprimi
Vtrique cā. et proxima et Remota neq. sufficiat
cā. exprimer proxima nisi simul. exprimat
Remota at in actionib. Realib. sufficiat exprime
re cā. p. proxima. ¶

Exemplum Peto atiaō centum. qz m. si debet oport
tet. em. addere ex meo v. ex alio contractu.
Secus In Real. veluti. si petat. domū ad se per
tinentem. ut domini v. quasi neque tenet. ex
primere tt. p. herede v. p. donato v. exempto.
ad se pertinentem. glo. In. l. 1. In p. ff. de edendo.
que ex glo. magna est cōt. cōy glo. In. c. 2. de
libelli.

libelli. oblat. ubi abbatibus inum n° 22. et 23.
idem abbatibus in c. clidici n° 19 de judicijs. et de decimis
n° 19. p^o de in. l. et. eod. s^o actiones. de exceptis. in.
jud. et in c. abate sane de Regum ab. 6° 22.
22^a et clausula. 22

pa loqual y en concesso de competente offi^o.
de vno in ploro de clausula. preteris. vtili
ma. c. ne in alis precedentibus in more. que facile
percipiunt. vtilitas aut in lo. 22^a. q^o iudex ad
partis. vtilitatem. nisi petente parte non pot. in
ponere offi^m. suum. C^o in d. 5° aut. iudiciu de
anno in feto. ubi B. glo. abbat et c^o. in c. ad n° 2°.
dum in. glo. et c^o. in. l. 1. C. ut que de sunt ad n^o.
catis. ideo vult istius clausule potest et te
nere iudex offi^m. suum Mercenariu in p^o.
in o^o. que ad partis. vtilitatem. necessaria fuerint
quare advocat. amittere n^o debet. illa. 22^a. para logi
y en concesso nam p^o exa in plorati. v^o. iudicijs offi^m.
no d^o. quoad illa. que principaliter. in libello po
nente. sed et quoad o^o. incidentia et iminentia
in ipso iudicio p^opter specialiter reducta. at si n^o apo
nente. non potest in l^o. dirig^o sup in d. 5°. hoc aut
iudiciu 22

22^a clausula 22

Primo cu plamento de just. de clausula v^o. p^o.
ducit effectus maxime viles de q^o per C^o. in c. 2.
de libelli oblat. abbat et aditionatorem. q^o in c. 2. de
ordine

De ordine cognit^o l. ass. In. p. omni n° 147.
nisi. de actio. 22.
7^a clausula. 22.

256

Lacordas Pido y prosto. Nulla clausula
Utilior In libello ponit^r Nam q^d Judex Inspensio.
Idem nax ponit et parte n^o petenti Restat^r B.
B. In. l. q^d 5° aut^r Judiciu^m de anno Infecto p^r h^c
Ingu In. l. Edile^r 8° 8°. sciend^u de dⁱctio edicto
no solum si post. testata. item Inpendant. B. ut.
p^rime Si glo In. c. fine^r abib^o de dⁱcto et contra. sed qua
uis ante litis. testatione fiant ex doctrina Gal. In. l.
sancim^o. C. de judi. et 5°. seq^t alibi^o dicens ita
consuetudine. Receptu^m et Ripa In. d. 5° aut^r Judi
cu^m n° 28. q^d q^d d^r senserit glo. M. In. d. c. finem
abib^o et l. ass. In. l. p^rexandum. 8° sive aut^r alterut^r
n° 21. C. de judicijs n^o Inspensaz. idem nat^r facere
de^r tenet. quoties pars. noⁿ pecierit arg^r In. l. no.
q^d q^d de judicijs B. In. d. 5° aut^r Judiciu^m n° 9 et glo
In. c. fr. de Rescrip^t dixit coem Ripa In. l. od. 8°. 5° aut^r
quare noⁿ portet. Nam clausula In libello. Dum tene
ad verba In aduocat^o. quo si Inpetenda spensaz.
Condemnat^r negligens. fuit^r poterit late^r fua In
tra. 24 horas. petere spensaz. Idem nat^r ex l. paul
i. de judicata docet speculato^r. In. l. de spensaz
8° postremo 8° illud. aut^r alibi^o et l. ass. In. d. 5°. sive
aut^r alterut^r. 22

AlfA

Ultima Clausula //

V Juro Adios. Ya esta \ddagger de Juram. calumny
dicte ~~et~~ et 2^a sac. clausula dicit si per
ppiam sonad. Abellg pducabz suu prepara
tores. ita dicit y juro adios ya esta t. Ina
tima Demj parte no se dematitia //

~~Seq' libellg Incriminales caib.
siue civiliter. siue cri
minaliter prepo
natur~~

fulano V detal lugar como de dexepo magne
Conbenga me guexello de fulano V. detal lugar
alguat. p ximias cas solumnidades. En el caso
Necesarias acuso criminal m^{te} yesque ental
dia detal meo y detal ano Estando yo ental
parte guito y seguro sin dar ^{oracion} acusacion
el dho no conpoco temor de dios y de su con
ciencia y en menos preao de su juridiccion de
vna conacuerdo y caso Pensado armado de
dixebabarmas ofensibas y defensibas ac
panado de otras psonas. Cuias nobres ptefo
Verificar En el progreso desta ca. y segirco
tra ellos. mi justia publica mente enbor
alta mi denosto ya fiendo Contales y tales pa
labras y otras injurias maiores de la ley y
Condeliberatio dematarme dellego jura
mi.

257

Para mi consueſpacia de nuda y medio
una gran cuſillada enta l parte de que
me Plunpio guero y carne y ſalio mucha
Copia de ſangre y ſeſoy apeligro de muerte
En que Cometo grauiſſimos delictos dignos de
exemplar. Caſtigo mayor mente ſiendo
como ſoy Buen xpiano. quieto Noble y prin
cipal y el dho Reo persona de baja ſuerte
facinoroso acostumbrado a expectar eſtos y
otros delictos. Atento lo qual aruio pido
y ſuplico auida my Relation. por ſerdad en
la parte que caſte por ſu ſtra. aora que
enta l Caſſo lugar aya de clare el dho ſulano
por eſſos de eſtos dho delictos. y por ellos le
condene. En las mas ſiguoras penas. que por
todo de recho pueda y deba las quales por
ſu rigor mande executar y execute en
ſu persona. y bienes para Caſtigo ſuyo y ex
emplar. de la Republica para lo qual y
en lo neceſario etc. y juro etc. Ut Inciuli libello
Obto ſi Incidenter. de ſuo officio que para ello
y nploro O como de de recho mas lugar aya pido
lo condene vno entantas mill mrs. En que eſti
mo las dhas injurias y mas en los gaſtos de ſta

Pura

55
Cura. Y En los demas danos Intereses. y menoscabos que por esta Racon Enmi persona y bienes seme Descubriera O Entantas mill mrs. Por todo ello Salua Entodo sujudicial tasacion. Al Vno para ello etty
Otro si pido q desos. Hys de los. avida la Confirmation. necesaria la q ofrezco Incontinenti Mande Vno proceder y proce da aprehender la persona del Dho Reo la qual aga Poner. En su carcel con prisiones con dignas y proceda a enbargo y sequestro de sus bienes la qual es. Hys prisiones no proxima le sean quitadas. ni alcadas En enbargo asta que del mesea de su Entero cumplimiento de Justicia etc.

Otro si atenta mi ocupacion de Justicia y ignorancia de los actos forenses. pido a cenaa para seguir esta ca. por persona de mi procurador para lo q todo vto. etc.
21 Prima clausula 22.

Premisas las solemnidades. etty. Sec clausula de fexte. ad solemnitates. poni solitas In libellis. a Curatoris. Ut si coram. Iudice seculari agat. nome Impetratoris. vl Regis vl alterius potestatis no re Cognoscentis. Superiorem. atque p Recluris. expri

mat. Ita
Digo

Vrigo queruando En estos Reinos Zamagstad
Real. El Rei fulano nro señor y Reina
tural y siendo Corregidor En esta ciudad El
muy Ille. s. fulano y vno. Interuiente osu
alcalde. etty. q. si coram. ecetco. Judice agat
ita concipit 22. Vrigo que presu
siendo En la yglesia Romana y En susan
ta sede apostolica nro muy santo padre
gregorio 13. y siendo obispo desta ciudad El
y Illustrissimo y Rmo. señor fulano y vno
sup bisor ouicario etty.

que clausula Obligit ex. l. libelloz. 3. Inpro
ut glo pmo consul et b Bar. notam a primo ff
de accusationibz et ex. l. In casu C. eodem. 22.
2a clausula. 22

Ental dia de tal mes. etty. Sec clausula necesaria
est. ut significet dies mensis. annus et locus In
quo delictu commisu x^a de In. d. l. libelloz. et. d. l.
In casu et simili. est. l. Reg. 14 tto. p. 7. et l. i.
tto. 20. a. 4o for. 22.

Ceterae aut clausulae vl. ad exercandum. crimes vl
ad iudicem plocandum. vl. ad tolli substantias
pertinent. que aliz vl. clarg sunt vl. In libello.

Conventionali explicat 22.
postremo obserba quod si acusatorius libellus
criminaliter pponat libel. formaz sine illo
priori.

125 Priori Versiculo oro si, at si Civiliter agat
non ad Criminis. um dictas sed ad damnum et
Injuriam satis factiones. formati libelli ut
civilis vel conventionalis quod si Criminalis
et civilis simul agatur. formari debeat ut s.
ex Placitis est. et ita absolute libelloz tra
ctatus. atqz civilis et criminalis practica circa
ea Conceptiones. libelloz 22.

finis Supra ttt 22.

Henr. ttt^{us} Dns Ginart etc.

El modo de pasax aplicado ala Intenç^o de pasante
Necesaria mente se dirige a uno de tres fines Notasti

Co. pratico y eclesiastico 22

22 Escolastico 22

Si esta faltos de principios Pasara toda la Infa.
por testo y glosa. Sin de pasax ni detenerse en la
pto. y el tt. ff de Reg. Juris. ayudandose de la glosa
que es la mayor del derecho todo y el tt. de dho. sig^e de
leido. 22. Digesto viejo 22

Quando este defecto. Comyence en el ff^o vijo el p^otemo
de leido. y la. l. 2^a de origine juris ff y la. l. 2^a
C. de u^e nucleando de leido. luego l. ut vin. l. orus
populi: de just^a et u^e ff. l. de gg. de legibz. l. g^elis. de
leido. l. si arogator de adoptio. l. barbarius de off^o
pretoris. l. illicitas cu. d. de off^o p^osidis. l. diu
funcio. de off^o asesoz. l. si uenit de iurisdic^o on
jud. y las que mas de aquell^o sin detencion. pudiere
pasax. l. l. juris gentiu cu. d. l. si unus d. pactis
l. frus. frater. de pactis. l. cu. hij de tran sanchio supuesto
Querret^o sea de pasax en elCodigo l. proponis la
dif^o de nego. gestis. l. extat. l. si cur except. d.
quatenus. de eo q^o met^o ca. l. elegant. cu. d. de do
l. ad monedi. de u^e l. l. Julianus. l. frat. a fratre
de do de in debiti. tt. de scribitu tt. si certu petat.
las. leges. Q^o de for. dos. tt. de Repitue Barto 22.
eforcado

21. *Infurcado.* 11

En *Infurcado.* l. diuorao l. si constante soluto ma-
tu. l. 3. Cuñ s. l. misur. l. galg. cuñ s. l. Int ce-
tera. de libe. et posth. l. de bulg. In las lres
g Carl.º Depita. l. i. usque ad. l. sigs mibi bo-
na. cuñ s. l. ventre de adq. hie. l. i. l. si mibi
s. reg. l. filius familiae s. diui deleg. 1º l. usque
ad. l. si cui. l. vnud. ex familia cuñ s. deleg. 2º
l. Recojunti. deleg. 3. l. i. l. 2. l. 3. l. muciang. l.
gg dieb. impz. l. pat. puerina. l. cuñ abus. de
ditio et demostra. l. i. s. nec. castrense. de cotat.
Bonoz. 22. *Digesto NucBo.* 22.

l. i. l. n. solum. s. morte. de noui opere nuntia. l. q
cuñ s. l. si finita s. Julianus de damno infecto l. bo-
nificai Empor. de ad. Ne. domi. l. 3. s. In amy tenda
l. natat. s. mibi ane de ad. post. l. sigs p. temp-
ore de Usucapio. l. aduio pio cuñ s. l. p. reseb.
l. de Unoquoq. l. iudex postea q. de Re iud. l. i. vs
q. ad l. ex maleficis. s. cuñ s. l. actionu genera-
l. obligationu. fue. l. obligamur. de act. et oblig. l.
i. usque ad. l. stipulationu. l. cuñ s. l. In execut-
cuñ s. l. Inter stipulante. cuñ s. l. si Insulad
l. si ita stipulat. 97. cuñ s. l. q. Rom. l. colonus
cuñ s. de pbo oblig. l. sigs p. do cuñ Depat. B. de
fidei iuro. 22.

Codico.

22 Código. 22

tt. de transact. tt. de edendo. tt. de pact. lib. 4°
6° et. 9° por la pta 22.

Decretales. 22

Lib. 2° y basta este sino pudiere mas. despues
en el libro 3° tt. de prob. tt. de reb. eccl^{ie}. usq^{ue}
ad. tt. de donatio tt. de uen^{to} p^{ro}curat^{or}. tt. de Boto
despues buelua al libro. 1°. c. tran^{sc}rito. c. que in
ecclesiis de institutio c. fr. de consuetu. tt. de exscript
y por lo menos en el c. super literis 2° tt. de off^o de
ap. y por lo menos. c. gradus. c. sig de bilitate todo
esto por lo y abas despues el lib. 4° por otra y el
ab. 5° por Socino del qual por lo menos los capi
tulos. q^{ue} el sumario ~~antes~~ o abas llama. famosos
en el tt. de simonia tt. de usuris tt. de iura exco^mca
acomodando acada uno de estos tt. los que en el 6°
clementinas. y extravagantes. corresponden. 22.
y tembera las leis del Reino correspondientes
alos. tt. q^{ue} fuese pasando ~~de un~~ Notario pa
ra Sacre Concordia como para conocer las diferencias
y tembera. el tt. para si en queriendo la rason natiba
de dudar y natiba y de decidir aciendo discurso por
los principios de derecho q^{ue} se le ocurriera a la memo
y tem las leis passe por lo y bar. y Paul. y bar. de
Cido excepto el libro. 1° y 2° del Digesto viejo
q^{ue} en lugar de paulo y bar. pasara por otro co
y libro

Y dize Paul. delectar a B. y lass. para
Nep. bar. oap. bar. glo. y B. y decir las comunes
Los Canones Inabao Gutio y cardenal 22

Item no quede Con. Opinion q no quadrare
a la mente y la de del ~~text~~ texto sea se quien
fuer. En lo qual procure Tener. Buena Ele
cion. procurando primero Intercede por
si 22.

Item dicesse Repetir bar. donde. Tribemad de
Una columna. y quando el texto fuere difficul
toso y sumateria Mixe primero si Bar. o la
glo. o abao pone preudios getes. 22.

Item Cada Dia Tenga por lo menos. Entodo el
dia Una Ora para Recor. Capado y esta
sea la postura de todo el dia 22.

Ult. mte a Natos perdidos y ras extraordinarias
passe de Ceido Un speculativo Como Cora. mis
Alanoz, Costa selectaz, oob. bariaz, Curia de
sexatio Qua disputatio. fin del scotastico 22.
22 Practico 22.

Si dize sus studios apratica Pase lo mismo de au
ba. exceptas las leies q consisten mas en specula
tion. discutiendo por lo mas practicable 22.

Item In legas. de paul. passe de Nair por. jass.
y en

Y En Lugar de Gutio Cardinal passe por
felino O Inmo. 22.
Vlt^a m^{te} aratos Defridos. nobea speculatio
fino Unpratico Como Juauz alegatione meno
de arbitria Vlt^a praticaz gomez varia su
luz clary. Reciptaz y la glo. de gregorio ex
cepto En lo criminal para lo qual sea
afuio Claro En praxi crimi y abez. 22.
y bide m^{te} ante gomez de de latis. aciendo
En cada Uno de stos libros. particular Bu
dio Una O dos o ras cada dia y de lido.
passe la Nueva Recopilacion. y quan
tas pragmaticas allare y ordenanacas
particulares. y concilio fino dal y quin
cial de los pueblor donde abogare y ge
neral m^{te} con. bid. Reglas de cancelaria
motz & pios En de praxia 22.

El Ecclesiastico. 22

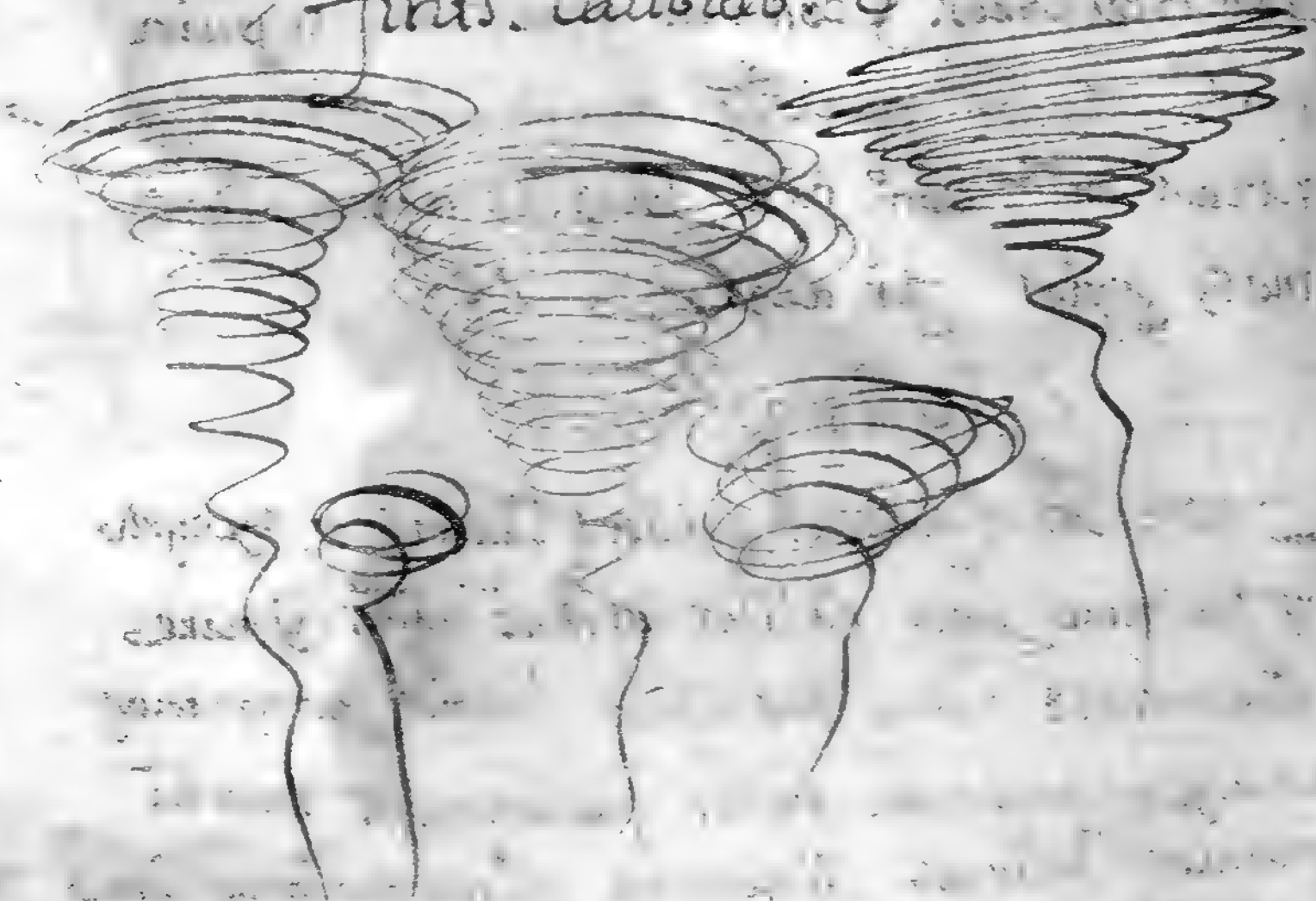
Passe los Canones ariba Defridos. excepto
y proximo pase de illos los mas eclesos y mure
canonicos. como Rescriptos Juicio Juramento
enaxenationes. uobor patronazgos mabu
monios Usuras. Simonias descomuniones y re
gularidades. y sacramentos. 22.

ytem

ytem. aratos y exidos passe un manual dina
va. suma de silbestro. suma galetari suma de
medina suma armila. suma angelica suma
devictoria y nunca suelte el con. bid de la ma
no y bea. agomeao sup xeg. cance lauz ll.

Ult. Segus su Intenaión de Todo esto caia
barrando a quello q teclure mas gusto aun
que fuere Interpueste y estudio sin limitación
De Oras quantas Puclere sin Notable de
fumento de susalud y quando. Puclere de
manera q ningun dia deye de estudiar estudio
continuo y estudio lo que quisiere fin del
Escolasico.

finis. laudeo. ll.

FROMISTO
Dico

202

Protocolo al Colegio de San xp. de Honoraria real de
Astrónomo de esta d.ª Casa y m.ª fca. de la Ind.ª de
España electo Acad.ª del supremo Consejo de Indias
año de 1702

San xp. de Honoraria

